

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Збірник матеріалів

Всеукраїнської науково-практичної конференції

**21 квітня 2023 року
м. Запоріжжя
Україна**

УДК 37.02
І67

*Всеукраїнська науково-практична конференція проводиться відповідно до
плану роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у
Запорізькій області*

Організаційний комітет конференції:

Паржницький О.В., директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області, кандидат педагогічних наук

Максимець Д.С., директор Видавничого дому «Букрек»

Петерик С.М., заступник директора Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Матяшева О.Б., методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Немчин Ю.О., методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Криворук І.І., головний редактор Видавничого дому «Букрек»

І67 **Інновації в освіті: проблеми, тенденції та перспективи розвитку.**
Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції,
м. Запоріжжя, 21 квітня 2023 року [Електронний ресурс]. Запоріжжя –
Чернівці : НМЦ ПТО у Запорізькій області – Видавничий дім «Букрек»,
2023. 523 с.

ISBN 978-966-997-147-0

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за такими основними напрямками: перспективи освіти: модернізація та інновації; нормативно-правове регулювання сучасного освітнього процесу закладу освіти; педагогічний менеджмент і конкурентоспроможність педагогічних кадрів; освітні послуги відповідно до сучасних трендів розвитку економіки регіону; інформаційне суспільство: навчальні курси та інформатизація освіти; проєкти за пріоритетними напрямками досліджень, що визначаються державною і регіональною інноваційною та науково-технічною політиками; інтеграція науки і освіти в міжнародне співтовариство; підтримка підприємницької діяльності в освіті; психологічний супровід освітнього процесу; тенденції сучасної інклюзивної освіти; освітньо-виховний процес як фактор інтеграції професійного навчання

УДК 37.02

*Матеріали подано в авторській редакції, за достовірність фактів, цитат,
посилань на джерела, власних імен тощо відповідають автори публікації.*

ISBN 978-966-997-147-0

© Автори матеріалів, 2023

© Науково-методичний центр професійнотехнічної освіти у Запорізькій області, 2023

© Видавничий дім «Букрек», 2023

ЗМІСТ

ГОВОРІННЯ: ЛАЙФХАКИ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ	14
<i>Андреєнко Ростислав Геннадійович, Кондратенко Ірина Олександрівна, Агапоненко Марія Олександрівна, Степанчук Наталя Олександрівна</i>	
МЕДІАТВОРЧІСТЬ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ – СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ	18
<i>Беседовська Тетяна Ігорівна, Левченко Світлана Валеріївна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У НАВЧАННІ ГЕОГРАФІЇ.....	24
<i>Биконя Сергій Федорович</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	26
<i>Бриндзак Сніжана Володимирівна</i>	
ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ.....	30
<i>Вертій Наталія Миколаївна</i>	
ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СВІТИ	35
<i>Войтюк Тетяна Миколаївна</i>	
СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	40
<i>Воробйова Олена Анатоліївна</i>	
Формування професійної мобільності особистості – пріоритетна умова становлення сучасного фахівця	44
<i>Воротнікова Валентина, Гутовська Вероніка, Лисюк Олена Олегівна, Шахман Ольга Андріївна</i>	
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ HUMAN ЯК ЗАСІБ ДИСТАНЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ	49
<i>Гагач Інна Леонідівна, Мацаєнко Ганна Андріївна</i>	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	53
<i>Гадомська Інна Олександрівна</i>	
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВАЖЛИВІСТЬ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА	58
<i>Гайворонська Олена Євгенівна</i>	

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: НАВЧАЛЬНІ КУРСИ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ.....	63
<i>Гайдай Тетяна Миколаївна</i>	
КОМПЕТЕНТНІСТЬ САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ІТ-ФАХІВЦЯ: АНАЛІЗ СТУДЕНТОМ НОВОВВЕДЕНЬ У СТАНДАРТАХ C++11,14,17,20.....	69
<i>Гапоненко Наталія Володимирівна, Маріна Анна Андріївна</i>	
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	73
<i>Гармаш Тетяна Петрівна, Гармаш Петро Петрович</i>	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	78
<i>Герасимик-Чернова Тетяна Павлівна</i>	
КРОКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗА ПРОФЕСІЮ «КРАВЕЦЬ».....	82
<i>Гогусь Людмила Володимирівна</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО РЕСУРСУ WORDWALL ДЛЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	87
<i>Головенко Людмила Олександрівна, Андрійчук Лілія Валеріївна</i>	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ....	91
<i>Гончарук Анатолій Олегович</i>	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБОМ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	96
<i>Гордієнко Світлана Михайлівна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	99
<i>Грабовська Інна Георгіївна</i>	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	105
<i>Грищенко Олег Борисович</i>	
ТЕСТ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О	109
<i>Груба Тетяна Петрівна</i>	

СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО КОНТЕНТУ З ПРОФЕСІЇ «ПРОВІДНИК ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ; СТЮАРД (ШВИДКІСНІ ПОЇЗДИ)».....	114
<i>Груша Анастасія Андріївна</i>	
ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В ВСП «ЛАДИЖИНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ВНАУ»	119
<i>Гудзь Віталіна Олександрівна</i>	
ОСВІТНІ ВЕБКВЕСТИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА.....	123
<i>Гусак Людмила Вікторівна</i>	
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЕКОНОМІСТІВ.....	128
<i>Гусак Людмила Петрівна</i>	
ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	132
<i>Гур'янова Наталя Миколаївна, Волювач Віталіна Олександрівна</i>	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КОМПОНЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	136
<i>Данько Оксана Володимирівна</i>	
ІНТЕГРАЦІЯ ПРЕДМЕТІВ – ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ STEM-ОСВІТИ	139
<i>Дашко Ірина Михайлівна</i>	
ВАЖЛИВІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДЛЯ УСПІШНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	148
<i>Денисенко Олена Григорівна</i>	
ФОРМУВАННЯ МЕТАНАВИЧОК УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО.....	152
<i>Дмитренко Ніна Іванівна</i>	
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТИ: ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ.....	157
<i>Добрянський Вячеслав Володимирович</i>	
ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	163
<i>Долман Тетяна Миколаївна</i>	

ЯК ЗМІНИВСЯ РІВЕНЬ СИТУАТИВНОЇ ТРИВОЖНОСТІ У СТУДЕНТІВ КЗ «ЗМФК» ЗОР ЗА 1 РІК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ	168
<i>Ємець Анжеліка Вікторівна, Мелешко Марина Вікторівна, Ланіна Віра Віталіївна</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	174
<i>Жадленко Тетяна Іванівна</i>	
МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ	179
<i>Житченко Ганна Олександрівна, Морозова Юлія Михайлівна, Петренко Людмила Василівна</i>	
ЦИКЛ ТРЕНІНГІВ «ШКОЛА ЛІДЕРСТВА» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.....	183
<i>Жукова Анна Робертівна, Загалюк Наталя Миколаївна, Яворська Юлія Степанівна, Гриновець Орест Святославович</i>	
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	192
<i>Забужанська Ганна Василівна, Гаврилишена Віра Юріївна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ З МЕДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ»	197
<i>Загорулько Марія Анатоліївна</i>	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	199
<i>Заїка Людмила Семенівна, Лавренчук Оксана Василівна</i>	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	204
<i>Засоба Жанна Миколаївна, Рибка Віра Андріївна</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО СИСТЕМУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТИВ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	208
<i>Зварич Лілія Володимирівна, Зварич Анастасія Юріївна</i>	

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	214
<i>Зворська Надія Антонівна, Гур'янова Наталя Миколаївна</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	218
<i>Зданевич Марія, Зеленська Діана, Шахман Ольга Андріївна, Снедков Антон Ігорович</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ОСВІТНІХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	223
<i>Івахненко Вячеслав Олександрович</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ПРОФТЕХОСВІТИ	226
<i>Льєнко Олена Віталіївна</i>	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО - ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	230
<i>Казаченко Тетяна Григорівна, Костенко Надія Вікторівна</i>	
СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	234
<i>Камфорович Оксана Іванівна</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	238
<i>Кардашова Наталя Григорівна</i>	
ТРЕНДИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТІ	243
<i>Кириченко Інна Леонідівна</i>	
ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ	248
<i>Кожевникова Катерина Петрівна</i>	
КОМФОРТНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО І ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	252
<i>Кожухар Олена Олександрівна</i>	
ОСВІТНЬО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЯК ФАКТОР ІНТЕГРАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	257
<i>Козак Леся Юріївна</i>	

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС
ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У
ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ 261

Колесник Людмила Дмитрівна

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ
ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ СИТУАТИВНОГО
МОДЕЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕПЛОГЕНЕРУЮЧІ УСТАНОВКИ ТА ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ»..... 263

Комелькова Олена Сергіївна

ЯКІСНІ ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА 267

Котелевська Любов Дмитрівна

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ
ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАЛІЗНИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ 269

Кришук Катерина Ігорівна

РОЗРОБКА ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ДЕТАЛЕЙ
МЕХАНІЗМІВ В ГАЛУЗЕВОМУ МАШИНОБУДУВАННІ..... 274

Кругляк Ірина Василівна, Кривко Руслан Геннадійович

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕХНІЧНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ 279

Латун Олексій Андрійович

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ..... 284

Лосік Сергій Володимирович

БУДУЄМО РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ТА ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ В ШЕПЕТІВСЬКОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ЛІЦЕЇ..... 286

Ляска Олена Олегівна, Гладка Надія Михайлівна

ВІД ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНИХ ЗАНЯТЬ – ДО РОЗВИТКУ
КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СЛОВЕСНОСТІ
У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ 291

Макута Оксана Йосифівна

ВПРОВАДЖЕННЯ ГРАНТРАЙТИНГУ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК
ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ 296

Марковець Ольга Станіславівна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	301
<i>Марусенко Олена Іванівна</i>	
РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	305
<i>Матяшева Оксана Борисівна</i>	
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ОСНОВИ ПАТРІОТИЗМУ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.....	308
<i>Мельник Наталія Миколаївна, Романюк Ольга Миколаївна</i>	
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ. .	312
<i>Міхеєва Ірина Сергіївна, Івахненко Вячеслав Олександрович</i>	
МОТИВУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	314
<i>Мішкурова Ірина Віталіївна, Горошко-Яровик Лілія Іванівна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	321
<i>Нестерова Юлія Володимирівна, Чередниченко Ірина Сергіївна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	325
<i>Оліх Майя Володимирівна</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	330
<i>Олянюк Надія Олександрівна</i>	
САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНА УМОВА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА.....	335
<i>Олянюк Надія Олександрівна</i>	
НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	341
<i>Орлов Даніїл, Смірнов Кирило, Морозко Любов Георгіївна, Шахман Ольга Андріївна</i>	

ОСВІТНЬО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ ФАКТОРІВ ІНТЕГРАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	346
<i>Осадча Яна Анатоліївна</i>	
ПРОБЛЕМАТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	350
<i>Островська Юлія Олександрівна</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У РАМКАХ ПАРТНЕРСТВА ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ	353
<i>Павленко Оксана Володимирівна</i>	
ОСВІТА ЯК СИСТЕМА І ПРОЦЕС.....	356
<i>Павлишинець Наталія Людвиківна</i>	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	360
<i>Паржницький Олександр Вікторович, Семенова Людмила Олексіївна</i>	
МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ КУРСУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТУ «СПЕЦТЕХНОЛОГІЯ: СЛЮСАР З РЕМОНТУ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ».....	362
<i>Передерій Сергій Павлович</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНИХ ТА ВИРОБНИЧИХ ІННОВАЦІЙ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ	365
<i>Пилипенко Тетяна Вікторівна</i>	
ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ	370
<i>Підлубна Оксана Михайлівна</i>	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАХОДІВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	374
<i>Погорілий Ілля Олексійович, Івахненко Вячеслав Олександрович</i>	
СТАЖУВАННЯ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ, ЯК УМОВА БЕЗПЕРЕРВНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ	379
<i>Попович Тетяна Анатоліївна</i>	

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	383
<i>Порубльова Ірина Михайлівна</i>	
ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ: ВИКЛИКИ І НОВІ МОЖЛИВОСТІ	387
<i>Потапова Наталя Валеріївна</i>	
ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ	391
<i>Прядко Анна Миколаївна</i>	
ВИКЛИК ЧАСУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ – ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	396
<i>Рибалко Євген Вікторович, Рибалко Катерина Володимирівна</i>	
ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	399
<i>Рижко Людмила Станіславівна</i>	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	404
<i>Рильцева Софія Юріївна</i>	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	409
<i>Ружицька Надія Іванівна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	412
<i>Синенко Олена Анатоліївна, Єфименко Наталя Романівна, Серажим Світлана Миколаївна</i>	
МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ У ШЕПЕТІВСЬКОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ЛІЦЕЇ.....	417
<i>Скиба Алла Василівна</i>	
ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНИХ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ.....	421
<i>Скочеляс Оксана Петрівна</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТИ: МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ	426
<i>Слободян Наталя Василівна</i>	

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ВІДДІЛЕННІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	431
<i>Сорока Нінель Василівна, Загребельна Анастасія Павлівна</i>	
ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	435
<i>Степанківська Анжеліка Валеріївна</i>	
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО ТА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОРГАНІЗМУ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	441
<i>Стефінів Ілля Васильович, Івахненко Вячеслав Олександрович</i>	
РОЗВИТОК ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 113 «ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА».....	445
<i>Таранова Світлана Владиславівна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ	451
<i>Тихоліз Наталя Сергіївна</i>	
РОЛЬ ТРАДИЦІЙ І ЗВИЧАЇВ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	455
<i>Тищенко Ольга Леонтіївна</i>	
ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ЗДОБУВАЧА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ – ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ КАР'ЄРИ ФАХІВЦЯ.....	460
<i>Токар Альона, Чумаченко Софія, Шахман Ольга Андріївна, Снедкова Катерина Костянтинівна</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	464
<i>Толопко Ольга Олександрівна</i>	
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ.....	469
<i>Тулейбич Ольга Миколаївна</i>	
МОЖЛИВОСТІ СЕРВІСІВ MICROSOFT 365 A1 В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	473
<i>Федорович Іванна Сергіївна</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ЗВО	477
<i>Химан Галина Петрівна</i>	

STEM – ОСВІТА: ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ПЛАТФОРМИ PADLET НА УРОКАХ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	481
<i>Хмелевська Аліна Олександрівна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ	487
<i>Хобта Інна Леонідівна</i>	
ВИДИ ОСВІТНЬОГО ВЕБ-КВЕСТУ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	492
<i>Хоруженко Тетяна Анатоліївна</i>	
ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ В ЗП(ПТ)О ЗА РАХУНОК НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ	495
<i>Черненко Варвара Петрівна</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦДИСЦИПЛІН.....	499
<i>Чорний Олександр Андрійович</i>	
ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	504
<i>Шамралук Олена Леонідівна</i>	
ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	509
<i>Шевчук Галина Анатоліївна, Кирилюк Людмила Іванівна</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИ, ІГРОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ШКІЛ ТА ЗП(ПТ)О ДО СКЛАДАННЯ ЗНО ЧИ НМТ	513
<i>Шевчук Євген Ігорович, Рудик Любов Тимофіївна</i>	
ОСНОВНІ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДИРИГЕНТСЬКОЇ РОБОТИ.....	516
<i>Шугаєва Людмила Володимирівна</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТИ: МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ	520
<i>Шуляк Ірина Олександрівна</i>	

ГОВОРІННЯ: ЛАЙФХАКИ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ

Андрєєнко Ростислав Геннадійович

здобувач освіти,

Кондратенко Ірина Олександрівна

здобувачка освіти,

Агапоненко Марія Олександрівна

викладач,

Степанчук Наталя Олександрівна

викладач,

ВСП «Автотранспортний фаховий коледж
Криворізького національного університету»,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Сьогодні, як ніколи, Україна потребує сформованих національно-мовних особистостей. У сучасних умовах постало питання ефективної самоорганізації здобувачів освіти в освітньому процесі, що передбачає оволодіння і оперування не лише теоретичними знаннями та практичними навичками, а й комунікативними знаннями, вміннями та навичками, оскільки саме їхній розвиток, звичайно, з певним запасом знань з різних дисциплін сприяє повноцінному формуванню особистості здобувача освіти, його переконань та моральних цінностей, життєвих планів, усвідомленню своїх можливостей, самовизначенню.

З березня 2020 року під час змішаного та дистанційного навчання нами були зібрані факти, що показали недостатню сформованість активної комунікативної позиції здобувачів освіти, що виражається у низькому рівні комунікативних здібностей, культури спілкування, незнанні правил комунікації, не відчують належною мірою потреби у спілкуванні, не мають інтересу до самого комунікативного процесу. З'ясовано, що робота над розвитком комунікативної активності носить фрагментарний характер, відсутність її системи негативно впливає на якість вмінь та знань здобувачів освіти в цілому, оскільки вони не вміють довести власну позицію.

Анкетування студентів і проведений констатуючий експеримент підтвердили цей висновок. Цей факт спонукав нас визначити існуючу

проблему, довести її експериментально і окреслити шляхи для її подальшого усунення.

Враховуючи результати нашого дослідження та власний практичний досвід, формування активної комунікативної позиції розглядалася нами як сумісна діяльність викладача та здобувачів освіти, яка спрямована на формування необхідних для активної комунікативної позиції вмій та навичок.

Дану проблему ми розглянули на мотиваційному, технічному та організаційному рівнях. Викладач має бути не тільки ментором для студентів, але й талановитим менеджером, психологом. У сучасному освітньому процесі набуло актуальності питання побудови правильної співпраці зі здобувачами освіти.

Мотивація – це процес спонукання до інших дій і вчинків. Вона є провідною силою людської діяльності і по праву займає центральне місце в структурі особистості. Тому дуже важливим є формування у студентів високої мотивації до говоріння. Для цього викладачу слід цілеспрямовано акцентувати їх увагу на значущості говоріння серед інших форм навчання, наголошуючи на тому, що вона має не тільки навчальне, а й особистісне та суспільне значення.

Також при організації говоріння постає завдання з одного боку мотиваційно готувати здобувачів освіти до неї, з іншого – обґрунтовано, правильно відбирати матеріал, складність, особистісну значущість, професійну спрямованість тощо.

Важливою складовою успіху навчальної діяльності з іноземної мови, підвищенню результативності, є її належна організація – планування, управління, контроль.

Сьогодні, коли проблема змішаного та дистанційного навчального процесу набула особливої актуальності, все більш важливою стає оптимізація говоріння здобувачів освіти. Воно є джерелом отримання необхідної інформації, допомагає здобувачам освіти краще зрозуміти важливість знання відповідної мови, загострює інтерес до її вивчення. Говоріння є найбільш доступним і найпоширенішим аспектом іноземної мови у освітньому процесі,

при цьому робота над ним сприяє оволодінню і іншими аспектами (фонетичним, лексичним, граматичним) та видами мовленнєвої діяльності (аудіюванням, читанням, письмом).

Завданням немовного закладу вищої освіти є навчання студентів говорінню. Оскільки саме говоріння є комплексним умінням, необхідним фахівцю; також саме воно дозволяє подальше вдосконалення й накопичування індивідуального мовленнєвого досвіду.

Також у немовному закладі вищої освіти гострою є проблема відбору мовного матеріалу, максимальне наближення його до профілю спеціальності. Від правильного вибору матеріалу, від його змістового насичення залежать успіхи студентів не тільки у знанні мови, але і їх психологічний настрій, їх “взаємовідносини” з іноземною мовою взагалі. Підбираючи матеріал, необхідно мати на увазі такі суттєві фактори як ступінь підготовленості студентів по спеціальності, зміст і логічна побудова наук, відображених у відповідних матеріалах на іноземній мові і, звісно, ступінь підготовленості студентів з мови, що вивчається.

З урахуванням вищесказаного пропонується система формування умінь говоріння:

- як і будь-який інший вид мовленнєвої діяльності, говоріння завжди вмотивоване. Так, під час вивчення теми «Авто. Усунення несправностей» студентам пропонується об'єднатися в мікрогрупу (більше двох студентів) та розв'язувати конкретну технічну проблему англійською;

- у процесі навчання нас цікавлять не будь-які ситуації дійсності, а лише ті, що спонукають до мовлення, тобто ми надаємо перевагу лише комунікативним ситуаціям. Наприклад, під час розгляду теми «Покупка авто» ми заздалегідь пропонуємо відеофрагменти з українськими субтитрами (спілкування між покупцем та менеджером автосалону). Студенти ознайомлюються з відео, вивчають незнайому лексику та потім, під час заняття, синхронно перекладають фрагмент. Важливим моментом роботи є позамовні засоби спілкування (міміка, жести, контакт очей);

- наступний лайфхак пов'язаний із сервісом MindMap. Так, під час вивчення теми «Салон авто» студенти схематично просто передають складний лексичний матеріал, аналізують, систематизують інформацію та супроводжують її закадровим коментарем;

- наступний вид діяльності ми запозичили з регіонального конкурсу «TED», коли студент не тільки розкриває тему, але й знімає відео, монтує його, додає спецефекти. «Родзинкою» даного виду роботи, на відміну від стандартного «відео-переказу», є авторська позиція доповідача, емоційна насиченість, позамовний спектр засобів, неможливість «відтворити» чужу роботу.

Слід зазначити, що запропоновані види роботи неможливо використовувати під час кожного заняття через ресурсозатратну складову, але дані види робіт викликають неабияку зацікавленість студентської спільноти, що в свою чергу, надихає і викладацький склад на створення методичних шедеврів. Правильний відбір матеріалу буде сприяти формуванню особистості майбутнього спеціаліста шляхом впливу на мотиваційну сферу здобувача освіти - формуванню пізнавальних потреб.

Отже, варто пояснювати здобувачам освіти надзвичайну важливість говоріння, показувати наявність міцних зв'язків між різними видами іноземної мовленнєвої діяльності і пов'язаного з цим ефективного впливу говоріння на оволодіння мовою в цілому. Звичайно ж, важливо нагадувати студентам про необхідність оволодіння говорінням для досягнення головної мети навчання - всебічного підвищення рівня своєї освіченості й культури, готовності до можливого спілкування із представниками тієї країни, мову якої вони вивчають, підготовки до життя і майбутньої успішної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Стяглик Н. І. Нетрадиційні форми навчання та їх вплив на якість навчального процесу в школі: Автореф. дис. канд. пед. наук. Харк. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. 25 с.

2. Клименко В. В. Психологія творчості: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 480 с.

МЕДІАТВОРЧІСТЬ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ – СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Беседовська Тетяна Ігорівна
здобувачка освіти,
Левченко Світлана Валеріївна
викладач української літератури та
мови з методикою навчання,
Коростишівський педагогічний
фаховий коледж імені І.Я.Франка
Житомирської обласної ради,
м. Коростишів, Житомирська область

В інформаційному ХХІ столітті споживання різноманітних медіапродуктів, їх суперечливий вплив на свідомість і розвиток молодого покоління беззаперечно є однією з проблем освіти в нашому суспільстві. Масмедіа сьогодні називають системою неформальної освіти, що часто перетворюється на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, медіа стає засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти [4, 122].

У зв'язку з цим формальна система освіти є одним з найбільш важливих чинників змін у суспільстві, оскільки саме школа закладає підвалини особистісного розвитку для досягнення життєвих цілей в інформаційному світі. Модернізація відбувається шляхом створення системи шкільної медіаосвіти, яка інтегрується в навчальні предмети, а в початковій школі впроваджується через нові навчальні програми інтегрованої освіти для молодших класів загальноосвітніх шкіл [2].

За Типовими освітніми програмами, розробленими під керівництвом Р.Б.Шияна та О.Я. Савченко впровадження медіаграмотності відбувається в рамках мовно-літературної освітньої галузі, зокрема у ній виділено змістову лінію «Досліджуємо медіа», яка передбачає «формування уявлень про межу

між реальним світом і мас-медіа, навчання інтерпретувати, аналізувати, оцінювати медіатексти (фільм, мультфільм, рекламу, фотографію тощо), створювати прості медіапродукти» [5].

Мета вчителя початкової школи – через комунікативні завдання, інтегровані з медіаосвітою, мотивувати дітей набувати компетентностей – динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [1].

Зважаючи на зазначене вище, медіаторчість як невід'ємна складова інформаційного суспільства та потенціал інновацій в освіті є різновидом багатогранної творчої діяльності в початковій школі, реалізує мету початкової освіти – «всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі» [5].

Навчальний предмет «Українська мова та літературне читання» – багатофункціональний, оскільки реалізує багато напрямків діяльності, зокрема розвиває мовленнєво-творчі здібності учнів інструментами медіаосвіти. Саме на уроках літературного читання формується інтерес і бажання дізнаватися, шукати, передавати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію з художніх та медіатекстів, формувати інформаційну культуру та розвивати власну медіаторчість. Унесення в нові навчальні програми таких тем, як «Уявлення про медіа, медіаграмотність» (призначення, цільова аудиторія, правдива і неправдива інформація), «Візуальні медіа» (книжка, журнал, газета, фотографія, малюнок, комікси як джерело інформації), «Аудіовізуальні медіа» (колір, звук, музика у мультфільмах, критерії їх добору, улюблений герой, інформаційне значення кіноафіші), «Реклама» (вплив на поведінку людини,

захист від небажаного впливу), «Зміст і форма медіатекстів» (емоційно-ціннісне навантаження, елементи форми, їх значення для сприйняття основних ідей), дає очікувані результати навчання здобувачів освіти [5].

Оскільки книгу та інші друковані матеріали, які виготовлені на масовому рівні, вважають одним з видів медіапродукції, то інтеграція медіаграмотності на уроках літературного читання органічно поєднує в собі навички критичного мислення, мультимедійну комунікацію та здатність розв'язувати комплексні завдання щодо досягнення результатів навчання. З цією метою в нових підручниках з літературного читання вміщено різноманітні завдання щодо створення найпростіших медіапродуктів: сторінок власної книги, своїх варіантів початку або кінцівки твору; написання авторських творів різних жанрів – казок, віршів, небилиць, загадок; створення реклами, афіші, стіннівки, інфографіки, плакатів, колажів тощо.

Заголовки художніх творів, уміщені в підручниках для читання, обкладинки книг, ілюстрації, буктрейлери до них – предмет для обговорення ключових питань щодо авторства, змісту і вираженості. Заголовки спрямовані на стисле поінформування змісту або привернення уваги до твору, і через це бувають навіть оманливими [2]. Тому такі вправи, як ігри-прогнозування щодо заголовку і подій твору, підбір свого заголовка до тексту допомагають учням задуматися над стереотипами та формувати початкову новинну грамотність, використовуючи власний творчий потенціал.

Діти можуть відчувати себе в ролі справжніх журналістів, коли публікують коментарі-відгуки на прочитану книгу в інтернетблогі або надсилають лист авторові художнього твору. Така творчість розвиває і демонструє не лише найпростіші навички медіаграмотності, а й створює природні можливості для набуття навичок журналістики, міжпредметних зв'язків, розуміння ефективної комунікації через медіа.

Вправа «Білий рушник», або «сторіборд» (дошка історій, розкадрування) призначена для створення послідовних у часі зображень – ілюстрацій/малюнків за текстом. За допомогою вчителя учні в малих групах вчаться створювати

найпростіший медіапродукт за готовим сюжетом художнього твору, історією – наративом (персонажами, їх діалогами, декораціями тощо). Використовуючи шаблони з відповідною кількістю кадрів-епізодів, на яких учні можуть як малювати власноруч декорації та персонажів, писати слова (фрази з діалогів) у вигляді «мовних бульок» коміксу, так і використовувати заготовлені вчителем ілюстрації, символічні зображення за змістом готового тексту, створюючи колаж.

Такі систематичні дії навчають дітей бути в ролі режисера, сценариста, які створюють складніші медіапродукти – кіно і мультфільми. За допомогою технології «сторіборд» учні також можуть створювати аудіовідеокниги, буктрейлери, соціальну рекламу тощо. Для виготовлення виконують ілюстрації до твору, колективний чи груповий аудіозапис тексту, практикуються створювати ефективні меседжі, розуміючи техніки переконання у рекламі, використовуючи відповідну лексику. Практикуючись у використанні «сторіборду», аналізують особливості образів, тексту, підбирають музичне оформлення, планують складові і послідовність сцен і монтують кадри у найпростішій програмі для створення відеопродукції. Така медіаторчість допомагає зрозуміти різні елементи аудіовізуального меседжу (образи твору, друкований текст, діалоги, закадровий текст, музику, звукові ефекти, монтаж тощо).

Для залучення учнів до колективного процесу медіаторчості на уроці літературного читання свою креативність проявляє і класовод, пропонуючи дітям виготовляти найпростіші медіапродукти – невеличкі книжечки. Варіанти їх створення обирає сам вчитель відповідно до теми.

Наприклад, під час читання художніх творів, за якими знято фільм, доречно подати учням цікаву інформацію як створюють мультфільм, їх види, порівняти зміст і визначити особливості різних медіатекстів, і, як результат, запропонувати виготовити фліпбук (з англ. flip – перегортати, book – книга), «книга для гортання» – маленьку книжечку, з намальованими власноруч персонажами чи простими малюнками до тексту, які на кожній наступній

сторінці дещо видозмінюються. Під час гортання сторінок створюється ілюзія руху, і це нагадує кадри мультфільму.

Ще один варіант творчої діяльності – лепбук, з англ. «lapbook» – наколінна книжечка, яку доречно виготовляти на узагальнюючому уроці. Оформлюють її у вигляді конвертів, кишеньок, віконечок, куди вставляють малюнки, схеми, тобто структуровану інформацію щодо прочитаних творів з теми [1].

Складання плану художнього твору на уроці читання – нелегкий прийом, що потребує систематичних навичок роботи з композиційним аналізом тексту. Виготовлення книги-драбинки, де кожна наступна сторінка трохи ширше або довше попередньої, і на кожній – назви пунктів плану, – захоплива і цікава колективна чи індивідуальна робота. З таких медіапродуктів, оздоблених і закріплених декоративними матеріалами, можна зробити виставку.

Для створення варіантів розвитку подальших подій художнього твору, тобто продовження, в кожного учня буде своя історія-версія, яку можна вмістити у книжку-розкладачку, або гармошку, так звану «безкінечну книжечку», сторінки якої створить кожен учень. Також у таку книжечку можна вмістити правила-підказки, і доповнювати протягом навчального року.

Проявити свою креативність можна, створюючи тревелбук (книгу подорожей), зокрема на уроках, де діти читають тексти про мандри і пригоди різних персонажів, наприклад, казку Ю.Ярмиша «Як реп'яшок світ побачив», уривки з повісті О.Дерманського «Пригоди вужа Ониська», ескімоську народну казку «Велика подорож маленького мишеняти» та ін. [6]. На сторінках можна написати спогади, враження персонажа від подорожі, вклеїти фото місць, міст, країн, де він побував тощо. Можливий варіант створення такої книжечки в онлайн-редакторі інтерактивних книг [Book Creator](#), куди вмістити відео-чи аудіоматеріали.

На етапі рефлексії або як домашнє завдання можна запропонувати учням оформити книжку-листівку з віконечками (дверцятами) – «пантбук». У кожную

комірку вписують структурні елементи аналізу прочитаного тексту: прізвище автора, назву/тему, головну думку, персонажів [1].

Для розвитку навичок медіаграмотності, зокрема критичного мислення, подолання стереотипів, розрізнення елементів дезінформації підходить ідея створення «антибуку» – фальшивої обкладинки, яку створюють до улюбленої книги або до неіснуючої книги, яку, можливо, потім написати. Процес читання перетворюється у веселий розіграш, стає частиною гри. Ідея створення «обкладинок настрою» належить Наталії Тарнавській. Ви просто замінюєте застарілу обкладинку книги на нову, креативну – і піднімаєте усім навколо настрій. Це провокаційна річ, мета якої – правильно зробити абсурдним, привернути увагу, викликати цікавість і усмішку. Назва, як правило, смішна, іронічна, дещо глузлива і привертає увагу [1].

Для створення ілюстрованої обкладинки з підписом можливе використання <https://www.imgonline.com.ua/demotivational-poster.php> – онлайнowego застосунку «демотиватор», демотиваційний постер, мем, мотиваційний плакат в формі зображення в рамці і напису-слогану, що коментує, пародіює мотивацію.

Можемо зробити висновок, що використання таких стратегій передбачає діяльнісний підхід, активну взаємодію учасників з медіа, розвиває мовленнєво-творчі здібності, формує креативне і критичне мислення, активну життєву позицію творчої особистості. Медіаторчість на уроках української мови та літературного читання – один з чинників здійснення освітніх інновацій і перспективний напрямок модернізації сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Богосвятська А. Креативні ідеї залучення учнів до читання. Telegram-канал для педагогів «Сильні крила». URL: https://t.me/silni_kryla (дата звернення: 02.04.2023).
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: <http://surl.li/gifug> (дата звернення: 02.04.2023).

3. Медіаграмотність: підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. З англ. С.Дьома; за загал.ред. В.Ф.Іванова, О.В.Волошенюк. К. : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. С.183-260.

4. Найдьонова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу: підручник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Вид.друге, стер. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2015. 244 с.

5. Програми Нової української школи. URL: <http://surl.li/rgwi> (дата звернення: 12.04.2023).

6. Остапенко Г. С. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти, у 2-х част. К. : Світич, 2019. 128 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У НАВЧАННІ ГЕОГРАФІЇ

Биконя Сергій Федорович

викладач, кандидат економічних наук,
КЗ «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради,
м. Чернігів, Чернігівська область

Це дослідження розглядає та аналізує використання інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні та викладанні географії у медичному коледжі.

Дослідження наукових джерел показує, що вчителі/викладачі географії повинні розуміти взаємозв'язок між технологічними знаннями педагогічного змісту та навчальною дисципліною, тобто географією, щоб ефективно вчити студентів, застосовуючи ІКТ на занятті. Досвід показує, що використання комп'ютерних ігор дуже обмежене на заняттях з географії.

Інтеграція ІКТ у навчанні географії може застосовуватися у студентів для набуття знань, формування навичок та розвитку вмінь з цієї навчальної дисципліни. З точки зору потенціалу ІКТ, якщо їх правильно використовувати, то ці технології позитивно впливають на когнітивний розвиток людини. ІТ у

вивченні географії можуть допомогти та формувати у студентів навички обговорення, прийняття рішень, а потім вирішення проблем.

Сучасна концепція використання ІКТ у навчанні географії полягає в тому, щоб допомогти сформувати навички та розвинути здібності студентів критично мислити, а потім вирішувати проблеми в навчанні. Крім того, ІКТ позитивно впливають на мотивацію та досягнення студента.

Технологія не тільки покращує навчання та викладання в коледжі, але й допомагає оцінювати це навчання, оскільки оцінювання навчання є важливою частиною навчального процесу в освіті. ІКТ має потенціал для удосконалювання та підтримки освітнього процесу.

Викладачі та студенти мають використовувати вищевказані ключові функції цієї технології для покращення якості вивчення географії й оцінювання цього навчання.

Ми пропонуємо використовувати «Географічні інформаційні системи» для навчання географії.

Географічна інформаційна система — це комп'ютерна система для складання карт, запитів, аналізу та відображення просторових даних, пов'язаних із місцями світу [1]. Географічна інформаційна система має можливість відображати на екрані комп'ютера всю інформацію, яка має відношення до місць, кількома методами, такими як діаграми, карти та таблиці.

Іншим інструментом є мобільний телефон, який можна використовувати під час вивчення географії. Цей телефон є технологічним інструментом, який може використовуватися студентом для пошуку місць і речей за допомогою глобальної системи позиціонування (Географічна інформаційна система). Таким чином, студенти мають можливість визначити своє місцезнаходження за допомогою цієї географічної програми.

Географічна інформаційна система є ефективним інструментом для удосконалювання географічних навичок студентів і географічного мислення, щоб вони могли аналізувати просторові дані.

Коледжі могли б більше використовувати цифрові технології на уроках географії. Вища освіта може використовувати польову роботу з використанням ІКТ у навчанні на відкритому повітрі для прикладної геоморфології, прикладної геології, топографії, креслення і розмежування топографічних карт та інших предметів географії.

Заохочення студентів до уроків географії поза аудиторією також необхідне для того, щоб розвинути їхні знання та навички географічного мислення.

Дослідження показує, що існує потреба заохочувати студентів використовувати Google Earth, Google Map та інші комп'ютерні програми, щоб розвивати набути ними географічні знання та сформовані навички.

Список використаних джерел

1. Kadhim A. J. Effective Use of ICT for Learning and Teaching Geography. Aalborg Academy Journal of Human and Social Sciences. 2020, № 1(1). P.15-42.
2. Westhuizen derVan C.P., Nel C., Richter B.W. An analysis of students academic performance when integrating DVD technology in Geography Teaching and Learning. Educational Technology Society. 2012, № 15(3). P. 190-201.
3. Wangia V., Shireman T.I. A review of geographic variation and Geographic Information Systems (GIS) applications in prescription drug use research. Res Social Admin Pharm. 2013, № 9(6), P. 666-687.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Бриндзак Сніжана Володимирівна

практичний психолог,
ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти»,
м. Деражня, Хмельницька область

Сьогоднішні реалії воєнних дій в Україні призводять до зміни психічного стану людей, який все частіше супроводжується тривожністю, страхами, панічними атаками, депресивними станами, неконтрольованою агресією,

розгубленістю. Однією з найбільш вразливих груп, що потребують всебічної підтримки, допомоги та уваги, є підлітки, в яких забрано право на безпечну освіту, в яких порушений усталений порядок життя, які живуть в драматичній невизначеності щодо майбутнього, які щодня знаходяться в реальності загрози життю та здоров'ю. Всі ці чинники призводять до руйнації не лише всього навколо, але й до різких змін звичного життя людини, її життєвих планів, орієнтирів, що призводить до виникнення стресу.

Саме тому, дуже важливо розвивати у людини стійкість до стресових явищ та до подолання труднощів без великих втрат для здоров'я, як психічного, так і фізичного. Проблема розвитку стресостійкості підлітків є досить актуальна. Аналіз стану досліджень даного поняття свідчить про те, що проблема на сьогодні недостатньо розроблена і в теоретико-методологічному, і в практичному аспектах.

Проблему розвитку стресостійкості досліджували такі науковці, як В. Корольчук, С. Богданов, А. Гірник, О. Залеська, І. Іванюк, В. Соловйова, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, К. Журба та інші.

Українська дослідниця В. Корольчук визначає стресостійкість як структурно-функціональну, динамічну, інтегративну властивість особистості, результат трансактного процесу зіткнення індивіда зі стресогенним фактором, що включає процес саморегуляції, когнітивну репрезентацію, об'єктивну характеристику ситуації та вимоги до особистості [1, с. 74].

У контексті теорії сильних сторін стресостійкість «означає навички, вміння, знання та відкриття, що накопичуються з часом у результаті вирішення проблем та боротьби з викликами. Це означає, що під час та після надзвичайної ситуації збереження благополуччя відбувається за рахунок тих ресурсів і здібностей, які вже наявні й добре розвинені в конкретної людини чи громади, або які вона успішно розвиває під час опанування складною ситуацією» [2, с. 14].

В умовах воєнного стану, коли виникає необхідність бути готовим до змін, вирішувати життєві труднощі без шкоди для власного життя та здоров'я,

обов'язковою умовою для осіб підліткового віку є формування стресостійкості. Варто погодитись з дослідницею Катериною Журбою, яка говорить, що «стресостійкість підлітків у період війни значною мірою залежить від підтримки сім'ї та психолого-педагогічної допомоги, що має спрямовуватися на:

- розвиток емоційної стійкості усіх суб'єктів виховного процесу;
- планування та організації свого життя і досягнення життєвої мети;
- урахування досвіду виживання минулих поколінь в умовах війни;
- створення власного досвіду подолання труднощів» [3, с. 107].

Підлітковий вік є кризовим. Знаходячись у такій екстремальній ситуації, як бойові дії, підліток ще не має відповідного життєвого досвіду для відповідного реагування, він незрілий емоційно, а тому не розуміє, як йому треба реагувати. Саме тому підліткам потрібна соціальна підтримка і сприятливі соціально-екологічні умови знаходження.

Підлітки, які знаходяться в зоні бойових дій, по-різному переживають події, які з ними відбуваються, оскільки їм не вистачає досвіду, психологічної та соціальної зрілості, вони не розуміють до кінця що відбувається з ними та як на це реагувати. При таких травмуючих подіях особистість стає досить вразливою, ми можемо спостерігати зміну її поведінки. В умовах примусового виїзду можемо бачити неприйняття в нове соціальне середовище, що породжує напруження, тривожність. Стійкість до стресових подій, коли проходять бойові дії, у підлітків може проявлятися різноманітним чином.

Варто зазначити, що у дослідженні К. Khan доведений факт відсутності психологічної травми у осіб підліткового віку, що зазнали нападу з використанням зброї. Після дослідження у підлітків було виявлено: емпатію, відчуття своєї значущості, турботливість, почуття надії, моральність, духовність. Варто додати, що в різних культурах ставлення до самого факту травми або ж критичної ситуації значною мірою пов'язано з релігією [4].

Досить важливою на сьогодні є підтримка стресостійкості підлітків в умовах воєнного часу з боку соціуму, де велику роль зможуть відігравати саме

індивідуальні фактори особистості, серед яких можна назвати успадковану або набуту схильність підлітків до тривожності та депресії. Це можна побачити, аналізуючи дослідження вчених з Ізраїля, в якому було виявлено, що підлітки, які перебували досить далеко від зони ураження і мали велику підтримку з боку оточення, показували досить високі показники депресії, які були схожі за показниками підлітків, які безпосередньо були в зоні ураження. Дослідниками було виявлено, що підлітки, які знаходились далеко від зони ураження, мали навіть більшу схильність до депресії і, отже, потребували навіть більшої соціальної підтримки [5].

Підсумовуючи, можна сказати, що стресостійкість забезпечує можливість ефективної діяльності, впливу на збереження фізичного та емоційного здоров'я в підлітковому віці. Важливо, щоб підліток був потенційно підготовлений до дії стресу, оскільки тоді зможе контролювати вираження емоцій, підтримувати спрямованість конкретної діяльності в умовах воєнного часу, щоб в подальшому була можливість протидіяти ситуаціям стресу. Сам феномен стресостійкості здобувачів освіти в умовах війни та його динаміка є складним явищем, яке потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Корольчук В. М. Психологія стресостійкості особистості: дис. доктора психол. наук : 19.00.01. Інститут психології імені Г.С.Костюка. Київ, 2009. 513 с.
2. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості / стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах / С. О. Богданов, А. М. Гірник, О. В. Залеська, І. В. Іванюк, В. В. Соловйова, В. А. Чернобровкіна, В. М. Чернобровкін. К.: Пульсари, 2017, 208 с.
3. Журба К.О. Війна як чинник впливу на смисложиттєву сферу сучасних підлітків. *Нова педагогічна думка*, 2022. Том 110. № 2. С. 105-109.
4. Betancourt T. The Mental Health of Children Affected by Armed Conflict: Protective Processes and Pathways to Resilience / T. Betancourt, K. Khan // *International Review of Psychiatry*, 2008. Vol. 20 (3). P. 317-328.

5. Cohen J. A. Helping Adolescents Affected by War, Trauma and Displacement Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry. 2008. Vol. 47 (9). P. 981–982. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2666389/> (дата звернення: 12.04.2023).

ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

Вертій Наталія Миколаївна

викладач спецдисциплін,
Професійно-технічне училище № 50 м. Карлівка,
Полтавська область

*Чудових ідей не бракує, бракує волі втілити їх в життя.
Сет Годін*

Підприємницька діяльність в професійній освіті (професійно-технічній) освіті є важливим елементом формування кваліфікованих фахівців, які можуть ефективно використовувати свої знання і навички на ринку праці.

Мета моєї статті – популяризація підприємницької діяльності в професійній освіті (професійно-технічній) та подання прикладів успішних підприємницьких проєктів у цій сфері.

Роль підприємницької діяльності в сучасному світі є ключовим фактором, який визначає економічний розвиток країн і впливає на соціальну сферу. Підприємницька діяльність сприяє зростанню виробництва, створенню нових робочих місць та підвищенню рівня життя населення. Підприємницька діяльність також стимулює інновації та розвиток нових технологій.

Підприємницька діяльність в освіті означає формування в здобувачів освіти навичок та знань, які їм потрібні для того, щоб стати успішними підприємцями у майбутньому. Це включає в себе розуміння бізнес-процесів, управління фінансами, маркетингові стратегії, а також розвиток креативності та інноваційного мислення.

Участь молоді у підприємницькій діяльності є важливим чинником розвитку малого і середнього підприємництва, який сприяє економічну

зростанню і процвітання країни. Згідно з результатами міжнародного дослідницького проекту AGER глобального дослідження про підприємництво (Amway Global Entrepreneurship Report, AGER), у різних країнах світу виявлено, що індекс підприємницького настрою в Україні становить 21, в країнах ЄС – 42, а середньосвітовий – 47.

Професійна (професійно-технічна) освіта є важливим елементом розвитку підприємницької діяльності. Здобувачі освіти професійно-технічних навчальних закладів отримують практичні навички, які можуть використовуватися в бізнесі. Крім того, професійно-технічна освіта підготовлює фахівців у різних галузях, що створює потенціал для розвитку нових підприємницьких ідей та проєктів.

Одним з викликів, з якими стикається підприємницька діяльність в професійно-технічній освіті є нестача фінансування. Багато проєктів потребують значних витрат, і часто здобувачі освіти не мають достатньо коштів для реалізації своїх ідей.

Іншим викликом є нестача підтримки від уряду та бізнес-середовища. Більшість проєктів, які студенти створюють, є малими і не мають достатнього інвестиційного потенціалу для привернення інвесторів. Тому важливо, щоб уряд та бізнес-середовище надавали необхідну підтримку стартапам та малим бізнесам, щоб вони могли зростати та розвиватися.

Наведу приклад з власного досвіду. Працюючи на виробництві шеф-кухарем і викладаючи теоретичний курс у здобувачів освіти з професії «Кухар. Кондитер», підприємницькій діяльності приділяється багато уваги. На уроках теоретичного навчання я постійно наголошую, що отриманні знання можна використовувати для створення своєї справи, тому цікавлюсь даною темою і розширюю свої знання як теоретично так і практично, слідкуючи та беручи участь у проєктах з даної теми. Проєкти, які направлені на розвиток підприємницької діяльності, в яких брала участь:

Курс «Успішний стартап: від ідеї до масштабування» від [Prometheus](#) буде корисним не лише для тих, хто тільки-но починає свій шлях у бізнес. Навіть

досвідчені фаундери стартапів знайдуть у ньому багато корисного для себе, почерпнуть інформацію з чийогось багатого досвіду, дізнаються приклади численних перемог та невдач.

Курс буде цікавим і корисним:

- людям, які прагнуть започаткувати власний стартап;
- підприємцям, які вже мають власну справу й бажають її масштабувати;
- засновникам стартапів, які планують залучення інвестицій;
- студентам, здобувачам професійної освіти (професійно-технічної).

Громадська організація «Інша жінка»

<https://www.divergentwoman.com/businessincubator> за сприяння Полтавської обласної державної адміністрації (Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій) анонсували проєкт для розвитку жіночого бізнесу.

Жінка в бізнесі – це не страшно. З таким девізом стартував проєкт. Створити кластер соціально-активних жінок, які самостійно приймають рішення та вміють співпрацювати, через надання інструментів для досягнення економічної та фінансової самостійності, збільшення частки працюючих жінок та створення додаткових робочих місць через розвиток й популяризація жіночого підприємництва та менторства в регіоні.

У короткостроковому курсі на тему підприємництва «Бізнес-проєктування: від ідеї до бізнесу» [EU4Skills](#) розглядалися теми:

✓ перетворимо бізнес-ідею на реальність;

✓ розглядалися різні аспекти, які підприємець-початківець має враховувати, розпочинаючи власну справу. У межах програми Європейського Союзу «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України» розпочато реалізацію субпроєкту з розвитку підприємницьких навичок для закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Даний проєкт має теоретичний блок і проводяться тренінги наживо для педагогів.

У березні 2023 року я мала можливість відвідати даний захід в м. Києві. Навчання відбувалося наживо, тренери викладали матеріал на реальних прикладах.

На даному курсі ми дізналися:

- ✓ як створити прибуткову бізнес-модель;
- ✓ як систематизувати стартап після запуску;
- ✓ де взяти кошти на реалізацію бізнес-ідеї.

Один з прикладів успішної підприємницької діяльності в професійній освіті (професійно-технічній) – це створення малих бізнесів учнями. Це можуть бути магазини, кафе, стартапи, які базуються на технологічних ідеях. Такі проєкти не тільки допомагають здобувачам освіти отримати практичні навички, а й підвищують економічний розвиток регіонів.

Ще один приклад успішної підприємницької діяльності – це розробка інноваційних продуктів на базі професійних (професійно-технічних) знань. Наприклад, створення нових кулінарних проєктів або програмного забезпечення для підприємств. Здобувачам освіти завжди цікаво відкривати для себе нові заняття і захоплення, тому кулінарний майстер-клас, виставки-розпродажі, ярмарки - це чудова можливість для учнів провести час творчо, дізнатись щось нове, а, можливо, і відкрити в собі невідомі таланти.

Підприємницька діяльність в освіті професійній (професійно-технічній) є важливим елементом розвитку бізнесу в майбутньому. Вона допомагає здобувачам освіти отримати практичні навички та знання, необхідні для успішного бізнесу. Професійно-технічна освіта підготує фахівців у різних галузях, що створює потенціал для розвитку нових підприємницьких ідей та проєктів. Підприємницька діяльність в освіті професійній (професійно-технічній) є важливим елементом розвитку бізнесу в майбутньому. Вона

допомагає здобувачам освіти отримати практичні навички та знання, необхідні для успішного бізнесу. Професійно-технічна освіта підготовлює фахівців у різних галузях, що створює потенціал для розвитку нових підприємницьких ідей та проєктів.

Я вірю, що вміння проєктувати та розробляти бізнес-плани може допомогти нашим здобувачам освіти та молодим підприємцям досягти успіху в бізнесі, тому я прагну донести до них важливість цієї ідеї. Мені хотілося б показати, що бізнес-плани - це не просто довідковий матеріал для інвесторів, але й ключовий елемент у вирішенні різних проблем та вдосконаленні бізнес-процесів.

Отже, як викладача та наставника, моя мета полягає в тому, щоб донести до моїх здобувачів освіти те, що бізнес-проєктування - це круто та важливо для успіху у бізнесі. Я прагну допомогти їм розвинути необхідні навички та знання для того, щоб стати успішними бізнесменами та змінити Україну на краще.

Список використаних джерел

1. Prometheus – український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів: офіц. вебсайт. URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 10.04.2023).

2. Громадська організація «Інша жінка»: офіц. вебсайт. URL: <https://www.divergentwoman.com/businessincubator> (дата звернення: 10.04.2023).

3. EU4Skills: кращі навички для сучасної України: офіц. вебсайт. URL: [EU4Skills](https://eu4skills.eu/) (дата звернення: 10.04.2023).

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СВІТИ

Войтюк Тетяна Миколаївна

викладач,
ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище»,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Сучасна система освіти переживає кризу відсутності мотивації до вивчення різних дисциплін. Вихід з такої ситуації, до певної міри, полягає у використанні інноваційних технологій у системі навчання й виховання, у формуванні мотивації, інтересу, у наданні інформації цікавими нетрадиційними способами. Одним з таких способів є Гейміфікація (гейміфікація, ігрофікація), яка широко використовується багатьма освітніми закладами, що практикують сучасне навчання.

Ігри – унікальне явище. Вони не просто мотивують грати, але й тривалий час підтримують цю мотивацію. За статистикою 97% дітей, віком від 12 до 17 років грають у відеоігри. Така наполегливість – мрія викладачів, адже захопити учнів на тривалий час – це справжнє мистецтво. Чому ж іграм це так легко вдається? Використання даного методу на уроці підвищує мотивацію, подовжує термін зацікавленості у вирішенні проблеми та збільшує ймовірність досягнення своєї мети.

Гейміфікація – це «впровадження ігрових технологій в неігрові процеси, в тому числі в освіту», а також «використання ігрової механіки, естетики та ігрового мислення для залучення людей в навчання і рішення різних задач та для підвищення їх мотивації» [3].

Зростання інтересу до впровадження гейміфікації в навчальний процес пояснюється також тим, що гейміфікація є одним з дидактичних властивостей

цифрових технологій поряд з мультимедійністю, інтерактивність, нелінійністю подачі тексту і інформативністю.

Завдяки гейміфікації учень відчуває, що контролює ситуацію. Ніхто не любить, коли його до чогось примушують. Вчимося ми (особливо діти) для когось, працюємо – для когось або чогось, а граємо завжди для себе: для задоволення, з цікавості, щоб перевірити свої сили.

Гейміфікація проявляється у трьох формах:

1. Задоволення від перемоги - змагання зі зрозумілими цілями та правилами як основна складова ігрової мотивації.

2. Не «страшно» програвати, можна завжди почати з нуля - гра без переможця, яка приємна своїм процесом.

3. Цікавий процес - естетика, зробити зрозумілими та приємними цілі, завдання, підвищити видимість результатів.

Будь-яка гра містить у собі елементи інших видів діяльності, а значить, має здатність залучити людину до певного виду діяльності, ще не освоєного нею. Знаючи цю особливість, під час виконання складних дидактичних завдань є сенс запроваджувати елементи гри. Це дозволяє непомітно освоювати те, що було складним для засвоєння раніше. [2]

В основі стратегії гейміфікації лежить винагородження за виконані завдання. Можуть бути різні типи заохочень: дошки пошани, система оцінювання (замість 5- чи 12-бальної системи — фішки у вигляді будь-чого), змагання між групами за символічну «валюту», використання ігрових елементів безпосередньо під час уроків тощо.

Що дає впровадження гейміфікації:

- допомагає викладачу мотивувати учнів і залучати їх до навчання;
- розвиває когнітивні здібності;
- дозволяє молоді вчитися в інтерактивному середовищі, в якій вони можуть тренуватися, робити помилки і виправляти їх;
- може містити практичні приклади понять і правил, які було б важко пояснити на уроці;

- дозволяє викладачу організувати самостійну роботу учнів тощо.

Отже, елементи гри здатні зробити нудний процес – будь то навчання або робота – цікавим. Стрімкий розвиток інформаційних технологій зумовлює використання електронних ресурсів не тільки у межах уроку, а й надає можливість учням займатися самоосвітою вдома, використовуючи різні засоби інформаційних технологій.

Тотальність гейміфікації освіти сьогодні вже є безперечною. Вона сприяє підвищенню мотивації до навчання, його якості й результативності, стимулюванню творчості особистості, розвитку когнітивних здібностей. [4]

Основні переваги залучення гейміфікації

- Діти і підлітки тягнуться до новизни і технологій, особливо, якщо їх друзі також зацікавлені у цьому. Замість того, щоб намагатися перешкоджати їм, ми можемо направити цю їх велику пристрасть на те, щоб зробити доступ якомога легшим.

- Ігри можуть збільшити нашу здатність зосередитися і бути уважними. Нещодавні дослідження показали, що відеоігри можуть підвищити навички для вирішення декількох задач, активувати нейрони, а також підвищити зв'язок мозку, відповідальний за такі завдання, як планування, формування пам'яті та орієнтацію у просторі.

- Викладач може обмежити кількість часу, коли учні можуть грати, не вимагаючи постійного контролю педагога.

Єдиний спосіб для викладачів, щоб дізнатися, чи принесуть цифрові ігри користь учням – це спробувати примінити їх на своєму уроці.

Що освіта має запозичити в іграх

Право на помилки. Навчитися чогось можна лише на практиці, через помилки. В іграх у гравця часто є кілька життів: не вийшло цього разу – спробуй ще. Гравець робить стільки помилок, скільки потрібно саме йому, щоб просунути далі.

Не існує середньостатистичного гравця, як не існує й середньостатистичного учня. Хтось розв'язує задачу з першого разу, а хтось –

із десятого. Однак з кожною спробою учень (як і гравець) відточує навичку й врешті-решт виконує завдання.

Миттєвий зворотній зв'язок. Гравець одразу бачить, яку навичку персонажа потрібно покращити, щоб перейти на новий рівень, і шукає як саме.

У навчальному закладі учні отримують зворотній зв'язок про власні успіхи наприкінці семестру. Це занадто пізно. Чим раніше ми дізнаємося про перемоги та промахи, тим краще, адже так можна швидше приділити увагу слабким місцям.

Відчуття прогресу. Наступний рівень, більше балів, нові досягнення – все це відчутні свідчення прогресу. Вони показують гравцеві його компетентність і те, що він грає не дарма – адже ось вони, докази росту. Так гравець просувається вперед та залишається в стані потоку.

Захопливу історію. Діти люблять історії. При цьому історію необов'язково вигадувати: у навчальному контексті вона може бути цілком реалістичною. Так учні одразу зрозуміють, як можна застосовувати нові знання на практиці. Наприклад, замість того, щоб просто читати правила чи комбінації, можна запропонувати розіграти життєву ситуацію, у якій вони застосовуються. [1]

Важливі принципи гейміфікації:

1. Опрацюйте сюжет. Для того щоб урок став грою, в першу чергу потрібна захоплююча історія (якщо буде цікаво - 50% роботи виконано).

2. Визначення цілі. Поставити перед учнями конкретні ігрові цілі. (мета уроку – ігрова ціль).

3. Розподіл ролей між учнями. Поділити групу (клас) на команди і надати або присвоїти певну роль, так щоб були задіяні всі учні.

4. Придумати випробування та правила гри. Головне надати значення цікавому контексту. Учні повинні чітко усвідомлювати всі завдання. Гра не повинна закінчуватися після опрацювання одного завдання.

5. Не забувайте про ігрову механіку. Як працює гра, її правила та причинно-наслідкові зв'язки. Весь процес повинен проходити динамічно, учні

повинні бути постійно задіяні у грі.

6. Розвилка в сюжеті. Це дуже потужний прийом.

7. Можна використовувати на уроках телефони та планшети.

Наприклад, додати ключ додатку на телефоні чи планшеті. Учень за допомогою цього ключа зможе заходити в додаток та виконувати завдання.

Суть гейміфікації – замаскувати труднощі у веселі ігрові цілі (задачі). Наприклад: труднощі – монстри, контрольна робота – стихійне лихо. Мета – це сукупність цілей, яких має досягнути учень, після проходження вивченої теми. Елементи гри, які можна використовувати на уроці це – окуляри, шкала прогресу, рейтингова система, та інші. Також підтримується психологічна поведінка на уроці, за порушення якої в правилах гри можуть бути прописані штрафи. Тому молодь зосереджуються не тільки на навчанні, а й на вміння вчитися контролювати свою поведінку.

Отже, гейміфікація – це не просто спосіб гарної подачі навчального матеріалу, що довів свою ефективність, але й вимога часу, яку необхідно враховувати для успішної реалізації будь-якого електронного навчального курсу.

На мою думку, у найближчому майбутньому підходи гейміфікації матимуть місце у багатьох сферах освітньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Горелов В., Даріуш С. Гейміфікація навчання. Інформаційні технології та комп'ютерне моделювання: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 23-28 травня 2017 р. Івано-Франківськ : Супрун В.П., 2017. С.136-139.

2. Самчук Л. І., Мойсеюк Ю. М. Гейміфікація в системі сучасних технологій навчання (рекомендаційний бібліографічний список). Національна Академія педагогічних наук України Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/Gameplay_in_training_2019.pdf (дата звернення: 01.04.2023).

3. Ткаченко О. Гейміфікація освіти: формальний і неформальний простір. Актуальні питання гуманітарних наук. 2015. Вип. 11. С. 303-309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_11_45 (дата звернення: 01.04.2023)

4. Що таке гейміфікація і як вона допомагає розворушити співробітників. Запорізька обласна федерація роботодавців. Запорізький обласний союз промисловців і підприємців, роботодавців «Потенціал»: офіц. вебсайт. URL: <https://www.potencial.org.ua/view/news/shcho-take-geymifikatsiya-i-yak-vona-dopomagaie-rozvorushiti-spivrobitnikiv.html> (дата звернення: 01.04.2023).

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Воробйова Олена Анатоліївна
викладач професійно-теоретичної підготовки,
ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти»,
м. Деражня, Хмельницька область

Активне впровадження сучасних інформаційних технологій у життя людини призвело до розвитку інноваційних процесів і в освіті. Прагнучи до європейських стандартів, Україні необхідно підвищувати свою конкурентоспроможність у наданні якісних освітніх послуг. Це вимагає застосування активних методів навчання, тому цілком закономірним стає використання нових інформаційних технологій та інноваційних методів викладання бухгалтерського обліку.

Суть інноваційних методів полягає в тому, щоб організувати навчальний процес у формі діалогу, що допоможе здобувачам освіти навчитися виражати свої думки, аналізувати проблемні ситуації і знаходити ефективні шляхи їх вирішення. Такі методи дозволяють підвищити рівень освіти, розвивають учнів, формують навички та вміння, які будуть використовуватися ними в подальшій професійній діяльності. Вважаю, що під інноваційними методами викладання облікових дисциплін слід розуміти методи, які розвивають і які розвиваються,

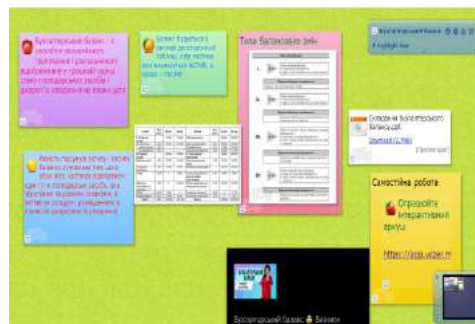

тобто це методи, які сприяють до саморозвитку і які створюють умови для повноцінного розвитку всіх своїх учасників [1. с.6-7].

Підготовка громадянина, який зможе навчатися впродовж життя неможлива без наявності цифрових навиків. Медіа грамотність – ключова компетентність особистості нашого часу. Пріоритету набувають знання, навички й уміння аналізувати, критично мислити, оцінювати і створювати цифровий контент, розуміти, як з ним і в ньому працювати. Цифрові інструменти дозволяють швидко та ефективно обробляти великі обсяги даних та проводити їх аналіз. Це дозволяє мені, як педагогу, з легкістю відслідковувати прогрес учнів, ідентифікувати проблемні питання та знайти ефективні способи їх вирішення.

Досягти максимальної якісної організації навчального процесу можна за рахунок використання «хмарних» технологій, які дозволяють користуватися комп'ютерними ресурсами віддаленого сервера як веб-сервісу через мережу Інтернет на своєму локальному персональному комп'ютері. Тобто всі роботи та обчислення проводяться віддалено, і головним фактором доступності такої технології є наявність інтернету. Використання хмарних технологій у навчальному процесі перш за все дозволить вирішити проблему забезпечення рівного доступу учнів та викладачів до якісних освітніх облікових ресурсів як в під час навчання, так і в позаурочний час.

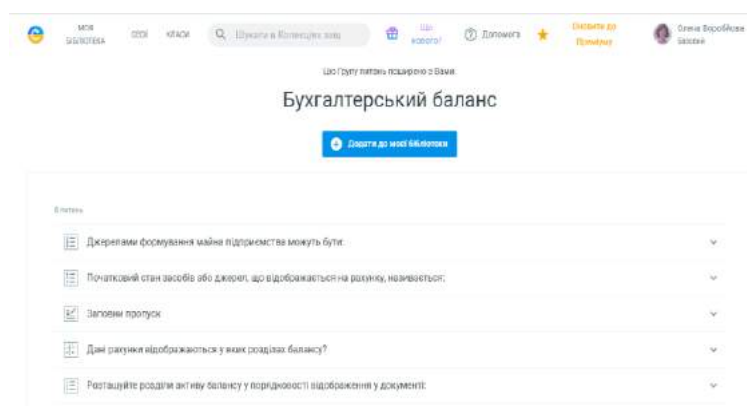
Для спільної роботи зі створення й редагування документів і зображень, спілкування в реальному часі використовую віртуальні інтерактивні онлайн-дошки як принципово новий інструмент для навчання, завдяки якому можливе поєднання тексту,

зображення, відео- й аудіоматеріалу на одному майданчику. Зокрема, працюємо з дошками Padlet, Miro, Jamboard, Linoit для організації

групової роботи учнів під час проведення «мозкового штурму», узагальнення й систематизації знань, рефлексії; для розміщення навчальної інформації або завдань для її пошуку; як місце розміщення ідей для проектів та їх обговорення; як інструмент для організації спільної діяльності учнів під час заняття та поза ним [2, с.156].

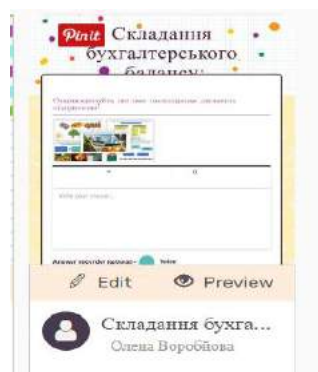
Classtime – це помічник вчителя, що збагачує урок миттєвою візуалізацією рівня розуміння та прогресу усього класу в живому часі, дозволяє викладачам вибирати з безлічі питань для створення унікальних форматів оцінювання за короткий проміжок часу. Особливості конструктора тестів із 10 різних типів, шпаргалка з користування редактором формул LaTeX, алгоритму пошуку в колекції завдань та зручність систематизації й використання в особистому кабінеті. Будь-яку сесію можна практично

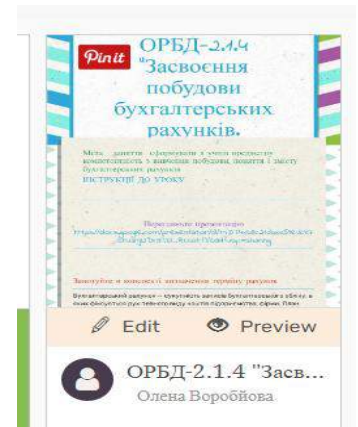
налаштувати з метою дотримання академічної доброчесності та можливості використання платформи як дієвого інструмента на різних за типом уроках при дистанційній, змішаній чи

очній формі навчання, а також для самонавчання чи самоконтролю учнів. Крім того, усі учасники можуть стати учасниками командної гри – найважливішої переваги Classtime, що дозволяє їм не лише продемонструвати знання бухгалтерського обліку, а й опинитись у глядацькій залі.

Дуже цікавими є інтерактивні робочі аркуші як найкращий спосіб поєднувати будь-які типи контенту,

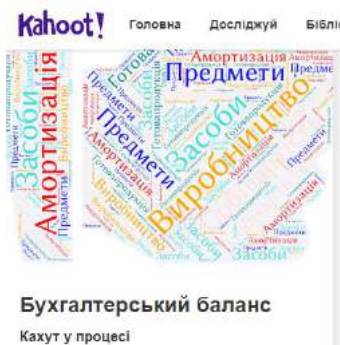

навіть аудіо-записи. Під час дистанційного навчання робочі інтерактивні аркуші набули значної

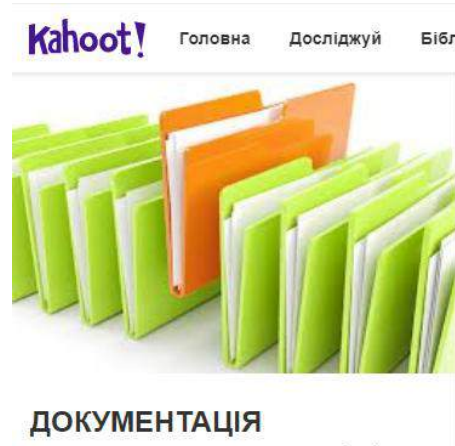
популярності. Сервіс Wizer - один з найкращих та найпростіших інтерактивних сервісів для вчителя, на якому створюю власні інтерактивні аркуші та ділюся ними з учнями і колегами. Сервіс інтуїтивно зрозумілий. Конструктор робочого аркуша Wizer поєднує досвід та творчість викладачів, дозволяючи швидко створювати широкий спектр питань: відкриті запитання, множинний вибір, відповідні пари, заповнюйте бланк, заповнюйте зображення, таблиці тощо. Він містить велику кількість готових шаблонів для візуального оформлення слайдів, а також велику добірку шрифтів для лаконічного подання тексту на своїх інтерактивних аркушах.

Ресурс Kahoot інтегрує гру у навчальний процес. Контент, створений на платформі онлайн-сервісу, має своєрідну назву «кахути», які позначають

створений навчальний контент. У власноруч розроблені міні-ігри можна вставляти тематичні відео та зображення, а процес створення нової вправи займає декілька хвилин. Таким чином, значною мірою скорочується час для підготовки до заняття. Ще однією перевагою даного

сервісу є система готових ігор, розроблених іншими користувачами інструменту. Тобто можна використовувати тестування, створені самостійно або ж скопіювати завдання інших розробників. Участь в іграх, створених за допомогою сервісу, сприяє організації спілкування та співпраці у колективі, підвищує рівень обізнаності в інформаційно-комунікаційних технологіях, стимулює критичне мислення цільової аудиторії [3. с.56-62].

Для учнів цифрові технології надають безліч потужних можливостей здійснювати навчання online, займатися самоосвітою у зручний час та у комфортних умовах, отримувати повноцінні консультації в режимі реального часу та в стислі терміни, вільно обмінюватися корисною інформацією не зважаючи на географічне місце розташування, і все це завдяки розміщенню

необхідних матеріалів та відомостей на віддалених серверах та без прив'язки до стаціонарного комп'ютера.

Список використаних джерел

1. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 64 с.

2. Паламарчук В. Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. Київ, 2018. 156 с.

3. Столяренко Т.А. Використання засобів ІКТ у системі підготовки економістів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2014, № 10 (44). С. 56-62.

4. Використання Kahoot! У навчально-виховному процесі : офіц. веб-сайт. URL: <http://urokinformatyky.blogspot.com/p/blog-page.html> (дата звернення: 25.09.2019).

5. Гуревич Р. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*, 2007. С. 38-41.

Формування професійної мобільності особистості – пріоритетна умова становлення сучасного фахівця

Воротнікова Валентина

здобувачка освіти,

Гутовська Вероніка

здобувачка освіти,

Лисюк Олена Олегівна

методист,

Шахман Ольга Андріївна

завідувач навчально- виробничої практики,

КЗ «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв»

Харківської обласної ради,

м. Харків, Харківська область

Український ринок праці постійно трансформується. Технологічний прогрес виступає тригером для багатьох професій, і вже знищив цілу низку

спеціальностей. За підсумками соціологічних досліджень протягом наступного десятиріччя очікується стрімке падіння попиту на спеціалістів, працю яких легко замінять комп'ютери та штучний інтелект. Багато професій вважатимуться застарілими і вимагатимуть від людей або переформатування навчання або зміни сфери діяльності. Тому сьогодні, обираючи професію, слід добре замислитися – чи слід вкладати значні кошти, оплачуючи контракт за навчання, в своє майбутнє безробіття?! [2]

На думку експертів, у найближчій перспективі найуспішнішими на ринку праці будуть фахівці, спроможні швидко і, що важливо, ефективно орієнтуватися у професійному середовищі, яке постійно трансформується; приймати кваліфіковані рішення; адаптуватися до нових умов та обставин; навчатися впродовж життя; критично та креативно мислити; ставити цілі та досягати їх; працювати в команді; спілкуватися в багатокультурному середовищі; володіти вміннями користування цифровими та інноваційними технологіями; а головне, бути професійно мобільними [3].

У довідникових джерелах «мобільність» розглядається як «рухливість», здатність швидко орієнтуватися в ситуації, знаходити потрібні форми діяльності. «Професійна мобільність» у науковій літературі розглядається як здатність особистості змінювати свою професію, місце і напрям діяльності [3].

З 30-х років ХХ століття різні аспекти професійної мобільності активно досліджували зарубіжні науковці. На початку ХХІ століття феномен професійної мобільності став у світі актуальним об'єктом педагогічних досліджень. Це пов'язано з ухваленням 27 червня 2002р. Європейською Радою Резолюції щодо навчання впродовж життя, де пріоритетним було визначено потребу й завдання формування «нових базових умінь, охоплення навчанням періоду від дошкільного до пенсійного віку». Українські науковці також долучилися до дослідження цієї проблеми. Однак аналіз наукових джерел свідчить, що проблема професійної мобільності особистості як одного з критеріїв якісної професійної підготовки не стала предметом ґрунтовного вивчення й аналізу [3].

Тож яким чином викладачам фахового коледжу слід сприяти формуванню у здобувачів фахової передвищої освіти (ФПО) професійної мобільності? Це питання є актуальним для самих викладачів, які сьогодні відповідальні за власну професійну мобільність.

Для викладачів мобільність у сучасному освітньому середовищі виявляється в готовності педагога до змін у суспільній освітній політиці, здатності орієнтуватися в педагогічному просторі відповідно до актуальних завдань, підвищенні рівня своїх адаптаційних можливостей, формуванні підґрунтя творчої педагогічної діяльності. Професійна мобільність – це складне системне утворення, інтегральна якість особистості та діяльності педагога, що формується і виявляється у процесі професійної підготовки, перепідготовки, самовиховання і творчої самореалізації фахівця, тобто розуміється як можлива стратегія професіоналізації педагогічних кадрів [3].

Головні прояви професійної мобільності викладача:

✓ вдало організовувати спільну діяльність з учасниками освітнього процесу відповідно до цілей і завдань сучасної освіти;

✓ успішно змінювати види діяльності або легко переключатися з одного виду діяльності на інший у сфері освіти;

✓ ефективно впроваджувати нові технології, застосовувати сучасні методи і прийоми навчання, оволодівати освітніми інноваціями та проводити рефлексивний аналіз власних досягнень;

✓ мати високий рівень освітньої та професійної кваліфікації, готовності до безперервного професійного розвитку, прагнення до реалізації індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

Якщо педагог зупиняється у професійному розвитку, не підвищує освітній рівень, не самовдосконалюється, це можна вважати низхідною професійною мобільністю, яка з часом приведе до зниження або втрати професійного статусу. Тому завдання викладача полягає у відповідальному ставленні щодо створення сприятливих умов для реалізації творчої взаємодії зі

здобувачами ФПО, в заохоченні і в підтримці їх підчас творення себе як професіоналів.

Для здобувачів ФПО професійна мобільність трактується як інтегративна якість особистості, що дозволяє їй у динамічних умовах бути соціально активною, конкурентоспроможною, професійно компетентною, здатною до самореалізації, саморозвитку й модернізації власної діяльності, а також до зміни видів діяльності тих, хто навчається, і ролі в системі «здобувач – практикант – випускник – фахівець» [3]. Якісна підготовка сучасних фахівців обов'язково повинна бути спрямована на формування й розвиток професійної мобільності як важливої якості особистості. Тож які здібності і здатності становлять основу розвитку професійної мобільності здобувача ФПО [3]:

- ✓ соціальна активність, що виражається готовністю до участі в різноманітних заходах, професійних конкурсах, проектах;
- ✓ зацікавленість у професійній діяльності;
- ✓ здатність легко адаптуватися до динамічних змін у суспільстві;
- ✓ здійснення різних видів діяльності, що супроводжує професійний вибір;
- ✓ креативність, творчий підхід до справи, творче перетворення світу;
- ✓ стійка мотивація до постійного професійного саморозвитку і самореалізації.

Найважливішими показниками визначення рівня професійної мобільності є наявний практичний досвід і задоволення роботою. Саме вони стимулюють прагнення розвитку та вмотивованого бажання до підвищення рівня професійної компетентності, опанування нових знань та технологій, розвитку критичного мислення та підприємницької креативності, генерації нових ідей. І як наслідки бажання вчитися протягом усього життя – кар'єрне зростання, покращення якості свого життя, фінансова стабільність, високий рівень самореалізації, творча активність, затребуваність на ринку праці, як в Україні, так і поза її межами [1, с.157-158].

Професійна мобільність може розглядатися не лише як складова якісної підготовки майбутніх фахівців, а й як критерій її результативності. Професійна мобільність майбутнього фахівця – це здатність до сприйняття змін, відкритість до нового, готовність долати зовнішні та внутрішні перешкоди у професійному становленні. Важливо відзначити, що формування професійної мобільності розпочинається в період навчання в старшій школі, з свідомого вибору професії, з вагомих аргументів і розмірковувань щодо питання – чи слід вкладати значні кошти, оплачуючи контракт за навчання, в своє майбутнє безробіття?!

Теперішня реальність – дистанційна форма роботи закладів усіх рівнів освіти в умовах військового режиму та проведення бойових дій – показує, що без наявності добре розвиненої професійної мобільності, соціальної адаптації до вимушених умов освітньої діяльності педагог не має перспективи професійного зростання, творчої самореалізації, усвідомлення своїх сильних і слабких сторін, постійного формування внутрішнього патріотичного стрижня. Час вирішить який професійний інструментарій більш плідно сприятиме стійкому бажанню займатися улюбленою справою в сучасних умовах. Та слід пам'ятати, що теперішні умови – минущі, а викладач – зразок для здобувача щодо професійного наслідування.

Список використаних джерел

1. Пілецька Л. Емпіричне дослідження професійної мобільності особистості. *Збірник наукових праць «Психологічні науки»*. Випуск 2.12(103). С.152-158. URL: <https://mdu.edu.ua/files/PDF> (дата звернення: 04.03.2023).

2. Стало відомо, які професії втратять актуальність вже через декілька років. Всі новини ринку: офіц. вебсайт. URL: <https://news.finance.ua/06.01.2022> (дата звернення: 04.03.2023).

3. Тимченко О. Професійна мобільність – один із критеріїв якісної підготовки майбутніх педагогів. Народна освіта. Електронне наукове фахове видання. Розділ «Педагогічна наука». URL: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua> (дата звернення: 04.03.2023).

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ HUMAN ЯК ЗАСІБ ДИСТАНЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Гагач Інна Леонідівна
старший викладач,
Мацаєнко Ганна Андріївна
майстер виробничого навчання,
ДНЗ «Богуславський центр
професійно-технічної освіти»,
м. Богуслав, Київська область

Всесвітня пандемія COVID-19 здійснює вплив на різні сфери життєдіяльності українського суспільства. Зокрема, заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО), заклади професійно-технічної освіти (ЗПТО) відповідно до нормативних документів [1; 2; 3] на період карантинних заходів заборонено відвідувати. За таких умов перевага надається електронному дистанційному навчанню (ДН) – «різновид дистанційного навчання, за яким учасники навчально-виховного процесу здійснюють переважно індивідуалізовану навчально-виховну взаємодію як асинхронно, так і синхронно в часі, переважно і принципово використовуючи електронні транспортні системи доставки засобів навчання та інших інформаційних об'єктів, медіа навчальні засоби та інформаційно-комунікаційні технології» [4].

Провідну роль при організації електронного ДН відіграють системи управління навчальною діяльністю (learning management system – LMS). Відповідно до опитувань, здійснених у 2021-2022р., педагогів ЗПТО, які проходили підвищення кваліфікації з'ясували, що застосовуються педагогами для здійснення дистанційної освітньої взаємодії з учнями є наступні: Classroom (вказали більше 45% респондентів), Edmodo (менше 10%), Мій клас (менше 10%), Moodle (менше 5%). Інші LMS застосовує близько 10% респондентів і решта не використовує зазначене програмне забезпечення через певні причини серед яких переважає відсутність якісного доступу до мережі Інтернет як у педагогів так і в учнів.

Разом з тим, наразі для педагогічних працівників пропонується на безоплатній основі спеціалізована для закладів освіти українська LMS HUMAN [5]. Цей програмний засіб, що працює за принципом хмарного сервісу, передбачає можливість доступу наступних користувачів: адміністраторів, викладачів, майстрів виробничого навчання закладу освіти, учнів та їх батьків.

Адміністратор має можливість використання наступного функціоналу:

- ❖ додавання та редагування основних відомостей про заклад освіти: адреса, контактні данні, вибір мови навчання, системи оцінювання (доступні 5, 12 та 100 бальна), налаштування оцінювання у 1-4 класах (позначками, рівнями) тощо;
- ❖ додавання користувачів: викладачів, учнів, адміністраторів;
- ❖ створення навчальних років, відповідних семестрів, вибір навчальних предметів, методів розрахунку пропонованої тематичної оцінки (як середнє арифметичне наявних оцінок або з урахуванням коефіцієнтів вагомості доступних видів діяльності);
- ❖ створення навчальних класів, відповідних груп у них, курсів (поєднання навчальної групи, предмету, викладача, майстра виробничого навчання, який його викладає), факультативів, гуртків;
- ❖ внесення розкладу дзвінків, а також занять по наявних курсах для кожного викладача, майстра в/н;
- ❖ моніторинг навчальної діяльності вчителів, учнів, класів закладу щодо успішності за вибраний період: середня оцінка за кожен день з цього періоду, загальна середня оцінка за весь період, загальна кількість оцінок, розподіл оцінок по рівнях (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), оцінка за конкретне заняття;
- ❖ моніторинг відвідуваності учнів;
- ❖ моніторинг оцінок учнями навчального матеріалу вчителів за такими критеріями: цікаво (не цікаво), зрозуміло (не зрозуміло), корисно (не корисно);

- ❖ перегляд журналів курсу з оцінками;
- ❖ перегляд пропонованих для учнів дидактичних матеріалів вчителів;
- ❖ затвердження навчального плану та дидактичних матеріалів курсу;
- ❖ ведення електронного документообігу, створення спільнот, розміщення повідомлень, планування Zoom конференцій для інших користувачів системи, проведення опитувань тощо.

Для викладача майстра в/н можливе наступне:

- перегляд повідомлень від адміністратора, участь у відеоконференціях, опитуваннях;
- перегляд запланованих адміністратором уроків згідно розкладу, додавання відповідного дидактичного матеріалу, самостійного планування уроків (дія синхронізується із іншими користувачами);
- робота із власними курсами – розміщення необхідних повідомлень, опитувань, посилань на Zoom конференції для учнів, внесення тем курсу та створення відповідних дидактичних матеріалів (у вигляді веб сторінок із текстовим матеріалом, графічними файлами, посиланнями на зовнішні ресурси), внесення у журнал курсу оцінок учнів, фіксація відвідуваності тощо;
- заповнення журналів, перегляд завдань, розкладу занять успішності учнів класу, де педагог виконує роль класного керівника;
- моніторинг успішності, відвідуваності, оцінок учнями навчального матеріалу по класах, курсах до яких педагог має відношення;
- обмін повідомленнями із учнями;
- створення та участь у роботі шкільних спільнот тощо. Для учня доступно наступне: перегляд повідомлень від адміністратора, вчителів, участь у відеоконференціях, опитуваннях;
- перегляд запланованих вчителями уроків згідно розкладу, відповідного дидактичного матеріалу, завдань, а також отриманих оцінок, наявних позначок про запізнення або відсутність;

- перегляд навчально-тематичного плану курсу, прогнозованої тематичної оцінки;
- моніторинг власної успішності по курсах, відвідуваності на заняттях;
- оцінка за вказаними вище критеріями дидактичного матеріалу вчителя;
- створення спільнот (з можливістю організації опитувань, Zoom конференцій), участь у інших спільнотах закладу тощо.

Дана навчальна платформа дає можливість цифровізувати й централізувати освітні процеси.

Система HUMAN дає змогу перевести всю документацію в електронний формат, створювати накази, експортувати документи в Excel або pdf. У вас буде доступ до всіх матеріалів минулих років в «Архіві». Це можливість зосередити всі навчальні процеси на єдиній платформі.

З HUMAN Школа є більше часу для здобувачів освіти, менше для рутини. У сервісі зберігаються в доступі навчальні плани, проведені уроки, робота з медіаматеріалами; проводиться видача і перевірка домашніх завдань та тестування. Це допомагає заощаджувати час на паперовій тяганині. Усе доступно за декілька кліків.

На відміну від відомих соцмереж і месенджерів, які часто використовують у навчанні, соціальна мережа HUMAN закрита й захищена від витоку даних. Адміністратор платформи може поширювати термінові новини й оголошення, створювати загальношкільні події, створювати опитування, фотогалереї, передавати важливу інформацію одній групі, підгрупі, всьому закладу. Цей функціонал допоможе тримати викладачів, майстрів в/н і учнів в курсі всіх актуальних подій.

Зазначене дозволяє зробити висновок про значні функціональні можливості LMS HUMAN, які в більшій мірі, в порівнянні із іншими LMS використовуваними наразі педагогами, відображають особливості освітньої взаємодії викладачів, майстрів виробничого навчання, здобувачів освіти, адміністрації ЗПТО.

Отже, для організації та розвитку інформаційно-комунікаційного середовища вчителя ЗПТО для здійснення ним дистанційної освітньої взаємодії із здобувачами освіти в сучасних умовах, доцільно використання LMS HUMAN

під час підвищення очного та дистанційного навчання, особливо актуально, враховуючи, що країна знаходиться в стані війни, що не дає можливості повноцінного проведення очного навчання.

Список використаних джерел

1. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannyaposhim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19> (дата звернення: 10.04.2023).

2. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2020 р. № 262. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennyazmin-do-postanovi-ka-a262> (дата звернення: 10.04.2023).

3. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 р. № 406. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/proorganizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennnyu-koronavirusu-s-ovid19> (дата звернення: 10.04.2023).

4. Биков В. Ю. Дистанційна освіта: актуальність, особливості і принципи побудови, шляхи розвитку та сфера застосування. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія. Київ, 2005. С. 77-92.

5. Система управління навчальною діяльністю Human. URL: <https://human.ua> (дата звернення: 10.04.2023).

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Гадомська Інна Олександрівна
практичний психолог,
Любарський професійний ліцей,
смт. Любар, Житомирська область

Страшні реалії сьогодення впливають на кожного з нас. Смерть близьких, руйнування рідної домівки, окупація українських територій, обстріли, бомбардування, пожежі після обстрілів, насильство, загроза смерті та

соціально-психологічна криза, в якій знаходиться наша країна, — все це впливає на внутрішні ресурси людини, руйнує її психіку, є психотравмувальним фактором та несе в собі загрозу соціальної дезадаптації, підвищення ризику суїциду, зростання випадків насильства серед різних верств населення, нервово-психічних та психосоматичних зривів. Однією із вразливих категорій суспільства, яка підпадає під вплив травмувальних ситуацій нашого сьогодення, є діти, котрі достатньо гостро сприймають події, які змінюють стабільність, надійність, безпечність навколишнього середовища. Діти та підлітки – одна з найуразливіших категорій населення, у яких психологічна травма, викликана надзвичайною подією, може істотно порушити весь подальший хід психологічного та психічного розвитку, тому психологу навчального закладу варто запровадити заняття з учнями для профілактики психологічних травм.

Метою діяльності психологічної служби, передбаченою Положенням про психологічну службу у системі освіти України є сприяння створенню умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу [1].

Особливим видом допомоги учням, що забезпечує особистісний розвиток та виховання в умовах освітнього процесу є психолого-педагогічний супровід.

Умовно можна сказати, що в процесі супроводу фахівець створює умови і робить необхідну і достатню підтримку для переходу від позиції «Я не можу» до позиції «Я можу сам справлятися зі своїми життєвими труднощами». Супровід припускає пошук прихованих ресурсів розвитку людини, опору на її власні можливості і створення на цій основі психологічних умов для трансформації зв'язків зі світом та людьми [3].

Керуючись саме таким уявленням про суть психолого-педагогічного супроводу, в організації та плануванні своєї роботи, яка здійснюється за такими основними напрямками, як: психодіагностика, корекція, консультування (групове, індивідуальне), психологічна просвіта, профілактика, основними

завданнями, які ставлю перед собою є наступні:

- допомога учням в усвідомленні себе як суб'єктів власної життєдіяльності в просторі соціальних і міжособистісних відносин;
- допомога учням в самоусвідомленні себе як носіїв відповідальності за власну поведінку та прийняття рішень;
- активізація мотиваційної сфери та формування навиків цілепокладання;
- формування навичок розпізнання власних емоцій та вміння розуміти почуття інших людей;
- формування навичок саморегуляції емоційної та поведінкової сфери;
- створення умов для успішної соціально-психологічної адаптації учнів;
- допомога у формуванні позитивної Я-концепції, впевненості у власних силах, своєму творчому потенціалі;
- формування установок на постійний саморозвиток і самовдосконалення;
- навчання конструктивних способів подолання професійних та особистісних проблем;
- підвищення рівня конфліктологічної культури учасників освітнього процесу;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогів, батьків.
- здійснення просвітницької роботи, організації та проведення превентивних заходів із педагогічними, учнівськими та батьківськими колективами щодо різних форм залежностей, соціально небезпечних ігор, булінгу, насилля в сім'ї, торгівлі людьми, шкідливих звичок, важливості збереження психічного та фізичного здоров'я, попередженню суїцидальних тенденцій, цінності людського життя.

Психодіагностика – дослідницько-вимірювальна робота психолога з метою дослідження психологічних особливостей особистості учня для забезпечення можливості реалізації індивідуального підходу в навчанні з метою організації таких умов освітнього середовища, які будуть оптимальними для розвитку та виховання кожного учня, а також з метою виявлення тих зон

розвитку поведінкової, когнітивної, емоційно-вольової сфер особистості учнів, які потребують розвитку та корекції для успішної реалізації себе в особистому та професійному планах.

Психологічне консультування – організоване особливим чином спілкування, взаємодія між двома людьми шляхом бесіди, в ході якої спеціальні знання консультанта (психолога) використовуються для надання допомоги клієнтові подивитись на свої проблеми збоку, побачити альтернативні шляхи виходу з проблемної ситуації [4].

Психологічна корекція – це тактовний, глибоко індивідуальний, обґрунтований процес психологічного впливу на окремі психологічні сфери (пізнавальну, мотиваційну, комунікативну, емоційно – вольову) з метою виправлення відхилень та забезпечення повноцінного розвитку особистості [4].

Психологічна профілактика – це система заходів, що спрямована на упередження порушень психічного здоров'я, своєчасне усунення та запобігання передумов відхилень у розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктних ситуацій [5].

Просвітницька робота практичного психолога закладу освіти пов'язана з повідомленням необхідних психологічних знань вчителям, учням, батькам з метою усвідомлення ними цілей, завдань, можливостей психологічної служби, кола проблем, які вони можуть розв'язати з допомогою психолога.

Психологічний супровід – системна діяльність психолога, спрямована на створення комплексної системи психологічних, психолого-консультативних і психотерапевтичних умов, що сприяють розвитку знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню, нормалізації стосунків з метою успішної інтеграції та самореалізації особистості учня.

Форми взаємодії спеціалістів психолого-педагогічного супроводу можуть бути різноманітними: різні види педрад (ділова гра, круглий стіл, дискусія, семінари, творчі звіти, методичні дні), наради, конференції. Серед них велике значення має психолого-педагогічний консиліум, який найповніше забезпечує єдиний підхід в навчально-виховній роботі до конкретних учнів,

робить знання про учня більш різнобічними та об'єктивними, що дозволяє конкретніше планувати завдання і програму допомоги окремому учню.

Список використаних джерел

1. Положення про психологічну службу в системі освіти України. Верховна Рада України. Законодавство України: офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

2. Зінченко О. О. Психологічний супровід становлення особистості в освітньому процесі. Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка: офіц. вебсайт. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/vseukrainska-naukovo-praktychna-internet-konferentsiia-psykholohichni-umovy- stanovlennia-osobystosti-u-suchasnomu-suspilstvi/prohrama/6219-psykholohichnyy-suprovid-stanovlennya-osobystosti-v-osvitnomu-prostori> (дата звернення: 11.04.2023).

3. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 06.10.05 N 2961- IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2006. N 2-3. С. 36.

4. Сучасні методи психологічної корекції та консультування. URL: https://pidruchniki.com/10611207/psihologiya/suchasni_metodi_psihologichnoyi_korektsiyi_konsultuvannya (дата звернення: 11.04.2023).

5. Просвітницька та профілактична робота практичного психолога. URL: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0846&T=05&lng=1&st=0 (дата звернення: 11.04.2023).

6. Бондар В., Одинченко Л., Постовойтов Є. Благодійна діяльність як передумова розвитку суспільної допомоги дітям з психофізичними вадами. *Дефектологія*, 1996. №4. С.48-52.

7. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні. *Дефектологія*, 1996. №1. С.2-15.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВАЖЛИВІСТЬ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Гайворонська Олена Євгенівна

викладач інформаційних дисциплін,
ВСП «Кадіївський педагогічний фаховий коледж
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»,
м. Лисичанськ, Луганська область

За останні десятиліття інформаційні технології змінили світ. Вони змінили спосіб, яким ми працюємо, спілкуємося і вивчаємо нові знання. Освіта стала однією з галузей, яка сильно вплинула на ці зміни. Інформатизація освіти є важливим чинником розвитку суспільства в цифрову епоху. За останні десятиліття інформаційні технології перетворилися з наукових розробок в повсякденну реальність. Інформаційне суспільство є відкритим, динамічним та змінним простором, який вимагає від людей постійного вдосконалення і розвитку своїх знань та навичок, який включає не лише знання комп'ютерних технологій, а й здатність швидко знаходити та аналізувати інформацію, вирішувати проблеми та спілкуватися з іншими за допомогою електронних засобів [1].

Завдяки цьому в учнів та студентів розвивається інформаційна грамотність, критичне мислення, та їм стає доступнішою отримання знань. Сьогоднішні учні та студенти мають набагато більше можливостей для отримання знань і підвищення своєї кваліфікації, ніж коли-небудь раніше.

Інформатизація освіти включає в себе використання різних електронних платформ та сервісів для навчання та спілкування. Наприклад, віртуальні бібліотеки, популярні онлайн-курси, дистанційне навчання, відео-лекції, електронні підручники, додатки для мобільних пристроїв, тощо. Інформаційні технології дозволяють вчителям та викладачам створювати цікаве та ефективне навчання, яке привертає увагу учнів та студентів.

У сучасному світі навчальні платформи та курси є важливим інструментом навчання. Україна не є винятком, і в країні існують різні навчальні платформи та курси, які використовуються для навчання студентів та для підготовки викладачів.

Одним з найбільш популярних сервісів для навчання є MOOC (Massive Open Online Courses – масові відкриті онлайн-курси). MOOC дозволяє студентам отримувати освіту від провідних університетів та експертів у своїй галузі з будь-якої точки світу [2].

MOOC має багато переваг, вони дозволяють студентам вивчати нові теми в зручній для них час та темпі, забезпечуючи доступ до найсучасніших знань та експертів з усього світу. Крім того, MOOC можуть бути корисними для людей, які не мають можливості відвідувати університети чи інші заклади вищої освіти через працевлаштування, місце проживання, чи інші причини.

Однак, MOOC має деякі недоліки, такі як відсутність взаємодії з викладачами та іншими студентами, що може призвести до відчуття самотності та відсутності мотивації. Крім того, MOOC можуть бути складними для студентів, які не мають достатнього рівня комп'ютерної грамотності або самодисципліни, щоб здійснити навчання в режимі онлайн, але можуть стати важливим інструментом інформатизації освіти в сучасному інформаційному суспільстві.

Платформа, яка використовується для навчання в Україні, - це Coursera. На платформі Coursera представлені курси від провідних університетів світу, таких як Стенфордський університет, Єльський університет та інші, а також відомі компанії, наприклад Google, IBM, Microsoft та інші. Курси можна проходити як вільний слухач, так і здобувати сертифікати за плату.

Також популярною платформою для навчання є Udey. Ця платформа пропонує широкий вибір курсів з різних галузей, включаючи програмування, дизайн та маркетинг. Відмінність Udey полягає в тому, що курси розробляються не тільки викладачами, але і звичайними користувачами.

Ще одна платформа, яка використовується для підвищення кваліфікації викладачів, - це EdX. Ця платформа пропонує курси від провідних університетів світу, таких як Массачусетський технологічний інститут та Гарвардський університет. Курси на EdX орієнтовані на різні галузі знань, включаючи освіту та педагогіку. Курси на цій платформі є безкоштовними, але для отримання сертифікату потрібно пройти відповідні вимоги та сплатити відповідну плату.

Платформа Prometheus є українською версією MOOC (Massive Open Online Course), що надає можливість користувачам з усієї країни отримати доступ до безкоштовних курсів з різних галузей знань, таких як інформатика, іноземні мови, економіка та інші.

Курси на платформі Prometheus розробляються вітчизняними університетами, науковими центрами та експертами з різних галузей знань, дозволяє користувачам вивчати нові предмети та отримувати нові знання в зручний для них час та темп, що дозволяє працюючим людям або студентам займатися навчанням у вільний від основної діяльності час. Крім того, на платформі Prometheus можна отримати сертифікати про проходження курсів, що підтверджують отримані знання та навички.

Інтерактивна онлайн-освітня платформа EdEra, є важливим кроком в інформатизації освіти в Україні, яка надає доступ до якісної освіти, була запущена в 2015 році, дає можливість отримати доступ до різноманітних навчальних курсів з таких галузей, як інформаційні технології, бізнес, менеджмент, право, медицина та гуманітарні науки від провідних викладачів та експертів. Крім того, EdEra співпрацює з різними компаніями, що дозволяє студентам отримувати можливості для працевлаштування після проходження курсів.

«Дія. Цифрова освіта» - це онлайн-платформа, яка була запущена в Україні в 2019 році з метою надання можливості кожному бажаючому отримати цифрові навички. Ця платформа була створена Міністерством освіти і науки України спільно з компанією Microsoft. На платформі доступні

безкоштовні курси з цифрової грамотності та інформаційних технологій. Курси охоплюють різні теми, такі як робота з електронною поштою, робота з текстовими документами, створення презентацій, використання соціальних мереж та багато іншого.

Одним з прикладів успішного впровадження інформатизації в освіту є Європейська програма Erasmus+. Ця програма надає можливість студентам та викладачам брати участь у міжнародних проектах та програмах навчання, що базуються на використанні інформаційних технологій та електронних ресурсів [3].

Програма також сприяє створенню мереж співпраці між університетами та науковими центрами, що дозволяє обмінюватися знаннями та досвідом в галузі інформаційних технологій та електронного навчання. Багато проектів програми базуються на використанні віртуальних навчальних середовищ та інших онлайн-інструментах, що забезпечують можливість отримати освіту у будь-який час та місце.

Інформатизація освіти вимагає від педагогів інноваційного підходу до навчання. Вони повинні бути відкриті до використання новітніх технологій та інтерактивних методів навчання, а також вміти ефективно використовувати їх для підвищення якості освіти. Однією з найпопулярніших платформ для викладачів є Moodle. Ця платформа є безкоштовною та відкритою та дає можливість створювати та проводити онлайн-курси. Вона дозволяє викладачам створювати матеріали для навчання, організовувати форуми для дискусій та інші інтерактивні можливості для студентів, має широкий вибір різноманітних модулів і плагінів, що дозволяє викладачам налаштувати платформу під свої потреби.

Ще одна платформа для викладачів - це Blackboard, платформа є платною та використовується в багатьох закладах вищої освіти України. Дозволяє створювати онлайн-курси та надавати студентам доступ до матеріалів для навчання. Вона також надає можливість проводити онлайн-тести та оцінювати роботи студентів, має широкий вибір інтеграцій з іншими програмами та

платформами, що дозволяє викладачам користуватися необхідними інструментами для навчання.

Canvas – це ще одна популярна платформа для створення та проведення онлайн-курсів. Вона має простий та зручний інтерфейс, що дозволяє викладачам швидко створювати матеріали для навчання та надавати студентам доступ до них, а також дозволяє викладачам проводити онлайн-тести та оцінювати роботи студентів.

Google Classroom - ця платформа є безкоштовною та простою у використанні. Вона дозволяє викладачам створювати онлайн-курси, надавати студентам доступ до матеріалів для навчання та проводити онлайн-тести. Google Classroom має широкий вибір інтеграцій з іншими продуктами Google.

Отже, інформатизація освіти в сучасному інформаційному суспільстві є важливим процесом, який може покращити якість освіти та забезпечити доступ до неї для широкого кола людей. Однак, необхідно пам'ятати про важливість інтерактивної взаємодії між викладачами та студентами, яка допомагає забезпечити мотивацію та підтримувати інтерес до навчання. Також важливо розвивати комп'ютерну грамотність та самодисципліну для успішного здійснення навчання в режимі онлайн. В цілому, інформатизація освіти є важливим елементом розвитку сучасного суспільства та може забезпечити доступ до якісної освіти для широкого кола людей, що дозволить покращити рівень життя та конкурентоспроможність у ринковій економіці.

Список використаних джерел

1. Зубкова І. В., Журавльова О. М. Інформатизація освіти: проблеми та перспективи. *Серія «Педагогіка»*, 2016. Вип. 32. С. 76-80.

2. Маркова О. Г. Інформатизація освіти в Україні: стан, проблеми та перспективи. *Проблеми сучасного підручника*, 2016. Вип. 16. С. 144-153.

3. Костенко В., Вишневська Н. Інформатизація освіти в Україні: теоретичні та практичні аспекти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія,

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: НАВЧАЛЬНІ КУРСИ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ

Гайдай Тетяна Миколаївна
майстер виробничого навчання,
Професійно-технічне училище № 50 м. Карлівка,
Полтавська область

Сучасне інформаційне суспільство – це суспільство, у якому головними багатствами й ресурсами є інформація та знання.

За останні десятиліття наш світ зазнав значних змін, які відображаються в усіх сферах життя, а особливо у сфері інформації та технологій. Сьогоднішнє інформаційне суспільство створює нові можливості та виклики для освіти.

Освіта - це ключ до успіху у світі інформаційних технологій, оскільки знання та компетенції, необхідні для успіху в інформаційному суспільстві, постійно зростають. З цієї причини, з'являється все більше нових ініціатив та інновацій в галузі освіти.

Однією з основних складових інформатизації освіти є навчальні курси. Вони допомагають викладачам та здобувачам освіти засвоювати необхідні знання та навички.

Останнім серйозним викликом став перехід на дистанційну форму навчання. Але виклики мене лише надихають. Навчати самого себе значно складніше, ніж когось, саме тому потрібно постійно вдосконалювати свої

знання до застосування нових освітніх ідей, постійно навчатися та перебувати у творчому пошуку. Для мене викладання – це не просто передача власних знань, а процес, під час якого учні вчаться

навчатись. І навпаки, навчаючи своїх учнів, постійно навчаюсь сама.

Кожен учасник освітнього процесу повинен відповісти на питання: чи готовий/а я до самоосвіти? Чи потрібно це мені? Самоосвіта буде результативною тоді, коли відповіді будуть «так». Тому я постійно долучаюся до нових застосунків і ресурсів, які можна використовувати на уроках чи ж для розвитку власної компетентності.

Навчальні курси можуть бути у двох форматах – онлайн та офлайн. Враховуючи сьогоднішні навчальні заклади пропонують на вибір обидві форми навчання. Через нестабільну ситуацію в країні, зміну місцеперебування та попри відключення світла, учні все частіше обирають саме онлайн навчання. Чому? Тому що це зручно. До курсу можна приєднатися з мобільного телефону, з ноутбука чи планшета.

З появою нових технологій та інформаційних ресурсів, здобувачі освіти отримали доступ до різноманітної інформації швидше та легше, ніж коли-небудь раніше. Крім того, нові технології дозволяють вивчати та досліджувати матеріал більш ефективно, допомагають створювати та ділитися знаннями з іншими та розвивати креативність та співпрацю.

Інформатизація в професійній (професійно-технічній) освіті є важливим кроком у забезпеченні якісної та ефективної освіти для здобувачів освіти. Зокрема, з викликами пандемії COVID-19 та війни, інформатизація освіти стала незамінним інструментом для забезпечення безпеки та продовження процесу навчання.

Одним з основних викликів пандемії COVID-19 було переходити на дистанційну освіту. У професійній (професійно-технічній) освіті це може бути особливо важким завданням через необхідність навчання практичних навичок та вмінь. Проте, за допомогою відеоконференційних платформ, віртуальних лабораторій та інших інструментів інформатизації, можливо забезпечити доступ до навчання та розв'язати цю проблему.

Інформатизація також може забезпечити можливість навчання в будь-який час та з будь-якого місця. Однак, інформатизація також може створювати

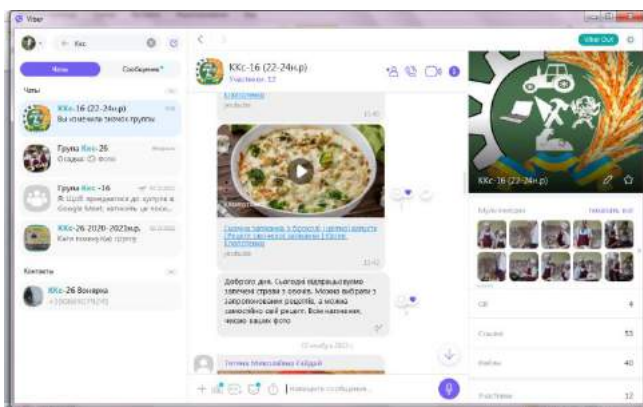
нові виклики, такі як недостатність доступу до технологій та Інтернету для деяких учнів, а також необхідність навчання нових навичок використання технологій для викладачів та здобувачів освіти. Ці виклики потребують вирішення, щоб забезпечити успішне впровадження інформатизації в професійній (професійно-технічній) освіті.

У підсумку, інформатизація освіти в професійній (професійно-технічній) освіті є необхідним кроком у забезпеченні якісної та доступної освіти для всіх учнів, незалежно від обставин.

1. Інформаційне суспільство значно впливає на навчальні курси, оскільки змінює підходи до навчання і вимагає нових компетенцій від учнів та викладачів. Хочу поділитися своїм досвідом використання деяких застосунків у роботі зі слухачами освіти при дистанційному навчанні.

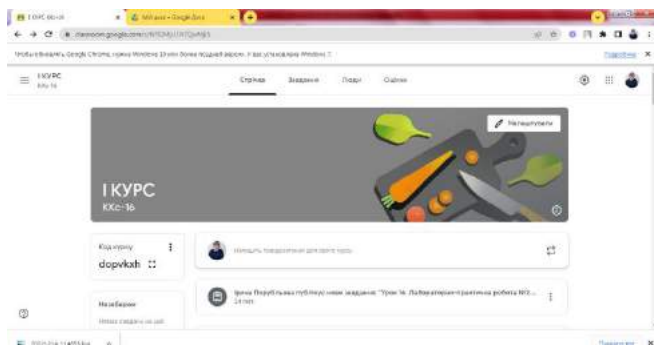
Ось деякі зміни, які можуть бути спричинені цим впливом:

2. Нові технології та інструменти: Інформаційне суспільство вимагає від учнів знань і навичок у використанні нових технологій, таких як комп'ютери, мобільні пристрої, програми для редагування відео та звуку, вебсервіси тощо. Викладачі повинні оновлювати свої навички та знання, щоб бути в змозі

навчати учнів використовувати ці інструменти. Viber – один із широко розповсюджених мобільних застосунків, що має низку переваг, які дозволяють досить ефективно його використовувати при продовженні освітнього процесу у дистанційній

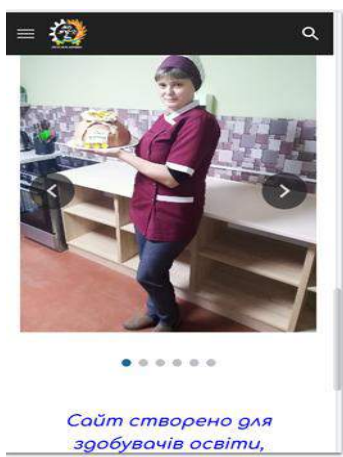
формі. Серед них доступність для усіх можливих операційних систем, можливість безплатно телефонувати, надсилати повідомлення користувачам тощо. Для зручності створюються Viber-групи до яких включені всі здобувачі освіти та викладачі даної групи. Viber дозволяє побачити всіх присутніх на занятті, а також проконтролювати перегляд викладених матеріалів пізніше учнями, що були відсутні під час заняття.

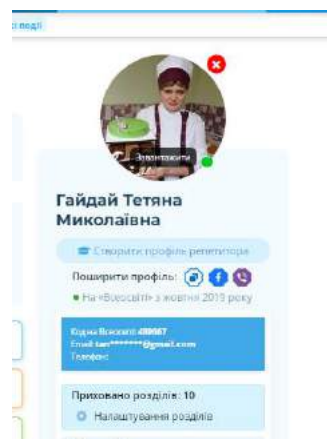
Безплатна платформа Google Classroom об'єднує корисні сервіси Google, організовані спеціально для навчання. Сьогодні вона як ніколи актуальна та популярна, адже здобувачам освіти потрібно вчитися, а Google Classroom має

все для того, щоб це забезпечити.

3. Більшій відкритості: Завдяки доступності до інформації та нових засобів спілкування, навчальні курси можуть бути більш відкритими та доступними для

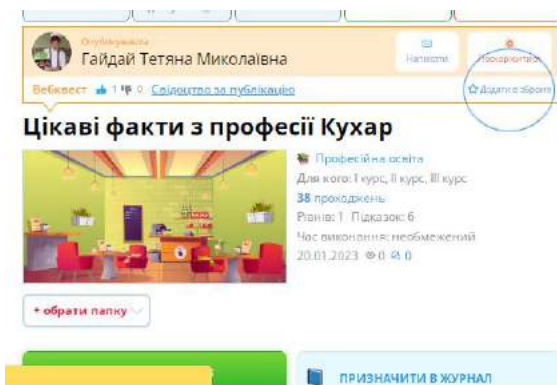

більшою кількістю учнів. Онлайн-курси, відкриті навчальні ресурси, відеоуроки та інші ресурси можуть бути використані для навчання на відстані та самостійного навчання.

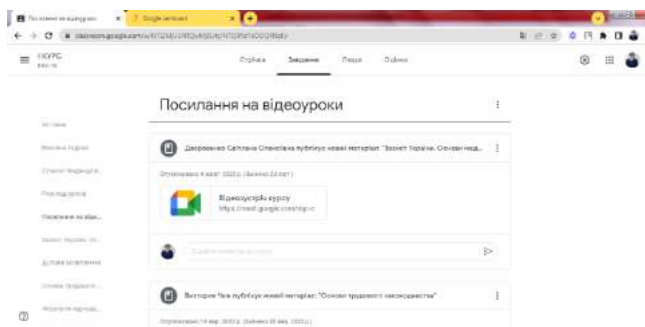
4. Більшого акценту на компетентності: Інформаційне

суспільство вимагає нових компетенцій від учнів та викладачів, таких як критичне мислення, проблемне мислення, цифрова грамотність та інші. Ці компетенції можуть бути включені в навчальні курси та стати важливими складовими частинами освіти.

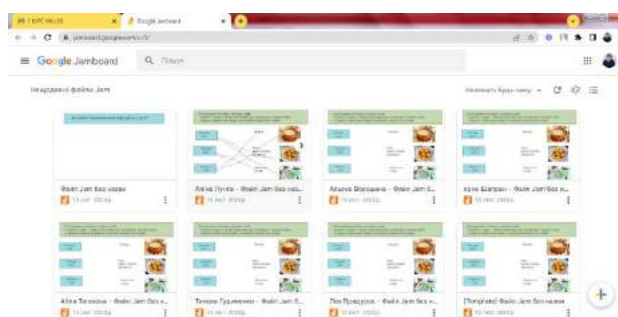
Нещодавно, на освітній платформі «Всеосвіта» створили унікальний функціонал, завдяки якому всі охочі можуть додавати та проходити вебквести. Вебквести – сучасний і зручний інструмент для навчання та контролю рівня знань.

5. Більше співпраці та обміну: Інформаційне суспільство може збільшити

співпрацю між учнями та викладачами, а також між різними учасниками навчального процесу. Наприклад, це може бути здійснено за допомогою онлайн-форумів,

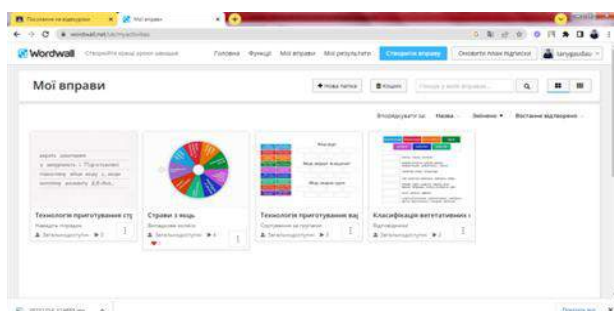
відеозустрічей, коли ми спілкуємося зі здобувачами освіти в онлайн-режимі. Для цього я використовую Google Meet безплатний застосунок, для початку користування яким достатньо мати обліковий запис. Google Jamboard –

інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє мені демонструвати інформацію під час уроку в Google Meet, а також одночасно взаємодіяти з усією групою чи окремою групою здобувачів освіти у режимі реального часу.

Ця дошка дозволяє учням та викладачам співпрацювати та обмінюватись знаннями та досвідом.

6. Більш інтерактивні методи навчання: Інформаційне суспільство дозволяє використовувати інтерактивні методи навчання, такі як відеоуроки, ігрові технології та інші. Це може зробити навчання цікавим та ефективним.

Для цього я використовую LearningApps, Wordwall. Дані конструктори призначені для розробки, зберігання інтерактивних завдань з різних предметних дисциплін, за допомогою яких учні можуть перевірити й

закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу.

Отже, інформаційне суспільство потребує нових підходів до навчання, які б враховували сучасні технології та навички. Навчальні курси та програми повинні орієнтуватись на розвиток інформаційної грамотності та навичок, необхідних для працевлаштування в сучасному світі. Інформатизація освіти може допомогти підвищити доступність освіти та забезпечити гнучкість в навчанні, однак не повинна замінювати традиційну освіту. Таким чином, розвиток навчальних програм та інформатизація освіти можуть відіграти важливу роль у формуванні інформаційного суспільства, адже вони сприяють розвитку інформаційної грамотності та навичок, що є ключовими у сучасному світі. Однак, необхідно забезпечувати баланс між традиційними методами навчання та сучасними технологіями, а також не забувати про значення міжособистісних взаємин у навчальному процесі. Лише забезпечивши цей баланс, можна розраховувати на успіх у підготовці компетентних фахівців, здатних працювати в сучасному інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К. : Атіка, 2009. 684 с.
2. Бартків О. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. № 1, 2010. С. 52-58.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. С. 247–295.
4. Підласий І. П., Підласий А. І. Педагогічні інновації. *Рідна школа*, 1998. № 12.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ІТ-ФАХІВЦЯ: АНАЛІЗ СТУДЕНТОМ НОВОВВЕДЕНЬ У СТАНДАРТАХ C++11,14,17,20

Гапоненко Наталія Володимирівна

викладач,

Маріна Анна Андріївна

здобувачка освіти,

Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Дніпропетровська область

Вища професійна освіта характеризується інноваційними тенденціями розвитку, які мають забезпечувати якісну підготовку конкурентоспроможних фахівців. Пріоритетним є впровадження в навчальний процес компетентісно-орієнтованого підходу, відповідних інноваційних освітніх технологій.

Особливе місце серед освітніх напрямків займає інженерія програмного забезпечення через значну динаміку розвитку. Метою ОПП є підготовка кваліфікованих фахівців, здатних самостійно вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері інформаційних технологій, із застосування сучасних знань та методів про інженерію та розробку програмного забезпечення, які мають теоретичні знання і практичні навички, потрібні для виконання завдань пов'язаних із професійною діяльністю в галузі інформаційних технологій [1].

Проведення студенткою аналізу нововведень у стандартах C++ має інформаційну, мотиваційну функцію, яка стимулює інтерес до пошуково-пізнавальної діяльності і практичної значущості досліджуваної теми і має за мету виховання професійних компетентностей.

Серед спеціальних компетентностей випускника – здатність вдосконалювати знання і навички в галузі інформаційних технологій та усвідомлення важливості навчання протягом усього життя [1].

Аналіз нововведень у стандартах C++ 11, 14, 17, 20 наведений нижче.

12 серпня 2011 року Міжнародна організація зі стандартизації (англ. ISO) затвердила нову версію мови C++ під назвою C++11. Було додано новий функціонал. Метою нововведень стало:

- віддавати перевагу узагальненню, а не спеціалізації — зосередитись на покращенні механізму абстракцій (класів, шаблонів), аніж на додаванні механізмів обробки конкретних випадків (які трапляються нечасто);

- підвищити безпеку типів даних, підвищити продуктивність та дозволити мові C++ безпосередньо працювати з обладнанням;

- розглянути питання юзабіліті. Мова C++ має добре працювати з іншими інструментами, бути простою у використанні, навчанні тощо.

До функціоналу було додано зовнішні шаблони – спосіб заборонити компілятор інстанціювати шаблон, варіативні шаблони, делегуючі конструктори. Дозволено шаблони зі змінною кількістю параметрів. C++11 пов'язав концепцію списків ініціалізації та шаблонний клас. Це дозволило конструкторам та іншим функціям отримувати списки ініціалізації як параметри. Турename дозволено для оголошення параметрів шаблону.

Наданий синтаксис, що дозволяє використовувати єдину форму ініціалізації для всіх видів об'єктів за допомогою розширення синтаксису списків ініціалізації. Універсальна ініціалізація не повністю замінює синтаксис ініціалізації за допомогою конструктора, він матиме більш високий пріоритет.

У C++11 додані конструктор перенесення (переміщення) та оператор присвоєння переміщення [2].

18 серпня 2014 року Міжнародна організація зі стандартизації (англ. ISO) затвердила нову версію мови C++ під назвою C++14. Відбулося лише невелике оновлення — переважно виправлення помилок та невеликі покращення.

Були додані шаблони змінних (в попередніх версіях C++ шаблонізація застосовувалася тільки для функцій і класів), автоматичне визначення типу, що повертається функцією.

В C++11 були додані ініціалізатори полів класів — вирази, які застосовуються до полів на рівні класу, якщо конструктор їх не ініціалізує

самостійно. Оголошення агрегатів було змінено, щоб виключити всі класи з ініціалізаторами членів, тому для них агрегатна ініціалізація була неможливою.

C++14 знімає обмеження і розширює агрегатну ініціалізацію класів з ініціалізаторами полів. Якщо список ініціалізаторів в фігурних дужках не надає значення для цього аргументу, то цю роботу виконає ініціалізатор поля. [3]

У грудні 2017 року Міжнародна організація зі стандартизації затвердила нову версію мови C++ під назвою C++17.

Була додана можливість вказівки `typename` (як альтернативи класам) у параметрах вкладеного шаблону. Введена перевірка на незмінність (константність) всім нетипізованих аргументів шаблонів. Передбачена декомпозиція під час оголошення, автоматичне виведення параметрів шаблонів. Додано згортання виразів для варіативних шаблонів, автоматичне визначення типів конструктора шаблонів.

Створені структуровані прив'язки для множинного привласнення. Структуровані прив'язки – новий феномен. Вони забезпечують множинне привласнення від структурованих типів, наприклад, присвоєння всіх членів структури окремим змінним єдиної інструкції присвоєвання. Так код виходить більш компактним і зрозумілим [4].

4 вересня 2020 року комітет ISO зі стандартизації C++ затвердив новий стандарт мови – C++20. Затверджені зміни найбільш вплинуть на загальну екосистему мови із часів C++11, а можливо, і за всю історію C++.

Завдяки `Coroutines` асинхронне програмування на C++ може стати основним, це основа для спільних завдань, циклів подій, нескінченних потоків даних. Нова концепція змінює спосіб мислення та шаблони програмування.

До складу прийнято розширення для роботи з модулями, які можна використовувати замість заголовних файлів, без підключення через `#include`. Розділення файлів заголовків та вихідних файлів стає застарілим, так само, як і препроцесори. Зрештою, матимемо значно покращений час компіляції та простіший спосіб створення пакетів.

З'явилися рядкові літерали як параметри шаблону. Додано розширення шаблонів, що дозволяють визначити набір вимог до параметрів шаблону.

З'явилась можливість лямбда-захоплення виразів «this». Раніше у лямбда-функціях було три види дужок. Тепер їх може бути чотири. Лямбда-функція, яка не має стану, тепер допускає копіювання та конструювання, тобто можна взагалі вивести тип функції та створити значення цього типу.

Класам дозволено використання параметрів шаблону без типу. Підтримка синтаксису ініціалізації у стилі – явно не перелічені у списку ініціалізації поля, що ініціалізуються за замовчуванням.

C++20 розширив список нетипових шаблонних параметрів і дозволив передавати як шаблонний аргумент об'єкт користувача класу або структури з певними обмеженнями.

Можна зробити висновок, що цілі нововведень розглянутих стандартів C++ 11, 14, 17, 20 охарактеризовані так, щоб змусити мову C++ робити ще краще те, що і так добре виходить. Зробити мову C++ легше у вивченні, використанні та навчанні, надати функціонал, який зробить мову більш простою у використанні. Всі наведені стандарти внесли зміни від невеликих оновлень і нових можливостей до фундаментальних змін у підходах до написання коду, розуміння функцій, створення шаблонів, проєктування бібліотек, організацію пакетів та компіляцію C++ програм.

Таким чином, компетентність саморозвитку майбутнього ІТ-фахівця формується при безпосередній участі студента і у вирішальній мірі залежить від його зусиль. Проведений студенткою аналіз сприяє формуванню гнучкого, аналітичного мислення, власних оцінок, що допомагає виховувати відповідні компетенції і має практичне значення, може бути корисним іншим студентам.

Список використаних джерел

1. Освітньо-професійна програма «Розробка програмного забезпечення» (2020-2021, 2022). *Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара* : офіц. вебсайт. URL: <http://dkrkm.org.ua/node/580#breadcrumbs> (дата звернення: 15.04.2023).

3. C++14. Нововведення. *Україномовний ресурс по програмуванню для початківців*. URL: <https://acode.com.ua/cpp-14-novovvedennya/> (дата звернення: 15.04.2023).

4. Олександр Гайсін. Що нового у C++20: можливості та перспективи. *DOU*. URL: <https://dou.ua/lenta/columns/c-plus-plus-perspectives/> (дата звернення: 15.04.2023).

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Гармаш Тетяна Петрівна

Ph.D., доцент, викладач,

Гармаш Петро Петрович

викладач,

КЗ «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж»

Чернігівської обласної ради,

м. Чернігів, Чернігівська область

Сучасні дослідження в галузі освіти зосереджують увагу на інноваційних процесах, що обумовлено ускладненням соціального замовлення освітнім установам – підготовка не просто висококваліфікованих фахівців у галузі майбутньої професійної діяльності, але й готових до спільної діяльності і співробітництва, роботи у швидко мінливих умовах із проявом ініціативи і творчості [1].

Включення в систему традиційного навчання активних методів базується на результатах досліджень, згідно з якими в пам'яті людини відбивається до 10% того, що вона читає, до 20% того, що чує, до 30% того, що бачить, до 50% того, що бачить і чує, до 70% того, що говорить, і до 90% того, що говорить і робить [2].

Сучасність поставила перед викладачами медичних закладів – здійснення освітнього процесу поряд із стаціонарним через дистанційне навчання. Як зазначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», дистанційне

навчання функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Впровадження інформаційних технологій в медичну освіту активізує навчальну роботу та сприяє більш ґрунтовному засвоєнню теоретичного матеріалу, набуттю практичних навичок, формуванню і становленню студента як спеціаліста. Можливість у повному обсязі подати матеріал як на лекції, так і на практичному занятті надають мультимедійні технології, функція яких у структурі навчання полягає в тому, що, по-перше, вони виступають джерелом інформації, по-друге, беруть на себе окремі функції викладача, по-третє, становлять собою специфічні особливості різних видів наочності. За допомогою мультимедійної програми перед студентами наочно постають патологічні стани, клініко-лабораторні етапи лікування, які лише за усного викладу сприймати складно [3].

Моделювання життєвих ситуацій, вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, освоювати норми професійних та соціальних взаємодій допомагає ділова гра: розвивається мислення, підвищується рівень професійної компетентності, формуються навички взаємодії та управління людьми, колегіальність, уміння керувати та узгоджувати рішення [2, 4].

Обов'язковою складовою проведення ділових ігор повинен бути психологічний настрій, попередня розмова зі студентами про необхідність набуття ними поряд із професійними комунікативних навиків: *ефективне формування практичних вмінь і комунікативних навиків під час роботи в аудиторії – згодом буде перенесене у лікувальний заклад*. Отже, важливо упередити студентів від сприйняття прямого значення слова «ігри».

Увагу надаємо діловим іграм у форматі «ПАЦІЄНТ – ЛІКАР», які підвищують мотивацію студента до практичного оволодіння професійною діяльністю. В основу покладається принцип моделювання умов професійної діяльності шляхом вирішення різних професійних ситуацій. Наявна можливість індивідуальної та групової оцінки діяльності учасників гри.

Привертає увагу метод конкурентних груп. Науковці підкреслюють, що метод стимулює студентів до самостійного пошуку та аналізу нової інформації, дозволяє сформувати у студентів соціальні навички, вміння формулювати та аргументувати свою точку зору, поважати альтернативні ідеї, будувати конструктивні відносини в колективі та знаходити спільне розв'язання проблеми [5]. Такі заняття формують професійне мислення студентів, сприяють оволодінню навичками всебічного аналізу ситуацій, оперативному прийняттю рішення, вмінню аналізувати додаткову інформацію для уточнення вихідної ситуації, самостійності у прийнятті рішень, оволодінню практичним досвідом здобуття користі з досвіду інших [6].

У визначенні сучасного висококваліфікованого лікаря Всесвітня організація охорони здоров'я акцентує увагу на умінні медичного працівника спілкуватися [7]. Комунікативна компетентність є професійно значимою характеристикою медичного працівника. Враження на студентів справляє висловлювання В.М. Бехтерева, видатного психіатра, невролога, фізіолога, психолога, основоположника рефлексології: «Якщо хворому після розмови з лікарем не стало легше, то це не лікар» [8]. Інтерактивні методи не лише орієнтують, але є базою набуття комунікативних навиків.

Індивідуалізації процесу навчання, створенню можливостей для реалізації інноваційних навчальних технологій сприяє застосування Робочого зошита як складової науково-теоретичного супроводу заняття [9]. Головна мета його використання у дистанційному навчанні окреслена оптимізацією та підвищенням ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Робочий зошит орієнтує на формування основи дій студентів при виконанні практичних завдань різного рівня, виступає контролером засвоєння навчального матеріалу, організатором самостійної роботи студентів [10].

Робочий зошит як дидактичний засіб дистанційного навчання спрямований на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студента, його залучення до пошуку та роботи з рекомендованою літературою. **Цьому сприяє включення завдань** евристичного рівня: проблемні запитання, вправи на

порівняння, класифікацію явищ, на уміння виділяти головне, визначати суттєві ознаки, робити самостійні висновки. Саме ці проблемні завдання найбільшою мірою загострюють увагу, активізують і розвивають мислення студентів, формують уміння аналізувати та контролювати власну роботу [10]. Викладач не лише подає наукову інформацію, а навчає працювати з інформацією: здобувати, аналізувати і творчо використовувати.

Слушно актуалізується питання: задля досягнення позитивного результату деякі розділи тем доцільно подавати у вигляді запису інформації викладача на відео – для поглиблення сприйняття теоретичного матеріалу, відеофрагментів – для набуття певних практичних компетентностей [11].

Кожен викладач на основі доцільності й аргументації використання тих чи інших методів визначає найоптимальніші методи, які дадуть можливість студентам свідомо сприйняти навчальну інформацію та бути активними у процесі навчання.

У кожного викладача є особисті підходи, методи і прийоми, напрацьовані протягом часу. Не викликає заперечення: *сучасне заняття – це вірність традиціям + інновації*; проте, використання нових методів не можна перетворювати на самоціль.

Питання вибору структури заняття потребує ретельного обмірковування і врахування таких умов: змісту навчального матеріалу, місця конкретного заняття в системі занять з певної теми, дидактичних можливостей і функцій різних методів та навчальних технологій [4]. Спочатку викладач визначає, що планує зробити, чого досягти, а потім – як і якими засобами.

Список використаних джерел

1. Поєднання інноваційних і традиційних форм та методів роботи. Освітній портал «На урок»: офіц. вебсайт. URL: <https://naurok.com.ua/vistup-poednannya-innovaciynih-i-tradiciynih-form-ta-metodiv-roboti-47319.html> (дата звернення: 08.04.2023).

2. Горб-Гаврильченко И.В. Актуальные методы формирования клинического мышления у студентов-стоматологов. П'ята (V) Міжнародна

науково-практична конференція «Стоматологія Придніпров'я»: зб.наук.пр. /Редкол.: А.В. Самойленко (відп. ред.) та ін.; ДЗ «Дніпропетровська мед. академія МОЗ України». Дніпро; ДЗ «ДМА МОЗУ», 2019. С. 49-51.

3. Тумакова О. Б. Новіков В. М., Дворник В.М., Доленко О. Б. Використання інноваційних навчальних технологій в навчальному процесі на кафедрі ортопедичної стоматології з імплантологією. Фарицевтична енциклопедія: офіц. вебсайт. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/13129/1/Vykorystannya_innovatsiynykh_navchalnykh.pdf (дата звернення: 08.04.2023).

4. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. К. : А.С.К., 2004. 192 с.

5. Серих Н. О., Волкова О. М. Застосування інтерактивних методів навчання у вивченні медичної паразитології. Видавничий дім «Заславський»: офіц. вебсайт. URL: <http://www.mif-ua.com/archive/article/44928> (дата звернення: 08.04.2023).

6. Мікаєлян В. В. Формування професійно-мовленнєвої компетентності студентів медичного університету як запорука успішної медичної практики. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*, 2017. Випуск 52. С. 108-112. URL: <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/2383> (дата звернення: 08.04.2023).

7. Співпраця закладу професійної (професійно-технічної) освіти з роботодавцями: інноваційні шляхи розвитку соціального партнерства. Державний професійно-технічний навчальний заклад «Броварський професійний лицей»: офіц. вебсайт. URL: http://bpl.ucoz.com/index/spivpracja_profesijno_tekhnichnogo_navchalnogo_zakladu_z_robotodavcjami/0-404 (дата звернення: 08.04.2023).

8. Майорова І. Г. Використання робочих зошитів як засобу підвищення ефективності професійної підготовки: метод. рекомендації. Донецьк : ІПО ІПП

УМО, 2012. 38 с. URL: http://nmc-pto.dp.ua/doc/2014/mkab_21.pdf (дата звернення: 08.04.2023).

9. Створення навчального відеоконтенту для Закладів освіти. Сучасна та креативна освітня платформа «MagneticOne Academy»: офіц. вебсайт. URL: <https://magneticone.academy/stvorennia-navchalnoho-video-kontentu-dlia-zakladiv-osvity/> (дата звернення: 08.04.2023).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Герасимик-Чернова Тетяна Павлівна
заступник директора з навчальної роботи, викладач,
ВСП «Любешівський технічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»,
смт. Любешів, Волинська область

Якісні зміни в системі освіти неможливі без цифрової трансформації освітнього процесу, яка передбачає максимально повне використання потенціалу цифрових технологій. Цифровізація системи освіти полягає у технологічній та цифровій модернізації інфраструктури закладу освіти, створенні безпечного цифрового освітнього середовища, розвитку цифрової компетентності педагогічних та адміністративних кадрів, які здатні ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

Викликом вітчизняній системі професійної освіти у 2020 та 2022 роках стали кардинальні зміни в організації освітнього середовища. Перехід у віртуальні мережі з простору навчальних аудиторій, що відбувся раптово і масово, загострив практичну реалізацію питань, які до цього часу були предметом дискусій науковців. Організація самостійної роботи здобувачів освіти, ефективної взаємодії викладача і здобувача освіти стали головними проблемами, що потребували сучасних методик і технологій навчання. Для викладачів актуалізувалися уміння і навички методично грамотно і технічно оптимально добирати зміст навчального матеріалу, уміти візуалізувати основні

частини цього змісту, сформувані кейси для самостійної роботи здобувачів освіти, організувати інтерактивну діяльність під час вивчення нового матеріалу, застосовувати інноваційні методики, що поєднують елементи змішаного та дистанційного навчання тощо. І в цих умовах для здобувачів освіти на перше місце виходять компетентності сфери самостійного навчання, планування, саморозвитку та ін. Саме реалізація цих завдань і стала поштовхом до масових пошуків моделей цифрових технологій уже не як відповідей на виклики глобалізації, а як способів реального існування в умовах карантинних обмежень, воєнних дій і жорстких правил взаємодії між учасниками освітнього процесу.

До основних напрямів цифровізації освітнього процесу належать: використання доповненої, віртуальної і змішаної реальності, хмарних технологій, мобільних та інтернет технологій, дистанційної освіти, масових відкритих онлайн курсів, гейміфікацію освітнього процесу, розвиток цифрових бібліотек і кампусів.

Професійна освіта знаходиться на етапі цифрової трансформації, що відображено і в новій редакції Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». Нині у 75-80% закладах професійної (професійно-технічної освіти) освітній процес відбувається в очному або змішаному форматах. Тому ця галузь потребує розроблення низки засобів для забезпечення освітнього процесу в умовах дистанційної та змішаної форм навчання, зокрема: електронних освітніх ресурсів, цифрових засобів навчання, науково-методичного забезпечення цифровізації професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Ознакою цифровізації освітнього процесу в професійно-технічних закладах освіти є впровадження LMS Moodle та хмаро-орієнтованих середовищ Google Workspace, Microsoft Teams, що забезпечують як доступ до освітнього контенту, так і неперервний освітній процес та моніторинг навчальних досягнень здобувачів освіти.

Нині окремі заклади професійної освіти активно працюють над розробленням і використанням електронних підручників, SMART-комплексів

для професійної підготовки кваліфікованих робітників; електронних посібників та довідників з розроблення та використання мережевих навчально-методичних комплексів, створення інформаційно-освітніх середовищ закладів освіти, розроблення цифрових технологій професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Також, вченими НАПН України підготовлено низку методичних рекомендацій щодо створення SMART-комплексів для професійної підготовки кваліфікованих робітників, застосування цифрових технологій у їх професійній підготовці, формування цифрового портфоліо здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, які впроваджено в освітню практику. Це комплекси «Мурування арок», «Кухар», «Слюсар» тощо. Впроваджено бібліотеки електронних підручників нового покоління для системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Важливими для закладів професійної освіти залишаються питання щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти до застосування цифрових технологій у професійній діяльності, зокрема за очно-дистанційною формою навчання, що потребує розроблення тематичних курсів підвищення кваліфікації. Першочерговими завданнями залишається дослідження проблем застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, методології й технології здійснення моніторингових досліджень у професійно-технічній освіті, проектування інформаційно-освітнього середовища, SMART-комплексів. З метою забезпечення комунікації між здобувачами вищої, фахової передвищої, професійно-технічної освіти, педагогами та стейкхолдерами, створення умов для професійного розвитку педагогічних працівників шляхом їхньої участі у тренінгах, вебінарах, семінарах, програмах підвищення кваліфікації, стажування на виробництві, обміну досвідом.

Цифровізація робить освітній процес більш мобільним, гнучким, персоналізованим та диференційованим, суттєво впливає на зміст освіти, методи, засоби та технології навчання, організаційні форми навчання й управління навчально-пізнавальною діяльністю, що призводить до змін у

діяльності здобувачів освіти та викладачів. Поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання вивільняє час для забезпечення зворотного зв'язку, можливість проектувати індивідуальні освітні маршрути для здобувачів освіти і викладачів, практично реалізовувати ідею безперервної освіти або освіти упродовж життя.

Цифровізація є одним із ключових напрямків трансформації системи освіти і передбачає використання цифрових технологій в освітньому процесі з метою забезпечення якості та доступності освіти, посилення індивідуалізації та диференціації навчання, розвитку та поглиблення цифрової компетентності особистості. Це зміна парадигми спілкування із зовнішнім світом та якісний внутрішній інструмент для оптимізації навчального та навчально-наукового середовища.

Отже, цифровізація освіти є сучасним етапом її інформатизації й передбачає формування цифрового освітнього середовища як сукупності цифрових засобів навчання, електронного освітнього контенту, онлайн-курсів, різноманітних цифрових ресурсів і сервісів тощо. Її основна мета – глибока модернізація освітнього процесу та педагогічних технологій задля підготовки людини до життя в умовах цифрового суспільства та професійної діяльності в умовах цифрової економіки. Вона відкриває принципово нові можливості щодо персоналізації освітнього процесу, адаптації до освітніх потреб людини, забезпечення оперативного зворотного зв'язку між педагогом і здобувачем освіти, швидкого й об'єктивного оцінювання результатів освіти, глибокої мотивації до навчання, доступності різних видів освіти незалежно від місця локації, підвищення інформаційної відкритості та прозорості системи професійної освіти та ефективного управління нею.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю., Ляшенко О. І., Литвинова С. Г., Луговий В. І., Мальований Ю. І., Пінчук О. П., Топузов О. М. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи.

Науково-аналітична доповідь. Наукове видання / за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ, 2022. 96 с.

2. Колеснікова І. В. Цифровізація освітнього процесу в закладі післядипломної педагогічної освіти. *Науковий часопис Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи*, 2020. Випуск 78. С.117-120.

3. Семеніхіна О. В., Юрченко А. О., Сбруєва А. А. та ін. Відкриті цифрові освітні ресурси в галузі ІТ : кількісний аналіз. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2020. Том 75, №1. С. 331-348.

КРОКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗА ПРОФЕСІЄЮ «КРАВЕЦЬ»

Гогусь Людмила Володимирівна
майстер виробничого навчання,
викладач спецдисциплін,
ДПТНЗ «Тернопільське вище професійне училище
сфери послуг та туризму»,
м. Тернопіль, Тернопільська область

Інклюзивна освіта є частиною концепції соціального залучення (соціальної інклюзії) до активного і продуктивного життя, дає змогу самореалізуватися, отримати професію. А значить - на рівні з усіма приносити користь державі та суспільству. Світова педагогічна практика свідчить, що здобувачі освіти з порушеннями слуху можуть навчатися в різноманітних освітніх закладах. Наразі близько третини глухих дітей навчається у спеціальних освітніх закладах, близько двох третин учнів з порушеннями слуху різної тяжкості навчаються у звичайних освітніх закладах (у тому числі і за спеціальними програмами та в окремих класах)[1].

Інклюзивна освіта у закладі професійної освіти має свої переваги: можливість реалізувати набуті професійні компетентності на швейних

підприємствах масового виробництва та в умовах індивідуальної зайнятості. А також учні з порушеннями слуху звикають жити в середовищі своїх здорових чи то відносно здорових однолітків, беруть активну участь у навчально-виробничому процесі й позаурочній роботі, адаптуються до активного життя в соціумі. Їхні ж одногрупники звикають толерантно сприймати людей з особливими потребами і ставитися до них як до рівних. Проте на такий крок навчання у ЗП(ПТ)О зголошуються найвідважніші. Більшість випускників з порушеннями слуху, зокрема спеціалізованих шкіл, не можуть реалізувати свої мрії. Причиною такої ситуації є низька поінформованість учнів випускних класів спеціалізованих шкіл чи, власне, психологічний фактор – невпевненість, вагання, низька соціалізація. Тому нами було визначено проблемне коло запитів випускників – майбутніх абітурієнтів, здобувачів з ООП та окреслено мету – створення комунікаційної профорієнтаційної стратегії, яка б дала можливість залучити до навчання у Тернопільському ВПУ сфери послуг та туризму, зокрема за професією «Кравець, закрійник», більшу кількість випускників спеціалізованих шкіл для дітей зі зниженим слухом. Дуже вагомим чинником вибору саме цієї професії є набуті вміння та початкові навички з виконання ручних і машинних робіт, так як у спеціалізованих загальноосвітніх закладах на достатньому рівні викладають кравецьку справу.

Враховуючи, що на формування професійного вибору учнів з порушенням слуху впливають не тільки педагоги, а й їхні батьки, члени родини, однолітки, друзі, ми акцентували увагу на зовнішній рекламі освітніх послуг, що надається закладом професійної освіти.

Нашим закладом було розроблені кроки реалізації профорієнтаційної стратегії серед закладів освіти інституційного догляду та виховання, які мають учнів із порушенням слуху.

Першим кроком у реалізації стратегії став практичний та базовий інструмент маркетингу, що фокусує увагу на всіх важливих складових, через які ми взаємодіємо зі своєю цільовою аудиторією – абітурієнтами.

Нашим другим кроком стало створення комунікаційного плану, тобто послідовності заходів із взаємодії з цільовою аудиторією (батьками та їх дітьми з проблемами слуху, учнями спеціальної школи), науковими установами, суспільством та зацікавленими сторонами (роботодавцями, науковцями, методистами НМЦ ПТО в Тернопільській області) для досягнення комунікаційних цілей в контексті профорієнтації в певні терміни.

Третій крок – активна профорієнтація у спеціальних закладах освіти, а саме: спілкування з сурдоперекладачем, розповіді про професію «Кравець, закрійник». Серед учнівської аудиторії ми визначили цільову групу учасників, які мають бажання, проте вагаються у прийнятті рішень щодо навчання за професією «Кравець, закрійник».

Розробка цієї професійної комунікаційної стратегії та її впровадження у зміст навчально-виховної діяльності ДПТНЗ «Тернопільське ВПУ сфери послуг та туризму» сприяє формуванню інклюзивно-освітнього середовища на принципах недискримінаційної освіти та соціальної справедливості та визначає одну із стратегічних цілей закладу: «Забезпечити ефективну вступну кампанію та набір здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (слабочуючі, з порушенням слуху, глухі) на професію «Кравець».

Як результат вищенаведених кроків – серед здобувачів професійної освіти ДПТНЗ «Тернопільське ВПУ сфери послуг та туризму» є учні з вадами слуху, які вступили на навчання після спеціального навчального закладу. Дівчата і хлопці обирають професію «Кравець» тому, що училище дає якісну професійну підготовку, а затребуваність професії - працевлаштування після закінчення навчання.

Здобувачі освіти з порушенням слуху мають бажання здобувати професію, сумлінні у навчанні, на уроках, зазвичай, дуже уважні. На достатньому рівні володіють математичними навичками, що є важливим для вивчення основ конструювання одягу. Вміють працювати з підручником, як з одним із джерел отримання інформації, електронними ресурсами.

Серйозні порушення словесної мови, а тим більше її повна відсутність, негативно впливають на зорове сприйняття, на розвиток не тільки словесно – логічного, а й наочного мислення, а також на інші пізнавальні процеси. Учні з вадами слуху мають обмежений словникових запас слів. Відмічається недостатнє розуміння зверненого до учня усного мовлення, а також писемного, як на рівні окремих слів, так і словосполучень, речень, текстів [2].

Працюючи з такими учнями важливо використовувати різні методи, прийоми й організаційні форми виховання і навчання, враховувати особливості усіх здобувачів освіти, стежити за тим, аби вони отримували інформацію у повному обсязі. Забезпечення доступності освітнього середовища професійно-технічного закладу для учнів з порушенням слуху покладено на досвідчених педагогів та майстрів виробничого навчання, проте, проблемою є відсутність перекладачів жестової мови. За час роботи педагоги засвоїли деякі жести, які дозволяють пояснювати технологічну послідовність виготовлення виробів, повідомити технічні умови на обробку вузлів, деталей. Майстер виробничого навчання має можливість практично показати виконання трудових прийомів, тоді, як викладач, не завжди спроможний пояснити значення спеціальних термінів. Відсутність сурдоперекладу робить навчання недостатньо повноцінним. Здобувачі освіти засвоюють основні поняття, проте, немає можливості в повному обсязі опанувати матеріал професійно - теоретичної підготовки. Особливо виникали труднощі при проведенні лабораторно - практичних робіт з матеріалознавства.

Доступність до інформаційних технологій має особливо велике значення в системі професійного навчання глухих і слабочуючих учнів з властивими їм комунікативними обмеженнями. Цей фактор посилюється і тим, що у зв'язку з компенсаторною активізацією діяльності у слабочуючих учнів зорове сприйняття інформації набуває провідну роль, а в системі інформаційних технологій візуальний канал передачі інформації займає центральне місце [3].

Використання педагогами Classroom стало провідним при впровадженні інклюзивної освіти. Нові освітні технології частково модифікували традиційні

форми навчально-методичного забезпечення, що вплинуло на якість освітнього процесу. Як приклад, створення електронного зошита для лабораторно-практичних робіт з предмета «Матеріалознавство» для підготовки кваліфікованих робітників за професією «Кравець» 2-3 розрядів, розроблений відповідно до Державного стандарту професійно-технічної освіти (ДСПТО). У зошиті враховано компетентнісний підхід до викладання навчального матеріалу з врахуванням потреб учнів з особливими потребами. Кожна робота містить теоретичний матеріал відповідної теми, вказівки щодо виконання роботи та наявні матеріали, обладнання. Для глибшого засвоєння матеріалу до кожної лабораторно – практичної роботи додається посилання на відео через QR-код. До кожної лабораторно – практичної роботи знято відео ходу роботи з проведенням досліджень, спостережень із сурдоперекладом. Усі лабораторно – практичні роботи є у вільному доступі на каналі YouTube Тернопільського ВПУ сфери послуг та туризму. Проведення лабораторно-практичних робіт із використанням відеоуроків із сурдоперекладом під час освітнього процесу дозволяє створити необхідні умови для формування фахових компетенцій для учнів із вадами слуху, необхідних майбутньому кваліфікованому робітнику за професією «Кравець».

Створення і розвиток інклюзивного освітнього середовища у професійних навчальних закладах вимагає удосконалення організаційно-методичного механізму, а саме: створення умов для повноцінного навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (учні з порушенням слуху); розробка та впровадження в освітній процес електронного навчально-методичного контенту з сурдоперекладом; забезпечення підтримки педагогів шляхом їх співпраці з сурдоперекладачами; розробка індивідуальної освітньої траєкторії учнів з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А., Таранченко О. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. Харків: Видавництво «Ранок», 2019.

306 с. URL: <http://interactive.ranok.com.ua/upload/file/> (дата звернення: 05.04.2023).

2. Інклюзивна освіта: веб-сайт. URL: <http://inkluzivnaosvita.blogspot.com/> (дата звернення: 05.04.2023).

3. Шеремет Б. Г., Лещій Н. П. Інформаційні технології в навчанні глухих та слабочуючих дітей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, 2013. Вип. 23. С. 295-298. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2013_23_88 (дата звернення: 05.04.2023).

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО РЕСУРСУ WORDWALL ДЛЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Головенко Людмила Олександрівна

викладач,

Андрійчук Лілія Валеріївна

викладач,

Вінницький медичний фаховий
коледж ім.акад. Д.К. Заболотного,
м. Вінниця, Вінницька область

Сучасні педагогічні парадигми і тенденції в освіті, посилені використанням інтерактивних технологій, створюють передумови для використання нових підходів і методик для реалізації активного навчання. Гейміфікація в навчанні є однією з таких тенденцій.

Серед різноманіття технологій і методів навчання актуальним стають використання ігрових прийомів у неігрових ситуаціях – гейміфікація. Досвід показує, що використання цих методик дозволяє значно підвищити ефективність навчального процесу, бо гейміфікація це певна механіка або набір інструментів, що дозволяють урізноманітнити освітній процес і привнести в нього не тільки розважальну складову, а й навчальну, соціальну та мотиваційну. Цей інструмент досить ефективний, адже під час навчання у

формі гри зростає, полегшується засвоєння матеріалу, створюється емоційно комфортне середовище для здобуття нових знань та навичок [2, с.137].

Гейміфікація навчання – це освітній підхід, який спонукає студентів вчитися, використовуючи конструкцію ігрових елементів у навчальних середовищах. Ігровий метод навчання передбачає визначення мети, спрямованої на засвоєння змісту освіти, вибір виду навчально-пізнавальної діяльності і форми взаємодії педагога і студентів.

Важливою складовою ефективного використання електронних ресурсів для організації співпраці на занятті є вміння підбирати інструменти та створювати контент. Викладач повинен вибрати програмне забезпечення, яке відповідає потребам освітнього процесу. Ось деякі критерії, які можна використовувати для визначення найкращого сервісу.

1. Перевага декількох функцій. Деякі інструменти пропонують відмінний сервіс, але зосереджені лише на одному аспекті командної співпраці. Найкраще шукати інструмент, який є насиченою функцією, і дозволяє людям використовувати його різними способами.
2. Зручність використання. Інтерфейс повинен бути інтуїтивно зрозумілим, а навігація - простою.
3. Параметри конфіденційності. Співпраця з командами не означає, що всі розмови і файли мають бути загальнодоступними [1, с. 37].

У практичній діяльності для активізації освітнього процесу на заняттях досить корисним є комп'ютерний ресурс Wordwall.

Wordwall – це універсальний онлайн-інструмент з допомогою якого можна створювати найрізноманітніші інтерактивні завдання та ігри, вікторини та інший інтерактивний цифровий контент і освітні ресурси для актуалізації, узагальнення, систематизації та контролю знань, підведення підсумків заняття. Wordwall дозволяє викладачеві створювати різноманітні інтерактивні вправи, які можна відтворювати на будь-якому приладі, який має доступ до Інтернету: на комп'ютері, телефоні або інтерактивній дошці. З допомогою даного інструменту можна використовувати наявні версії гри або почати її

створення з нуля. Є текстовий редактор, який забезпечує різні варіанти введення шрифту (жирний, підрядковий, нарядковий), дозволяє вставити символ або математичну формулу.

Для створення інтерактивної вправи за допомогою сервісу Wordwall можна використати такий алгоритм:

Крок 1. Запускаємо програму за посиланням <https://wordwall.net/uk>.

Крок 2. Вибираємо вкладку *Функції*.

Крок 3. Вибираємо вкладку *Створити Вправу*.

Крок 4. Вибираємо шаблон вправи. Шаблони включають знайомі класичні формати, як-от вікторина і кросворд. На сервісі також є аркадні ігри, наприклад погоня в лабіринті і літак, та інші інструменти.

Крок 5. Вводимо зміст вправи (*заповнюємо відповідні поля*).

Крок 6. Вибираємо *Готово (грати)*.

Крок 7. Переглядаємо вправу і при потребі редагуємо.

Крок 8. Вибираємо *Поділитися*, обираємо потрібне (наприклад, зробити загальнодоступним, щоб одержати посилання). Одержали посилання на створений ресурс [3, с.278].

Створивши ігрову вправу, можна надати посилання студентам, вбудовати на свій сайт, поділитись з колегами в соцмережах. Завдання легко персоніфікувати, тобто призначити завдання, де студент вказує своє прізвище. Завдяки цьому, відстежується результат роботи кожного студента.

Поєднавши можливості багатфункціонального інструменту Wordwall та вебсервісу Google Classroom, з'являється варіант оптимізації роботи викладача та підвищення якості викладання. Wordwall можна використовувати для створення як інтерактивних, так і друкованих матеріалів. Комп'ютерний ресурс Wordwall пропонує шаблони такі, як «Вікторина», «Кросворд», «Зіставлення», «Відповідники», «Відсутнє слово» або «Наведіть порядок» для створення тих чи інших завдань. Ці завдання можна потім виконувати в ігровій формі або в режимі управління аудиторією, використовуючи наприклад «План розсадження». Для створення нового заняття треба

спочатку вибрати шаблон, а потім ввести свій контент. Це просто і означає, що з'являється можливість створити повністю інтерактивне заняття всього за пару хвилин. Після створення заняття можна переключити його на інший шаблон та зекономити власний час. Також така функція відмінно підходить для спеціалізації і посилення завдання. Багатофункціональний інструмент Wordwall відмінно підходить не тільки для створення власних завдань викладачем, але й для редагування вже готових завдань, розроблених іншими викладачами, які зберігаються в контенті Wordwall, спираючись на власний стиль викладання. Заняття Wordwall можна використовувати в якості завдань, які призначаються студентам для виконання. Коли викладач задає завдання, студенти зосереджуються саме на цьому занятті, не відволікаючись на відвідування головної сторінки занять. В сучасних умовах дистанційного навчання використання даної платформи є досить актуальним. Результати кожного студента реєструються і надаються викладачеві. Відтепер, використовуючи цей ресурс, викладач здатен все зробити в режимі онлайн з мінімізацією своїх зусиль та оптимізуючи роботу, що сприяє підвищенню якості навчання, а також перевірити результати роботи студентів одразу після виконання певного завдання.

Отже, впровадження ігрових елементів в процес навчання за допомогою онлайн інструменту Wordwall сприяє кращому засвоєнню знань, умінь та навичок при вивченні різних дисциплін та дозволяє гейміфікувати процес навчання.

Тому можна зробити висновок, що ігрові технології, як активна форма навчання може бути використана при вивченні різних дисциплін, оскільки вони активізують процес пізнання, дозволяють заглибитися в зміст дисципліни, що вивчається, розвинути навички професійної діяльності та колективної взаємодії, набути досвід творчої діяльності, а також визначити рівень підготовки студентів.

Однак, дуже важливо не забувати про освітні цілі і відповідно специфіку організації ігрової навчальної діяльності для збереження навчальних функцій гри, а не тільки розважальних.

Переваги онлайн-сервісів вказують на доцільність їх використання у процесі підготовки інтерактивного дидактичного матеріалу для студентів, публікації та обговорення створених вправ, при цьому викладачі та студенти розвивають критичне та творче мислення, формують комунікативні навички та навички роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Список використаних джерел

1. Гладун М. А., Сабліна М. А. Сучасні онлайн інструменти інтерактивного навчання як технологія співробітництва. *Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університет*, 2018. № 4. С. 33–43.

2. Горелов В. Саля Д. Гейміфікація навчання. Інформаційні технології та комп'ютерне моделювання : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 15–17 трав. 2017 р., Івано-Франківськ. Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника [та ін.]. – Івано-Франківськ, 2017. С. 136–139.

3. Тітова О. О. Створення електронних додатків до занять у закладах вищої освіти з використанням онлайн-сервісів. *Педагогічні науки: теорія та практика*, 2021. №2. С. 276-280.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Гончарук Анатолій Олегович

викладач професійно-теоретичної підготовки,
ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти»,
м. Деражня, Хмельницька область

Страшні реалії повномасштабної війни вплинули на кожного з нас. Смерть близьких, руйнування рідної домівки, окупація українських територій, бомбардування та обстріли, – все це виснажує внутрішні ресурси людини, руйнує її психіку.

Але якщо дорослі мають сформовані захисні механізми, то для учнів втрата відчуття безпеки, стабільності, впевненості у завтрашньому дні стала причиною сильного стресу, тривале перебування в якому може призвести до важких наслідків.

Саме тому першочерговим завданням викладача на сьогоднішній день є надання невідкладної допомоги та психологічної підтримки учням, що дозволить їм впоратися зі стресом від війни, а також попередить виникнення більш складних проблем.

Стрес – це неспецифічна реакція організму людини у відповідь на сильну та несподівану дію зовнішнього подразника, яка мобілізує ресурси та запускає захисні механізми організму, активізуючи діяльність людини, спрямовану на протидію небезпечним і загрозливим впливам ззовні та адаптацію до нової реальності.

Три стадії стресу:

1. *Тривога* – біологічний сенс цієї стадії полягає у максимальній мобілізації адаптаційних можливостей організму, швидкому переходу в стан напруженої готовності — боротися або бігти від небезпеки;

2. *Резистентність* – стадія пристосування до умов, що змінюються; активність фізіологічних процесів знижується, а усі ресурси використовуються економніше – організм готовий до тривалої боротьби за життя, його стійкість до різних негативних впливів значно підвищується;

3. *Виснаження* – настає у випадку, коли стресові фактори не зникають та мають тривалий характер впливу. На цій стадії загальна опірність організму та його здатність до адаптації у несприятливих умовах значно знижується.

Реакція учня на стрес під час війни.

Учні можуть навіть не усвідомлювати, що перебувають у стресі. Щоб розпізнати це, викладачу слід звертати увагу на різноманітні симптоми.

- *Емоційні*: тривога і страх, загальне погіршення настрою та прояви негативного ставлення до всього, що оточує; чутливість і надмірна уважність до тривоги дорослих; посилена реакція на гучні звуки, плач через найменші

подразники; поява нових або повторюваних страхів (боязнь темряви, незнайомих, страх залишатися на самоті); емоційне заціпеніння.

- *Фізичні*: енурез, заїкання, гикання, скарги на біль у тілі, наприклад, у шлунку, інші фізичні симптоми, не викликані хворобами.

- *Поведінкові*: зниження пізнавальної активності, ухиляння від навчання; бажання усамітнитися; схильність до відтворення та повторення травматичної гри; порушення сну, зокрема, нічні кошмари; повернення до «дитячої» поведінки (регресія): втрата навичок охайності та самообслуговування, поява звички кусати нігті; дивна (незвична) поведінка.

- *Когнітивні*: зниження психічних функцій, наприклад, недостатня концентрація уваги; забутькуватість; порушення сприйняття (воно стає уривчастим, хаотичним, плутаним); погіршення когнітивних навичок.

Підліткам властива відсутність бачення позитивного майбутнього; вони занадто занурюються в питання «сенсу життя», знецінюючи сприятливі можливості. Це проявляється у відповідних висловлюваннях: «Для чого навчатися?», «Це все непотрібно, адже не зрозуміло, що буде далі...».

Стрес порушує базові потреби учня в безпеці та захищеності, провокує появу відчуття непотрібності, відкинутості, ізольованості, ворожості світу до неї.

ВАЖЛИВО!

Необхідно повернути учню відчуття цілісності світу, власної «потрібності», значимості; позбавити тривоги, яка руйнівним чином впливає на тіло, думки та емоції.

З точки зору дитячої та підліткової психології, любов і прийняття є домінуючими в структурі потреб учнів.

Як викладач може допомогти учням у стресі під час війни.

Викладачі повинні помічати і вчасно реагувати на тривожні симптоми, які проявляє учень у стані стресу. Він може відчувати страх, хвилювання або занепокоєння через напади паніки. Головне у цей момент — допомогти йому заспокоїтися і почуватися в безпеці.

Ви можете використовувати такі стратегії психологічної допомоги:

- *Дихальні вправи:* («Вправи для саморегуляції, заземлення та пошуку ресурсу»)

- *Фізична підтримка:* сядьте поруч; за згоди, можете обійняти або взяти учня за руку. Прийміть обійми від учня, якщо він того забажає.

- *Заземлення:* («Вправи для саморегуляції, заземлення та пошуку ресурсу»)

- *Переконання:* запевніть учня, що він може розраховувати на вашу допомогу у подоланні цього стану; можете використати метафору, наприклад порівняти ці переживання із бурєю, яка наростає, досягає свого піку, а потім затихає і зникає.

- *Безпечне місце:* поширеною практикою облаштування навчального середовища є організація у класних кімнатах та інших приміщеннях «безпечних місць» для дітей, які переживають травматичний досвід. Для цього облаштовується затишний куточок зі зручними місцями для сидіння, наприклад, стілець чи крісло, а також відповідним обладнанням (м'ячі для зняття стресу, книги, або будь-які інші предмети, які можуть заспокоїти учнів).

Як говорити про війну з підлітками.

- Важливо задовольняти потребу в обговоренні новин, пов'язаних із подіями війни, якщо підлітки цікавляться ними.

- Варто допомагати визначити надійність та достовірність новинних ресурсів та ознайомити підлітка з принципами факт чекінгу.

- Важливо бути відвертими: якщо відповіді на запитання немає — визнати це і спробувати знайти потрібну інформацію.

- Слід обговорювати можливі варіанти дій, якщо підліток виявляє бажання бути корисним, допомагати.

Робота викладачів з батьками.

Під час війни стабільність та надійність зв'язків між усіма учасниками освітнього процесу – запорука ефективної підтримки та допомоги, яку може потребувати кожен з них. Саме тому налагоджена та ефективна співпраця

батьків та викладачів може стати додатковою опорою для учнів в умовах невизначеності.

Найбільш актуальними напрямками роботи викладачів з батьками є:

- підтримка
- просвіта
- моніторинг стану учнів

Педагогічний колектив повинен бути своєрідною експертною групою, до якої батьки можуть звернутися за підтримкою у кризових ситуаціях. Це не обов'язково мають бути питання щодо навчання учнів, але й потреба у порадах стосовно вибудовування стосунків з ними, можливостей для їхнього розвитку, сфери їх інтересів та потреб.

ВАЖЛИВО!

Важливо пам'ятати, що в освітньому процесі учні можуть проявляти риси, які не притаманні їхній поведінці вдома. Таким чином, неформальне спілкування викладачів з батьками може виявитися корисним для напрацювання певних рішень та стратегій поведінки.

Забезпечення стабільного емоційного простору учнів — це також наслідок спільної роботи батьків та викладачів через проведення моніторингу їх стану. Спостереження за поведінкою, реакціями, настроєм, ставленням до навчання чи одногрупників, – усе це може представляти собою маркери для визначення потреб учнів у додатковій підтримці як з боку викладачів, практичного психолога чи соціального педагога, так і батьків.

Спілкування, яке має на меті обговорення стану учнів, дозволить виявити на ранньому етапі можливі проблеми, тригери для тривоги чи неспокою, конфліктні ситуації тощо.

Ефективна взаємодія батьків та викладачів дозволить учням адаптуватися до нового стилю життя в умовах війни, забезпечить надійні канали підтримки у нестабільному світі, дасть змогу продовжити успішно навчатися та розвиватися.

Список використаних джерел

1. Молодушкіна І. На допомогу практичному психологу ЗДО : навчальний посібник. Видавництво : Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.

2. Мякушко О. І. Психологічний супровід корекційно-реабілітаційного навчання дітей шкільного віку з помірною розумовою відсталістю : наук.-методичний посібник. К. : Педагогічна думка, 2012. 128 с.

3. Обухівська А., Ілляшенко Т., Жук Т. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К. : Редакції загальнопед. Газет, 2012. 128 с.

4. Бащенко С. В., Федорова Д. М., Юхно Н. В. Крок до успіху: психологічний супровід та підтримка обдарованих дітей: посібник. Київ : Видавництво Ранок, 2016. 192 с.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБОМ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Гордієнко Світлана Михайлівна
старший викладач кафедри соціальної роботи,
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
м. Харків, Харківська область

Сфера освіти постійно розвивається, як і роль викладачів у цьому мінливому ландшафті. У сучасному світі ефективність освіти залежить від якості викладання, а конкурентоспроможність педагогічних працівників відіграє вирішальну роль у забезпеченні якісної освіти. Педагогічний менеджмент є ключовим фактором розвитку та підвищення конкурентоспроможності викладацького складу, оскільки він забезпечує основу для ефективної організації та управління освітнім процесом [1].

Педагогічний менеджмент це складна система принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління навчально-виховним

і навчально-пізнавальним процесом, спрямована на підвищення його ефективності [4].

Актуальність теми полягає в тому, що педагогічний менеджмент та конкурентоспроможність педагогічних кадрів стають все більш важливими для забезпечення ефективної освітньої системи. Потрібні кваліфіковані та мотивовані фахівці, які можуть застосовувати сучасні педагогічні підходи та інноваційні методики навчання. Крім того, педагогічні установи повинні бути здатні до ефективного управління та адаптації до змін, що відбуваються в суспільстві та технологіях.

Мета полягає в аналізі та оцінці сучасного стану педагогічного менеджменту та конкурентоспроможності педагогічних кадрів, а також визначенні шляхів підвищення їх ефективності для забезпечення якісної освіти. Крім того, наявність конкурентоспроможного викладацького складу має вирішальне значення для залучення та утримання студентів, а також для підтримки репутації навчального закладу. Викладачі, які здатні впроваджувати інновації, зацікавлювати студентів і надавати якісну освіту, мають важливе значення для створення позитивного навчального середовища, що сприяє успіху [2].

Одним із ключових завдань педагогічного менеджменту є створення сприятливих умов для професійного розвитку педагогічних працівників. Це передбачає забезпечення їх необхідними ресурсами, включаючи час, гроші та можливості для професійного зростання. Педагогічні працівники повинні мати доступ до навчальних програм, тренінгів, семінарів та конференцій, які дають їм змогу вдосконалювати свої навички, знання та компетенції. Такі програми мають бути узгоджені з цілями та завданнями навчального закладу і розроблені з урахуванням потреб фахівців [3].

Педагогічний менеджмент також повинен надавати фахівцям можливості для участі в дослідницькій та інноваційній діяльності. Педагогічних працівників слід заохочувати до вивчення нових методик, стратегій і технологій викладання, які можуть покращити результати навчання. Навчальні

заклади повинні надавати доступ до сучасних освітніх технологій та інструментів, таких як мультимедійні ресурси, платформи електронного навчання та електронні бібліотеки [1].

Навчальні заклади повинні встановити чіткі стандарти діяльності та системи оцінювання для забезпечення конкурентоспроможності викладацького складу. Оцінювання має бути об'єктивним, прозорим і залучати всі зацікавлені сторони. Також повинні встановити чіткі стандарти діяльності та системи оцінювання. Викладачів слід оцінювати на основі їхньої викладацької діяльності, результатів наукових досліджень, професійного розвитку та внеску в розвиток навчального закладу. Оцінювання має відбуватися об'єктивно, прозоро та із залученням усіх зацікавлених сторін.

Нарешті, навчальні заклади повинні створити сприятливе робоче середовище, яке сприяє командній роботі, інноваціям та безперервному навчанню. Фахівців слід заохочувати ділитися своїм досвідом, знаннями та експертизою зі своїми колегами. Навчальні заклади також повинні надавати педагогічним працівникам можливість співпрацювати з іншими фахівцями в галузі освіти та інших суміжних галузях [3].

Формування викладача як конкурентоспроможного фахівця – це його формування як особистості, яка здатна брати на себе відповідальність, вчасно враховувати ситуацію соціальних змін. Як педагог-дослідник він спрямований на науково обґрунтовану організацію навчально-виховного процесу з прогностичним спрямуванням, має сформоване ціннісно-сенсове ставлення, гнучке професійне мислення, розвинуту професійну самосвідомість, готовність до сприйняття нової інформації, високий рівень самоактуалізації, володіє мистецтвом рефлексії.

Отже, конкурентоспроможність педагогічних кадрів має вирішальне значення для забезпечення якісної освіти у навчальних закладах. Педагогічний менеджмент відіграє вирішальну роль у створенні сприятливого середовища для професійного розвитку педагогічних працівників. Для забезпечення конкурентоспроможності навчальні заклади повинні надавати педагогічним

працівникам необхідні ресурси, встановлювати чіткі стандарти діяльності та системи оцінювання, а також створювати робоче середовище, що підтримує та сприяє співпраці.

Список використаних джерел

1. Горшкова Н. І., Коваль, Л. І. Педагогічний менеджмент: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 255 с.

2. Малицька І. В. Сучасний педагогічний менеджмент: сутність та особливості використання. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Педагогіка», 32(1), 2019. 178 с.

3. Чекменьова Л. В. Формування конкурентоспроможності педагогічних кадрів в умовах сучасних технологій навчання: наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка, 1(44), 2019. 367 с.

4. Саух І. В. Проблеми розвитку креативного менеджменту та креативної освіти в сучасних умовах: Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. Київ: вид-во ПВНЗ «Київський інститут бізнесу та технологій». № 2 (40), 2019. 81 с.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Грабовська Інна Георгіївна
викладач основ інформатики та
основ медичної інформатики,
Ківерцівський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради,
м. Ківерці, Волинська область

Вища освіта спрямована сьогодні на розвиток здібностей майбутнього фахівця, на вдосконалення як професійного, так і особистісного самоутвердження в суспільстві. Вагому роль в підготовці такого спеціаліста відіграють сучасні інформаційні технології. Вони спрямовані на:

– підготовку особистості інформаційного суспільства;

- формування вмінь працювати з інформацією;
- розвиток комунікативних здібностей;
- формування дослідницьких умінь та вмінь вибору оптимальних рішень.

Основні переваги використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі - це:

- індивідуалізація і диференціація процесу навчання;
- здійснення контролю за зворотним зв'язком з діагностикою і оцінкою результатів;
- здійснення самоконтролю і самокорекції;
- забезпечення можливостей самопідготовки;
- наочність (демонстрація динаміки процесів, що вивчаються, графічне їх представлення);
- моделювання та імітація процесів, які вивчаються і досліджуються;
- посилення мотивації навчання;
- формування стилю мислення;
- уміння приймати варіанти розв'язання поставлених задач;
- розвиток творчих здібностей особистості (за рахунок можливостей керувати пізнавальною діяльністю студентів).

До сучасних інформаційних технологій навчання відносять: інтернет – технології, електронне тестування, мультимедійні програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення, електронні посібники та підручник, хмарні технології.

Зупинюсь на окремих інформаційних системах та технологіях, які я використовую в своїй роботі, їх позитивних сторонах та недоліках.

Саме Інтернет сьогодні – це найбільш затребуване як викладачами так і студентами джерело інформації для самоосвіти, підготовки рефератів, доповідей, повідомлень, індивідуальних творчих завдань, використання безпосередньо на заняттях при самостійній роботі студентів з довідковими,

навчальними та іншими матеріалами.

Для перевірки знань студентів використовую комп'ютерне тестування, яке, як і будь-який інший метод діагностики успішності навчальних досягнень, має власні переваги й вади.

До недоліків комп'ютерного тестування можна віднести:

- складність розробки науково-обґрунтованого змісту тестів;
- можливість відгадування студентами правильних відповідей, а, отже, ймовірність помилкової оцінки;
- відсутність безпосереднього діалогу між викладачем і студентом і, як наслідок, можливості пояснення помилки.

Порівняно з традиційними формами контролю комп'ютерне тестування все-таки має ряд переваг:

- швидке одержання результатів і звільнення викладача від трудомісткої роботи з обробки результатів тестування;
- індивідуалізація процесу навчання (автономність);
- певний психологічний комфорт студентів під час тестування;
- конфіденційність при анонімному тестуванні;
- тестування на комп'ютері більш цікаве у порівнянні з традиційними формами опитування, що створює позитивну мотивацію в студентів;
- виключення негативного впливу на результати тестування таких факторів як настрої та інші характеристики конкретного викладача;
- універсальність, охоплення всіх стадій процесу навчання;
- контроль великого обсягу матеріалу;
- зменшення порівняно з традиційним опитуванням затрат часу на 50%.

Істотною модернізацією викладення теоретичного матеріалу, проведення практичних занять, на мою думку, є використання мультимедійних засобів навчання, які покращують якість презентації навчального матеріалу, надають можливість оперативного внесення змін, поєднують логічний та образний способи освоєння інформації, підвищують мотивацію до вивчення матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, створюють умови для більш тісної

співпраці між викладачами та студентами.

Проте, поряд з очевидними перевагами мультимедійних технологій існують проблемні питання їх використання: створення мультимедійних продуктів — процес, який вимагає серйозних часових затрат і знань з різноманітних галузей; зловживання спецефектами і надмірні обсяги інформації, які представлені мультимедійними засобами, можуть відволікати увагу студентів в процесі навчання.

Одним із способів, який сприяє розвитку професійної спрямованості майбутнього медичного працівника є метод проєктів. Основним завданням цього методу є не просто передати певний об'єм знань студентам, а навчити їх здобувати інформацію самостійним пошуком, аналізувати, систематизувати, робити висновки. Використовую цей метод при вивченні тем «Автоматизоване робоче місце медичного працівника», «Медичні інформаційні системи», «Інформаційний медичний документ», «Комп'ютерні системи ведення медичної документації», «Оброблення медичної інформації» – студенти використовують навички роботи з офісними програмами MS Publisher, MS Word, MS Excel, MS Access, вони вчаться застосовувати набуті знання на практиці при вивченні анатомії, фармакології, догляду за хворими, а згодом і у майбутній професійній діяльності.

Нові можливості в підвищенні якості підготовки майбутніх спеціалістів надають хмарні технології. Хмарні технології – це технологія розподіленої обробки даних, в якій комп'ютерні ресурси і потужності надаються користувачеві як Інтернет-сервіс. Основними характеристиками, які визначають ключові відмінності хмарних сервісів від інших і надають можливість оптимально використовувати Інтернет-ресурси є:

- універсальний доступ до мережі;
- групування ресурсів;
- автоматично знімаються всі проблеми, пов'язані з продуктивністю комп'ютера і кількістю вільного місця на вінчестері (обробку інформації можна проводити навіть на смартфоні або планшеті);

– знімаються проблеми, пов'язані з легалізацією програмного забезпечення;

– від користувача (як викладача, так і студента) не вимагається знання програмування.

Зручними у використанні при вивченні інформатики є хмарні сервіси Google: Google Диск – єдиний простір для зберігання файлів, Google Docs (документи) – онлайн-офіс, Blogger – середовище розміщення навчальних матеріалів, відеохостинг YouTube тощо.

Диск Google – це більше, ніж просто сховище файлів. Студент і викладач зможуть керувати доступом до файлів і спільно редагувати їх, користуючись будь-яким пристроєм. Диск Google надає доступ і до документів Google, набору інструментів для редагування, які дозволяють створювати нові документи, таблиці та презентації, працювати одночасно з іншими користувачами над одним документом і переглядати зміни, які вносяться в режимі реального часу.

Завдяки використанню Діску Google можна зберігати файли, ділитися ними з іншими користувачами, синхронізувати файли з різних пристроїв. Диск Google доступний для ПК, пристроїв Android, iPhone та iPad.

На диску Google я зберігаю навчальні матеріали, методичні комплекси, дидактичні матеріали, а це надає принципово нові можливості щодо передачі знань при проведенні теоретичних і практичних занять, при організації самостійної роботи студентів.

Одним із важливих засобів підвищення якості підготовки спеціалістів у вищій школі є науково-дослідна робота студентів. Її мета - сприяти глибокому вивченню програмного матеріалу, розвитку наукового мислення і творчого підходу до виконання теоретичних і практичних завдань. Так, студенти гуртка «Медичної інформатики» працювали над темою «Використання Web технологій для створення мережевого навчального середовища», результатом роботи якого є створений блог Inform1963. Сервіс Google Blogger – досить зручне середовище для розміщення навчальних матеріалів та публікацій.

Зробить більш цікавими теоретичні і практичні заняття та урізноманітнить самостійну роботу студентів Google YouTube – сервіс, що надає послуги хостингу (розміщення) відеоматеріалів. Доцільно використовувати цей сервіс для перегляду тематичних відеозаписів, які легко можна знайти за ключовими словами і завантажити у разі потреби.

Хмарні технології пропонують альтернативу традиційним формам організації навчання, створюючи можливості для персонального навчання, інтерактивних занять і колективного викладання/навчання. Впровадження хмарних технологій не тільки знизить витрати на придбання необхідного програмного забезпечення, підвищить якість і ефективність освітнього процесу, а й підготує студента до життя в сучасному інформаційному суспільстві.

Основні переваги хмарних технологій наступні:

- економія засобів на придбання програмного забезпечення;
- виконання багатьох видів навчальної роботи, контролю і оцінки on-line;
- економія дискового простору;
- простота використання та стабільність роботи;
- повсюдний доступ до ресурсів;
- відкритість освітнього середовища для викладачів та студентів.

Але методика використання сучасних комп'ютерних технологій в навчальному процесі має і певні особливості:

- важливо забезпечити відповідність між специфічними особливостями викладу навчального матеріалу і основними психолого-педагогічними закономірностями процесу навчання, умовами засвоєння студентами знань;
- необхідне раціональне чергування засобів навчання;
- певне обмеження обсягу та тривалості демонстрування презентаційних матеріалів;
- визначення необхідного та достатнього (оптимального) обсягу навчальної інформації, її відповідність змісту;
- врахування специфіки груп (загальний рівень розвитку студентів, їх підготовки з даної теми).

Застосування сучасних інформаційних технологій в навчальному процесі сприяють покращенню рівня як успішності так і якості навчання студентів і, як наслідок – підвищенню конкурентоздатності навчального закладу. Тому, тепер перед нами стоїть завдання поєднання класичних педагогічних технологій з сучасними інноваціями, а це дасть змогу забезпечити простоту у спілкуванні та співпраці всіх учасників навчального процесу, впровадити особистісно-орієнтовані технології навчання.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України. *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 2011. №6. С. 3-11.

2. Морзе Н. В., Кузьмінська О. Г. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень. ІКТ в освіті, дослідженнях та індустріальних додатках: інтеграція, гармонізація та трансфер знань, 2011. №9. С. 20-29.

3. Олексюк В. П. Досвід інтеграції хмарних сервісів Google apps у інформаційно-освітній простір вищого навчального закладу. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2013. Том 35. № 3. С. 64-73.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Грищенко Олег Борисович
викладач історії та географії,
Криворізький професійний
гірничо-технологічний ліцей,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

З давніх-давен людство замислювалось над тим, як зробити із дитини чи підлітка не просто самодостатню особистість чи професіонала у своїй справі, а свідомого громадянина, здатного приймати активну участь у громадському й політичному житті держави, а найголовніше – щирого патріота, який в будь-який момент готовий стати на захист Батьківщини. Остання вимога набуває

надзвичайної важливості в умовах широкомасштабної збройної агресії російської федерації. Війна вимагає від кожного українця бути національно свідомою людиною, яка добре розуміє власну ідентичність та шанує рідну, мову, культуру, історію й традиції своїх предків.

Під час воєнного лихоліття для системи освіти виникає нагальна необхідність переосмислення існуючої стратегії виховної роботи та здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання підростаючого покоління, результатом якого неодмінно має стати формування нового українця, який у своїй життєдіяльності керується національними та європейськими цінностями. Для реалізації поставленої задачі Міністерство освіти і науки України розробило та затвердило Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України, відповідно до наказу від 06 червня 2022 р. №527 [2]. Даний нормативно-правовий акт передбачає принципово нові підходи до формування національної самосвідомості та патріотизму як базових якостей особистості, а також ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості серед дітей та молоді.

Згідно із вищезазначеною Концепцією національно-патріотичне виховання у закладах освіти має будуватися на 4-х складових: громадянсько-патріотичному, духовно-моральному, військово-патріотичному та екологічному вихованні. Ці засадничі умови повністю відповідають не тільки нагальним умовам та викликам сучасності, а й закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть розвиток держави як запоруку власного особистісного розвитку та успішної реалізації власного потенціалу [2].

Відповідно до Концепції національно-патріотичне виховання заклади освіти мають розробити комплексну систему національно-патріотичного виховання, зафіксовану у власних планах роботи. Її практична реалізація повинна передбачати підготовку національно свідомого патріота з активною громадянською позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, і водночас з цим – інноватора та

всебічно розвиненої особистості, здатної критично мислити, змінювати навколишній світ, вчитися впродовж життя, ефективно конкурувати на ринку праці та розвивати економіку.

Ще одним законодавчим актом концептуального характеру є розроблена у 2019 р. Стратегія національно-патріотичного виховання на 2020 – 2025 рр., затверджена Указом Президента України від 18 травня 2019 р. №286/2019. І хоча низка її положень, у зв'язку з воєнними подіями, певною мірою втратила свою актуальність [3]. Однак слід звернути увагу на те, що стрижневою основою патріотично-виховної роботи під час воєнного стану мають стати, передусім, приклади героїчної боротьби Українського народу за самовизначення та творення власної держави, а також ідеали свободи, гідності та справедливості. Зазначена Концепція передбачає звернення як до подій сивої давнини (героїчних подвигів запорозького козацтва, діяльності учасників Української національно-демократичної революції 1917 – 1921 рр., самопожертви бійців Української повстанської армії, дисидентів та інших борців з радянським режимом), так і до подій останнього десятиліття: Революції Гідності, Антитерористичної операції, Операції об'єднаних сил та Війни російської федерації проти України. За таких умов переважна більшість урочистих заходів має бути приурочена саме до таких свят та пам'ятних дат, як День захисника і захисниць України, День Гідності і Свободи, День Збройних Сил України, День Соборності України, День Героїв Небесної Сотні та День українського добровольця.

Однак педагогічні працівники не можуть оминати увагою річниці життя й діяльності видатних українських діячів (наприклад, Тараса Шевченка, Григорія Сковороди, Лесі Українки), а також знаменні події україноцентричного та громадсько-патріотичного характеру, таких як День української мови та писемності, День рідної мови, День українського добровольця, День вишиванки, День Європи тощо [3].

Не слід забувати й про таку важливу складову виховної роботи як медіаграмотність. Інформаційна війна, яка є невід'ємною складовою ворожої

агресії, ставить перед системою освіти задачу щодо необхідності прищеплення здобувачам освіти навичок елементарної протидії пропаганди. Діяльність педагогів у цьому напрямі має бути спрямована на те, щоб підлітки та молодь вміли виявляти фейки та маніпуляції, зберігаючи при цьому емоційну та психологічну стійкість, і ухвалюючи раціональні рішення виключно на основі ретельно перевіреної інформації [1].

Таким чином, чинна нормативно-правова база у сфері національно-патріотичного виховання в системі освіти передбачає формування національної самосвідомості здобувачів освіти. Завдяки такому підходу, юнаки та дівчата мають змогу успішно реалізовувати соціальну роль громадянина України, тобто відповідально використовувати свої громадянські права і свободи, але водночас виконувати свої обов'язки перед суспільством та державою. Саме він надає можливість системі закладів освіти виконати свою стратегічну мету – підготувати не просто кваліфікованого спеціаліста у своїй справі, здатного до постійного професійного зростання, а перш за все громадянина з високим рівнем національного самоусвідомлення й відповідальності за власні рішення, при цьому відданого демократичним цінностям та ідеям соціальної справедливості, і звичайно ж – патріота, готового захищати рідну землю від ворожої агресії. Віримо в те, що зовсім скоро хребет російської агресії буде зламано, окуповані території – звільнено, і ми знову заживемо спокійним та мирним життям. Перемога буде за нами!

Список використаних джерел

1. Виховна робота в умовах війни: важливі аспекти. URL: http://sokolove-nvk.kh.sch.in.ua/vihovna_robota/ (дата звернення: 12.04.2023).
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (дата звернення: 12.04.2023).
3. Стратегія національно-патріотичного виховання на 2020-2025 рр. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025> (дата звернення: 12.04.2023).

ТЕСТ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

Груба Тетяна Петрівна

майстер виробничого навчання,
ДНЗ «Крижопільський професійний будівельний ліцей»,
смт. Крижопіль, Вінницька область

Найважливішим компонентом педагогічної системи і складовою частиною навчального процесу є контроль за навчальною діяльністю здобувачів освіти, призначений для визначення успішності навчання кожного учня, аналізу отриманих результатів та корекції подальшого процесу навчання.

При проектуванні навчального процесу перед педагогом постає завдання вибору методів і форм контролю навчальних досягнень учнів, критеріїв якості засвоєння вивченого матеріалу, розробки процедур здійснення контролю, обґрунтування способів індивідуальної корекції навчальної діяльності учнів. Необхідність забезпечення контролю й оцінювання не тільки результату, а й процесу навчання сприяє пошуку оперативних та об'єктивних методів контролю знань.

Традиційні методи контролю потребують багато часу та містять елемент суб'єктивного ставлення викладача. Вони мають визначені недоліки. Розглянемо деякі з них:

- Розбіжність вимог різних викладачів при оцінці тієї самої відповіді.
- Розходження в професійній кваліфікації викладача.
- При організації поточних перевірок знань великої кількості учнів спостерігається перевантаженість викладача рутинною роботою, зв'язаною з великим обсягом інформації, що потрібно підготувати, обробити і проаналізувати за відносно короткий проміжок часу.
- Можлива неупередженість викладача до оцінки відповідей деяких учнів.
- Іноді оцінки, що виставляються учням, виявляються недостовірними через побоювання викладача, що вони будуть використані для оцінювання роботи самого викладача.

• Труднощі, пов'язані з учнями: використання шпаргалок, списування, «взаємодопомога» спотворює вірогідність оцінки знань.

Об'єктивний підхід полягає в тому, що для виявлення наявності знань завжди використовується адекватний інструмент.

Сучасна методика пропонує тест як інструмент вимірювання рівня знань, за допомогою якого можна не тільки виявити якість навчання, але і оптимально управляти навчальним процесом.

Тестування – це метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибір поведінки, що презентує передумови і результати навчального процесу, повинен максимально відповідати принципам зіставлення об'єктивності, надійності та валідності вимірів, пройти обробку й інтерпретацію та бути прийнятним для застосування в педагогічній практиці.

На сьогодні перевагами тестового контролю залишаються:

1. Висока технологічність, що забезпечує розробку, проведення та підрахунок результатів із застосуванням комп'ютерної техніки; у випадку відсутності технічних засобів, легкість підрахунку правильних відповідей забезпечують трафарети (ключі) та інші пристосування, що заощаджують час педагога.

2. Об'єктивність оцінювання, що застерігає від упередженого ставлення і забезпечує рівні умови суб'єктам навчального процесу під час тестового контролю.

3. Простота процедури проведення тестування та обробки отриманих результатів.

4. Використання кількісних показників для визначення рівня засвоєння матеріалу.

5. Чіткість та однозначність умов тестових задач, що забезпечує рівність у сприйнятті їх змісту.

6. Одночасність перевірки знань усіх учнів групи.

Впровадження нової форми контролю шляхом використання конструктора тестів «Всеосвіта» показало:

Що для якісної підготовки конкурентоспроможних працівників сфери фінансової діяльності, просто є необхідним впровадження в навчально-виховний процес нових форм і методів контролю, удосконалення методики проведення перебіркових уроків через нові методи та форми контролю. Основним завданням автоматизації контролю є підвищення ефективності навчання.

ДНЗ «Крижопільський професійний будівельний ліцей» здійснює підготовку робітничих кадрів для різних галузей діяльності. На ринку праці саме робітничі професії користуються широким попитом. Тому, на нас, як учасників формування нового кваліфікованого робітника покладається завдання допомогти учневі опанувати всі інноваційні методи і прийоми виробничого процесу та допомогти йому утвердитись на ринку праці.

Одним із методів контролю, який дозволяє врахувати новітні форми роботи в освіті є використання тестових конструкторів на освітньому порталі «Всеовіта».

В умовах карантинних обмежень перед викладачами та майстрами виробничого навчання постала проблема, як реалізувати та впровадити форми контролю навчальних досягнень учнів в умовах дистанційного навчання.

Саме використання такого методу контролю в умовах дистанційного навчання є найефективнішим способом перевірки навчальних досягнень учнів та дає можливість об'єктивно оцінити кожного учня. Оскільки суть цього методу полягає у розробці тестових завдань на основі он-лайн конструкторів для здійснення контролю та перевірки результатів навчальної діяльності здобувачів освіти.

Порівняно з традиційними формами контролю комп'ютерне тестування має ряд переваг:

- швидке одержання результатів і звільнення викладача від трудомісткої роботи з обробки результатів тестування;
- індивідуалізація процесу навчання (автономність);
- певний психологічний комфорт учнів під час тестування;

- оперативність;
- підвищення об'єктивності оцінювання знань, і, як наслідок, позитивний стимулюючий вплив на пізнавальну діяльність учня;
- конфіденційність при анонімному тестуванні;
- тестування на комп'ютері більш цікаве у порівнянні з традиційними формами опитування, що створює позитивну мотивацію в учнів;
- виключення негативного впливу на результати тестування таких факторів як настрої, рівень кваліфікації й інші характеристики конкретного викладача;
- можливість застосування технічних засобів;
- універсальність, охоплення всіх стадій процесу навчання;
- контроль великого обсягу матеріалу.

Для контролю знань даний сервіс можна використовувати на підсумковому занятті або виконання підсумкової роботи, відкривши доступ до завдань в день його проходження.

Під час вивчення теми «Робота в програмі MS Word» пропоную учням тест з кількома варіантами відповіді.

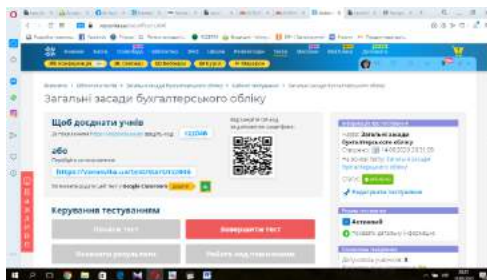
Наприклад: <https://vseosvita.ua/test/start/htw324>.

Тести цього типу показали високу ефективність в застосуванні та сприйнятті учням нового матеріалу, розвитку пам'яті, креативного мислення значно допомагають у підготовці до складання ЗНО та поетапної атестації, державної кваліфікаційної атестації у формі тестування.

Надзвичайно високу ефективність несе використання он-лайн тестування в умовах дистанційного навчання, що значно спрощує процес контролю знань учнів, а саме під час проведення дистанційних уроків виробничого навчання у групі за професією «Офісний службовець (бухгалтерія)». При вивченні теми «Загальні засади бухгалтерського обліку» доцільно застосувати тести для активізації пізнавальної діяльності учнів та повторення вивченого матеріалу.

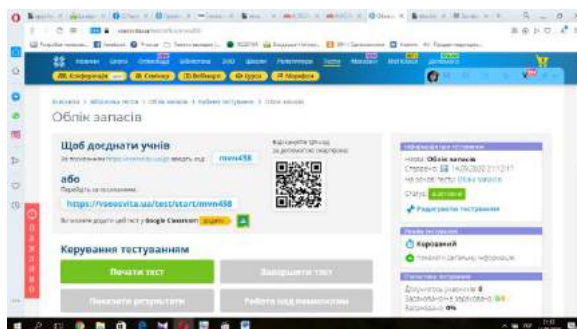

Наприклад: <https://vseosvita.ua/test/start/rzz046>

При вивченні теми «Облік запасів» під час закріплення програмового матеріалу слід застосовувати такі тести.

<https://vseosvita.ua/test/start/mvn458>

Завдяки розробленим завданням учні виконують завдання он-лайн та в зручний для них час. Кожен учень має можливість виконувати завдання індивідуально використовуючи власні технічні засоби, за допомогою посилань на кожен окремий тест. По завершенню завдання учні миттєво отримують оцінку своєї роботи, мають доступ до роботи над помилками.

Перевагою застосування такого методу контролю є зменшення кількості пасивних, незадіяних учнів. Отже, впровадження нестандартних методів контролю спонукає учнів до активізації пізнавальної діяльності та розвитку пізнавальних здібностей. Використання тестових завдань значно підвищує зацікавленість в обраній професії. А це є головною ціллю професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Список використаних джерел

1. Освітній портал «Всеосвіта»: офіц. вебсайт. URL: <https://vseosvita.ua/> (дата звернення: 12.04.2023).

2. Посібники, статті та книги: офіц. вебсайт. URL:
<https://posibniki.com.ua/post-test-yak-forma-navchannya-kontrolu-ta-ocinuvannya-znan> (дата звернення: 12.04.2023).

СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО КОНТЕНТУ З ПРОФЕСІЇ «ПРОВІДНИК ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ; СТЮАРД (ШВИДКІСНІ ПОЇЗДИ)»

Груша Анастасія Андріївна
майстер виробничого навчання,
ДНЗ «Запорізький професійний ліцей
залізничного транспорту»,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації освітньо-виховного процесу, що має конкретну передбачену мету – створення комфортних умов для пізнавальної діяльності, за яких кожен здобувач освіти відчуває свою успішність, продуктивність праці, виключення домінування однієї думки над іншою, інтелектуальну спроможність.

Застосування на уроках виробничого навчання засобів інтерактивного навчання сприяє у здобувачів освіти як професійних умінь та навичок, так і загальнонавчальних, виробленню життєвих цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії та розвитку комунікативних якостей особистості. Використання на уроках виробничого навчання інтерактивних засобів дає можливість:

- інтерактивно розвивати здобувачів освіти;
- підвищити їх інтерес до професії за допомогою різноманітних видів та форм організації діяльності;
- підготувати до самостійного засвоєння матеріалу;
- оволодіти конкретними прийомами та навичками у практичній роботі;
- розширити види спільної роботи, що забезпечить отримання здобувачами освіти комунікативного досвіду.

Сьогодні здобувачам освіти необхідно вчитися адаптуватися в складному сучасному світі, тому їм потрібна не стільки сума набутих знань, скільки вміння знаходити їх самостійно, бути компетентними в будь-якій галузі, творчо мислити, успішно утвердитися в житті. Досягти гарних успіхів у вивченні професії «Провідник пасажирського вагону; Стюард (швидкісні поїзди)» можна тільки шляхом підвищення інтересу до неї.

Застосування різних платформ, сервісів та додатків на різних етапах уроку виробничого навчання дає можливість:

1. Вивчити новий матеріал (як джерело інформації – навчальні матеріали, відео)
2. Відпрацювати вміння та навички (як тренажер: інтерактивні квести)
3. Узагальнення або повторення знань (у вигляді інтерактивних плакатів, осучаснених презентацій, вікторин)
4. Контроль знань (тестові та творчі завдання).

Застосування наступних сервісів на уроці виробничого навчання допомагає покращити:

1. Унаочнення поданого матеріалу
2. Підвищує самостійну пізнавальну діяльність
3. Додає естетики та емоційності уроку
4. Пришвидшує обробку інформації
5. Полегшує викладачу контроль знань завдяки своїй інтерактивності.

Переваги для учнів та майстрів виробничого навчання:

Учні:

1. Робить урок цікавішим, надає більших можливостей в навчальному процесі, розвиває мотивацію
2. Надає можливості для всебічного розвитку здобувача освіти
3. Розвиває особистісні й соціальні навички; учні працюють творчо, стають впевненішими у собі.

Майстер виробничого навчання:

1. Дозволяє демонструвати готові фрагменти уроку, в повному обсязі використовувати інформацію
2. Зручно працювати з групою, дозволяє збільшити обсяг навчального матеріалу
3. Надихає на пошук нових підходів до навчання, стимулює професійний ріст педагога.

Genially – універсальний інструмент для створення всіх видів дидактичних ресурсів, презентацій, ігор, інтерактивних зображень, карт, ілюстрованих процесів, резюме тощо. Ідеально підходить для всіх рівнів освіти та дистанційного навчання. Працювати у ньому можна легко і швидко, так як він пропонує різні шаблони для створення ресурсів, великий вибір інтерактивності. Інтерактивність дозволяє давати коментарі до об'єктів, відкривати спливаючі вікна, робити гіперпосилання на слайди проєкту та зовнішні ресурси.

Genially зберігає весь контент, що додається в хмарному сховищі, тому ви можете залишити незакінчену роботу над проєктом і продовжити її на іншому комп'ютері. Також, платформа підтримує спільну роботу, це означає, що ви можете одночасно працювати над одним проєктом з іншими людьми, разом перетворюючи контент на основі спільних ідей.

Презентація створена за допомогою цього інструменту більш насичена інформативно. В ній можна розташувати, як текстову інформацію так і фото (рис.1).

Також можна розташувати інтерактивні схеми з позначками, як у випадку створення уроку з виробничого навчання по професії «Стюард (швидкісні поїзди)» тема : «Будова швидкісного електропоїзда Skoda EJ 675» (рис. 2). Застосування таких схем допомагає учням даної професії краще запам'ятати розташування місць по класам, кількість місць для людей з обмеженими можливостями та розміщення пандусів.

Рисунок 1 – Розташування фото та текстових матеріалів в презентації

Рисунок 2 – Розташування інтерактивних схем в презентації

Зручність сервісу полягає також в тому, що в цю інтерактивну презентацію можна вставити гіперпосилання на відеоролик (рис.3) напряму, бо скинуте зазвичай посилання в GoogleClass учні можуть не відкрити. І для фінального закріплення матеріалу в кінці презентації розміщую гіперпосилання на тестування по вивченій темі.

Також на уроках виробничого навчання для кращого запам'ятовування інформації використовую сервіс *Quizizz*. Це дуже зручний інструмент не тільки для закріплення і перевірки знань учнів, а й прекрасна можливість дистанційного навчання, оскільки дає можливість учням виконати тест або опитування як паралельно з усім класом, так і в будь-який зручний для нього час. Оскільки головна мета педагога не оцінити, а навчити учня, то програма

Quizizz йому в цьому допомагає. Під час проходження тесту учню дається можливість повторно дати відповідь на питання в якому він допустив помилку.

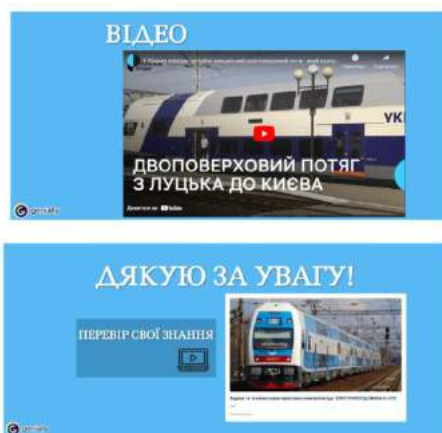

Рисунок 3 – Розташування гіперпосилань в презентації

Можна використовувати тести, створені в **Quizizz**, як домашнє завдання. Всі результати тестів, які проходять учні, відображаються в особистому кабінеті вчителя. Таким чином, цей сервіс допомагає провести аналіз роботи і виявити прогалини в знаннях учнів. Так сервіс дає інформацію педагогу про поточний стан процесу навчання. Виконання тесту, створеного на **Quizizz**, завжди можна запланувати.

Тести в паперовому вигляді, якими користуються викладачі зазвичай, є корисними. Проте тести саме в такій ігровій формі є набагато цікавішими для учнів, вони захоплюють усіх. Майстер виробничого навчання має змогу отримати миттєвий результат, завантажити і роздрукувати цей результат. Приємно, що в цій програмі можна ділитися своїми напрацюваннями з колегами.

Підбиваючи підсумок, хочу порадити: не боятися і не соромитися вчитися опанувати нові інструменти для викладання. Адже для того, щоб навчатися було цікаво, треба цікаво вчити.

Список використаних джерел

1. Гай Н. М. Використання інтерактивних технологій на уроках спецдисциплін. Педагог професійної школи: методичний посібник. К. : ПТТО АПН України, 2009. Вип. 1. С. 57-64.
2. Презентація на тему «Будова швидкісного електропоїзда Skoda EJ 675». URL: <https://view.genial.ly/63cc4f3601aabf0019b6dda0/presentation-elektropoyizd-skoda-ej-675> (дата звернення: 15.04.2023).

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В ВСП «ЛАДИЖИНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ВНАУ»

Гудзь Віталіна Олександрівна
викладач спеціальних дисциплін,
ВСП «Ладизинський фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету»,
м. Ладизин, Вінницька область

Надання якісних освітніх послуг є передумовою підвищення рівня конкурентоздатності на ринку праці, що також є соціальною складовою, яка передбачає реалізацію права на перше робоче місце та відповідну соціальну адаптацію молоді. Участь роботодавців є важливою складовою у формуванні освітньої системи, оскільки вони є замовниками фахівців з певними компетентностями. Важливо не ототожнювати досвід здобувачів освіти, які паралельно поєднують роботу і навчання, з дуальною освітою. За такою схемою здобувач освіти пропускає заняття, які потім доводиться відпрацьовувати. За дуальної форми здобуття освіти робота не шкодить навчанню, а є його невід'ємною складовою.

Дуальна форма здобуття освіти – це спосіб навчання, за яким теоретичний матеріал опановується в закладі з педагогом, а практичне навчання проходить на виробництві. Такий підхід суттєво відрізняється від «практичних відпрацювань», оскільки в його основі не тільки закріплення теорії на практиці, а саме навчання в умовах виробництва. Рівень участі роботодавців у дуальній

формі навчання становить найбільшу кількість у м. Києві (175), Житомирській (160), Львівській (134), Вінницькій та Хмельницькій (125), Рівненській (111) областях.

Батьківщиною дуальної освіти вважають Німеччину, яка запровадила навчання у пропорції «30% теорії, 70% – практики» ще в минулому сторіччі. Далі цей підхід запозичили в Європі, Канаді, Південній Кореї та Китаї.

- У 2020/2021 навчальному році 217 закладів професійної освіти застосовують дуальну форму освіти.

- Прийом на навчання за дуальною формою у 2020/2021 році становив 6 660 осіб у 192 закладах.

- Від загальної кількості закладів професійної освіти найбільший відсоток тих, що впроваджували дуальну форму навчання у 2019/2020 навчальному році, становлять заклади Хмельницької області (78,6%), м. Києва (75%), Львівської (63,6%), Кіровоградської та Чернігівської (по 50 %) областей.

- У 2020/2021 навчальному році професійну освіту за дуальною формою здобувають 12 395 осіб. Найбільша кількість учнів, які навчаються за дуальною формою освіти, у закладах Хмельницької області (877 осіб), Львівської (807), Вінницької (529), м. Києва (464).

Коли в березні 2020 року був запроваджений загальнонаціональний карантин з метою запобігання поширенню COVID-19, закладам, які навчають учнів за дуальною формою рекомендували перевести таких учнів на дистанційне навчання. Серед ресурсів, які підприємство могло надавати для підготовки – онлайн-платформи, навчальні фільми, інструкції підприємств тощо.

Дуальна освіта, відкривають можливості для збагачення знань студентів, ознайомлюють їх з передовим досвідом сільськогосподарських підприємств та його ефективністю. ПрАТ «Зернопродукт МХП» спільно з керівництвом ВСП «Лалижинський фаховий коледж ВНАУ» співпрацюють за програмою дуальної освіти студентів спеціальності 201 «Агрономія» та 208 «Агроінженерія». Для початку для зацікавлених в дуальній освіті

організовується навчальну екскурсію до цього господарства, щоб показати студентам, майбутнім аграріям, приклад успішного господарювання. Під час такої зустрічі здобувачі освіти мають можливість побувати в офісі та на виробничих підрозділах ПрАТ «Зернопродукт МХП».

Студентів знайомлять з структурою управління, напрямками та принципом роботи провідні спеціалісти та менеджери підприємства та, які розповідають студентам історію розвитку свого підприємства, шляхи успіху, які привели до того, що воно стало одним з найпотужніших сільськогосподарських підприємств нашої держави – підприємством європейського рівня.

Студенти черпають багато цікавого про особливості вирощування культур та можуть познайомитись з колективом, захопленим своєю роботою, в колективі переважають молоді фахівці які опановують найсучасніші технології, обладнання, комп'ютеризовані системи управління, що додає впевненості не боятися відповідальності і старанно вивчати теорію. Студенти бачать успішний приклад реалізації своєї майбутньої професії, що заохочує до старанного навчання.

За результатами таких зустрічей роботодавці і студенти можуть прийняти рішення про готовність подальшої співпраці. Із навчальним закладом та студенти, які продовжують навчання за дуальною формою, угодо укладається в два етапи. По завершенні першого етапу, який триває два місяці, обидві сторони мають визначитись чи є потреба та сенс в подальшій співпраці. Студенти, які проявили себе як компетентні молоді фахівці та бажають надалі навчатись за програмою дуальної освіти «заходять» на другий етап дуальної освіти, який триває до закінчення навчання в коледжі.

Спеціалістами ПрАТ «Зернопродукт МХП» та ВСП «Ладизинський фаховий коледж ВНАУ» розроблено план проведення дуальних занять, узгоджені з навчальними та робочими програмами професійних дисциплін, підібрано професіоналів-практиків, які долучені до освітнього процесу. Це системні заняття з угодженим розкладом, протягом усього періоду викладання

освітнього компоненту, це можливість безпосередньо у виробничих умовах набути задекларованих компетенцій та програмних результатів навчання.

Дуальна освіта має велике значення для тих молодих людей, у яких фінансові можливості обмежені. Крім того, вони отримують заробітну плату. Тобто дуальна система – це унікальна можливість здобути якісну вищу освіту, ще й заробляючи собі на життя. Хоча, за моїм глибоким переконанням, дуальна освіта – це не спосіб отримання вищої освіти в традиційному розумінні, а спосіб підготовки спеціалістів з вищою освітою, як правило, для конкретних підприємств. Та й починається дуальна освіта, як правило, зі студента та роботодавця, які спочатку повинні домовитись між собою, і тільки тоді майбутній студент звертається в конкретний дуальний університет.

Після випуску студенти, які навчалися за дуальною формою, вміють працювати з технікою, розуміють усі технологічні процеси та мають досвід взаємодії з досвідченими фахівцями підприємств. Часто їм потім пропонують відкриті вакансії на цьому ж підприємстві, тож їхнє працевлаштування є досить високим.

Список використаних джерел

1. Дрозач М. І. Розвиток професійного навчання кадрів на виробництві в контексті зарубіжного досвіду. *Наука та інновації*, 2008. Т 4. № 3. С. 88–94.

2. Бойчевська І. Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці молоді Німеччини. Порівняльно-педагогічні студії. 2009. URL: <http://pps.udpu.edu.ua/article/view/18067> (дата звернення: 28.03.2023).

3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII зі змінами. URL: <https://cutt.ly/RFNqg1r> (дата звернення: 28.03.2023).

4. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. № 660-р. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 28.03.2023).

5. Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти: Наказ МОНУ від 12.12.2019 р. № 1551. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-20#Text> (дата звернення: 28.03.2023).

ОСВІТНІ ВЕБКВЕСТИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА

Гусак Людмила Вікторівна
кандидат історичних наук, викладач,
Слов'янський багатoproфільний регіональний центр
професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса,
м. Слов'янськ, Донецька область

Глобальні процеси цифровізації суспільства вимагають перегляду методичного змісту освіти та включення до нього сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Тому перед освітнім процесом стоїть завдання пошуку нових неординарних і незвичайних організаційних форм, які б залучили учнів до навчання і підвищили їхній рівень мотивації.

Сьогодні для покращення якості освіти пропонується навчальний матеріал у цифровому форматі: електронні підручники та навчально-методичні посібники, вебінари, презентації, автоматизований тестовий контроль, інтернет-довідники, словники, чати та форуми.

Одним з найбільш ефективних сучасних засобів формування пізнавальної діяльності учнів є використання вебквестів в освітньому процесі.

Актуальність дослідження полягає у тому, що вебквест як сучасна освітня технологія знайшов широке застосування у практиці роботи сучасного педагога. Навички, що розвиваються в процесі використання в освіті квест-технології, сприяють формуванню комунікативних та креативних здібностей в учнів.

Водночас нові технології обов'язково мають бути використані в освітньому процесі, оскільки вони дають велику свободу і учням, і викладачам, дозволяючи першим значно розширити можливості самостійних занять, а

другим – застосовувати більш творчі підходи до навчання. Очевидно, що використання нових інформаційних технологій призведе до серйозних змін в освітньому середовищі.

У теперішній час робляться активні спроби аналізу вебквестів у різних ракурсах. Багато дослідників відзначають переваги застосування цієї технології під час організації освітньої діяльності учнів як одного із видів освітніх проєктів. Серед них слід зазначити роботи Т.М. Герлянд, Г. В.Тимощука [1].

В.С. Кулішов вважає технологію вебквест засобом організації пошуково-дослідницької роботи учнів, в ході якої вони збирають, аналізують, систематизують та узагальнюють інформацію, формуючи та захищаючи свою точку зору та водночас розвивають навички інформаційної діяльності в контексті професійної (професійно-технічної) освіти [2].

Праця І.М. Сокол «Впровадження квест-технології в освітній процес» обґрунтовує квест як ігрову технологію: «квест – свого роду пригодницька гра, яка потребує від гравця вирішення розумних завдань для просування за сюжетом, маючи на увазі активність кожного учасника...»[3].

Мета статті: показати особливості та специфіку технології вебквесту в освітньому процесі.

Освітній вебквест – це нова освітня технологія, що реалізується з використанням пошукових можливостей Інтернету. При складанні того чи іншого завдання викладач дає учням посилання необхідні ресурси. Проблемне завдання може бути з елементами рольової гри, що залучає та мотивує учнів до пізнавальної та експериментальної діяльності. При цьому на кожному етапі гравцю доводиться задіяти своє логічне мислення та інтуїцію, щоб перейти до наступного рівня.

Розробляються такого роду вебквести для максимальної інтеграції навчальних предметів у Інтернет-простір. Їх унікальність та перевага полягають у тому, що вони поєднують у собі ігровий потенціал та можливість отримання нових знань, умінь та навичок. А це означає, що такий формат не може бути неуспішним.

Важливою складовою будь-якого освітнього вебквесту є його інформаційний контент, що дозволяє залучати учнів до активної пізнавальної діяльності та забезпечує досягнення дидактичних цілей навчання. Інформаційний контент будь-якого освітнього вебквесту складний і різноманітний, має, як правило, розгалужену структуру. Його основні складові орієнтовані на вирішення завдань розвитку пізнавального інтересу до навчального предмета, навичок самоосвіти й вдосконалення учнів.

Необхідно відзначити, що для підготовки вебквесту необхідний високий рівень інформаційної компетентності викладача. Створення інформаційно-освітнього вебквесту досить складне заняття, але, працюючи над ним, педагог удосконалює свою професійну роботу.

При цьому, як і при створенні будь-якого вебквесту, зміст не повинен відхилятися від традиційного та відповідати таким вимогам:

- співвідношення теми з навчальними завданнями,
- сформованість чітко продуманої системи завдань(вони мають бути коректними), які розкривають зміст теми вебквесту;
- розробка алгоритму для роботи над завданнями;
- вдалий підбір он-лайн ресурсів;
- наявність об'єктивних критеріїв оцінювання [4].

Значною перевагою є те, що в рамках одного освітнього вебквесту можуть бути об'єднані різні теми з предмета або кільком предметам, темам, тобто він є інтегрованим, міждисциплінарним, практично орієнтованим, оскільки створений з урахуванням конкретної ситуації.

Існує два розуміння вебквесту: класичний та ігровий підходи до його змісту. Класичний варіант – це проблемна ситуація з елементами рольової гри. Робота над вебквестом носить пошуковий характер та передбачає перетворення тієї чи іншої інформації на іншу, як правило, з використанням ІКТ. Таке розуміння вебквесту не вимагає спеціальних інструментів, і він реалізується в основному через розміщення його на сторінках сайту.

Ігровий варіант – це інший підхід до розуміння вебквесту, досить часто зустрічається сьогодні, коли сюжетна лінія містить розгалужений сценарій: відбувається виконання тестових завдань та їх результати дають можливість переходу до наступної сторінки. Цей підхід був запозичений із відеоігор. Другий варіант актуальний і має попит серед учнів через наявність ігрових елементів та механік. Це стильно та актуально. Але головне, що в ньому присутні елементи гейміфікації, що сприяють залученню та мотивації учнів.

Вебквест, створений на платформі GoogleBlogger «Донецький край в роки Голодомору (1932-1933 рр.). Стирання пам'яті» (https://historydonetsk.blogspot.com/p/blog-page_25.html) – класичний варіант з елементами рольової гри [5]. Запропонована технологія вищезгаданого вебквесту дозволяє кожному учню стати його активним учасником. У ньому подані завдання, розв'язання яких враховує різний характер пізнавального процесу учнів з використанням частково-пошукових, репродуктивних, проблемних методів навчання, а також методів творчого пошуку та переосмислення. Викладач у ролі тьютора надає допомогу учням у подоланні труднощів на певних етапах виконання завдань тієї чи іншої ролі.

Вебквест, створений в Google document за допомогою Q-кодів «Початок Української революції» - це ігровий варіант. Проходячи 5 етапів в ігровій формі, учні легко закріплюють набуті знання, вміння та навички з даної теми та знаходять шляхи виходу з проблемної ситуації [6].

У викладанні історії технологія вебквестів має значні перспективи. У ході самостійної роботи в учнів з'являється можливість по-новому розглянути процеси історичного розвитку української держави, питання суспільно-політичного та соціального життя. Ця діяльність сприяє більш глибокого осмислення учнями минулого та сьогодення, веде до формування власних оцінок, розвитку критичного та творчого мислення учнів.

Аналізуючи вищесказане, варто відзначити, що вебквести є інноваційною технологією навчання при цьому, будучи не тільки освітнім інструментом, але й засобом контролю, який може стати ефективною формою підсумкової

перевірки знань. Застосування вебквесту технології, перевірки та оцінки знань при правильному підході викладача створить позитивну мотивацію до навчання та дозволить розвинути не лише комунікативні навички, а й творче мислення.

Доцільність використання вебквестів обумовлена відповідністю сучасним потребам та вимогам суспільства, можливістю формування у тих, хто навчається цілого спектру метапредметних навичок, активізацією пізнавальних процесів та підвищенням мотивації до освітньої діяльності. Вебквест - своєрідний наочний тренажер для підвищення рівня знань.

Список використаних джерел

1. Веб-квест у професійному навчанні: методичні рекомендації / Герлянд Т. М., Кулалаєва Н. В., Пащенко Т. М., Романова Г. М., Романов Л. А. Київ : ІПТО НАПН України, 2016. 141 с.

2. Тимошук Г. В. Веб-квест як інноваційна технологія навчання. URL: <http://surl.li/fzdst> (дата звернення: 05.04.2023).

3. Кулішов В. С. Застосування квест-технології у професійно-теоретичній підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО УМО НАПН України, 2018. 86 с.

4. Сокол І. М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти, 2013. Вип. 7. С. 168-171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_55 (дата звернення: 05.04.2023).

5. Мелько Л. Ф. Застосування технології веб-квесту при викладанні країнознавчих дисциплін: доцільність і протиріччя. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ : Генезис, 2016. Додаток 1 до Вип. 37, Том IV (72). С. 165-174.

6. Гусак Л.В. Донецький край в роки Голодомору (1932-1933 рр.). Стирання пам'яті. URL: <https://naurok.com.ua/doneckiy-kray-u-roki-golodomoru-1932-1933-rr-stirannya-pam-yati-127596.html> (дата звернення: 05.04.2023).

7. Гусак Л.В. Початок Української революції (міні-квест). URL: <http://surl.li/zscs> (дата звернення: 05.04.2023).

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЕКОНОМІСТІВ

Гусак Людмила Петрівна
завідувач кафедри економічної
кібернетики та інформаційних систем,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету,
м. Вінниця, Вінницька область

Стрімкий розвиток інформаційних технологій вимагає сьогодні підготовки фахівців нового типу, які мають: ефективно діяти в умовах інформаційно-насиченого середовища, самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, бути здатними до самонавчання, виявляти націленість на створення перспективних нововведень та пошук шляхів їх практичної реалізації.

Щоб виконати цілі освіти в нових інформаційних умовах діяльності, забезпечити саморозвиток, високий соціальний статус, компетентність майбутніх фахівців, необхідно привести у відповідність систему навчання у закладах вищої освіти вимогам інформаційного суспільства, сформувати його інноваційне освітнє середовище.

Головним завданням закладів вищої освіти в сучасних умовах є сформованість у випускника ключових компетенцій як єдності узагальнених знань та умінь, універсальних здібностей та готовності до розв'язання широкого спектру завдань, а також фахових професійних компетенцій, готовність до інновацій у професійній галузі.

Сьогодні, незважаючи на воєнний стан в Україні, посилення ролі інформаційних технологій в освіті відбувається за рахунок:

- підвищення ефективності управління та скорочення непрофільних витрат за рахунок автоматизації обліку та управління, переведення документообігу в електронну форму, впровадження систем безпеки та платіжних рішень;

- забезпечення викладачів та здобувачів вищої освіти новими засобами доступу до освітніх ресурсів, таких як високошвидкісний Інтернет, інтерактивні дошки, системи цифрового друку, відеоконференції та ін.;

- трансформація самого освітнього процесу за рахунок впровадження електронних освітніх ресурсів та віртуальних лабораторій, засобів колективної роботи, освітнього контенту у мережі Інтернет.

Проте особливо пильної уваги потребує питання формування професійних компетенцій із використанням інформаційно-комунікаційних технологій та сучасного освітнього середовища ЗВО. Стрімкий розвиток ІКТ, ускладнення технічних та програмних засобів, лавиноподібне наростання потоків інформації істотно впливають на професійну діяльність економістів. Вона стає багатовимірною, змінюються методи організації праці та взаємодії комп'ютерної техніки з людьми та виробничим обладнанням, виникають пов'язані з цим нові соціальні, економічні та культурні відносини, суттєво зростають якісні вимоги до фахівця. Тому життєво важливим фактором стає сформувати у студентів – майбутніх бакалаврів економіки професійно-комп'ютерну компетентність.

Стандарт вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка» освітньої програми «Економіка бізнесу» ступенем вищої освіти «бакалавр» вимагає формування у випускника ІКТ-компетенцій, які полягають у наявності навичок комп'ютерного моделювання та вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології для самостійної обробки інформації та прийняття нових рішень не лише у типових, а й у нестандартних ситуаціях.

Так, для майбутніх економістів найбільш важливими загальнокультурними та професійними компетенціями, пов'язаними з використанням інформаційних технологій, є такі: здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів (СК 7); здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин (СК 8); здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси (СК 9); ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники. (РН 13); використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів (РН 19).

Для виконання вимог Стандарту вищої освіти та викликів економіки знань потрібна системна робота зі створення інноваційного освітнього середовища, яке має бути засноване на використанні комп'ютерної техніки та телекомунікацій та націлене на підготовку студентів до використання досягнень сучасної комп'ютерної техніки для самоосвіти та активної творчої діяльності, а також на інформаційну підтримку освітнього та наукового процесів та управління навчальним закладом. Таке середовище повинно включати сучасні програмні системи, бази даних і бази знань та технології роботи, що підтримують процес управління організаційною діяльністю ЗВО і здійснюють освітні та наукові комунікації, актуальні для реалізації цілей і завдань освіти та розвитку науки в сучасних умовах.

Стрімке зростання знань, інтеграція ІТ із досягненнями когнітивної науки може стати найсильнішим фактором, що призведе до появи абсолютно нових освітніх стратегій. Відбувається розвиток нових комунікативних форматів створення та оперування знаннями, заснований на співтворчості викладачів та студентів.

Це, у свою чергу, викликає зміни змісту, форм та методів навчання (відкриті дебати, мережеві спільноти, технології Web 2.0) та передбачає ускладнення технологічної компоненти, залучення до освітнього процесу всього спектру комп'ютерної та мультимедійної техніки, комунікаційних середовищ, роботизованих комплексів, навчальних систем на основі Augmented Reality (доповненої реальності).

Сьогодні при виборі змістовного аспекту підготовки в галузі ІКТ економістів та менеджерів майбутніх фахівців необхідно ознайомити з функціональними можливостями спеціалізованих програмних продуктів, що найбільш широко використовуються на економічних об'єктах, і водночас необхідно підготувати універсальних фахівців, здатних автоматизувати свою професійну діяльність з використанням загальнодоступних можливостей. Розв'язати це завдання можна, застосовуючи стандартні можливості пакета прикладних програм Microsoft Office, що включає текстовий процесор MS Word, табличний процесор MS Excel, СУБД MS Access, пакет презентаційної графіки MS Power Point та ін. Розвиває здатність здобувачів вищої освіти виконувати логічні висновки; проводити аналіз рішень; враховувати вплив різних факторів; досліджувати взаємозв'язок об'єктів. Вимагає від студентів вміння визначати вимоги до інформації; організувати інформацію щодо відповідних категорій; вміння виконувати аналіз, синтез та оцінку інформації, організувати запит, отримувати нову інформацію, робити висновки.

Крім того, формують у студентів досвід застосування комп'ютера для розв'язання майбутніх професійно значущих завдань комп'ютерні програми Mathematica, Maple, MathCad, ELCUT, MatLab, Derive, Evrica, AutoCad, MicroCap, PCAD, pSpice. Наприклад, Mathematica, Maple, Mathcad, Matlab володіють унікальними можливостями створення та дослідження математичних структур, об'єктів, моделей різних процесів та явищ. Мають елементи функціонального програмування – бібліотеки високорівневих функцій для проведення лабораторних занять.

Сучасні інформаційні технології забезпечують максимальну відкритість дидактичної системи, вимагають залучення системного, інтегрованого знання, актуалізують особистісний досвід студентів. Таким чином, широке використання ІКТ створює необхідну умову для формування ключових професійних та загальнокультурних компетенцій у бакалаврів економічної освіти.

Список використаних джерел

1. Гусак Л. П., Левчук О. В. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування математичної компетентності майбутніх економістів. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2018. №1(42). С. 49-52.

2. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень. Ступінь вищої освіти бакалавр Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 051 Економіка. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/051-Ekonomika-bakalavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 05.04.2023).

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Гур'янова Наталя Миколаївна

старший викладач кафедри
музично-інструментальної
підготовки вчителя,

Волювач Віталіна Олександрівна

здобувачка освіти 2 курсу,
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
м. Харків, Харківська область

Згідно з дослідженнями та науковою літературою, готовність педагогів музичного мистецтва до професійної діяльності характеризується інтегративною конституцією особистості вчителя, яка включає оптимальну систему знань, умінь, навичок, потреб, мотивів і здібностей. Отже, все, що

складає професійні якості фахівця та його ставлення до своєї педагогічної діяльності у сфері музичної педагогіки студентів [4].

У сучасних умовах неможливо ефективно вирішувати завдання музичного виховання школярів без оволодіння основами професійної майстерності, не володіючи науковою методикою, різноманітними психолого-педагогічними, методичними та професійними знаннями.

На думку професора М. Пшиходинської, сучасний учитель у своїй педагогічній діяльності має розвивати музичні здібності учнів, які є основою формування їхньої музичної культури; сприяти розвитку знань про естетичну цінність музики (активізація спостережливості, привернення уваги тощо), виховувати морально-патріотичні почуття; Розвивати уяву та творче ставлення до музики у дітей та молоді. Вона зазначає, що спектр музичної освіти для учнів дуже широкий і різноманітний, а це вимагає надзвичайно високої педагогічної майстерності, яка має не обмежуватися викладанням свого предмета, а також вміти активно співпрацювати з викладачами та співпрацювати з шоу-ініціативою [2].

Українські вчені вважають-готовність вчителя музичного мистецтва до професійно-освітньої діяльності в загальноосвітній школі може бути сформована шляхом оволодіння навичками музичного виконавства, що включає його підготовку як виконавця (гра на музичних інструментах, спів, диригування). Професійно займатися музичною освітою, якщо вчитель музики не займається музично-виконавською діяльністю, об'єктивно неможливо. Лише оволодіння цими двома ефективними видами діяльності створює у вчителя рівень професійної компетентності з предмета [3].

М. Пшиходинська визначила основні професійні компетенції (якості) вчителя музики які більш є актуальними:

- особистісна культура вчителя, що є необхідною умовою формування музичної культури учнів;

- психолого-педагогічні та спеціальні знання (дидактика і педагогіка, психологія людей похилого віку, музична педагогіка та музична педагогіка);

- активна соціальна позиція вчителя музики, що є необхідною умовою виховання в учнів позитивних моральних якостей та естетичних відчуттів;

- комунікативні якості (стиль взаємин учителя), вміння встановлювати контакти з учнями не лише в процесі навчання, а й поза рамками офіційних вимог та оцінок їхньої роботи [6].

Слід зазначити, що визначення основних складових педагогічної майстерності вчителя музики дає основу для побудови моделі сучасного вчителя та дає змогу внести певні корективи в навчальні плани та програми підготовки фахівців мистецтва для школи.

Відомий учений у галузі музичної педагогіки молодших поколінь В. Захер, розробляючи модель вчителя музичного мистецтва, акцентує увагу на таких професійно-педагогічних та професійно-психологічних компетенціях:

- Наявність відповідної спеціальної музичної підготовки (гра на музичних інструментах), яка передбачає навчання з повним використанням музичного виконання вчителем; співати та керувати хором; музично-ритмічні навички, які дозволяють вам вести уроки ритміки.

- Знання основ музики, її історії та музичної літератури.

- Знання провідних систем музичної педагогіки студентів та сучасних концепцій загальної музичної педагогіки, які сприяють розвитку творчого та інноваційного ставлення вчителів до педагогічної праці [2].

В. Захер також наголошує, що успішно реалізувати завдання музичного виховання дітей та молоді може лише вчитель, який обізнаний з музичною літературою та історією музики, розвиває особисті музичні інтереси, є новаторським.

Психолого-педагогічна обізнаність лежить в основі всіх інших компетентностей вчителя музики. Це вимагає постійного підвищення кваліфікації шляхом систематичної роботи над собою, тобто чим більше вчитель думає про власну психолого-педагогічну практику, аналізує й оцінює ефективність своїх дій, тим успішніше проходить навчальний процес з

предмета «музика» в школі. Психолого-педагогічна свідомість означає свідоме усвідомлення своїх професійних функцій і динамічний характер[1].

Обізнаність вчителя також означає наявність думки при оцінці різних педагогічних ситуацій та поведінки учнів. У своїй діяльності педагог є активним поборником суспільних досягнень у галузі музичного мистецтва. Він залучає учнів до цінностей естетичної культури різними музичними засобами [5]. Таким чином, удосконалюючи навчальний процес музичного мистецтва, необхідно оцінити, скільки навчального часу та інших ресурсів виділяється на музичну та педагогічну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва. Від врахування цих головних факторів буде безпосередньо залежати не тільки якість навчання учнів, а й педагогічний рівень знань вчителя.

Список використаних джерел

1. Музичне мистецтво як засіб саморегуляції людини: історичний, соціальний, музично-теоретичний аспекти: текст лекції. Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2004. 34 с.
2. Козир А. Професійна майстерність учителів музики : теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти : монографія. Київ : Видавництво ім.М.Драгоманова, 2018. 380 с.
3. Масол Л. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія. Київ : Промінь, 2006. 432 с.
4. Олексюк О. Музична педагогіка : навчальний посібник. Київ : ун-т ім. Б.Грінченка, 2020. 247 с.
5. Орлов В. Професійне становлення вчителя як предмет педагогічних досліджень. *Педагогіка і психологія*, 2005. №1(46). С. 42-51.
6. Стефіна Н. Педагогічна скринька майбутнього вчителя : навч. посібник. Суми : ДПУ ім. А.Макаренка, 2020. 328 с.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КОМПОНЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Данько Оксана Володимирівна

кандидат психологічних наук, старший викладач,
Хмельницький інститут ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»,
м. Хмельницький, Хмельницька область

Війна в Україні стала стресом для усіх учасників освітнього процесу. Сьогодні всі учасники освітнього процесу потребують психологічної підтримки і допомоги. За таких умов істотно зростає роль всіх педагогічних працівників, які можуть надавати першу психологічну допомогу та підтримку усім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань функціонування системи освіти.

З огляду на це, важливо налагодити взаємодію з учасниками освітнього процесу за допомогою психологічного супроводу та допомоги.

Перша психологічна допомога, як відомо, це сукупність заходів загальнолюдської підтримки та практичної допомоги ближнім, які відчують емоційне напруження та страждання. Її надання не передбачає значної професійної підготовки, достатньо педагогічних знань, отриманих в межах загальноосвітнього психологічного інформування, і природної здатності проявляти співчуття, людяність [3].

Особливістю психолого-педагогічного супроводу є необхідність вирішення завдань особистісного розвитку і виховання молоді в складних умовах модернізації системи освіти, змін в її структурі та змісті. Пріоритетною метою модернізації освіти є вихованням, яке розкривається через такі категорії, як, «самореалізація», «соціальне благополуччя», «здоров'я».

Психолого-педагогічний супровід особистісного розвитку і виховання має розглядатись як супровід міжособистісних взаємин (їх розвиток, корекція, взаємовплив).

Завдання психолого-педагогічного супроводу:

- попередження виникнення проблем особистісного розвитку;

- допомога (сприяння) особистості у вирішенні актуальних завдань виховання і соціалізації:

- проблеми, пов'язані з вибором освітнього і професійного маршруту;
- порушення емоційно-вольової сфери, налагодженням взаємин з однолітками;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності (культури) педагогів [4].

Види (напрямки) роботи з психолого-педагогічного супроводу:

- профілактика;
- діагностика (індивідуальна і групова);
- психолого-педагогічна про-світа;
- формування психолого-педагогічної культури;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників [4].

Одним із важливих пріоритетів в організації освітнього процесу є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які страждають від воєнної агресії сьогодення.

Забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні включає такі компоненти:

- психологічний супровід психічного, розумового, соціального і фізичного розвитку здобувачів освіти;
- психологічний супровід адаптації до умов освітнього процесу;
- реалізація профілактичних, просвітницьких, корекційних програм з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів;
- консультативна допомога всім учасникам освітнього процесу з питань навчання, виховання, особистісного та професійного розвитку;
- психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти, які перебувають у складних життєвих обставинах;

- просвітницька та профілактична робота серед учасників освітнього процесу з питань запобігання та протидії злочинності, алкоголізму та наркоманії [3].

Стратегічна лінія психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу пов'язана із психолого-фізіологічними особливостями і моральними завданнями. Серед них, на думку А. Бодалева, Н. Синягіної, Д. Грехем, найбільш важливим є самовизначення у сферах загальнолюдських цінностей і міжособистісного спілкування, встановлення адекватних, більш незалежних взаємин у сім'ї, формування планів на майбутнє, життєвих стратегій [6].

Підвищений інтерес вчених І. Беха, О. Газмана, Н. Пригової, Н. Михайлової, Г. Строевої, О. Лідерс та практичних працівників до феномену психолого-педагогічного супроводу - прийнятному для сучасних умов засобу, який сприяє особистісному розвитку і вихованню молодого покоління [5].

Складність опанування сутності психолого-педагогічного супроводу обумовлюється його використанням в якості інноваційної концептуальної ідеї, реалізація якої спочатку обмежувалась вирішенням екзистенційних проблем молодого покоління.

Педагогічний зміст супроводу більш адекватно відображається в двох підходах до його визначення як психолого-педагогічної технології, спрямованої на вирішення проблем молодого покоління, пов'язаних із засвоєнням соціальних норм, розвитком соціально-психологічної компетентності; виробленням життєвої стратегії й вибором професії [7].

Отже, широка інтерпретація психолого- педагогічного змісту супроводу пов'язується зі створенням сприятливих умов, безпечного середовища, необхідних для розвитку і саморозвитку молодого покоління, розкриттям, реалізацією внутрішніх потенціалу, формуванням здатності до самостійних дій та вільного вибору.

Список використаних джерел

1. Закону України «Про освіту»: ст. 21 «Психологічна служба системи

освіти» та ст. 22 «Соціально-педагогічний патронаж».

2. Положення про психологічну службу в системі освіти України (затверджено наказом МОНУ від 02.07.2009р. № 616).

3. Лист МОНУ «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». Затверджено наказом МОНУ від 29.03.2022р. № 1/3737-22.

4. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності: навч. посіб. /О.В. Іванова, Л.М. Москалюк, С.І. Корсун. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 184 с.

5. Психологія праці: навч. посіб. / Г.В. Ложкін, Н.Ю. Воленюк, О.О. Солтик; за заг. ред. Г.В. Ложкіна. Хмельницький : ХНУ, 2013. 191 с.

6. Рачова Н. Психологічний супровід управлінської діяльності. *Психолог. Шкільний світ*, 2010. № 3.

7. Строкова Т. А. Педагогічна підтримка і допомога у сучасній освітній практиці. *Педагогіка*, 2002. № 4. С.20-27.

ІНТЕГРАЦІЯ ПРЕДМЕТІВ – ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ STEM-ОСВІТИ

Дашко Ірина Михайлівна
викладач спеціальних дисциплін,
Зеленодольський професійний ліцей
м. Зеленодольськ, Дніпропетровська область

Свою роботу з інтеграції я розпочала одразу за кількома напрямками. Але, в світі мовного закону, за основу взяла інтеграцію саме в предмет Українська мова з метою поглиблення знань з обох предметів.

Заглиблення в українську мову в умовах змішаного та дистанційного навчання я вирішила розпочати із запровадження творчих реферативних робіт.

Знаючи, що учні II-III курсів уже вивчили розділ української мови

«Морфологія», то теми з креслення я вирішила пов'язати з темою «Основні та другорядні члени речення».

Інтеграція креслення в українську мову

Ось один з варіантів завдань:

1. До поданих іменників підібрати відповідні прикметники. Накреслити отримані відповіді

Іменники:

Проеціювання
Промені
Проекція

Прикметники:

Центральне
Проеційні
Фронтальна
Паралельні
Горизонтальна
Профільна

2. Знайти відповідність між сполученнями слів та числівниками:

Сполучення слів:

- а) кількість площин проєкцій
- б) кут між осями проєкцій
- в) кількість форматів креслень
- г) розмір аркуша А4
- д) кількість форматів А4 в форматі А3

Числівники:

- 1) три
- 2) 90 град
- 3) п'ять
- 4) 210*297
- 5) два

3. Визначте відповідність між геометричними фігурами, що обертаються навколо сторони чи осі, та тілом обертання, що утворюється в результаті обертання цих фігур. Накреслити тіла обертання. Побудувати їх проєкції на необхідну кількість площин

Іменники:

Іменники:

4. Доповнити речення, використовуючи словосполучення з хмари слів, таким чином, щоб твердження було вірним:

Товщина позначається...

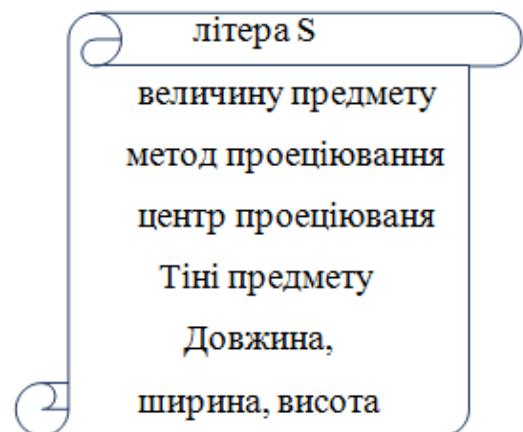
Розміри відображають...

Точка, з якої виходять промені.....

Проеціювання нагадує...

Для побудови зображень застосовують...

Об'ємний предмет має 3 виміри.....

5. Пояснити значення словосполучень

- Креслярський інструмент
- Графічні зображення
- Формати креслень
- Проеційні промені

6. Показати на малюнку лінії, що характеризуються прикметниками:

- штрихова
- штрихпунктирна тонка
- суцільно товста
- суцільно тонка
- суцільно хвиляста
- розімкнута

7. Прочитати текст. Вибрати з нього назви геометричних фігур, накреслити їх розгортки

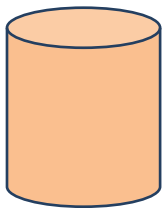
Проїжджаючи повз незнайоме селище, я роздивлявся його краєвиди. Ось промайнула висока вежа циліндричної форми, а от – купа щебню у формі конуса. Ось проїхали споруду, що має форму кулі. Вдалині я побачив церкву, нижній ярус якої збудований у формі шестикутної призми, а верхній – шароподібні куполи. Це тільки один з варіантів інтегрованих завдань.

Вважаю, що глибока інтеграція в українську мову буде сприяти підвищенню грамотності як у кресленні, так і у спілкуванні рідною мовою.

Інтеграція креслення в інші предмети

Задачі професійної спрямованості

Професії будівельного напрямку:

Діаметр колони круглого перерізу 2 м, а її об'єм $60 \pi \text{ м}^3$.
Визначити висоту колони, площу поверхні колони і масу фарби, якою буде покриватися її поверхня (відомо, що для фарбування 1 м^2 поверхні колони витрачається 300 г фарби).

Накреслити проекцію колони на дві площини проекцій. Позначити розміри

Професії кухар:

Зробити ескізи посуду:

- а) циліндричного баку
- б) креманки
- в) воронки

Професія електромонтер, електрозварник ручного зварювання:

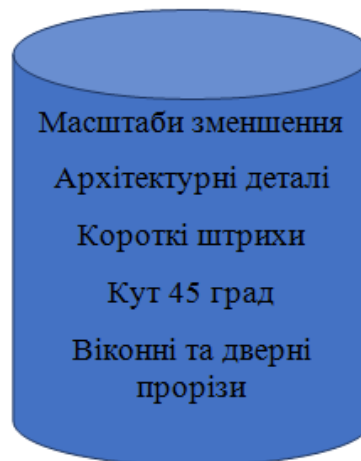
Скільки мідного дроту діаметром 5 мм можна прокатати зі злитка об'ємом $0,5 \text{ м}^3$?

Виконати розгортки злитку (форма паралелепіпеда) і циліндру, на який намотується дріт.

Використання прийому - «Хмара слів» – візуальне відтворення списку слів або категорій на єдиному спільному зображенні. Сприяють швидкому запам'ятовуванню інформації з будь-якої теми.

Повторення теми «Елементи будівель»

Проведення інтегрованих та бінарних уроків

Бінарні уроки (креслення-спецтехнологія, креслення – геометрія, креслення-екологія).

Виготовлення *наочності* для кабінету

Виконання *лабораторних робіт* з геометрії на базі макетів геометричних тіл, виконаних учнями.

Строкаті уроки: використання *квестів*.

Вернісаж електронних *наочностей* (типи будівель, дахів, вікон).

Такі уроки сприймаються, як нестандартні, проходять творчо і весело, а тому інформація засвоюється і відновлюється легше.

Інтеграція креслення в історію

Інтеграція креслення в геометрію

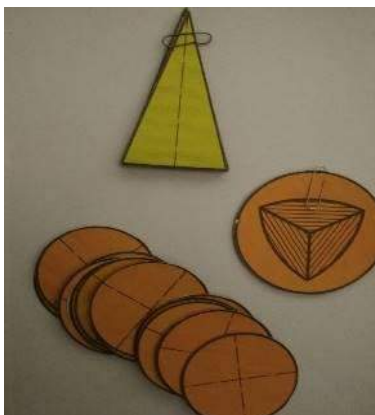
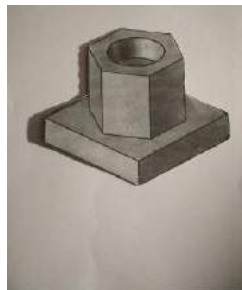

3 D роздатковий матеріал

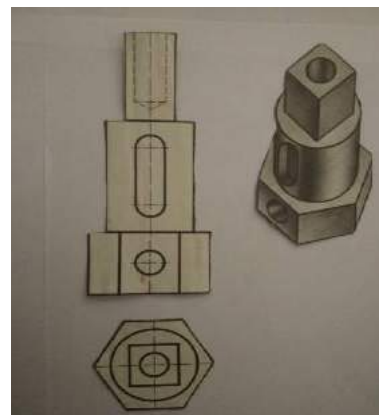
Приклади 3-D роздаткового матеріалу

Завдання:

Назвіть геометричні фігури, які ви бачите у складі даної деталі, та опишіть її властивості. Обчисліть площі поверхонь знайдених фігур та їх об'єми, попередньо виконавши потрібні заміри. Виконати креслення елементів фігури

Підберіть основу до бічної поверхні фігури. Охарактеризуйте властивості цієї геометричної фігури. Накресліть розгортку

З яких геометричних фігур складається даний ступінчастий вал? Назвіть фігури, перелічте їх властивості.

Гурток - помічник у впровадженні інтеграції, як елемента STEM - освіти

Хочу розповісти про те, як я впроваджую інтеграцію за допомогою STEM- гуртка, який працює у нас в ліцеї.

Спочатку гурток був практичним продовженням уроків геометрії та креслення. Ми починали з виготовлення наочності

Мета створення гуртка:

- застосувати набуті знання на практиці
- ширше впровадити міжпредметні зв'язки

Напрямки роботи гуртка:

- Дослідницька робота,
- Проектна діяльність
- Створення макетів на різну тематику

Гурток тісно пов'язаний з кресленням, бо створення будь-якого макету передбачає виконання креслень.

Інтеграція – обов'язкова вимога

В процесі виготовлення макетів в гуртку впроваджуються міжпредметні зв'язки з:

- Екологією (використання екологічних матеріалів)
- Краєзнавством (дослідницькі проекти)
- Спецтехнологією будівельників, е/монтерів, е/зварників
- Українською літературою
- Кресленням
- Історією рідного краю

Саме в світі мовного закону важливо інтегруватися в українську літературу

Креслення тісно пов'язане з екологією, бо будь-який макет створюється тільки з екологічно чистих матеріалів (дерево, корок, очерет, бамбук, каміння, лоза).

Проект: Портативний будинок в українському стилі

Поєднує предмети: геометрія, креслення, матеріалознавство, екологія.

Будинок складається на пласку валізку, дах розкладний як книжка.

Фігурні арки, освітлення, розкладні меблі

Складні макети потребують більш складних розрахунків і креслень

Створення STEM – латораторії

Нещодавно в нашому ліцеї на базі робіт гуртка була створена STEM – лабораторія. Це освітній STEM- простір, де можуть співпрацювати учні,

викладачі, майстри. Тут є місце і для роботи і для відпочинку. Це місце, де кожен може втілити свої ідеї в життя.

Вважаю, що методи, які я використовую, сприяють впровадженню STEM – освіти, формують в учнях навички, які нададуть їм можливість бути конкурентноздатними на ринку праці, розвивають здібності до дослідницької роботи, вчать їх критично мислити.

Впевнена, що гасло *«Навчаючись – вчись!»* повністю відображає сьогоденні реалії освіти.

Список використаних джерел

1. Ільченко В. Р. Інтеграція змісту освіти та сучасні проблеми загальноосвітньої школи. *Імідж сучасного педагога*, 2012. №2(21). С 14-17.
2. Зверев І. Д., Максимова В. Н. Міжпредметні зв'язки в сучасній школі. М.: Просвіта, 2016. 160 с.
3. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива. Початкова школа, 2012. № 5. С. 5-6.
4. Гончаренко С. У. Зміст освіти і її гуманітаризації. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи* / За ред. І .Я Зязюна. К., 2010. С. 68-76.

ВАЖЛИВІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДЛЯ УСПІШНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Денисенко Олена Григорівна

викладач – методист,

практичний психолог,

Ордену «Знак Пошани»

Вище професійне училища №75,

с. Олександрівка, Дніпропетровська область

Освіта – це один з найважливіших аспектів розвитку людини. Проте, на шляху до отримання знань та навичок часто виникають різні труднощі. З цією метою, психологічний супровід освітнього процесу стає необхідним елементом, щоб забезпечити успіх здобувачів освіти.

Психологічний супровід освітнього процесу – це комплекс дій психологів, спрямованих на розвиток психічних процесів та підтримку здобувачів освіти у вирішенні особистісних, соціальних, навчальних та професійних завдань. Це може бути індивідуальна робота із здобувачами освіти, психологічні тренінги, консультації, а також спільна робота з педагогами та батьками.

Один з головних аспектів психологічного супроводу освітнього процесу – це підтримка здобувачів освіти у розвитку позитивного самовизначення та самооцінки. Це включає розуміння своїх міцних та слабких сторін, вміння реалізовувати свої потреби, планувати та досягати мети, а також розвиток навичок соціальної адаптації.

Крім того, психологічний супровід може допомогти здобувачам освіти у засвоєнні навчального матеріалу та розвитку навичок навчання. Це може бути робота з психологічними техніками та методиками, спрямованими на поліпшення пам'яті, уваги, концентрації та інших когнітивних функцій.

Психологічний супровід освітнього процесу передбачає:

- ✓ Вивчення психологічного стану, інтересів, потреб та динаміки розвитку здобувачів освіти. Оцінка впливу дистанційного навчання на їхнє психічне здоров'я.

- ✓ Надання психологічної підтримки та консультацій учасникам освітнього процесу. Допомога у подоланні труднощів під час дистанційного навчання, пов'язаних із мотивацією, саморегуляцією, комунікацією тощо.

- ✓ Проведення психологічних тренінгів, занять та бесід з учнями/студентами з метою підвищення їхньої психологічної гнучкості та стійкості.

- ✓ Консультування педагогічного колективу з питань психологічного розвитку, навчання та виховання учнів в умовах дистанційного режиму.

- ✓ Співпраця з батьками та опікунами щодо психологічного супроводу здобувачів освіти під час дистанційного навчання вдома.

- ✓ Психологічний супровід сприяє підтримці психічного благополуччя учасників освітнього процесу, безперервному розвитку та навчанню, а також якісно вищим освітнім результатам.

Навчальний процес є складним і відповідальним завданням, як для викладачів, так і здобувачів освіти. Це передбачає не лише передачу знань, але й розвиток різних навичок, таких як критичне мислення, вирішення проблем і спілкування. Проте підлітки можуть зіткнутися з різними проблемами, які можуть перешкодити їхньому прогресу в навчанні, наприклад, стресом, тривогою або низькою самооцінкою. Тому психологічна підтримка має вирішальне значення для забезпечення благополуччя здобувачів освіти та успіхів у навчанні.

Нагальною потребою суспільства сьогодні є такий здобувач освіти, який може вільно мислити, свідомо брати участь у житті громади, а його діяльність є результатом самоусвідомлення себе як суб'єкта власної життєдіяльності в просторі соціальних і міжособистісних відносин. Ключову роль тут має відігравати освіта як соціальна інституція. Саме у освітніх закладах ми спостерігаємо різноспрямовані стосунки і багаторівневі функціональні позиції, які відображають загальні суспільні процеси.

Тому, саме системна функція освітніх закладів може сприяти ефективному становленні особистості із врахуванням актуальних проблем і перспектив розвитку суспільства. Ключову роль відіграє розвиток соціально-психологічної служби навчального закладу, а саме психологічний супровід становлення особистості в навчальній діяльності.

Особливість психологічного супроводу в освітньому процесі полягає в безпосередній роботі з педагогами, здобувачами освіти, батьками. Робота спрямована планомірно, систематизовано та пліч-о-пліч з навчально-виховним процесом. Психологічна підтримка має важливе значення для благополуччя та успішності підлітків. Це може допомогти їм впоратися зі стресом, тривогою чи іншими емоційними труднощами, які можуть вплинути на їхню успішність. Крім того, це може підвищити їх мотивацію, самооцінку та почуття приналежності до училищної спільноти. Дослідження показують, що психологічна підтримка позитивно корелює з академічними досягненнями, вказуючи на те, що здобувачі освіти, які отримують належну підтримку, мають більше шансів досягти успіху в навчанні.

Психологічний супровід є одним із видів психологічної допомоги, який має на меті створення необхідних умов для ефективної адаптації до навчальних умов, взаємодії між всіма ланками навчально-виховного процесу, забезпечує пристосування в умовах інтенсивного інформаційного потоку, сприяє кращому засвоєнню знань, навичок, умінь.

Завдяки ефективній роботі психологічної служби в навчальному закладі здійснюється підтримка та надається допомога всім учасникам навчально-виховного процесу чи то пряма, чи опосередкована, включається весь діагностичний арсенал методів та методик, звісно з врахуванням всіх вікових та індивідуальних особливостей.

Отже, завдяки психологічному супроводу формується особистість, здатна саморозвиватися, що вимагає психологічної допомоги і підтримки, а не директивного впливу з зовні. Супровід визначається як допомога особистості у ситуації вибору, що породжує варіанти рішення, у формуванні орієнтаційного поля розвитку, при цьому відповідальність за рішення несе сама особистість. Саме цілісна й врівноважена система стосунків і взаємодій освітнього закладу, його екологічність є підґрунтям ефективного становлення особистості, формування її життєстійкості й соціальної компетентності.

Підсумовуючи, психологічна підтримка є важливою для благополуччя та успішності здобувачів освіти у навчальному процесі. Це допоможе їм впоратися з емоційними труднощами, підвищити їх мотивацію та самооцінку, а також сприяти їхньому почуттю приналежності до училищної спільноти. Існує кілька підходів до надання психологічної підтримки здобувачам освіти, таких як консультування та терапія, соціальна підтримка, втручання на основі уважності, втручання позитивної психології та поведінкові втручання. Використовуючи ці підходи, педагогічний колектив створює сприятливе середовище, яке сприятиме навчанню та благополуччю здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Брекетт М. А., Катулак Н. А. Емоційний інтелект у класі: Навчання на основі навичок для вчителів та учнів / J. E. Zins, R. P. Weissberg, M. C. Wang & H. J. Walberg. Побудова академічного успіху на соціальному та емоційному

навчанні: Що говорить дослідження? Нью-Йорк, Нью-Йорк : Teachers College Press, 2006. С. 115-134.

2. Дурлак Дж. А., Вайсберг Р. П., Димніцкі А. Б., Тейлор Р. Д., Шеллінгер К. Б. Вплив покращення соціального та емоційного навчання учнів: мета-аналіз універсальних шкільних заходів. *Розвиток дитини*, 2011. № 82 (1). С. 405-432.

3. Грінберг М. Т., Вайсберг Р. П. Покращення шкільної профілактики та розвитку молоді через скоординоване соціальне, емоційне та академічне навчання. *Американський психолог*, 2003. № 58 (6-7). С. 466-474.

4. Хой В. К., Вайнштейн К. С. Погляди учнів і вчителів на управління класом. *Handbook of classroom management: Research, practice, and contemporary issues*. Mahwah, NJ: Лоуренс Ерлбаум Асошіейтс Паблішерс 2006. С. 327-349).

5. Розер Р. В., Еклс Дж. С., Самерофф А. Дж. Школа як контекст навчального та соціально-емоційного розвитку раннього підлітка: узагальнення результатів дослідження. *Журнал початкової школи*, 2000. № 100(5), С. 443-471.

6. Sklad M., Diekstra R., Ritter M. D., Ben J., Gravesteijn C. Ефективність шкільних універсальних соціальних, емоційних і поведінкових програм: чи сприяють вони розвитку учнів у сфері навичок, поведінки та адаптації? *Психологія в школах*, 2012. № 49(9). С. 892-909.

ФОРМУВАННЯ МЕТАНАВИЧОК УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО

Дмитренко Ніна Іванівна

викладач,
Коростишівський педагогічний фаховий
коледж імені І.Я.Франка,
м. Коростишів, Житомирська область

Світ змінився...

Я відчуваю це у воді, відчуваю це у землі, відчуваю у повітрі.

Багато з того, що було — пішло...

Дж. Р. Р. Толкін «Володар пернів»

Сучасний світ – це середовище глобальних перетворень. Це змінює наш спосіб життя, спілкування, мислення, бачення майбутнього. Тому питання людського буття, переосмислення ціннісних орієнтирів, значення культури, змісту діяльності людства набувають суспільно відповідального сенсу. Цей динамічний процес стосується і освітян, які дотичні до творення нового, активного, креативного покоління. Без застосування інновацій, діджиталізації освіти педагог сучасності втрачає професійні компетенції.

Модерний викладач повинен володіти як теоретичними знаннями стосовно інноваційних підходів до взаємодії учасників освітнього процесу, так і навичок практичного застосування технологій. Практика доводить, що сьогодні навчати майбутніх спеціалістів потрібно не тільки професійної компетентності, а й багато чому: тому, на що раніше не було попиту: співробітництву, партнерській взаємодії, умінню постійно вчитися, працювати в команді, колективного прийняття рішень, умінню швидко встановлювати контакти і вести переговори, умінням здійснювати презентацію та самопрезентацію, формувати імідж, швидко перебудовуватися у зв'язку з мінливими вимогами. Тобто йдеться не стільки про базові, скільки про метанавички (soft skills), які забезпечують метакомпетентність сучасного викладача.

Майже 200 років тому Дарвін припустив, що виживає не найрозумніший або найсильніший, а той, хто краще та швидше адаптується до змін. Істинність цього твердження ми можемо усвідомлювати повною мірою вже тепер.

Світ змінився радикально. Попередні покоління у свій час закінчували вищі навчальні заклади, влаштовувалися на роботу і тривалий час стабільно на одному робочому місці працювали.

У 2020 пандемія Covid-19 помістила нас ще більше у невизначеність. І ми повинні були радикально змінити своє життя і швидко набувати нових навичок, випрацювати нові рішення тощо. Ще до подій сьогодні ми опинились у так званому VANI світі. Він теж характеризується швидкістю змін. Це викликає

тривожність та невпевненість у завтрашньому дні навіть у найстійкіших людей. Це не може не накладати відбиток і на стан, і на можливості всіх людей.

Що означає і як розшифровується аббревіатура BANI :

- **Тендітний / крихкий (brittle)** – усі звичні нам способи дій і методи можуть у будь-який момент зруйнуватися. Ніхто не захищений, немає надійної опори, будь-яка дрібниця може похитнути усталений порядок.

- **Неспокійний / тривожний (anxious)** – такий світ тримає всіх у тривожному стані. Невідомо, де ти опинишся завтра, що незабаром станеться, які можливості будуть втрачені.

- **Нелінійний (nonlinear)** – не можна встановити чіткий зв'язок між причиною та наслідком. Подія може вплинути на майбутню мету несподіваним чином. Для досягнення результату потрібні різноспрямовані численні дії.

- **Незбагнений (incomprehensible)** – бракує знань і даних, рішення приймаються навпомацки. Не виходить скласти картину зрозумілого уявлення про події, що відбуваються.

І як результат «Ми опинились у новій нормальності». «New normal» — це вже щоденний стан, коли старі орієнтири та правила не працюють, а нові ще не вироблені. Та й чи будуть «вироблені» у звичному значенні слова — незрозуміло. «Тимчасовість» плавно витісняє сталість. Ніхто не міг припустити, що саме «підлаштовування» під середовище, що швидко змінюється, стане головною стратегією в новій нормальності.

Нові стратегії вимагають нових підходів і навичок. Але це не традиційні «hard skills» і «soft skills», які давали можливість компаніям процвітати ще кілька років тому. Це щось нове – метанавички, «навички навичок», які дозволяють лідерам, керівникам ефективно реагувати на крихкість і мінливість ситуації, вести за собою колективи та приносити крутий результат.

Концепцію «metaskills» увела 2016 року Емі Мінделл, американська психотерапевтка, коли про пандемію ще не чули, але невідворотна мінливість навколишнього світу вже вимагала якоїсь реакції. Metaskills – це здатність до

саморефлексії, вміння відчутти свій стан і зробити паузу, коли це потрібно, щоб не вигоріти. Уміння призупинити швидкість у нескінченних перегонах «досягаторства», відволіктися і перерватися, щоб довше залишатися в ресурсі та бути ефективнішим.

Метанавички – це те, що допомагає людині працювати, розвиватися і досягати результатів швидше за будь-яких умов.

Немає єдиної класифікації метанавичок, як немає визнаної наукової теорії в тому, як їх визначати.

Психологи зійшлися на думці, що ця п'ятірка «нових навичок» – мінімум, який допоможе подолати виклики нової реальності.

1. Ментальна та емоційна адаптивність:

- швидко орієнтуватися в несподіваних ситуаціях;
- прораховувати можливі варіанти/результати;
- обирати найкращий варіант у короткі терміни;
- «розучуватися», повертатися на рівень початківця;
- вивчати нове, розширювати світогляд.

2. Усвідомленість думок та дій:

- вміння діяти відповідно до своїх сильних та слабких сторін;
- відволікатися і перериватися, щоб довше залишатися в ресурсі;
- здатність до саморефлексії.

Бути усвідомленим – значить, жити не «на автоматі», а розуміти свої почуття та емоції, усвідомлювати власні бажання. Усвідомлена людина здатна розмежувати свої слабкості, щоб потім цілеспрямовано перетворити їх на силу.

Це і про медитації. І про вміння запитувати себе: «Що я зараз роблю? Навіщо?», «Що я відчуваю в тілі?», «Що я зараз відчуваю? Що зі мною?» і намагатися дати зрозумілу відповідь.

3. Критичне мислення. Це вміння адаптуватися, розпізнавати маніпуляції, здатність знаходити логічні помилки тощо. Воно дасть можливість

не витратити свій час, думки, емоції, резерви і взагалі свою енергію на зайві дії, переживання, перероблення непотрібної і неправдивої інформації.

4. Проактивність, як здатність розставляти пріоритети, як уміння розмежовувати зони свого впливу. Важливо її розвивати в усіх – учнів, батьків, колег. Ми живемо у світі багатозадачності, великої кількості проєктів, інформації. Тому розставляти пріоритети, є однією із важливих умінь XXI століття. Наприклад, у мене п'ять ідей до заняття. Але, щоб залишитись в ресурсі, я маю вибрати лише одну-дві, а інші – відкласти.

5. Командна взаємодія:

- приймати «іншу думку» без конфлікту;
- уміти приймати свої слабкі та сильні сторони;
- злагоджена командна робота навіть за умови віддаленого формату;
- уміння пояснювати складні речі своїми словами;
- уміння вирізнятися, але не порушувати кордонів партнерів по команді, не ранили їх емоційні стани;
- учитися доносити своє бачення та запитувати думку інших людей.

Метанавички дозволяють організатору освітнього процесу управляти своїми базовими навичками в умовах непередбачених обставин. Метанавички, як правило, не мають відношення до вузькопрофесійної спеціалізації (вчитель математики, фізики, суспільствознавства та ін.). Вони лише дозволяють педагогу адаптувати наявні у нього знання до нових обставин, цілей і завдань.

В освітніх організаціях, в яких вимоги до знань і досвіду викладачів змінюються систематично, першорядне значення все більше будуть грати не знання співробітника, а його здатність до навчання. Звідси цінність метанавичок набуває таку ж значимість, як цінності базових (професійних) навичок.

Як свідчать фахівці, метанавички розвиваються в освітньому процесі лише при використанні інтенсивних технологій навчання паралельно на різних дисциплінах. Отже, використовуючи вправи, ігри та завдання в командному режимі, кожен педагог додає свій внесок у розвиток метакомпетентностей

випускника та його готовності до практичної роботи в нових умовах . Добре відомо, що при інтерактивній взаємодії навіть найсором 'язливіші студенти, які бояться будь -якої публічної кому нікації, як правило , стають активними учасниками і пропонують свій внесок у рішення , що приймаються командою, опановують конструктивною взаємодією . Це сприятиме формуванню відповідальної, компетентної, конкурентоспроможної особистості, готової до змін і викликів сьогодення , а й , отже, до успішного та сталого розвитку суспільства.

Хороша новина в тому, що почати розвивати metaskills ніколи не пізно, але робити це потрібно систематично та протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Лещенко О. Метанавички XXI століття: без чого зараз не вижити. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-rozvinuti-navichki-bez-yakih-ne-vizhiti-u-biznesi-poradi-psihologa-ostanni-novini-50206957.html> (дата звернення: 14.04.2023).
2. Ходорівська У. Чому я можу те, що я можу? Або як і для чого розвивати мета навички. URL: <https://dou.ua/forums/topic/40843/> (дата звернення: 14.04.2023).

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТИ: ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Добрянський Вячеслав Володимирович
викладач загальнотехнічних та спеціальних дисциплін,
спеціаліст першої категорії,
Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І.Я. Франка,
м. Коростишів, Житомирська область

Виклики сучасної освіти стають складними, що потребують швидкої адаптації від педагогів та викладачів до нових умов. Розвиток технологій та інформаційної сфери, зміни в соціально-економічному середовищі, зростання конкуренції на роботі, розвиток інклюзивної освіти. Все це вимагає від

педагогів нових знань та навичок, які допоможуть вирішувати складні завдання в освітньому процесі.

Одним із головних викликів сучасної освіти є необхідність впровадження інновацій та модернізації педагогічного процесу. Новітні технології, онлайн-ресурси та цифрові інструменти надають широкі можливості для покращення якості навчання та забезпечення доступу до якісної освіти. Впровадження інноваційних методів та нових форм організації навчального процесу дозволяє зробити навчання більш цікавим та ефективним для учнів та студентів.

Проте, для успішного впровадження інновацій в освітній процес потрібно мати володіти знаннями та компетенціями. Зокрема, педагоги мають бути знайомі з сучасними технологіями, уміти працювати з електронними підручниками та онлайн-ресурсами, забезпечувати безпеку учнів у мережі Інтернет, розуміти принципи віртуальної комунікації тощо.

Одним зі способів модернізації педагогічного процесу є використання активних методів навчання, таких як проєктна технологія, інтерактивне навчання, проблемне навчання тощо. Вони дозволяють залучати учнів до активної участі у навчальному процесі, стимулюють їх самостійність та креативність.

Наприклад, проєктна технологія полягає у тому, що учні працюють в командах над проєктом, що має реальну цінність та призначення. Учасники проєкту вивчають теоретичний матеріал, шукають рішення проблем, взаємодіють зі співробітниками інших команд, а потім презентують свій продукт перед аудиторією. Цей підхід дозволяє розвивати навички співпраці, лідерства, творчості та інноваційного мислення (рис. 1).

Інтерактивне навчання передбачає взаємодію вчителя та учнів в процесі навчання. Викладач не виступає як єдине джерело знань, а залучає учнів до діалогу та обговорення питань, що стосуються теми. Цей підхід дозволяє залучати увагу учнів, стимулювати їхню активність та відповідальність за власне навчання (рис. 2).

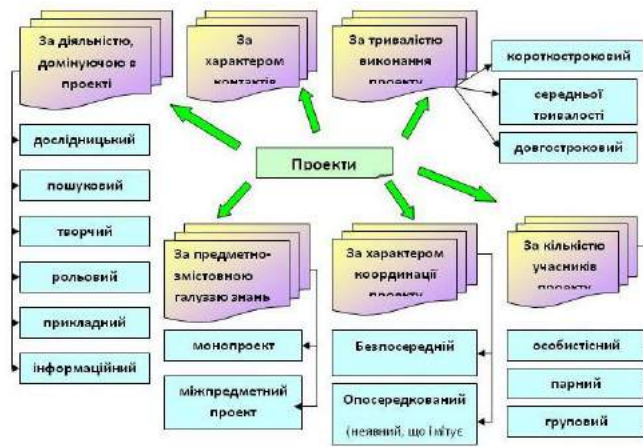

Рисунок 1 – Класифікація проектної технології

Рисунок 2 – Результати інтерактивного навчання

Проблемне навчання полягає у вирішенні проблемних ситуацій, що пов'язані з темою навчання. Учні вивчають проблему, шукають рішення та виконують практичні завдання. Цей підхід дозволяє розвивати навички критичного мислення, аналізу, самостійності та прийняття рішень (рис. 3).

Рисунок 3 – Переваги проблемного навчання

Застосування активних методів навчання є одним з ключових підходів до модернізації педагогічного процесу в сучасних умовах. Традиційні методи, такі як лекції та читання, вже не задовольняють потреби студентів у знаннях та навичках, які є важливими для розвитку в сучасному світі. Активні методи навчання забезпечують більш глибоке засвоєння матеріалу, більш активну участь студентів у навчальному процесі та забезпечують стимулювання розвитку творчих здібностей.

До активних методів навчання можна віднести: метод проектів, методи групової роботи, методи інтерактивного навчання, методи кейсів та інші. Використання цих методів навчання дозволяє студентам активніше взаємодіяти між собою та з викладачем, обмінюватися ідеями та досвідом, що є особливо важливим для розвитку креативності та критичного мислення.

Застосування активних методів навчання вимагає від викладачів підготовки та використання нових методичних рекомендацій та навчальних матеріалів. Викладачі повинні також знати, як стимулювати студентів до активної участі в навчальному процесі, як керувати груповими динаміками та як оцінювати навчальні результати, що отримані від застосування активних методів навчання.

Усі ці складнощі з використанням активних методів навчання в комплексі з їх потенційними перевагами можуть сприяти вдосконаленню освіти та підвищенню ефективності навчального процесу.

Сьогодні, освіта знаходиться у незрозумілій ситуації серед старих традицій та нових викликів. Вони суттєво змінюють вимоги до педагогічного процесу та формування компетентностей учнів. З одного боку, сучасний світ потребує від молодого покоління більш широкого кола знань, умінь та навичок, а з іншого – вимагає формування гнучких, творчих та критично мислячих особистостей, готових до розв'язання непередбачуваних завдань.

Необхідність у модернізації та інноваціях педагогічного процесу є очевидною. Однією з головних проблем є збільшення кількості груп ризику серед учнів, зокрема тих, хто потребує індивідуального підходу, дітей з

особливими потребами тощо. Ці виклики необхідно вирішувати за допомогою новітніх методик, технологій та підходів, що сприятимуть ефективному засвоєнню матеріалу кожним учнем.

З іншого боку, забезпечення відповідного рівня освіти потребує від педагогів певного рівня кваліфікації, що вимагає постійного професійного розвитку та самовдосконалення. Однією з найважливіших задач у цьому плані є формування компетентностей в галузі інформаційних технологій, оскільки сучасні здобувачі освіти народилися у цифровій епохі, тому вміння працювати з комп'ютером та використовувати інтернет мають стати обов'язковими компонентами педагогічної освіти.

Крім того, важливим напрямом роботи в педагогічній діяльності є конференції. У зв'язку зі швидким розвитком технологій та змінами в суспільстві, педагоги мають постійно вдосконалювати свої професійні навички та знання, щоб забезпечити ефективний навчальний процес для учнів. Також важливо розвивати лідерські якості серед педагогічних кадрів, щоб забезпечити успішне керування навчальним закладом та досягнення високих результатів в навчально-виховній діяльності. Також, важливо, забезпечувати студентів необхідними знаннями та навичками, які допоможуть їм в реалізації свого потенціалу та досягненні успіху в майбутньому.

Наступним важливим напрямом роботи конференції є інформатизація освіти та навчальні курси. У зв'язку зі зростанням ролі технологій у суспільстві, навчальні заклади повинні впроваджувати сучасні технології та інформаційні системи для підвищення ефективності навчального процесу та забезпечення студентів необхідними знаннями та навичками для успішної кар'єри в цифровому віці.

Розвиток інтерактивного навчання, віртуальних класів та онлайн-курсів дозволяє забезпечити доступ до навчального матеріалу у будь-який час та з будь-якого місця, що робить навчання більш гнучким та зручним для студентів. Проте, важливо пам'ятати, що використання технологій повинно бути ретельно

продуманим та збалансованим з традиційними методами навчання, щоб забезпечити максимальний результат.

Інтеграція науки та освіти в міжнародне співтовариство також є важливою темою на конференції. Відкритість до міжнародної співпраці, обмін досвідом та знаннями з іноземними партнерами сприяє підвищенню якості освіти, розширенню можливостей для студентів та викладачів та підвищенню престижу вищих навчальних закладів в умовах глобалізації.

Конференція з освіти є важливим подією для педагогів та вчителів, науковців та фахівців у галузі освіти. Згідно з основними напрямками роботи конференції, було обговорено важливі аспекти, такі як модернізація та інновації в освіті, нормативно-правове регулювання освітнього процесу, педагогічний менеджмент та конкурентоспроможність педагогічних кадрів, освітні послуги та інформатизація освіти.

Для здійснення комунікації з групою здобувачів освіти допоможе програма Zoom, за допомогою якої викладач може використовувати Zoom на своїх заняттях, маючи включений комп'ютер в мережі інтернет, щоб студенти, які не можуть бути присутніми на занятті, могли за допомогою Zoom навчатися дистанційно в режимі реального часу та надавати навчальну інформацію більш широкому колу студентів.

Оскільки, освіта є ключовою галуззю розвитку країни. Важливо, щоб держава та бізнес-структури сприяли інвестиціям у сучасне освітнє середовище та підвищенню кваліфікації педагогічних кадрів. Тільки так можна забезпечити молодь якісною та конкурентоспроможною освітою, яка дозволить їм розвиватись та досягати успіхів у своєму майбутньому житті.

Список використаних джерел

1. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічна освіта: методологія, теорія, практика : монографія. Т. 1. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 400 с.

2. Інновації в освіті та впровадження їх у закладі освіти: офіц. вебсайт. URL: <http://surl.li/ggsah> (дата звернення: 11.04.2023).

3. Махінько О. К. Використання іноваційних технологій на уроках трудового навчання та технологій: методичні матеріали. Львів. СЗШ №77, 2018. 47 с. URL: <http://surl.li/skkf> (дата звернення: 11.04.2023).

4. Модернізація освітнього процесу на підставі компетентнісного підходу: офіц. вебсайт. URL: <http://surl.li/ggsax> (дата звернення: 11.04.2023).

5. Проектна технологія: офіц. вебсайт. URL: <http://surl.li/ggsba> (дата звернення: 11.04.2023).

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Доломан Тетяна Миколаївна

практичний психолог,
Зеленодольський професійний ліцей,
м. Зеленодольськ, Дніпропетровська область

Сьогодні всі учасники освітнього процесу більш, ніж будь-коли раніше, потребують психологічної підтримки і допомоги.

1. Головне завдання - створити довірливу і невимушену атмосферу поваги і взаємної підтримки.

2. Психологічний стан та психічне здоров'я під час військових дій є вкрай важливим.

3. Психологічні поради для підтримки здобувачів освіти у військовий час: говоріть з учнями, обговорюйте, будьте поруч, контролюйте себе, підтримуйте один одного; застосування дихальних вправ під час роботи зі стресовими ситуаціями та страхами.

4. Під час війни вкрай важливе психологічне благополуччя не тільки здобувачів освіти, але й вчителів.

5. Методи роботи зі своїм станом в стресовій ситуації.

6. Методи профілактики переходу еустресу в дістрес.

7. Методи, направлені на зниження «передстартової лихоманки».

Психологічний стан та психічне здоров'я під час військових дій є вкрай важливим. Багато людей переживають виснаження, спустошення, втому, відчувають тривогу й паніку. Щоб підтримати їх, слід керуватися такими порадами:

Говоріть з учнями, обговорюйте

Обговорюйте їхні почуття, спостерігайте за поведінкою та реакцією на страшні події.

Будьте поруч

Надавайте здобувачам освіти підтримку, у тому числі у вигляді обіймів. Намагайтеся робити щось разом, приділяйте їм більше часу, ніж раніше.

Контролюйте себе

Коли дорослі втрачають самоконтроль, це дуже впливає на учнів. Вони можуть злякатися та замкнутися. Більшість дорослих зараз відчувають страх, біль, злість та утому. Намагайтеся тримати себе в руках.

Підтримуйте один одного

Основне завдання створити на уроках довірливу і невимушену атмосферу поваги і взаємної підтримки.

Можна спробувати **дихальні вправи**: робити глибокі вдихи і видихи, зосередившись на цьому.

Під час війни вкрай важливе психологічне благополуччя не тільки здобувачів освіти, але й вчителів.

Збереження психологічного здоров'я педагога набуває дедалі більшої ваги, адже у його професійній діяльності кількість стресогенних чинників постійно зростає. Наслідками їхнього впливу є постійне переживання, дратівливість, тривожність, надмірна схвильованість, невпевненість, що негативно позначається на здоров'ї педагога та призводить до професійного вигорання. Аби уникнути цього, одним із головних завдань педагога має бути робота над збереженням та зміцненням психологічного здоров'я .

Дієвими способами зменшення впливу стресу на організм є психологічні методики, які допомагають розвинути стресостійкість та особистісні якості. Дієвими у боротьбі зі стресом можна відзначити такі:

Методи роботи зі своїм станом в стресовій ситуації.

Буває, що ми знаходимося усередині стресової ситуації і від наших здібностей «тримати себе в руках» і не піддаватися на провокації, залежить результат, наприклад, ділових переговорів, або навіть власне життя і життя інших, залежно від ситуації.

Психологи пропонують наступну техніку роботи зі своїм станом в стресовій ситуації, виконати які не складно:

- Сполосніть руки (можна і ноги) холодною водою.
- Стежте за своїм диханням. Якщо ви хочете залишитися холоднокривим і емоційно не зачепленим, то тривалість вашого видиху повинна бути більше, ніж тривалість вдиху. Дихальний цикл складається з 4 фаз: вдих – пауза – видих – пауза. Є заспокійливий тип дихання, в ньому наступний стан фаз (для рахунку використовують удари пульсу або рахунок 1-2 в сек.) - вдих (2) 1, затримка (0), видих (5) 6, затримка після видиху (4).
- Приблизно таке дихання у людини встановлюється перед сном. Його необхідно навчитися викликати для розслаблення. Дихання з тривалим вдихом веде до активізації організму, а з тривалішим видихом, навпаки, викликає заспокоєння.
- Зверніть увагу на оточуючі вас предмети, назвіть їх в думках на видиху. Тоді вам буде легше говорити, донести зміст своїх думок в максимально коректній формі. Деяким людям з «гарячим» темпераментом (холерики) психологи рекомендують долічити до 100, перш ніж почати що-небудь робити, говорити, заперечувати.
- Вправи з оздоровчими китайськими (тибетськими) кульками допомагають добитися врівноваженості і укріпити організм. При стресовій ситуації або відразу після неї необхідно переключувати в руках 2(3) кульки. Замість китайських кульок можна використовувати доспілі плоди каштана.

Методи профілактики переходу еустресу в дістрес.

У відношенні до стресу важлива позиція самої людини та її відповідальний підхід до збереження здоров'я. Такі заходи можуть допомогти уникнути переходу адаптивної реакції організму у деструктивний стан:

1. Терапевтичне навчання – важливо, щоб людина розуміла природу стресу, могла з'ясувати причини, що лежать в основі такого стану.

2. Раціональне харчування – в період підвищених психоемоційних навантажень рекомендується уникати продуктів і напоїв, що стимулюють центральну нервову систему, наприклад кава.

3. Використання різних методик розслаблення – можливе застосування м'язової та психологічної релаксації, виконання дихальної гімнастики (якщо немає протипоказань).

4. Фізичні навантаження – в період стресу можуть допомогти будь-які види фізичної активності, що виконуються на свіжому повітрі без режиму змагання (ходьба, біг підтюпцем).

Методи, направлені на зниження «передстартової лихоманки»:

Метод раціоналізації майбутньої події («Стріляний горобець»).

Для цього слід представити максимально детально ситуацію, яка повинна відбутися:

- де відбудеться хвилююча вас ситуація,
- у що ви будете одягнені,
- що ви говоритимете,
- у що одягнений співбесідник і що він говорить.

У реальності деталі можуть бути не такими, проте, це не важливо. В результаті у вас знизиться рівень невизначеності і як наслідок зменшуються емоції, що заважають працювати.

Метод виборчої позитивної ретроспекції(корисний для людей, які люблять сумніватися).

Пригадайте ситуацію, в якій ви розв'язали свою проблему і можете пишатися собою і своїми діями. Пригадайте всі компліменти, які ви можете

собі зробити. Потім подумайте, якщо ви вже були успішні в рішенні хвилюючого вас питання раніше, то є всі підстави вважати, що зараз ви будете такі ж успішні.

Метод виборчої негативної ретроспекції.

Пригадайте свої провали і проаналізуйте їх причини: - брак ресурсів, якщо так, то яких; - недостатнє планування і інші. Намагайтеся врахувати виявлені помилки при плануванні своїх дій в майбутньому.

Метод дзеркала.

У момент хвилювання відзначте, в якій позі знаходиться ваше тіло. Додайте йому позу впевненості. Зміна пози викличе зміни на фізіологічному рівні (організм стане виробляти менше адреналіну); відповідно, ваші негативні емоції зникнуть або істотно зменшаться.

Метод детальної візуалізації (зорового уявлення) невдалого результату ситуації (граничне посилення).

Уявіть собі різні варіанти результату подій, аж до найсприятливішого. Продумайте, що ви робитимете, якщо відбудеться якнайгірший для вас варіант розвитку подій. Аналогічним чином сплануйте свої дії при інших результатах. В результаті ви понизите рівень невизначеності, який і викликає звичайно зайві емоції.

Список використаних джерел

1. Губеладзе І. Психологічна підтримка учнів під час війни. Вебінар для українських вчителів. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_ryLxTVzeHM (дата звернення: 15.04.2023).

2. Освітній омбудсмен України. Як підтримати та заспокоїти дитину під час війни. URL: <https://eo.gov.ua/yak-pidtrymaty-ta-zaspokoity-dytynu-pid-chas-viyny/2022/02/28/> (дата звернення: 15.04.2023)..

3. Ума Найдю. Їжа для ментального здоров'я. Як харчуватися, щоб жити без стресу, депресії, тривожності. URL: <https://nashformat.ua/products/izha-dlya-mentalnogo-zdorov-ya.-yak-harchuvatysya-schob-zhyty-bez-stresu-depresii-tryvozhnosti-709433> (дата звернення: 15.04.2023).

4. Корнюшина О. Як пережити бентежні часи: 6 буддійських практик.
URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/03/24/247900/> (дата звернення:
15.04.2023).

ЯК ЗМІНИВСЯ РІВЕНЬ СИТУАТИВНОЇ ТРИВОЖНОСТІ У СТУДЕНТІВ КЗ «ЗМФК» ЗОР ЗА 1 РІК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ

Ємець Анжеліка Вікторівна
викладач-методист,
викладач вищої кваліфікаційної категорії,
Мелешко Марина Вікторівна
практичний психолог,
Ланіна Віра Віталіївна
здобувачка освіти,
КЗ «Запорізького медичного
фахового коледжу»
Запорізької обласної ради,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Історія даного дослідження розпочалася ще в 2022 році, а саме в умовах пандемії Covid-19 і продовжилася до сьогодні в край важкі для нашої країни часи – умови військового стану.

Велике значення для успішного навчання студента у коледжі має психічне здоров'я, тобто стан психологічного, фізичного та соціального благополуччя. Тому проблема тривожності залишається однією з найбільш складних та дискусійних як у теоретичному, так і прикладному аспекті. Тривожність виступає як механізм розладів емоційної сфери особистості, та, з одного боку, виконує деструктивну функцію, а з іншого, – може виступати активізуючим чинником особистісного зростання.

Що ж таке, насамперед, тривожність?

Тривожність – це негативний емоційний стан, що супроводжується безпричинним очікуванням несприятливого розвитку життєвих ситуацій та нервовим напруженням. Загалом, на даний момент поняття тривожності відноситься до вчень про емоційну сферу людини та визначається як стан

людини, що відрізняється підвищеною схильністю до побоювань, неспокою, переживань і має негативне емоційне забарвлення.

Існує два основних типи тривожності: **ситуативна й особиста тривожність**.

Особиста тривожність – особистісна риса, яка проявляється в постійній схильності до тривоги і переживань у різних життєвих обставинах. Особистості, що належать до категорії високо тривожних, схильні бачити в широкому діапазоні ситуацій загрозу для їх самооцінки і життєдіяльності. На такі ситуації вони реагують вираженим станом напруженості. У руслі вивчення проблем тривожності розглядається і повна відсутність тривоги як явища, що перешкоджає нормальній адаптації і так само, як і стійка тривожність, заважає нормальному розвитку і продуктивній діяльності особистості.

Ситуативна тривожність породжується певною, такою, що викликає занепокоєння ситуацією. Такі ситуації можуть відбуватися в рамках учбової, трудової діяльності та в сфері

особистісних стосунків, можуть бути внутрішнього характеру, пов'язані безпосередньо з індивідуальними характеристиками індивіда, та зовнішнього, що знаходяться у зв'язку з ситуативними чинниками що впливають на людину ззовні. За допомогою емоцій відбувається пізнання, оцінка та формування відповідного ставлення людини до світу, що її оточує, до ситуацій, що відбуваються з нею. Також емоційні переживання дають можливість людині встановити власне місце в цьому світі

у формі переживань. То ж, можна сказати, що емоції являються показниками задоволення або ж незадоволення людини в усіх ситуаціях її взаємодії з оточуючою її дійсністю, оцінкою неї своєї діяльності, результатів тощо.

Тривожність і страх як симптоми зустрічаються у симптомокомплексі таких нозологій і станів:

1. Генералізований тривожний розлад;

2. Обсесивно-компульсивний розлад;
3. Пост-травматичний стресовий розлад;
4. Різні фобії, в тому числі соціофобія, іпохондрія;
5. Тривожність дітей через розділення з батьками (сепарацію).

У своїх дослідженнях, ми використали ефективну шкалу - шкалу тривоги Спілбергера (State-Trait Anxiety Inventory, STAI). Вона є інформативним способом самооцінки рівня тривожності в даний момент (реактивна тривожність як стан) та особистісної тривожності (як стійка характеристика людини). Методика була розроблена в 1970 році. Через свою відносну простоту й ефективність, вона широко застосовується у клінічній практиці з різною метою – для визначення вираженості тривожних переживань, оцінки стану пацієнта в динаміці та ін. Методика була адаптована Ю. Л. Ханіним, тому дана методика діагностики тривожних станів також має назву «Шкала Спілбергера – Ханіна». У рамках цього тесту створені 2 підшкали. Перша, шкала стану тривоги (ситуативної тривожності), оцінює поточний стан тривоги, вимірюючи, як респонденти відчують себе «прямо зараз», використовуючи суб'єктивні відчуття страху, напруження, нервозності, неспокою та збудження вегетативної нервової системи. У нами проведеному дослідженні, ми використали лише першу шкалу. Ситуативна, або реактивна тривожність як стан характеризується суб'єктивно пережитими емоціями: напруженням, занепокоєнням, заклопотаністю, нервозністю. Цей стан виникає як емоційна реакція на стресову ситуацію і може бути різним за інтенсивністю та динамічністю в часі. Ситуативна тривожність - це стан тривоги, що виникає як реакція людини на різноманітні соціально-психологічні стресори. Як правило, ситуаційна тривожність у однієї і тієї ж людини буває різною в різний час.

Опитувальний бланк ситуативної тривожності (Спілбергера-Ханіна)

Ситуація		Ні, це не так	Напевно так	вірно	Дійсно вірно
1	Я спокійний	1	2	3	4
2	Мені нічого не загрожує	1	2	3	4
3	Я почуваю себе напружено	1	2	3	4
4	Я відчуваю жаль	1	2	3	4
5	Я почуваю себе вільно	1	2	3	4
6	Я розчарований	1	2	3	4
7	Мене хвилюють можливі невдачі	1	2	3	4
8	Я відчуваю себе відпочилим	1	2	3	4
9	Я стурбований	1	2	3	4
10	Я маю відчуття внутрішнього задоволення	1	2	3	4
11	Я впевнений у собі	1	2	3	4
12	Я нервую	1	2	3	4
13	Я не знаходжу собі місця	1	2	3	4
14	Я напружений	1	2	3	4
15	Я не відчуваю скованості	1	2	3	4
16	Я задоволений	1	2	3	4
17	Я заклопотаний	1	2	3	4
18	Я надто збуджений і мені не по собі	1	2	3	4
19	Мені радісно	1	2	3	4
20	Мені пріємно	1	2	3	4

Опитування проводилося в онлайн режимі серед 2 курсів, а саме були залучені студенти відділень «лікувальна справа», «сестринська справа» та «лабораторна діагностика». Студенти відповідали зручним для них чином.

Приклад:

Опитувальний бланк ситуативної тривожності (Спілбергера-Ханіна)

Ситуація		Ні, це не так	Напевно так	вірно	Дійсно вірно
1	Я спокійний	1	2	3	4
2	Мені нічого не загрожує	1	2	3	4
3	Я почуваю себе напружено	1	2	3	4
4	Я відчуваю жаль	1	2	3	4
5	Я почуваю себе вільно	1	2	3	4
6	Я розчарований	1	2	3	4
7	Мене хвилюють можливі невдачі	1	2	3	4
8	Я відчуваю себе відпочилим	1	2	3	4
9	Я стурбований	1	2	3	4
10	Я маю відчуття внутрішнього задоволення	1	2	3	4
11	Я впевнений у собі	1	2	3	4
12	Я нервую	1	2	3	4
13	Я не знаходжу собі місця	1	2	3	4
14	Я напружений	1	2	3	4
15	Я не відчуваю скованості	1	2	3	4
16	Я задоволений	1	2	3	4
17	Я заклопотаний	1	2	3	4
18	Я надто збуджений і мені не по собі	1	2	3	4
19	Мені радісно	1	2	3	4
20	Мені пріємно	1	2	3	4

Опитувальний бланк ситуативної тривожності (Спілбергера-Ханіна)

Ситуація		Ні, це не так	Напевно так	вірно	Дійсно вірно
1	Я спокійний	1	2	3	4
2	Мені нічого не загрожує	1	2	3	4
3	Я почуваю себе напружено	1	2	3	4
4	Я відчуваю жаль	1	2	3	4
5	Я почуваю себе вільно	1	2	3	4
6	Я розчарований	1	2	3	4
7	Мене хвилюють можливі невдачі	1	2	3	4
8	Я відчуваю себе відпочилим	1	2	3	4
9	Я стурбований	1	2	3	4
10	Я маю відчуття внутрішнього задоволення	1	2	3	4
11	Я впевнений у собі	1	2	3	4
12	Я нервую	1	2	3	4
13	Я не знаходжу собі місця	1	2	3	4
14	Я напружений	1	2	3	4
15	Я не відчуваю скованості	1	2	3	4
16	Я задоволений	1	2	3	4
17	Я заклопотаний	1	2	3	4
18	Я надто збуджений і мені не по собі	1	2	3	4
19	Мені радісно	1	2	3	4
20	Мені пріємно	1	2	3	4

Результати дослідження:

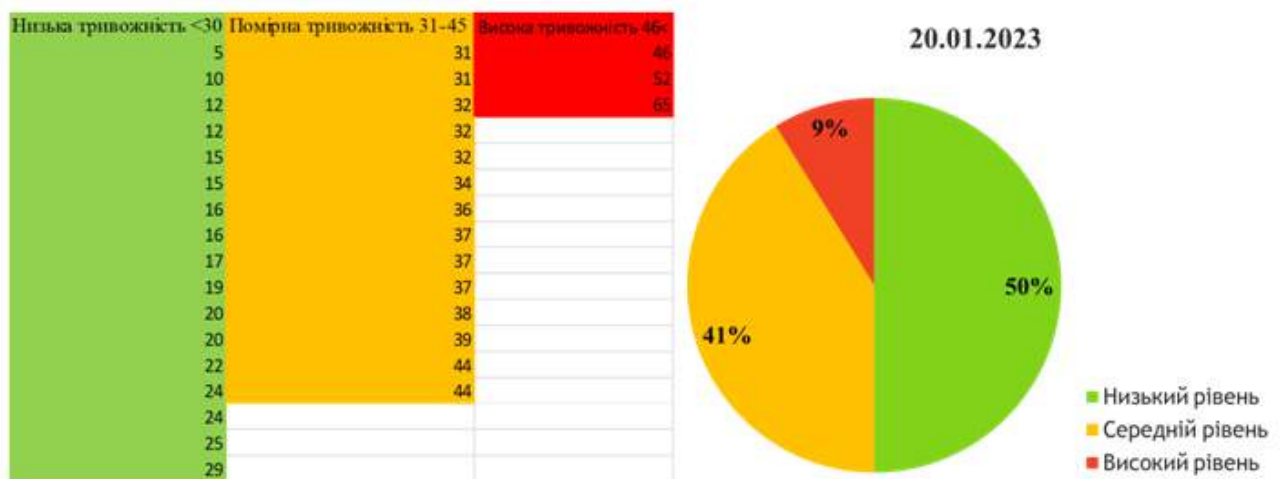
Результати опитування, що проводилося 20.01.2022 році показали, що абітурієнти мають низький та середній рівень тривожності. Результати розподілилися 50%/50%

Середній рівень тривожності каже про те,що часто індивід не може адаптуватися і тому переживає незадоволення та відчуває хвилювання, напругу, роздратування.

Низький рівень тривожності – інколи відчуває незадоволення та емоційний дискомфорт, але здатен адаптуватися до подразника.

На жаль, у 2023 році ми отримали не самі втішні результати від студентів.

У деяких студентів прослідковується високий рівень тривожності,а саме від усіх опитаних він становить 9%. Середній становить 41%,а низький 50%. Повторне опитування проводилося 20.01.2023 року

Високий рівень тривожності свідчить про те, що індивіду не вкрай адаптуватися, складно зменшити рівень його значущості, тому майже завжди переживає фрустрацію і відчуває страх, агресію чи апатію (в залежності від індивідуально-типологічних особливостей);

На основі проведеного нами дослідження, можемо зробити такі висновки, що рівень ситуативної тривожності серед студентів підвищився, що можна пов'язати з об'єктивними причинами.

Стан реактивної (ситуативної) тривоги виникає при потраплянні в стресову ситуацію і характеризується суб'єктивним дискомфортом, напруженістю, занепокоєнням і вегетативним збудженням. Природно, що цей стан є мінливим та відрізняється різною інтенсивністю. Таким чином, значення підсумкового показника за даними підшкалами дозволяє оцінити не тільки рівень актуальної тривоги випробуваного, а й визначити, чи знаходиться він під впливом стресу, а також яка інтенсивність цього впливу.

Виходячи з даного висновку пропонуємо наступні рекомендації:

– Особам із високою оцінкою тривожності слід формувати відчуття впевненості й успіху. Їм необхідно зміщувати акцент із зовнішньої вимогливості, категоричності, високої значимості в постановці завдань на змістовне осмислення діяльності та конкретне планування за підзавданнями.

– Низькотривожним особистостям, навпаки, потрібне пробудження активності, підкреслення мотиваційних компонентів діяльності, збудження зацікавленості, висвічування почуття відповідальності у вирішенні тих чи інших завдань.

Список використаних джерел

1. Тривожність. Одеський обласний центр громадського здоров'я: офіц. вебсайт. URL: <https://healthcenter.od.ua/psychichne-zdorovya/tryvozhnist/> (дата звернення: 15.04.2023).

2. Шевченко В., Мольченко Д. Психологічні особливості впливу ситуативної тривожності на ефективність публічного виступу. Науковий вісник

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.
Психологічні науки, 2016. № 1. С. 229-235. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdups_2016_1_42 (дата звернення: 15.04.2023).

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Жадленко Тетяна Іванівна

викладач,

Дніпрорудненський індустріальний коледж,
м. Дніпрорудне, Запорізька область

Кожен педагог – і досвідчений фахівець, який роками працює в учнівських колективах, і початківець, який тільки приступає до опанування педагогічного фаху і набуває свого першого досвіду, – неминуче постають перед проблемою, яка зрештою перетворюється на органічну частину їхнього професійного життя. Це – одна з тих проблем, що століттями хвилювала вчителів, наставників, філософів, книжників, усіх, хто був долучений до збереження, поповнення і трансляції накопичених людською цивілізацією знань, і, поза сумнівом, стала рушієм розвитку світової педагогіки. Її зміст можна сформулювати коротко: Як навчати? Як навчати? [1]

Ці прості запитання ми задаємо собі коли починаємо працювати викладачем, і постійно його собі задаємо, незалежно від досвіту роботи. За останні роки дуже змінилися тенденції навчання студентів. Першим дзвіночком став карантин. Зараз ситуація зазнає великих змін у зв'язку з ВІЙНОЮ в нашій країні.

Ці ситуації ставлять перед нами викладачами завдання і пошуки надзвичайної ваги, які повинні зорганізувати і спрямувати навчання таким чином, аби воно було продуктивним, цікавим, творчим, ефективним, сучасним, враховували особливості вікової психології (студенти на базі 11-ти класів і студенти на базі 9-ти класів), спілкування і взаємодію, і водночас тип занять,

які треба передати (практичні заняття (роботи), лабораторні заняття (роботи)), спонукали би до самостійного, зацікавленого, творчого навчання.

Сучасність і нинішня ситуація в країні вимагає перетворювати навчальний процес на плідну, творчу, конструктивну, взаємно-зацікавлену взаємодію, синтез навчання й самонавчання, пізнання і діяльності, мотивації та інтересу, освоєння набутого досвіду і продукування нового. В такому розумінні навчання не обмежується віком чи роками, «відбутими» у навчальному закладі, але стає довічною (long-life) життєвою потребою і способом самоздійснення в світі. [1].

Це все дає можливість здійснювати розвиток інноваційних педагогічних засобів, проходження різноманітних курсів підвищення кваліфікації, які зараз дуже поширені як в платному так і безопланому режимі. Застосування різних комп'ютерних програм, які дають можливість викласти навчальний матеріал в доступному, зрозумілому і цікавому форматі для студентів.

Я в своїй професійній діяльності користуюся програмою, яка дозволяє робити мені запис екрану як під час проведення онлайн уроку, так і записувати окремі пояснювальні уроки, це Movani Video Suite 20 [3]. Також для створення як відео так я слайдів із супроводом зі вставкою фрагментів відео користуюся програмою Windows Movie Maker 2012 [4]. Застосування цих програм дає мені можливість надати більш детальніший матеріал студентам, або записати онлайн урок і приєднати його в Гугл клас, щоб у студентів була можливість ще раз переглянути викладений матеріал.

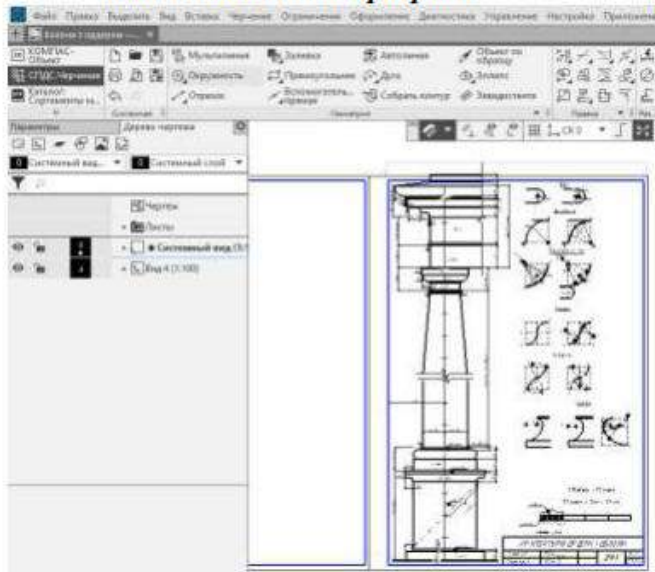
Також завдяки курсам Дистанційного навчання НМЦ ПТО у Запорізькій області я створюю різноманітні інтерактивні уроки, презентації, інтерактивні плакати, ігри (пазли, кросворди), інфографіку тощо в таких web-сервісах як – Genial.ly, Wizer.me, Formative, ProProfs і багато інших.

Для уроків курсового проектування з предмету «Конструкції будівель і споруд» і для виконання практичних робіт з предмету «Основи архітектурного проектування», які вимагають виконання завдання креслення робіт від руки, я застосовую програму КОМПАС-3D V17 [2]. В цій програмі я поетапно показую

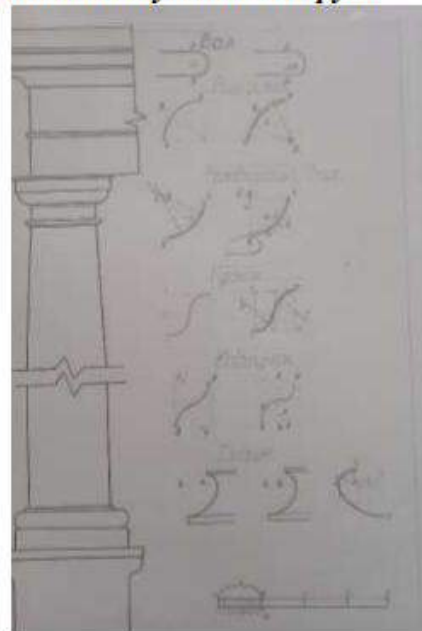
як виконувати кожну частину роботи, але з поясненням як це робити від руки. Перевіряючи роботи студентів, я бачу що їм такий варіант подання матеріалу підходить, сприймається.

Приклади виконання практичних робіт з предмету «Основи архітектурного проектування» в програмі КОМПАС-3D V17 і студентами від руки:

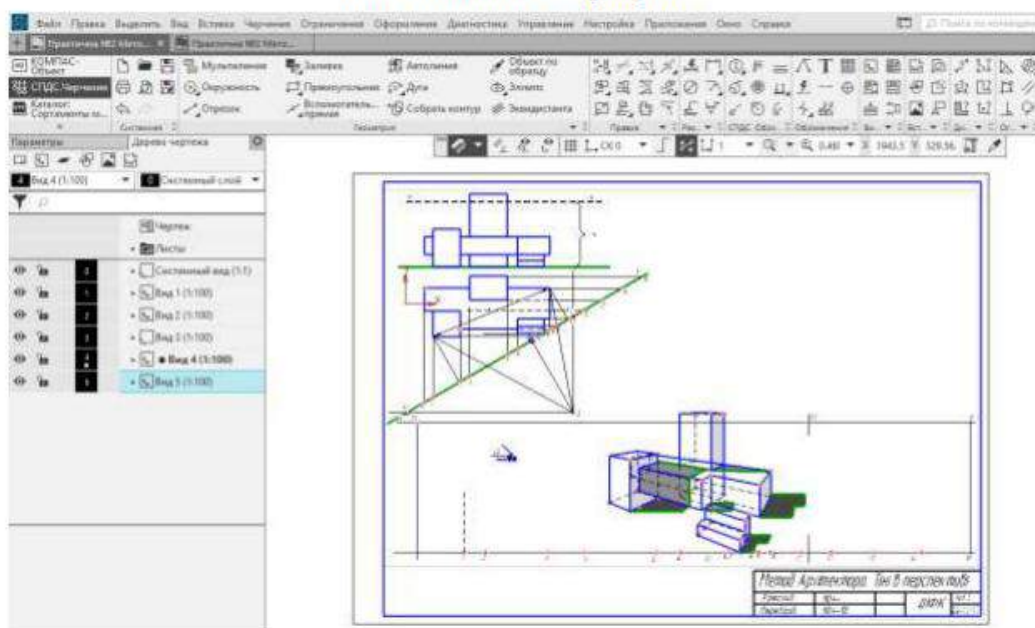
Моє виконання в програмі

Виконання студентів від руки

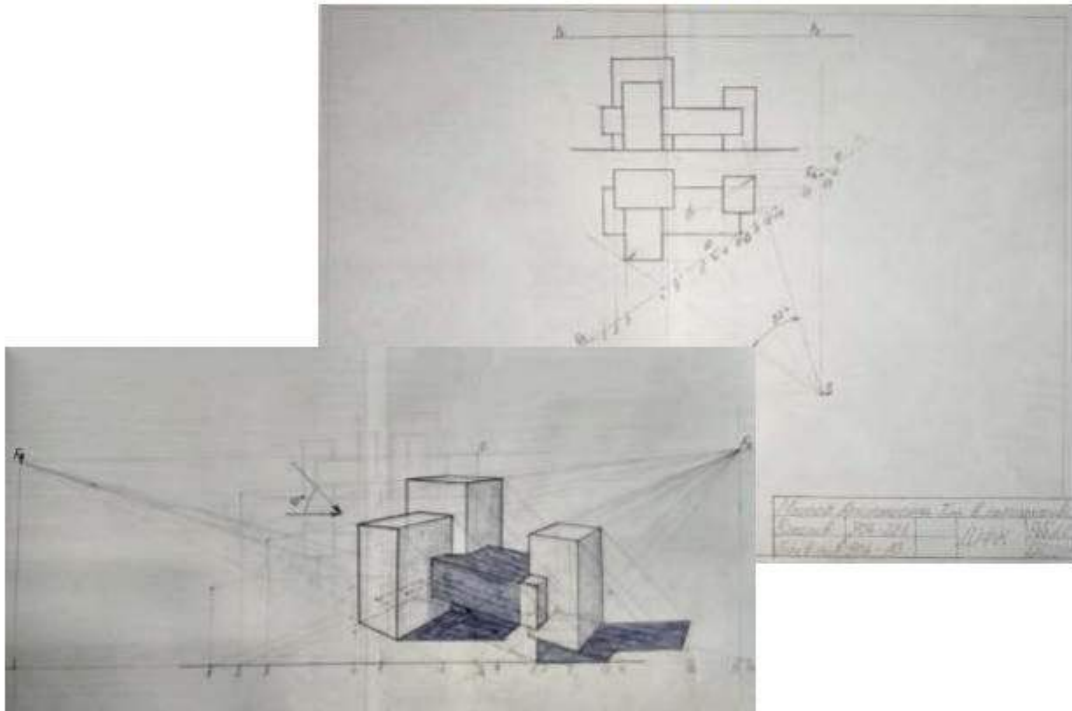

Моє виконання в програмі

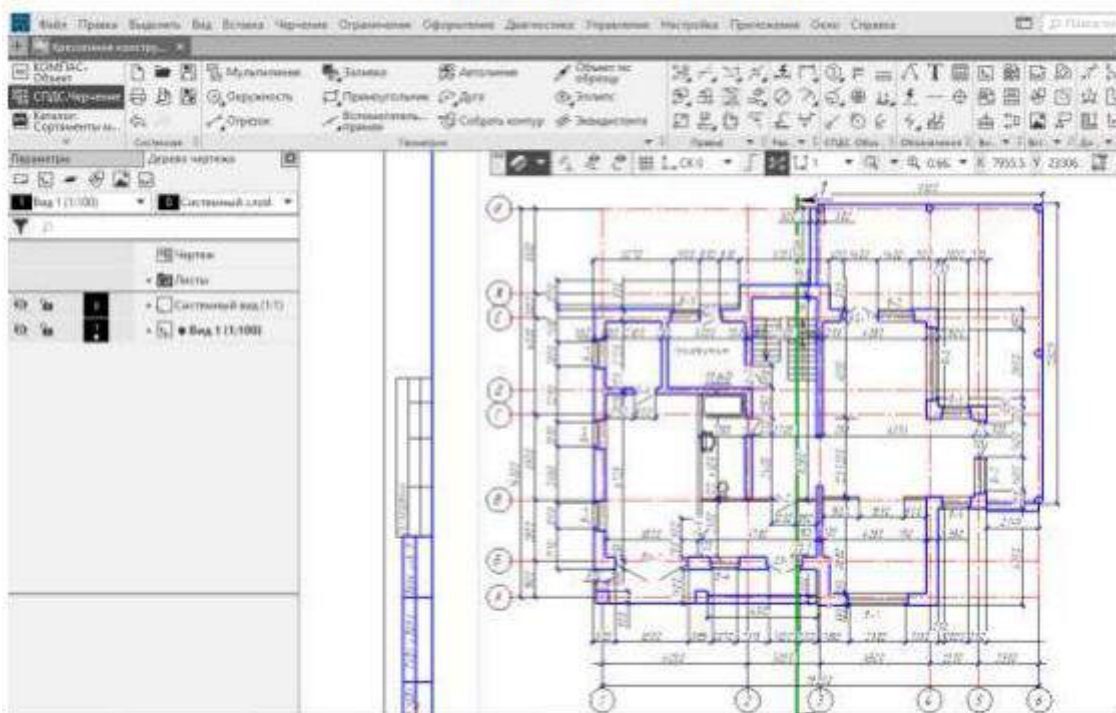

Виконання студентів від руки

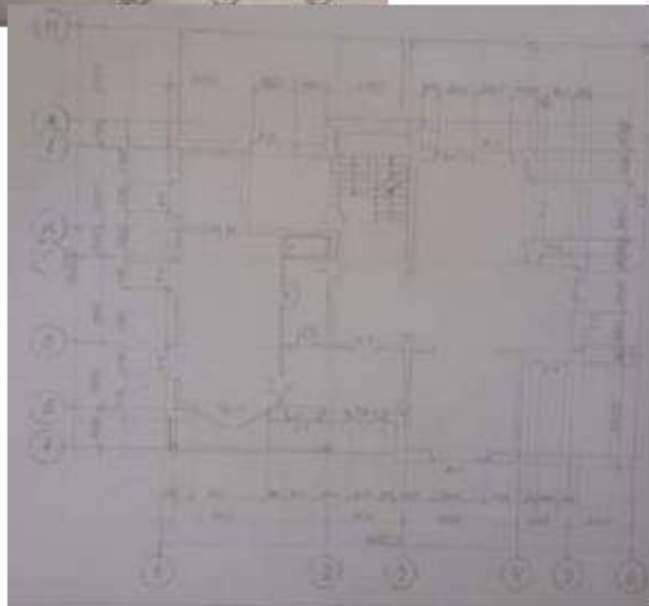
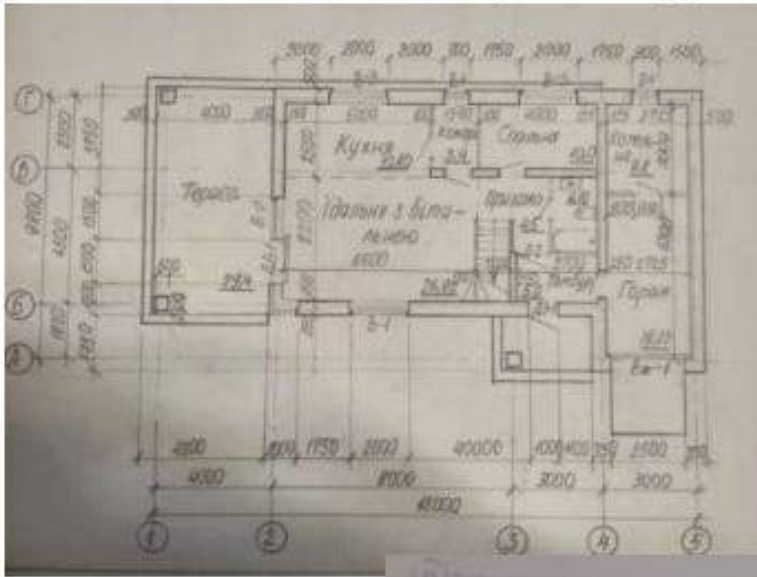

Приклади виконання курсового проекту з предмету «Конструкції будівель і споруд» в програмі КОМПАС-3D V17 і студентами від руки:

Моє виконання в програмі

Виконання студентів від руки

Список використаних джерел

1. Бахтіярова Х. Ш., Арістова А. В., Волобуєва С. В. Інноваційні технології навчання: навчальний посібник. Київ : НТУ, 2017. 172 с.
2. Програма КОМПАС-3D V17.
3. Програма Movavi Video Suite 20.
4. Програма Windows Movie Maker 2012.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ

Житченко Ганна Олександрівна

викладач обліково-економічних дисциплін,

Морозова Юлія Михайлівна

викладач обліково-економічних дисциплін,

Петренко Людмила Василівна

викладач обліково-економічних дисциплін,

ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж
Національного університету «Одеська політехніка»,
м. Нова Каховка, Херсонська область

Комунікація є невід'ємним складником педагогічного процесу. Від рівня комунікації залежить її ефективність, і дистанційне навчання тут не виняток. Взаємодія між студентами та викладачами в дистанційному навчанні відбувається в межах штучно створеного комунікативного простору. Складністю дистанційного навчання є не тільки стимулювання студента до внутрішньої роботи, а й можливість розгортання діалогу, який дозволяє їм висловлювати найрізноманітніші пропозиції. Основна мета комунікації полягає в залученні та мотивації учасників до навчання.

Сучасні платформи дистанційного навчання надають викладачам та студентам широкі можливості і великий набір інструментів, та містять засоби для надання учбового матеріалу студентам, засоби контролю успішності, засоби для консультацій студента з викладачем в режимі он-лайн, засоби інтерактивної співпраці викладача і студента, а також можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Вибір конкретної платформи для впровадження в освітній процес навчального закладу залежить від багатьох факторів: фінансові можливості, вимоги до апаратної та програмної платформи, складність налаштування та адміністрування, а також цифрова компетентність викладачів та студентів.

Беззаперечним лідером серед засобів для організації дистанційного та змішаного навчання у закладах вищої освіти є платформа Moodle. Назва платформи є аббревіатурою від англійського Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище). Даний веб-додаток є вільно розповсюджуваним і надає

можливість створювати сайти для онлайн навчання. Саме цю платформу використовує і наш навчальний заклад, бо по суті вона є спеціалізованою системою управління контентом (CMS – Content Management System) для потреб освіти.

Платформа Moodle (<https://moodle.org/>) – безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням. Дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії викладачів, студентів та адміністрації закладу освіти. Зокрема, надає можливість подавати навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, веб-сторінка; урок як сукупність веб-сторінок з можливим проміжним виконанням тестових завдань); здійснювати тестування та опитування з використанням питань закритого (множинний вибір правильної відповіді та зіставлення) і відкритого типів; студенти можуть виконувати завдання з можливістю пересилати відповідні файли. Крім того, система має широкий спектр інструментів моніторингу навчальної діяльності учнів, наприклад: щодо загального часу роботи студента з конкретним навчальним предметом, відповідними темами або складниками навчального матеріалу, загальної успішності студента або групи в процесі виконання тестових завдань тощо.

Перевагою даної системи є наявність великої кількості модулів, так званих «ресурсів», що дозволяють оформляти різні типи навчальних матеріалів та проводити контроль за проходженням електронних курсів студентами.

В системі Moodle існує досить розвинута тестова система, за різноманіттям можливостей, мабуть, найпотужніша з аналогічних систем в світі. Крім того, гілка тестів в системі Moodle динамічно розвивається і розширюється – набір доступних інструментів для формування тестів постійно оновлюється.

Модуль тестів в Moodle дозволяє створювати тести різних видів: одноваріантна відповідь, багатоваріантна відповідь, встановлення відповідності між певними поняттями, введення слів та словосполучень в якості відповіді, тести правильно/неправильно, можливість виконання обчислень за формулою, позначення елементів на рисунку, написання есе тощо.

Для налаштування параметрів тесту існує також багато можливостей: - встановлення часу, шкали оцінювання, кількості спроб проходження тесту студентом, можливості бачити правильні відповіді вкінці тесту, порядок відображення питань та відповідей тощо.

Під час проходження тесту студент може бачити час, який залишився, кількість питань, результат тестування та коментарі викладача. В свою чергу, викладач може переглянути, при потребі, відповідь студента на кожне з питань та визначити типові помилки або знайти неоднозначності чи неточності у питаннях тесту.

Таким чином, застосування автоматизованих тестів у Moodle для контролю знань студентів демонструє ряд переваг і для викладачів. Перш за все, дані ресурси є досить зручними, адже не потребують для формування великих затрат часу, а результати автоматично відображаються в електронному журналі оцінок.

Отже, основними перевагами платформи Moodle є: доступність, простота використання, висока продуктивність, адаптація під конкретні потреби, простота інсталяції та оновлення. Зокрема, в системі дуже добре пропрацьовано модуль тестів.

Варто відмітити і недоліки системи:

- відсутність поняття семестру в базовій версії системи і як наслідок – неможливість формування підсумкових відомостей по дисциплінах;
- складна організація роботи з групами;
- високі вимоги до продуктивності персонального комп'ютера користувача.

Результати проведеного серед студентів опитування демонструють, що розміщення навчальних матеріалів дисциплін у вигляді Е-курсів на платформі дистанційного навчання сприяє кращій підготовці до занять та позитивно впливає на успішність та якість засвоєння навчальних матеріалів. Також, використовувати платформи дистанційної освіти доцільно не лише в рамках дистанційного навчання, а й у змішаному та аудиторному форматі проведення занять.

Сучасні освітні тенденції допомогли впровадити дану технологію в навчальний процес та забезпечили високий рівень доступності навчальних матеріалів, стимулювання навчальної діяльності студентів, формування у них прагнення до самоосвіти, самоперевірки, та, як наслідок, формування конкурентоздатного фахівця в певній галузі.

Zoom (zoom.us/download) – сервіс для проведення відео конференцій та он-лайн-зустрічей. Безкоштовна версія програми дозволяє проводити відео-конференцію тривалістю 40 хвилин, однак зараз під час воєнного стану сервіс зняв це обмеження.

Zoom підходить для індивідуальних та групових занять. Користувачі можуть використовувати додаток як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні. До відео-конференції може підключитися будь-який користувач за посиланням або ідентифікатором конференції. Заняття можна запланувати заздалегідь, а також зробити посилання для постійних зустрічей у певний час.

LearningApps.org ([LearningApps.org](https://learningapps.org)) – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Їх можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою або як індивідуальні вправи для учнів. Дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми. Конструктор LearningApps.org призначений для розробки, зберігання та використання інтерактивних завдань з різних предметів. Тут можна створювати вправи для використання з інтерактивною дошкою.

[Online Testpad Com](https://app.onlinetestpad.com) (<https://app.onlinetestpad.com>) – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати тести, кросворди, логічні ігри, діалоги та багато інших завдань.

Тести з автоматичною перевіркою дозволяють організувати швидке оцінювання рівня опанування навчального матеріалу студентами. Зазвичай тестові системи надають можливість створювати запитання різних типів (множинний вибір, текстова або числова відповідь, упорядкування, встановлення відповідності тощо). Часто є доступними бібліотеки готових запитань, які можна додати до власних сесій тестування, змінюючи їх у разі потреби.

Отже, онлайн сервіси – це допомога викладача при оцінюванні роботи студентів, новий крок в освітньому процесі в умовах військового стану. Вони створюють якісні зміни у процес формування української освіти.

Список використаних джерел

1. Бодненко Д. М., Варченко Л. О., Жильцов О. Б. Тестовий контроль знань студентів у системі Moodle. Навчально-методичний посібник для користувачів системи дистанційного навчання Moodle. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 112 с.

2. Переваги і недоліки дистанційного навчання. Освіта. ua : офіц. вебсайт. URL : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/adv/46958/> (дата звернення: 08.04.2023).

3. Тести у Moodle. Дистанційне та змішане навчання інформатики : вебсайт. URL: <http://dystosvita.blogspot.com/2015/02/moodle.html> (дата звернення: 08.04.2023).

ЦИКЛ ТРЕНІНГІВ «ШКОЛА ЛІДЕРСТВА» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Жукова Анна Робертівна

аспірантка Педагогічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка,
Працівник ЗСУ, викладач кафедри іноземних мов
та військового перекладу

Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного,

Загальок Наталія Миколаївна

викладач спеціальних дисциплін,
ВСП «Львівський фаховий коледж транспортної інфраструктури
Національного університету «Львівська політехніка»,

Яворська Юлія Степанівна

психолог,

Гриновець Орест Святославович

психолог,

Львівський міський центр соціальних служб,
м. Львів, Львівська область

За сучасних умов стрімкого розвитку суспільства, науки та техніки постає потреба у кваліфікованих, ерудованих, цілеспрямованих та ефективних

працівниках-лідерах, які володіють яскраво вираженими організаторськими компетенціями й внутрішнім прагненням до соціальної активності, які спроможні об'єднати навколо себе людей для досягнення поставлених цілей, готові до тривалої та напруженої роботи заради створення сприятливих умов для подальшого розвитку. А заклади спеціальної освіти, тобто коледжі та технікуми, потребують креативних, ерудованих та наполегливих абітурієнтів, які будуть старанно вчитися, ефективно виконувати поставлені завдання, організовувати свою діяльність та вести за собою своїх колег. Сьогодні майбутнім спеціалістам недостатньо володіти лише розвиненими професійними знаннями, вміннями та якостями, але й необхідно мати розвинені лідерські компетентності та якості, які дозволяють швидко пристосовуватися до навколишніх змін, знаходити правильні рішення у різноманітних складних ситуаціях, бути впевненим у собі, наполегливим та рішучим. З огляду на це, розвиток лідерської компетенції у студентів коледжу є необхідною потребою та вимогою сучасності. Одним із способів формування та розвитку лідерської компетенції у студентів коледжу є використання тренінгу в їх навчальній та практичній діяльності.

Насамперед, на наш погляд, варто розпочати із розгляду поняття «тренінг». На жаль, у сучасній науковій літературі відсутнє єдине загальноприйняте визначення поняття «тренінг», що спричинює досить різноманітне трактування цього поняття та наявність різних точок зору, шляхів, форм, методів та засобів для його пояснення. Слід відмітити, що створення тренінгу та появу його видів, таких як тренінг з продажів, тренінг особистісного розвитку та ін., напряду пов'язане із американським психологом Куртом Левіном [13]. Курт Левін був соціальним психологом, який у 1946 році сформував групи спеціального навчання, початковою метою яких, було покращення комунікативних навичок [8, с. 7]. Дослідник дійшов до висновку, що коли людина вчиться та функціонує у групі відбуваються суттєві зміни у її стосунках з іншими людьми, покращуються особистісні риси, вона більш об'єктивно аналізує свої дії та поведінку [9, с. 58]. Ці тренінги одержали назву

тренінг-групи або Т-групи. Вони базувалися на ідеї, що переважна більшість людей живуть та працюють в групах, однак вони не задумуються над тим, як вони беруть участь у соціальному процесі, як їх сприймають інші люди та яку реакцію в інших викликає їх поведінка [8, с. 143].

Беручи до уваги все вищесказане та проаналізувавши наукову літературу, ми можемо підсумувати, що тренінг є ефективним та активним способом одержання нових теоретичних і практичних знань, нової інформації, який дає змогу вчасно та комплексно здійснити перевірку отриманих під час тренінгової діяльності навичок і вмінь та застосувати отримані навички і вміння як у навчальній, так і в практичній діяльності. На наш погляд, застосування тренінгу для студентів коледжу у якості способу формування лідерської компетенції має на меті розширення знань та уявлень студентів про лідерство, виявлення і розвиток їх лідерських якостей та вмінь, а також активізацію їх особистісного лідерського потенціалу.

Варто відзначити, що вибір тренінгу як способу формування лідерської компетенції у студентів коледжу зумовлено тим, що він здійснює вплив на особистість студента, становлення його особистості з позицій досвіду лідерства, професійного досвіду, а також створює необхідні умови для набуття сукупності різноманітних навичок, установок, умінь, знань та якостей, що уможливають виконання майбутніми спеціалістами лідерських обов'язків у різних сферах діяльності. Більш того, як доводять науковці та Ю. Швалб та Н. Євдокімова, тренінг спроможний вирішувати ті завдання, які традиційні засоби й форми підготовки не в змозі вирішити [2].

С.І. Нестуля на підставі досліджень Л. Бондаревої, Р. Адамса, О. Керик, Л. Тодорова виділяє низку особливостей тренінгу як технології, що сприяє формуванню лідерської компетенції студентів. Дослідниця виокремлює наступні особливості:

- 1) групова робота, що сприяє можливості кожному студенту групи ідентифікувати себе з іншими, набувати нового досвіду, який полягає в засвоєнні навичок спілкування, поведінки у різних ситуаціях, генерації ідей,

лідерства тощо. Крім того, у групі найефективніше забезпечується зворотний зв'язок та підтримка з боку інших учасників;

2) запитання – пошук відповідей. Дана особливість передбачає особливу мету навчання під час тренінгу - орієнтацію на постановку запитань та пошук відповідей, набуття лідерського досвіду, допомогу учасникам у саморозвитку, самовдосконаленні, саморегуляції. Інтерактивні методи навчання забезпечують реалізацію мети в даному випадку та перетворюють студента із пасивного носія інформації та слухача в безпосереднього учасника, який отримує нові навички, знання та вміння;

3) інтерактивність. Ця особливість полягає в тому, що тренінги у процесі формування лідерської студентів передбачають інтерактивний обмін інформацією між тренером та групою, а також між самими учасниками. Під час тренінгу кожен студент має змогу відчувати відчуває власну причетність до процесу навчання та вважає набутий досвід «своєю власністю». Окрім того, студенти отримують можливість вільно висловлювати свої погляди, а навчання спрямовується не тільки на одержання знань, а й на прищеплення певних навичок та вироблення лідерської моделі поведінки;

4) неформальна атмосфера. Зазвичай тренінги проводять у зручній та затишній аудиторії, де місця розташовуються півколом, колом або малими групами, використовують сучасне технічне обладнання, що сприяє позитивному налаштуванню студентів, забезпечує ефективність процесу комунікації між ними, ефективність зворотного та інтелектуального зв'язку між учасниками тренінгу та уникнення одноманітності;

5) принцип «тут і зараз», адже методика та організація тренінгу передбачає побудову взаємовідносин між учасниками у системі «тут і зараз» та ґрунтується на відтворенні проблемних ситуацій, які є характерними для реального життя. Крім того, під час тренінгу студенти мають можливість «прожити» конкретну ситуацію, осмислити її, змінити модель поведінки та виробити навички прийняття рішень;

б) індивідуальні стилі, які передбачають поєднання різноманітних стилів спілкування, вправ для тренінгів, прийомів, інтерактивних методів, для прикладу дискусії, рольові ігри, експертні групи, інтерв'ю тощо, згідно з індивідуальними особливостями сприймання учасників та забезпечують високу ефективність тренінгу завдяки успішній реалізації його мети та низки завдань, які ставляться тренером;

7) синергетичний ефект, що проявляється в тому, що тренінг дає можливість здійснення злагодженої командної взаємодії тренера та учасників тренінгу, яка забезпечує усвідомлення значущості командної роботи, функціонування в оптимальному режимі ефективності, формування синергічного колективу, тим самим розвиваючи корпоративну культуру, командний дух, лідерську компетентність студентів;

8) принцип поступовості, який полягає в тому, що кожен наступний етап тренінгу повинен логічно випливати із попереднього, завдяки чому кожен учасник може послідовно заглибитись у процес усвідомлення себе, відкриваючи різні сторони власного «Я» та своєї самосвідомості;

9) пролонгована форма, адже зазвичай тренінг триває довше ніж звичайне заняття в коледжі та має чітко визначену структуру [11, с. 130-131].

О.Д. Павлюк виділяє низку важливих функцій тренінгу у процесі формування лідерської компетенції студентів коледжу, серед яких:

а) навчально-виховна – передбачає одержання сукупності інтегрованих знань та умінь їх застосування поза межами групи, а також виховання емоційно-ціннісного ставлення до лідерства;

б) мотиваційно-спонукальна – спрямованість мотиваційно-ціннісної сфери студентів на лідерство, заохочення до здобуття знань, досягнення успіху в навчальній, а потім і в професійній діяльності, вміння працювати в команді, самовдосконалюватися, перемагати та досягати поваги від інших і бути взірцем для інших;

в) освітня функція – передбачає підготовку до здійснення професійної діяльності та розширення світогляду;

г) розвивальна – передбачає гармонійний розвиток лідерських якостей студентів, їх зовнішньої та внутрішньої свободи;

д) комунікативно-компенсаторна – полягає у формуванні ціннісного ставлення до спілкування, емпатійної культури, комунікативних умінь, а також в оцінюванні себе як суб'єкта взаємодії, вмінні працювати в команді та активізації невербальних умов спілкування;

е) релаксаційна функція – полягає у створенні доброзичливої атмосфери під час тренінгу, організації «ситуації успіху» та зняття емоційного напруження [14, с. 28].

Окрім низки важливих функцій у процесі формування лідерської компетенції у студентів, тренінг здатен виконувати ще й ряд надважливих завдань. Ми погоджуємося з В. Карманенко, який висловив думку про те, що тренінг виконує ряд важливих завдань, серед яких:

- формування лідерського світогляду на основі розгляду та вивчень теоретичних положень сучасної лідерської парадигми та практичного досвіду вітчизняних і світових лідерів;

- розвиток лідерських якостей і компетенцій, що спрямовуються на підвищення ефективності фахової діяльності;

- виховання активної, небайдужої та чіткої позиції при розв'язанні проблем, як професійного, так і суспільного та особистого життя;

- вироблення мотивації та пробудження прагнення до лідерства;

- сприяння формуванню оптимістичного сприйняття навколишньої дійсності, а також стійкості у кризових та стресових ситуаціях;

- формування та закріплення позитивного досвіду лідерської поведінки та взаємодії з іншими людьми [6, с. 92].

На наше глибоке переконання, використання тренінгу у процесі розвитку лідерських компетенцій студентів має на меті розширення уявлень та знань студентів про лідерство, виявлення і розвиток їх лідерських якостей та умінь, а також активізацію їх особистісного лідерського потенціалу.

Опираючись на це, було проведено із здобувачами освіти фахового коледжу, що готує фахівців освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр спеціальності 275 «Транспортні технології» експериментальний тренінг під назвою «Школа лідерства».

Перше заняття – це інтерактивна лекція та відеоматеріали котрі розкривають сутність та зміст феномена лідерства, історичні витоки лідерства, теорії та концепції лідерства; поділ, типи та критерії лідерства; основні принципи поведінки лідера. У групах обговорюють питання: Що для вас лідерство? Це вроджена здібність чи її можна розвинути? Чи легко бути лідером? Для чого нам лідерство? Інші заняття – практичні на яких учасники дізнаються про основи лідерства та працюють над виробленням та удосконаленням основних компонентів лідерської компетенції, виконуючи різноманітні вправи та завдання.

Отже, провівши дане дослідження, можемо зробити висновок, що тренінг є ефективним способом для формування у студентів лідерської компетенції, адже він дає можливість студентам розкрити їх лідерський потенціал, отримати необхідні знання щодо лідерства та одразу використовувати їх на практиці. Цикл наших тренінгів «Школа лідерства» спрямований на стимулювання творчої і соціальної активності та ініціативи молоді, формування в підлітків вмінь і навичок здорового способу життя у всіх сферах життєдіяльності однолітків за методикою «рівний – рівному», зміст нашого тренінгу сприяє активізації соціально-педагогічних функцій особистості лідера, спрямованих на реконструкцію соціокультурного оточення однолітків у сфері комунікації та дозвілля. Наші студенти набувають знань, вмінь і навичок, які допомагають їм бути відповідальними за зміни, що відбуваються в їх житті та в подальшій успішній професійній кар'єрі. Процес проведення тренінгових занять націлений на створення умов для самореалізації в якості лідера–тренера і менеджера самостійного соціального проекту, програми. Програма тренінгу спрямована на активізацію й удосконалення індивідуального досвіду кожного учасника, на усвідомлення ними своїх особливостей і ресурсів, що допомагає кожному визначити індивідуальні цілі в навчанні для вдосконалення себе і свого середовища.

Список використаних джерел

1. Афанасьєва Н. Є., Перелигіна Л. А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навч. посіб. Київ, 2016. 252 с.

2. Євдокімова Н. О., Швалб Ю. М. Навчальний тренінг як технологія підготовки фахівця у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: зб. наук. праць, 2011. Т.2. Вип. 7. Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського. С. 121-128.

3. Калінько І. В. Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах. I Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства», Чернігів. International Research and Practice Conference «Competitiveness of higher education of Ukraine in the conditions of information society» Chernihiv, 2018. С. 436-438.

4. Карманенко В. Педагогічні умови формування лідерських якостей у студентів економічних університетів. Витоки педагогічної майстерності, 2018. Випуск 21. С. 90-94.

URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/11633/1/Karmanenko.pdf>
(дата звернення: 03.04.2023).

5. Карпенко Є. Основи психотренінгу: навч. посіб. Драгобич : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 78 с.

6. Котенко Т. М. Тренінг як засіб активізації навчання у вищій школі. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія: Економічні науки*, 2009. Вип. 16 (2). С. 143-147.

7. Максименко С. Д., Прокоф'єва О. О., Царькова О. В., Кочкурова О.В. Практикум із групової психокорекції: підручник. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2015. 414 с.

8. Нестуля С. І. Провайдинг тренінгових технологій як дидактична умова формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах :

зб. наук. пр. Запоріжжя: КПУ, 2018. № 60. Т. 2. С. 129–133. URL; <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789.pdf> (дата звернення: 03.04.2023).

9. Нестуля С. І., Нестуля О. О., Карманенко В. В. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. Київ : Знання, 2013. 358 с.

10. Освітнє лідерство: від теорії до практики: монографія / авт. кол.; за наук. ред. В. Р. Міляєвої; Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ-Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2021. 296 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36659> (дата звернення: 03.04.2023).

11. Павлюк О. Д. Тренінг як метод розвитку лідерських якостей здобувачів освіти професійно (професійно-технічних) навчальних закладів. Science Review, 2019. №5(22). С. 26-32.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Забужанська Ганна Василівна
майстер виробничого навчання,
викладач спеціальних дисциплін,

Гаврилишена Віра Юрївна
майстер виробничого навчання,
Вище професійне училище № 11 м. Вінниці,
Вінницька область

Воля! Мало слів в українській мові мають так багато тлумачень. Воля – це і одна з функцій людської психіки, яка полягає насамперед у владі над собою, керуванні своїми діями й свідомому регулюванні своєї поведінки, це і право розпоряджатися на свій розсуд, це і відсутність обмежень, привілеїв. Але найголовніше, що воля це – свобода, незалежність, повна протилежність неволі і рабству. Це не просто слово чи поняття, це сутність справжнього українця, це те що відрізняє нас від навколишніх народів. Недарма, що навіть наш герб – Тризуб, якщо його елементи розібрати на складові букви то з них і читається справжня сутність української ментальності – ВОЛЯ.

Нашому поколінню в черговий раз за багатвікову історію випала нелегка доля війни зі східним сусідом, Багато дітей та підлітків за 9 років війни вирости і стали повноправними громадянами держави. Багато з них є воїнами Збройних сил України, волонтерами, робітниками, підприємцями та службовцями, які своєю повсякденною працею наближають нашу перемогу. Герої, якими можна пишатися, ходять просто серед нас. Але є приклади як відвертого зрадництва, так і байдужості та нерозуміння процесів, що відбуваються на сучасному етапі державотворення в нашій країні. Тому в умовах повномасштабного вторгнення окупаційних військ РФ з 24 лютого 2022 року виникає нагальна необхідність переосмислення національно – патріотичного виховання в системі освіти України, яке має сприяти формуванню свідомого громадянина – патріота України.

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості у дітей та молоді повинно здійснюватися на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення та створення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності, що триває з часів Київської Русі, козацтва, перебування наших земель у складі чужоземних держав, часів Української Національної революції та боротьби з більшовиками. Учасники Карпатської Січі, Української повстанської армії, в'язні сталінських концтаборів, дисиденти, герої Небесної Сотні, учасники війни російської федерації проти України повинні бути моральними прикладами в процесі національно – патріотичного виховання здобувачів освіти.

Разом з тим, національно – патріотичне виховання не повинно формувати ідеї культурного імперіалізму, тобто способу споглядання світу лише очима власної культури. Ідеї винятковості та вищості власного народу та культури приводять до потворних явищ деградації моралі, агресії до сусідів та геноциду представників інших народів, що ми бачимо як на прикладі нацистської Німеччини так і на прикладі рашизму у російській федерації. Завдання педагогів прищеплювати ідеї об'єднання різних народів, національних, етнічних, релігійних та соціальних груп, які проживають на території України,

навколо поняття української державності та українського громадянства, що здатне забезпечити всебічний соціальний та культурний розвиток кожного молодого громадянина, незалежно від походження. Українська держава заперечує будь – які форми дискримінації, підтримуючи всі мови і культури, забезпечує формування в учнях та студентах прагнення до взаєморозуміння, миру та злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними і соціальними групами нашої країни.

Водночас, у виховній роботі бажано враховувати вікові та освітні особливості здобувачів освіти, брак життєвого досвіду у молоді і тому уникати зайвої академічності та розумування. Бажано щоб виховні заходи були позбавлені проявів «шароварності» та надмірного пафосу – це, будьмо відвертими, часто сприймається як нещирість, а діти та підлітки гостро на це реагують. Краще говорити щиро та відверто, простими і зрозумілими словами, використовуючи наочні життєві приклади, це спростить розуміння важливих речей і понять.

Не менш важливо у виховній роботі постійно проводити паралелі між успіхами у навчанні обраній професії та її суспільній значимості в майбутньому дорослому житті. Здобуті у нашому навчальному закладі професійні знання, вміння та навички сприяють входженню в доросле життя, сприяють отриманню достойного робочого місця і слугують базою для подальшого професійного та кар'єрного росту випускників. Здобуті у Вищому професійному училищі №11 м. Вінниця спеціальності є актуальними і необхідними як у мирному житті, так і під час війни з рф. Отримані знання наші випускники зможуть використати, як під час служби у Збройних силах України так і у волонтерській та благодійницькій роботі.

Виховна робота в умовах збройної агресії рф проти України залишається складовою частиною освітнього процесу і покликана дати відповідь на виклики, кинуті війною освітнім закладам, викладачам та здобувачам освіти. Важливими напрямками виховної роботи серед підростаючого покоління нашої молоді нині мають стати:

- Психологічна та емоційна підтримка учнів;

- Навчання правил поведінки в умовах воєнного стану (під час повітряних тривог, поводження зі зброєю, боєприпасами, вибухонебезпечними предметами, перша медична допомога тощо);

- Адаптація та підтримка учнів – ВПО;
- Розвиток критичного мислення та медіа грамотності;
- Національно – патріотичне виховання.

Керуючись Концепцією національно – патріотичного виховання в системі освіти України, затвердженої 06.06.2022 року Наказом міністерства освіти України, комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів освіти, сім'ї, громадських, благодійних, релігійних організацій та інших інститутів має сприяти формуванню у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуттям вірності і любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського та конституційного обов'язку до захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Метою національно – патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина – патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянського та конституційного обов'язків, до успадкування духовних та культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції на основі духовно – моральних цінностей Українського народу.

Від «малого до великого», такими, на мою думку, мають бути принципи національно – патріотичного виховання. Потрібно прищеплювати вихованцям любов та повагу до власної сім'ї, історії рідного краю, як частину любові і поваги до великої родини – українського народу та великого дому – нашої України. Заохочувати дослідження власного родоводу та ролі власної родини в історії рідного краю, знати та поважати державні символи: Герб, Прапор, Гімн. Проводити тематичні заходи на святкування державних свят та національних героїв. Проводити виховні роботи із запрошенням героїв – учасників АТО,

ООС та війни, волонтерів. Заохочувати до волонтерської діяльності та допомоги Збройним силам України. Проводити тематичні екскурсії та походи до музеїв та пам'ятних місць. Заохочувати учнів до самостійної організації національно – патріотичних заходів та зустрічей з відомими (чи не дуже відомими) активістами, ветеранами тощо. Якщо дозволити у національно – патріотичному вихованні ініціативі йти знизу доверху, від вихованців до вихователів, лише згладжуючи кути та спрямовуючи зусилля самих вихованців, то результати виховання будуть більш переконливі.

У результаті злагодженої і цілеспрямованої роботи державних органів влади, закладів освіти, громадських та релігійних організацій, волонтерів та ветеранів війни, талановитої та активної молоді можна очікувати більших успіхів у формуванні в молодого покоління розвинутої патріотичної свідомості та відповідальності, любові до Батьківщини, поваги до національних, історичних, культурних і духовних цінностей Українського народу. Національно – патріотичне виховання, при правильно виставлених акцентах, може сприяти більш успішній мотивації в навчанні, гармонічному фізичному і психологічному розвитку дитини.

Список використаних джерел

1. Національно-патріотичне виховання молоді під час війни. Освітній проект «На урок»: офіц. вебсайт. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-nacionalno-patriotichne-vihovannya-molodi-pid-chas-viyeni-308491.html> (дата звернення: 30.03.2023).

2. Виховна робота в умовах війни: важливі аспекти. Освітній проект «На урок»: офіц. вебсайт. URL: <https://naurok.com.ua/post/vihovna-robot-a-v-umovah-viyeni-vazhlivi-aspekti> (дата звернення: 30.03.2023).

3. Спецпроект «Цей день в історії». Християни для України: офіц. вебсайт. URL: <https://c4u.org.ua/project/r-500/> (дата звернення: 30.03.2023).

4. Словник: портал української мови та культури. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8F> (дата звернення: 30.03.2023).

5. Вище професійне училище №11 м. Вінниці: офіц.. вебсайт. URL: <http://vpu11.vn.ua/> (дата звернення: 30.03.2023).

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ
ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ
З МЕДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ»**

Загорулько Марія Анатоліївна
кандидат філософських наук, викладач,
КЗ «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради,
м. Чернігів, Чернігівська область

Курс «Основи латинської мови з медичною термінологією» є невід'ємною складовою фахової передвищої підготовки майбутніх медиків.

Процес навчання основ латинської мови у закладах фахової передвищої освіти вирізняється термінологічною спрямованістю та міжпредметними зв'язками зі спеціальним дисциплінами: анатомією, фармакологією, хімією, хірургією, терапією тощо. Відповідно студент-медик на першому етапі навчання у медичному навчальному закладі має опанувати основи анатомічної, клінічної, фармацевтичної термінології, основи латинської хімічної та ботанічної номенклатури для набуття професійної компетентності. Адже він має навчитись свідомо й грамотно вживати медичну термінологію у процесі свого навчання та в подальшому у своїй фаховій роботі.

На сучасному етапі з метою підвищення ефективності навчання вирішується питання інтенсифікації освітнього процесу: актуальними стали інтерактивні методи навчання й контролю знань. Це робота в парах та групах з елементами гри, використання методів «мозковий штурм», «мереживна пилка», методу проєктів, скрайбінг-методу.

Методика скрайбінгу дає змогу студенту оволодіти навичками візуалізації набутих знань та продемонструвати свою думку у вигляді схем, діаграм, графіків і при цьому продемонструвати набутті знання у формі цілісного та структурованого образу. Залучення методу скрайбінгу дозволяє студенту

найбільш ефективно запам'ятати основні структурні моделі медичних термінів [1].

Невід'ємною складовою інтерактивного навчання є сучасні комп'ютерні технології, які використовуються для формування фахової компетенції студента. У зв'язку з переходом на дистанційне та змішане (в режимі онлайн та офлайн) навчання через карантин та військовий стан ця актуальність набуває ще більшого значення.

Загальновідомо, що застосування мультимедійних засобів забезпечує реалізацію принципів наочності та динамічності навчального процесу. За допомогою мультимедійних презентацій можна чітко та лаконічно подати значний обсяг термінологічних одиниць та алгоритми їх конструювання [2].

Слід зазначити, що сучасні комп'ютери та гаджети також уможливають навчання в режимі онлайн на освітніх платформах *Moodle*, *Classroom* та ін. Студенти мають змогу не тільки ознайомитись із новим програмовим матеріалом, виконати домашнє завдання, але й пройти тестування з відповідної теми.

Серед інноваційних технологій, які використовуються під час підготовки студентів з латинської мови для студентів-медиків можна назвати залучення онлайн сервісу *LearningApps*. Розроблені завдання інтерактивні, дають змогу студентам в ігровій формі засвоїти та перевірити рівень сформованих практичних навичок опрацьованого матеріалу. Як показала практика, засвоєння та перевірка програмового матеріалу відбувається швидше. Водночас залучення цього сервісу дозволяє урізноманітнити і розвантажити практичні заняття [3]. Ефективність проходження тестування на онлайн сервісі *LearningApps* пояснюється також й тим, що у разі зробленої неправильної відповіді на тестове запитання студент зразу бачить правильну відповідь, що сприяє самоконтролю знань.

Безперечно, залучення інтерактивних комп'ютерних технологій (візуалізація навчального матеріалу за допомогою мультимедійних слайдів, комп'ютерне тестування, скрайбінг-презентація, створення проєктів) все більше входять в освітній простір студентів-медиків. При цьому реалізуються різні

форми інтерактивності: викладач – студент, студент – студент, студент – комп'ютер.

Використання інтерактивних методів та комп'ютерних технологій в процесі вивчення дисципліни «Основи латинської мови з медичною термінологією» забезпечує ефективне оволодіння основами медичної термінології не зважаючи на складні умови, в яких опинилась Україна.

Список використаних джерел

1. Бицко Н.І. Реалізація інноваційних методів викладання курсу «Латинська мова та основи медичної термінології». *Клінічна та експериментальна патологія*. Чернівці: Буковинський державний медичний університет. 2020. Т. 19, № 1 (71). С. 160-163.

2. Мороз О. Г., Осінська Ж. В. Латинська мова у системі формування фахової компетентності майбутніх фахівців-фармацевтів. *Професійна підготовка медичних та фармацевтичних фахівців у закладах фахової передвищої освіти*. Житомир: Житомирський базовий фаховий фармацевтичний коледж. 2022, С. 78-82.

3. Шпинта Г.М. Продуктивність вивчення латинської мови із залученням навчального сервісу Learningapps в освітньому просторі студентів-медиків. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. К., 2023. № 7 (25), С. 315-326.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Зайка Людмила Семенівна

викладач,

Лавренчук Оксана Василівна

викладач,

ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету»,
м. Вінниця, Вінницька область

Адаптація студентів до навчання є важливим етапом в їхньому житті, адже вона впливає на психічне здоров'я, на формування різних форм поведінки,

і на мотивацію до успішності. Але якщо додати ще й воєнний стан, то цей процес стає більш складним і вимагає додаткових зусиль як від студентів, так і від педагогічного колективу. Від того, наскільки успішно відбудеться адаптація студентів до навчального процесу, залежить їхній подальший розвиток і самореалізація як особистості, так і майбутнього фахівця.

Питання психолого-педагогічної адаптації розглядали в своїх роботах багато науковців, зокрема Павелків Р.В., Андрєєв В.І., Кушнерова Ю.Ю. та ін., однак недостатньо дослідженими залишаються особливості психологічної адаптації здобувачів фахової передвищої освіти до навчання в умовах війни.

На основі узагальнення результатів досліджень із проблеми адаптації першокурсників до нових умов навчання (О.І. Борисенко, Т.О. Комар, В.А. Скрипник, В.С. Штифурак та ін.) зроблено висновок, що соціально-психологічна адаптація – це процес, який виникає у відповідь на значущу новизну в навколишньому світі, це процес взаємодії особистості й середовища, під час якого особистість повинна враховувати особливості оточення й активно впливати на нього, щоб забезпечити задоволення своїх потреб. Також виявлено такі психологічні аспекти адаптації студентів в умовах закладів фахової передвищої освіти:

- соціально-педагогічний - пристосування до нової дидактичної ситуації, що відрізняється від шкільної формами й методами організації навчального процесу (збільшення обсягу навчального матеріалу, підвищення самостійності);
- соціально-психологічний - засвоєння нових соціальних норм, встановлення й підтримка певного соціального статусу в новому колективі (переключення уваги з навчання на спілкування, хворобливі переоцінки самих себе);
- мотиваційно-особистісний - формування позитивних навчальних мотивів й особистісних якостей майбутніх фахівців.

Проте на процес соціально-психологічної адаптації першокурсників впливає й ряд негативних факторів:

- недостатній рівень підготовленості за шкільною програмою,

- слабо виражені навички навчальної роботи, недостатній розвиток словесно-логічного мислення.

- збереження характерної для частини студентів пасивності, відсутність самостійності.

- недостатньо виражені установки на здобуття професії.

- невпевненість у власних силах.

Найважче відбувається процес адаптації до навчання у студентів вразливих категорій (сироти, інваліди, внутрішньо переміщені), схильних до порушень дисципліни та тих, що мають підвищену тривожність (служба рідних у ЗСУ чи проживання на окупованих територіях, інвалідність батьків, або ж смерть під час війни). Також важко адаптуються до нових умов навчання студенти із заниженою самооцінкою, здебільшого це діти із сільської місцевості. Труднощі в таких студентів викликані складністю й певною екстремальністю їхньої життєдіяльності саме тому, що вона проходить у відриві від близьких людей (батьків, рідних), які підтримували їх раніше у всьому, допомагали.

Ці та інші фактори на соціально-психологічному рівні викликають порушення взаємодії першокурсників і нового середовища й призводять до дезадаптації, а саме: почуття незадоволення, страждання, що нерідко призводить до утворення комплексу неповноцінності. Тому співпраця викладача й студента – це своєрідний тренінг, у процесі якого молоді люди оволодівають уміннями й навичками співіснування.

У сьогоденних умовах, під час війни, адаптація студентів-першокурсників значно ускладнюється ще й через те, що вони можуть відчувати страх, тривогу, невизначеність і незахищеність. Це може призвести до зниження рівня самопочуття та погіршення настрою й успішності в навчанні. Тому важливо забезпечити психологічну підтримку студентам, щоб вони відчували, що не залишилися наодинці зі своїми емоціями й страхами.

Під час війни великого значення набуває часовий інтервал адаптаційного процесу, тому важливо, щоб цей процес проходив якнайшвидше та без

ускладнень для психічного здоров'я першокурсників. Адаптація студентів до навчального процесу є необхідною складовою для їхнього подальшого розвитку й професійної самореалізації. Цей процес включає в себе пристосування до нових вимог, умов навчання, соціального оточення, бажання навчатися, адаптацію до нових умов проживання та в загальному контексті до життя в країні в стані війни.

Усі пізнавальні, соціально-психологічні й професійні труднощі, які виникають у студентів в процесі адаптації, можна подолати за допомогою функціонування консультаційних центрів для студентів, проведення систематичних виховних бесід і просвітницько-профілактичних заходів, підвищення рівня мотивації, формування професійної готовності до майбутньої діяльності, оптимізації освітнього процесу, організації навчальної діяльності з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти.

Отже, завдання педагогічного колективу стосовно полегшення адаптації першокурсників: сприяти всебічному розвитку студентської молоді, формувати активну життєву позицію та комплекс мотивацій для подальшого розвитку, допомогти їм здобути кваліфікацію на рівні їхніх можливостей, виховувати соціально-адаптованого й висококваліфікованого спеціаліста.

На сьогодні, зважаючи на те, що в Україні триває повномасштабна війна, пріоритети молоді кардинально змінилися, питання навчання є менш актуальним, тому що головними стали безпека й допомога країні. Проте, коли завершиться війна, людям знадобляться знання, освіта, які допоможуть бути конкурентоспроможними на сучасному ринку праці, розвиватися та будувати нову державу. Саме тому дуже важливо, щоб студентська молодь включалася в освітній процес, навчалася успішно справлятися з вимогами до навчання, опановувала знання та вміння, які б могла в майбутньому успішно застосовувати на практиці.

З метою полегшення адаптації до навчання студентів-першокурсників викладачам, психологам постійно необхідно робити акцент на налагодженні ефективної взаємодії учасників освітнього процесу завдяки організації

особистісно-орієнтованої, емоційно-підтримувальної комунікації, в основі якої - неупередженість, щирий інтерес, підтримка, турбота. Усе це вкрай необхідно для здобувачів освіти за умов війни, тому що знижує їхній стресовий поріг і мотивує жити повноцінно, забезпечує досягнення емоційно-ціннісної спільності викладача й студента. Головне правило такої комунікації – залишатися оптимістами та вірити в добро й Перемогу.

Отже, емоційно-підтримувальна педагогічна комунікація, за якої викладач готовий завжди допомогти, може продемонструвати здобувачам освіти відкритість, доступність, створити для них відчуття причетності до освітнього процесу, захищеності від загроз зовнішнього середовища, полегшити їхню адаптацію до навчання. Водночас усе це спрямоване на формування якісного фахівця в умовах воєнного стану, що є викликом сьогодення. Всупереч складним і трагічним подіям в Україні молодь повинна навчатися, що забезпечить майбутнє нашої держави, адже нині це їхній фронт у цій війні.

Список використаних джерел

1. Павелків Р. В. Загальна психологія. Київ: Кондор, 2009. 181 с.
2. Що таке адаптація в психології. Авторський блог сучасної психології і відносин: офіц. вебсайт. URL: <https://pyrogiv.kiev.ua/shho-take-adaptaciya-v-psixologi%D1%> (дата звернення: 08.04.2023).
3. Ukraine refugee situation. Operational Data Portal: офіц. вебсайт. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 08.04.2023).
4. Психологічна служба університету: активна робота на фронті ментального здоров'я. Львівський національний університет імені Івана Франка: офіц. вебсайт. URL: <https://lnu.edu.ua/psykholohichna-sluzhba-universytetu-aktyvna-robot-na-fronti-mentalnoho-zdorov-ia/> (дата звернення: 08.04.2023).
5. Томчук М. І., Комар Т. О., Скрипник В. А. Психологія адаптації до навчання студентів з особливими потребами: монографія. Вінниця : Глобус-Прес, 2005. 226 с.

6. Штифурак В. С., Лемківська Г. П., Сорочинська В. Є. Адаптація першокурсників в умовах вищого навчального закладу: навчальний посібник. К.: ЗАТ «ВПОЛ», 2001. 124 с.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Засоба Жанна Миколаївна

заступник директора з навчально-методичної роботи,
викладач-методист,

Рибка Віра Андріївна

практичний психолог,
Дніпровський політехнічний коледж,
м. Дніпро, Дніпропетровська область

У сучасному соціокультурному суспільстві, орієнтованому на єдиний освітній простір, якість фахової передвищої освіти визначається ступенем розвитку базових та специфічних професійних компетенцій, які закладені в освітньому стандарті відповідно до профілю навчального закладу та обраної спеціальності.

Однак цей критерій обумовлений деякими значимими факторами, що сприяють, а за їх відсутності або неналежному рівні представленості перешкоджають підвищенню якості вищої освіти: по-перше, це якість педагогічної діяльності, що виражається у стані навчально-матеріальної бази та науково-методичного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, технічного та кадрового забезпечення, по-друге – якість знань, ступінь сформованості у відповідних умінь, що навчаються. навичок, розвиненість творчих та індивідуальних здібностей, якостей особистості та ціннісних орієнтацій; по-третє – ступінь відповідності теоретичних знань та вмінь тих, хто навчається їх практичному використанню в житті та подальшій професійній діяльності; по-четверте – наявність наукової школи, у руслі якої здійснюється науково-дослідницька діяльність студента під час навчання у вищому навчальному закладі.

Більшість цих факторів, визначаючи якість освіти, прямо чи опосередковано вказує на важливість та значущість викладання у ВНЗ та коледжах соціально-психологічних дисциплін, а також психологічного супроводу професійної освіти молоді.

У сучасній науці психологічний супровід розглядається як метод, а в деяких аспектах і як технологія, спрямована на створення соціально-психологічних умов, завдяки яким суб'єкт життєдіяльності прийматиме оптимальні рішення у різних життєвих ситуаціях. Щодо молоді це цілеспрямовано організована в закладах освіти діяльність, орієнтована на створення системи соціально-психологічних умов, що сприяють успішному навчанню та розвитку кожної молодої людини, а також своєчасно надана йому соціально-психологічна допомога та підтримка як в особистісному, так і в професійному плані.

Технологія створення соціально-психологічних умов:

- для успішної адаптації до вимог нового освітнього середовища та ознайомлення з обраною професією, формування її позитивного образу;
- психологічної освіти та використання психологічних знань для розвитку необхідних професійних умінь та навичок;
- формування професійної самосвідомості та психологічної культури професіонала;
- активізації прагнення молоді до особистісного та професійного зростання та розвитку.

У процесі навчання у коледжі молода людина має освоїти важливі та необхідні для майбутньої професійної діяльності знання, вміння та навички. У професійному навчанні можна виділити теоретичне навчання та практичну підготовку. В основі теоретичного навчання лежать розуміння суті обраної професії та освоєння необхідних для майбутньої професійної діяльності знань у ході вивчення різних дисциплін та факультативних курсів згідно з навчальними планами тих чи інших напрямів підготовки чи спеціальностей.

В основі практичної підготовки лежить процес вироблення професійних умінь та навичок, а також професійно важливих якостей на основі практичного опрацювання засвоєного матеріалу у вигляді вправ, тренінгів, кейсів, проектів та проходження практики. Разом з тим, нам важливо розуміти, яке значення на етапі професійного навчання має психологічне просвітництво і як воно має здійснюватися.

На сучасному етапі розвитку суспільства, науки та культури найважливішими завданнями психологічної освіти є розширення та поглиблення психологічних знань, підвищення психологічної культури кожної людини. Для кожного студента психологічні знання корисні як основа для саморозвитку та саморегуляції своєї особистості, поліпшення міжособистісних відносин, зростання професійної компетентності та успішності самореалізації у всіх сферах життєдіяльності. Але при цьому кожна людина повинна усвідомлювати та розуміти важливість та необхідність оволодіння психологічними знаннями, що народжуватиме прагнення до їх придбання та бажання використовувати у житті та практичній професійній діяльності.

Психологічне просвітництво може здійснюватися у процесі викладання соціально-психологічних дисциплін, а також у процесі проведення спеціально організованих заходів (факультативів, лекторіїв, психологічних бесід, консультацій, соціально-психологічних тренінгів тощо). Викладання соціально-психологічних дисциплін є важливим і особливо актуальним студентам, професійна діяльність яких буде безпосередньо пов'язана з людьми. Освоєння психологічних знань та умінь дозволить розвинути певні практичні аспекти професійної компетентності студентів (зокрема, вміння розуміти мотиви поведінки та діяльності інших людей, враховувати при організації професійної праці їх загальні та індивідуально-психологічні особливості, при аналізі робочих ситуацій професійного життя, включаючи конфліктні, їх психологічні нюанси), що багато в чому дозволяють здійснювати регулятивну та прогнозуючу функції.

Найважливіша здатність, яку має набути молода людина у навчальному закладі, – це здатність вчитися та самостійно здобувати нові необхідні знання, яка є основною у професійному становленні та подальшому професійному зростанні. Засвоїти конкретний набір знань у наш час недостатньо для професіонала, оскільки отримані знання без їхнього оновлення та модифікації швидко старіють та стають неактуальними. Більш важлива здатність самостійно добувати нові та необхідні для якісної професійної діяльності знання. Вона заснована на вмотивованості студента, його творчому мисленні та інноваційно-пошуковій діяльності, які важливо актуалізувати у навчально-виховному процесі. У цьому плані саме психологія здатна показати і вказати на найефективніші шляхи самоосвіти та її подальше значення у житті молодого покоління.

Також слід звернути увагу на активну роль у психологічному супроводі фахової передвищої освіти соціально-психологічних служб. Їхнє основне призначення – сприяти соціально-психологічному благополуччю учнів та педагогів, допомагати їм у розумінні себе та інших, у подоланні навчальних та життєвих проблем та труднощів, у професійному самовизначенні та розвитку та ін. Саме фахівці психологічної служби здатні організувати цілеспрямовану роботу у цьому напрямі – від психологічної діагностики та психологічної освіти до групового та індивідуального консультування, активної тренінгової роботи.

Вищевикладена система умов створює сприятливий фон для розвитку та саморозвитку особистості майбутнього фахівця у навчально-професійній діяльності, робить більш стійкими пізнавальний інтерес та установку на глибоке вивчення навчальних предметів, що сприяє злиттю зовнішнього «повинен, потрібно» та внутрішнього «хочу, можу», т. е. активізації автентичності. Важливо наголосити, що навчально-професійна діяльність має супроводжуватися не страхом зовнішньої оцінки, покарання та відсутності успіху, а внутрішніми мотивами власних професійних досягнень, отже, свідомого ставлення до вчення, розуміння його ролі у побудові професійної кар'єри. Тому підготовка молодих спеціалістів має здійснюватися за трьома

напрямами: спеціальна (теоретична) підготовка; практика оволодіння спеціальними технологіями професійної діяльності; особистісний розвиток, саморозвиток та самовдосконалення. Психологічне супроводження здатне покращити якість підготовки майбутніх фахівців з усіх трьох зазначених напрямів.

Список використаних джерел

1. Панка В. Г., Цушко І. І. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник в 2 т. Т.1. К. : Ніка-Центр, 2005. 328 с.

2. Панок В. Г. Психологічна служба: навчально-методичний посібник для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський : ТОВ Друкарня Рута, 2012 488 с.

3. Романовська Д. Д., Ящук М.Г. Стратегії психологічного супроводу освітнього процесу на етапі розбудови нової української школи. Збірник тез за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 11-12.10.2018 «Сучасна освіта в контексті нової української школи». Чернівці : М-во освіти і науки України, ІППОЧО, 2018. С. 183-186.

ДО ПИТАННЯ ПРО СИСТЕМУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Зварич Лілія Володимирівна

викладач,

Золочівський професійний ліцей,

м. Золочів, Львівська область,

Зварич Анастасія Юрївна

аспірантка кафедри теорії та філософії права,

юридичний факультет,

Львівський національний університет імені Івана Франка,

м. Львів, Львівська область

Сьогодні професійна (професійно-технічна) освіта, як і освіта загалом, стоїть на етапі реформування. Рушійною силою реформ є виклики та проблеми

сьогодення: 209еред вищої209ційний процес та імплементація міжнародних стандартів освіти, воєнний стан та руйнування мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти; часткова невідповідність змісту й рівня якості професійної (професійно-технічної) освіти запитам і потребам ринку праці та значна втрата зв'язків закладів професійної (професійно-технічної) освіти з бізнесом через призупинення (припинення) діяльності підприємств [12]. Перш за все, вирішенням існуючих проблем є ефективна система нормативно-правових актів.

Для того, щоб сформувати цілісне уявлення про сучасну систему нормативно-правових актів у сфері професійної (професійно-технічної освіти) в Україні, варто з'ясувати зміст правового визначення поняття «система нормативно-правових актів» та основних підходів до його розуміння.

Слушно зауважує М. І. Козюбра, що будь-яка сучасна правова система світу характеризується достатньо великою кількістю нормативно-правових актів, тому виникає проблема їх упорядкування та взаємоузгодженості. Взаємоузгодженість нормативно-правових актів забезпечується наступними чинниками: 1) зміст нормативно-правового акта в кінцевому підсумку має бути підпорядкований людині як найвищій цінності, забезпеченню її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки; 2) положення конституції є основним юридично-ціннісним орієнтиром у процесі правотворчості; 3) при прийнятті нових чи внесенні змін до чинних нормативно-правових актів не допускається звуження змісту і обсягу існуючих прав людини; 4) встановленням кожному органу публічної влади чітких меж його правотворчої та правореалізаційної діяльності; 5) послідовним проведенням ієрархічного зв'язку між нормативно-правовими актами. Цей зв'язок проявляється у тому, що кожний нормативно-правовий акт не може суперечити акту вищого за ієрархією нормотворчого органу [10].

Таким чином, система нормативно-правових актів – це сукупність ієрархічно взаємопов'язаних актів, які приймаються компетентними правотворчими органами (суб'єктами владних повноважень).

Традиційно у теорії права, виокремлюють вертикальну (ієрархічну) та горизонтальну систему нормативно-правових актів.

За вертикальної системи нормативно-правових актів місце акта визначається компетенцією правотворчого органу, який прийняв цей акт (поділ на закони та підзаконні акти). За горизонтальної системи нормативно-правових актів місце акта визначається за галузевою ознакою (об'єднання за одним предметом правового регулювання).

П. М. Рабінович розглядає систему нормативно-правових актів крізь призму ієрархії нормативно-правових актів, галузі правового регулювання та устрою держави [13].

Л. А. Луць розмежовує нормативно-правові акти за : 1) суб'єктом правотворчості – прийняті народом , главою держави , органом законодавчої влади, органом виконавчої влади , контрольнонаглядовим органом , органом місцевого самоврядування , керівником підприємства, установи чи організації або фізичної особи-працедавця; 2) характером і обсягом дії – нормативно-правові акти загальної дії, нормативно-правові акти виключної дії, нормативно-правові акти обмеженої дії ; 3) юридичною силою – закони й підзаконні нормативно-правові акти [11].

На законодавчому рівні в Україні також зроблено спроби визначити систему нормативно-правових актів України . На мою думку, прикладом вдалої класифікації нормативно-правових актів є проект Закону України «Про нормативно-правові акти» [9]. У статті 6 цього законопроекту визначено види нормативно-правових актів: закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Відповідно, нормативно-правове регулювання професійної (професійно-технічної) освіти ґрунтується на системі нормативно-правових актів, якими визначено право особи на її здобуття, особливості та порядок її отримання, державний стандарт професійної освіти, класифікатор професій професійної освіти, правовий статус здобувача професійної освіти, закладу професійної освіти та педагогічних працівників тощо.

Стаття 53 Конституції України [1] визначає види і форми навчання, та систему закладів освіти. Закон України «Про освіту» [2] конкретизує зазначені приписи, шляхом деталізації структури освіти, яка поділяється на: дошкільну освіту, загальну середню освіту, позашкільну освіту, професійно-технічну освіту, вищу освіту, післядипломну освіту, аспірантуру, докторантуру, самоосвіту.

Одним з видів освіти є професійна освіта, яка спрямована на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури, як декларує чинний Закон України «Про професійно-технічну освіту» [3].

Ефективним підзаконним нормативно-правовим актом є розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» [5].

Зважаючи на підписання Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні » № 64/2022 від 24 лютого 2022 року та введення режиму воєнного стану на території України, система професійної (професійно-технічної) освіти продовжує працювати, долаючи існуючі виклики. 19 червня 2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до чинного Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» [4]. Ці зміни передбачають повторне безоплатне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, можливість здобуття часткових кваліфікацій та отримання такої освіти незалежно від місця реєстрації . Зазначене робить професійну (професійно-технічну) освіту доступнішою як для учнів, так і для дорослих. Досягненням є звільнення учнів та педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти від загальної мобілізації.

Також, затверджено Положення про внутрішню академічну мобільність здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, які навчаються у

зкладах професійної (професійно-технічної) освіти України, що дозволило учням продовжити та закінчити навчання в безпечніших регіонах країни [7]. Також внесено зміни до Методичних рекомендацій щодо формування регіонального замовлення на підготовку фахівців, продовжено дію сертифікатів про атестацію на період дії воєнного стану [6].

Останньою новелою законодавства є прийняття 10 квітня 2023 року за основу проект Закону України «Про внесення змін до статті 19 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» щодо окремих аспектів процедури ліцензування» [9]. Необхідність прийняття змін полягає в узгодженні процедури ліцензування для закладів професійної (професійно-технічної) освіти з підходами, які застосовуються у сферах фахової вищої та вищої освіти.

Підсумовуючи, право на отримання професійної освіти визначено в Конституції України. Більшій правовій регламентації отримало як в загальних, так і спеціальних нормативно-правових актах. Враховуючи важливість та складність професійної освіти, відносини у відповідній сфері потребують упорядкування, юридичного закріплення та охорони з боку держави. Незважаючи на продовження режиму воєнного стану, законодавчі органи готують плани повоєнної розбудови країни, ключове місце у яких займає професійна (професійно-технічна) освіта, що вкотре підтверджує перспективність цього напрямку освіти та цінність фахівців, підготовлених у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, для держави та суспільства.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996. Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.04.2023).
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 1556-VII. Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14.04.2023).

3. Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.1998 № 103/98-ВР. Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.04.2023).

4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту від від 19.06.2022 № 2312-ІХ. Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2312-20#Text> (дата звернення: 14.04.2023).

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2020–2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» від 29.04.2020 № 508-р. Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 14.04.2023).

6. Розпорядження КМУ «Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів» № 329-р від 29 квітня 2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-metodichnih-rekomendacij-shchodo-formuvannya-ta-rozmishchennya-regionalnogo-zamovlennya-na-pidgotovku-fahivciv-ta-robitnichih-kadriv-329-290422> (дата звернення: 14.04.2023).

7. Наказ МОН «Про затвердження Положення про внутрішню академічну мобільність здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, які навчаються у закладах професійної (професійно-технічної) освіти України» від 26.03.2022 №273. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-vnutrishnyu-akademichnu-mobilnist-zdobuvachiv-profesijnoyi-profesijno-tehnicnoyi-osviti-yaki-navchayutsya-u-zakladah-profesijnoyi-profesijno-tehnicnoyi-osviti-ukrayini> (дата звернення: 14.04.2023).

8. Проект Закону України Про внесення змін до статті 19 Закону України "Про професійну (професійно-технічну) освіту" щодо окремих аспектів процедури ліцензування: проект закону України від 16.01.2023 №8365. URL:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=75483 (дата звернення: 14.04.2023).

9. Проект Закону України «Про нормативно-правові акти» від 01.12.2010 р. № 7409. Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=39123 (дата звернення: 14.04.2023).

10. Козюбра М. І. Загальна теорія права: підручник. К. : Атіка, 2015. 392 с.

11. Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. К. : Атіка, 2007. 412 с.

12. Шкарлет С. М. Освіта України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2022. 358 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analityc.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf> (дата звернення: 14.04.2023).

13. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Львів : Край, 2007. 192 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Зворська Надія Антонівна

старший викладач,

Гур'янова Наталя Миколаївна

старший викладач,

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Харків, Харківська область

Професійна компетентність, професіоналізм органічно пов'язані з творчістю, художньо-естетичним баченням результатів своєї праці. Розвиток інтелектуальних якостей, таких як: компетентність (організація знань, що забезпечують прийняття ефективних рішень у конкретній галузі діяльності), ініціатива (бажання самостійного пошуку нової інформації й освоєння нових

областей діяльності), творче мислення, здатність до саморегуляції (уміння керувати власною інтелектуальною діяльністю і самонавчанням), унікальність складу розуму – впливає на рівень професійної компетентності та кваліфікації спеціаліста мистецького профілю.

Сучасна система освіти ставить перед собою завдання виховати компетентну і соціально-активну особистість, яка має фундаментальні наукові, спеціальні і педагогічні, теоретичні і практичні знання, творче педагогічне мислення, широку ерудицію, духовність. Саме вищий освітній заклад володіє духовним потенціалом, здатним створити новий тип спеціаліста, професіонала, вивести його на новий значно вищий рівень соціальної реальності, особистої культури, де поєднуються професіоналізм, інтелект, соціальна зрілість, прагнення до творчості. Вимоги до майбутнього фахівця, наставника молоді зумовлюються соціальною потребою суспільства у гармонійно розвиненій, аксіологічно зорієнтованій, духовно багатій особистості.

Компетентність припускає відкриту пізнавальну позицію – уміння на будь-яку ситуацію дивитися з різних точок зору, тим самим стимулюючи напружену роботу думки. Безпосереднім джерелом інтелектуальної творчості є індивідуальний досвід людини: особливі суб'єктивні стани спрямованості розуму, що виявляються у перевагах і переконаннях. Важливим орієнтиром здатності керувати власною інтелектуальною діяльністю є здібність планувати, оцінювати, зупиняти свою діяльність, передбачати наслідки, знаходити помилки.

Сучасна вища школа має значні здобутки в галузі підготовки майбутніх фахівців до діяльності у сфері музичного мистецтва, особливо музично-педагогічного (Л. Коваль, О. Олекюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Шульгіна та інш.). Але, разом з тим, сьогодні необхідно зосередитись на змістовній конкретиці творчої сутності діяльності вчителя. Тому мета нашого дослідження – з'ясувати, чому фахівці недостатньою мірою володіють творчим потенціалом, потягом до самопізнання та продуктивно-акмеологічного становлення. У цьому ракурсі на перший план педагогічної

діяльності виходить творча взаємодія вчителя та учнів. Ця проблема може бути реалізованою за умов ефективного формування професійної компетентності вчителів мистецьких дисциплін. Професійна компетентність майбутніх фахівців включає: широку ерудицію в галузі художньої культури, педагогіки, психології, мистецтвознавства, естетики; володіння практичними вміннями й навичками (педагогічними, хормейстерськими, інструментально-виконавськими, вміння словесної інтерпретації музичних образів, тощо); сформованість особистісних якостей та здібностей, необхідних для успішного здійснення функцій викладача мистецьких дисциплін – педагогічних (толерантність, комунікативність, організаторсько-конструктивні здібності, зосередженість, тактовність, витримка, здатність до емпатії, ідентифікації), музично-фахових (музичні якості та здібності).

Професійна компетентність – основа професійної майстерності майбутнього вчителя. Її не можна звести ані до педагогічних здібностей, ані до знань у галузі мистецької освіти, ані до особистих якостей та здібностей педагога. Основою професійної компетентності вчителя музичного мистецтва є активний інтерес до мистецької галузі знань, якісне викладання предмету, й основне – дієве знання закономірностей особистісного розвитку фахівця на різних вікових етапах та специфіка його акмеологічного становлення.

У мистецькій освіті завжди відбувається взаємопроникнення знань і продуктивної активності, оскільки жодну інформацію в галузі мистецтва не можна розкрити без залучення людини до самостійної художньої діяльності, усі види якої стимулюють прояви фантазії, образного уявлення. Це стосується не лише процесів творення, але й виконавських інтерпретацій, ефектів співпереживання в ході художнього сприйняття. Наявність творчого елементу забезпечує взаємозв'язок педагогічних впливів і саморозвитку людини, що є важливою умовою становлення критичності її мислення, потреби постійного оновлення знань, здатності до духовної самоорганізації та самовираження.

Розглядати структуру компетентності вчителя мистецьких дисциплін доцільно у такій послідовності: професійні знання, їх зміст, типи і види знань.

При цьому важливо, щоб знання не були добіркою абстрактних понятійних елементів, а відбивали діалектику пізнання (від загального до конкретного і навпаки), з обов'язковим урахуванням їхнього місця в пізнавальному процесі, а також сутнісних особливостей кожного типу знань. Орієнтаційно-інтеграційний критерій професійної компетентності враховує рівень розвитку інтелекту майбутніх викладачів мистецьких дисциплін – як складної цілеспрямованої системи, що містить пам'ять і функціонує з урахування принципу зворотного зв'язку. У зв'язку з цим доцільно зазначити, що на провідну роль інтелекту у музично-виконавській діяльності вказував Б. Яворський. Він неодноразово підкреслював, що виконавство складається з інстинкту, навичок і інтелекту. Анітрохи не применшуючи значення інстинкту – чуття, інтуїції, безпосереднього сприйняття образу, Б. Яворський підкреслював, що саме лише чуття безсиле створити художньо-музичний образ. На думку вченого, основними функціональними елементами в такій системі є механізми запам'ятовування, аналізу, синтезу (розуміння).

Одним із основних критеріїв сформованості компетентнісного компонента є уміння майбутніх викладачів мистецьких дисциплін вирішувати педагогічні ситуації, сприяючи особистісному розвитку учня. З цього приводу доцільно зазначити, що глибина та різнобічність знань викладачів не завжди співпадають з продуктивністю їх діяльності. Досвідченість учителя, сама по собі, не призводить до структурних змін в педагогічній діяльності, яка характерна для високого рівня професійної майстерності. Особистість учителя, з цієї точки зору, доцільно розглядати в її внутрішній цілісності, де професійне та особисте «Я» тісно пов'язане з системою цінностей. Неможливо розглядати психолого-педагогічну компетентність учителя поза розвитком його особистості. Детермінується це тим, що, по-перше, особистість засвоює необхідні знання, уміння, навички лише в особистісному контексті, а по-друге, вона пересвідчується, що опанувати професійну майстерність можна лише на індивідуально-творчому рівні.

У висновках доцільно зазначити, що процес формування у студентів механізму фахової компетентності має бути керованим. Для цього потрібний якісний та кількісний аналіз тих змін, що відбуваються в ході професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, що ґрунтується на констатації наявного рівня розвитку відокремлених компонентів структури професійної компетентності та пошук шляхів вирішення виявлених суперечностей і недоліків професійного розвитку студентів на етапі навчання.

Список використаних джерел

1. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Зданевич Марія

здобувачка освіти,

Зеленська Діана

здобувачка освіти,

Шахман Ольга Андріївна

завідувач навчально-виробничої практики,

Снедков Антон Ігорович

викладач,

КЗ «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв»

Харківської обласної ради,

м. Харків, Харківська область

«Метод проектів» або «проектна технологія навчання» не є принципово новим явищем у світовій педагогіці. Ця технологія навчання виникла ще у 20-ті роки минулого сторіччя в США. Тоді метод проектів називали також «методом проблем» і пов'язувався він з ідеями гуманістичного напрямку у філософії й освіті, розробленими американським філософом і педагогом *Джоном Дьюї* та його учнем *Уільямом Хердом Кілпатріком*. Дьюї пропонував будувати навчання на активній основі через діяльність учня відповідно до його особистого інтересу в цьому навчанні. У Великій Британії,

США, Бельгії, Фінляндії, Німеччині та багатьох інших країнах метод проектів здобув широкий відгук і втілення. Раціональне поєднання теоретичних знань та їх практичне використання в проектній технології можна сформулювати тезою: «Я знаю, навіщо мені потрібно, де і як я зможу використати все те, що я знаю» [3].

Численні дослідження, проведені як в нашій країні, так і за кордоном, показали, що більшість сучасних лідерів у політиці, бізнесі, мистецтві – люди, що володіють проектним типом мислення. Сьогодні в мистецькій освіті присутні всі можливості для розвитку у здобувачів проектного мислення за допомогою особливого виду діяльності – **проектної технології навчання** – способу розвитку творчості, самостійності, прагнення до ідеально-перспективного перетворення світу за допомогою креативних дій і операцій у процесі створення конкретного проекту ідеального та реального [1, с.261].

Для педагога проектна технологія навчання – це інтегрований дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання, який дозволяє виробляти і розвивати специфічні вміння і навички проектування: проблематизацію, цілепокладання, планування діяльності, рефлексію і самоаналіз, презентацію і самопрезентацію, а також пошук інформації, практичне застосування академічних знань, самонавчання, дослідницьку та творчу діяльність [1, с.261].

Для здобувача освіти проектна технологія навчання – це можливість максимального розкриття свого творчого потенціалу. Це діяльність, яка дозволяє проявити себе індивідуально або в групі, спробувати власні сили, докласти свої знання, принести користь, показати публічно досягнутий результат. Це діяльність, спрямована на вирішення цікавої проблеми, сформульованої самими здобувачами мистецької освіти [1, с.262].

✓ Проектна діяльність допомагає здобувачам навчитися умінню: планувати роботу; бачити проблему і перетворювати її у мету власної діяльності; розподіляти діяльність на конкретні кроки; знаходити інформацію, критично оцінювати її, ранжувати за значимістю; обмежувати за обсягом; оцінювати наявні ресурси, розподіляти сили і час на їх обробку; виконавши роботу,

оцінювати її результат, порівнювати його з тим, що було заявлено в якості мети роботи; бачити допущені помилки і не допускати їх у майбутньому [3].

✓ Проектна діяльність дозволяє сформувати у здобувачів такі компетентності: інформаційна, комунікативна, соціальна, предметна (здатність застосовувати отримані знання на практиці); професійно-практична (здатність оцінити ринок культурних, мистецьких, розважальних послуг і запропонувати нову ідею, послугу, продукт, проект) [1, с.262].

Існуюча класифікація проектів надає безмежні можливості для виявлення результативної схильності здобувачів до певного напрямку проектної діяльності. Серед ознак, що здійснюють розподіл проектів за різновидами, по-перше, привертає увагу – **домінуюча діяльність** (різновиди: дослідницькі, пошукові, творчі, ігрові/рольові, практично-орієнтовні, інформаційно-пізнавальні)[2]. Світ мистецтва своїм жанровим різноманіттям спонукає до створення саме творчих проектів. **Творчий проект** – це проект, що припускає вільний і часом нетрадиційний підхід до його виконання й до презентації результатів [4]. Це – інтегрована форма роботи, що надає можливість здобувачам проявити себе в театральному мистецтві, хореографії, вокалі, грі на музичних інструментах, роботі над костюмами, декораціями тощо. Це не тільки можливість показати свої організаторські здібності, а також виховання шанобливого ставлення до історії, культури, традицій країни, регіону, міста, селища. До основних показників творчих здібностей здобувачів, потрібних для створення творчих проектів, слід віднести: гнучкість та оригінальність думок; свободу творчості та самовираження; максимальний прояв креативності; імпровізацію, критичне мислення та пошук аналогій; чіткість, точність і сміливість (ризикованість) у створенні кінцевого продукту.

Головне завдання творчого проекту полягає в тому, щоб здобувач навчився грамотно, логічно, творчо висловлювати свої думки, використовуючи засоби художньої виразності. **Мета творчого проекту** – це модель бажаного кінцевого практичного результату (продукту), який повинен бути досягнутий здобувачем у підсумку проведення творчої роботи [3]. **Результат творчого**

проекту – це створення і презентація здобувачем творчого продукту: відеоролику; сценарію театральної вистави (театралізованого видовища), програми культурно-мистецького заходу (різної форми) та її сценічного втілення; віртуального журналу мандрівки разом з улюбленим героєм (творів різних літературних жанрів – казок, оповідань, есе, віршів, статей тощо) [3]. Презентація – це вітрина творчого проекту. Все має бути підпорядковано одній меті – найкращим чином показати результати роботи і компетентність її автора, яку він придбав у процесі цієї роботи [3].

Яскравими прикладами творчих проектів здобувачів коледжу можна вважати:

➤ «Зірка плюс Зірочка», конкурсно-розважальна програма побудована на міждисциплінарних зв'язках (навчальні дисципліни ОП «Народне пісенне мистецтво та хорове диригування», «Індустрія дозвілля: теорія, організація, технології», «ІТ-технології в сфері дозвілля», «ІТ-технології в музиці») – творча взаємодія викладачів та здобувачів: спільне розучування вокальних творів, побудова концертного номеру та його сценічне втілення з використанням відеоряду, музичного оформлення, елементів сценографії, що створенні особисто здобувачами – учасниками проекту (*захід проводиться вже вп'яте*);

➤ «Математика і музика», інтелект-шоу побудоване на міждисциплінарних зв'язках («Інформатика», «Музично-теоретичні дисципліни», «Індустрія дозвілля: теорія, організація», «ІТ-технології в сфері дозвілля», «ІТ-технології в музиці»), являє собою одночасно і презентацію книги (Світ математики: в 40 т., Т.12 Музика і математика), і шоу телевізійного типу «Що? Де? Коли?», і підсумковий контроль знань здобувачів спеціальності 025 «Музичне мистецтво» за вищезазначеними навчальними дисциплінами за 6 семестр III курсу (*захід має сертифікат учасника Всеукраїнського освітянського конкурсу «Педагогічний Оскар – 2020» в номінації «Інноваційний досвід роботи викладача»*);

➤ «Віртуальний хор в Україні» («Virtual choir in Ukraine») YouTube проект, побудований на міждисциплінарних зв'язках («ІТ технології в музиці»,

«Хоровий спів», «Ансамблевий спів», «Сольний спів», «Постановка голосу») – пошук нових форм взаємодії з метою підтримки та розвитку хорового мистецтва в Україні, залучення широкої громадськості та творчої інтелігенції, об'єднання українців з різних куточків світу, налагодження творчих відносин. Проект має на меті популяризувати українське хорове мистецтво, об'єднувати українців з різних міст та країн. Кожен наступний проект вирізняється головним чином своєю концептуальністю. Проект взяв участь в багатьох міжнародних та українських фестивалях і конкурсах. Здобув престижні нагороди. Проект є офіційно зареєстрованим Рекордом України, як найбільший і перший в Україні віртуальний хор. У проекті беруть участь студенти, викладачі, випускники коледжу і митці з багатьох навчальних закладів України, Європи та світу (<https://www.youtube.com/@VirtualchoirinUkraine/featured>).

➤ Яскравими прикладами творчих проектів випускників коледжу, які успішно реалізувалися в культурно-мистецькому просторі країни та поза її межами є «Он-лайн школа гітари та фінгерстайлу» Олександра Прокоп'єва (м. Харків, Україна), креативна агенція «Charizma Entertainment» Євгенії Маренич (штат Гоа, Індія), студія стріт-джаз танцю «No Consent Program» Аліни Павленко (м. Стамбул, Турція).

Реалії сьогодення – військові дії в нашій країні – активізували культурно-мистецький фронт. «Музи не мовчать» як в Україні так і на міжнародному рівні та надихають на створення творчих проектів за напрямками: благодійність, медіа, мистецтво, дизайн, література. Творчий пошук не закінчується під час війни, яка сіє смерть. Творчість зароджує життя і надає безліч можливостей для культурних дієвців, що з різних причин залишаються під час війни в Україні. Тож саме метод творчого проектування сприятиме формуванню нового покоління фахівців мистецького спрямування, спроможних відновити культурне середовище кожного регіону і країни в цілому у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Уйсімбаєва М. Проектна діяльність: теоретичні аспекти. *Витоки педагогічної майстерності*, 2014. Випуск 13. С.258-263.
2. Навчальні проекти. Якими вони бувають? TEACHHUB – Незалежна Освітня Корпорація. URL: <https://teach-hub.com/typy-navchalnich-proektiv/> (дата звернення: 28.03.2023).
3. Творчі проекти – Метод проектів. URL: <https://sites.google.com/site/metodproektiv/doslidnicki-proekti/tvorci-proekti-1> (дата звернення: 28.03.2023).
4. Тема 1. Метод проектів. Основні ознаки проектної діяльності. Етапи проекту. Отримання знань. дистанційна підтримка освіти школярів. URL: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/3106> (дата звернення: 28.03.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ОСВІТНІХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Івахненко Вячеслав Олександрович

викладач,

Красноградський педагогічний фаховий коледж
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Красноград, Харківська область

Освітня спрямованість фізичного виховання реалізується, перш за все, шляхом планомірної передачі вчителем і наступним засвоєнням здобувачами певного обсягу знань, систематичним їх поповненням і поглибленням. Сучасні програми з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти передбачають досить широке коло фізкультурно-спортивних знань, що охоплюють усі чинники розумної організації і забезпечення життєдіяльності здобувачів освіти.

Знання про суть фізичної культури, її значення для особи та суспільства, принципи і правила раціонального використання її цінностей; знання суто прикладного характеру, які є необхідною передумовою усвідомленого

засвоєння рухових умінь, формування навичок, ефективного використання фізичних можливостей у житті.

Без набуття рухових умінь і навичок неможливо домогтись успіху у практичній діяльності. Навіть незвичайні фізичні задатки людини, які вона одержала від природи, так і залишаться потенціями, якщо не реалізувати їх у діяльності, пов'язавши з раціональними способами виконання рухових дій. Формуючись як цілісно відрегульовані способи управління рухами, рухові уміння і навички є необхідними складовими реально проявлених рухових здібностей [1].

Вирішення освітніх завдань не самоціль, їх реалізація спрямована на одержання максимального ефекту від занять фізичними вправами в напрямку їх впливу на фізичну і духовну сферу людини, її здоров'я та творче довголіття. В цьому контексті освітні завдання виступають як обслуговуючі щодо оздоровчих та виховних.

При вирішенні освітніх завдань на уроках фізичної культури йдеться передусім про піднесення розвитку рухових здібностей учня(учениці) до такого рівня, який дасть йому змогу вільно управляти власними рухами в будь-якій життєвій обстановці. Хто володіє належною кількістю вмінь, той ніколи не розгубиться, вчасно здійснить ті дії, котрі найкращим чином відповідають ситуації, що виникла.

Кожен учитель повинен прагнути, щоб його учень(учениця) оволоділи широким набором рухових умінь. Прагнення деяких учителів засвоїти вузьке коло рухових дій безперспективне, бо призводить до збіднення рухового досвіду, а отже, викликає серйозні труднощі в навчанні. Високому рівню фізичної освіти сприяє засвоєння широкого кола фізичних вправ, що об'єднуються системними зв'язками.

Виховання здатності управляти рухами тісно пов'язане з умінням оцінювати виконувані рухи в часі, просторі і за рівнем м'язових зусиль. Точність просторових, часових і силових оцінок виробляється у під час

використання спеціально спрямованих рухів і отримання термінової інформації щодо допущених помилок [2].

Навчити учня(ученицю) розрізняти основні характеристики рухів – це самостійне завдання загальнорухової підготовки. Здатність оцінювати окремі характеристики рухів не залежить від рівня розвитку фізичних якостей (учень (учениця) може розвинути силу, швидкість) але не виробити здатності управляти ними.

Уміння управляти часовими, просторовими та силовими параметрами рухових дій дає значний приріст результатів виконання вправ (швидкості, точності, сили). Задля вдосконалення подібного вміння використовують такі прийоми:

- виконують вправи з пустотілими гирями, гантелями, палицями, м'ячами, заповненими піском, або водою, що надає їм необхідної (заданої) ваги;

- використовують з тією ж метою пластикові пляшки різної величини, наповнюючи їх за потреби водою, піском;

- постійно збільшуючи та зменшуючи вагу предметів, вимагають від здобувачів звіту про величину застосованого обтяження;

- вправляючись у метаннях, переміщують ціль угору, вниз, вправо, вліво здобувачі повинні навчитись оцінювати величини переміщення [3].

Велике прикладне значення має вміння взаємопогоджувати рухові дії. У побуті, на виробництві, в бойових ситуаціях, незважаючи на використання найсучаснішої техніки, роль узгодженої м'язової роботи дуже важлива. У деяких видах спорту успіх визначається цим фактором, а саме: веслування, групова акробатика, синхронне плавання тощо [2].

Навчати погодження колективних дій можна в будь-якій частині уроку фізичної культури. Цьому сприятимуть спеціальні вправи, а головне, вміла методика їх використання. Здобувачів треба навчати діяти в ігрових командах та естафетах, визначаючи роль капітана команди у процесі командної боротьби.

Освітні завдання визначають зміст процесу навчання, спрямовують навчальну діяльність, дають змогу передбачити конкретні результати уроку. Але цього ефекту можна досягти лише за умови їх точного формулювання. Неконкретне визначення освітніх завдань призводить до порушення логіки навчального процесу, дезорієнтує здобувачів, не сприяє їхній активізації.

Список використаних джерел

1. Круцевич Т. Ю. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Київ : Олімпійська література, 2007. 424 с.
2. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Харків : «ОВС», 2007. 406 с.
3. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль : Навчальна книга : Богдан, 2007. 272 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ПРОФТЕХОСВІТИ

Ільєнко Олена Віталіївна
викладач української мови та літератури,
ДНЗ «Запорізький професійний ліцей автотранспорту»,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Нинішні процеси реформування системи П(ПТ)О тісно пов'язані з пошуком нових способів організації освітнього процесу, підвищенням ефективності підготовки кваліфікованих робітників, оптимізацією професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки. Одним зі способів вирішення цих проблем є активне впровадження інтегрованого навчання в освітній процес ЗП(ПТ)О.

У Великому тлумачному словнику інтеграція – це «доцільне об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи» [1]. За системного підходу інтеграція визначається як процес взаємодії двох або більше систем з метою створення нової, яка набуває нових властивостей завдяки зміні властивостей та зв'язків її елементів. При проекції концепції інтеграції на сферу освіти в межах системного підходу можна визначити, що інтеграція – це процес взаємодії,

об'єднання, взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозближення, відновлення єдності двох або більше систем, результатом якого є утворення нової цілісної системи, що набуває нових властивостей та взаємозв'язків між оновленими елементами системи.

Впровадження інтегрованого навчання в освітній процес ЗП(ПТ)О – це спроба дати цілісне уявлення здобувачам освіти про навколишній світ, розвиток суспільства, науку, прагнення підвищити їхню розумову активність. Водночас, реалізація інтегрованого навчання в освітньому процесі ЗП(ПТ)О створює умови для формування креативного мислення учнів і системно-комплексного підходу у вирішенні виробничих питань. Завдяки цим передумовам у свідомості здобувачів освіти на основі загальноосвітніх і професійних знань формуються інтегровані.

Отже, дисципліни загальноосвітньої підготовки створюють базу, основу для оволодіння учнями предметами професійної підготовки, а вивчення предметів професійної підготовки дозволяє здобувачам освіти закріпити та застосувати на практиці знання із загальноосвітніх дисциплін, доповнити і поглибити їх при опануванні науковими основами техніки, технології, організації й економіки виробництва. Мова не про насичення змісту загальноосвітніх дисциплін професійноспрямованим матеріалом, чи навпаки, штучне наповнення уроків із предметів професійно-теоретичної чи професійно-практичної підготовки змістом загальноосвітніх дисциплін, а про інтеграцію знань, умінь, навичок із різних предметів, про синтез суб'єктивно нового знання.

Як зазначає Г. Попова, при здійсненні інтеграційних процесів у системі П(ПТ)О важливо діяти за трьома напрямками інтеграції: загальнонауковим, міждисциплінарним, внутрішньодисциплінарним [2].

При загальнонауковому напрямі суміжні інтеграційні зв'язки мають місце в усіх циклах підготовки кваліфікованих робітників: загальноосвітньому, загальнопрофесійному і професійному (професійно-теоретичному і професійно-практичному).

Міждисциплінарний напрям інтеграції змісту П(ПТ)О передбачає цілісність, системне бачення учнями виробництва, що вивчається. Це

спричиняє встановлення міжпредметних зв'язків при створенні уніфікованих навчальних планів і програм за групами професій і професіями широкого профілю.

Внутрішньодисциплінарний напрям інтеграції змісту П(ПТ)О характеризується планомірним переходом від загальних закономірностей інтеграційних процесів в освіті до часткових, методичних. Безперечно, основною вимогою при цьому є дотримання принципів структурування навчального матеріалу, зокрема: логіко-наукова і професійна обумовленість змісту навчальних дисциплін; взаємозв'язок теоретичного і практичного навчання; наступність знань і вмінь; взаємозв'язок загальноосвітніх, загальнопрофесійних і професійних знань.

Педагоги-дослідники проблем інтеграції виділяють етапи впровадження інтегративного підходу до педагогічного процесу ЗП(ПТ)О. Наприклад, І.М. Козловська виокремлює п'ять послідовних етапів [3].

Перший етап пов'язаний із виділенням базових елементів знань у вибраній загальноосвітній дисципліні, які є необхідними для формування світоглядних якостей та оволодіння в подальшому професійними знаннями. Ці базові знання складаються з двох груп: у першу групу входять знання, обов'язкові для всіх здобувачів освіти незалежно від профілю ЗП(ПТ)О: їхнього призначення – формування наукового світогляду, подальший розвиток пам'яті, мислення, спостережливості, уваги тощо. Іншими словами, це загальноосвітній мінімум знань, необхідний повсякчас людині. Друга група знань є базисною для формування професійного масиву знань, саме від їхньої сформованості й залежить пізнавальна здатність здобувача освіти опанувати професією. На основі цих двох груп знань і відбувається внутрішня інтеграція знань.

На другому етапі здійснюється внутрішньопредметна інтеграція знань у межах навчальних дисциплін загальноосвітньої підготовки. На основі детального аналізу навчального матеріалу вилучається другорядний навчальний матеріал, встановлюється оптимальне співвідношення між його якісними та кількісними компонентами. На третьому етапі здійснюється інтегрування знань, умінь і навичок учнів у межах дисциплін природничо-математичної та соціально-гуманітарної підготовки. При цьому узгоджуються

означення і позначення споріднених понять, усуваються суперечності в їхньому трактуванні, виробляються спільні алгоритми вивчення явищ і процесів тощо.

Четвертий етап передбачає інтеграцію з елементами загальнотехнічних дисциплін. Для окремих груп професій варто встановити специфічні особливості вивчення природничо-математичних і загальнотехнічних дисциплін в їхній взаємодії та визначитися з певною формою інтеграції: синхронне тематичне планування, інтегрований курс чи інтегрований спецкурс.

На п'ятому етапі інтеграції, що базується на результатах попередніх етапів, завершується формування системи загальноосвітніх, загальнотехнічних і спеціальних знань в умовах наступності та взаємодії всіх ступенів навчання.

Отже, особливості інтеграції у системі професійної (професійно-технічної) освіти визначаються наступним:

- кількість навчальних предметів і обсяг навчального матеріалу значно більші порівняно із системою загальної середньої освіти і питання інтеграції значно складніші;

- профіль і тип закладу освіти визначають варіативність предметів для вивчення і впливають на вид інтеграції;

- поєднання професійно-технічної та загальної освіти передбачає поєднання загальноосвітніх знань із технічними знаннями та виробничим навчанням;

- постійне зростання кількості інформації.

Зміст загальної освіти має будуватися з урахуванням професії та виділенням у загальноосвітніх і загальнотехнічних предметах професійно значущих тем [4]. Таким чином, на основі зазначеного можна дійти висновку, що систематичне використання інтегрованого підходу до організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О виробляє в здобувачів освіти вміння критично осмислювати матеріал, що вивчається. Новий матеріал вони порівнюють із тими знаннями, які їм відомі, зіставляють їх, аналізують, додають із відомого раніше, і ця активна розумова діяльність щодо узагальнення нового під впливом раніше відомого із суміжних дисциплін сприяє міцнішому засвоєнню програмного матеріалу.

Нині у практиці освітньої діяльності ЗП(ПТ)О інтегроване навчання має широкий спектр застосування:

- здобуття освіти за інтегрованими професіями;
- упровадження інтегрованих курсів і спецкурсів в освітній процес;
- організація та проведення інтегрованих занять;
- організація проблемно-пошукової, дослідницької діяльності на заняттях, що передбачає інтегрування знань із різних дисциплін.

Список використаних джерел

1. Академічний тлумачний онлайн-словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 15.04.2023).

2. Попова Г. Г. Интегративный подход к содержанию образования как фактор влияния на процесс формирования профессиональных интересов у учащихся профтехучилищ. *Эмиссия. Оффлайн*, 2010. ART 1432. URL: <http://www.emissia.org/offline/2010/1432.htm> (дата звернення: 15.04.2023).

3. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійної школи (дидактичні основи). Львів : Світ, 1999. 302 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО - ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Казаченко Тетяна Григорівна
викладач,

Костенко Надія Вікторівна
викладач,

ДНЗ «Запорізький професійний ліцей автотранспорту»,
м. Запоріжжя, Запорізька область

*«Педагогічна ідея – це повітря, в якому розправляє
крила педагогічна творчість»
Василь Сухомлинський*

Сучасні умови, повномасштабна війна з РФ, життя міста Запоріжжя, прифронтового міста, змушують освітян, не тільки нашого міста, а і багатьох інших міст України, працювати сьогодні дистанційно. А саме дистанційна робота сьогодні потребує впровадження і застосування інноваційних

технологій, щоб підвищити зацікавленість здобувачів освіти. Інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в освітню практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів. Вони охоплюють освітній процес ДНЗ від визначення мети до результатів. І саме умови, в яких опинилась наша країна, змінюють мету та зміст освіти. З'являються нові технології, методи, форми та засоби навчання. Головним освітнього процесу залишається урок.

Концепція сучасного уроку базується на особистісно – орієнтованих цінностях освіти, коли учень є центральною фігурою освітнього процесу. При цьому педагог у більшій мірі виступає в ролі організатора самостійної, активної, пізнавальної діяльності учнів, компетентного консультанта і помічника. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не лише на контроль знань і умінь, але на проектування, діагностику і корегування дій учнів, щоб вчасно допомогти своїми кваліфікованими діями усунути ускладнення та розвивати відповідні компетентності в учнях.

Найбільш загальна характеристика інноваційного уроку це показник активності учнів. Чим меншу активність під час уроку виявляє педагог і чим більше спонукає він учнів до активності – тим інтенсивнішим стає розвиток учня.

Сучасна освітня парадигма характеризується принципово новими положеннями в порівнянні з традиційними в питаннях формування цілей, змісту, вибору методів і засобів навчання. Сучасний зміст освіти та закономірності процесу навчання визначають ряд неодмінних вимог до сучасного уроку [6]:

- урок повинен бути логічною одиницею теми, розділу, курсу, відрізнятися цілісністю, внутрішнім взаємозв'язком частин, єдиною логікою розгортання діяльності педагога і учнів;
- урок повинен передбачати не тільки виклад нової навчальної інформації, а й завдання для її практичного застосування, причому частина знань повинна бути отримана учнями у процесі самостійного пошуку шляхом рішення пошукових задач;

- наявність науковості змісту, неодмінною умовою проявлення якої є ознайомлення учнів із доступними для них методами науки;

- реалізація індивідуалізації та диференціації навчання: виклад навчального матеріалу на уроці повинен бути варіативним за своєю структурою; використання навчального матеріалу та завдань для самостійної роботи учнів різного рівня складності;

- на уроці повинен здійснюватися розвиток навчальних компетентностей учнів за допомогою відтворення ними знань, вмінь і навичок, шляхом виконання завдань на застосування академічних компетентностей у нестандартних ситуаціях;

- на уроці повинно проводитися систематичне, планомірне та системне оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів, виявлення рівня їх навченості.

Під час модернізації освіти стає актуальною модель компетентнісного підходу у навчанні, складовими якого виступають такі поняття, як: ключові та базові компетентності, технологізація навчання, різнорівневий підхід у навчанні та інші. На основі реалізації цієї моделі інноваційний урок набуває інших, у порівнянні із традиційним, невід'ємних ознак. Перш за все, інноваційний урок – це урок інтерактивний із застосуванням інноваційного підходу до всіх етапів його проектування, планування, організації і аналізу.

Ознаками інноваційного уроку є:

- проєктованість;
- науковість та інноваційність змісту;
- орієнтованість на формування у здобувачів освіти навчальних досягнень високого рівня;
- застосування комплексу інноваційного дидактичного забезпечення;
- застосування інноваційних технологій і методів навчання, форм організації пізнавальної діяльності учнів;
- демократичність, кооперованість;
- інтерактивність і динамічність;
- креативність;
- рефлексивність.

Для планування інноваційного уроку викладач повинен враховувати сукупність форм, методів і засобів інтеракції, доступність, логічність їх застосування на певному структурному елементі уроку. Планування інноваційного уроку, є найскладнішим та найвідповідальнішим етапом, який складає наступний алгоритм підготовки педагога:

- визначення теми інноваційного уроку;
- визначення типу (в залежності від основної дидактичної мети) і виду уроку (в залежності від методів його проведення);
- відбір змісту навчального матеріалу, вибір методик його представлення з урахуванням інноваційності;
- підбір інтерактивних завдань для самостійної роботи учнів;
- визначення критеріїв оцінювання завдань, виконуваних учнями, (такими критеріями можуть бути якість, швидкості, самостійність, продуктивність, дотримання безпеки праці, творчість тощо);
- вибір інтерактивних форм організації пізнавальної діяльності учнів;
- визначення часових термінів на проведення структурних елементів уроку;
- підбір комплексу дидактичного і матеріально-технічного забезпечення;
- вибір інтерактивних методів навчання і контролю;
- розробка плану інноваційного уроку.

Рівень ефективності інноваційного уроку у закладах професійної (професійно-технічної) освіти напряму залежить від змісту навчання, який можна визначити як педагогічно обґрунтовану, логічно побудовану, зафіксовану в робочих навчальних програмах науково-технічну інформацію для формування знань, умінь і навичок, необхідних для виконання професійної діяльності визначеного рівня, обумовленого розрядом, категорією [2].

Сучасний викладач має володіти різноманітними інноваційними освітніми технологіями з метою створення у закладі освіти ефективної системи, в основі якої існують специфічні для певного типу освітнього середовища прийоми та технології реалізації освітнього процесу, які об'єднані освітніми цілями, пов'язані між собою завданнями, змістом, формами та методами впровадження. Застосування інноваційних технологій в Україні має відбуватись

з урахуванням сучасних світових тенденцій та використанням того технічного, технологічного та освітнього інструментарію, що вже існує у глобальному освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Єфремова Г. Л. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 444 с.
2. Покутня О. Н. Сучасні технології навчання. К. : Освіта, 2005. С. 149-166.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. К. : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
4. Радкевич В. Інноваційні процеси в сучасній професійній школі. Професійно-технічна освіта. 2005, № 7. С. 9-11.
5. Радкевич В. О. Професійна компетентність – складова професійної культури. Педагогічні та психологічні науки в Україні: зб. наук. праць: в 5 т. Т.4. Професійна освіта і освіта дорослих. К. : Педагогічна думка, 2012. 512 с.
6. Ромадіна Л. Сучасні вимоги до уроку. *Відкритий урок*, 2007. № 6. С. 66-79.

СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Камфорович Оксана Іванівна
викладач,
Шепетівський професійний ліцей,
м. Шепетівка, Хмельницька область

У зв'язку з активним розвитком ІТ-технологій будь-яка інформаційна діяльність, зокрема навчальний процес, докорінно змінюють свою форму. До методичного забезпечення висуваються нові вимоги, що мають враховувати використання мультимедійних технологій, серед яких чільне місце посідають електронні засоби навчального призначення. А в зв'язку з переходом на дистанційну форму здобуття освіти саме електронні ресурси потребують

активного вивчення та впровадження, що й зумовлює актуальність даної розробки.

Електронний навчальний посібник – програмно-методичний навчальний комплекс, що відповідає типовій навчальній програмі та забезпечує можливість здобувачам освіти самостійно чи за допомогою викладача засвоїти навчальний курс або його розділ. Він створюється із вбудованою структурою, словниками, можливістю пошуку тощо. Електронне навчальне видання може бути призначене для самостійного опрацювання матеріалу з певної дисципліни або для підтримки лекційного курсу з метою його поглибленого вивчення. Появу електронних навчальних посібників можна сприймати як якісно новий рівень інформатизації освіти [1, с. 2].

У Шепетівському професійному ліцеї педагогами практикується створення та впровадження в освітню практику мережевого освітнього контенту на базі платформи Google Сайт. Від користувача цим сервісом не потрібно якихось спеціальних знань. Сайт можна створити в два кліки мишкою, обрати шаблон і оформлення з галереї та приступити до створення сторінок. Це дозволяє використовувати сервіс педагогам та здобувачам освіти. Тут можна розміщувати як текстові документи, презентації, відео, фото, форми для опитування, так і посилання на них. Інформацію можна систематизувати у вигляді сторінок сайту.

Електронні ресурси з української мови розроблено відповідно до чинної навчальної Програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів (для 10-11 класів, рівень стандарту), яка відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, концепції «Нова українська школа». Посібники спрямовані на поглиблення, повторення й систематизацію отриманих раніше знань з пунктуації, орфоєпії та орфографії; містять відеоуроки, презентації, інтерактивні вправи, таблиці та схеми, завдання для

самоконтролю, які передбачають теоретичне і практичне засвоєння знань. Електронні навчальні посібники з української мови будуть важливими і доречними для використання як педагогами, так і здобувачами освіти, як на дистанційних заняттях, так і під час самонавчання, підготовки до ЗНО. Дизайн електронного ресурсу має верхню горизонтальну навігаційну панель, де знаходяться назви основних розділів: «Головна сторінка», «Відеоуроки», «Експрес-уроки», «Презентації», «Таблиці та схеми», «Інтерактивні вправи», «Завдання для самоконтролю».

У верхній частині «Головної сторінки» розміщено назву електронного посібника та посилання на найголовніші правила пунктуації, орфоєпії, орфографії, підручники, чинний (новий) правопис, словники, програму з української мови (рівень стандарту) для 10-11 класів, тренажер з української мови. На цій сторінці у стислій формі подається характеристика, значення мовних норм. До теми кожного уроку дібрано відео, презентацію, інтерактивну вправу, таблицю або схему, завдання для самоконтролю.

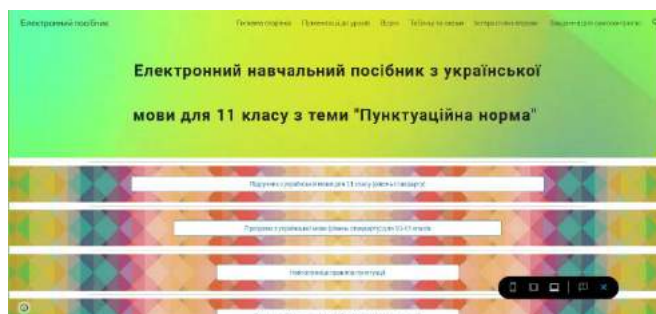
На сторінці «Презентації» матеріал подається лаконічно, доступно, чітко, а це допомагає доповнити, унаочнити, оптимізувати онлайн-урок для викладача, краще засвоїти матеріал, сформувані навички самоконтролю, надати навчально-методичну допомогу здобувачам освіти у самостійній роботі під час дистанційного навчання.

На сторінці «Відеоуроки» розміщені для учнів відео, які є дуже зручним ресурсом, що може компенсувати (принаймні частково) відсутність під час онлайн-заняття. Здобувачам освіти є можливість повернутись до незрозумілих моментів та переглянути пояснення кілька разів, повільніше, з паузами, відповідно до власного стилю навчання. Можна використати ці ролики на етапі підготовки до тестування чи навіть після завершення курсу для актуалізації матеріалу згодом. Після завершення дистанційного навчання ці ж матеріали можна буде використати для реалізації «перевернутого класу».

На сторінці «Експрес-уроки (від Олександра Авраменка)» подано відео про правила написання та вимови слів, які допомагають урізноманітнити та

доповнити уроки в дистанційному режимі. Сам відеоролик несе більш інформаційний характер, проте до нього можна сформулювати чітке завдання чи поставити запитання («що ж буде темою уроку?», «наведіть власний приклад на подану орфограму», «що нового ви дізналися?» і т.п.).

На сторінці «Таблиці та схеми» навчальний матеріал подається у сконцентрованому вигляді, включаючи активніше в роботу зорову пам'ять. Це полегшує розумову діяльність, сприяє

швидкому засвоєнню теоретичного матеріалу, вказує шлях до практичного його застосування. Під час уроку здобувачі освіти можуть просто розшифрувати подану схему, а можуть водночас стати авторами своєї. Учні свідомо засвоюють теоретичний матеріал: виконуючи практичне завдання, формулюють правило за таблицею, що забезпечує і вищу працездатність, і високий темп уроку. Узагальнюючі таблиці та схеми допомагають урізноманітнити та доповнити уроки в дистанційному режимі.

На сторінці «Інтерактивні вправи» учням пропонуються такі завдання: розподілити слова по скриньках, відкрити вікно, відповісти на запитання вікторини, доповнити речення, знайти пару. Такі вправи не стільки оцінюють правильність відповіді з першої спроби, скільки допомагають здобувачам освіти з'ясувати власні прогалини та зосередитись на корекції під час самостійного навчання. Учні мають можливість виконати завдання, перевірити правильність, повернутись до опрацювання матеріалу і знову спробувати виконати його. Подібні інтерактивні вправи викладач може пропонувати для закріплення певних навичок, а також вибірково – для здобувачів освіти, які потребують додаткової практики.

На сторінці «Завдання для самоконтролю» розміщені різні типи тестів (вибір однієї чи кількох правильних відповідей, упорядкування, встановлення відповідності, текстова відповідь тощо) з автоматичною перевіркою, які дають

можливість здобувачам освіти швидко оцінити свій рівень опанування навчального матеріалу. Онлайн-тести типових налаштувань викладач може використовувати з метою контролю знань, встановлюючи часові обмеження, перемішуючи запитання та варіанти відповідей, обмежуючи кількість спроб, а також спосіб або час повідомлення результатів тестування.

Інформаційні ресурси є відкритими і загальнодоступними, витриманими в єдиному стилі, всі розділи виконані в одному оформленні (шаблоні). Їх користувачем може бути особа, яка має технічні можливості виходу до мережі Інтернет, перейшовши за посиланням.

Комп'ютерні технології дають змогу викладачам краще подати матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання учнів та підвищити їхній інтерес до навчання. Електронні посібники можуть бути ефективним доповненням до інших засобів навчання, а не бути їхньою цілковитою заміною. Тому професійне комбінування різних засобів і зумовлює розширення можливостей викладача, забезпечує гнучкість навчального процесу та підвищення якості освіти в нашій державі.

Список використаних джерел

1. Лобода С. М. Технологія створення електронного навчального посібника, 2020. 8 с. URL: <http://surl.li/gfrtf> (дата звернення: 11.04.2023).
2. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. Травень, 2020. 36 с. URL: <http://surl.li/ckqz> (дата звернення: 11.04.2023).

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Кардашова Наталя Григорівна

викладач,

ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище»,
м. Мелітополь, Запорізька область

Зміни, що відбуваються у політичному та економічному житті України, курс на інтеграцію до Європейського Союзу гостро поставили питання не

тільки якості та конкурентоспроможності продукції, а й кваліфікаційного рівня робочої сили.

У Концепції розвитку професійної (професійно-технічної) освіти України зазначається, що навчання майбутніх робітників повинно здійснюватися за умов інтеграції загальноосвітньої, загальнотехнічної й спеціальної підготовки.

Ідея інтегрованого навчання нині надзвичайно актуальна, оскільки з її успішною методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити кожній людині самостійно досягти тієї чи іншої життєвої цілі, творчо самостверджуватися в різних соціальних сферах.

У світлі сучасних завдань всебічного розвитку особистості здобувачів професійної освіти принципово важливе соціально-педагогічне значення набула сьогодні проблема інтеграції. Відкриття, які роблять здобувачі освіти при вирішенні міжпредметних пізнавальних завдань, виявляються вагомими і суб'єктивно значущими, дозволяють більш повно і глибше зрозуміти світ, сприяють розвитку творчості, критичного мислення та інших ключових навичок.

Одним із головних завдань, яке повинен ставити перед собою викладач закладу професійної (професійно-технічного) освіти, – дати учням глибокі та міцні знання, засобами свого предмета розкрити красу їхньої майбутньої професії.

Важливим важелем підготовки робітників є гуманітарні предмети, які не тільки збагачують знання, вміння і навички, а й формують морально-етичні якості майбутніх спеціалістів.

На сьогоднішній день у державному навчальному закладі «Мелітопольське вище професійне училище» стрижневим чинником формування професійних компетенцій здобувачів освіти є гармонізація процесу навчання через розширення інноваційного освітнього середовища, зокрема, запровадження сучасних рішень у вивченні мовно-літературного циклу, врахування вимог регіонального ринку праці, державних та європейських стандартів професійної освіти.

Працюючи над розширенням інноваційної спрямованості освітнього процесу, звернулася до концептуальних засад модернізації освіти, що розкриті в роботах В. Андрущенка, Б. Гершунського, М. Євтуха, В. Кременя та інших науковців. Ознайомилася з думками вчених С. Батишева, Ю. Зінковського, Н. Ничкало щодо необхідності підвищення ефективності професійної підготовки робітників.

У період інтеграції України в європейський освітній простір, суспільству потрібна професійно-компетентна молодь, яка вміє швидко адаптуватися в нестабільних умовах, здатна до ризику, самостійного вибору сфер діяльності, поведінки, орієнтованої на успіх, самореалізацію. Мірилом її професійності є не тільки академічні знання, а також креативне, аналітичне, творче, інноваційне мислення, вміння працювати над проектами в команді, інформаційна грамотність і навички ефективного використання освітніх технологій необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя.

Готуючись до проведення уроків, конкретно визначаю, як можна поєднати матеріал з профілем спеціальності, яку здобувають учні. При цьому знайомлюся з основним змістом профільних підручників, термінологією.

Професії кухаря, кондитера, бармена, продавця (та інші), які учні здобувають у нашому училищі, ставлять вимоги до забезпечення їх термінологією, причому з переважанням не іншомовних, а власне українських слів, зрозумілих для всіх, хто працює в цих галузях.

На уроках української мови, для того щоб учні краще оволоділи багатим мовним арсеналом слів-термінів, кліше-форм, синтаксичних конструкцій робітничих спеціальностей використовую такі види роботи як (наведу приклади за професією «Кухар»):

1. **Диктанти.** «Смачного!», «Українські народні страви», «Борщ та капуста — хата не пуста», «Паляниця — хлібові сестриця», «Багато снігу — багато хліба».

2. **Пояснювальні диктанти.** Завдання: розставте пропущені розділові знаки.

Хороші гості за столом

Насамперед треба розставити стільці довкола столу так щоб сусіди не заважали один одному. Для урочистої вечері стіл покривають як правило білою скатертиною для звичайної можна й будь/якого кольору...

3. Словникові диктанти

Суп-пюре, паляниця, кулешики, м'ясо, обсмалювання, локшина, припускання, смаження, гриль, тушкування, бульйон, арахіс, хурма, йогурт, кисіль, узвар.

4. Словникова робота

При організації словникової роботи враховую той факт, що частина учнів розмовляють так званим «суржиком».

Під час словникової роботи уточнюється або пояснюється значення слова, виділяються орфограми.

Пиши та вимовляй правильно

НЕПРАВИЛЬНО

перший млинець комом

блюдо користується попитом

ПРАВИЛЬНО

перший млинець нанівець

страва має попит

Послідовна словникова робота дозволяє в подальшому використовувати виробничу лексику для наведення прикладів до певних правил та для вправ з орфографії, пунктуації, стилістики в усних відповідях тощо.

5. Спостереження

Прочитайте речення й виконайте завдання.

Усі інгредієнти придбані.	Усі інгредієнти придбано.
Рецепт читається учнями уважно.	Учні уважно читають рецепт.
Після чого страва готується ними вправно.	Після чого вони вправно готують страву.

А. Речення якої колонки, на вашу думку, звучать більш природно?

Б. Перевірте свою інтуїцію, опрацювавши теоретичний матеріал.

6. Складання речень за опорними словами

а) борошно, випічка, яйця, дріжджі, цукор;

б) хліб, життя, звеличують, зосереджується, час і простір;

в) дванадцять, святвечір, узвар, горох, квасоля, смажити капусту, риба.

7. Усне переказування прочитаних текстів на професійну тему із творчим завданням

Даний вид роботи сприяє кращому засвоєнню мовної термінології своєї професії, що означає вільне володіння багатим лексичним матеріалом, дотримання граматичних, лексичних, стилістичних, акцентологічних норм професійного спілкування.

8. Написання творів на теми:

«Мій професійний вибір», «Шлях до професії», «Горде ім'я робітник», «На виробничому навчанні», «Відомий представник моєї професії», «Моя професія».

9. Творчі завдання.

- Твір-опис за картиною в художньому стилі. Осмислення художнього полотна: А. Джерих «Борщ», П. Левченка «Святковий стіл».

- Скласти сенкан до страв, до професії кухаря.

- Фітнес-меню. Смачні рецепти на кожен день.

- Складіть список необхідних інгредієнтів для приготування піци за власним рецептом, домашнього млинця з яблуками, страви за бабусиним рецептом.

Усі представлені види робіт сприяють засвоєнню матеріалу з української мови і роблять безперервний, певною мірою, процес фахової підготовки.

Під впливом взаємозв'язку загальної та професійної підготовки формується власний світогляд майбутніх фахівців, узгоджуються знання з різних сфер життєдіяльності, різних етапів розвитку особистості, а це визначає формування узагальненого типу мислення шляхом взаємодії теорії та практики, знань, умінь і навичок з різних галузей науки і техніки, широкого кола джерел інформації, забезпечує формування професійно значущих якостей особистості учня, адже сприяє формуванню позитивного ставлення до своєї професії, до праці загалом.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Т. Вимоги до конкурентоспроможності спеціаліста. *Педагогіка і психологія професійної освіти. Науково-методичний журнал*, 2017. №5. С. 43–47.
2. Коваленко О. Я. Концептуальні засади профільної освіти у ЗНЗ: між предметна інтеграція, багаторівневність та варіативність. *Вивчення мови в навчальних закладах*, 2019. № 4. С. 44-50.
3. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2018. 448 с.
4. Стахмич Т. М. Інтегрований підхід до підготовки кваліфікованих робітників кулінарного профілю в професійно-технічних навчальних закладах: автореф. дис. канд. пед. Наук. Вінниця, 2017. 20 с.
5. Про затвердження плану заходів на 2020—2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. Розпорядження КМУ від 29.04.2022 №508-р. Урядовий портал: офіц. вебсайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-a508r> (дата звернення: 10.04.2023).

ТРЕНДИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТІ

Кириченко Інна Леонідівна
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
старший викладач, викладач інформатики,
Подольська Валерія Дмитрівна,
здобувачка освіти,
Коростишівський педагогічний фаховий
коледж імені І.Я.Франка
Житомирської обласної ради,
м. Коростишів, Житомирська область

Нині якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають сучасні технології та

Інтернет. Цифрова трансформація – це неминучий процес, що відбувається в усьому світі. Високотехнологічні досягнення упроваджуються в наше життя нон-стоп і значною мірою визначають подальший розвиток людства.

Під цифровою трансформацією розуміємо процес діджиталізації, що спрощує доступ до інформації. Поняття діджиталізації науковці тлумачать як способи перетворення будь-якого виду інформації в цифрову форму з використанням цифрових технологій.

Основними компонентами діджиталізації в освіті є: 1) онлайн-освіта, 2) електронні освітні ресурси, 3) електронний документообіг, 4) навчання за допомогою тренажерів, віртуальної реальності, 5) формування компетенцій, необхідних у цифровому світі.

Діджиталізація є однією з тих тенденцій, яка вже починає і продовжить далі проявлятися в найближчі роки та матиме найсильніший вплив (порівняно з іншими процесами) на освіту. Цей процес вимагає від педагогів: володіння інноваційними педагогічними технологіями, вміння інтегрувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освітній процес, використання доступних у мережі онлайн-сервісів і платформ, створення власних електронних ресурсів, удосконалення форм і методів організації навчання. Все це допоможе викладачам ефективніше здійснювати навчання і створити всі умови для різнобічного розвитку здобувачів освіти.

Розглянемо деякі онлайн-сервіси та ресурси, які допоможуть педагогам бути в тренді процесу діджиталізації.

Інструменти та сервіси Google, які є абсолютно безкоштовними, – Gmail, Google Клас, Google Meet, Google Календар, Google Диск, Google Документи, Google Таблиці, Google Форми, Google Презентації, Google Keep, Google Сайти, Google Jamboard, YouTube тощо. В умовах дистанційного та змішаного навчання, їх популярність значно зросла. Хоча, багато педагогів використовували ці сервіси в освітньому процесі ще задовго до того.

В останні роки активно розвиваються сервіси та платформи, які відкривають для освітян можливість здійснювати контроль і перевірку знань

студентів. Наприклад, для проведення онлайн-тестування найвідомішими на сьогодні є: Всеосвіта, «На Урок», Classtime, Kahoot!, Google Forms. Вони є безкоштовними, допоможуть викладачу залучити всіх студентів до перевірки знань і швидко отримати результати навчальних досягнень.

З метою повторення на занятті раніше вивченого матеріалу чи закріплення нового, викладачі можуть використати флеш-картки – двосторонні картки зі словами, виразами чи зображеннями. Їх швидко і не складно створювати, користуючись безкоштовними онлайн-сервісами, наприклад, Quizlet, Lexilize, Tinycards by Duolingo, або платформою «На Урок». Студенти бачать картку з поняттям, яке повинні означити. Натиснувши на неї, вона перевернеться іншою стороною і можна перевірити правильність відповіді.

Ще одним інструментом для запам'ятовування чи повторення основних термінів теми, може стати «хмара слів», яка візуально відображає **текст на єдиному спільному зображенні**. *Також у хмару можна записати тему заняття, яку студентам потрібно визначити зі слів, які вона містить, або головне, проблемне питання, на яке необхідно знайти відповідь протягом заняття.* Найвідомішими онлайн-сервісами для створення «хмар» є: Word It Out, Word Art, WordClouds, ANSWERGARDEN.

Для повторення термінів та їх означень з будь-якої теми викладач може використати такий вид роботи як розгадування кросворду. Швидко створити будь-який кросворд за декілька хвилин, повністю в автоматичному режимі допоможуть сайти-генератори кросвордів – Розвиток дитини, Online Test Pad, Фабрика кросвордов та інші. Користувачу необхідно лише ввести терміни для кросворду, їх означення та згенерувати. Сервіс автоматично за декілька секунд об'єднає слова в кросворд, який можна вважати інтерактивним. Потім викладач дає покликання на нього студентам для розгадування.

Для повідомлення теми заняття або закріплення вивченого матеріалу, доцільним буде використання ребусів. Такий вид роботи сприяє розвитку логічного мислення студентів. Звісно ж можна знайти вже готові ребуси в мережі, але вони не завжди задовольняють наші вимоги. Тому, скориставшись

безкоштовним україномовним генератором ребусів rebus1.com, можна й самому за лічені секунди перетворити будь-яке слово в ребус.

Великим помічником викладача на різних етапах заняття можуть стати онлайн-ресурси Wordwall, LearningApps та Bamboozle, котрі пропонують багато шаблонів для створення різних видів інтерактивних вправ, завдань, дидактичних ігор, та урізноманітнюють звичайне традиційне заняття.

Для узагальнення та систематизації знань і вивченого матеріалу доречно використати ментальні карти (інтелект-карти). Створювати ментальну карту можна безпосередньо на занятті, працюючи індивідуально чи в групах, або запропонувати студентам як домашнє завдання після вивчення теми, розділу. Це творче завдання, виконуючи яке, кожен розкриває зміст матеріалу в своєму розумінні та баченні. Для створення інтелект-карт можна скористатися онлайн-сервісами. Найвідомішими з них є: XMind, FreeMind, MindMeister, Coggle, Bubble тощо.

Ще одним засобом візуалізації навчального матеріалу може стати інтерактивний плакат. Чудовим і зручним сервісом, який надає такі можливості, є Canva. Це платформа графічного дизайну, яка дозволяє користувачам створювати не лише плакати, а й інфографіку, презентації, афіші, буклети та інший візуальний контент.

Привабити та зацікавити студентів книгою допоможуть онлайн-сервіси, котрі дозволяють створювати власні інтерактивні книги. Такий вид роботи можна пропонувати як творче домашнє завдання або спільний короткотривалий проєкт. Book Creator, Canva – доступні онлайн-ресурси, де можна реалізувати такі завдання, розміщувати текст, фото, відео, фігури, смайлики, додавати довільний фон, озвучувати окремі фрагменти.

Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, залучити студентів до спільної роботи над завданням, дати можливість висловити свою думку, допоможуть інтерактивні дошки: Padlet, Linoit, Jamboard та інші.

Ще один зручний і дієвий інструмент у роботі викладача – QR-коди, за допомогою яких можна легко і швидко закодувати покликання на будь-який інший сервіс, тест, вправу, сайт тощо. В мережі доступна велика кількість сайтів, які дозволяють створювати як чорно-білі, так і кольорові QR-коди.

А для проведення анонімного опитування в групі, викладачу допоможе онлайн-сервіс Mentimeter. Його особливість в тому, що викладач не бачитиме, хто зі студентів як відповів на поставлене питання, але за декілька секунд побачить згенерований перегляд усіх думок учасників у відсотках. Тобто, сервіс зручно використовувати не для оцінювання знань студентів, а для того, щоб, наприклад, на початку заняття проаналізувати настрої аудиторії та налаштованість на роботу, або вкінці заняття для отримання зворотного зв'язку про те, як учасники зрозуміли матеріал.

Урізноманітнити освітній процес, залучити студентів до активної пізнавальної діяльності, допоможуть онлайн-ресурси, котрі дозволяють організувати і проводити вебквести у віртуальних кімнатах. Наприклад, Learnis, Всеосвіта.

Оперативно співпрацювати, комунікувати та підтримувати зворотній зв'язок зі здобувачами освіти та їх батьками, педагогу допомагають додатки для швидкого обміну повідомленнями (Viber, WhatsApp, Messenger), власний сайт в мережі, вебсторінка з профілем у соціальних мережах, власний канал на YouTube.

Отже, діджиталізація стає головним трендом сучасності та є драйвером змін професійного розвитку педагога, освітнього процесу та інших сфер життя. Сьогодні закладу освіти вже неможливо залишатися осторонь цифрової трансформації. Новітні технології стали невід'ємною частиною нашого повсякденного буття. Хотіли б ми того чи ні, діджиталізація в освіті та безпосередньо в роботі кожного педагога є обов'язковою. Але процес подекуди сам по собі є викликом, оскільки полягає не тільки в упровадженні цифрових технологій, а й вимагає від педагогів гнучкості, мобільності, змін у своєму світогляді.

Список використаних джерел

1. Бербенюк І. Діджиталізація освіти – компетенції XXI століття. Національна освітня платформа «Всеосвіта»: офіц. вебсайт. URL: <https://vseosvita.ua/library/didzitalizacia-osviti-kompetencii-hhi-stolitta-172970.html> (дата звернення: 11.04.2023).
2. Жерновникова О. А. Діджиталізація в освіті. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 10 квітня 2018 р.). Х., 2018. С. 88-90.
3. Малахов А., Хмельна О. Діджиталізація закладу освіти як ефективна модель управління якістю надання освітніх послуг. *Грааль науки*, 2021. № 10. С. 396-409.
4. Маргулов А. Х. Діджиталізація освіти: контекст освітніх трендів. Соціально-гуманітарні виміри правової держави : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 квітня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 182-183.

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Кожевникова Катерина Петрівна

викладач,

КЗ «Дніпровський базовий фаховий медичний коледж»,
аспірант Запорізького національного університету,
м. Дніпро, Дніпропетровська область

Євроінтеграційна спрямованість та запровадження компетентнісного підходу залишаються пріоритетними напрямками розвитку сучасної української освіти. За останні роки у вітчизняній науковій педагогічній думці було теоретично обґрунтовано та визначено зміст, класифікації, тлумачення та доцільність використання поняття «компетентності», упорядковано нормативну базу з цього питання. На тлі російсько-української війни особливий інтерес для нашого наукового дослідження має проблема формування загальнокультурної

компетентності майбутніх медиків, передусім як фахівців та патріотів України. За непрямыми оцінками в збройних силах служать 90 тис всього медичних працівників з них 60 тис середній та молодший персонал. Тому наше дослідження сфокусоване саме на підготовці майбутніх медиків у закладах фахової передвищої освіти.

У стандарті фахової передвищої освіти освітньо-професійного ступеня *фаховий* молодший бакалавр галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 223 Медсестринство сформульовано три групи компетентностей – інтегральні, загальні, фахові [4. с. 8]. Загальнокультурна компетентність не виокремлюється та визначається як змістовний компонент загальних компетентностей, що є суголосним з європейськими освітніми рекомендаціями, в яких компетентності класифікуються як загальні та спеціальні.

В окремих наукових роботах зустрічається поняття «культурна обізнаність», потрактування якої полягає у розширенні світоглядних цінностей, зацікавленість мистецтвом, музикою, літературою [5. с. 12]. Чіткого визначення поняття цієї компетентності не існує, але в той же час наявне розуміння, що тільки майбутній фахівець будь-якої спеціальності, який на достатньому рівні володіє загальнокультурною компетентністю, чи компетентністю культурної освіченості та виразності, чи розумінням культури та звичаїв інших країн, чи компетентністю культурної обізнаності та самовираження, може швидко орієнтуватися в цьому швидкоплинному, інформаційному світі, бути толерантним, виваженим, здатним брати на себе відповідальність [2. с. 135].

Українськими науковцями встановлено, що загальнокультурна компетентність стосується сфери розвитку культури особистості та суспільства в усіх її аспектах, що передбачає передусім формування культури міжособистісних стосунків, ознайомлення з вітчизняною та світовою культурною спадщиною, дотримання принципів толерантності, плюралізму [1. с 15.]. Ми вважаємо, що загальнокультурна компетентність майбутніх медиків базується на засадах фундаментальних цінностей, професійності та відповідальності.

На нашу думку, формування загальнокультурної компетентності студента, зокрема студента-медика, в закладі фахової передвищої освіти доцільно розглядати у двох аспектах:

- формування національної свідомості, громадянської та світоглядної позиції, поваги до своєї історії тощо, що обумовлено внутрішньою ситуацією, що склалася в нашій країні, історичними, суспільними чинниками, та реалізовується при викладанні дисциплін соціально-гуманітарного циклу;

- міжкультурна взаємодія, розуміння відмінностей різних культур, розвиток комунікативних навичок для спілкування у мультикультурному середовищі, що дозволяє інтегруватися до світової та європейської системи цінностей та усвідомити особливості мультикультурного середовища. Для медичних працівників це, перш за все, встановлення контакту, визначення стратегії поведінки з пацієнтом з іншими культурними ознаками. Вважаємо, що готовність до міжкультурної взаємодії формується у майбутніх медиків переважно під час опанування дисциплін професійного циклу.

У методичних матеріалах щодо міжкультурної підготовки медичних сестер і медичного персоналу в Європі загальнокультурна компетентність майбутніх медиків визначається як сукупність навичок ефективної медичної допомоги з урахуванням культурних, релігійних переконань, поведінки та потреб пацієнтів, які майбутній фахівець вдосконалює протягом всієї професійної діяльності [3. с. 3].

Фахівцями в галузі охорони здоров'я та соціальної допомоги Т. Пападопулосом, Т. Тілкі та Ж.П. Тейлор було розроблено модель щодо формування культурної компетентності майбутніх медиків [3. с. 1]. Модель враховує мультикультурність сучасної Європи та концептуалізує культурну самосвідомість, знання, емпатію. Через їх синтез формується культурна компетентність. Ключовими категоріями є особистість, культура, здоров'я та хвороба, медична допомога, культурно компетентнісний та якісний догляд незалежно від культурної приналежності.

Структурними елементами загальнокультурної компетентності за Т. Пападопулосом, Т. Тілкі та Ж.П. Тейлор є: культурне самоусвідомлення, культурні знання, культурна співчутливість, культурна компетентність.

На думку авторів, культурне самоусвідомлення формується на основі особистих цінностей та переконаннях студента, як особистості та громадянина. Характерні риси культурної ідентичності, власного розуміння здоров'я та усвідомлення значення професійних навичок, розглядаються як основний принцип навчальної платформи. Відбувається усвідомлення власного вибору професії.

На етапі «культурних знань» формуються практичні навички та знання щодо розуміння особливостей різних етнічних груп, шляхом спілкування щодо їх переконань, уявлень, поведінки та менталітету щодо здоров'я. На даному етапі студенти поповнюють знання з психології, антропології, біології, у політичній та соціальній сферах, тим самим спостерігають та усвідомлюють схожість та відмінність між пацієнтами та медичною сестрою.

Культурна співчутливість – етап, на якому важливо встановити довірливі та рівні партнерські відносини між пацієнтом та медичною сестрою. Рівні партнерські стосунки – довіра, повага, а також підтримка і можливість обговорювати з пацієнтом особисті проблеми щодо його здоров'я. На цьому етапі формуються такі важливі якості, як емпатія, прийняття, доцільність, відпрацьовуються навички спілкування.

Культурна компетентність – синтез набутих знань, спостережень та навичок, а саме доброзичливе ставлення до пацієнта з іншого культурного середовища. Медична сестра визначає тип ставлення пацієнта до хвороби, культурну приналежність та форму спілкування з ним.

Отже, у результаті аналізу наукової літератури дійшли таких висновків: загальнокультурна компетентність – багатоаспектне особистісне утворення, яке охоплює знання та орієнтації на цінності національної та світової культури (повагу до традицій, злагоду між людьми, толерантність та вміння почути й зрозуміти інших тощо), та є фундаментом для подальшого професійного розвитку особистості; при формуванні загальнокультурної компетентності варто враховувати національні особливості та світові тенденції; складовою

загальнокультурної компетентності майбутніх медичних працівників є загальнокультурна обізнаність та професійність.

Список використаних джерел

1. Квітка О. Зміст і структура загальнокультурної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей. *Український педагогічний журнал*. 2020. №1. С. 14-18.

2. Малинка М. М., Александрович Т. З. Особливості формування загальнокультурної компетентності у здобувачів вищої освіти за кордоном. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том IV: Зміни та синергія в розвитку науки та освіти / за наук. ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін - Ужгород - Херсон - Київ : Посвіт, 2020. С. 133-139.

3. Модел на Papadopoulos, Tilki и Taylor за развитие на културна компетентност. *Наръчник с материали за обучению. Интеркултурно обучение на сестри и медицински персонал в Европа*. София, 2003. С. 29.

4. Стандарт фахової передвищої освіти. Освітньо професійний ступень: молодший бакалавр. Галузь знань: 22 Охорона здоров'я. Спеціальність 223 Медсестринство: затв. Міністерство освіти і науки України від 08.11.2021р. No 1202. С. 22.

5. J. Figel' Key competences for lifelong learning. *European Reference Framework*. European Communities, 2007. С. 16.

КОМФОРТНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО І ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Кожухар Олена Олександрівна

викладач,

ВСП «Автотранспортний фаховий коледж
Криворізького національного університету»,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Аналіз педагогічної та психологічної літератури свідчить, що останнім часом відзначається тенденція наростання суперечності між вимогами

суспільства до рівня професійної компетентності сучасних фахівців та якісними можливостями їх задоволення в системі навчально-виховного процесу навчального закладу.

Саме інформатизація освіти, тобто активне впровадження в навчальний процес засобів ІКТ, може розв'язати ці суперечки. Інформатизація освіти – це створення і використання інформаційних технологій для підвищення ефективності видів діяльності, що здійснюються в системі освіти.

Впровадження в навчальний процес засобів ІКТ може розв'язати найрізноманітніші завдання: повідомлення знань, контроль за процесом їх засвоєння, демонстрація ілюстративного матеріалу як в статиці, так і динаміці; зіставлення результатів навчання, і вказівок щодо подальшого навчання залежно від проявлених розбіжностей з еталоном; зберігання інформації у вигляді банків даних з конспектами занять, документами планування дидактичних ігор й ігрових завдань, списків літератури, навчальних і контролюючих програм, курсових і дипломних робіт, комплексів загально-розвивальних вправ тощо; вести контроль, облік і аналіз динаміки розумового розвитку студентів (моніторинг); допомагати в математично-статистичній обробці результатів досліджень; моделювати педагогічний та навчальний процес тощо.

У сучасних умовах мультимедійні технології стають все більш популярними в навчальному процесі. Такі технології забезпечують поєднання різних форм подання інформації на одному носії, наприклад, текст, графіка, звук, цифри, анімація, відео, рухомі та нерухомі зображення. Численні дослідження показали, що в більшості випадків використання мультимедійних засобів активізує пізнавальну діяльність суб'єктів навчального процесу. Проте незнання викладачами правил та умов використання наочності та особливостей сприйняття інформації при використанні мультимедіа, призводять до гальмування навчального процесу та негативного оцінювання студентами результатів впровадження мультимедійних технологій у навчальний процес. Тому актуальним є питання підвищення рівня психолого-педагогічної

компетентності викладача при використанні мультимедійних технологій сьогодні набуває особливо важливого значення.

Нині накопичений досить солідний фонд програмних засобів навчального призначення, що базуються на застосуванні технології мультимедіа. Мультимедіа є інформаційними технологіями, тобто сукупністю прийомів, методів, способів продукування, обробки, зберігання, передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків. Це дає змогу поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо- та відеоінформацію, анімацію.

Сучасні мультимедійні педагогічні програмні засоби й ІКТ відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації – електронних підручників, освітніх вебсайтів, систем дистанційного навчання тощо, це дає можливість підвищити ефективність розвитку пізнавальної самостійної діяльності й дати нові можливості для творчого зростання студентів. Мультимедійні засоби можуть створювати необхідну зорово-слухову опору для формування уявлень і понять про явища та природні об'єкти, які не можна безпосередньо спостерігати. Це сприяє збагаченню навчального процесу емоційно-образною, художньою формою пізнання. Проте, вирішальне слово на заняттях, де застосовуються мультимедійні педагогічні програмні засоби все ж за викладачем. Лише він, враховуючи зміст супроводу, визначає дидактичні можливості, методичні особливості поєднання власного слова з наочно-словесним змістом програми, можливі методичні варіанти оптимального використання мультимедійних засобів у певних навчальних ситуаціях під час розв'язування різноманітних пізнавальних завдань. Мультимедійні технології дозволяють замінити майже всі традиційні технічні засоби навчання. В багатьох випадках така заміна виявляється ефективною, дає можливість викладачеві (вчителеві) оперативно поєднувати різноманітні засоби, що сприяють більш глибокому й усвідомленому засвоєнню навчального матеріалу, який вивчається, економить час заняття, насичає його інформацією. У залежності від конкретних дидактичних завдань, які розв'язуються з

використанням інформаційних технологій навчання, можуть ефективно застосовуватися всі раніше названі мультимедійні засоби навчання або їх поєднання. В процесі цього необхідно усвідомлювати, що комплексне їх використання може виконати свою роль у формуванні творчої особистості лише в тому випадку, якщо воно буде природною складовою частиною всього навчального процесу. Фрагментарне, епізодичне, не зв'язане єдиним задумом їх використання в інформаційних технологіях навчання не лише не дає необхідного ефекту, а й може призвести до негативного результату. Говорячи про комплексне застосування мультимедіа в складі ІКТ навчання, не можна не зупинитися й на іншій проблемі, що виникає паралельно. Мова йде про поєднання традиційних форм навчання з комп'ютерними й побудови на цій основі цілісної ефективної дидактичної системи. В умовах комп'ютеризації важливо створити в студентів адекватні психологічні установки в процесі роботи з комп'ютерними засобами навчання, запобігти конфлікту в змісті й організації різних форм навчання, знайти оптимальні види їх застосування.

Проте, як показує досвід, застосування ІКТ само собою не призводить до істотного підвищення ефективності навчального процесу. Доцільним є створення такого інформаційного освітнього середовища, яке забезпечувало б процеси гуманізації освіти, підвищення його креативності, створювало б умови, що максимально сприяють саморозвитку особистості студента. Особлива увага в інформаційному освітньому середовищі на основі ІКТ має приділятися розвитку креативності студентів. У процесі цього креативність розуміється як інтегральна стійка характеристика особистості студента, що визначає його здібності до творчості, прийняття нового, нестандартного творчого мислення, генерування значної кількості оригінальних і корисних ідей. Основна мета креативного освітнього середовища – «розбудити» в людині творця і максимально розвинути в ній закладений творчий потенціал. Креативне освітнє середовище має не лише надавати можливість кожному студентові на кожному освітньому рівні розвинути вихідний творчий потенціал, а й (і це на наш погляд – головне) пробудити потребу в подальшому самопізнанні, творчому саморозвитку, сформуванню у людини об'єктивну самооцінку. Основними

вимогами до креативного освітнього середовища є висока міра невизначеності й проблемності, безперервність і спадкоємність, прийняття студента та включення його в активну навчальну діяльність. Як комунікативний компонент креативного освітнього середовища рекомендується використовувати ІКТ. Актуальність використання ІКТ в освіті визначається наступними причинами:

- виключно широкими можливостями ІКТ щодо індивідуалізації освіти;
- підвищенням мотивації студентів у процесі використання ІКТ і посиленням емоційного фону освіти;
- наданням широкого поля для активної самостійної діяльності студентів;
- забезпеченням широкої зони контактів; у потенціалі можливість спілкування через Інтернет з будь-якою людиною, незалежно від її просторового розташування і різниці часових поясів;
- доступністю ІКТ у будь-який зручний для студента час;
- легкістю і звичністю організації ігрових форм навчання

Студенти можуть впливати на процес навчання, підстроюючи його під індивідуальні здібності та переваги, тобто вони, можуть вивчати саме той навчальний матеріал, який їх цікавить у даний момент, повторювати його стільки разів, скільки їм потрібно, що сприяє індивідуальному сприйняттю навчальної інформації. Використання якісних мультимедійних засобів дозволяє пристосувати процес навчання до соціальних і культурних особливостей студентів, їхніх індивідуальних стилів й темпів навчання, їхніх інтересів. Мультимедійні технології можуть також використовуватися для організації групового навчання. Невеликі групи студентів можуть спільно працювати з одним мультимедійним педагогічним програмним засобом, розвиваючи під час цього навички співпраці, ведення діалогу з колегами з навчання. Інтерактивність і гнучкість мультимедійних технологій можуть виявитися досить корисними для індивідуалізації навчання студентів.

Отже, застосування ІКТ в навчальному процесі дозволяє досягти нової якості знань, причому ця потенційна можливість закладена в змісті самих ІКТ. Комп'ютерне моделювання дозволяє вивчати об'єкт або явище в різних умовах, з різних точок зору. Застосування мультимедійних технологій, дозволяє задіяти всі органи чуття людини для досягнення нового, формує барвистий, об'ємний

образ об'єкту, що вивчається, створює асоціативні зв'язки, що сприяють ліпшому засвоєнню навчального матеріалу, що презентується. Мультимедійні, педагогічні програмні засоби активізують одержані раніше знання, розвивають логічне мислення, дозволяють підсилити творчу навчальну працю

Мультимедійні програмні засоби несуть в собі широкі можливості та дозволяють викладачу по-новому поглянути на методику побудови занять. Проте раціональне використання мультимедійних технологій в навчальному процесі неможливо без урахування психолого-педагогічних особливостей сприйняття інформації, основних вимог до використання наочності.

Зростання ролі ІКТ у багатьох видах людської діяльності цілком природно спричинює зміни в системі освіти, спрямовані на переорієнтацію навчально-виховного процесу з суто репродуктивних механізмів мислення на заохочення творчої активності студентів, що розвиватиметься на базі належного інформаційного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Гороль П. К., Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л., Шестопалюк О. В. Сучасні інформаційні засоби навчання. Київ : «ОсвітаУкраїни», 2007. 536 с.
2. Калініна Л., Лапінський В. Інформатизація освіти. Стан та перспективи впровадження. *Шкільний світ*, 2018. № 9-10. С. 7-16.

ОСВІТНЬО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЯК ФАКТОР ІНТЕГРАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Козак Леся Юріївна

викладач хімії та біології,
ВСП «Калуський фаховий коледж економіки,
права та інформаційних технологій
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу»,
м. Калуш, Івано-Франківська область

Освітньо-виховний процес є важливим фактором інтеграції професійного навчання, оскільки він допомагає формувати необхідні компетенції учнів для успішного професійного життя та інтегрувати їх у професійну спільноту.

Освітньо-виховний процес складається з низки етапів, які включають у себе планування, організацію та реалізацію навчально-виховного процесу. Під час цього процесу відбувається формування вмінь та навичок, необхідних для реалізації професійних завдань, а також розвиток креативності, критичного мислення та інших важливих якостей.

Особливу увагу в освітньо-виховному процесі слід приділяти практичній складовій навчання. Це означає, що учні повинні мати можливість застосовувати отримані знання та навички на практиці, працюючи з реальними завданнями та проектами.

Інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес дозволяє забезпечити взаємодію між учнями та представниками різних професійних галузей, що сприяє розумінню потреб та вимог ринку праці, а також підвищує шанси учнів на успішну кар'єру.

Отже, освітньо-виховний процес є важливим фактором інтеграції професійного навчання, оскільки він допомагає формувати необхідні компетенції та підвищує шанси учнів на успішну кар'єру в майбутньому.

Окрім того, інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес допомагає збільшити мотивацію учнів до навчання та розвитку своїх професійних навичок. Учні отримують можливість взаємодіяти з представниками різних професійних галузей, дізнаватися про нові технології та тренди у своїй галузі, що дозволяє їм бути в курсі останніх подій та змін.

Інтеграція професійного навчання також сприяє підвищенню якості освіти, оскільки допомагає забезпечити практичну спрямованість навчання та підготовку учнів до реальної роботи в своїй професії. Важливо, щоб учні отримували якісне професійне навчання, що відповідає сучасним вимогам ринку праці.

Крім того, інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес сприяє розвитку індивідуальної та соціальної компетентності учнів. Вони навчаються співпрацювати у команді, розвивають навички лідерства та рішення проблем, що є важливими якостями у роботі в будь-якій професії.

Отже, інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес має багато переваг для учнів, вчителів та працедавців. Це допомагає забезпечити взаємодію між освітою та професійними галузями, що сприяє підвищенню якості освіти та підготовки молодих людей до реальної роботи в своїй професії.

Інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес також допомагає зменшити розрив між теорією та практикою. Учні отримують можливість застосовувати свої знання та навички на практиці, що допомагає їм зрозуміти, як їх знання можуть бути застосовані у реальному житті. Це також сприяє зменшенню кількості випускників, які не можуть знайти роботу через відсутність практичного досвіду.

Інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес також допомагає розвивати інноваційний підхід до навчання. Вчителі отримують можливість дізнаватися про нові технології та методи навчання, що дозволяє їм підвищити якість навчання та зробити його більш цікавим для учнів. Учні також можуть бути задіяні у створенні нових проектів та ініціатив, що дозволяє їм розвивати свої креативні та інноваційні навички.

Інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес також допомагає забезпечити рівні можливості для всіх учнів. Учні з різних соціальних та економічних середовищ отримують можливість здобувати професійну освіту та розвивати свої професійні навички, що допомагає зменшити соціальну нерівність та підвищити шанси на зайнятість у майбутньому.

Проте, для успішної інтеграції професійного навчання у освітньо-виховний процес необхідно мати відповідну інфраструктуру та кваліфікованих вчителів. Також важливо мати добре розроблені програми професійного навчання, які відповідають сучасним вимогам ринку праці.

У високорозвинених країнах світу інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес є широко поширеною практикою. У таких країнах існують різні форми інтеграції, такі як професійні ліцеї, дуальна система навчання та інші.

Україна також здійснює кроки для розвитку інтеграції професійного навчання у освітньо-виховний процес. В країні діють професійні ліцеї, коледжі та інші навчальні заклади, які забезпечують професійне навчання для учнів. Проте, важливо продовжувати розвивати цю галузь та підвищувати якість навчання, щоб забезпечити конкурентоздатність випускників на ринку праці.

Отже, інтеграція професійного навчання у освітньо-виховний процес є важливим фактором з ключових стратегій розвитку професійної освіти. Вона допомагає забезпечити учням практичний досвід та знання, необхідні для успішної кар'єри в майбутньому, а також сприяє підвищенню якості навчання та розвитку інноваційного підходу до навчання.

Для успішної інтеграції професійного навчання у освітньо-виховний процес необхідно мати відповідну інфраструктуру та кваліфікованих вчителів. Вчителі повинні бути готові до роботи в професійному навчанні, мати досвід та знання, необхідні для ефективного проведення такого навчання.

Крім того, важливо мати добре розроблені програми професійного навчання, які відповідають сучасним вимогам ринку праці. Такі програми повинні бути орієнтовані на практичні знання та навички, які допоможуть учням здобути необхідний досвід та підготуватися до майбутньої кар'єри.

Україна активно розвиває інтеграцію професійного навчання у освітньо-виховний процес. В країні діють професійні ліцеї, коледжі та інші навчальні заклади, які забезпечують професійне навчання для учнів. Проте, важливо продовжувати розвивати цю галузь та підвищувати якість навчання, щоб забезпечити конкурентоздатність випускників на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Білик Р. М. Реалізація інтегрованих процесів у системі професійної підготовки вчителів технологій. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Педагогічна освіта*, 2014. Вип. 20. С. 246-249.

2. Ващенко М., Водянка В. Методика проведення інтегрованих уроків: інтеграція знань з основ електротехніки та фізичної хімії. *Наукові записки*.

Серія: Проблеми методики фізико-математичної та технологічної освіти, 2017. Вип. 11. Ч. 3. С. 57-60.

3. Бабенко А. Л. Сутність та зміст понять інтеграція та інтеграційне заняття. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка», Ужгород, 2019. С. 9-12.*

4. Енциклопедія освіти / [гол. редактор В. Г. Кремень] ; Акад. пед. наук України. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

5. Желанова В. В. Напрями реалізація стратегії інтеграції в сучасній освіті України. *Нові технології навчання: зб. наук. праць. Київ : ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2020. Вип. 94. С. 132-137.*

6. Професійна освіта: словник. Навч. посібник / Уклад. С. У. Гончаренко та ін., За ред. Н. Г. Ничкало. К.: Вища шк, 2000. 280 с.

7. Пушкарьова Т. Програма інтегрованого курсу «Навколишній світ». *Початкова школа, 2001. №8. С.31-36.*

8. Робуль О. Синергетика як інноваційна методологія педагогічної освіти. *Філософія освіти, 2006. № 1(3). С. 35-41.*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Колесник Людмила Дмитрівна

викладач математики,

Красноградський педагогічний фаховий коледж
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Красноград, Харківська область

Головне завдання професійної освіти – це забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців за сучасними вимогами освітньої діяльності. Забезпечити якість фахової перед вищої освіти можливо тільки під час об'єктивного оцінювання результатів професійної підготовки. Для оновлення

системи контролю та оцінювання знань в педагогічному фаховому коледжі використовуються нові методи, форми, засоби та інструменти.

У закладах фахової передвищої освіти дисципліни загальноосвітньої підготовки оцінюються за 12-бальною шкалою. А освітні компоненти професійного спрямування за програмою підготовки фахового молодшого бакалавра оцінюються за 4-бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Існуюча система оцінювання не відповідає сучасним вимогам. Для реалізації сучасного оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів освіти в умовах реалізації компетентнісного підходу, необхідно поєднувати традиційні засоби оцінювання з інноваційними.

В освітньому процесі є сучасні інноваційні технології контролю й оцінювання навчальних здобутків майбутніх фахівців – це тестування, метод проєкту, рейтингова система оцінювання, портфоліо, ділова гра, кейс-метод. Найпоширеніша технологія оцінювання навчальних здобутків майбутніх фахівців з математики, основ початкового курсу математики з методикою навчання – тестування. Для проведення об'єктивного оцінювання рівня навчальних досягнень в умовах дистанційного навчання необхідно використовувати тестування, оскільки зміст завдань тестів складається в порядку зростаючої складності, що дозволяє якісно перевірити структуру та рівень підготовки здобувачів освіти. Тестова форма контролю навченості здобувачів освіти має переваги над іншими: охоплення всього змісту дисципліни, можливість контролю великої аудиторії здобувачів освіти, тестування відбувається в однакових для всіх умовах.

Використання в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти інноваційних технологій оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, сприяє об'єктивності їх навчальних досягнень та формування в них професійних та особистісних компетенцій.

Список використаних джерел

1. Євтух М. Б., Лузік Л. М., Дибкова Л. М. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень: монографія. Київ : КНЕУ, 2010. 248 с.

2. Сукнов М. П. Організація контролю навчальної діяльності студентів вищого технічного навчального закладу в умовах кредитно-модульного навчання: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.09 / Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2007. 21с.

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ
ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ СИТУАТИВНОГО
МОДЕЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕПЛОГЕНЕРУЮЧІ УСТАНОВКИ ТА ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ»**

Комелькова Олена Сергіївна

викладач,

ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж
Національного університету водного господарства
та природокористування»,
м. Рівне, Рівненська область

У сучасному світі роль інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) зростає щодня. Вони використовуються в різних сферах життя, включаючи освіту. ІКТ допомагають створювати нові можливості для підвищення якості освіти та розвитку творчих навичок студентів.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі є важливим елементом успішної реалізації технології ситуативного моделювання під час викладання дисципліни «Теплогенеруючі установки та теплопостачання».

Ця технологія дозволяє студентам вивчати дисципліни, які пов'язані з різними ситуаціями, що можуть виникнути в реальному житті. Технологія ситуативного моделювання дозволяє створювати віртуальні моделі, що демонструють принципи роботи технічних систем. Завдяки використанню цієї технології, студенти можуть краще зрозуміти складні процеси, які відбуваються в теплогенеруючих установках, та набути практичних навичок. Наприклад, залежно від умов моделювання, студенти можуть досліджувати ефективність різних систем опалення, визначати оптимальні параметри для різних режимів

роботи установок тощо. Таким чином, технологія ситуативного моделювання дозволяє покращити якість навчання та зробити його більш ефективним.

Технологія ситуативного моделювання включає проведення ділових ігор під час занять для того щоб краще зрозуміти принципи роботи теплогенеруючих установок та їхніх елементів. Ці ігри дозволяють студентам вирішувати практичні задачі та взаємодіяти один з одним в ролі фахівців з різних галузей. Такі ігри не лише полегшують процес вивчення дисципліни, а й розвивають комунікативні та лідерські навички, вміння працювати в команді, що є важливими для подальшої професійної діяльності. Гравці отримують можливість розвивати свої здібності в умовах, що максимально наближені до реальних, та навчаються приймати рішення в умовах невизначеності та нестабільності ринку. Одним з ефективних інструментів для реалізації технології ситуативного моделювання є інтерактивні дошки (рис.1). Вони дозволяють викладачам створювати динамічні презентації та демонструвати процеси, які важко описати словами. Завдяки цьому студенти можуть краще зрозуміти та запам'ятати матеріал, а також стати більш зацікавленими у вивченні предмету.

Також використання програмного забезпечення для моделювання дозволяє студентам бачити процеси, які відбуваються в теплогенеруючих установках та теплопостачанні в режимі реального часу. Вони можуть бачити, як змінюються показники при різних умовах, і вивчати вплив різних факторів на процеси. Використання віртуальних технологій, таких як віртуальні лабораторії та 3D-моделювання, забезпечує студентам можливість дослідження різних ситуацій та проблем у віртуальному середовищі, що дозволяє ефективно навчатись із залученням мінімальних витрат на матеріально-технічне забезпечення. Використання онлайн-ресурсів та інтерактивних підручників є зручним та доступним інструментом для студентів, що дозволяє здійснювати самостійну підготовку до занять та збагачувати свої знання з дисципліни.

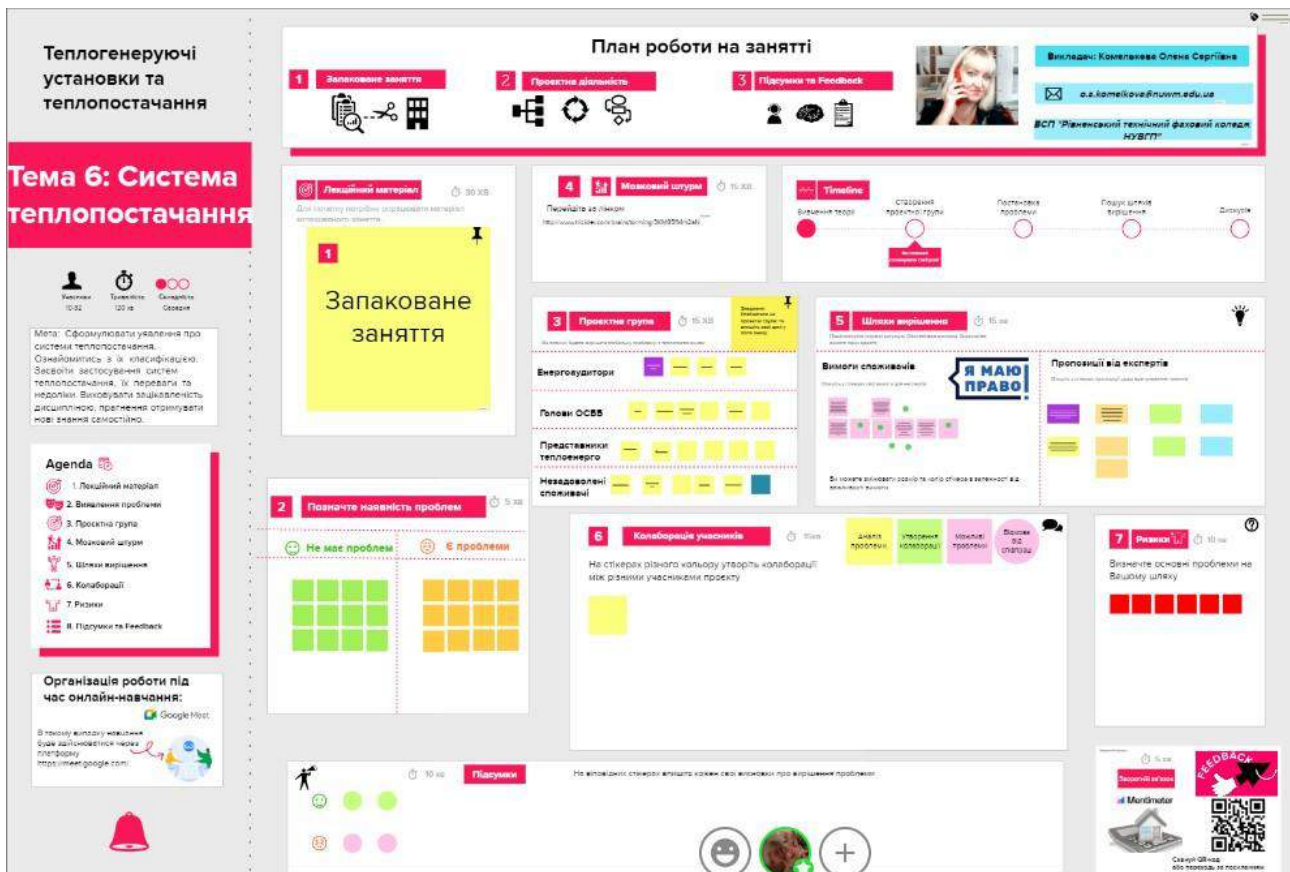

Рисунок 1 – Приклад реалізації технології ситуативного моделювання на онлайн-дошці Mural

Електронні збірки завдань є ще одним ефективним інструментом, який можна використовувати під час викладання дисципліни. Вони дозволяють викладачам створювати тестові завдання, практичні вправи та інші види завдань для студентів, які можуть бути виконані в електронному форматі. Такі збірки завдань можуть містити різні типи питань, такі як однозвучні, багатовибіркові, з вибором правильної відповіді зі списку, з введенням відповіді в текстовому форматі тощо.

Один з головних переваг електронних збірок завдань полягає в тому, що вони дозволяють викладачам автоматично оцінювати роботу студентів. Після виконання завдань студент отримує результат та може побачити свої помилки, а викладач - може отримати детальну статистику про те, як кожен студент виконував завдання. Це дозволяє викладачу швидко та ефективно оцінювати

роботу студентів та зосередитися на тих аспектах матеріалу, де студентам потрібна додаткова допомога.

Також, використання електронних збірок завдань дозволяє викладачам створювати тестові завдання, що допомагає перевірити знання студентів та дати їм зворотний зв'язок щодо їх роботи. Відповідно, це допомагає викладачам виявляти проблемні місця в навчанні та вчасно їх виправляти.

Окрім того, електронні збірки завдань можна використовувати для створення зворотного зв'язку між студентами та викладачами. Наприклад, студенти можуть завантажувати свої відповіді на завдання, а викладачі можуть робити коментарі та вказівки на їхні помилки, щоб студенти могли вчитися на своїх помилках та вдосконалювати свої знання.

Загалом, електронні збірки завдань є потужним інструментом для підвищення якості навчання та сприяння розвитку студентів. Вони дозволяють викладачам ефективно організовувати процес навчання, забезпечують студентам доступ до необхідної інформації та допомагають перевіряти знання.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій та ситуативного моделювання під час викладання дисципліни "Теплогенеруючі установки та теплопостачання" є ефективним інструментом, що дозволяє підвищити якість навчання та забезпечити практичну спрямованість навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Кузнецов В. І., Швець В. І. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Освіта та наука на рубежі тисячоліть: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 40-річчю Коломийського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника. Коломия : Вид-во КДПІ ім. В. Стефаника, 2012. С. 67-71.

2. Методика ділових ігор у вищій школі / Г. М. Вовк, В. О. Іванов, М.І.Барабаш [та ін.]. ScienceRise, 2017. Т.4. №30. URL: <https://doi.org/10.15587/2313-8416.2017.108426> (дата звернення: 12.04.2023).

3. Ситуативне моделювання в навчанні прикладної математики / А. Є. Богданов, О. М. Борисенко, О. О. Горелова та ін. Інформаційні технології в освіті : зб. наук. праць. Херсон : Вид-во ХДУ, 2014. С. 36-40.

ЯКІСНІ ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА

Котелевська Любов Дмитрівна
заступник з навчально-виховної роботи,
викладач української мови,
Красноградський педагогічний фаховий коледж
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
м. Красноград, Харківська область

Головне завдання закладу освіти – підготовка конкурентоспроможного, висококваліфікованого, гармонійно розвиненого фахівця, здатного відповідати на виклик часу, адже саме рівнем освіти, кваліфікацією, психофізіологічним станом трудового потенціалу визначаються результати розвитку національної економіки і добробут членів суспільства. Починаючи з 2004 року, основним засобом узагальненої оцінки конкурентоспроможності країн визнаний Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) – це дослідження країн світу за показником економічної конкурентоспроможності і на даний момент представляє найповніший комплекс показників конкурентоспроможності по різних країнах світу [2]. Конкурентоспроможний – це той, хто має конкурентні переваги, володіє особливими компетентностями. Виграє той, хто здатний до найвищої самореалізації в професії.

Державними стандартами фахової передвищої освіти визначено перелік інтегральних, загальних та спеціальних компетентностей випускників, оволодіння якими дає можливість стати практикозорієнтованими та конкурентоспроможними спеціалістами на ринку праці. Якість надання освітніх послуг визначається сукупністю показників, що характеризують різні аспекти навчальної діяльності: зміст освіти, технології навчання, матеріально-технічне забезпечення, кадровий потенціал тощо. На думку Оболенської Т.Є., «освітня

послуга – це специфічний товар, який задовольняє прагнення людини в придбанні певних знань, звичок і умінь для їх подальшого використання в професійній діяльності» [4, 167]. Освітні послуги задовольняють особистісні (кінцевий споживач), колективні (роботодавці) та суспільні (державна, суспільство) потреби.

Застосування сучасних педагогічних технологій створює умови для досягнення спроектованого результату шляхом оптимального підбору та розподілу ресурсів, розширює можливості такого складного педагогічного завдання, як формування професійної компетентності соціально активного випускника, конкурентного на ринку праці. Саме нові освітні технології, інтерактивні методи навчання, нестандартні форми педагогічної діяльності дозволяють здобувачу освіти організувати свою навчальну діяльність і стають запорукою всебічної підготовки кваліфікованого спеціаліста.

Посилення конкуренції між закладами вищої, фахової передвищої освіти на ринку освітніх послуг зумовлює зміну пріоритетів в освітньому процесі від предметно-орієнтованого навчання до навчання, спрямованого на формування мотиваційної сфери здобувача освіти.

Процес первинної адаптації майбутніх спеціалістів відбувається під час різних видів навчальної та виробничої практики, професійних майстер-класів, проведених вчителями закладів загальної середньої освіти та вихователями закладів дошкільної освіти. Соціально-педагогічна взаємодія закладу фахової передвищої освіти, здобувачів освіти і роботодавців є важливим чинником впливу на розвиток конкурентоспроможності, професійної компетентності майбутніх педагогічних кадрів. Готовність випускника закладу фахової передвищої освіти до реалізації професійних та кар'єрних очікувань успішної професійної кар'єри має ґрунтуватися на особистій мотивації, усвідомленні перспективності.

Інформатизація фахової передвищої освіти, розроблення педагогічних програмних засобів, забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів є важливою умовою її модернізації і як наслідок – підвищення конкурентоспроможності. Саме тому, принцип інформатизації спрямовується на широке використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації

фахового навчання майбутніх педагогів. В організації освітнього процесу набувають поширення інтерактивні мультимедіа-технології, відеоконференції, телекомунікаційні проекти, системи комп'ютерного тестування, віртуальні мультимедійні музеї, клуби тощо.

Отже, активне впровадження інновацій в освітній процес, формування інформаційного суспільства, як необхідної умови забезпечення конкурентоспроможності випускника вимагає від системи освіти орієнтації на активне використання у навчальному процесі діджиталізації, оскільки вона відіграє спонукальну роль у забезпеченні сталого інноваційного розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Воробйова К. О. Визначення ефективних методів підвищення конкурентоспроможності вищого навчального закладу. *Академічний огляд*, 2016. № 1. С. 95-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2016_1_12 (дата звернення: 31.03.2023).

2. Кравченко К. В. Управління конкурентоспроможністю вищого навчального закладу. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15/11kkvvnz.pdf> (дата звернення: 31.03.2023).

3. Оболенська Т. Є. Маркетинг освітніх послуг: вітчизняний і зарубіжний досвід. Київ : КНЕУ, 2001. 208 с.

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАЛІЗНИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Крищук Катерина Ігорівна

викладач,

Одеський фаховий коледж транспортних технологій,
м. Одеса, Одеська область

У той час, коли Збройні сили України боронять нашу землю на передовій, одним із головних завдань в тилу є утримання освітнього фронту.

Адже саме грамотна, освічена кваліфікована українська молодь буде відновлювати і розбудовувати життя у звільненій від ворога країні.

Могутня транспортна система, яка за розмірами, обсягами перевезень та рівнем застосування технічних засобів посідає одне з перших місць – є «Укрзалізниця». Керівництво залізниці зацікавлене у забезпеченні галузі спеціалістами високого класу, саме тому створення належних умов та гідна оплата праці, забезпечення соціальних гарантій для працівників залізниці – ті питання, які постійно перебувають у центрі уваги керівництва АТ «Укрзалізниця» [2].

Професія залізничник затребувана не лише на залізниці, а й в метро і на підприємствах, де є внутрішня залізнична мережа. Залізничні професії дуже численні. Це і робочі (машиністи, шляховики, вагонники, провідники) та службовці (інженери, диспетчери, начальники станцій, вокзалів, ділянок).

За характером роботи професії залізничної дороги можуть сильно відрізнятися. По-перше, потрібна постійна концентрація уваги і миттєва реакція, по-друге, важка фізична праця та вузькоспеціалізовані професії, що вимагають глибоких технічних знань.

Фахівців для підрозділів залізниці готують такі заклади фахової передвищої освіти: Вінницький транспортний коледж, Дніпровський фаховий коледж залізничного транспорту та транспортної інфраструктури, Київський електромеханічний технікум залізничного транспорту ім. М. Островського, Львівський технікум залізничного транспорту, Одеський фаховий коледж транспортних технологій, Харківський технікум залізничного транспорту, Чернівецький транспортний коледж (табл.1).

Таблиця 1 – Загальна характеристика закладів ФПВО залізничного спрямування

ЗФПВО	Спеціальності залізничного спрямування
Вінницький транспортний коледж	Оглядач-ремонтник рухомого складу Бригадир залізничної колії Помічник машиніста тепловоза Слюсар з ремонту рухомого складу Помічник машиніста електропоїзда. Провідник пасажирських вагонів Електромонтер контактної мережі - водій дрезини Оглядач вагонів - поїзний електромеханік

ЗФПВО	Спеціальності залізничного спрямування
Дніпровський фаховий коледж залізничного транспорту та транспортної інфраструктури	Електромонтер контактної мережі Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж Касир багажний, касир квитковий Оглядач-ремонтник вагона Помічник машиніста електровоза Помічник машиніста тепловоза Прийомоздавальник вантажу та багажу Провідник пасажирського вагона Слюсар з ремонту рухомого складу Черговий по залізничній станції
Київський електромеханічний технікум залізничного транспорту ім. М. Островського	Слюсар з ремонту рухомого складу Помічник машиніста електровоза. Помічник машиніста тепловоза. Квитковий касир Провідник пасажирських вагонів Електромонтер контактної мережі Оглядач - ремонтник вагонів Електромонтер пристроїв сигналізації, централізації та блокування Монтер колії Слюсар з ремонту колійних машин та механізмів
Одеський фаховий коледж транспортних технологій	Слюсар з ремонту рухомого складу Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж Помічник машиніста електровоза Помічник машиніста електропоїзда Помічник машиніста тепловоза Слюсар по ремонту рухомого складу Оглядач-ремонтник вагонів Касир квитковий, касир багажний Провідник пасажирського вагона Електромонтер контактної мережі Технік із нормування праці Черговий по вокзалу та в інших структурних підрозділах залізниці та підприємствах народного господарства.
Чернівецький транспортний коледж	Слюсар з ремонту рухомого складу Оглядач вагонів Помічник машиніста Провідник пасажирського вагона Прийомоздавальник вантажу та багажу

Найпоширенішими професіями у залізничній галузі є: помічник машиніста, оглядач вагонів, провідник пасажирських вагонів, прийомоздавальник, черговий по вокзалу та в інших структурних підрозділах залізниці та підприємствах народного господарства, касир квитковий, касир багажний. На ці робочі професії попит завжди перевищує пропозицію. Саме

тому у випускників закладів фахової передвищої освіти залізничного спрямування завжди є низка підприємств для працевлаштування.

Поринути у світ професії залізничника майбутні першокурсників можуть вже під час вступної кампанії. Адже перше враження про навчальний заклад створюють саме секретарі приймальної комісії. Лише вчора учень закінчив 9-й клас, а вже сьогодні потрібно зробити перший крок у майбутнє: обрати професію, яка буде не тільки високооплачувана, а насамперед, приносити задоволення від тієї роботи, яку майбутній фахівець буде виконувати.

Коли абітурієнт з батьками вперше приходять до коледжу транспортних технологій, вони звертають увагу на все: на зовнішній вигляд будівлі коледжу, на те які відчуття викликають перші кроки у приміщенні, на запах (у медичному коледжі відчувається запах ліків; у коледжі харчової промисловості – запах випічки та здоби). Кімната приймальної комісії – це особливе місце у коледжі! Саме тут майбутні першокурсники ставлять багато запитань: «Розкажіть, ким я буду?», «Що я зможу робити?», «Де я зможу працювати?», тощо, та роблять перший крок – пишуть заяву на вступ на обрану освітньо-професійну програму.

Велика відповідальність покладається на секретарів приймальної комісії. Вони повинні бути завжди усміхнені та доброзичливі, вільно володіти державною мовою, вміти розповісти про освітньо-професійні програми коледжу та вміти вмовити абітурієнта зупинити свій вибір саме на цьому навчальному закладі. Елементом організаційної культури навчального закладу є форма, якщо це передбачено нормативними документами. Коли працівники приймальної комісії одягнені у форму - це виглядає дуже естетично та відіграє значну роль у виборі абітурієнтом саме цього навчального закладу.

Для успішної адаптації першокурсників, особлива місія покладається на куратора новоствореної студентської групи. Ще до початку навчального року, до першого вересня, куратору необхідно вивчити особові справи студентів, з яких можна дізнатися цікаву інформацію: про склад сім'ї, про характер студента, про стан здоров'я, характер та інше.

Наприкінці серпня куратори проводять збори студентів новоствореної академічної групи та їх батьків, на яких знайомлять з історією та традиціями

коледжу, з правилами внутрішнього розпорядку та проживання у гуртожитку. Запрошують на збори директора, заступника директора з виховної роботи, завідуючого відділенням.

Ще один важливий аспект адаптації студентів-першокурсників – це отримання студентських квитків. Дуже яскраві емоції у першокурсників викликає отримання студентського квитка саме під час проведення заходу «Посвяти в студенти», 1 вересня. Першокурсник відчуває себе дорослим, відчуває свою належність до великої сім'ї коледжу, коли отримує студентський квиток.

Ключова роль у сприянні успішній адаптації першокурсників до навчання належить викладачам. Знайомство з системою навчання, формами організації навчальних занять, самостійної роботи, контролю результатів навчання.

На першому курсі освітньо-виховний процес має проводитись з урахуванням вікових особливостей студентів, з урахуванням їх рівня підготовки. Одним із завдань педагогічного колективу коледжу є допомога першокурсникам зорієнтуватись та налаштуватись на відповідне студентське життя в нових умовах навчання та життєдіяльності, через включення їх до різних видів позанавчальної діяльності [5].

У процес адаптації студентів-першокурсників до навчання залучені всі працівники навчального закладу: від директора до технічного персоналу, включаючи працівників бухгалтерії та вихователів у гуртожитку.

Особливістю освітнього процесу першокурсників у закладі фахової передвищої освіти є вибір майбутньої професії, знайомство з новим середовищем, перша спроба адаптації до дорослого життя, можливість стати більш самостійним суб'єктом навчальної діяльності. Особливістю навчання у закладі фахової перед вищої освіти у порівнянні з закладами вищої освіти являється швидке професійне зростання здобувача освіти.

Неприспосованість першокурсників до нових умов навчання у фаховому коледжі сприяє проблемам адаптації до навчання у закладі фахової передвищої освіти. Це пов'язано зі змінами в психологічному стані першокурсника (стрес, емоційне переживанням), або з невідповідністю у першокурсників між очікуваннями та реаліями під час навчання у коледжі. Робота зі сприяння

адаптації студентів-першокурсників до навчання має формуватись на засадах студентоорієнтованого навчання.

Список використаних джерел

1. Вінницький транспортний коледж: офіц. вебсайт. URL: <http://www.transkol.com.ua/> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Вертель В. Розвиток залізничної професійно-технічної освіти і України. *Ефективна економіка*, 2014. № 6. С. 203-205.
3. Дніпровський фаховий коледж залізничного транспорту та транспортної інфраструктури: офіц. вебсайт. URL: <https://dkztti.dp.ua/> (дата звернення: 10.04.2023).
4. Київський електромеханічний технікум залізничного транспорту ім. М. Островського: офіц. вебсайт. URL: <http://www.kemt.kiev.ua/> (дата звернення: 10.04.2023).
5. Кришук К. Адаптація студентів-першокурсників до навчання у ЗВО: зб. тез доп. першої наук.-практ. конф., м. Одеса, 24.03.2021р. Одеса, 2021. С. 35-38.
6. Одеський фаховий коледж транспортних технологій: офіц. вебсайт. URL: <https://www.oktt.od.ua/> (дата звернення: 10.04.2023).
7. Чернівецький транспортний коледж: офіц. вебсайт. URL: <https://ctk.cv.ua/> (дата звернення: 10.04.2023).

РОЗРОБКА ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІЦНЕННЯ ДЕТАЛЕЙ МЕХАНІЗМІВ В ГАЛУЗЕВОМУ МАШИНОБУДУВАННІ

Кругляк Ірина Василівна
завідувач кафедри галузевого
машинобудування,
доктор технічних наук,
Кривко Руслан Геннадійович
здобувач
третього (освітньо- наукового) рівня вищої освіти,
Дніпровський державний технічний університет,
м. Кам'янське, Дніпропетровська область

Розвиток сучасної техніки характеризується підвищеними вимогами, тому виникає необхідність підвищення фізико-механічних і експлуатаційних

властивостей матеріалів [1–3]. Зі збільшенням вмісту легуючих елементів фізико-механічні характеристики: міцність, твердість, зносостійкість зростають, але ймовірність крихкого руйнування підвищується, також збільшується і вартість легованого металу. В даний час, це пояснює все зростаючий інтерес до покриттів і нових технологій зміцнення обладнання з заданими експлуатаційними властивостями.

Для Запорізького та Дніпровського регіону була розроблена інноваційна технологія зміцнення деталей, працюючих в умовах комплексного впливу хімічних сполук при високих температурах в умовах коксохімічного виробництва.

Для підвищення корозійної стійкості необхідні покриття, що містять елементи, які утворюють пасивні плівки. При випробуванні у 15%– водному розчині соляної кислоти найкращу стійкість показують алітовані покриття, леговані хромом і титаном, що мають такі показники втрати маси: 22,4 і 20,5 г/м². Досліджені залежності швидкості корозії від часу випробування доказують, що в кислотах йде пасивація покриттів на відміну від не захищеної вуглецевої сталі. Найбільш агресивним середовищем є нітратна кислота. Захисна дія дослідних покриттів досягає 95,19–97,05% в сульфатній, 92,72–94,34% в нітратній і 93,12–95,26% хлоридно-водневій кислоті. Встановлено залежності швидкості корозії сталі 45 з легованими алітованими покриттями в 15% водних розчинах кислот: H₂SO₄, HNO₃, HCl від типу легування, які описуються поліномом п'ятого порядку.

Порівняльний аналіз корозійної стійкості захисних СВС–покриттів і отриманих в ізотермічних умовах ХТО, показує, що вони мають втрату ваги в 1,9–2,2 рази меншу. Отримані результати можна пояснити утворенням на поверхні легованих фаз, що призводить до пасивації поверхні в агресивних середовищах. Можна припустити вплив електрохімічного гальмування анодного розчинення металів при більш високій концентрації легуючих елементів, легованих алітованих покриттів у порівнянні з покриттям,

отриманими в ізотермічних умовах, що свідчить про відсутність мікро розтріскування.

Механічні напруги – стискаючі залишкові напруги впливають на корозійну поведінку металів, внаслідок отримання конструкційним матеріалом додаткової енергії через те, що рівень залишкових напруг у покриттях, отриманих в умовах теплового самозаймання СВС–шихт вищий. В результаті чого зменшується ймовірність мікро розтріскування пасивних оксидних плівок, що призводить до підвищення корозійної стійкості. Порівняльний аналіз корозійної стійкості захисних СВС–покриттів і отриманих в ізотермічних умовах ХТО, показує, що вони мають втрату ваги в 1,9–2,2 рази меншу.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що одним з головних чинників, що впливає на експлуатаційні характеристики обладнання є його корозійна стійкість в умовах агресивного впливу середовища коксохімічного виробництва.

Отримані результати дозволили розробити раціональний маловідходний технологічний процес отримання легованих алітованих покриттів на конструкційних матеріалах, що дозволяє використовувати відпрацьовану шихту, в якості: баластового матеріалу для СВС–шихт, абразивного матеріалу для шліфування, порошкового матеріалу для напилення. Леговані хромом і титаном алітовані покриття і технологія їх отримання пройшли випробування в умовах ПрАТ «Запоріжжкокс».

Отримані наукові результати найшли впровадження для зміцнення деталей коксогасильного вагону (рис. 1), який використовується для прийому з коксової печі спеченого коксу, перевезення його на гасіння (з метою припинення горіння і золоутворення).

а)

б)

в)

Рисунок 1 – Плита коксогасильного вагону зміцнена в умовах СВС
а) загальний вигляд вагону, б) плита без покриття (після застосування);
в) плита з легованим титаном АП (після застосування)

Відкритий зверху кузов вагона являє собою металевий зварний каркас з похилим глухим підлогою. Кут нахилу підлоги (поду) 28° , що забезпечує повне сповзання коксу під час його розвантаження на рампу. Внутрішню бічну поверхню каркаса і поду вагона футерують знімними плитами товщиною 20–25 мм. Плити прикріплені до металоконструкцій каркаса болтами з головками урівень. Плити поду кузова укладаються вільно на спеціальні опори, що дозволяє проводити їх швидку заміну. Зазор між плитами (5–8 мм) забезпечує вільне їх розширення при нагріванні і стікання води і шламу в процесі гасіння коксу. Розроблені рекомендації були враховані під час модернізації футеровки зйомними плитами коксогасильного вагону (рис. 2, в).

Впровадження розробленого легованого хромом і титаном алітованого покриття, технологічного процесу його формування, і нанесення на плиту коксогасильного вагону дозволяє: підвищити жаростійкість у 2,1–2,7 рази; очікуваний економічний ефект від впровадження отриманих результатів досліджень складає орієнтовано 110000 грн./рік. Отримані результати найшли впровадження для підвищення зносостійкості фігурних дисків 14-ти валкового грохоту (рис. 2), який використовується для розсіву валового коксу на фракції за класом крупності – надрешітним продуктом є металургійний кокс крупніше 40 мм і більше, підгратного продукту 0–40 мм.

а

б

в

Рисунок 2 – Зміцнення деталей 14-ти валкового грохоту в умовах СВС:

а) загальний вид 14-ти валкового грохоту; б) фігурний диск 14-ти валкового грохоту до зміцнення; в) фігурний дисків 14-ти валкового грохоту та шайба з легованим хромом АП (після застосування)

Валковий грохот складається з ряду паралельних валків, встановлених на похилій рамі і обертається в напрямку руху коксу. На валки насаджені фігурні диски з зазором 25 мм. Валки утворюють просіювану поверхню. Частота обертання валків фігурної форми повинна бути однаковою, щоб не було защемлення шматків. Головний вал грохоту приводиться електродвигуном через редуктор або ремінну передачу, а від нього рух передається через зірочки і ланцюгову передачу на кожен валок. Диски насаджені на валки ексцентрично по відношенню до їх осей (ексцентриситет 20–35 мм). Ексцентричність дисків сприяє розпушуванню коксу і його просуванню по грохоту. Впровадження розробленого покриття, технологічного процесу його формування і нанесення на фігурні диски 14-ти валкового грохоту (рис. 3, в), дозволяє: підвищити її зносостійкість у 1,8 – 2,4 рази; очікуваний економічний ефект від впровадження отриманих результатів досліджень складає орієнтовано 70000 грн./рік.

Список використаних джерел

1. Трефилова Н. В. Анализ современных методов нанесения защитных покрытий. *Современные наукоёмкие технологии*, 2014. № 10. С. 67.

2. Поверхнєве зміцнення матеріалів працюючих в умовах комплексного впливу агресивних речовин: монографія / Серєда Б.П., Банніков Л.П., Нєстерєнко С.В, Гайдаєнко О.С., Кругляк І.В. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 173 с. ISBN 978-966-175-185-8.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Латун Олексій Андрійович

викладач загальноосвітніх дисциплін,
ДНЗ «Дєражнєнський центр професійної освіти»,
м. Дєражнє, Хмельницька область

Сучасний ринок праці вимагає від випускника навчального закладу професійної освіти не лише ґрунтовних теоретичних знань, та здатності самостійно застосовувати їх нестандартних життєвих ситуаціях.

Основними пріоритетами в модернізації системи освіти є її демократизація, підвищення фундаментальності, використання найновіших технологій навчання, інтеграція різних форм і систем навчання. Стратегічним завданням державної освітньої політики в Україні є конкурентний вихід української освіти на ринок світових освітніх послуг, поглиблення міжнародного співробітництва.

Освіта є основою соціального, політичного, економічного, духовного та культурного розвитку суспільства. Протягом останніх років потенціал кваліфікованих робітників в Україні значно знизився порівняно з розвинутими країнами. Це зумовлено падінням престижу робітничих професій, неефективним інформуванням населення щодо попиту на професії, недостатньою участю суб'єктів господарювання у розв'язанні проблем професійної освіти і навчання.

Питання функціонування системи освіти в Україні висвітлювали у своїх працях І.Калєнюк, О.Макарова, В.Новіков.

Дослідженню конкурентоспроможності випускників закладів професійної освіти присвячено низку робіт, зокрема О.Грішнєвої, М.Кривої, В.Онїкїєнка, М.Семикіної, О.Цимбала, а також таких закордонних авторів, як С.Сотнікова, Є.Маслов, С.Глазирін та ін.

Дослідження учених надають можливість систематизувати розвиток системи професійної освіти та проаналізувати процеси даного періоду, зокрема визначити велику кількість проблем в освітній системі. Разом з тим питання детального аналізу проблем та перспектив розвитку професійної технічної освіти в Україні не детально досліджене та потребує певних уточнень.

В Україні в умовах реформування усіх суспільних інститутів та завершального етапу децентралізації влади все гостріше постає проблема із забезпеченням регіональних ринків праці висококваліфікованими робітничими кадрами. Адже ефективним результатом виконання саме цієї умови є не лише задоволення попиту та сучасних вимог роботодавців в регіоні, стабілізації ринку праці, а й забезпечення добробуту країни в цілому.

З дня становлення України, як незалежної та суверенної держави, ця проблема поміж інших суспільних проблем займала значне місце. А її вирішенню завжди приділялася пильна увага.

Зокрема, основною з яких була недостатність фінансування закладів профтехосвіти, які й повинні забезпечувати належну підготовку робітничих кадрів. Як наслідок, відсутність осучаснення матеріально-технічної бази таких закладів, що своєю чергою спричинило дисбаланс між вимогами роботодавців та спроможністю «новоспечених» кваліфікованих робітників довиконання поставлених роботодавцем завдань.

Наголошували вказані фінансові органи і на прорахунки при формуванні державного замовлення на підготовку і випуск робітничих кадрів, а саме: формальний підхід до визначеної державою процедури формування потреби у робітних кадрах; неефективний розподіл державного замовлення між закладами профтехосвіти, в частині використання ресурсу акредитованих вищих професійних училищ і центрів професійної (професійно-технічної)

освіти, мета яких є підготовка робітників високого рівня кваліфікації з технологічно складних, наукоємних професій і спеціальностей, на підготовку кваліфікованих робітників з робітничих професій простої і середньої технологічної складності, обсяг замовлення яких у цих закладах становив понад 50% доведеного державою замовлення.

Рисунок 1 – Тенденція зміни кількості закладів та контингенту учнів у 2015-2021 роках

Завдала удару по дестабілізації системи «попит-пропозиція» з підготовки робітничих кадрів за державним замовленням й запровадження адміністративної реформи. Адже саме децентралізація стала передумовою появи нового інструменту – «регіональне замовлення на підготовку робітничих кадрів», який й повинен був забезпечити потребу регіональної насиченості ринків праці.

Поняття «Регіональне замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів» вперше уведено Кабінетом Міністрів України, який схвалив розпорядженням від 14 грудня 2016 року за № 994-р «Методичні рекомендації щодо формування регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів», та означає засіб регулювання задоволення потреб економіки регіону та суспільства у кваліфікованих кадрах, забезпечення конституційного права громадян на здобуття освіти відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей.

У 2017-2018 роках спостерігалось зниження як планових показників загального обсягу регіонального замовлення, та і їх фактичного виконання.

Слід вказати, що узагальненні дані про стан планування, виконання та врахування при плануванні цього замовлення з урахуванням потреб регіональних ринків праці за 2019-2020 роки, в тому числі і в розрізі регіонів, у вільному доступі мережі-Інтернет відсутні.

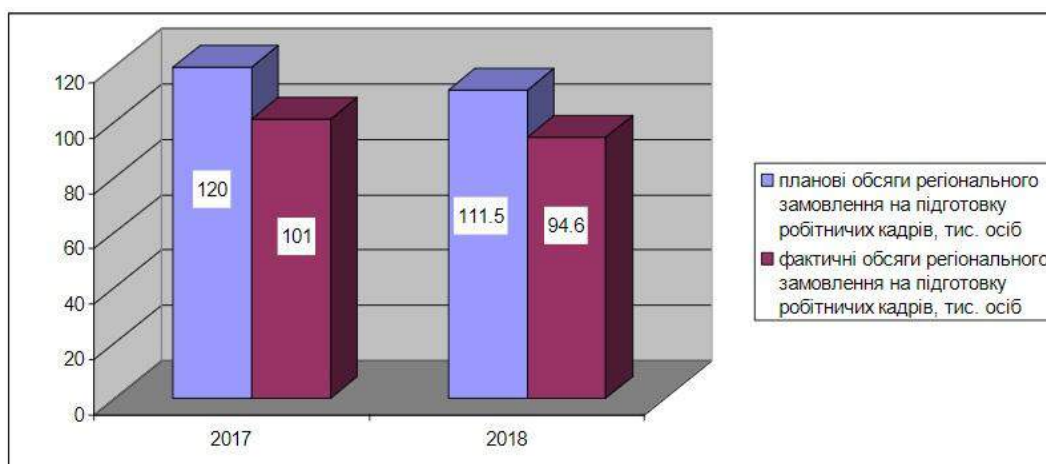

Рисунок 2 – Стан виконання регіонального замовлення у 2017-2018 роках

У червні 2018 та 2020 років до цих методичних рекомендацій внесено зміни, які стосувалися не лише викладення назви у новій редакції - «Методичні рекомендації щодо формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів», зміни поняття «Регіональне замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів», а й оновлення з 2020 року правил підготовки та розміщення регіонального замовлення.

Зокрема, наразі «Регіональне замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів» це засіб задоволення потреб економіки держави, регіону та суспільства у кваліфікованих кадрах, забезпечення конституційного права громадян на здобуття освіти відповідно до їх покликань, інтересів та здібностей.

Поряд з цим, на засіданні Верховної ради 07.09.2021 схвалено в першому читанні проєкт Закону України «Про формування та розміщення державного та/або регіонального замовлення на підготовку фахівців з вищою, фаховою

передвищою освітою, наукових, науково-педагогічних кадрів, кваліфікованих робітників та слухачів підготовчих відділень закладів вищої освіти, на післядипломну освіту», на підставі якого будуть впроваджені єдині вимоги до формування державного та регіонального замовлення задля забезпечення розвитку національної освітньої системи та надання якісних освітніх послуг.

Залишається проблемою і підготовка кадрів за інтегрованими професіями, оскільки регіональне замовлення до навчального закладу доводиться в розрізі напрямів економічної діяльності та надалі розподіляється ним самостійно без урахування потреби у підготовці кадрів за певною спеціальністю, яка надавалася на погодження до регіональних рад професійної (професійно-технічної) освіти, що своєю чергою також призводить до зарахування на навчання понад доведені обсяги регіонального замовлення.

Список використаних джерел

1. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти 1991-2021 роки. Державна служба зайнятості України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2023).

2. Методичні рекомендації щодо формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів, схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №994-р.

3. Проект Закону про формування та розміщення державного та/або регіонального замовлення на підготовку фахівців з вищою, фаховою передвищою освітою, наукових, науково-педагогічних кадрів, кваліфікованих робітників та слухачів підготовчих відділень закладів вищої освіти, на післядипломну освіту. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511%20=71847 (дата звернення: 15.04.2023).

4. Міністерство освіти і науки України: офіц. вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/chitki-stroki-povnovazhennya-miscevoyi-vladi-ta-rad-profosviti-uryad-onoviv-rekomendaciyi-za-yakimi-formuvatimut-regionalne-zamovlennya> (дата звернення: 15.04.2023).

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Лосік Сергій Володимирович
викладач,
ДНЗ «Запорізький професійний
торгово-кулінарний ліцей»,
м. Запоріжжя, Запорізька область

У сучасному світі інформаційні технології є невід'ємною частиною нашого життя, вони охоплюють практично всі сфери діяльності людини, включаючи освіту. Використання комп'ютерів, планшетів, мобільних телефонів та інших пристроїв стає все більш поширеним у навчальному процесі. Але з одного боку, інформаційні технології можуть сприяти покращенню якості освіти та зробити навчання більш доступним та ефективним, з іншого боку, вони можуть стати причиною нових проблем та викликів. У даній доповіді ми розглянемо проблеми та перспективи використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі. Ми проаналізуємо переваги та недоліки використання ІТ у навчанні та запропонуємо рішення для покращення ситуації.

Однією з основних перспектив використання сучасних інформаційних технологій в навчальному процесі є можливість перетворення традиційної системи навчання на більш ефективну та інтерактивну, яка дозволяє створити умови для залучення студентів до активної діяльності та самостійного вивчення матеріалу. Крім того, інформаційні технології дають змогу забезпечити більш широкий доступ до освіти, зменшити витрати на навчання та підвищити якість навчання завдяки використанню інноваційних методів та підходів.

Проте, з використанням інформаційних технологій в навчальному процесі пов'язані певні проблеми, такі як недостатній рівень технічної оснащеності закладів освіти, недостатня кваліфікація викладачів у галузі інформаційних технологій, а також проблеми зі збереженням та захистом особистих даних студентів.

Отже, розв'язання цих проблем та подальший розвиток сучасних інформаційних технологій можуть допомогти забезпечити ефективнішу та доступнішу освіту, що буде корисною для усього суспільства.

Усім зрозуміло, що сучасні інформаційні технології займають важливе місце в сучасній освіті та навчальному процесі. Їх впровадження в навчання має безліч переваг, однак існують певні проблеми, що необхідно вирішувати. Зокрема, потрібно забезпечувати доступ до інтернету та забезпечувати належну якість зв'язку, вирішувати проблеми кібербезпеки, навчати вчителів та студентів використовувати нові технології та інструменти, а також забезпечувати необхідну технічну базу для роботи з комп'ютерами та іншими пристроями. Проте, не зважаючи на ці проблеми, розвиток інформаційних технологій в навчальному процесі є перспективним та має великий потенціал для покращення якості освіти та підготовки студентів до майбутнього. Важливо лише зберігати баланс між технологіями та людським фактором та використовувати інформаційні технології як допоміжний інструмент у навчальному процесі, а не заміну викладачу.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р. С. Розвиток інформаційних технологій в освіті – важливий чинник розвитку суспільства. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Педагогіка, 2011. Т. 153. Вип. 141. С. 20-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2011_153_141_6 (дата звернення: 15.04.2023).

2. Климишин О. С., Дяків Х. І., Позинич І. С. Освітні аспекти природничомузейної комунікації. Наукові записки Державного природознавчого музею, 2015. Вип. 31. С. 15-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzdpm_2015_31_4 (дата звернення: 15.04.2023).

3. Штучний інтелект Chat OpenAI – ChatGPT. URL: <https://chat.openai.com> (дата звернення: 15.04.2023).

4. Midjourney: Art in the Age of Artificial Intelligence. URL: <https://www.midjourney.com/home/?callbackUrl=%2Fapp%2F> (дата звернення: 15.04.2023).

5. DALL·E: Creating images from text – OpenAI: URL: <https://openai.com/product/dall-e-2> (дата звернення: 15.04.2023).

БУДУЄМО РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ТА ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В ШЕПЕТІВСЬКОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ЛІЦЕЇ

Ляска Олена Олегівна

соціальный педагог,

Гладка Надія Михайлівна

практичний психолог,

Шепетівський професійний ліцей,

м. Шепетівка, Хмельницька область

Вивчення особливостей поведінки людини у кризових ситуаціях завжди були у центрі уваги кризових психологів, які спостерігають певні зміни в поведінці через емоційні переживання – постійну тривогу чи страх за майбутнє.

Психологічні наслідки війни, зокрема і посттравматичний стресовий розлад, позначатимуться на нашому психічному стані ще принаймні 7-10 років після закінчення війни.

Стрес – це реакція природна. Коли вона тимчасова, ми справляємося з подіями і далі продовжуємо спокійно жити. Але коли ми говоримо про воєнний стан, йде постійний вплив різноманітних факторів стресу на життя людей. Це може бути небезпечно, тому що наша психіка виснажується. Ми не можемо жити в постійному стресі, тому що перестаємо адекватно справлятися з життєвими викликами. З'являється небажання щось робити, втрачається цікавість до життя. Люди починають себе вести інакше з друзями, з колегами по роботі [3]

Для характеристики психічного стану здорових людей, які інтенсивно спілкуючись з іншими людьми, постійно перебувають в емоційно перевантаженій атмосфері при наданні професійної допомоги існує поняття

«емоційне вигорання». Навіть у глибокому тилу жоден учасник освітнього процесу не знаходиться в цілковитій безпеці - повітряні тривоги лунають щодня по всій території України, і будь-яке місце нашої країни може стати черговою цілью для російських ракет.

Постійне спілкування і соціальна відповідальність за здобувачів освіти, воєнний стан, надмірна зайнятість, неналежна зарплатня, робота з великим потоком інформації додають стресу навіть досвідченим педагогам і призводять до професійного вигорання. Необхідність постійно бути на зв'язку, вислуховувати інших і говорити самому, стежити за важливими новинами, виконувати доручення керівництва, намагатися виправдати чийсь очікування, продемонструвати хороші показники - все це призводить до того, що в якийсь момент у людини просто «сідають батарейки».

Актуальність вивчення професійного вигорання та інших наслідків професійних стресів зумовлена не стільки їх негативними наслідками для ефективності праці, скільки тим, що стреси впливають на все життя людини, призводячи до втрати здоров'я, психологічних проблем та особистісних змін.

Професійне вигорання впливає не тільки на якість професійної діяльності, професійне становлення та самоствердження людини, а й на економічну соціалізацію особистості, її входження в економічну систему суспільства.

Причини вигорання у педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти:

- відсутність автономії, педагогічні працівники не можуть критично підходити до вибору у власних групах та щодо освітніх програм;
- поведінка здобувачів освіти, включаючи неповагу, неухважність, булінг;
- відсутність підтримки з боку адміністрації;
- погана комунікація з батьками та адміністрацією, педагогічний працівник відчуває неможливість повідомляти про свої потреби.
- відсутність бюджету на придбання відповідних навчальних матеріалів;
- брак часу протягом дня, щоб адекватно підготуватися до уроків;
- коли хтось з рідних, служачи у лавах збройних сил, є на війні;

- психічна травма як результат роботи у тісному контакті з здобувачами освіти, які зазнають жорстокого поводження, нехтування чи травмування вдома, перебувають в складних життєвих обставинах, є внутрішньо-переміщеними в умовах воєнного стану, дітьми батьки яких захищають державу на передовій, сиротами та дітьми позбавленими батьківського піклування та іншими соціально-незахищеними категоріями.

Причини вигорання у здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти:

- надмірні вимоги, які дитина може встановлювати собі сама або які можуть нав'язуватися в сім'ї, в закладі освіти, друзями, що призводить до виснаження енергії і внутрішніх ресурсів;
  - самокритика, низька самооцінка;
  - депресивне мислення, невдоволення, хронічне роздратування;
  - очікування певного рівня успішності та тиск у освітньому закладі з боку батьків та педагогічних працівників;
- соціальні стосунки з друзями та підвищення інтересу до сексуальних стосунків;
  - діти в яких батько/мати, або близький родич знаходиться на війні;
  - життєві проблеми – такі, як закінчення закладу освіти, отримання диплому чи працевлаштування.

Причини вигорання у батьків/опікунів:

- батьки дитини, яка часто хворіє, має важковиліковне або невиліковне захворювання;
  - батьки у неповних сім'ях;
  - батьки, які самі в дитинстві відчували психологічні труднощі;
  - батьки, які пережили дуже важкі речі під час війни і, можливо, їм довелося покинути свою домівку;
- батьки, у яких є фінансові проблеми;
- батьки в яких близька людина знаходиться на передовій.

На жаль, так стається, що в житті людей трапляються психотравмуючі події: насильство в родині та закладі освіти, війна, нещасні випадки, стихійні лиха, трагічні втрати близьких людей, кримінальні події, хвороби тощо. Як фахівці психологічної служби ми маємо робити все, щоб цьому запобігти.

Сьогодні всі учасники освітнього процесу більше ніж будь-коли потребують психологічної підтримки й допомоги. В подоланні досвіду пережитої психотравмуючої події психологічна служба Шепетівського професійного ліцею пропонує такі кроки, які, сподіваємося, допоможуть чітко бачити ситуацію та розвинути резильєнтність та життестійкість.

1. Навчитись слухати. Всім учасникам освітнього процесу важливо знати, що з фахівцями психологічної служби вони можуть говорити про все пережите, ділитися почуттями, спогадами, думками і при цьому мають бути впевнені що їх почують. Дуже важливо, щоб людина побачила і відчула, що ми готові її слухати і розділити з нею її досвід. Важливо не лише те, що ми слухаємо, а й те, що можемо чути й можемо бути підтримкою.

2. Вміння підтримати. Відчуття підтримки є ключовим для відчуття безпеки. Важливо підтримувати добрі і близькі взаємини взаєморозуміння, повагу, довірливі стосунки зі всіма учасниками освітнього процесу. Допомогти отримати розуміння або нові ідеї, які можуть бути помічними, щоб впоратися з проблемами. Відчуття підтримки часто передається через фізичний контакт – лагідний дотик, обійми, присутність. Тому важливо не лише говорити, що ми поруч, але й бути поруч.

3. Розвивати навички управління емоціями та ресурсами. Навчившись керувати своїми емоціями, психолог і соціальний педагог зможете зрозуміти, як керувати емоціями і почуттями інших людей. Вчасно зрозуміти появу негативної емоції, визнати її, інтерпретувати причину, а потім відразу ж подумати, наскільки вона доречна в даній ситуації.

Щоб допомогти учасникам освітнього процесу необхідно покроково та практично, впроваджувати навички та методи, які допомагають подолати

психологічні наслідки катастрофічних подій, розвивати **резильєнтність**, тобто здатність відновлюватися навіть в умовах найскладніших життєвих обставин.

Скриньки інструментів для коупінгу в різних ситуаціях, які використовує психологічна служба Шепетівського професійного ліцею будуючи резильєнтність та життєстійкість.

1. « Квадратне дихання»: 4 секунди вдих – затримка на 4 секунди – 4 секунди видих – затримка на 4 секунди.
2. «Безпечне місце».
3. Вправа на комунікацію.
4. Вправа «Прогресивна м'язова релаксація».
5. Вправа «Майндфулнес».
6. Вправа «Сейф».
7. Вправа «Метод Екрана».

Сьогодні всі учасники освітнього процесу більше ніж будь-коли потребують психологічної підтримки й допомоги. Щоб допомогти працювати в умовах війни, людям важливо відчувати, що їх чують, приймають, визнають їхні почуття, розуміють складність їхньої ситуації, без оцінок, звинувачень та очікувань.

Головним поточним пріоритетом діяльності закладів освіти є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які постраждали від російської збройної агресії.

Війна триває, але нам потрібно себе берегти, щоб вижити, вистояти, перемогти й потім відродитися. Тому важливо долати емоційне вигорання, адже перед нами ще дуже багато різних завдань.

Список використаних джерел

1. Сміт П., Дирегров А., Юле В. Діти та війна. Навчання технік зцілення. Львів : Галицька видавнича спілка, 2022. 108 с.
2. Берднікова О. Тренінг: Емоційне вигорання: будуємо резильєнтність та життєстійкість, 2022. 62 с. 3.

3. Ще раз про стрес. АПРППУ: офіц. веб-сайт. URL: <https://www.apdppu.in.ua/materials-2/shche-raz-pro-stres> (дата звернення: 11.04.2023).

ВІД ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНИХ ЗАНЯТЬ – ДО РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СЛОВЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Макута Оксана Йосифівна

викладач української мови та літератури,
української мови за професійним спрямуванням,
викладач-методист,
ВСП «Львівський фаховий коледж транспортної інфраструктури
Національного університету «Львівська політехніка»,
м. Львів, Львівська область

*Один із секретів педагогічної творчості полягає в тому,
щоб пробудити у педагогів інтерес до пошуку.*

Василь Сухомлинський

Інтегрування України в європейський освітній простір потребує кардинальних змін та оновлення усієї методологічно-технологічної бази навчання. З огляду на це метою сучасного навчання має бути формування особистості з гнучким розумом, зі швидкою реакцією на нововведення, з умотивованою потребою пізнання та самостійної діяльності, з розвиненими творчими здібностями. Викладач нині втрачає функцію транслятора знань, його завдання – допомагати студентам знаходити способи розв'язання проблемних ситуацій, виробляти навички рефлексії, уміння робити самостійні висновки, приймати рішення. Це допоможе майбутнім фахівцям мислити і діяти незалежно, успішно адаптуватись і реалізуватись у трудовому колективі.

Нагальні вимоги до сучасних освітніх установ були сформульовані в Законі України «Про освіту» та в національній доктрині освіти, де виділено одне з головних завдань – модернізація та розвиток інноваційних процесів. Інновації в освіті тісно пов'язані із загальними процесами в суспільстві, глобальними проблемами. Відтак, характерними ознаками сучасної педагогіки

постають інноваційність і модернізація навчального процесу, тобто здатність до оновлення, відкритість новому, вміння швидко опановувати нові способи і методи навчання.

Стрімкий розвиток сучасних знань та технологій вимагає синтезу навчання і виробництва. Особливо це стосується закладів фахової передвищої освіти. Знаковим є те, що коледжі стали структурними підрозділами інститутів та університетів, а це сприяє впровадженню ступеневої підготовки майбутніх фахівців, ефективному залученню науково-педагогічних кадрів, виробничої бази, спільному проведенню науково-дослідних робіт, також це мотивує випускників коледжів до здобуття вищої освіти.

Модернізація сучасної системи освіти стосовно дисциплін гуманітарного циклу передбачає гуманізацію навчально-виховного процесу, пріоритетність особистісного становлення і зростання студента як національно-мовної особистості.

Наша освіта в умовах війни виконує для суспільства особливо важливі функції – навчальну і виховну, закладає фундамент майбутнього, в якому нинішні студенти визначатимуть вектор розвитку України. У сучасних складних умовах війни навчання триває, відбувається формування майбутнього покоління – компетентного фахівця з визначеними духовними цінностями і життєво важливими переконаннями.

Упродовж ХХ століття вчені шукали новаторські підходи до організації навчального процесу. Результатом такого пошуку стала педагогіка співробітництва, що послужила базою для особистісно зорієнтованого навчання.

Особистісно зорієнтована технологія передбачає діяльність студента як активного учасника навчання, забезпечує його індивідуальний розвиток і як носія теоретичних знань, і як компетентного мовця, оскільки центром усієї освітньої системи в цій технології є саме індивідуальність студента.

Основні вимоги до забезпечення особистісно зорієнтованого навчання:

- навчальний матеріал повинен забезпечувати використання досвіду попереднього навчання студента;
- виклад матеріалу викладачем повинен бути спрямований не лише на поглиблення знань студентів, але й на розширення досвіду кожного студента;
- активне стимулювання студентів до самоосвіти, саморозвитку, самовираження під час освітнього процесу;
- забезпечувати контроль і оцінку не тільки результату, але і самого процесу навчання.

Метою особистісно зорієнтованої освіти є не оволодіння знаннями, навичками, як при авторитарному типі навчання, а вільний розвиток особистості, котра у процесі навчання зберігає свою індивідуальність, самобутність, гармонію з довкіллям. Таке навчання надає кожному студентові, спираючись на його здібності та інтереси, можливість якнайповніше реалізувати себе в опануванні майбутньої професії. Це дає підстави стверджувати, що саме особистісно зорієнтоване навчання забезпечує оптимальні умови для гармонійного розвитку кожного студента як індивіда, формування у нього персональної комунікативної компетентності, особистісного поступу та самореалізації, а найважливіше – створює умови для розвитку критичного мислення у студентів.

Серед інноваційних методик одне з чільних місць посідає саме розвиток критичного мислення. Як стверджував давньокитайський філософ і педагог Конфуцій: «Навчання без міркування – даремне, міркування без навчання – небезпечне».

Термінологічну сполуку **КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ** науковці почали активно застосовувати лише у 70-х роках ХХ століття. Це поняття означає складний процес, який починається із отримання інформації та завершується прийняттям рішення.

Критично мислити – це означає:

- вміти аналізувати, давати оцінку;
- ставити запитання різних типів і відповідати на них;

- ефективно шукати нове та оцінювати факти і судження.

У цьому контексті проблема розвитку критичного мислення набуває особливої актуальності на заняттях словесності, адже мовлення і мислення взаємопов'язані і є рушійною силою інтелектуальної діяльності студента. Викладачі, що працюють в руслі розвитку критичного мислення, значну увагу приділяють вихованню у студентів терпимості, вміння слухати інших, відповідальності за власну точку зору. Критичність розуму вкрай необхідна в усіх ланках навчального процесу, бо всюди потрібен аналіз, порівняння, узагальнення і заперечення. Зокрема, на заняттях з української мови та літератури відбувається формування комунікативної компетентності. Аналізуючи тексти, проблематику творів художньої літератури чи правописні норми, студенти шукають і знаходять відповіді на цікаві для них питання, підкріплюють свої судження обґрунтованими аргументами, тобто критичне мислення є особливим видом розумової діяльності. З огляду на це викладач на заняттях повинен:

- створювати проблемні ситуації та ситуації вибору;
- пропонувати проблемні завдання;
- організовувати діалог для розв'язування проблемних завдань (інтерактивні форми навчання);
- давати право на помилку;
- моделювати виробничі проблемні ситуації.

Останнє видається найефективнішим серед студентів коледжів старших курсів, адже такі ситуації активують мисленнєву діяльність студента, спонукають самостійно приймати рішення.

Спираючись на аналіз наукових досліджень, виділяємо такі види особистісно орієнтованих ситуацій для ефективного проведення занять і досягнення поставленої мети:

- ситуація зацікавленості – зумовлює виникнення мотивації до навчання, осмислення цінності набутих знань, умінь і навичок;

- ситуація вибору - надає можливість обрати навчальну діяльність, форми та способи здійснення її;
- проблемно-пошукова ситуація – передбачає дослідну та пошукову діяльність;
- рольова ситуація – виконання певної комунікативної ролі, моделювання виробничих ситуацій у формі гри;
- ситуація успіху – забезпечує визнання студентами досягнутого результату, практичного досвіду, упевненості у собі як під час навчання, так і потім у житті.

Безперечно, в одній статті неможливо вичерпно викласти всі аспекти щодо модернізації та реформування сучасної освіти. Очевидним є те, що в цій царині зроблено вже чимало. Слід врахувати ще й несподівані і часом трагічні виклики сьогодення, коли для багатьох здобувачів освіти через війну стало неможливим традиційне навчання в аудиторіях. Віримо, що такі обмеження є тимчасовими, освітній процес не може зупинитися, тому педагоги готові до новизни, трансформації, до використання нових форм, методів і засобів навчання. Інновації самі не народжуються, вони виникають в результаті спроб та експериментів. Є досягнення, якими можна пишатися, є виклики і загрози, які потрібно долати. Важливо пам'ятати одне: критичне мислення є багатоаспектним та системним процесом навчання, але це дозволить студентам сформулювати власний стиль мислення, що допоможе в подальшій професійній діяльності аналізувати різноманітні проблеми та знаходити шляхи їх вирішення в будь-якій сфері життя.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII зі змінами. Законодавство України. Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 03.04.2019).
2. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Міністерство освіти і науки України: офіц. веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 05.04.2023).

3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: офіц. веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 05.04.2023).

4. Буряк В. Формування у студентів критичного стилю мислення. Знання : Вища школа, 2007.№3. С. 21-30.

5. Кремень В. Освіта і суспільство в парадигмі синергетичного мислення. Педагогіка і психологія, 2012. № 2.

6. Подмазін С. І. Особистісно-орієнтована освіта: сутність і зміст. Культурологічний вісник, 2006. Вип. 16. С. 123-128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultv_2006_16_25 (дата звернення: 05.04.2023).

7. Терно С. О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 268 с. URL: https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_monograph.pdf (дата звернення: 05.04.2023).

ВПРОВАДЖЕННЯ ГРАНТРАЙТИНГУ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Марковець Ольга Станіславівна

методист,
ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище»,
с. Катюжанка, Київська область

У воєнний час освіта є однією з найважливіших галузей діяльності, оскільки вона є ключовим інструментом для забезпечення успішного функціонування суспільства. Підвищення якості надання освітніх послуг та розвиток інноваційних проектів є надзвичайно важливим для забезпечення стабільності в умовах воєнного стану. В цих умовах вимагається від закладів професійної (професійно-технічної) освіти посилення зусиль у напрямку розвитку інноваційних проектів та підвищення якості надання освітніх послуг.

Грантрайтинг – це процес написання заявок на отримання грантів або фінансування проектів з інших джерел. Впровадження грантрайтингу в освітню діяльність є одним з потужних інструментів для розвитку інновацій в освіті. Допомога закладам професійної (професійно-технічної) освіти отримати необхідні кошти для реалізації інноваційних проектів є важливим кроком у напрямку інтеграції закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану. Це дозволить забезпечити стабільність та розширення освітньої системи в країні. Гранти – [грошові](#) або інші засоби, що передаються [міжнародними](#) та українськими фондами/організаціями на умовах, передбачених грантодавцем. Гранти надаються безплатно і без повернення. Проект – це комплекс заходів, які здійснюються для досягнення чітко визначених цілей впродовж відведеного часу і за допомогою призначених на це фінансових ресурсів (бюджету).

Один з головних плюсів грантрайтингу - отримання додаткових коштів для реалізації проектів. Відповідно, впровадження грантрайтингу в освітню діяльність допоможе закладам професійної (професійно-технічної) освіти забезпечити фінансову стабільність та відкрити можливість для реалізації нових інноваційних проектів. Підвищення якості надання освітніх послуг є ще однією перевагою впровадження грантрайтингу в освітню діяльність.

Розвиток інноваційних проектів в галузі освіти - це ще одна перевага впровадження грантрайтингу в освітню діяльність. Застосування грантрайтингу допоможе закладам професійної (професійно-технічної) освіти реалізувати нові ідеї та інноваційні проекти, що дозволить підвищити рівень навчання та забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів. Як стверджують досвідчені грантрайтери для досягнення успіху в пошуку фінансової підтримки необхідно наступне:

- орієнтуватися в процесі подачі заявок на одержання грантів;
- знайти підходящі грантові конкурси;
- за допомогою професійно складеної заявки переконати донора в тому, що фінансувати необхідно саме вас.

Фонди, які надають гранти для освіти

HOUSE OF EUROPE <https://houseofeurope.org.ua/>

Організація Об'єднаних націй Україна <https://ukraine.un.org/uk>

Міжнародний дитячий надзвичайний фонд ООН

<https://www.unicef.org/ukraine/spilno-cash-transfers>

ФОНД Східна Європа <https://eef.org.ua/>

Незалежна міжнародна некомерційна організація IREX <https://csr-ukraine.org/about/>

Еразмус+ - Програма Європейського Союзу у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту <https://erasmusplus.org.ua/>

Міжнародний фонд «Відродження» <https://www.irf.ua/grants/contests/>

Український культурний фонд <https://ucf.in.ua/>

СпівДія <https://spivdiia.org.ua/>

Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання» <https://ednannia.ua/181-contests>

Громадська організація «Інформаційно-аналітичний центр «Громадський Простір» <https://www.prostir.ua/category/grants/>

Добірка безстрокових, безкоштовних онлайн курсів у сфері грантрайтингу та проектного менеджменту

1. Курс «Фінансовий менеджмент у грантових програмах». https://t.me/prosto_prostishe/4444 2.
2. Курс «Управління проектами». https://t.me/prosto_prostishe/439
3. Курс «Написання проектних заявок» https://t.me/prosto_prostishe/4376 4
4. Сертифікований курс: Є ідея? Втілюй! Проектний дизайн для соціальних ініціатив https://t.me/prosto_prostishe/4304
5. Сертифікований курс Європейські гранти для культурних та креативних проєктів. https://t.me/prosto_prostishe/2380 6.
6. Сертифікований курс "Гранти Українського Фонду Стартапів" від «Креативної практики» https://t.me/prosto_prostishe/2316

7. <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1NTQKwthdVFDlgvk3ha4laxr20>

[0tDREcX](#) - посібники з написання проєктних заявок.

Перші кроки впровадження методики грантрайтингу

- Створити проєктну групу (3-5 ключових осіб).
- Пройти навчання з проєктного менеджменту чи грантрайтингу (за потреби).
- Визначитися з основними цільовими напрямками навчального закладу на які б вам хотілося отримати грант.
- Обов'язково виділити ваші ресурси, переваги та надбання.
- Залучити якнайбільше партнерів та співпартнерів - це значно підвищить шанси на отримання гранту та реалізацію проєкту.
- За потреби створити власну Громадську організацію.

Після визначення переліку найбільш прийнятних для проєкту вашої установи грантодавців-донорів варто ретельно ознайомитися з умовами надання ними фінансової допомоги. Зокрема, слід уважно вивчити особливості грантових конкурсів, приділяючи особливу увагу таким характеристикам:

- тип одержувачів грантів (органи самоврядування, громадські об'єднання, заклади охорони здоров'я, освіти, ініціативні групи тощо);
- розмір гранта та розмір власного внеску (якщо передбачається); види діяльності, що фінансуються; географія конкурсу (грант може бути призначений для певних регіонів України);
- пріоритети конкурсу (напрями надання допомоги конкретизуються у пріоритетах конкретних конкурсів);
- терміни подання заявки та підведення підсумків конкурсу; строк реалізації проєкту.

У разі отримання повідомлення про перемогу в конкурсі необхідно буде укласти договір з грантодавцем і суворо його дотримуватися. Грантодавець не тільки має право контролювати хід виконання проєкту та цільове використання коштів, але і поширювати інформацію про грантоотримувача. Проєктна

звітність, може бути проміжною та фінальною, яка складається з описового і фінансового звітів.

Описовий звіт – це досить детальний опис діяльності проекту за звітний період. Такий звіт зазвичай містить:

- детальну інформацію про процес реалізації проекту;
- відхилення від плану проекту та внесені зміни;
- успіхи в досягненні цілей;
- участь партнерів і цільових груп;
- досягнуті результати;
- опис стійкості результатів проекту.

Водночас слід урахувати, що гранти – це фінансові ресурси, які надаються донором реципієнту (отримувачу) на безповоротній основі та спрямовуються на реалізацію цілей, визначених грантодавцем.

Отож перевага впровадження грантрайтингу в освітню діяльність – це підвищення конкурентоспроможності закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Реалізація інноваційних проектів та підвищення якості надання освітніх послуг дозволять закладам підвищити свій статус та привабливість в очах студентів та роботодавців. Впровадження грантрайтингу в освітню діяльність є важливим кроком у напрямку інтеграції закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умових воєнного стану. Застосування грантрайтингу допоможе забезпечити стабільність та розвиток освітньої системи, а також забезпечити успішну інтеграцію закладів професійної (професійно-технічної) освіти в суспільство. Як висновок грантрайтинг стає життєво важливим інструментом інтеграції закладів освіти в умових воєнного стану в Україні та після закінчення війни, який потрібно вправджувати на рівні державної влади задля структурованої подачі грантових заявок для всіх професійно-технічних навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Марченко О. В., Сушко Д. О. М 3 Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Марусенко Олена Іванівна

викладач медичної хімії,
КЗ «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради,
м. Чернігів, Чернігівська область

З початком повномасштабного військового вторгнення на територію нашої держави кожен з нас зіткнувся з пеклом війни, багато людей зазнали важких фізичних та психологічних випробувань – відчуття, з якими дуже важко впоратися самотійно.

За таких умов істотно зростає роль всіх педагогічних працівників, які можуть надавати першу психологічну допомогу та підтримку усім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань функціонування системи освіти.

Кожна людина має природне невід’ємне і непорушне право на життя у безпечному для здоров’я середовищі. Особливо це стосується наших студентів, забезпечення їх безпечними умовами навчання, виховання, фізичного, психічного, соціального, інтелектуального та духовного розвитку [1,с.4].

Сучасні діти – це майбутні громадяни, професіонали, надія української нації, які повинні спрямовувати свою соціальну активність і знання на користь того суспільства, в якому вони зростають. Тому одним з основних завдань кожного педагога є створення таких умов, за яких кожна дитина має засвоїти певні знання, уміння й навички, а для цього необхідний, насамперед, високий професійний і творчий потенціал викладача [3,с.25].

Я вважаю, що позитивний психологічний клімат на занятті починається із самонавіювання викладача. Йдучи до коледжу, я переконую себе в тому, що діти, до яких я прямую, — найкращі, найстаранніші. Я намагаюся йти до них з радістю, любити їх: здібних і нездібних, лінивих і старанних, їх потрібно розуміти, вселяти їм віру в свої сили.

Формувати сприятливий психологічний мікроклімат на заняттях я починаю ще при першому знайомстві з групою. Обов'язково запитую студентів про їх інтереси, вподобання, а особливо, мене цікавить той предмет, який викладаю особисто я, тобто хімія. Хочу відмітити, що діти охоче діляться цим. На жаль, не у всіх лежить душа до вивчення цього предмету...

На своїх заняттях я намагаюся підтримувати постійний зв'язок зі студентами, докладаю зусиль відчувати їх та заохочувати до вивчення хімії. Не для кого не секрет, що сьогоднішніх дітей цікавлять не знання, а оцінки, і тому, щоб підняти їхню самооцінку, я впроваджую різноманітні заохочення, наприклад – «Хто активно працює на занятті - той має додаткові бали». Деяким студентам це дуже подобається, у них загораються очі і один перед одним біжать до дошки, але це спрацьовує лише тоді, коли студент хоча б мінімально має базові хімічні знання. Для тих, хто погано орієнтується в хімії, я даю невеличкі повідомлення, і за це студенти також отримують непогані бали.

Проблема мотивації до навчання була, є і буде актуальною завжди. Від її розв'язання залежить ефективність навчальної діяльності студентів, розвиток інтересу до навчання.

Перш за все, починаємо з себе: доброзичливий, гарний настрій є однією з умов позитивного ставлення в середовищі дітей. Важливе значення, на мою думку, має мова педагога (чітка, виразна, логічна), глибоке знання свого предмету. Педагогічна майстерність викладача відіграє неабияку роль у виникненні інтересу до вивчення того чи іншого предмету. Кожен викладач повинен бути сам прикладом для студентів. У своїй роботі я намагаюся керуватися справедливими універсальними вимогами до всіх студентів, хоча і не забуваю про індивідуальний підхід. Всі ми добре знаємо, що людина із задоволенням працює, якщо захоплена роботою та любить її. Також мислення студента активізується, якщо в нього виникло бажання розуміти, вивчати новий матеріал, з'явилась зацікавленість роботою, коли він стає співучасником навчально-пізнавального процесу. Активізую пізнавальну діяльність студентів

шляхом створення проблемних ситуацій, підведення їх до самостійних узагальнень, висновків.

Щодо організації роботи, урізноманітнюю її види; практикую диференційовані індивідуальні завдання. Диференційовані самостійні роботи стимулюють просування вперед і слабких, і середніх, і сильних студентів. Під час самостійної роботи, дозволяю студентам звертатися за допомогою до мене, користуватися зошитом, довідником. У цій роботі мені допомагає непогано обладнаний кабінет. На своїх заняттях постійно підтримую зв'язок з клінічними предметами, що підкреслює важливість хімії для майбутнього медпрацівника.

Залучаю студентів до взаємної перевірки результатів домашнього завдання, самостійної роботи, відповідно оцінюючи їх успіхи.

Хочу відмітити, що для студентів слова і вчинки педагога повинні сприйматися, як прояв його власних поглядів, а не тільки, як виконання посадових обов'язків. Адекватна оцінка власної особистості, пізнання себе, управління собою – це основні задачі, які я ставлю перед собою. Не допускаю у своїй роботі підвищеного голосу, крику, не дозволяю собі негативних емоцій, так як це шкодить навчально-виховному процесу.

У навчально-виховному процесі потрібні не тільки професійні знання викладача, але й розуміння природи дитини, її духовної сутності, індивідуальних особливостей [4,с.201]. Ось тому, при першому знайомстві з групою я провела анкетування з метою вивчення індивідуальних особливостей студентів. В результаті з'ясувала, що в моїй групі є багато талановитих дітей (є такі, що гарно малюють, співають, танцюють, вишивають, і взагалі, мають творчі здібності). Також, під час анкетування я виявила і проблемних студентів. Майже половина моїх вихованців ростуть в неповних родинах, а це дає свій відбиток на їхньому психоемоційному стані. Діти не навчені вчитися, і складається враження, що батькам все рівно, що відбувається з їхніми дітьми.

Я у своїй педагогічній діяльності намагаюсь ставити акцент саме на колективному вихованні через спільну працю, основною метою якої є

формування почуття колективізму, розвиток рис людяності, взаємопідтримки, взаєморозуміння кожного члена колективу.

Слово викладача справді впливає на особистість дитини. За допомогою влучного слова педагог не тільки викладає навчальний матеріал, але й відкриває внутрішній світ дитини, виявляє і розвиває творчу активність, талант дитини, що в майбутньому забезпечує гармонійний розвиток особистості [2,с.63]. Ніжне слово спонукає дитину до активних дій, позитивного настрою. З великим задоволенням такий студент виконує доручення і прохання викладача.

У нашому навчальному закладі організовується багато різних заходів, де без ніжного слова не обійтись... Незважаючи на неабияку зайнятість, студенти моєї групи завжди беруть участь у цих заходах. Завзято і енергійно вони готуються до цих міроприємств. І це приносить свої результати.

Отже, як висновок вищесказаного, хочу відмітити про необхідність у навчально-виховному процесі максимально враховувати особливості й інтереси студентів і створювати простір для їхньої власної розумової й соціальної активності. В ході навчально-виховної діяльності має відбуватися цілеспрямований розвиток певної системи психічних якостей особистості студента, що так необхідно для сучасного життя.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості. У 2 к. Кн. 2. К.: Либідь, 2003. 342 с.
2. Вільга І. Врахування сталих індивідуальних рис особистості як аспект гуманізації навчання і виховання. *Педагогіка і психологія*, 1998. № 2. С. 61-67.
3. Волкова Н. П. Педагогіка. К.: Академія, 2002. 575 с.
4. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання. К.: Вища школа, 1997. 304 с.
5. Мартиненко О. А. Як навчити вашу дитину володіти емоціями. Х.: Ранок, 2009. 144 с.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Матяшева Оксана Борисівна
методист,
Науково-методичного центру
професійно-технічної освіти
у Запорізькій області,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Сутність рейтингової системи оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти полягає в тому, що за певні види робіт, які виконуються студентами протягом усього семестру, виставляються бали, певна кількість балів нараховується за іспит або залік, потім усі ці бали підсумовуються, і виходить підсумковий рейтинговий бал з дисципліни. Цей бал перетворюється на традиційну систему оцінок. Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни, яка вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, залікову книжку і, вже наприкінці навчання – в додаток до диплому, відображає не лише підсумки складання іспиту чи заліку, а й результати навчальної роботи протягом усього семестру.

Для того щоб об'єктивно оцінити результати роботи здобувача освіти, у навчальний процес вводиться система різноманітних за формою та змістом контрольних заходів, кожен з яких оцінюється певною кількістю балів, за успішне виконання яких студенту виставляються не оцінки, як раніше, а нараховуються бали, підсумковий рейтинг з дисципліни. є сумою балів, отриманих студентом за проходження контрольних заходів, включаючи фінальні (залік/іспит), підсумковий контроль (залік/іспит) є частиною загальної оцінки, а бали за нього – частиною підсумкового рейтингу, що накопичується при вивченні дисципліни.

Переваги рейтингової системи оцінювання полягають у наступному: по-перше, підвищується об'єктивність оцінки студентських досягнень у навчанні. Як було зазначено, об'єктивність – головна вимога, що ставиться до оцінки, – у традиційній системі реалізується не дуже добре. У бально-рейтинговій системі

іспит перестає бути «останнім вироком», тому що він лише додасть бали до тих, що набрані за семестр, по-друге, бально-рейтингова система дозволяє більш точно оцінювати якість навчання. Всі знають, що трійка різна, а в бально-рейтинговій системі відразу видно, хто чого вартий.

Наприклад, можливий такий випадок: за всі поточні та рубіжні контрольні заходи отримано найвищі бали, а за іспит – середній. В цьому випадку за загальною сумою балів все одно може вийти бал, що дозволяє поставити в залікову книжку заслужене відмінне, по-третє, цією системою знімається проблема «сесійного стресу», оскільки якщо після закінчення курсу студент отримує значну суму балів, він може бути звільнений від складання іспиту або заліку, по-четверте, якість підготовки до навчальних занять обов'язково підвищиться при введенні бально-рейтингової системи, що важливо для заняття в майбутньому гідного місця на ринку праці.

Умови використання рейтингової системи оцінювання знань у тому, що з набору рейтингу треба пройти певні контрольні етапи: поточний контроль; рубіжний контроль (проміжний); підсумковий контроль (семестровий залік та/або іспит).

Поточний контроль здійснюється протягом семестру для дисциплін, що мають практичні заняття або семінарські заняття, лабораторні роботи відповідно до навчальної програми. Він дозволяє оцінити успіхи у навчанні протягом семестру. Його форми можуть бути різними: усне опитування, вирішення ситуаційних завдань, виконання реферату на задану тему. Рубіжний контроль проводиться зазвичай 2-3 рази протягом семестру відповідно до робочої навчальної програми дисципліни. Кожен із рубіжних контрольних заходів є «мікроіспитом» за матеріалом одного або кількох розділів та проводиться з метою визначення ступеня засвоєння матеріалу відповідних розділів дисципліни.

Підсумковий контроль – це іспит та/або залік, встановлений навчальним планом. Приймаються, зазвичай, у традиційній формі.

На початку семестру викладач, який веде заняття з дисципліни, до вивчення якої приступають студенти, повинен роз'яснити її рейтингову структуру, скільки балів можна отримати за ту чи іншу роботу чи етап контролю, довести до відома навчальної групи інформацію про прохідний рейтинг, терміни, форми та максимальні бали контрольних заходів з дисципліни, а також термінів та умов їх перездач у поточному семестрі. Після того, як студентами виконано завдання поточного контролю або пройдено рубежне тестування, викладач оцінює роботу та вносить до рейтингової відомості. Наприкінці семестру поточний та рубіжний рейтинг підсумовується.

Високий рейтинг студента за підсумками контрольних заходів не звільняє його від обов'язків щодо відвідування лекційних, семінарських та практичних занять, які, у разі пропуску, мають бути відпрацьовані у звичайному порядку.

Балально-рейтингова система оцінки успішності будується на регулярній роботі протягом усього семестру та на систематичному контролі викладачем рівня навчальних досягнень студентів. Це означає наступне: щоб мати гарний бал, усі завдання треба виконувати не лише добре, а й вчасно. У графіку контрольних заходів, з яким студенти знайомляться на початку семестру, вказані дати проходження контрольних заходів. Час – теж один із критеріїв оцінки. Балально-рейтингова система дозволяє об'єктивно контролювати всю навчальну діяльність студентів, стимулює їхню пізнавальну активність та допомагає планувати навчальний час. Крім того, балально-рейтингова система допоможе розвитку демократичності, ініціативності та здорового суперництва в навчанні.

Список використаних джерел

1. Ляшенко О. І. Методологічні засади моніторингу якості освіти / О. І. Ляшенко // *Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти*. Київ, 2013. С. 6-27.

2. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу. *Порівняльно-педагогічні студії*, 2009. № 2. С. 107–113.

3. Онопрієнко О. В. Формувальне оцінювання досягнень : сутність і методика застосування. *Український педагогічний журнал*, 2016. № 4, С.36-42.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ОСНОВИ ПАТРІОТИЗМУ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Мельник Наталія Миколаївна

викладач циклової комісії соціальних дисциплін,

Романюк Ольга Миколаївна

викладач циклової комісії соціальних дисциплін,

Вінницький технічний фаховий коледж,

м. Вінниця, Вінницька область

*Виховати патріота ... - означає наповнити повсякденне життя
підлітка благородними почуттями, які забарвлювали б усе,
що людина в цьому віці пізнає і робить.*

В. О. Сухомлинський «Народження громадянина»

Проблема виховання громадянина постала перед людством тоді, коли виникла перша держава. І актуальною вона буде доти, поки держава існуватиме як соціальний інститут. Якісно нову демократичну державу можуть створити лише свідомі громадяни, які люблять Україну, свій народ, націю і готові самовіддано служити їх інтересам.

Виховання патріотизму в сучасній освіті займає особливе місце, адже громадяни нашої держави, як ніколи раніше, стали безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення власної долі.

Завдяки результатам педагогічних досліджень достеменно встановлено, що 40 відсотків від загального обсягу виховних впливів на особистість дитини здійснює освітнє середовище, в якому вона перебуває. Сьогодні, як ніколи, потрібні нові підходи і шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. На даний момент надзвичайно важливо відтворити в українському суспільстві почуття істинного патріотизму як духовно-моральної та соціальної цінності, сформувані у молоді громадсько-активні соціально значущі якості, які вона зможе проявити в усіх видах діяльності, передусім

пов'язаних із захистом інтересів своєї родини, рідного краю, народу та Батьківщини, реалізації особистого потенціалу на благо української держави.

В умовах відродження української держави навчальний заклад виступає могутнім фактором виховання студентів, як майбутніх громадян України, патріотів. Національно-патріотичне виховання сучасної молоді базується на національних традиціях українського народу, є ідейною силою національної свідомості. В умовах становлення української держави патріотичному вихованню належить пріоритетна роль.

Метою патріотичного виховання є становлення громадянина – патріота України, яка конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;

- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;

- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя;

- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;

- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;

- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій; утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;

- культивування кращих рис української ментальності: працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;

- формування мовленнєвої культури; спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

В історії України чимало подій, що перед усім світом засвідчили прагнення українського народу до вільного, щасливого, заможного життя. На заняттях історії України закладаються підвалини історичних уявлень майбутніх громадян про давнє минуле власне українського народу, його мову, культуру, ментальні риси характеру, державно-політичне життя, як невід'ємної складової формування європейської цивілізації. Тут здобувачі освіти мають отримати базові наукові знання, що слугуватимуть фундаментом формування їх історичної свідомості, патріотизму. Український патріотизм – явище, яке відображає все незаперечно цінне в історії української державності, визнає природну закономірність довготривалого історичного розвитку української нації, народу аж до створення своєї державності.

Під час занять з історії України необхідно донести до студентів ідею української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства й нації в цілому. Історія Руси-України, Литовсько-Руська держава, Запорізька Січ, Гетьманщина, УНР, ЗУНР - яскравий приклад тривалих державницьких традицій України. Висвітлюючи теми, пов'язані з відновленням історичної пам'яті про них, особливого наголосу потребують порівняльно-історичні відомості про переривання державності в інших європейських країнах, які на сьогодні є потужними європейськими націями, а також на історичні обставини, які призводять до переривання державності. Система патріотичного виховання передбачає формування історичної свідомості молодого покоління українців, що базується на вивченні історії боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, особливо у XX-XXI століттях. Існування України сьогодні – це результат тисячолітньої боротьби українського народу за право мати свою національну державу, яка повинна стати запорукою успішного культурного і політичного розвитку суспільства. Вивчаючи славні сторінки історії варто звертати увагу на те велике і світле, яке підносить наш народ до вершин цивілізації, визначає його заслуги перед людством. Адже українці – єдина в світі козацька нація. Козацтво стало ментальною та невід'ємною ознакою українського народу, споконвічною формою його

самоорганізації і самозахисту в лихоліття на засадах стародавнього звичаю – Волі. У козацькі часи нашому народові були притаманними високий рівень шляхетності, моральності, духовності, доблесті і звитяги, знання і бездоганне дотримання національних традицій і звичаїв. А Запорізька Січ була і залишається нині синонімом свободи, незалежності, людської й національної гідності.

Вивчаючи історію України ХХ –ХХІ ст., необхідно акцентувати увагу на патріотизмі і моральності діячів визвольного руху, показати витoki цього патріотизму. Так символом патріотизму і жертвності у боротьбі за незалежну Україну став подвиг героїв Крут, боротьба за волю України повстанців Холодного Яру, діяльність Української Повстанської Армії, спротив дисидентів тоталітарній системі тощо. Ці та інші теми є надзвичайно емоційними, хвилюючими і дають невичерпні можливості для розкриття такої людської якості, як самопожертва в ім'я нації та держави. Проголошення Акту незалежності України відкрило нову сторінку в історії України.

Історія України – це не тільки події, а й історичні постаті. На прикладах життя, діяльності і боротьби за державу українських князів, козацтва, видатних гетьманів Б.Хмельницького, І.Мазепи, П.Орлика; всього українського народу та його видатних представників – Т.Шевченка, В.Винниченка, М.Міхновського, М.Грушевського, С.Петлюри, С.Бандери та багатьох інших, потрібно демонструвати національну гідність нашого народу, його прагнення мати власну державу.

На всіх етапах становлення український народ демонстрував високий національний дух і прагнення жити вільно і незалежно, у мирі та злагоді з іншими народами. Особливими мають стати заняття, присвячені революційним змінам, що відбулись у листопаді 2013 - березні 2014 рр., що продемонстрували готовність молодого покоління відстоювати національні цінності, українську державність, орієнтацію на фундаментальні орієнтири світової цивілізації. Завдяки базовим цивілізаційним цінностям вдалося розмежувати світ диктаторських цінностей євразійства і загальнолюдських цінностей Європи. Події, які переживає Україна з 2013 року і по сьогодні, ще раз засвідчили, що проголошена у 1991р. державна незалежність потребує не лише постійного захисту, а і глибокого розуміння змісту, причин та наслідків історичних

процесів, що відбуваються в Україні та світі. Саме тому на заняттях, присвячених сьогодні, особлива увага приділяється ролі учасникам бойових дій та волонтерам.

Історія України сприяє вихованню громадянської свідомості, гідності та честі в гармонійному поєднанні національних і загальнолюдських цінностей, утвердження ідеалів гуманізму, демократії, добра й справедливості на прикладах новітніх подій, а не лише на сторінках підручників.

Таким чином, національно-патріотичне виховання студентської молоді сьогодні є важливою складовою змісту роботи навчальних закладів, головним завданням яких є формування моральної поведінки, активної життєвої позиції, правил співжиття, єдності слова і діла в підростаючій особистості, готовності брати активну участь у житті своєї держави.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. Ю. Актуальні питання патріотичного виховання. *Історія та правознавство. Позакласна робота*, 2014. № 3 (03). С. 5-9.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
3. Семотюк О. П. Сучасний словник іншомовних слів. Харків: Веста Ранок, 2008. 434 с.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Міхеєва Ірина Сергіївна
здобувачка освіти групи Ф-41,
Івахненко Вячеслав Олександрович
викладач,
Красноградський педагогічний фаховий коледж
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
м. Красноград, Харківська область

У сучасних умовах інтегрування України у європейську систему вищої освіти на перший план виходить необхідність реформування системи освіти України, її удосконалення, підвищення рівня якості. Постійне оновлення різних

сторін суспільного життя також вимагає нових підходів до організації процесу освіти у закладах фахової передвищої освіти. Протягом останніх років в Україні склалася тривожна ситуація: різко погіршилося здоров'я та фізична підготовленість здобувачів освіти.

Гармонійний розвиток здобувачів освіти – це мета і результат якісної фахової передвищої освіти. Фізичне виховання забезпечує систематичну роботу над розумовими, естетичними і фізичними якостями особистості, сприяє формуванню здібностей шляхом активних, самостійних та усвідомлених дій.

Впровадження в процес організації фізичного виховання інноваційних технологій мотивує здобувачів освіти до занять фізичними вправами, оптимізує власну рухову активність не тільки під час освітніх занять, але й в поза аудиторний час, сприяє формуванню знань, щодо ведення здорового способу життя.

На сьогоднішній день здобувачам освіти надається широкий вибір різних форм фізкультурно-спортивної діяльності з урахуванням їх особистих інтересів, нахилів та здібностей. В нинішній час при організації освітнього процесу перед кожним закладом фахової передвищої освіти стоїть задача – вести підготовку спеціалістів на високому рівні зі застосуванням сучасних методів організації освітнього процесу, які забезпечують використання ними отриманих знань і умінь у житті.

Серед багатьох проблем однією з актуальних є втрата інтересу молоді до занять фізичною культурою, що зумовлено низкою вагомих причин. Серед них: абстрактність нормативної програми фізичного виховання, яка не враховує регіональні, кліматичні, національні особливості; підхід не до конкретної молодої людини з її індивідуальними особливостями, а до академічної групи; відсутність належної навчально-тренувальної бази у закладі освіти.

Сучасна молодь по-особливому сприймає й реалізує поставлені перед нею завдання, саме тому спрямованість індивідуального підходу у фізичному вихованні повинно не лише покращувати їхнє фізичне здоров'я, а й сприяти розвитку професійних можливостей. На перший план виходить потреба викликати у здобувачів освіти прагнення через фізичне самовдосконалення покращити кар'єрний імідж; здійснювати підтримку професійно важливих рухових навичок за рахунок пріоритетних, «модних» рухових методик;

забезпечити за допомогою фізичного виховання своєчасну підтримку творчої та високого рівня інтелектуальної та фізичної працездатності.

Список використаних джерел

1. Кругляк О. М. Теорія і методики фізичного виховання. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 184 с.

2. Круцевич Т. Ю. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Київ: Олімпійська література, 2007. 424 с.

3. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 272 с.

МОТИВУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Мішкурова Ірина Віталіївна

працівник ЗСУ, викладач,

Національна академія сухопутних військ

імені гетьмана Петра Сагайдачного

Горошко-Яровик Лілія Іванівна

викладач,

ВСП «Львівський фаховий коледж харчової

і переробної промисловості

Національного університету харчових технологій»,

м. Львів, Львівська область

Головною метою освітньої діяльності будь-якого навчального закладу є підготовка кваліфікованих та компетентних спеціалістів різних галузей, які здатні до успішного розв'язання необхідних задач у майбутній професійній діяльності. Для того, аби майбутні фахівці оволоділи всіма необхідними знаннями, навичками, вміннями та компетенціями, вони повинні бути мотивовані до навчання, розуміти важливість навчання та необхідність здобуття професійних знань.

Головним мотивом навчальної діяльності здобувачів освіти першого року навчання має бути навчально-пізнавальний інтерес, тоді навчальна діяльність буде ефективною та успішною. Саме ці здобувачі освіти відрізняються від інших студентів тим, що вони ще не мають остаточної впевненості щодо

професійного вибору, період адаптації у вищому навчальному закладі зазвичай у них проходить достатньо складно, адже вони не навчені в повній мірі працювати самостійно, а тому питання мотивації здобувачі освіти першого курсу є актуальним, особливо у перші місяці навчання. Головними чинниками, які впливають на формування позитивної мотивації до навчання є: види та форми навчання, зміст навчального матеріалу та організація освітньої діяльності, оцінювання успішності здобувача освіти та стиль педагогічної діяльності викладача. Для того, щоб мотивувати студентів-першокурсників до навчання, слід використовувати такі види навчальної мотивації та її засоби:

1. Викликати інтерес студентів, що здійснюється через запровадження на заняттях прикладів з життя, цікавих експериментів і дослідів, шокуючих позитивних фактів.

2. Емоційні відкриття, що полягають у демонструванні студентам навчального матеріалу, який апелюватиме до почуття відкриття, подиву, акцентування на унікальності матеріалів, демонстрації масштабності.

3. Принцип зіставлення життєвих і наукових подій, який полягає у способі демонстрації наукових фактів, що призвели до змін у способі життя людей.

4. Формування ситуацій пізнавальних обговорень, що включає суперечки і дискусії, які викликають цікавість та бажання проявити себе, а отже ознайомитися та вивчити тему оспорюваного питання.

5. Формування ситуації успішності в навчанні, що дає змогу здобувачам освіти відчувати радість від успіху і тим самим підштовхнути їх до виконання нових завдань.

Окрім того, великий вплив на мотивацію до навчання здійснює оцінка успішності студентів. Оцінка повинна бути об'єктивною, заслуженою, за певний навчальний труд, виконання завдань, а система оцінювання студентів повинна бути чіткою, аргументованою, прозорою та зрозумілою. Ефективним є заохочення студентів до самооцінки власних досягнень та до оцінки своїх одногрупників.

Щодо здобувачів освіти другого та третього курсів, то ці молоді люди зазвичай володіють середнім або високим рівнем мотивації до навчання, адже вони вже адаптувалися до навчання у вищому навчальному закладі та розуміють необхідність отримання якісних знань. Однак, буває й навпаки, що другокурсники та третьокурсники не мають бажання та мотивації вчитися, адже їм подобається бути вільними, весело проводити час з друзями та згадувати про навчання лише перед та під час сесії. Тому, для таких студентів ефективними засобами підвищення мотивації до навчання можуть виступати різноманітні групові завдання. При розподілі студентів по групах, потрібно студентів із нейтральною мотивацією до навчання, об'єднати з тими, які не люблять та не бажають вчитися, то в результаті спільної роботи перші істотно підвищують свій інтерес до цього предмета. Також слід на кожному з етапів заняття використовувати проблемні мотивації, завдання. Якщо викладач робить це, то зазвичай мотивація до навчання знаходиться на досить високому рівні.

Для студентів-четвертокурсників пріоритетними повинні бути професійні мотиви, студенти повинні володіти професійною спрямованістю та розуміти важливість професії для задоволення професійних інтересів. А тому, щоб мотивувати їх до навчання необхідно створювати педагогічні умови, що сприятимуть активізації навчально-пізнавальної і професійної мотивації, а отже, і підвищенню успішності професійного навчання. Також необхідно створювати ситуації успіху у навчанні, що сприятимуть формуванню професійної спрямованості, підвищенню навчальної мотивації і задоволеності вибором професії. Окрім того, важливо студентів-четвертокурсників залучати до різних видів творчої діяльності. Творча робота передбачає, по-перше, активну участь у науково-дослідній діяльності навчального закладу, що може виявлятися в різноманітних формах (конференції, реферати, доповіді, форуми, участь у конкурсах і грантах тощо); по-друге, використання методики проблемного навчання, основою якої є те, що студент стає активним учасником навчального процесу, із зацікавленням “шукаючи” знань, яких йому не

вистачає, долаючи пізнавальні труднощі, задовольняючи і розвиваючи творче мислення, творчий підхід до діяльності.

Список використаних джерел

1. Павловська Ю. В. Вибір навчальних текстів для методики індивідуалізації навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 119. С. 189-192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2014_119_48 (дата звернення: 12.04.2023).

МЕМ ЯК ВСЕСВІТНЄ БІО-СОЦІО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ

Москалюк Дар'я Юрївна

практичний психолог,
ДНЗ «Інгулецький професійний ліцей»,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Події останніх років показали, що Інтернет представляє собою серйозне суспільне явище, яке вимагає свого психологічного дослідження, і кількість таких досліджень постійно зростає. Багато з них, особливо присвячених дорослим користувачам, розглядають свідому поведінку людини в Мережі. Розвиток соціальних мереж та блогів іде в бік стабільної ідентичності, відмови від анонімності, яка була характерною для більш раннього періоду. Це вказує на те, що в блогах «Я» одержує перемогу в боротьбі зі «зверх-Я», особистість у віртуальному світі усвідомлює себе, свій статус і репутацію.

Серед дослідників, які почали пильно розглядати проблему мемів та їхню роль у житті суспільства, треба виділити Р. Докінза, Р. Броуді, А. Менегетті, Д. Рашкоффа. Але особлива увага приділялася саме дослідженню їх медійної функції й особливостям поширення і перенесення, часто з опорою на біологію. Безумовно, здійснювати подібне «перенесення» законів біології на соціум, де будь-які закони достатньо умовні та відносні, слід із великою обережністю. Проте ця теорія набула великої популярності, особливо сьогодні.

Поняття мема з'явилося ще в минулому столітті, а точніше, у 1976 році, у праці Річарда Докінза «Егоїстичний ген» [10]. Хоча згадана робота була присвячена, скоріше, біологічним наукам, поняття «мем» (за аналогією з геном) увійшло в науковий обіг західної культурології та семіотики. Проте ще задовго до того, як термін «мем» почав уживатися в науковому середовищі, дослідники звертали увагу на те, як саме поширюється інформація, як вона переходить від однієї людини до іншої.

За словниковим визначенням, мем – це «ідея, поведінка, стиль або узус/звичай, що передається від людини до людини в межах культури» [7]. За Р. Докінзом, мем – це культурна інформація, яка спроможна передаватися іншим людям шляхом мімікрії або копіювання. «Як приклад мема можна назвати мелодії, ідеї, влучні вислови, моду [...]; меми розмножуються, переходячи від мозку до мозку шляхом [...] імітації» [10].

У деякому роді меми – це і є сама інформація (хоча не будь-яка інформація є мемом), при цьому дуже важливою особливістю мемів є факт їхнього значного впливу на нашу поведінку. Суттєвим є той факт, що меми (як і будь-яка інформація) володіють дуже високою мірою поширення через Інтернет, та й взагалі через ЗМІ, що, у свою чергу, робить із них найпотужніший засіб комунікації і дії [4].

Мета цієї статті полягає в дослідженні й аналізі мема як біо-соціо-психологічного явища у когнітивному та культурологічному аспектах.

Поняття «мем» запропонував Річард Докінз ще у 1976 році. У книзі «Егоїстичний ген» термін «мем» використовується для опису процесів зберігання і поширення окремих елементів культури. Якщо гени – це спосіб передання біологічної інформації, то меми, які багато в чому діють за аналогією з генами, передають і поширюють інформацію культурну [10]. Р. Броуді дає пояснення, яке достатньо подібне до ідеї Р. Докінза, що мем – це одиниця інформації, яка міститься у свідомості. Мем впливає на події так, щоб у свідомості інших людей виникла більша кількість його копій [1].

Міждисциплінарні праці ряду учених, які працюють над науковими теоріями, що об'єднують у собі психологію та біологію, призвели до створення нової дисципліни, названої меметикою. Вона базується на концепції еволюції Чарльза Дарвіна. Ця теорія природного відбору та еволюції видів змінила біологію. Тепер учені використовують сучасну концепцію еволюції для пояснення способів функціонування розуму, процесів навчання та виховання людини, розвитку культури [9].

Протягом усієї історії людства існували психічні віруси, що постійно еволюціонували та змінювалися. Психічні віруси – це такі «інфекційні» частки культури, які негайно вражають людей, змінюючи їхні думки, долі. Меметика потребує змін в образі думок людини про свою розумову діяльність і культуру. Меми є базовими структурними елементами культури, подібно до того, як ген є базовим структурним елементом життя. Меми є структурними елементами розуму, програмами розумового «комп'ютера» [1].

У рамках карнавально-сміхової культури розглянемо специфічну роль, яку і приймають відвідувачі форумів із відсутністю реєстрації та організацією спілкування розділо-нитковим способом (іміджбордів) у силу своїх психологічних особливостей. Це роль трикстера [2; 5], який має і риси архетипу [6]. Трикстер – це своєрідний антигерой, це тінь, він символізує окреме від існування духу життя тіла, а основні його характеристики – це негативні сторони Героя (соціуму), його зворотна сторона. Основні переваги трикстера – це гіпертрофовані людські слабкості. Трикстер від самого початку асоціальний, його вчинки не обмежені нормативним полем. Він може вчиняти і «добре», і «погано». Анонімна, зовнішньо маргінальна спільнота відроджує риси карнавальної культури та її головного архетипічного персонажа – трикстера в сучасній електронній формі. Як трикстер завжди в культурі та мистецтві супроводжує Героя, так і анонімні форуми існують у віртуальному просторі паралельно соціальним мережам та блогам, даючи вихід енергії протесту (принаймні частково) і відображаючи неусвідомлювані психологічні проблеми своїх користувачів [3].

Основними характеристиками Інтернет-мема є інформаційна наповненість, здатність до швидкого розповсюдження від людини до людини, стійка форма при нестійкому значенні, зв'язок із певною аудиторією, для якої він служить способом вираження емоцій. Основною функцією мема в комунікації є саме вираження емоцій та комічний ефект.

Стан вивчення мема залишається спорадичним в українській науці, на відміну від сучасних європейських та американських досліджень [8], хоча на сьогодні неабиякої популярності набувають меми про українську культуру як спосіб пропаганди її серед світової спільноти.

Підсумовуючи, можемо зробити такі висновки: інтернет-трансляція мемів має величезний вплив на їхній якісний та кількісний склад, а також на шляхи їх передачі від людини до людини, створивши поняття «вірусності», яке зараз асоціюється з ними найчастіше. Мережева культура активно розповсюджується на наше офлайн-життя. Інтернет-мем, що зовсім нещодавно вважався явищем лише мережевим, часто віднаходиться у міжособистісних комунікаціях поза Інтернет-середовищем, не зустрічаючи при цьому суттєвих обмежень. Особливо активно практика такого переносу підтримується молодіжними групами, стаючи для деякого з них однією з умов успішної комунікації.

У зв'язку із протестними настроями по всьому світу особливо актуальним і перспективним вбачаємо дослідження того, якою мірою меми впливають на поведінку суб'єкта і наскільки ефективно можна керувати цим процесом.

Список використаних джерел

1. Bay Michael [Internet resource]. URL: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=michael+bay> (дата звернення: 04.04.2023).

2. Blackmore S. The meme machine / Susan Blackmore. – Oxford: Oxford University Press, 1999. 258 p.; Chick G. The units of culture [Internet resource] / Garry Chick. URL: <http://www.personal.psu.edu/gec7/Units.pdf> (дата звернення: 04.04.2023).

3. Buss D. The Evolution of Desire (Basic Books, 1994). A clear exposition of the mating-strategy aspect of evolutionary psychology, backed up by impressive academic studies.

4. Dawkins R. The selfish gene / Richard Dawkins. Oxford : Oxford University Press, 2006. 360 p.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Нестерова Юлія Володимирівна

викладач,

Чередниченко Ірина Сергіївна

викладач,

ВСП «Бердянський фаховий коледж
Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного»,
м. Бердянськ, Запорізька область

Для якісної будови сучасної освіти є прогресивним використання педагогічних технологій, спрямованих на всебічний особистісний розвиток здобувачів освіти. Під педагогічною технологією слід розуміти спільну навчальну і педагогічну діяльність з планування, організації та проведення навчального процесу. Оновлення змісту і методів навчання у фаховій передвищій освіті вимагає сучасного підходу, спонукає до пошуку нових ідей з впровадженням інноваційних технологій. Нині здобувачі освіти мають розширений світогляд. Застосування нових форм, методів, прийомів під час навчання дозволяє знайти підхід до кожного та розкрити його здібності у повній мірі.

Сучасна система освіти пов'язується із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій. Слово «інновація» означає оновлення, зміну, введення нового, тобто нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу.

Використання інноваційних форм та методів на заняттях дає можливість створити гарний настрій в колективі, при цьому кожен здобувач освіти відчуває свою значущість, може розкрити свої приховані здібності й продемонструвати знання, отримані під час навчання, відчути себе впевненою, розумною, творчою особистістю. Освітні інноваційні технології спрямовані на всебічний розвиток. Під час занять здобувачі освіти вільно висловлюють свою думку та мають змогу з розумінням розділити або не розділити думку своїх товаришів. Викладач в цьому процесі є радником, наставником, тою ланкою, яка сприяє розвитку якостей особистості. В сучасному світі немає місця диктатурі, тому шляхом похвали або покарання не досягти гарного результату. Методи попередніх поколінь вже не працюють. Для продуктивної комунікації з нинішніми здобувачами освіти маємо бути чесними, спілкуватись з розумінням, підтримувати їхні починання. Але ж і не забувати, що ми викладачі і бути гарними прикладом в усьому.

Під час занять намагаємось заохотити здобувачів освіти до виконання завдань, для цього використовуємо різні інноваційні методи, вправи, що також наповнює заняття різноманітною інформацією. Основна мета – навчити кожного здобувача освіти активно мислити і вміти висловити власну думку, набутти особистого досвіду під час виконання різноманітних завдань індивідуально чи в групах.

Формування професійних умінь і навичок є набагато результативнішим, коли навчання йде у співробітництві, яке засноване на колективній діяльності та взаєморозумінні викладача та здобувача освіти. Таке навчання з використанням інтерактивних технологій сприяє формуванню вирішальних компетентностей здобувачів освіти, підвищує інтелектуальні та творчі здібності, надає віри в себе, свої власні сили. Важлива складова педагогічної діяльності – сформувати компетентну особистість, створити для неї необхідні умови навчання для якісного наповнення знаннями, вміннями та навичками.

Викладач фахової передвищої освіти має постійно вдосконалювати процес навчання, що дає змогу здобувачам освіти швидко та якісно засвоїти необхідний матеріал. Тому дуже важливо використовувати педагогічні інноваційні технології, за допомогою яких організовується і здійснюється такий навчальний процес, що забезпечить досягнення поставлених цілей.

В процесі навчання на першому плані є творча особистість здобувача освіти. Адже саме в цей час у майбутніх фахівців формуються якості, які в майбутньому будуть допомагати їм у професійній діяльності. Бажано на кожному занятті реалізувати диференційований та індивідуальний підхід до здобувачів освіти. Слід використовувати різноманітні завдання, привчати здобувачів освіти до самоконтролю, взаєморозуміння, використовувати різні форми оцінювання знань, умінь і навичок майбутніх фахівців. Використання інноваційних технологій передбачає взаємопов'язану діяльність викладача та здобувача освіти на договірній основі зі збереженням принципів індивідуалізації й диференціації, оптимальної реалізації людських і технічних можливостей, діалогічного спілкування.

Під час впровадження інноваційних технологій слід враховувати, що сучасні здобувачі освіти відрізняються швидкістю сприйняття отриманої інформації, та мають високу мобільність життя. Сучасна молодь знаходиться на піку цифрової грамотності, що дає можливість спілкуватись з мультимедійними пристроями на «ти». Поєднання звичайного заняття з комп'ютером дає змогу не тільки урізноманітнити його, а також дозволяє зробити процес навчання більш цікавим та загально розвиваючим. Під час таких занять здобувачі освіти можуть швидко робити записи визначень, важливих моментів заняття, робити обчислення, проходити різні тести та опитування. Візуалізація матеріалу на екрані дає можливість більш динамічно проводити заняття. У роботі можна застосовувати електронні підручники, мультимедійні презентації, різні цікаві програми. Завдяки мультимедійним засобам на заняттях можна одержати дві основні переваги. Перша – це поєднання словесних описів з аудіовізуальним уявленням, друга – мультимедіа-середовище значно вище за інформаційною

щільністю. Але комп'ютер не має бути пріоритетним засобом навчання, так як особистість викладача, його знання та вміння залишаються на першому місці.

Одним із дієвих методів сучасного навчання є метод «мозкового штурму». На заняттях треба розвивати творчі здібності здобувачів освіти на основі спеціально розроблених логічно-пошукових задач, це можуть бути ситуації вигадані, або взяті з реального життя. Таким чином розвиваються пізнавальні процеси: пам'ять, увага, уява, швидкість реакції, логічне мислення.

Робота в навчальних групах або парах передбачає вирішення таких видів діяльності: обговорення завдання, короткого тексту; визначення ставлення партнера до даного питання, твердження; критичний аналіз роботи один одного; формування підсумку вивченої теми. Будувати спільну роботу слід на принципах рівноправності, враховуючи потенціал можливостей кожного здобувача освіти для їхньої успішної спільної діяльності. Здобувачі освіти мають детально обговорювати власні висновки та поважати думки інших, робити спільні висновки. Для розвитку мислення є актуальним виконання проблемних завдань. Наявні в них суперечності викликають дискусію, спонукають до роздумів, пошуків і певних висновків.

Метод проєктів є однією з основних технологій формування пізнавальної активності здобувачів освіти. Працюючи над створенням проєктів, вони вчаться критично мислити, вигадувати нові ідеї, уміло працювати з інформацією, бути комунікабельними, постійно самовдосконалюватись.

Виконання індивідуальних завдань дає можливість здобувачам освіти розвинути такі навички, як самостійність прийняття рішень, креативність, відповідальність, освоєння сучасних технік тайм-менеджменту.

Заняття-тренінг як інтерактивний метод навчання дає можливість здобувачам освіти оволодіти більш високим рівнем особистої соціальної активності, створити такі умови навчання, при яких неодмінно все вивчається і запам'ятовується; формуються професійні і особистісні компетенції здобувачів освіти.

Отже, використання різних видів інноваційних вправ має велике значення при підготовці фахівців у закладах фахової передвищої освіти. Це дає можливість наповнити заняття різноманітною інформацією, а різноманітні види діяльності заохочують і викликають інтерес до навчання. Формування умінь і навичок у майбутніх фахівців вимагає багато зусиль, але процес стає набагато результативнішим, якщо організувати навчання у співробітництві, яке будується на спільній діяльності та взаєморозумінні викладача та здобувача освіти. Саме таке навчання з використанням інтерактивних технологій сприяє формуванню ключових компетентностей здобувачів освіти, підвищує розумові здібності, стимулює активність і творчість, зміцнює віру у власні здібності.

Список використаних джерел

1. Дудник Т. П., Лихогод Н. Г. Організація навчально-виховного процесу. Випуск 19: з досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Київ : Аграрна освіта, 2015. 448 с.
2. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
3. Поясок Т. Б. Інтерактивний навчальний посібник «Сучасні технології освітнього процесу». Кременчук : ПП Щербатих О. В, 2020. 228 с.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Оліх Майя Володимирівна
заступник директора
з навчально-методичної роботи,
Вище професійне училище № 11 м. Вінниці,
Вінницька область

В умовах воєнного стану важливого значення набуває інноваційна діяльність в закладах освіти, яка характеризується системним

експериментуванням та застосуванням нововведень в освітньому процесі, нестандартних підходів, генерування ідей, гнучких самостійних рішень.

До інноваційних технологій відноситься добір операцій та дій педагога зі здобувачами освіти, в результаті якого суттєво поліпшується мотивація учнів до навчального процесу [1].

Під інноваційним розвитком освіти розуміється комплекс створених та запроваджених організаційних та змістовних нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи.

Особливо значущим є формування компетентностей педагога, особистісно-професійних якостей, здатності жити і працювати в інноваційному режимі: прийняти і зрозуміти нове, оволодіти інноваційною ситуацією [1].

Професіоналізація викладача і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, без чого неможливе забезпечення якісної нової освіти.

Освіта в сучасних умовах, окрім надання знань, має прищепити здобувачам освіти здатність до самостійного засвоювання знань, оволодіти потрібною інформацією та творчо осмислити її. Модернізація інноваційного середовища в навчальному закладі вимагає загального розуміння необхідності введення інновації в навчально-виховний процес; відповідного професійного фахового рівня викладачів закладу (діяльність методичних комісій, підвищення рівня кваліфікації, самоосвіта тощо.); створення відповідної матеріально-технічної бази; науково обґрунтований вибір інновацій, який має базуватися на меті, визначеній навчальним закладом, фахового рівня викладачів, які будуть впроваджувати цю інновацію [2].

Освітній процес в умовах сьогодення потрібно будувати, враховуючи особливості молоді, що навчається. На наш погляд, це використання новітніх технічних можливостей, візуалізація матеріалу, формування мотивації, зміна видів діяльності й забезпечення взаємодії і зворотного зв'язку.

Впровадження інноваційних технологій повинно базуватися на врахуванні наступних умов: взаємодія викладача і здобувача освіти між собою;

врахування індивідуальних особливостей усіх суб'єктів освітнього процесу; інноваційність освітнього середовища, яка реалізується через змістове і процесуальне наповнення, форми і методи роботи, матеріальну базу й забезпечення, психологічний і емоційний комфорт [3].

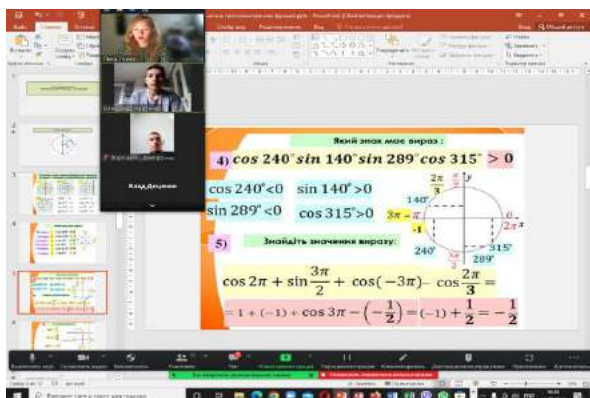
Основна мета впровадження інновацій у навчальному закладі – оптимізація й підвищення ефективності освітнього процесу, створення освітнього середовища, що задовольнятиме потреби здобувачів освіти.

На наше переконання, вихідним підґрунтям створення освітнього середовища та використання інноваційних технологій є врахування психологічних особливостей, закономірностей і принципів становлення особистості. Адже суб'єктом, носієм інноваційного процесу є, насамперед, педагог-новатор. Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості.

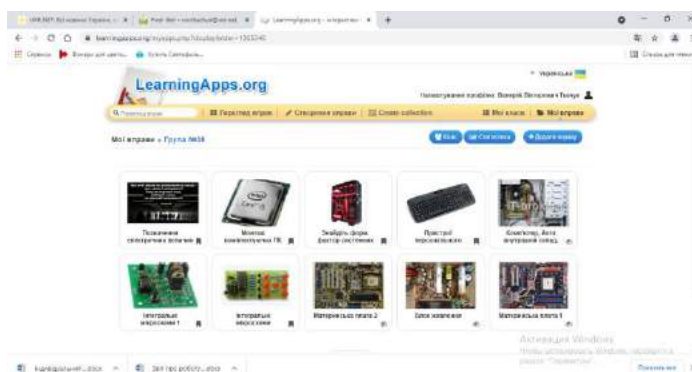
Перейдемо безпосередньо до розгляду форм і методів роботи, які орієнтовані на модернізацію освітнього процесу і забезпечують якісно новий рівень міжособистісної взаємодії, зокрема, завдяки можливостям інформаційно-цифрових технологій.

Трирічний період дистанційного навчання в нашому навчальному закладі переконливо довів, що в умовах сьогодення доцільно використовувати сервіси Zoom, Googlmeeet, платформу Moodle. З їх допомогою можна організувати проведення уроків, екзаменів, заліків, лабораторних та практичних робіт, уроки виробничого навчання, виховні години, збори здобувачів освіти, є можливість демонстрації матеріалів, живого спілкування, обговорення у чаті.

На нашу думку, найбільш ефективною формою роботи є онлайн-конференція. Здобувачі освіти готують виступи з визначених завдань, презентації, відео, проекти. Дані сервіси дають змогу швидко організувати зворотній зв'язок.

Для підтримки освітнього процесу широкі можливості має сервіс Learningapps, він призначений для розробки, зберігання інтерактивних завдань, за допомогою яких можна перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню у здобувачів освіти пізнавального інтересу. Цей сервіс містить велику колекцію шаблонів: вікторини, пазли, встановлення на відповідність та послідовність, кросворди тощо.

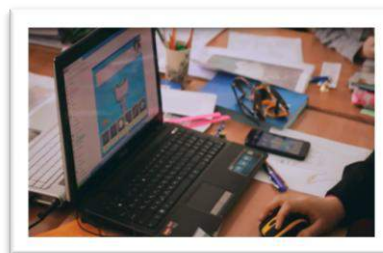
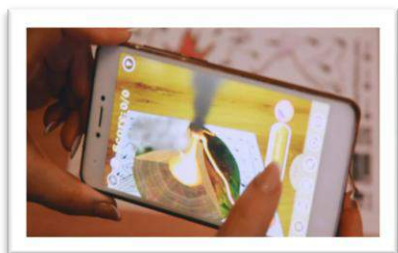

Для організації взаємодії викладача зі здобувачами освіти використовуємо хмарні сервіси Word Clouds – простий спосіб одночасного збору думок учасників освітнього процесу онлайн і офлайн. За допомогою сервісу «хмара слів» здобувачі освіти можуть описати свої емоції, що виникають у них під час вивчення теми, давати відповідь на питання, вказувати терміни, що вивчаються тощо.

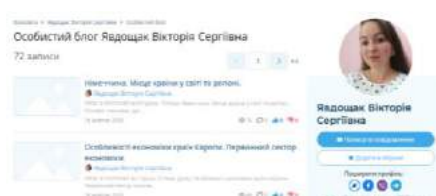
Сервіси Kahoot та Quizziz дозволяють використовувати в навчально-виховному процесі смартфон, планшет, комп'ютер. З їх допомогою можна створювати онлайн-вікторини, тести, опитувальники. Організація роботи за допомогою зазначених сервісів сприяє систематичній та відкритій взаємодії викладача та здобувача освіти на всіх етапах навчального процесу – при

вивчені нового матеріалу, виконанні практичних робіт, закріплені, обговоренні питань, створенні проектів, рефлексії, самооцінюванні навчальних досягнень.

Можливість використовувати інтернет у процесі навчання дають освітні проекти «На Урок», «Всеосвіта» які створюють необмежені можливості обміну досвідом між освітянами. На цих платформах викладачі мають можливість розміщувати власні блоги, матеріали уроків, створювати тести, класи, залучати здобувачів освіти під час дистанційного та змішаного навчання до онлайн-олімпіад, конкурсів.

Використання сервісу wizer.me дає можливість створювати інтерактивні робочі аркуші, які можна використовувати для домашніх робіт, роботи в класі на інтерактивній дошці. Викладач може створювати робочі листи на основі відеоуроків, прикріплювати до них різні завдання і запрошувати здобувачів освіти до роботи. За допомогою цього сервісу можна створювати цікаві дидактичні матеріали з використанням тестів, відео, аудіо, зображень. Інтерактивні листи можна вбудувати на сторінку власного сайту, блогу, розмістити у classroom, поділитися в соціальних мережах Facebook, Twitter, Pinterest. Інтерактивний робочий аркуш являє собою веб-сторінку. Такі листи можна створювати з нуля, а можна використовувати вже готові роботи.

Отже, модернізація освітнього середовища та використання інноваційних технологій спонукає до саморозвитку й оволодіння комплексом умінь, навичок та якостей, з яких складаються професійні компетентності, а саме: взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, комунікативність, навички працювати в команді, пошук та опрацювання необхідної інформації, вміння оцінювати, порівнювати, критичне мислення та самоосвіта.

Список використаних джерел

1. Інновації в освітньому процесі. URL: <http://mayak.poltava.ua/wp-content/uploads/2019/11/innovacii-v-osvitnomu-procesi.pdf> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Інноваційна освітня діяльність. URL: <https://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/151-2010-03-22-13-05-06> (дата звернення: 10.04.2023).
3. Інноваційні технології як складова освітнього середовища сучасного закладу освіти. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17177/1/5_Radchenko.pdf (дата звернення: 10.04.2023).

ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Олянюк Надія Олександрівна
завідувач навчально-методичного кабінету,
викладач спеціальних дисциплін,
ВСП «Політехнічний фаховий коледж
Криворізького національного університету»,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

*«Коучинг - це мистецтво сприяти підвищенню
результативності, навчання і розвитку іншої людини.
Він спирається не на знання, досвід, мудрість або передбачення коуча,
але у більшій мірі - на здатність людини вчитися самому і діяти творчо»
Дауні*

На ринку праці, ще не так давно вимагали від претендента на посаду наявність відповідної освіти, стажу роботи та вікова категорія повинна бути

відповідно до посади, тобто директором в 25 років стати не реально, «молоко на губах не обсохло».

Але час змінився і тепер на першому місці стоїть бажання, готовність та здатність людини постійно вчитися, вдосконалювати свої навички та знання, бути готовими до змін, до втілення чогось нового та не звичного, не боятися експериментувати, втілювати те, чого ще в нікого не має, бути новатором в усьому.

Ці зміни стосуються й освітнього процесу. Технології крокують вперед і вже на першому місці від педагогічних працівників вимагають не сухе знання свого предмету та вміння тримати тишу в аудиторії та страх отримання, незадовільної оцінки, в студента, а готовність постійно вчитися, вдосконалювати свої навички та бажання застосовувати нові методи та методики вкладання в освітньому процесі.

Надихати здобувачів освіти до навчання, знаходити індивідуальний підхід не до групи студентів в цілому, а до кожного особисто, що дає їм відчуття, важливості, їх бачать та чують і за їх помилки, покарання не буде, а буде надана допомога, пояснення в розв'язанні тієї чи іншої задачі і це дуже важливо не тільки для студентів а й сам перед для викладача: «Я зміг! У мене вийшло! Ми зробили ЦЕ!»

Педагогічний працівник змінив свої положення з диктатури – «Я сказав! Значить так воно і Є! Моє слово – ЗАКОН» до положення вищого рангу Наставник – Тьютер – Коуч – «Не бійся, я поряд! Я допоможу тобі, у тебе все вийде! Я вірю в тебе, ти зможеш!»

Головною умовою сучасного закладу освіти є модернізація педагогічної діяльності викладачів. Педагогічні працівники вимагають зручних та якісних умов для вдосконалення їх післядипломної педагогічної освіти. Створення організованої, відкритої системи впровадження технології науково – методичного супроводу, яка б давала змогу забезпечити неперервність професійного зростання викладача, особливо зараз під час впровадження дистанційного навчання.

У ВСП «Політехнічний фаховий коледж Криворізького національного університету» такою системою є навчально-методичний кабінет, який своєю діяльністю не тільки спонукає до постійного розвитку та вдосконалення професійної діяльності викладача, але й всесторонньо та різнобічно надає постійно допомогу педагогічним працівникам та залучає до наукової діяльності студентів.

Для цього на базі коледжу створені:

- Школа професійної адаптації – де молоді викладачі вивчають різні методи викладання та ведення занять. Діляться своїм досвідом викладачі – методисти в проведенні занять, налагодженні взаємодії зі студентами, залучення студентів до наукової діяльності;

- Цифрова академія викладача – викладачі коледжу діляться своїми знахідками, вмінням та оволодінням тими чи іншими методами цифрової обізнаності в проведенні занять.

Використання на заняттях інформаційних технологій, а саме: опитування за допомогою QR-кодів в програмі Plickers, створення онлайн тестів в GoogleForm, проведення занять за допомогою Classroom або Classtime, ведення електронного журналу та створення сучасних презентацій, електронного портфолію викладача, тощо.

- Науково – творче товариство «PRO-вірь» - залучення студентів як до наукової так і для творчої діяльності, підготовка їх до участі в конкурсах, олімпіадах та конференціях. Розвиток потенціалу студентів, надання їм відчуття важливості та здібності приймати рішення, вміння вирішувати поставленні перед собою завдання та поліпшенню самоорганізації, вдосконаленню його майстерності та здобутих знань.

Впровадження в освітній процес, чогось нового не було б можливо без постійної та стабільної роботи навчально-методичного кабінету.

Він, як би мовити, є рухомою силою, що стоїть на позиції пошуку, вивчення та залучення педагогічних працівників до поліпшення викладання.

Застосування нових інноваційних методів, усунення застарілих методів викладання.

Педагогічний працівник є активний суб'єкт творчої самореалізації з певними професійними потребами, запитами, потенційними можливостями.

Діяльність навчально-методичного кабінету ВСП «Політехнічний фаховий коледж Криворізького національного університету» також включає в себе надання педагогічним працівникам коледжу:

- різновекторних сервісних послуг, диференційованої адресної допомоги у предметно - методичному, професійно-кваліфікаційному, інформаційно-комунікаційному, моніторинговому та коучинговому напрямках;

- допомогу в розробці навчально - методичного забезпечення дисципліни/предмету;

- допомогу в розвитку педагогічної майстерності, з урахуванням компетентнісно зорієнтованих засобів впливу на професійно-особистісне зростання викладача, з урахуванням його творчої самоорганізації в інформаційно-технологічному просторі;

- проведення діагностики/моніторингу роботи викладача, яка в подальшому включає в себе комплекс засобів і методів, що дозволяють виправити помилки, покращити методику викладання, налагодити взаємозв'язок зі здобувачами освіти (студентами);

- провести моніторинг роботи викладача та діагностувати педагогічну майстерність на всіх етапах між атестаційного періоду;

- ознайомлення з новітніми освітніми технологіями, спрямованими на підтримку високопрофесійних інтелектуальних творчих пошуків студентів.

Робота коуч вимагає багато зусиль, тому що він повинен бути на зв'язку майже 24/7. Кожен викладач є творчою особистістю, він може працювати та потребувати допомоги в будь-який час і методисти повинні бути готові надати йому консультацію. Тому в ВСП «Політехнічний фаховий коледж Криворізького національного університету» запроваджені інформаційні технології для якісної співпраці з викладачами.

ВСП «Політехнічний фаховий коледж Криворізького національного університету» при впровадженні в навчально-методичну роботу, такого поняття як коучинг, дотримувався основної ідеї, а саме:

- удосконалення професійної компетентності педагога, завдяки чому відбувається покращення якості знань студентів;

- оновлення та осучаснення навчально-методичних комплексів з урахуванням використання новітнього обладнання та компетенцій, якими повинні володіти випускники коледжу;

- проведення моніторингу надання освітніх послуг при проходженні атестації загальноосвітніх програм та акредитації п'яти спеціальностей.

Відповідно до педагогічної ідеї коледжу в цьому році зусилля були направлені на підвищення фахової майстерності викладачів, вдосконалення педагогічної техніки та розвитку педагогічних здібностей викладача.

Завдяки впровадженню коучингу, покращилась результативність роботи викладача за різними напрямками діяльності.

Створена електронна база викладачів, яка дозволяє відстежувати досягнення викладачів за певний період, тим самим даючи викладачу стимул для подальшого самовдосконалення, вивчення та втілення, чогось нового.

Інгвар Кампрад, засновник ІКЕА: «Відчуття, що ти чогось досяг – це найнебезпечніша отрута. Протиотрута – щовечора думати про те, що можна поліпшити завтра».

Список використаних джерел

1. Голяд І., Чернова Т. Філософія педагогічного коучингу. *Молодь і ринок*, 2016. № 3 (134). С. 106–112.

2. Кузан Г. Освітній коучинг як інноваційна технологія професійної підготовки фахівців соціальної. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах та соціально-педагогічній сфері у вищій школі. *Молодь і ринок*, 2019. № 3 (170). С. 81–84.

3. Нежинська О. О., Тименко В. М. Основи коучингу: навчальний посібник. Київ-Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с.

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНА УМОВА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Олянюк Надія Олександрівна

завідувач навчально-методичного кабінету,
викладач спеціальних дисциплін,
ВСП «Політехнічний фаховий коледж
Криворізького національного університету»,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

*«Він актор, але його глядачі і слухачі не аплодують йому.
Він скульптор, але його роботи ніхто не бачить.
Він лікар, але його пацієнти рідко дякують за лікування
та далеко не завжди бажають лікуватися.
Де ж йому взяти сили для щоденного натхнення?
Тільки в самому собі, тільки у свідомості величі своєї справи»*

Останнім часом педагогічні працівники багато часу приділяють впровадженню нових методик, сучасних технологій навчання, але, перш за все, самостійності та бажанню вдосконалювати знання в обраній сфері діяльності.

Колись видатний педагог Василь Сухомлинського сказав: «немає людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, ніж учителі». З цього виходить, що педагогічний працівник це людина творча, результатом якої є щось якісно нове, неповторне, оригінальне, навіть суспільно-унікальне.

Саме тому кожному керівнику закладу освіти слід задуматися над тим, як сформувати у педагога здатність до творчої роботи, як не дати змогу зламатися, перегоріти від втоми, на робочому місці, не втратити здатність творити, а підтримувати бажання вчитися чомусь новому та навчати інших. Основною місією сучасного педагога має бути:

- бути готовим застосовувати нові ідеї;
- продовжувати вчитися та вдосконалювати свої навички;
- вести постійний творчий пошук.

Протягом життя педагог повинен удосконалювати свої знання, постійно підвищувати їх якість, оволодівати новими видами діяльності тощо.

Переосмислення завдань і принципів методичної роботи може визначити основні напрямки її функціонування.

Робота з педагогічними кадрами вимагає інновацій

Форми методичної роботи значно змінилися від простих посиденьок на лекціях до цікавих, змістовних зустрічей, які дозволяють кожному педагогу вибирати власну траєкторію розвитку, допомагають визначитися з формами та варіантами професійного зростання, а також обов'язково мотивують до підвищення рівня їхнього професіоналізму, професійного розвитку педагога.

Методична робота з педагогічними працівниками повинна адаптуватися до умов, що постійно змінюються, бути направленою на стимулювання кожного педагогічного працівника до набуття професійних компетентностей, здатності бути гнучким, змінюватися під вимоги сучасності.

В ситуації динамічного оновлення всіх ключових напрямів освіти особливої актуальності набуває проектна культура педагога, яка формує потужний ресурс змін освітньої системи.

«Метод проблем» - суть методу полягає у розробленні і реалізації певної педагогічної ідеї одним або декількома педагогами (творча група) протягом певного часу під керівництвом наукового керівника. Розвиток проведення онлайн - конференцій дозволяє реалізовувати дистанційні освітні проекти, в яких можуть брати участь педагоги з різних закладів освіти не тільки з одного регіону, а і з інших регіонів або ж навіть країн.

Дуже великого значення зараз набули засоби комп'ютерних технологій, так за допомогою Google Meet, Zoom можна якісно та зручно провести відеоконференції, вебінари.

Формування професійних компетенцій педагогів неможливе без застосування інтерактивних технологій, які реалізуються на основі активної взаємодії учасників у процесі навчання.

До ігрових інтерактивних методів відносяться ділові ігри – моделювання її учасниками професійної діяльності, імітацію реальних фахових ситуацій; рольові ігри – розігрування учасниками заданих проблемних ситуацій з метою

формування адекватного механізму оцінювання та регуляції своєї поведінки відповідно до поведінки інших.

Технології опрацювання дискусійних питань – широке і публічне обговорення будь-якого суперечливого питання або проблеми з використанням методу дебатів, дискусій, круглих столів, форумів тощо. Успішно формують професійні компетенції педагогів, оскільки передбачають роботу в групах, де всі учасники відчувають взаємозалежність один від одного, а також почуття особистої відповідальності за діяльність усієї групи.

Також ефективним методом групової роботи з педагогічними працівниками є тренінг – організаційна інтерактивна форма навчання, яка спирається на досвід і знання її учасників. Мета тренінгу – формування ключових компетенцій на основі співробітництва, відповідальності, активності його учасників. Процес навчання спрямований не на накопичення наукової інформації, а на формування життєвих і професійних навичок.

Один із методів, це – «кейс-метод» або метод аналізу ситуацій. Суть методу – використання конкретних випадків, ситуацій, історій, для спільного аналізу, обговорення і вироблення рішень. Використання методу дозволяє набути навичок застосування теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем, вміння формулювати запити, приймати рішення в умовах невизначеності, відстоювати власну позицію.

Метод, який дозволяє максимально розкрити потенціал людини, виявляти ще нереалізовані ресурси особистості – коучинг.

Коучинг вивчає закономірності, механізми та способи створення передумов для максимального саморозкриття потенціалу особистості чи колективу, включно із професійним самоусвідомленням та лідерством, самовдосконаленням і саморегуляцією. Коуч, який працює з педагогом або ж з групою не дає готових порад та рекомендацій, а допомагає віднайти власні способи розв'язання актуальних проблем. Він формує компетенції безпосередньо у процесі роботи, допомагає людині розвиватися, творити, пізнати межі своїх здібностей та досягти певної мети.

Однією із сучасних форм роботи з педагогічними працівниками є також «майстер класи» – заняття, побудовані за принципом «роби як я». Ефективність таких занять підтверджується позитивними відгуками слухачів курсів підвищення кваліфікації, молодих викладачів.

Ні що не може замінити живе спілкування, які б комп'ютерні технології ми б не використовували, але сидячі за одним столом або працюючи в одній команді та маючи «живе спілкування» на багато більше можливо отримати позитивних результатів.

Педагоги розвивають професійні компетентності

Пошук ефективних форм і методів у роботі з педагогічними працівниками, сприяє подальшому розвитку потенціалу педагогів, їхньої здатності до самоосвіти й самовдосконалення.

Мотиви, які спонукають педагога до самоосвіти

Бажання творчості.

Педагог – професія творча. Творча людина не зможе з року в рік працювати за одним і тим же планом або сценарієм. Робота повинна бути цікавою і приносити задоволення.

Зміни, що відбуваються в житті суспільства. Ці зміни в першу чергу торкаються студентів, формують їхній світогляд, і не хотілося б, щоб образ педагога формувався у них як образ «несучасної людини».

Конкуренція. Можливість бути потрібною на роботі. Не секрет, що студенти старших курсів, як сарафанне радіо, передають інформацію про педагогічного працівника «молодому поколінню студентів».

Громадська думка. Мені не байдуже, вважають мене «хорошим» або «поганим». Поганим бути прикро.

Матеріальне стимулювання. Без постійного засвоєння нових знань не домогтися вдалого проходження атестації педагогічних працівників, опануванню нових методів викладання.

Інтерес. Вчитися просто цікаво. Як людина, яка щодня вчить, не буде постійно вчитися? Чи вправі вона тоді викладати? Чи буде вона тоді в «тренді», сучасною?

Основні напрями професійно-особистісного саморозвитку

1. Розширення кругозору зі своїх предметів/дисциплін, культури людства:

- ознайомлення з принципами сучасної державної освітньої політики;
- оволодіння елементами інформаційної культури;
- досягнення високого загальнокультурного рівня;
- забезпечення якісної психолого-педагогічної підтримки освітнього

процесу;

- здатність до вироблення індивідуального стилю педагогічної поведінки.

2. Задоволення специфічної потреби у практико-орієнтованих знаннях.

Практико-орієнтований підхід – це метод викладання і навчання, що дозволяє студентам поєднувати навчання з практичною підготовкою

3. Забезпечення розвиваючого ефекту набутих знань, вирішення реальних практичних ситуацій, які виникають у процесі педагогічної діяльності.

Можна сказати, що зміст програми підвищення кваліфікації повинен бути направлений на вирішення реальних проблем, з якими стикаються педагоги в процесі своєї професійної діяльності.

Види діяльності в процесі самоосвіти, які сприяють професійному зростанню педагога:

- систематичний перегляд певних освітніх передач;
- читання методичної, педагогічної та предметної літератури;
- огляд в Інтернеті інформації з методики викладання предметів, педагогіки, психології, педагогічних технологій;
- розв'язування завдань, тестів, питань ЗНО, кросвордів та інших завдань підвищеної складності або нестандартної форми;
- відвідування семінарів, тренінгів, конференцій, взаємовідвідування;
- дискусії, наради, обмін досвідом з колегами;
- систематичне проходження курсів підвищення кваліфікації;

- організація позакласної діяльності з предмету/дисципліни;
- вивчення нових технологій;
- відвідування виставок та тематичних екскурсій з предмету/ дисципліни при проходженні курсів;
- спілкування з колегами інших закладів освіти, району, області;
- ведення здорового способу життя, фізичними вправами.

Звісно у нас ще не запроваджена в такому об'ємі рейтинг педагогічного працівника, як за кордоном, коли здобувач освіти, на офіційному сайті закладу освіти, ознайомлюється з портфоліо викладача, з його методами проведення заняття, з відгуками інших студентів і потім обирає у якого викладача він бажає проходити курс навчання з тієї чи іншої дисципліни, але все попереду.

Результативність самоосвіти

- Збільшення кількості здобувачів освіти, які обирають предмети/дисципліни окремого педагогічного працівника;
- Збільшення кількості здобувачів освіти - учасників та призерів предметних олімпіад, турнірів та різноманітних конкурсів з профмайстерності;
- Розробка відкритих занять, нестандартних;
- Проведення відкритих занять, семінарів-практикумів для інших педагогів, обмін досвідом;
- Участь в конкурсах та конференціях серед педагогів.

Німецький філософ Дістервега казав: «Ти лише до тих пір здатний сприяти освіті інших, поки продовжуєш працювати над власною освітою ...», тому вчитися можна різними шляхами, і кожен вибирає собі найбільш прийнятний, головне не зупинятися на досягнутому.

Мотивами для здійснення самоосвітньої діяльності зазвичай є: можливість педагога проявити себе, можливість запровадити нові методи й форми роботи, бажання дізнатися щось нове.

Інноваційна діяльність, на нашу думку, є важливою насамперед педагогу, тому що заохочує до самопізнання, творчості, сприяє професійному зростанню, дає змогу розкривати власні таланти.

Список використаних джерел

1. Інноваційні форми роботи з педагогічними кадрами як ефективний засіб розвитку творчого потенціалу вчителя. Інформаційний простір освітян Тернополя: офіц. веб-сайт. URL: <https://lutvunykblog.wordpress.com/> (дата звернення: 30.03.2023).
2. Бартош В. Творчі підходи до організації методичної роботи з педагогічними кадрами. Сучасні форми роботи з педкадрами / упоряд. Голубенко М. К. Київ : Шк. світ, 2010. С. 47–65.
3. Гурова Н. Інтерактивні технології формування професійних компетенцій. Керівник і керівництво: інноваційні підходи / упоряд. Людмила Галіцина. Київ : Шк. світ, 2011. С. 85–93.
4. Павлюк І. В. Самоосвіта – одна із акмеологічних умов професійного росту вчителя. Програма професійної самоосвіти вчителя географії та біології. URL: <https://studfile.net/preview/8973934/> (дата звернення: 30.03.2023).

НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Орлов Данііл

здобувач освіти,

Смірнов Кирило

здобувач освіти,

Морозко Любов Георгіївна

директор, кандидат філософських наук, доцент ,

Шахман Ольга Андріївна

завідувач навчально-виробничої практики,

КЗ «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв»

Харківської обласної ради,

м. Харків, Харківська область

Освіта – найцінніший ресурс, на якому ґрунтується інтелектуальний, духовний, фізичний і культурний розвиток особистості, її успішна соціалізація, економічний добробут, розвиток суспільства. Саме освіта визначає конкурентоспроможність держави на довготривалий період [2].

Українська система освіти отримала перше «щеплення» в період активного розгулу COVID-2019. Викладачі здебільшого докладали максимум ентузіазму і кмітливості, щоб опанувати цифрові технології та у режимі онлайн донести до школярів і здобувачів освіти необхідний матеріал. Але досвід пандемії показав, що дистанційні заняття не можуть стати повноцінною альтернативою очних занять, особливо, якщо мова йде про молодші класи. Війна зіштовхнула систему освіти зі ще більш серйозними викликами, які вимагають від влади та педагогів нових підходів, витрат і зусиль, мобільності – здатності швидко орієнтуватися в ситуації, знаходити потрібні форми діяльності [4].

Одним з ключових завдань підтримки українських учнів та студентства, які були вимушені залишити Україну через військову агресію росії, є дистанційне збереження зв'язку з українською системою освіти, забезпечення можливості продовжувати навчання за українською навчальною програмою, особливо вивчення української мови, літератури та історії, а також отримати документи про освіту. Одночасно важливо, щоб освіта і навчання сприймалися як чинник стабільності, а не додаткове джерело стресових ситуацій. Тому, Міністерство освіти і науки України постійно закликає викладачів підтримувати (відновлювати) контакти зі своїми учнями і здобувачами, докладати зусиль для забезпечення безперервності навчання [4].

З початком повномасштабної війни неабияку актуальність набула ціла низка питань: аудит приміщень та облаштування укриттів в освітніх закладах, що знаходяться в зонах бойових дій та під обстрілами; право освітніх закладів визначати формат навчання – дистанційний або змішаний; виїзд за кордон чоловіків – студентів іноземних чи українських вишів [1]; перебування учасників освітнього процесу за кордоном, де є проблеми з забезпеченням українськими підручниками, можливістю ефективно спланувати навчальний день та навчальний тиждень, наявністю інструментів для дистанційного навчання та дистанційного підсумкового оцінювання, проблеми мовного бар'єру і необхідність школярів та осіб 16-19 років відповідно до вимог країн до переселенців відвідувати їх школи тощо.

На кожен категорію людей по різному впливають події в країні, освітня програма, можливості для реалізації, можливість працевлаштування за фахом, досвід відвідування іншої країни та можливість порівняти всі попередні аспекти в Україні та за кордоном: чиюсь життєву стратегію ці події укріплюють та надають можливості розвитку, а для когось навпаки слугують поштовхом зміни стратегії у цілком протилежному напрямку, наприклад – виїзд за кордон з метою навчання, пошуку роботи або кращих умов для життя та самореалізації, або навпаки, прагнення покращити та прискорити розвиток певної галузі в Україні, використовуючи свій досвід перебування за кордоном [3, с.6].

Перебуваючи за кордоном, у людини є можливість доторкнутись до іншої культури, отримати досвід або дізнатись про можливості здобуття освіти чи роботи в інших країнах, відчуті недоліки та переваги навчання, працевлаштування, проживання за кордоном, порівняти спосіб і рівень життя, культурне середовище зі своєю країною. Все це призводить до певних висновків щодо власних життєвих планів та способу свого життя [3, с.3].

Сучасна українська молодь не тільки має широкий доступ до ресурсів та значно збільшує обсяг своїх можливостей, але і володіє такими якостями як «прагматизм, раціональність, енергійність, рішучість у важких соціальних ситуаціях, здатність швидко засвоювати нові знання, готовність адаптуватись до швидко мінливого світу» [3, с.4]. Саме тому дослідження досвіду перебування студентської молоді Харківського фахового вищого коледжу мистецтв за кордоном, що було проведено у листопаді 2022 року, є актуальним при розгляді питання щодо оптимізації дистанційної форми здобуття освіти.

За інформацією навчальної частини коледжу на сьогодні всього за кордоном перебуває 110 осіб в 26 країнах світу (Німеччина – 41 особа; Польща – 21 особа; Чехія – 11 осіб; Австрія – 4 особи; Ірландія, Туреччина, Болгарія – по 3 особи; Фінляндія, Литва, Франція, Бельгія, Словаччина, Велика Британія – по 2 особи; Данія, Нідерланди, Австралія, Румунія, Шотландія, Естонія, Словенія, Норвегія, Італія, Чорногорія, Хорватія, Латвія – по 1 особі), що дорівнює 26,7% від загальної кількості здобувачів денної форми здобуття освіти. Об'єктом дослідження обрано групу здобувачів мистецької освіти III курсу спеціальності 025 «Музичне мистецтво» у кількості 15 осіб. Респонденти

мають досвід перебування в таких країнах, як: Німеччина, Естонія, Польща, Чехія, Бельгія, Велика Британія, Литва, Естонія протягом 6-9 місяців. Щодо важелів впливу на вибір країни для тимчасового прихистку були надані такі відповіді: в цій країні є певні соціальні виплати (5%), ця країна надає безкоштовний прихисток на невизначений строк (40%), ця країна пропонує студентам можливість поєднувати оф-лайн навчання в місцевій школі/університеті (або графік працевлаштування) з он-лайн форматом навчання в коледжі в Україні (50%), в цій країні вже працюють батьки (5%). На питання «Чи відповідають умови перебування попереднім очікуванням?» отримані відповіді: «так» – 5 осіб (25%), «частково» – 10 осіб (75%). «Що задовольняє?» – соціальні виплати в обраній країні (45%), добре ставлення до українців (45%), наявність житла і пільги або безкоштовний проїзд (30%), можливість отримати знижку на відвідування спортзалу (80%), басейну(5%), є умови для навчання і роботи (60%). На питання «Що не задовольняє?» надані такі відповіді: тривале очікування запису/відвідування лікаря чи викликати швидку допомогу (35%), довготривале оформлення будь-якої довідки (15%), працевлаштування лише за умови гарного знання мови (80%), непередбачувані витрати (придбання речей та забезпечення навчання, зокрема, купівля музичного інструмента, а власний залишився в Україні) (5%), висока вартість швидкісного Інтернету (55%). В будь-якій країні є обов'язковим відвідування місцевих мовних шкіл для тимчасово переміщених осіб (незалежно від того, вчиться особа дистанційно в Україні чи ні) (95%), вивчення іноземної мови дається важко (90%). На питання «Які думки відвідують Вас часто?» 90 % відповіли – «знайти сили щоб психологічно все витримати та повернутися додому», 10% – «вивчити мову та інтегруватися у суспільство обраної країни, працевлаштуватися». Щодо майбутнього у студентства коледжу не спостерігається негативного настрою та невпевненості – 65% здобувачів з оптимізмом дивляться у майбутнє. Дослідження показало, що більше половини респондентів не бажають продовжувати навчання у вишах за кордоном і лише 15% опитаних мають бажання вступити у іноземні виші. Стосовно ставлення до дистанційної форми навчання, то 85% вважають, що завдяки саме цьому формату здобуття освіти вони мають можливість закінчити коледж в Україні, а

також паралельно вступити в університет (коледж) в обраній країні (15%) чи працевлаштуватися (55%). 70% респондентів мають можливість бути присутніми на заняттях за розкладом коледжу в Україні на декількох Інтернет-платформах, 30% не можуть виходити на заняття он-лайн тому що навчаються або працюють, але домашні завдання, контрольне тестування, індивідуальні завдання самостійної роботи можуть виконувати і надсилати на перевірку та оцінювання вчасно. 60% респондентів вказали на позитивний психологічний вплив викладачів коледжу під час теперішніх умов, гнучкий графік проведення індивідуальних занять та консультацій. Завдяки дистанційному формату набула нових можливостей взаємодія усіх учасників освітнього процесу, яка відображена в опануванні та вдосконаленні користування цифровими технологіями, використання мобільних застосунків та комп'ютерних програм для створення партитур, фонограм, відеозаписів творчих робіт здобувачів, створення віртуальних вокальних ансамблів (хорів), участь окремих виконавців та різножанрових творчих колективів в професійних конкурсах і фестивалях різного рівня (Всеукраїнських, міжнародних) тощо. Виникла нагальна потреба урізноманітнити способи подачі викладачем навчального матеріалу (відео/аудіо запис лекцій, консультацій тощо) для створення «ефекту присутності на занятті наживо» для здобувачів, що перебувають за кордоном і різні обставини (графік роботи, заняття в мовній школі, різниця часових поясів) унеможливають їх реальну присутність на он-лайн занятті.

Підсумовуючи вищевикладену інформацію, можна висловити припущення, що відповіді дослідної групи співпадуть в більшості з вибором загальної кількості здобувачів, що перебувають за кордоном, але не слід вважати результати дослідження репрезентативними, бо вибірка сукупність респондентів (15 осіб зі 110) складає малий відсоток (13,6 %).

Дистанційний формат здобуття освіти в умовах дії режиму військового стану в країні – це підтримка, а не контроль; це безліч можливостей віртуального простору, а не обмеженість спілкування; це створення унікальних лайфхаків для надання і отримання якісних освітніх послуг в будь-який час, в будь-якому місці знаходження.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В. Освіта під час війни: як змінилися правила перетину кордону для студентів іноземних вишів. І коли буде ухвалене єдине зрозуміле рішення щодо цього питання. *Mind* : офіц. вебсайт. URL: <https://bit.ly/3W4vtkU> (дата звернення: 31.03.2023).

2. Тимченко О. В. Професійна мобільність – один із критеріїв якісної підготовки майбутніх педагогів. *Народна освіта* : електрон. фах. видання. Київ, 2019. № 3 (39). URL: <https://bit.ly/3Fo6YIJ> (дата звернення: 31.03.2023)

3. Ющенко А. Досвід перебування за кордоном як чинник формування життєвих стратегій студентської молоді України : кваліфікаційна робота. Освітній ступінь «бакалавр». *Ekmair* : *Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository*. Київ, 2021. 66 с. URL: <https://bit.ly/3HrDEE0> (дата звернення: 31.03.2023).

4. Як організувати навчання для українських дітей за кордоном : поширені запитання – відповіді. *Міністерство освіти і науки. !!!NEW. Підтримка освіти і науки України під час війни* : офіц. вебсайт. URL: <https://bit.ly/3USm9j9> (дата звернення: 31.03.2023).

ОСВІТНЬО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ ФАКТОРІВ ІНТЕГРАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Осадча Яна Анатоліївна
майстер виробничого навчання,
Професійно-технічне училище № 50
м. Карлівка, Полтавська область

Освітньо-виховний процес є важливим фактором інтеграції професійного навчання. Під час професійного навчання здобувачі освіти отримують практичні навички необхідні для виконання подальшої роботи за професією, але наші учні повинні бути здатні діяти в соціальному контексті. Саме інтеграція професійного навчання з освітньо-виховним процесом сприяє розвитку таких соціальних навичок, як співпраця, творчість, комунікація, критичне мислення.

Виховання є важливою складовою освітнього процесу в училищі оскільки не тільки забезпечує благополуччя учнями найважливіших: знань і навичок, але й сприяє їх розвитку як особистості

Навчальний заклад в якому я працюю приділяє достатньо уваги для розвитку соціальних навичок, використовуючи різноманітні форми роботи із здобувачами освіти, такі як проектні діяльності, дискусії, групові проекти та інше. Кожен педагогічний працівник розуміє що інтеграція професійного навчання з освітньо-виховним процесом може сприяти збільшенню мотивації здобувачів освіти до навчання та підвищенню їх зацікавленості в своїй професійній діяльності.

З власного досвіду

Я, як майстер виробничого навчання за професією Кухар, Кондитер можу підтвердити, що освітньо-виховний процес є одним із основних факторів інтеграції професійного навчання.

Кожен учень, який приходить до навчальної групи, має свій власний набір знань, навичок та досвіду. Моя мета як наставника зробити все можливе, щоб цей набір знань розширити та покращити, інтегруючи професійну підготовку з освітою і вихованням.

Щоб досягти цієї цілі, я використовую різноманітні методи навчання у виховній роботі, такі як: класні години, тренінги, бесіди, виховні заходи, майстер-класи, екскурсії, практичні проекти.

Особливу увагу я приділяю спільним практичним проектам. У сучасному світі, де конкуренція на ринку праці тільки більша, важливо мати не тільки достатні знання і навички, але відчувати внутрішнє покликання до своєї професії. І саме спільні практичні проекти можуть допомогти виховувати любов до професії. Такі проекти забезпечують здобувачам освіти можливість застосовувати теоретичні знання у практичних завданнях та поглиблення їх розуміння того, як теорія пов'язана з реальним життям.

Саме цей проект присвячений до Дня 8 Березня, ми з учнями вирішили створити святкові букети з пряничного тіста. Цей проект дозволив нам поєднати технічні та художні навички, створювали красиві та смачні подарункові букети.

Це був ще один проект, який ми успішно реалізували. Розпис та оформлення медових пряників було однією з головних дійсностей цього проекту. Створення подарунків своїми руками до Різдвяних свят стало справжньою традицією. Разом із здобувачами освіти, ми випікали та оздоблювали пряничні подарунки для рідних. Цей проект не тільки дав нам можливість поринути у святкову атмосферу та виготовити щось особливе, а й допоміг залучити здобувачів освіти до творчої та рукодільної діяльності.

Навчальний заклад, в якому я працюю, прагне виховувати у своїх учнів не тільки в галузі освіти, а й в патріотичному дусі. З цією метою ми організуємо різноманітні заходи, серед яких ярмарки та розпродажі кондитерських виробів, виготовлені власноруч.

Завдяки організації розпродажів маємо чудову нагоду виховувати патріотичні почуття серед учнів. В рамках цих заходів ми демонструємо як українська культура, включаючи кондитерську майстерність, є частиною нашої історії та національної ідентичності. Крім того, весь прибуток від благодійних заходів передавався на допомог ЗСУ. Ці заходи стають дійсною можливістю для учнів навчального закладу показати свою відданість своїй країні та громаді, допомогти тим хто цього потребує.

Можна чітко стверджувати, що освітньо-виховний процес є невід'ємною складовою професійного навчання та важливим фактором інтеграції у сучасному світі. Він не тільки забезпечує здобуття необхідних знань та навичок, а й формує особистісні якості та цінності, необхідні для успішного фахового розвитку.

Інтеграція освітньо-виховного процесу у професійне навчання є важливим кроком до формування компетентних та успішних фахівців, які зможуть ефективно працювати у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Професійно-технічне училище № 50 м. Карлівка: офіц. веб-сайт. URL: <https://ptu50.org.ua/osvitnij-protses/vyhovna-robota/natsionalno-patriotychne-vyhovannya/> (дата звернення: 02.04.2023).

ПРОБЛЕМАТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Островська Юлія Олександрівна
заступник директора з навчальної роботи,
ВСП «Запорізький металургійний фаховий коледж
Запорізького національного університету»,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Згідно з Указом Президента в Україні було запроваджено з 24 лютого 2022 року воєнний стан строком на 30 днів, який продовжується і до сьогодні. Таке рішення ухвалено у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації

проти України та на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони й відповідно до українського законодавства [1].

Такі реалії негативно вплинули на організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти, які знаходяться у зоні бойових дій, на лінії розмежування та на територіях, визнаних Міністерством реінтеграції, особливо небезпечними. До переліку таких територій входить і Запорізька область [2].

Особливістю роботи закладів фахової передвищої освіти є тісна співпраця з базами практик. Підприємства, які використовуються як бази практики, відповідають таким вимогам:

- здатність забезпечити виконання програми практики;
- наявність структур, діяльність яких відповідає спеціальностям або освітнім програмам, за якими здійснюється підготовка фахівців в Коледжі;
- можливість кваліфікованого керівництва практикою здобувачів освіти;
- надання практикантам права користуватися бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики внутрішньої безпеки підприємства.

Навчальними планами в ВСП ЗМФК ЗНУ передбачено чотири види практик:

- ознайомча ;
- технологічна ;
- на отримання робочої професії;
- переддипломна .

Здобувачі освіти адаптуються до виробничих умов, закріплюють та вдосконалюють професійні знання і вміння, набувають стійких навичок під час роботи на сучасному обладнанні та із сучасними матеріалами, переймають на виробництві досвід кращих робітників. Практика дає здобувачу освіти можливість остаточно переконатися в правильності зробленого ним вибору. Під час її проходження студент може перевірити свій професіоналізм. Практика є

обов'язковою частиною професійної підготовки фахівців і невід'ємною складовою освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти. Вона покликана забезпечити закріплення теоретичних знань та набуття професійних навичок і вмінь студентами.

В умовах воєнного стану виробнича практика здобувачів освіти проходила на базі закладу освіти. Студенти виконували завдання, передбачені програмою практики. Заняття проходили в змішаному форматі. Здобувачі освіти мали змогу поглибити і розширити теоретичні знання, але на мали можливості потрапити на підприємство, познайомитись з виробництвом, застосувати теоретичні знання на практиці, отримати перший досвід за обраною спеціальністю.

Для розбудови країни будуть необхідні спеціалісти технічної галузі. Війна лише актуалізувала попит на ці спеціальності. Відновлення практики на виробництві дає можливість якісної підготовки спеціалістів цього напрямку. Зробивши ці кроки, Україна зможе забезпечити належний розвиток фахової передвищої освіти і підготовку необхідної кількості фахівців, аби якнайшвидше відновити державу після війни.

Список використаних джерел

1. Щодо введення воєнного стану в Україні. URL: <http://legalclinic.nlu.edu.ua/2022/05/24/osoblyvosti-vvedennya-voynenogo-stanu-na-terytoriyi-ukrayiny/> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, наказ №84 від 09.03.2023 «Про затвердження Змін до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією». URL: <https://minre.gov.ua/2023/03/10/pro-zatverdzhennya-zmin-do-pereliku-terytorij-na-yakyh-vedutsya-velysya-bojovi-diyi-abo-tymchasovo-okupovanyh-rosijskoyu-federacziyeyu-2/> (дата звернення: 15.04.2023).

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У РАМКАХ ПАРТНЕРСТВА ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Павленко Оксана Володимирівна

викладач,
ВСП «Запорізький металургійний фаховий коледж
Запорізького національного університету»,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Освіта справедливо вважається потужним чинником розвитку людського потенціалу та економічного зростання. Для забезпечення такого розвитку необхідним є не стільки високий рівень доступу населення до освіти, скільки якість освіти, яка вимірюється в обсязі здобутих когнітивних навичок. На жаль, наявна система освіти України не завжди забезпечує гідні якісні результати. На відміну від досвіду і сформованої у європейського суспільства культури забезпечення якості освіти соціальна активність суспільства якраз і відсутня в нашій системі освіти. Водночас зміна очікувань та осучаснення попитів на навички і компетенції вимагають від вищої освіти України нових кроків. Щоб відреагувати на розмаїття та зростання очікувань, освіта потребує ґрунтовної трансформації. Одним із векторів удосконалення та поліпшення якості підготовки майбутніх спеціалістів є залучення зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів до участі у забезпеченні якості освітнього процесу та освітньої діяльності закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО).

Роботодавець сьогодні потребує не просто підготовленого спеціаліста, а випускника, який готовий якісно виконувати виробничі завдання.

Щодо системи ЗФПО гострота проблеми якості виявляється у тому, що існують протиріччя між якістю підготовки спеціалістів та сучасними потребами виробництва.

Соціальне партнерство – це система взаємодії освітнього закладу із споживачами кадрів, державними, громадськими організаціями, яка заснована

на виявленні, узгодженні та реалізації інтересів всіх учасників угоди, це відносини, побудовані на взаємній зацікавленості зрештою.

При цьому основними цілями соціального партнерства є:

✓ підвищення адекватності результату освітньої діяльності коледжу соціальним очікуванням, потребам особистості, сфери праці та конкретних роботодавців через гармонізацію та інтеграцію освітнього процесу;

✓ кадрове забезпечення освітнього процесу;

✓ забезпечення професійної адаптації та соціально-професійної соціалізації та самореалізації студентів та випускників;

✓ реалізація компетентнісного підходу.

Взаємодія коледжу з соціальними партнерами здійснюється у різних формах та напрямках, таких як:

✓ вдосконалення організації та змісту цілісного освітнього процесу;

✓ інтеграція вимог стейкхолдерів та стандартів;

✓ зміцнення зв'язку навчання студентів із виробництвом;

✓ безперервне вивчення ринку праці тощо.

Робота зі створення механізму ефективного соціального партнерства – це рух назустріч одне одному та складається з наступних етапів:

✓ Підготовчий – на цьому етапі визначаються основні групи соціальних партнерів та напрями розвитку партнерства, моніторинг потреб у кадрах, формування «портфеля припущень» щодо налагодження форм співробітництва.

✓ Організаційний – розробка нормативно-правових засад взаємодії (укладання договорів), розробка критеріїв ефективності соціального партнерства, формування організаційних структур.

✓ Системоутворюючий – удосконалення програмно-методичного забезпечення освітнього процесу на основі вимог сфери праці, оптимізація практичного навчання, вироблення єдиних критеріїв рівня компетентності спеціаліста, розробка методів адаптації, працевлаштування випускників.

Соціальне партнерство дозволяє виявляти гнучкість у підготовці студентів, використовуючи варіативний компонент освітньої програми, включаючи нові дисципліни чи поглиблені курси, що реалізують потреби роботодавця. Практика показує, що ключові компетенції формуються лише завдяки власному досвіду, тому освітнє середовище має вибудовуватися таким чином, щоб студент опинявся у ситуаціях, що сприяють їхньому становленню. Підвищити якість підготовки випускників неможливо без активної допомоги замовників – роботодавців.

Успішність студента як майбутнього професіонала формується великою мірою при проходженні виробничої практики, коли теоретичні знання трансформуються в конкретні вміння та навички. Можливість побачити конкретні результати своєї роботи дозволяють студенту усвідомити важливість спеціальності, закласти фундамент майбутньої успішності. І тут необхідне дотримання єдності вимог до студента як з боку викладачів коледжу, так і з боку соціальних партнерів.

Список використаних джерел

1. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. Рідна школа. К. : Фенікс, 2005. № 1. С. 65-69.

2. Стаднійчук І. П. Компоненти компетентнісної моделі професійної підготовки студентів в коледжах. Актуальні питання сучасної педагогіки та психології: наукові дискусії : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 вересня 2014 року). Львів : Громадська організація «Львівська педагогічна спільнота», 2014. С. 81-83.

3. Ходань О. Л. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота: зб. Наук. Пр.. Ужгород: Ужгород. Нац. Ун-т, 2015. Випуск 29. С. 232-235.

ОСВІТА ЯК СИСТЕМА І ПРОЦЕС

Павлишинець Наталія Людвиківна
завідувачка відділення бухгалтерських та
туристичних дисциплін,
ВСП «Мукачівський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України»,
м. Мукачево, Закарпатська область

Освіта як система являє собою мережу установ різного типу, що розвивається, і рівня. Основні елементи утворення як макросистеми, що має державний статус, - це системи дошкільного, шкільного, середнього спеціального, вищого і після вузовського додаткової освіти.

Освіта - це цілеспрямований процес навчання і виховання в інтересах особистості, суспільства, держави, що супроводиться констатацією досягнення учнем певних державних освітніх рівнів.

Основну роль освіти традиційно бачать в тому, щоб зберігати і передавати молодому поколінню елементи культурної спадщини людської цивілізації. Передусім під цим мається на увазі різноманіття знань, умінь і навиків, ідеалів і цінностей, сприяючих як індивідуальному розвитку людини, так і збереженню соціального порядку.

Способи отримання освіти в світовій і вітчизняній практиці: успішне навчання в умовах конкретної освітньої системи в колективі учнів або студентів і завершення всього циклу навчання в рамках даного учбового закладу успішною здачею випускних екзаменів (денна і вечірня форма навчання); індивідуальне навчання на будинку самостійно або за допомогою педагогів і здача екзаменів і інших форм звітності державної екзаменаційної комісії при конкретному учбовому закладі (екстернат); дистанційне (від англ. distance - відстань) навчання за допомогою повчальних програм на комп'ютері; заочна форма навчання за допомогою переписки, окремих консультацій у викладачів освітньої установи, звітних письмових контрольних робіт, що

узагальнюють лекцій по всьому курсу, заліків і екзаменів. Форми організації освітнього процесу: урок (35 або 45 хвилин) - основна форма навчання в школі; лекція (90 або 120 хвилин, з перервою або без) - основна форма навчання у вузі; семінар - практичне заняття всієї учбової групи; лабораторний практикум - практичне заняття із застосуванням техніки, спеціальної апаратури, проведенням експерименту, досвіду, дослідження; учбова екскурсія на природу, підприємство, в музей, на виставку і групові або індивідуальні консультації з викладачем по окремих учбових темах або питаннях, що проводяться з ініціативи викладача або на прохання учнів (їх батьків) в школі або студентів у вузі; інакші форми організації.

Розвиток освіти може бути предметом особливої діяльності, а саме: проектування і моделювання нових освітніх установ; програмування управлінських дій в сфері освіти; прогнозування культурно-історичних і соціальних наслідків нових освітніх реформ і інновацій в сфері освіти; сценарювання нових соціокультурних ситуацій, що складаються в суспільстві в змісті утворення і виховання молодого покоління. Освіта - процес, керований з боку держави, суспільства, адміністрації і педагогів конкретної освітньої системи, а також частково і з боку батьків учнів. Однак форми і способи управління у них різні. У процесі отримання утворення того або інакшого типу людина може досягати певного рівня і якості. Говорячи про рівень освіти, виділяють рівні початкової, середньої, неповної вищого і вищої освіти. Кожний рівень підтверджується державним документом - свідченням про закінчення початкової або середньої школи, довідкою про прослухані курси у вищому учбовому закладі або дипломом про вищу освіту. Початкова освіта представляє підмурівок, на якому засновані всі подальші рівні утворення сучасної людини. Початковий рівень вищої освіти в Україні, як і в багатьох інших країнах світу, можна отримати в спеціалізованому коледжі. Повне вище утворення людина отримує тільки після успішного закінчення вузу.

Студентство - це особлива соціальна категорія молоді, організаційно об'єднаної інститутом вищої освіти. Студентство відрізняється найбільш високим освітнім рівнем, соціальною активністю, досить гармонійним поєднанням інтелектуальної і соціальної зрілості. Для студента характерна професійна спрямованість на підготовку вибраної майбутньої професії і час найскладнішого структурування інтелекту людини, яке дуже індивідуально і варіативно. Для студента ведучими видами діяльності стають професійно-учбова і науково-дослідна. Як правило, знання, уміння і навички виступають для студента вже як кошти майбутньої професійної діяльності. Час навчання у вузі співпадає з першим періодом зрілості і характеризується становленням особових властивостей. Помітно зміцнюються такі якості, як цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самостійність, ініціатива, уміння володіти собою, спостерігається посилення соціально-етичних мотивів поведінки, підвищується інтерес до моральних проблем - образу і значенню життя, боргу і відповідальності, любові і вірності і інше. Факт навчання у вузі зміцнює віру молодій людині в свої власні сили і здібності, породжує надію на повноцінну в професійно-творчому плані і цікаве життя і діяльність.

Всю сукупність сучасних студентів по ознаці відношення до освіти у вузі і отримання спеціальності розділяють на три групи. Першу групу складають студенти, орієнтовані і на освіту як цінність, і на професію в процесі навчання у вузі. Другу групу складають студенти, орієнтовані на бізнес. Вони не виявляють цікавості до наукових досліджень як основи отримання професії і бачать в освіті інструмент і засіб для створення в майбутньому власної справи. Третю групу складають студенти, яких, з одного боку, можна назвати невизначившимися або стурбованими проблемами особистого, побутового плану, для яких проблема професійного самовизначення ще не вирішена. Якість освіти визначається: мірою відповідності цілей і результатів утворення на рівні конкретної системи освіти і на рівні окремої освітньої установи; відповідністю між різними параметрами в оцінці результату утворення

конкретної людини (якістю знань, мірою сформованості відповідних умінь і навиків, розвитостью відповідних творчих і індивідуальних здібностей, якостей особистості і ціннісних орієнтацій); мірою відповідності теоретичних знань і умінь їх практичному використанню в житті і професійній діяльності при розвитку потреби людини в постійному оновленні своїх знань і умінь і безперервному їх вдосконаленні.

Якість освіти залежить від багатьох чинників, передусім від якості педагогічної діяльності тієї освітньої установи, в якій людина дістає освіту, а також від його учбово-матеріальної бази і науково-методичного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, технічного і кадрового забезпечення. Якість вищої освіти визначається, нарівні з перерахованими, ще одним важливим чинником - науковою школою, через яку пройшов студент в роки навчання у вузі. Оскільки змістовно цілі конкретизовані в освітньому стандарті, то на практиці в рамках конкретної системи освіти або освітньої системи (дитячий сад, школа, вуз) якість освіти визначається мірою освоєння освітнього стандарту; в школі - шкільного освітнього стандарту, у вузі - освітнього стандарту відповідно до профілю вузу і вибраної спеціальності.

Список використаних джерел

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посібник. К. : Кондор, 2008. 272 с.

2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульнорейтинговою системою навчання. 2-ге вид. К. : Центр учбової літератури, 2011. 384 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk702798.pdf> (дата звернення: 15.04.2023).

3. Лунячек В. Е. Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі. Публічне управління: теорія та практика, 2013. Вип. 1. С. 155-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_1_27 (дата звернення: 15.04.2023).

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Паржницький Олександр Вікторович
директор, кандидат педагогічних наук,
Семенова Людмила Олексіївна
методист,
Науково-методичний центр
професійно-технічної освіти
у Запорізькій області,
м. Запоріжжя, Запорізька область

Війна в Україні привнесла в освітній процес шокуючі виклики: всі причетні до нього навчаються і працюють у нових для себе умовах, що прямо залежать від стабільності електропостачання, наявності повітряних тривог або бойових дій.

За даними Міністерства освіти і науки України, станом на 29 грудня 2022 року пошкоджено більш як 2,6 тисячі будівель закладів освіти, а повністю зруйновано – 406, зокрема, і у Запорізькій області [4].

Ці та інші фактори суттєво впливають на якість освітньої діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти. У зв'язку з цим МОН надало рекомендації щодо організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О в умовах, що змінюються [2, 3]. Відповідно до зазначених рекомендацій ЗП(ПТ)О продовжують освітню діяльність очно, дистанційно, у змішаному або індивідуальному форматі залежно від конкретної ситуації в регіоні за погодженням з обласними військовими адміністраціями.

Зокрема, ЗП(ПТ)О було запропоновано виконувати теоретичну частину освітньої програми з використанням технологій дистанційного навчання, а практичну частину підготовки здобувачів П(ПТ)О, яку неможливо виконати, переносити на період після закінчення дії воєнного стану [5].

Враховуючи рекомендації МОН та спираючись на значний досвід організації освітнього процесу в умовах карантину, педагогічний колектив ДНЗ «Бердянський центр професійно-технічної освіти» визначився щодо питань, які

стосуються педагогічних засад організації професійного навчання в умовах воєнного стану.

Педагогічна рада закладу освіти обрала наступну схему застосування змішаного навчання, дистанційних та інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: навчання здобувачів освіти з боку закладу П(ПТ)О відбувається повністю дистанційно, а практичних вмінь вони набувають без участі співробітників закладу освіти на виробництві [1, с.11].

Але така схема передбачає додаткову підготовку працівників підприємств та організацій щодо супроводу здобувачів освіти.

Досвід інноваційної діяльності Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області дозволяє стверджувати наступне: підходи щодо супроводу здобувачів освіти на різних підприємствах дещо відмінні і залежать від ступеня готовності роботодавців створювати організаційно-педагогічні умови для реалізації навчально-виробничого процесу.

У зв'язку з цим, закладам освіти та роботодавцям, які усвідомлюють необхідність об'єднання зусиль задля становлення зазначеної форми підготовки кваліфікованих робітників рекомендується укласти Меморандум про співпрацю зацікавлених сторін щодо створення організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників підчас воєнного стану.

Оскільки процес укладання меморандумів закладами професійної (професійно-технічної) освіти та роботодавцями не є типовим явищем, пропонуємо виконувати зазначену діяльність в рамках роботи експериментальних педагогічних майданчиків, які дозволяють набути унікальний досвід адаптації до нестандартних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. К. : 2021, 92 с.

2. Лист МОН № 1/3377-22 від 07.03.2022 «Про організацію освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти». URL: <https://drive.google.com/file/d/1reMwCh6Ik0J3jdTiVHTFispEJ8CNrxoY/view?usp=sharing> (дата звернення: 30.03.2023).

3. Лист МОН № 1/7234-22 від 29 червня 2022 «Про підготовку до початку 2022/23 навчального року та особливості організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти». URL: <https://drive.google.com/file/d/1VpEXJoZsbDR5Kgd9gkYdCUmUdoW4PAH/view?usp=sharing> (дата звернення: 30.03.2023).

4. Олег Васьков. З 24 лютого росіяни пошкодили тисячі закладів освіти, сотні – зруйнували, МОН. РБК – Україна: офіц. вебсайт. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/24-lyutogo-rosiyani-poshkodili-tisyachi-zakladiv-1672369703.html> (дата звернення: 30.03.2023).

5. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. МОН України : ДНУ Інститут освітньої аналітики, 2022. 358 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analityc.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf> (дата звернення: 30.03.2023).

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ КУРСУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТУ «СПЕЦТЕХНОЛОГІЯ: СЛЮСАР З РЕМОНТУ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ»

Передерій Сергій Павлович
викладач спеціальних дисциплін,
Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей,
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

В умовах змішаної та дистанційної форми навчання напрацювання учбових курсів є особливо важливим для організації освітнього процесу в

ЗП(ПТ)О, де збільшується частка самостійної роботи здобувачів освіти на заняттях.

Нині в Україні йде становлення нової системи освіти, спрямоване на входження у світовий інформаційно-освітній простір, тому сьогодні одне з основних завдань закладів освіти – створення оптимальних для навчання умов, що забезпечують як якісне засвоєння здобувачами освіти складної системи знань, а й його розвиток.

Сучасний освітній процес важко уявити без якісного забезпечення навчальними електронними матеріалами. Завдяки представленню навчальної інформації у цифровому вигляді здійснюється комплексний вплив на учня, підвищується інтерес учня до навчання, розширюється його коло знань, підвищується якість навчання, також полегшується здійснення зворотного зв'язку між викладачем та учням.

Курс дистанційного навчання з предмету «Спецтехнологія: Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів» – програмний продукт навчального призначення, що забезпечує безперервність та повноту дидактичного циклу процесу навчання та містить організаційні та систематизовані теоретичні і контролюючі матеріали, побудовані на принципах інтерактивності, інформаційної відкритості та дистанційності.

Курс складається з робочої Навчальної програми з предмету «Спецтехнологія: Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», поурочно-тематичного плану з професійно-теоретично підготовки, конспектів уроків з тем програми та контрольнo-корекційного матеріалу (завдання до контрольних робіт, самоконтролю, тести тощо).

Змістовна частини включає: зміст, теоретичну частину, в тому числі малюнки (схеми, графіки, таблиці), інтерактивні схеми, фотографії, перелік джерел інформації, контрольні запитання і завдання, тести.

Об'єм, зміст навчального матеріалу та спосіб їх подання відповідає віковим та індивідуальним особливостям здобувачів освіти. Навчальний матеріал курсу розподіляється на уроки з окремих тем навчальної програми. У

межах навчального матеріалу забезпечена можливість розгляду основних теоретичних положень, здійснення самоконтролю та контролю.

Дизайн курсу (елементи управління та навігації, текстові та аудіовізуальні елементи) відповідає віковим особливостям здобувачів освіти.

Курс розроблено відповідно до нормативно-правових та законодавчих документів з питань планування навчально-виробничого процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, а саме: Закону України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту», Закону України від 10.02.1998 № 103/98-ВР «Про професійну (професійно-технічну) освіту», Державного стандарту професійно-технічної освіти СП (ПТ) О 7231. С.19.10 – 2018. з професії 7231 «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів» затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 31 січня 2019 р. № 102

Курс розроблено на базі підручника «Кисликов Ф., Лущик В. Будова й експлуатація автомобілів: підручник. 6-те вид. К.: Либідь, 2006. 400 с. ISBN 966-06-0416-5»

Цим підручником забезпечено більшість ЗП(ПТ)О автомобільного спрямування.

Курс дистанційного навчання з предмету «Спецтехнологія: Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів» розміщено на платформі padlet.com. Ця платформа надає хмарне програмне забезпечення як послугу, розміщуючи спільну веб-платформу в режимі реального часу, на якій користувачі можуть завантажувати, впорядковувати та обмінюватися вмістом на віртуальних дошках, що називаються «падлетами».[

Доступ до курсу вільний – 24/7

Посилання на курс на платформі Padlet:

<https://padlet.com/sergkrivbass77/sxe0gdxkewasjxpp>

Настанова для користувача та методичні поради з використання електронного освітнього ресурсу

Здобувачу освіти під час роботи над уроками курсом необхідно:

- проаналізувати тему, подумати над її метою;

- опрацювати рекомендовану навчальну літературу;
- намагатися сформулювати власну думку з кожного питання й обґрунтувати свої міркування;
- записати запитання, які виникли під час підготовки, щоб потім звернутися за консультацією до викладача;
- скласти невеличкий план-конспект лекції, ретельно обдумуючи навчальні питання, що виносять на розгляд.

Список використаних джерел

1. Курс дистанційного навчання з предмету «Спецтехнологія: Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів». URL: <https://padlet.com/sergkrivbass77/sxe0gdxkewasjxpp> (дата звернення: 14.04.2023).

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ТА ВИРОБНИЧИХ ІННОВАЦІЙ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Пилипенко Тетяна Вікторівна

заступник директора з навчально-виробничої роботи,
ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр
професійної освіти Харківської області»,
м. Богодухів, Харківська область

Загальновідомо, що актуальним в даний час є вирішення проблеми щодо підвищення ефективності діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які, на жаль, тільки частково задовольняють реальні потреби ринку праці.

Розпочате реформування професійно-технічної освіти в Україні пов'язане зі створенням таких педагогічних умов, які дозволяють краще поєднати особисті інтереси здобувачів освіти з інтересами майбутніх роботодавців, забезпечують гарантований мінімум знань і трудових навичок відповідно до вимог виробництва, сприяють оперативному оновленню структури професій та змісту навчання відповідно до вимог ринку праці.

Поняття «педагогічні умови» стосується різних аспектів усіх складових

процесу навчання, виховання і розвитку: цілей, змісту, принципів, методів, форм, засобів тощо. Воно може вживатися стосовно цілісного освітнього процесу при характеристиці педагогічної системи або окремих її сторін чи елементів. Як правило, під педагогічними умовами розуміють такі, що спеціально створюються в освітньому процесі з метою підвищення його ефективності або реалізації певних інновацій.

Тобто, педагогічні умови - це складовий елемент цілісного педагогічного процесу, що відображає сукупність можливостей освітнього середовища і навчально-матеріального забезпечення, які мають безпосередній вплив на функціонування закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Зазначимо, що реалізація педагогічних умов передбачає, передусім, технічну і науково-методичну оснащеність освітнього процесу. Рациональне забезпечення ефективної діяльності педагогів і здобувачів освіти вимагає осучаснення наявних навчально-матеріальних ресурсів, підвищення якості підготовки фахівців з урахуванням вимог роботодавців.

З метою реалізації педагогічних умов інноваційного освітнього середовища, в рамках державно-приватного партнерства, у закладі професійної (професійно-технічної) освіти з 2018 року функціонує Навчально-практичний центр з професії 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва. За сприяння держави у закладі оновлено матеріально-технічну базу, закуплено сучасну сільськогосподарську техніку, обладнано навчальні кабінети та лабораторії.

Оскільки центр є частиною матеріально-технічної бази закладу нашого закладу освіти, використовувати обладнання можуть:

- здобувачі освіти нашого закладу;
- незайняте населення або фахівці, які працюють та вирішили змінити професію і вступили до профтеху;
- робітники з інших підприємств, яких направили в заклад для підвищення кваліфікації;

- майстри виробничого навчання інших закладів профосвіти, які проходять стажування.

Завдання, які стоять перед Навчально-практичним центром, полягають у підготовці кваліфікованих робітників за сучасними виробничими технологіями.

Ефективна діяльність Центру розпочинається з планування роботи, яке містить конкретні завдання. У плані роботи передбачається проведення заходів, спрямованих на вдосконалення організаційно-педагогічних умов функціонування НПЦ.

Діяльність НПЦ організовано за такими напрямками, як:

1. Удосконалення організації професійної підготовки, що передбачає використання сучасних педагогічних та виробничих технологій під час проведення семінарів, круглих столів, майстер-класів, за результатами роботи яких формуються пропозиції щодо вдосконалення робочих планів і програм, розробляється інформаційно-методичний супровід: методичні рекомендації, дидактичні матеріали тощо.

2. Надання освітніх послуг (підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації робітників). На основі вивчення запитів і побажань населення, що бажає навчатися, підприємств, організацій, що замовляють освітні послуги, розроблені робочі навчальні плани за вечірньою формою навчання з професії 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія «А1»; «А2» (первинна професійна підготовка, професійно-технічне навчання)), категорія «А2» (підвищення кваліфікації), категорія «В1» (підвищення кваліфікації), категорія «В2» (підвищення кваліфікації) з ліцензованим обсягом 90 осіб. З урахуванням пропозицій замовників робітничих кадрів педагогічними працівниками розроблено пакет навчально-планувальної документації на модульно-компетентнісній основі, зокрема освітні програми, поурочно-тематичні плани, дидактичний матеріал.

Методичною комісією педагогічних працівників професій аграрного спрямування розроблена технологічна документація для вивчення інноваційних

виробничих технологій, проводяться відкриті уроки з упровадження сучасних виробничих та педагогічних технологій.

3. Організація роботи з підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Цю роботу спрямовано на пошук інформації, матеріалів для розробки програм стажування, налагодження ділових контактів з підприємствами, організаціями для проведення екскурсій на виробництво, майстер-класів їхніми працівниками з метою вивчення новітніх виробничих технологій, опанування навичок роботи з сучасною аграрною технікою і технологіями.

4. Консультативна допомога, яка надається у практичній та методичній формах закладам професійної освіти аграрного спрямування з питань упровадження в освітній процес сучасних технологій і матеріалів, проведення семінарів – практикумів, конференцій тощо.

5. Профорієнтаційна робота проводиться з метою підвищення престижності робітничих професій, презентації освітніх програм для надання освітніх послуг, проведення стажування педагогічних працівників, курсів цільового призначення. Матеріали профорієнтаційного спрямування (оголошення, буклети, календарі, сувеніри з рекламою) постійно надсилаються до закладів загальної середньої освіти району.

6. Розвиток соціального партнерства. Навчально-практичний центр дає змогу розвивати співпрацю з виробничими підприємствами (організаціями), місцевими органами влади, Богодухівською районною філією Харківського обласного центру зайнятості, районними засобами масової інформації.

У межах співпраці вивчаються інноваційні виробничі технології, сучасне обладнання, створюється банк даних потенційних слухачів, обговорюються питання проходження стажування педагогічних працівників на робочих місцях підприємств. Обговорюються також питання поліпшення матеріально-технічного забезпечення.

Спеціалісти служби зайнятості постійно проводять роботу як з здобувачами освіти, так і з батьками, педагогами, спрямовану на усвідомлений

вибір професії, яка актуальна на ринку праці як на базі НПЦ, так і за його межами: презентації професій, профорієнтаційні уроки, семінари, ярмарки професій.

Крім того, НПЦ проводить навчання незайнятого населення з урахуванням потреб місцевого ринку праці та конкретної потреби в персоналі підприємств, що приймають на роботу найманого працівника.

З підприємствами-замовниками укладаються угоди на підготовку робітничих кадрів, керівники підприємств є головами Державних кваліфікаційних комісій з відповідних професій.

Через засоби масової інформації здійснюється інформування населення про можливість здобуття робітничих професій та подальшого працевлаштування на підприємствах міста Богодухова та району. У виданнях постійно публікуються матеріали з досвіду спільної роботи підприємств району та Навчально-практичного центру з питань організації професійного навчання.

Все вище зазначене дозволяє педагогічному колективу нашого закладу освіти систематизувати роботу за пріоритетними напрямками розвитку, які тепер реалізуємо через комплекс як організаційних, так і педагогічних та методичних засад. Серед них:

- забезпечення ефективності професійної підготовки через модернізацію освітнього середовища, що передбачає осучаснення навчально-матеріальної бази, забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу та удосконалення педагогічної майстерності викладачів, майстрів виробничого навчання;

- підвищення мотивації учнівської молоді до здобуття стійких професійних компетенцій, популяризацію професійної освіти через системну профорієнтаційну роботу та залучення здобувачів освіти до активних форм позаурочної діяльності;

- підвищення рівня державно-приватного партнерства для виконання плану регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів;

- формування успішної особистості з активною громадянською

позицією, морально-етичними якостями, відповідальної за результати власної діяльності.

Отже, навчально-практичний центр надає широкі можливості для реалізації педагогічних умов, а саме впливає на змістовий і процесуальний аспекти освітнього процесу, сприяє ефективній реалізації дидактичних закономірностей і принципів навчання, інноваційному функціонуванню та розбудові освітньої системи, гарантує високу якість підготовки і всебічний розвиток особистісних якостей суб'єктів навчання.

Список використаних джерел

1. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» : практ. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. Львів : ЛДУБЖД, 2018. 88 с.

4. Марценюк Л. В. Дуальна форма як засіб ефективного поєднання теорії та практики. Економіка та держава, 2021. № 3. С. 58-65. URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/228876> (дата звернення: 14.04.2023).

ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

Підлубна Оксана Михайлівна
викладач бухгалтерського обліку,
ДНЗ «Крижопільський професійний будівельний ліцей»,
смт. Крижопіль, Вінницька область

Нові тренди сучасного буття вимагають володіння званими утилітарними знаннями (компетентностями), які реалізуються у людську здатність досягати незалежного успішного існування. Мова йде про динаміку змін у соціально-професійній сфері, яка призводить до динамічних трансформацій навичок і вмінь, та до перманентного їхнього перегляду й переоцінювання. У такому контексті залишається недооціненою економічна освіта загалом, та підприємницька зокрема. Більш того, спростування потребує невиправдано критичне ставлення у суспільстві до економічної освіти. Розвиток підприємництва більш ніж необхідний для досягнення рівня розвинутої інноваційної економіки.

Підприємницька освіта готує молоде покоління «обходитися з багатьма ролями», які потрібно буде виконувати у сучасному світі, як то: споживачі, виробники, інвестори, власники заощаджень, робітники, службовці, навіть виборці. Фінансова обізнаність, як складова підприємницької освіти вирішує питання щодо обґрунтованості та свідомості прийняття рішень у сфері фінансів, особистих або рішень соціальних груп, щодо управління ризиками фінансових транзакцій, тощо. Створення, кількість та контент курсів з підприємництва, поява чисельних досліджень з підприємницької проблематики, – все це підтверджує думку про необхідність озброєння підприємницької освіти адекватними знаннями, навичками, отже наповнення її педагогічним змістом.

Потрібно розуміти, що теперішні українські підприємці «не взяли невідомо звідки», вони є продуктом соціуму та наявної підприємницької культури, в той час, як сучасна підприємницька освіта повинна стимулювати та мотивувати такий бізнес, основою якого має стати капіталізація знань. Більшість підприємців, навіть нового покоління, не володіють знаннями та навичками, необхідними для створення когерентної стратегії на перспективу, або для динамічної адаптації до зовнішнього середовища.

Проте, менеджмент свого бізнесу вони здійснюють керуючись реальним досвідом, отриманим у практичній підприємницькій діяльності та надзвичайно розвиненою інтуїцією, крім того, вони сповнені ентузіазму. Як правило, особливо це характерно для малого підприємництва, модель розвитку бізнесу обмежується побудовою комунікацій з найманими працівниками, у результаті очікується виникнення почуття співучасті, причетності, залученості до розвитку організації. У той час, як більш важливим аспектом є концентрація зусиль на моделі розвитку бізнесу через промоцію таких цінностей, як:

- повага та довіра клієнтів, найманих працівників, громади;
- турбота про якість продуктів та послуг;
- креативність, внесок у спільну справу та прихильність до організації;
- сміливість брати на себе відповідальність, відкритість, особистий розвиток разом із розвитком бізнесу.

Отже, збільшення економічного контенту в освітніх програмах та використання професійної перепідготовки як важливої форми реагування на зміни, сприяє структурно-якісному коригуванню трудових ресурсів відповідно до вимог ринку праці та дозволяє адаптуватися до попиту на ринку праці. Елементи підприємницької обізнаності повинні закладатися ще з дитинства в сім'ї та в школі. Цей пріоритет обумовлений не стільки прагматичним підходом (хто, скільки та яким чином буде створювати додаткову вартість у майбутньому) або новими освітніми стандартами, що відповідають Європейським, а саме перспективою досягти таких стандартів якості життя, які включають поняття добробуту та сталого розвитку в умовах високої ентропії економічного й соціально-політичного середовища.

Невід'ємною умовою розвитку ринкових відносин є створення національної системи підготовки кадрів для підприємницької діяльності, яка повинна забезпечити:

- ✓ підготовку спеціалістів для підприємницької діяльності в системі державної освіти, включаючи дошкільну, загальноосвітню і професійну, вищу освіту та післядипломну підготовку, в тому числі через недержавну систему навчання;

- ✓ вивчення потреби в кадрах спеціалістів різного профілю, надання посередницьких послуг в забезпеченні відповідними фахівцями підприємницьких структур;

- ✓ надання пільгових кредитів на конкурсній основі для бажаючих закінчити курси підготовки чи перепідготовки з питань підприємницької діяльності;

- ✓ проведення Національним центром підприємництва України наукових досліджень з питань стратегії розвитку малого бізнесу, надання ним експертно-аналітичних та консультативно-впроваджувальних послуг, підбір партнерів для підприємницької діяльності, участь у проведенні акредитації комерційних, приватних навчальних закладів із спеціальностей ринкової економіки;

✓ підвищення кваліфікації вчителів шкіл, викладачів вищих навчальних закладів; створення сприятливих умов для залучення до викладацько-методичної діяльності кваліфікованих вчених і спеціалістів;

✓ сприяння перебудові державної системи економічної та правової освіти і популяризації економічних та правових знань;

✓ створення спеціалізованих центрів професійно-виробничої підготовки та перепідготовки підприємців для громадян, які вивільняються з різних галузей народного господарства та військової служби;

✓ розробку навчальних планів і програм підготовки підприємців залежно від рівня їх базової підготовки, строків навчання, галузевої спеціалізації, включаючи програми для навчальних закладів;

✓ підготовку навчальних і методичних посібників, переклад та апробацію відповідних зарубіжних видань;

✓ створення молодіжних і дитячих бізнес-центрів, "інкубаторських" фірм, технопарків;

✓ налагодження ділових контактів із зарубіжними партнерами, включаючи міжнародні організації, державні органи та навчальні заклади.

1. Підготувати проекти актів законодавства:

- про створення системи підготовки спеціалістів для підприємницької діяльності через підприємництва, вищу освіту та післядипломну підготовку;

- про систему підвищення кваліфікації та перепідготовки викладачів, шкільних вчителів підприємництва для викладання дисциплін ринкової економіки та основ підприємництва

2. Розробити методик у визначення потреби у кадрах спеціалістів різного профілю

3. Створити спеціалізовані центри професійно-виробничої підготовки та перепідготовки

4. Розробити диференційовані навчальні плани і програми підготовки і перепідготовки спеціалістів для підприємництва

5. Створити мережу молодіжних і дитячих бізнес-центрів, "інкубаторських" фірм і технопарків

6. Розробити і видати комплекти учбових і методичних посібників з дисциплін ринкової підприємництва економіки

Список використаних джерел:

5. Указ Президента Про стратегію сталого розвитку «Україна -2020». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 11.04.2023).

6. Бухаріна Л. М. Підприємницька освіта як передумова розвитку економіки на регіональному рівні. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 11.04.2023).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАХОДІВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Погорілий Ілля Олексійович

здобувач освіти,

Івахненко Вячеслав Олександрович

викладач,

Красноградський педагогічний фаховий коледж
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Красноград, Харківська область

В сучасних економічних умовах перед українською освітою стоїть важливе завдання виховання у здобувачів освіти дисциплінованості, яка передбачає цілеспрямоване зосередження уваги, волі, всіх інтелектуально-творчих здібностей і сил на досягненні певних особистісно та суспільно значимих цілей.

Формування особистості і її виховання відбуваються в процесі різноманітних видів діяльності, серед яких важливе значення має фізична культура і спорт. Фізкультурно-спортивна діяльність об'єднує в собі прагнення до високого спортивного результату, розвиток фізичних, морально-вольових здібностей якостей, організований спосіб життя, колективістський характер.

Проблема виховання підростаючого покоління засобами фізкультури і спорту є предметом вивчення багатьох наук – педагогіки, психології, медицини, гігієни, соціальної педагогіки. Різні аспекти цієї проблеми досліджувались Є. Дорошенком, В. Добринським, В. Велитченком, О. Вишневським, Н. Кальніним, Ю. Кисельовим, О. Остапенком [3]. Фізична культура як вид соціальної діяльності, спрямований на зміцнення здоров'я і розвиток фізичних здібностей, розглядається у працях П. Коробейнікова, Б. Шияна, Г. А. Лещенко [5]. Роль фізкультури у процесі естетичного виховання розкрита у роботах В. Климента, В. Омельчука [4].

Свідома дисципліна проявляється в тому, що особистість без примусу визнає для себе обов'язковим виконувати правила і розпорядження, підтримувати порядок і вимагати цього від інших. Однак дисциплінованість – це цілісна, конкретна, психологічно більш складна і діалектично більш суперечлива властивість особистості, аніж звичайний послух чи зовнішній культурний прояв. Як інтегральна якість особистості, вона визріває в дитині поступово, залежно від формування її світогляду, громадянських переконань, цілеспрямованості і волі, навичок і звичок поведінки, ініціативи і самостійності та принциповості, у процесі всіх провідних видів діяльності, стосунків та спілкування [1]. Ця якість особистості утворюється як елемент свідомості і спосіб практичної звичної дії у процесі накопичення досвіду успіхів і досягнень, завдяки індивідуальним та колективним зусиллям. Засвоюється дитиною як подолання, боротьба, розв'язання реальних життєвих завдань. Діалектика формування свідомої дисципліни полягає в єдності і суперечливому взаємозв'язку виконавської діяльності дитини та ініціативи і суспільної активності, які вона виявляє.

Одним із найбільш ефективних засобів виховання дисциплінованості у підлітковому віці є, безперечно, фізкультура і спорт. Мета занять з фізкультури полягає не тільки в оздоровленні підростаючої молоді, отриманні ними відповідних знань, умінь і навичок, а передусім у формуванні всебічно розвиненої особистості. Виховний вплив спортивної діяльності залежить від

того, як вона організована, чим мотивується, які створює взаємовідносини між спортсменами і оточуючими. Правильно організована суспільна діяльність в процесі занять фізкультурою і спортом сприяє вдалому вирішенню виховних завдань, вона є справжньою школою набуття морального досвіду, а сам процес спортивного тренування одним із важливих засобів виховання.

Виховання в спортивному колективі сприяє формуванню у вихованців почуття колективізму, розуміння того, що мета досягається лише у взаємодії з іншими, а результат залежить від внеску кожного гравця, що допомагає прояву самостійності й ініціативності. У спортивному колективі створюються сприятливі умови для виховання у дитини почуття відповідальності, яке характеризується усвідомленням особистістю загальнозначущого обов'язку.

Оновлення всіх сторін суспільного життя висунуло принципово нові вимоги до особистості фахівця. На перший план виходить потреба суспільства в конкурентоспроможних спеціалістах, які здатні вирішувати складні професійні завдання в постійно мінливих умовах виробництва. Інтелектуальний потенціал країни, що безпосередньо визначається якістю вищої освіти, стає найважливішим фактором не тільки економічного і соціального розвитку, а й економічної та політичної стабільності країни, фактором її виживання. Це обумовлює необхідність докорінних перетворень системи підготовки професійних кадрів, необхідність впровадження в системі вищої професійної освіти міжнародних стандартів [1].

До завдань діяльності викладача фізичного виховання у закладі фахової передвищої освіти входить навчання і виховання молодого покоління. Поряд з цією головною особливістю можна виділити низку інших, які, характеризуючи педагогічну діяльність взагалі, відрізняють діяльність викладача фізичного виховання з позицій загального і часткового.

Якісні зміни, що відбуваються в системі вищої фізкультурної освіти, зачіпають і таку сторону підготовки майбутніх фахівців, як їх загальнопедагогічна готовність до здійснення професійної діяльності.

Фахівець з фізичної культури повинен мати високий рівень професійної підготовки, поєднувати теоретичну і практичну підготовку, досконало володіти своєю спеціальністю, систематично поповнювати свої знання, удосконалювати свої вміння і навички новітніми технологіями та застосовувати їх в практиці фізичного виховання.

На думку Б. Шияна, фізичне виховання розширює сферу естетичного впливу навколишнього середовища на особистості. У процесі занять фізичними вправами в контексті зв'язку з естетичним вихованням можна вирішувати такі завдання: виховувати здатність сприймати, відчувати й оцінювати красу в сфері фізичної культури та інших галузях її прояву; формувати естетично зріле прагнення до фізичної досконалості; формувати естетику поведінки і міжособистісних стосунків у фізкультурній діяльності; виробляти активну позицію в утвердженні прекрасного, непримиренності до потворного, бридкого [5].

Отже, важливим складником підготовки майбутнього вчителя фізичної культури є його особистісні якості. Фізична культура особистості, проявляє себе в здатності до саморозвитку, відображає спрямованість особистості «на себе», на предмет і процес професійної праці, а також на відносини, що виникають в процесі фізкультурно-спортивної, суспільної та професійної діяльності.

За регулярністю використання фізкультурно-спортивна діяльність здобувачів освіти може здійснюватися щодня, кілька разів на тиждень, у вихідні дні та канікулярний час. До щоденних фізкультурно-спортивних занять належать ранкові зарядки і домашні заняття, спрямовані на рухову реабілітацію. У цьому випадку йдеться про виконання щоденних піших прогулянок, вправ, що формують поставу або тренують зір тощо.

За характером застосування позакласна фізкультурно-спортивна діяльність здобувачів освіти поділяється на групові, індивідуальні та сімейні заняття. Групові заняття організовуються для проведення спортивних, рухливих, а також народних ігор. Останніми роками питанням застосування

народних ігор приділяється велика увага. Вони використовуються у час проведення спортивних та ігрових свят, годинника здоров'я і на активних рухових перервах. У процесі фізкультурно-спортивної діяльності, що здійснюється групами здобувачів освіти, можуть утворюватися громадські, фізкультурно-спортивні об'єднання і клуби. Сьогодні це вже поширена форма позааудиторної фізкультурно-спортивної роботи [1].

Фізичне виховання і спорт у закладах фахової передвищої освіти є невід'ємною складовою частиною формування загальної та професійної підготовки студентів засобами підвищення працездатності і створення умов для активного життя.

Фізична культура здобувачів освіти є складовою частиною вищої гуманітарної освіти. Вона виступає якісною і результативною мірою комплексного впливу різних форм, засобів і методів на особу майбутнього фахівця в процесі формування його професійної компетенції. Результатом цього процесу є рівень індивідуальної фізичної культури кожного здобувача, його духовність, рівень розвитку професійно значущих здібностей [1].

Фахова передвища освіта надає широкі можливості для переосмислення цінностей фізичної культури здобувачів освіти, висвітлення в новому спектрі її освітніх, виховних і оздоровчих функцій. Це положення визначає зміст фізичної культури студентів як самостійної сфери діяльності у соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети.

Список використаних джерел

1. Васьков Ю. В. Зміст фізкультурної освіти як категорія дидактики. *Фізичне виховання в школі*, 2002. № 3. С. 37-42.
2. Гуревич Р. С. Принцип наступності у навчанні у контексті неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта* : за ред. І. А. Зязюна. Київ, 2011. Ч. 1. С. 124–130.
3. Зайцева В. М. Теорія спортивного тренування з основами методики : підручник для студентів ВНЗ. Київ : Міленіум, 2003. 173 с.

4. Папуша В. М. Фізичне виховання школярів: форми, зміст, організація : посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 192 с.

5. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : у 2-х ч. Тернопіль : Богдан, 2001. 272 с.

СТАЖУВАННЯ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ, ЯК УМОВА БЕЗПЕРЕРВНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Попович Тетяна Анатоліївна

викладач,
Слов'янський багатопрофільний регіональний
центр професійної освіти ім. П.Ф. Кривоноса,
м. Словянськ, Донецька область

Незважаючи на складні умови, в яких знаходиться наша країна сьогодні, навчальна, інноваційна та дослідно-експериментальна діяльність в системі освіти продовжується, а її результатом є нове педагогічне мислення, нові педагогічні ідеї, форми навчання та моделі організації педагогічної роботи.

Особливої актуальності набули інновації з початком широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією на території України, коли стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення.

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Щоб якісно вирішувати такі задачі, обов'язок педагогічних працівників підвищувати свій професійний рівень та педагогічну майстерність, підвищувати кваліфікацію – тобто опановувати нові та вдосконалювати раніше набуті компетентності в межах своєї професійної діяльності та галузі знань.

При цьому необхідно також урахувати вимоги відповідного професійного стандарту; набуття досвіду виконання додаткових завдань та

обов'язків у межах спеціальності, професії, та займаній посаді; формування та розвиток цифрової, управлінської, комунікаційної, медійної, інклюзивної, мовленевої компетентностей.

Принципами підвищення кваліфікації є:

- **зобов'язаність** педагогічних працівників постійно підвищувати свою кваліфікацію.

- **безперервність та обов'язковість.**

Підвищення кваліфікації викладачів здійснюється на безперервній основі та періодично, але обов'язково один раз у п'ять років протягом педагогічної діяльності.

- **актуальність.**

Форми та терміни підвищення кваліфікації педагогічних працівників визначаються з урахуванням освітніх потреб навчального закладу.

- **результативність.**

Набуття нових теоретичних, практичних знань та впровадження їх у освітній процес з метою підвищення якості освіти навчального закладу та розповсюдження передового педагогічного та фахового досвіду.

Окремою формою підвищення кваліфікації є стажування, що визначає формування і закріплення на практиці професійних компетентностей здобутих у результаті теоретичної підготовки, щодо виконання завдань і обов'язків на займаній посаді, засвоєння вітчизняного та зарубіжного досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на новому, більш високому якісному рівні.

Стажування на підприємстві галузі – результативний спосіб підвищити кваліфікацію.

Основною метою стажування є:

- вивчення викладачами сучасного виробництва, ознайомлення з найновішими досягненнями науки і техніки, технології і перспектив їх розвитку;

- розробка навчально-методичних матеріалів, призначених для використання при підготовці спеціалістів;

- надання певної допомоги підприємствам, організаціям, науковим установам, на базі яких проводиться стажування.

Стажування на підприємстві сприяє зміцненню зв'язків освітнього закладу з підприємствами та організаціями в Україні та за її межами.

Саме стажування проходить на робочих місцях під керівництвом досвідчених фахівців, а тематика стажування визначається викладачем відповідно до дисципліни, яку він викладає. По закінченню стажування учасники отримують довідку, яка підтверджує успішне проходження стажування з його основними результатами.

Стажування викладача професійно-теоретичної підготовки на підприємстві в умовах війни є актуальним, тому, що стосується подальшої підготовки робочих кадрів у післявоєнний період та час відбудови країни.

І під час війни, і після її завершення головним завданням освітньої галузі є і буде забезпечення якості освіти на всіх рівнях. Тому цілком закономірним є для викладача професійно-теоретичної підготовки вивчення, дослідження, опанування технологічних процесів в умовах підприємства та втілення результатів у практику роботи, впровадження інноваційних технологій, сприяння забезпеченню закладів освіти новими засобами навчання, науково-методичною та навчальною літературою.

Стажування на підприємстві галузі – важлива складова професійного розвитку викладача професійно-теоретичної підготовки, що дає можливість налагодити зв'язки, підвищити якість освіти та наукових досліджень, вдосконалити власні компетентності, розширити професійні контакти в майбутньому.

Роботодавцеві потрібні фахівці, які мають високий рівень професіоналізму, високий творчий потенціал та найсучасніші знання. А щоб це реалізувати для здобувачів освіти, край важливо викладачеві відповідати таким

високим вимогам. І саме стажування сприяє професійному зростанню та підвищенню рівня кваліфікації педагога.

Згідно проєктів мобільності в умовах воєнного стану, здобувачі освіти і освітяни можуть самі знаходити можливості навчання, викладання, стажування. Така особливість може стати цінним започаткуванням тісної співпраці з підприємством, участю у благодійних та соціальних проєктах, знайомством з досвідченими професіоналами та діячами, які в умовах воєнного часу надають новий досвід тим, хто запроваджує зміни, веде уроки і в кабінетах, і у бомбосховищах, і онлайн, щоб їхній освітній простір не обмежувався стінами аудиторій.

Стажування є продуктивною формою освіти педагога, яка, спираючись на індивідуальний підхід, оперативно і достатньо повно забезпечує індивідуальні потреби у здобутті певних знань, виробленні навичок і умінь, особистісному і професійному зростанні. Попри те, стажування сприяє самореалізації особистості педагога, навчає його, дає можливість набути цінного для професії передового досвіду, сприяє розвитку зв'язків між освітніми закладами та роботодавцями.

Таким чином, стажування сприяє закріпленню знань, умінь необхідних педагогу в процесі професійної діяльності, а також вивченню передового досвіду і набуттю професійних та організаторських навичок для виконання обов'язків займаної посади.

Список використаних джерел

1. Закон України про професійний розвиток працівників. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text> (дата звернення: 04.04.2023).

2. Постанова Кабінету Міністрів України про Порядок підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.04.2023).

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Порубльова Ірина Михайлівна

викладач,

Професійно-технічне училище № 50 м. Карлівка,
Полтавська область

Інноваційні технології стали невід'ємною складовою сучасної освіти. Їх використання може значно підвищити пізнавальну активність та мотивацію учнів, отже, сприяти їхньому успіху. У даній доповіді будуть розглянуті основні переваги використання інноваційних технологій в освітньому процесі, а також найефективніші засоби їх застосування.

Інноваційний процес – це комплексна діяльність викладача, спрямована на максимально високий результат освітньої діяльності здобувачів освіти, а також на створення єдиного освітнього простору для взаємодії учасників освітнього процесу, де вони почуватимуться комфортно і будуть налаштовані на результат – здобуття вмінь і навичок, які знадобляться їм у майбутньому житті.

Проблема низької мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти є однією з найскладніших у роботі викладача. Адже якщо учень не хоче сприймати матеріал, то й досягти бажаного ефекту від проведення уроку буде дуже важко. Дана проблема є надзвичайно складною, але водночас і цікавою, адже вона спонукає педагога до невпинного пошуку нових форм та методів урізноманітнення освітнього процесу. Отож, відсутність мотивації учнів – це потужна мотивація для викладача, яка спонукає до щоденного пошуку таких методів та засобів навчання, які б не лише сприяли максимальному засвоєнню знань здобувачів освіти, а й формуванню або посиленню мотивації до вивчення предмета. Усе це можливо виключно за умови, якщо учень не лише розумітиме, для чого він навчається, а й отримуватиме задоволення від навчання. Рушійною силою для забезпечення цих умов є інноваційні технології навчання.

Одна з них – коучинговий підхід, основою якого є роль викладача не просто як транслятора матеріалу, а як тренера, людини, яка мотивує, допомагає у досягненні мети; акцентує увагу не на помилках, а на досягненнях учнів, розвиває їх сильні сторони та спрямовує на самовдосконалення.

«SMART-цілі» або «Очікування» (визначення здобувачами освіти цілей уроку та засобів їх досягнення), «Колесо балансу» (моніторинг якості знань з теми та підвищення мотивації до вивчення питань, які учень засвоїв недостатньо), «Шкала успіху» (технологія, яка дає змогу дитині побачити результат своєї роботи на уроці), «Лінія часу» (покрокове планування діяльності з чітко визначеним терміном виконання кожного з них) та «Кошик ідей» (висловлення учнями своїх суджень, думок щодо сутності, вирішення тієї чи іншої теми (проблеми)). Результатом використання коучингових технологій в освітньому процесі є здатність учня сформулювати для самого себе переконання: «Хочу! – Зможу! - Роблю! – Досягаю мети!»).

Сучасний викладач має володіти різноманітними освітніми технологіями з метою створення у закладі освіти ефективної педагогічної системи, в основі якої лежать специфічні для певного типу освітнього середовища прийоми та технології реалізації освітнього процесу, що концептуально об'єднані пріоритетними освітніми цілями, а також пов'язані між собою завданнями та змістом, формами та методами впровадження.

Інноваційні технології можуть допомогти створити більш інтерактивне та змістовне навчання. По-перше, вони дозволяють учням не тільки читати матеріал, а й взаємодіяти з ним через різноманітні інтерактивні елементи, наприклад, відеоуроки, вправи з використанням ігрових технологій(імітацій) тощо. Такий підхід стимулює пізнавальну активність та мотивацію учнів, що допомагає їм краще засвоювати матеріал.

По-друге, інноваційні технології дозволяють підвищити доступність навчального матеріалу для здобувачів освіти. Онлайн-платформи та програмні засоби можуть бути доступними для них у будь-якому місці та в будь-який час.

По-третє, інноваційні технології можуть допомогти зробити навчання більш цікавим та привабливим для учнів(наприклад, гейміфікація, імітація, візуалізація). Використання інтерактивних елементів також дозволяє викладачам отримати більш точні дані про рівень засвоєння матеріалу учнями та забезпечити індивідуальний підхід до навчання. Ігри є цікавим та змістовним засобом засвоєння матеріалу, оскільки вони дозволяють активно взаємодіяти з матеріалом та відчувати себе частинкою освітнього процесу.

Те, що здобувачі освіти повинні отримувати задоволення від процесу навчання – беззаперечний факт. Для цього їм має бути цікаво на уроках. Діти люблять користуватися гаджетами та грати в ігри? То чому б не спрямувати це на користь для процесу навчання?! Існує багато онлайн-сервісів для створення різноманітних ігор та імітацій – «бродилок», «скачок» «стрілялок», «доганялок» тощо, а також пазлів, кросвордів, анаграм, ребусів, вебквестів, вікторин. Усе це зацікавлює сучасних учнів-візуалів. Гейміфікація освітнього процесу є стовідсотково виправданою, бо сьогоднішні здобувачі освіти є вибагливими до різноманітності завдань. Вони із задоволенням виконують такі справи, поєднуючи «приємне» з «корисним», адже в процесі ігор засвоюють навчальний матеріал. Інтернет-ресурси такого типу дають викладачу можливість миттєво отримувати результати опитувань, бачити сильні і слабкі сторони здобувачів освіти, відстежувати роботу кожного учня, аналізувати статистику відповідей, щоб потім усунути їхні прогалини у знаннях під час коригувального навчання.

Інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі сприяють:

- інтенсифікації самостійної роботи учнів на уроці;
- індивідуалізації навчання;
- розвитку самостійної та пошукової роботи з матеріалом та його оформлення(зокрема, у цифровому вигляді);
- збільшенню обсягу завдань, виконаних протягом уроку;
- урізноманітненню видів діяльності здобувачів освіти;

- стимулюванню внутрішнього потягу учнів до самовдосконалення та саморозвитку;
- розширенню можливостей використання новітніх методів навчання.

Цікавим засобом як для очного, так і для дистанційного навчання є інтерактивні плакати (засіб візуалізації інформації на основі одного зображення, де прикріпленими інтерактивними «мітками» (посиланнями на вебресурси, інтернет-документи, навчальні відео, презентації, опитування, аудіокниги, статті, тести, малюнки, схеми, онлайн-вправи, ребуси, пазли тощо). Створювати такі плакати можна на сервісах ThingLink, Genial.ly, Smore.com, Glogster.

Об'єднати учнів в єдиному освітньому онлайн-просторі та мотивувати їх до вивчення тієї чи іншої теми допоможуть інтерактивні дошки(типу Padlet, Mentimeter), які стануть у нагоді не лише для налагодження зворотного зв'язку зі здобувачами освіти, а й для тимбілдингу (формування навичок роботи в команді).

Цікавим для учнів є використання під час уроку інтерактивних електронних медіапродуктів – зошитів та підручників. Онлайн-ресурси такого спрямування допомагають викласти матеріал по-новому, по-сучасному; збагатити його, наповнивши малюнками, інтерактивними 3D-сценами, освітніми відео- та аудіоматеріалами та різнотипними завданнями (вправи, тести, ігри, вікторини, лінії часу, інфографіка, контурні мапи).

Зацікавлювати, мотивувати, стимулювати, активізувати сучасних здобувачів освіти можливо лише уникаючи одноманітності при проведенні уроків. Не просто транслювати матеріал, а спонукати до його пошуку; зосереджувати увагу не на помилках, а на досягненнях; бути "на одній хвилі" з учнями – саме це допоможе педагогу сформувати вмотивовану, всебічно розвинену, компетентну особистість, яка зможе самореалізуватися, застосувати власні знання, вміння і навички у будь-якій сфері суспільного життя.

Список використаних джерел

1. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі : колективна монографія / за ред. Г. Л. Єфремової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с.

2. Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи : зб. наук. праць / упоряд. Ю. І. Колісник-Гуменюк. Вип. 2. Львів – Гомель, 2018. 338 с.

ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ: ВИКЛИКИ І НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Потапова Наталя Валеріївна

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
м. Харків, Харківська область

Освітній процес сьогодення ставить перед Україною нові вимоги, істотно змінюючи формат навчання, починаючи з першого класу. Діти змушені відвідувати заняття дистанційно, звикати до нової стратегії навчання, нових дидактичних засобів і способів комунікації з учителями. Для того, щоб дистанційне навчання було ефективним, важливо дотримуватися методичних правил і рекомендацій, що охоплюють різні аспекти освітнього процесу.

Перед організацією дистанційного навчання варто проаналізувати рівень підготовки учнів та їхню спроможність навчатися в онлайн-форматі. Учитель має задати собі кілька запитань: «Чи сформовані в учнів навички самоорганізації?», «Чи достатнім є в усіх здобувачів освіти технічне оснащення для онлайн-уроків?», «Чи однорідним є клас з точки зору навчальних досягнень учнів?» тощо. Від відповідей на ці питання буде залежати зміст навчання та арсенал дидактичних методів і прийомів, обраних учителем, а також співвідношення синхронного та асинхронного режимів в освітньому процесі.

Синхронний режим навчання передбачає взаємодію між суб'єктами освітнього процесу, під час якої всі учасники одночасно перебувають в освітньому середовищі та спілкуються через засоби аудіо- або відеозв'язку. За такої організації навчання в реальному часі взаємодія між вчителем та учнями є максимально наближеною до звичайного уроку в оффлайн-форматі.

Головна ознака асинхронного режиму – взаємодія учасників освітнього процесу із затримкою у часі з використанням різноманітних освітніх платформ, форумів, соціальних мереж тощо. Цей формат навчання потребує розвинених умінь самоорганізації учнів, але в той же час – постійну підтримку педагога та забезпечення регулярного зворотного зв'язку [6].

В освітньому процесі важливо поєднувати обидва режими. Згідно з Положенням про організацію дистанційного навчання, на синхронний режим взаємодії з учнями треба виділяти не менше 30% навчального часу, передбаченого освітньою програмою [1]. Поєднання двох форматів навчання можна забезпечити різними способами:

- Кожен другий чи третій урок з навчального предмета проводити в синхронному режимі, а для решти уроків розробляти завдання для самостійного опрацювання;
- В залежності від складності навчальних дисциплін на окремі з них виділяти більше синхронного часу, натомість інші предмети будуть базуватися на асинхронній взаємодії вчителя з учнями;
- Усі уроки проводяться з однаковим розподілом часу: тривалість спілкування онлайн може становити 15-20 хвилин, решта часу присвячується асинхронній роботі учнів [6].

Дистанційне навчання не зменшує розмаїття видів і форм роботи на уроці, тому педагог, плануючи освітній процес, має задіювати якомога більше онлайн-ресурсів та ігрових елементів. Відео-тренажери з цеглинками LEGO, веб-квести, фрагменти електронних підручників з 3D-моделями та інші цікавинки не залишають учнів байдужими та зробляють неповторним та яскравим кожен урок.

Пояснення нового матеріалу – один з найважливіших структурних компонентів викладання. Важливо не тільки унаочнювати матеріал за допомогою мультимедійних презентацій, а й систематизувати та структурувати його. Тут на допомогу вчителю приходять різноманітні інтерактивні онлайн-дошки з великою кількістю шаблонів та зручних елементів. На таких дошках можна класифікувати матеріал, зображувати його у вигляді схем, таблиць, графіків, малювати і писати різними шрифтами, додавати стікери, формули та PDF-файли. Найбільш функціональними є платформи Miro, Conceptboard, NoteBookCast, Drawchat, Limnu, Classroomscreen, Ziteboard та інші [3].

Багато педагогів і психологів вважають, що дистанційне навчання знижує інтенсивність спілкування учнів між собою, утруднюючи соціалізацію. Проте грамотний вчитель зможе організувати командну роботу на уроці, залучаючи школярів до співробітництва та обміну думками, колективною розробкою проєктів. Сучасні інтернет-ресурси дають здобувачам освіти безліч можливостей для цікавої та продуктивної сумісної роботи. Таким прикладом може бути онлайн-сервіс «Thinglink», покликаний створювати інтерактивні зображення. Його функціонал дуже великий та передбачає створення цікавих матеріалів різних видів – інтерактивних плакатів, карт мандрівок, віртуальних екскурсій, динамічних посібників тощо [2].

Важливою умовою якісного навчання є забезпечення регулярного зворотного зв'язку між педагогом і здобувачами освіти. Під час онлайн-навчання це можна робити різними способами – синхронно та асинхронно. Діти можуть писати на інтерактивних дошках або виконувати різні інтерактивні вправи, користуватися деякими інтернет-платформами. В онлайн-дошці Classroomscreen навіть є опція «Світлофор»: учень може натиснути на червоне світло, якщо відчуває труднощі з навчальним матеріалом [3]. Одна з програм синхронного навчання ClassDojo дає можливість оцінити роботу школярів у режимі реального часу. Якщо вчитель планує працювати із школярами з використанням електронних робочих зошитів, для виконання вправ і онлайн-

перевірки виконаних завдань доцільно користуватися платформою LiveWorkSheets.

Також вчитель може створювати безліч тестових завдань, вікторин та дидактичних ігор для асинхронного навчання. З цією метою доцільно використовувати навчальні сервіси Kahoot, LearningApps, QuizSnack, QuizOperator та багато інших. Окрім того, не слід забувати про такі відомі платформи як Google Classroom та Moodle, де зручно вести облік знань і розробляти різноманітні завдання з використанням запитань відкритого і закритого типу.

Отже, уважний і грамотний вчитель завжди знайде ефективні інструменти взаємодії зі своїми вихованцями у форматі дистанційного навчання, не лише активізуючи їхню пізнавальну діяльність та підвищуючи мотивацію, а й формуючи їхню інформаційну компетентність.

Список використаних джерел

1. Щодо організації дистанційного навчання: Лист МОН №1/9-609 від 02.11.2020 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/77298/ (дата звернення: 14.04.2023).

2. 8 онлайн-інструментів для організації цікавих практичних робіт зі школярами. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/1874-9-onlain-instrumentiv-dlia-orhanizatsii-tsikavykh-praktychnykh-robit-zi-shkoliaramy> (дата звернення: 14.04.2023).

3. 12 інтерактивних онлайн-дошок для дистанційного навчання та спільної роботи. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/4181-12-interaktyvnykh-onlain-doshok-dlia-dystantsiinoho-navchannia-ta-spilnoi-roboty> (дата звернення: 14.04.2023).

4. 20 освітніх платформ, які стануть в пригоді вчителям на дистанційці. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/5866-20-osvitnikh-platform-iaki-stanut-v-pryhodi-vchyteliyam-na-dystantsiitsi> (дата звернення: 14.04.2023).

5. Готуємося до навчального року: принципи та методи організації онлайн-навчання. URL: <https://nus.org.ua/articles/gotuyemosya-do-navchalnogo->

roku-pryntsypy-ta-metody-organizatsiyi-onlajn-navchannya/ (дата звернення: 14.04.2023).

6. Синхронне й асинхронне дистанційне навчання: *Сучасна освіта*. URL: <http://91.218.212.172/school/method/78950/> (дата звернення: 14.04.2023).

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

Прядко Анна Миколаївна

викладач,

Черкаський фаховий коледж
харчових технологій та бізнесу,
м. Черкаси, Черкаська область

Інформаційний потік в даний час зростає в геометричній прогресії – підручники «застарівають» ще до їх видання, тому потрібні інноваційні підходи в освіті, суть яких полягає в тому, освіта – це не сума всіх знань, а вміння швидко опановувати нове, то інноваційна освіта має створювати потреби і мотивації до саморозвитку здобувача освіти в обраній галузі його майбутньої діяльності, вказувати шлях отримання знань.

На даний час система професійної та загальної освіти є важливою сферою діяльності людини, одним з тих соціальних інститутів, значимість яких постійно зростає по мірі розвитку суспільства в бік інформаційно-технологічного і соціально-економічного прогресу. Сучасному суспільству потрібні компетентні фахівці, які володіють творчим мисленням, новим поглядом на проблеми, здатні самостійно перетворювати отримані знання для засвоєння нових технологій, виробництв і продуктів. Виникає необхідність у комплексному вирішенні проблеми якості підготовки майбутніх фахівців. Для вирішення означеної проблеми необхідна розробка сучасної стратегії освіти, інноваційних педагогічних концепцій, технологій, методів навчання [2, с.10].

Традиційне навчання з його авторитаризмом, орієнтацією на середнього учня, перевагою репродуктивної діяльності над пошуковою не відповідає

вимогам часу. Настала необхідність переходу від «передачі знань» до «навчання вчитися», «навчати жити». Сучасному учневі не так треба подати тему, як навчити осмислювати її, а він вже потім шукатиме інформацію, яка допоможе реалізувати проблему. В. Г. Кремень з цього приводу зазначає, що для того, щоб не втрачався смисл навчання, потрібно «позбутися формального підходу у навчанні, перетворити навчальну діяльність на органічне засвоєння знань як методології й основи діяльності в різних галузях життя» [3]. Інноваційні педагогічні технології покликані сприяти вдосконаленню системи освіти і позбутися згаданого формалізму.

Якісна підготовка фахових молодших бакалаврів потребує творчого підходу викладачів та майстрів виробничого навчання до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних і виробничих технологій, які мають бути орієнтованими не лише на передачу готових знань, а й на формування комплексу особистісних якостей студентів. Оновлення змісту підготовки в навчальних закладах становить основу стратегічних завдань, визначених Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття»). Це зумовлює необхідність реалізації Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», Національної доктрини розвитку освіти в Україні тощо. Нині розроблено велику кількість технологій навчання, що спонукає до теоретичного узагальнення, аналізу, класифікації та вибору оптимальних. Таким чином, проблеми вдосконалення освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів, їх недостатня теоретична розробленість та потреби практики, є досить актуальними.

У нормативних документах наголошується необхідність розвитку професійної освіти з метою підготовки кваліфікованих фахівців, конкурентоздатних на ринку праці, таких, що вільно володіють своєю професією і орієнтованих в суміжних областях діяльності, готових до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності. Реалізація цієї мети припускає, перш за все, підвищення якості освіти.

Вирішення цієї проблеми багатопланове, оскільки якість освіти визначається сукупністю показників, що характеризують різні аспекти навчальної діяльності: зміст освіти, технології навчання, матеріально-технічне забезпечення, кадровий потенціал.

Головну ідею реформування системи освіти можна сформулювати так: ефективність навчання та формування навчально-пізнавальних умінь у студентів фахової передвищої школи може бути поліпшена завдяки проектуванню та впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій.

На сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого визначення поняття «інновація». Основою інтеграції наявних поглядів може бути системний підхід, тобто розгляд інновації як цілеспрямованої зміни, нововведення у певній системі, яке вдосконалює цю систему, призводить до її прогресивного розвитку. Крім того, дослідження історичного аспекту впровадження інновацій у систему освіти дає змогу зробити висновок, що педагогічна інноватика інтегрує в собі різноманітні підходи до здійснення нововведень в освіті, підґрунтям яких є філософські, психологічні, педагогічні розробки та нові досягнення у сфері комп'ютерних наук. Згодом, інтенсивний процес реформування освіти в Україні, активний пошук та експериментування, зумовлені становленням власної освітньої системи, приєднанням до Болонського процесу, виявили суттєві розбіжності в традиційній та інноваційній системі освіти.

Традиційне навчання – зорієнтоване на збереження та відтворення культури, забезпечує стабільність у соціумі за рахунок переважно репродуктивної діяльності учня, формування виконавчих здібностей, розвиток уваги та пам'яті.

Інноваційне навчання – стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі; зорієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку творчих здібностей, різноманітних форм логічного та образного мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми.

Нові технології не тільки створюють сприятливі умови для творчості студента, але насамперед висувають нові вимоги до викладача, який повинен:

- ✓ діагностувати цілі навчання, виховання та особистісного розвитку;
- ✓ глибше володіти навчальним предметом;
- ✓ моделювати професійну діяльність майбутнього фахівця за умов професійного навчання;
- ✓ визначати й цілісно прогнозувати структуру навчального процесу;
- ✓ організовувати самостійну та самоосвітню роботу студентів для підготовки до лекцій, семінарів, лабораторних та практичних занять;
- ✓ розробляти опорні конспекти та структурно-логічні схеми для ефективної побудови лекцій;
- ✓ створювати принципово нові різновиди наочних засобів (раціональної наочності);
- ✓ вільно володіти методами проблемного розвивального навчання (активними методами);
- ✓ знати та вміти диференціювати групову роботу або індивідуальні заняття з використанням комп'ютерів тощо.

Структуру і зміст інноваційних технологій навчання проектують з урахуванням того, що ефективність навчання у професійному навчальному закладі визначають і рівень кваліфікації викладачів, і їхні ціннісні спрямування. Впровадження інновацій у галузі професійної освіти сприяє не лише істотному підвищенню рівня підготовки кваліфікованих фахівців, а й переорієнтації на особистість. Конкуренція на ринку праці та підвищення якості продуктивності праці вимагає від робітника високих професійних знань, технічної грамотності та рівня культури праці. Реалізація освітнього процесу може бути ефективною лише за умови поповнення форм, методів здійснення навчального і виховного процесу.

Під час навчання із застосуванням інноваційних методів студент стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і

власної освіти та розвитку. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності. Завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів при правильній їх організації зростає цікавість до процесу навчання. Інтегрування звичайного заняття з інноваційними методами навчання дозволяє зробити процес навчання більш цікавим, різноманітним, інтенсивним. Використання інноваційних технологій допомагає викладачу краще оцінити здібності і знання студента, зрозуміти його, спонукає шукати нові, нетрадиційні форми і методи навчання, стимулює його професійний ріст і подальше освоєння нових методів.

Список використаних джерел

1. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 6.06.2019 р. № 2745-VIII. Відомості Верховної ради. Дата оновлення 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 21.02.2022).
2. Інноваційні технології навчання: навч. посіб. для студ. вищих технічних навчальних закладів / кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш . Київ : НТУ, 2017.172 с.
3. Кремень В. Якісна освіта в контексті загально-цивілізаційних змін. *Психологія і педагогіка*, 2007. (№2). С. 5-17.
4. Березівська Н. С. Інноваційні особливості в освітньому процесі. Використання інноваційних технологій в освітньому просторі : зб. виступів учасників II Всеукр. наук.-прак. конф. вищ. навч. закл. Укр., м. Білгород-Дністровський, 24 жовтня 2019 р. Білгород-Дністровський, 2019.С. 6-7.
5. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті : зб. наук.-метод. праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12-28.
6. Комплексна підготовка фахового молодшого бакалавра через інноваційну діяльність закладу освіти : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-прак. конф., м. Житомир, 2020 р. С.42-45.

ВИКЛИК ЧАСУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ – ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Рибалко Євген Вікторович
завідувач економічного відділення,
Рибалко Катерина Володимирівна
викладач,
ВСП «Бердянський фаховий коледж
Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного»,
м. Бердянськ, Запорізька область

Важливість формування громадянських компетентностей визнають провідні демократичні країни світу і Україна, так само, стоїть на позиції демократизації освіти. Україна спираючись на досвід передових демократичних країн світу та на власний цивілізаційний вибір вирішила приєднатись до світової спільноти, це стало можливим завдяки залученню України до міжнародних проектів. Ті знання, які ми разом із провідними країнами опановуємо дозволяють нам продумати зручні методи формування громадянських компетентностей. У час глобалізації та діджиталізації світу легко влаштовувати міжкультурну комунікацію і діяти спільно заради високої мети.

Головна задача громадянської освіти – це будівництво успішної держави. Як бачимо країни Західної Європи та США давно зрозуміли, що громадяни, які *розбираються в питаннях устрою держави і розуміються на демократії, генерують нові суспільні ініціативи. Тому, не випадково, що саме країни із зазначених регіонів посідають топові місця у списку держав з найвищим індексом людського розвитку. Ті країни, які прийшли в процесі свого розвитку до проголошення незалежної та демократичної держави одразу замислюються про становлення якісної громадянської освіти, яка буде надійним гарантом існування демократичних прав і свобод. Логічним є те, що Україна, яка стала на шлях демократії покликується на досвід саме цих передових країн і долучається до міжнародної співпраці з ними.*

Розвиток свідомої та самодостатньої особистості – це один із пріоритетів освіти XXI століття. Уміння спілкуватися та взаємодіяти з іншими людьми, знання законів, почуття відповідальності за процеси, які відбуваються у суспільстві вирізняють свідомого учасника державного життя. Зазначені чинники є прикладом добре сформованої соціальної та громадянської компетентностей.

Зазначимо, що громадянськість – це готовність людини реалізувати свої права та обов'язки, поважати права і свободи інших громадян, розуміти відповідальність перед суспільством і державою за свої вчинки. Очевидно, що таке розуміння громадянськості дозволяє визначити її як психологічну рису, характеристику особистості. Громадянськість як психологічне утворення є лише частиною громадянської компетентності, під якою розуміється здатність, спроможність людини активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права і обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Громадянська компетентність є інтегративною характеристикою особистості, яка включає й певний рівень психологічної готовності до активного здійснення суспільного життя – громадянськість.

Громадянська компетентність педагогами відноситься до ключових. Громадянську компетентність здобувача освіти ми розуміємо як сукупність освітніх елементів, що складається з сукупності знань, умінь, навичок, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості, які допомагають людині усвідомити своє місце в суспільстві, обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, батьківщиною і державою.

Визначено такі складові громадянської компетентності людини, які мають формуватись у закладах освіти:

- громадянські знання, на основі яких формуються уявлення про форми і способи життя і реалізації потреб і інтересів особистості в політичному, правовому, економічному, соціальному та культурному просторі демократичної держави взагалі, та української зокрема;

- громадянські вміння та досвід участі в соціально-політичному житті суспільства і практичного застосування знань;

- громадянські чесноти – норми, установки, цінності й якості, притаманні громадянинові демократичного суспільства.

Таке бачення змісту громадянської освіти дозволяє говорити про її інтегрований характер, а отже необхідність реалізації цього змісту засобами різних предметів. Як відомо, сьогодні громадянська освіта представлена в освітніх системах різних країн у кількох варіантах:

- як окремий обов'язковий предмет;
- як окремий предмет за вибором;
- як інтеграція тем з громадянської освіти в інші предмети або проведення міжпредметних занять, де вони поєднується зі змістом інших предметів (інтегровані уроки, проекти, конференції).

Крім того, громадянська освіта реалізується через позакласну роботу і так званий інституційний підхід, в якому цілі громадянської освіти досягаються всією організацією навчально-виховного процесу в закладі освіти.

Саме перелічені у статті знання, вміння та навички ми визначаємо у наш час головним викликом для української освіти. Особистість, яка має орієнтири на толерантність та повагу до закону, а також відповідально відноситься до своїх обов'язків у суспільстві, не здатна буде до агресивних дій по відношенню до інших. Небезпечна пастка для сучасної молоді повірити у можливу безкарність своїх дій та допустимість аморальної поведінки, яка порушує людську гідність. Тому, своєрідними «ліками проти вірусу агресії», ми вважаємо формування громадянської компетентності.

Список використаних джерел

1. Кабінет Міністрів України. Розпорядження № 710-р «Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80?lang=ru> (дата звернення: 12.04.2023).

2. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики. Київ, Україна : К.І.С., 2004. 112 с.

3. Рзаєв П. А. Наукові підходи до визначення змісту терміна «громадянське суспільство». *Молодий вчений*, 2014. № 6(09). С. 186-189.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Рижко Людмила Станіславівна
викладач,
Шепетівський професійний ліцей,
м. Шепетівка, Хмельницька область

Суспільству, що розвивається потрібні сучасно освічені, моральні, заповзятливі люди, економічно освідченні, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення у ситуації вибору, прогнозуючи їх можливі наслідки. При цьому молоді люди повинні бути не тільки різнобічно розвиненими особистостями, а й мати професійні знання, вміння та навички, що сприяють удосконаленню ринкової економіки.

Молодь – це люди, «у яких закладено великий потенціал, вони мають прагнення до змін. Найчастіше саме молоді люди творчо підходять до вирішення тих чи інших проблем, вони амбітні та повні енергії». Виходячи з цього, можна з упевненістю сказати, що молодь має високу працездатність, енергійність, мобільність та прагненням йти вперед. Це ті якості, які необхідні для розвитку економіки і, відповідно, процвітанню країни, у розвитку якої величезну роль має відіграти молоде покоління. Творчий, інноваційний спосіб життя, талант та здібності молодої людини мають стати найголовнішими умовами для суспільного визнання, матеріального благополуччя, кар'єрного та підприємницького успіху.

Щоб забезпечити країну ефективними, конкурентоспроможними підприємцями та конкурентоспроможною системою підприємництва, цю систему треба створити. Її потрібно виховати, сформуванати та зробити її справді конкурентоспроможною. Для цього потрібно виростити самих підприємців, які стануть клітинами цієї системи. Цим шляхом пройшли всі країни земної кулі. Хочеться, щоб наша країна цим шляхом також пройшла якнайшвидше і якомога успішніше.

Найважливішими економічними якостями, якими повинна володіти молодь це – вміння використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності та оволодіння основами підприємництва. Справді, фінансова освіта підлітків сприяє ухваленню грамотних рішень, мінімізує ризики і, тим самим, здатна підвищити фінансову безпеку молоді. Низький рівень економічної грамотності та недостатнє розуміння в галузі особистих фінансів може призвести не тільки до банкрутства, але й до уразливості, до фінансових шахрайств, надмірних боргів та соціальних проблем, включаючи депресію та інші особисті проблеми. Фінансова грамотність допомагає молоді змінити своє ставлення до грошей, керування ними, змушує думати про майбутнє, планувати потреби свого життєвого циклу.

До формування економічної самостійності та підприємницьких компетенцій здобувачів освіти закладів професійної освіти необхідно підходити трохи інакше, враховуючи їх вікові та психологічні особливості, актуальність компетентнісного підходу, різні системи впливу на підлітків з боку педагогів, сім'ї, працівників підприємств, громадськості.

Здобувачам освіти необхідно розуміти та знати, як працює ринок, що таке споживання: доходи, витрати, кредит тощо. Через засоби масової інформації вони часто чують такі складні їм поняття, як цінні папери, акції, біржі, фірми. До підлітка необхідно в доступній формі довести дані поняття, ознайомити з ними, а також допомогти йому підвищити рівень економічної грамотності, а головне – повернути його до питань, що стосуються економіки, зацікавити його економічною наукою. Тому таке важливе економічне виховання необхідно

розвивати в сім'ї та освітніх установах, щоб майбутнє країни з розвинутою ринковою економікою було в руках економічно вихованого покоління.

Під економічної самостійністю слід розуміти здатність орієнтуватися в економічних ситуаціях ринкової економіки, знаходити ніші та засоби заробляти кошти для існування. Розвиток економічної самостійності здобувачів освіти – це насамперед планування кар'єри як найманий працівник чи можливість створення власного бізнесу у сфері малого підприємництва. По суті, в процесі планування приймається рішення про те, якими мають бути цілі і що має робити людина, щоб досягти цих цілей. Це підготовка до завтрашнього дня, визначення того, що потрібне і як цього досягти.

Щоб займатися підприємницькою діяльністю, людина повинна мати певні підприємницькі компетенції. Підприємницька компетенція передбачає набір конкретних знань, з допомогою яких людина може вирішити поставлену бізнес-завдання. Необхідні знання здобувачі освіти отримують у період навчання, проте цього недостатньо. Мало отримати інформацію, потрібно також вміти її правильно використовувати, щоб досягати високих результатів.

Основна ціль підприємницької освіти здобувачів освіти - це формування початкових знань з основ підприємництва та умінь застосовувати наявні знання з різних галузей з організації малого бізнесу.

При цьому необхідно вирішувати такі основні завдання:

1. Ознайомити з базовими економічними поняттями та категоріями;
2. Формувати знання про підприємництво як важливу форму людської діяльності в умовах ринкової економіки;
3. Розвивати економічне та правове мислення;
4. Виховувати такі якості особистості, як заповзятливість, розважливність, економічність, вміння оперативно вирішувати поставлені завдання;
5. Підготувати здобувачів освіти до самостійного життя за умов нинішньої ринкової економіки.

Успіх економічного просвітництва здобувачів освіти багато в чому залежить від розширення та поглиблення пропаганди економічних знань серед

усіх учасників освітнього процесу. Усі ланки (мотивація здобувачів освіти, батьки та заклад освіти) взаємопов'язані один з одним, тому і реалізація всіх форм та методів навчання має відбуватися взаємопов'язано для досягнення найефективнішого результату (рис. 1).

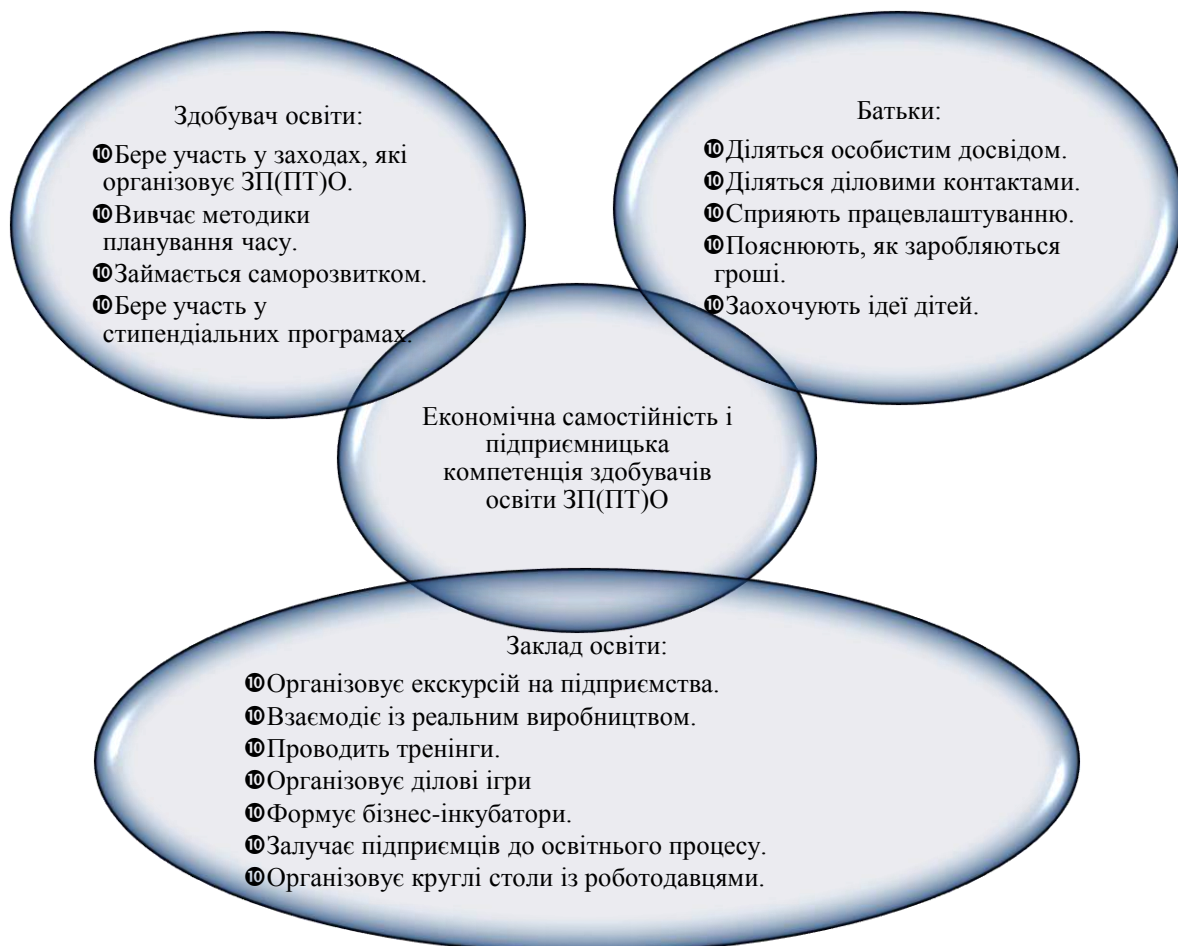

Рисунок 1 – Модель розвитку підприємницьких компетенцій та економічної самостійності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О

За підсумками вищесказаного можна зробити висновок, що формування економічної самостійності та підприємницьких компетенцій здобувачів освіти закладів професійної освіти необхідне для існування особистості у певній сфері людської життєдіяльності – економіці – і властиве всім учасникам сучасних ринкових відносин незалежно від їх віку, статі, місця проживання тощо.

Знання основ ринкової економіки необхідне всім: і тим, хто є суб'єктом ринку як споживач, і тим, хто з часом поповнить ряди виробників матеріальних

та духовних благ. В економіці в основі стоять економічні закони і поведінка людей багато в чому залежить від них. Незнання вищезгаданих законів може призвести до нерозумних з точки зору економіки вчинків. Те, як люди поведуться, вирішуючи економічні питання, які дії в цій сфері роблять, виражається в кінцевих результатах їх діяльності, досягненні (або недосягненні) поставлених ними цілей. Головне, що відрізняє економічно самостійну людину – вона робить грамотні та раціональні економічні вчинки, результат яких позитивно впливає на відносини з іншими учасниками ринкової взаємодії та економічні процеси в цілому.

Величезне значення в економічній освіті здобувачів освіти має освітній процес. Цілеспрямоване використання можливостей навчальних предметів у економічній освіті вимагає подальшого вдосконалення форм та різноманітних методів викладання. Враховуючи викладене та виходячи з реальних вимог нашого життя, а також з урахуванням соціально-економічних перспектив розвитку нашої держави та ринкової економіки необхідно розвивати підприємницькі компетенції та економічну самостійність здобувачів освіти. Недостатня увага, що приділяється економічному вихованню, призводить до економічної безграмотності, негативності до вибору професій відповідно до власних інтересів, здібностей, потреб. Щоб усунути цей недолік, необхідно розширити та поглибити пропаганду економічних знань серед підлітків, у сім'ї, а найголовніше – в освітніх закладах.

Сучасному ринку праці потрібні практико-орієнтовані фахівці, які мають не тільки глибокі знання, але головним чином, що мають здібності та досвід їх застосування на практиці.

Список використаних джерел

1. Гельбак А. М. Формування підприємливості учня як ключової компетентності для життя : методичні рекомендації. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 24 с.

2. Кінах Н. В. Підприємницька компетентність педагога в сучасному освітньому середовищі. URL: <http://surl.li/gjyuh> (дата звернення: 15.04.2023).

3. Шевчук С. С., Кулішов В. С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Рильцева Софія Юріївна

здобувачка освіти,
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»,
м. Харків, Харківська область

Психолог у своїй діяльності керується Конституцією України, декларацією прав людини, Конвенцією про права дитини, Законом України «Про освіту», чинним законодавством України та положенням про психологічну службу системи освіти України.

Основним завданням діяльності психолога є психологічний супровід діяльності навчального закладу. Основною метою психологічного супроводу навчально-виховного процесу в школі вважається підтримка комфортного освітнього середовища, яке сприяє найбільш повному розвитку інтелектуального, особистісного і творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу.

Одним з напрямків роботи є визначення рівня адаптації учнів та її супровід. Визначення психологічної готовності майбутніх першокласників до школи виявляє, як правило, категорію дітей, яким необхідна протягом року допомога в розвитку навчальних навичок, формуванні мотиваційної та емоційно-вольової сфери, тому з метою запобігання дезадаптації першокласників, проводиться профілактична робота, яка включає бесіди батьками про індивідуальні особливості першокласників та проблеми, що були виявлені під час дослідження готовності до шкільного навчання, розробляються заходи супроводу дитини. Те ж саме стосується адаптації учнів 5-х класів.

Контроль за адаптацією першокласників та п'ятикласників проходить завдяки відвідуванню уроків та занять, спостереження за дітьми під час прогулянок, спілкування, психодіагностичного обстеження.

Психологічна діагностика індивідуальних особливостей учнів, дослідження мотивації навчання, самопочуття учнів на уроках, стосунків у класному колективі та сім'ї дитини, анкетування класоводів та батьків виявляють причини, які перешкоджають адаптації учнів та сприяють розробці розвивальної роботи.

Застосовується методика консультування вчителів та батьків щодо важливості формування в учнів самостійності, відповідальності, організованості, які необхідні для навчання, а також індивідуальне та групове консультування батьків і вчителів для сумісного пошуку впливів на дитину, з метою подолання труднощів у процесі адаптації. Проводиться діагностична та корекційно-відновлювальна робота з учнями, які цього потребують, а також робота по запити вчителів та батьків.

З метою оптимізації навчально-виховного процесу проводиться психологічна просвіта учнів та батьків.

На запит батьків, педагогів, адміністрації, учнів проводяться індивідуальні та групові психодіагностичні дослідження, консультації, розвивальні заняття.

Актуальними є зміни тенденцій в організації освітнього процесу в Україні останніми десятиліттями, де велика увага приділяється ролі психологічної служби в забезпеченні якісного освітнього процесу. Метою діяльності психологічної служби, передбаченою Положенням про психологічну службу у системі освіти України є сприяння створенню умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу [4]. На мою думку, розвиток освіти в Україні рухається в правильному напрямку, підвищуючи квоту довіри до роботи психологів і разом з тим покладаючи на психологічну службу велику відповідальність, тому що

підготувати кваліфікованих конкурентоспроможних спеціалістів згідно вимог сучасного ринку праці можливо лише за умови клопіткої праці працівників психологічної служби освітніх закладів спільно з педагогами. Особливим видом допомоги учням, що забезпечує особистісний розвиток та виховання в умовах освітнього процесу є психолого-педагогічний супровід. Якщо звернутися до загальноприйнятого розуміння слова супровід, то воно означає зустріч двох людей і їх спільне проходження загального відрізка шляху, а супроводжувати - значить проходити з кимось частину його шляху. У ситуації супроводу виділяють три основні компоненти: - той, кого супроводжують; той, хто супроводжує; і шлях, який вони проходять разом. Можна сказати, що мова йде про спільне буття людей в певний часовий період людського життя. Супроводжуючий (супутник) постає як людина, що захищає та допомагає подорожньому в дорозі впоратися з мінливістю шляху [1,5]. Поняття «супровід» Ю. В. Слюсарев вживав для позначення недерективної форми надання психологічної допомоги, спрямованої «не просто на підсилення або удосконалення, а на розвиток і саморозвиток самосвідомості особистості», допомоги, яка запускає механізми саморозвитку і активізує власні ресурси людини [1]. Умовно можна сказати, що в процесі супроводу фахівець створює умови і робить необхідну і достатню підтримку для переходу від позиції «Я не можу» до позиції «Я можу сам справлятися зі своїми життєвими труднощами». Супровід припускає пошук прихованих ресурсів розвитку людини, опору на її власні можливості і створення на цій основі психологічних умов для трансформації зв'язків зі світом та людьми [9]. На думку Е. Зеєр, кожна ситуація вибору породжує множинність варіантів рішень, опосередкованих різними умовами. Супровід може трактуватися як допомога суб'єктові у формуванні орієнтаційного поля розвитку, відповідальність за дію в якому несе він сам. Важливим положенням даного підходу є опора на внутрішній потенціал людини, отже, на її право самостійно робити вибір і нести за нього відповідальність [2]. Поняття «психолого-педагогічний» супровід розглядається вченими як психологічна допомога й підтримка реакцій, процесів і станів

особистості, які природньо розвиваються (В. Мухіна); як сприяння процесу розвитку й саморозвитку, самореалізації, збереження психологічного здоров'я учнів (І. Дубровіна, К. Гуревич); як допомога особистості в її особистісному зростанні; як емпатійність розуміння вихованця, як відкрите спілкування (В. Слободчиков); як створення соціально-психологічних умов для успішного навчання й розвитку (Н. Бітянова) [3].

Отже, проаналізувавши різні трактування поняття «супровід», можна узагальнити, що супроводжуючи, психолог повинен допомагати активізувати внутрішні ресурси особистості для особистісного розвитку та самовдосконалення через призму відносин зі світом, оточенням (дорослими, однолітками) та самим собою. Керуючись саме таким уявленням про суть психолого-педагогічного супроводу, в організації та плануванні своєї роботи, яка здійснюється за такими основними напрямками, як: психодіагностика, корекція, консультування (групове, індивідуальне), психологічна просвіта, профілактика, основними завданнями, які ставлю перед собою є наступні:

- допомога учням в усвідомленні себе як суб'єктів власної життєдіяльності в просторі соціальних і міжособистісних відносин;
- допомога учням в самоусвідомленні себе як носіїв відповідальності за власну поведінку та прийняття рішень;
- активізація мотиваційної сфери та формування навиків цілепокладання;
- формування навичок розпізнання власних емоцій та вміння розуміти почуття інших людей;
- формування навичок саморегуляції емоційної та поведінкової сфери;
- створення умов для успішної соціально-психологічної адаптації учнів;
- допомога у формуванні позитивної Я-концепції, впевненості у власних силах, своєму творчому потенціалі;
- формування установок на постійний саморозвиток і самовдосконалення;

- навчання конструктивних способів подолання професійних та особистісних проблем;
- підвищення рівня конфліктологічної культури учасників освітнього процесу;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності (культури) педагогів, батьків;
- здійснення просвітницької роботи, організації та проведення превентивних заходів із педагогічними, учнівськими та батьківськими колективами щодо різних форм залежностей, соціально небезпечних ігор, булінгу, насилля в сім'ї, торгівлі людьми, важливості збереження психічного та фізичного здоров'я, попередженню суїцидальних тенденцій, цінності людського життя.

Список використаної літератури

1. Васильков В. М., Василькова О. І. Концептуальна модель системи психологічного супроводу студентів у процесі фахового навчання. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, 2013. № 3. С. 93-98. URL: file:///C:/Users/%D0%AE%D0%BB%D1%8F/Downloads/Nsod_2013_3_21.pdf (дата звернення: 28.03.2023).
2. Зінченко О. О. Психологічний супровід становлення особистості в освітньому процесі. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/> (дата звернення: 28.03.2023).
3. Мурашко І. В. Розкриття поняття «особистісний потенціал» та його психологічної структури. Актуальні проблеми психології. *Психологічна теорія і технологія навчання*, 2010. Т. 8. Вип. 7. С. 196–205. URL: <http://www.newlearning.org.ua> (дата звернення: 28.03.2023).
4. Мушкевич М. І. Поняття супроводу у сучасній психологічній науці. Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. К., 2011. Т. XIII, Ч. 1. С. 287–294. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/1338> (дата звернення: 28.03.2023).

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ружицька Надія Іванівна

практичний психолог,
ДПТНЗ «Жмеринське вище професійне училище»,
м. Жмеринка, Вінницька область

Війна внесла свої корективи в життя українців. Суспільство зіткнулося з неймовірним випробуванням. Ніхто не був готовий до цих подій, не мав досвіду подолання стресових ситуацій, пов'язаних зі збройною агресією.

Тому в умовах воєнного стану зросла потреба в наданні психологічної підтримки та формуванні в учасників освітнього процесу навичок першої психологічної допомоги і самопомоги під час війни.

«Зараз ми всі проходимо через випробування. Але насправді в нас просто немає іншого вибору – вистояти, перемогти, відродитися і допомогти нашим дітям пройти через цей досвід. Якщо залишаться рани на душі – це не страшно, рани обов'язково загояться. Але для того, щоб наші діти були щасливими у щасливій країні, потрібна ця битва, у якій в кожного з нас є своє місце» – говорить Олег Романчук, психолог, психотерапевт, засновник центру «Коло сім'ї», директор Інституту психічного здоров'я УКУ та Українського інституту когнітивно-поведінкової терапії. [1].

Отже, наше завдання сьогодні, яке ми маємо чітко усвідомити, - вистояти, витримати, перемогти! Важливою умовою цього є збереження психічного здоров'я дітей та дорослих, які стикнулися з болем, втратами, тривогою за майбутнє. Для цього потрібно дбати про психічне здоров'я та розвивати резильєнтність. Термін «резильєнтність» пов'язаний процесом відновлення психіки після складних несприятливих ситуацій та умов.

Вітчизняна психологічна література розглядає «резилієнс» (resilience) як стійкість до травми, стресостійкість, життєздатність і як психологічну пружність. Психологічна пружність (від англ. resilience – пружність, еластичність) – це здатність зберігати в критичних ситуаціях стабільний рівень

психологічного та фізичного функціонування, виходити з таких ситуацій без стійких порушень, успішно адаптуючись до несприятливих змін [2].

Життєстійкість можна зробити навичкою, розвиваючи протягом усього життя [3].

Таким чином, життєстійкість є тим сприятливим особистісним ресурсом, що дозволяє швидко та ефективно пристосовуватись до будь-яких змін зовнішнього середовища.

Останні психологічні дослідження показують, що, попри нелюдські умови, діти мають величезний потенціал життєстійкості (De Jong 2002, Fernando and Ferrari 2013, Jones 2013), що дозволяє їм вирости та стати повноцінними індивідами всупереч отриманим психологічним травмам.

На думку Олега Романчука, діти мають навчитися жити у світі, де є біль, страждання, втрати, багато сумних речей. Наша мета – розділити цей біль із дитиною, говорити про те, що їй болить, чому її це обурює.

З метою психологічної підтримки та розвитку життєстійкості у здобувачів освіти, важливо в закладі освіти створити простір, дружній до молоді, де б здобувачі освіти могли поспілкуватися, вислухати один одного, розповісти свою історію, поділитися своїми почуттями та переживаннями. Дуже важливо залучати до проведення заходів батьків, організовувати сімейні свята, чаювання тощо. Як відомо, роль батьків у формуванні психічного здоров'я дітей неocenенна. Адже сім'я, сімейні традиції є безцінним ресурсом, який потрібно плекати, особливо в часі війни. «Пам'ятайте, що батьки – це головне джерело підтримки для своїх дітей», - наголошує Олег Романчук [1].

Досить важливим є проведення занять фахівцями психологічної служби. Це можуть бути як тренінгові заняття, так і окремі вправи щодо зниження тривоги, зняття стресу, вправи на заземлення, дихання, пошук ресурсів, зняття емоційної та фізичної напруги тощо. Прикладом таких вправ є вправи «Квітка-свічка», «Кульбабка», «Піджак на вішалці», «Мокрий собака», «Солдат і ганчір'яна лялька», «Дерево», «Дерево на вітрі», «Обійми метелика»,

«Квадратне дихання», «П'ять відчуттів», «Лимон», «Безпечне місце», «Каракулі», «Тепла листівка» тощо.

Не менш важливою умовою збереження психічного здоров'я учасників освітнього процесу є профілактика емоційного вигорання. У медіа та соцмережах поширений термін «емоційне вигорання під час війни». Однак, насправді, за цим терміном криється емоційна втома або виснаження, яке розвивається на фоні подій і новин про війну. Основними ознаками емоційного виснаження під час війни є дратівливість від новин, неготовність читати новини, втома від контенту, пов'язаного з війною, апатія, емоційні гойдалки.

Міністерство освіти і науки України, спільно з ДНУ «Інститутом модернізації змісту освіти» та Асоціацією інноваційної та цифрової освіти розробили курс підвищення кваліфікації освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій». «Таким чином запроваджується системний підхід щодо забезпечення психічного та емоційного здоров'я здобувачів освіти: освітяни опановують високоефективні навички та техніки першої психологічної допомоги, емоційної підтримки та діагностики і застосовують їх під час навчального процесу, а у разі необхідності пропонують батькам/опікунам отримати консультацію для їхніх дітей/підлітків у профільних фахівців», – пояснює виконавча директорка Асоціації інноваційної та цифрової освіти Марія Богуслав [4].

Отже, сьогодні наше завдання – зберегти фізичне і психічне здоров'я здобувачів освіти, навчити їх справлятися зі стресами, долати труднощі, плекати власні ресурси та розвивати життестійкість.

Список використаних джерел

1. Вистояти, перемогти, відродитися: офіц. вебсайт. URL: <https://k-s.org.ua/vpv/> (дата звернення: 16.04.2023).

2. Кравчук С. Л. Особливості життестійкості як фактора психологічної пружності особистості юнацького віку в умовах воєнного конфлікту. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2018. Випуск 1. Том 1. С.99-105.

3. Скрилева А., Фабричова М. Життєстійкість: що це таке і чи можна нею керувати: офіц. вебсайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/05/22/244977/> (дата звернення: 16.04.2023).

4. Освітняни зможуть надавати якісну першу психологічну допомогу: офіц. вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/.../osvityani-zmozhut-nadavati-yakisnu> (дата звернення: 16.04.2023).

5. Курс підвищення кваліфікації освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій»: офіц. вебсайт. URL: <https://hryoutest.in.ua/category-course/programa-pidvishchennya-kvalifikaciji-psihologichnoji-pidtrimki-dlya-osvityan-ta-batkiv/> (дата звернення: 16.04.2023).

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Синенко Олена Анатоліївна
директор, кандидат медичних наук,

Єфименко Наталія Романівна
базовий методист,

Серажим Світлана Миколаївна
викладач,

Комунальний заклад освіти
Полтавський базовий медичний фаховий коледж
Полтавської обласної ради,
м. Полтава, Полтавська область

Мета фахової передвищої освіти – підготовка конкурентноспроможного фахівця, здатного пристосовуватися до мінливих умов сучасного життя. Викладачам необхідно створити умови для розвитку особистості здобувача освіти, його самореалізації. Це забезпечують цифрові технології, які сприяють перетворенню здобувача освіти в активного учасника освітнього процесу.

Важливим аспектом сьогодення в системі нової освіти є опанування здобувачами освіти вмінь і навичок саморозвитку особистості, що значною

мірою досягається шляхом впровадження цифрових технологій у закладах фахової передвищої освіти.

Мета і завдання використання цифрових технологій:

- формування внутрішньої мотивації здобувачів освіти;
- розширення пізнавальних можливостей здобувачів освіти у здобуванні, аналізі та застосуванні інформації;
- можливість перенесення отриманих знань, умінь, навичок у практичну діяльність (симуляційне навчання).

Особливості організації цифрового навчання:

- здобувачі освіти можуть працювати як оф-лайн, так і он-лайн;
- до роботи залучаються всі здобувачі освіти;
- кількість здобувачів освіти не обмежується;
- активна участь у роботі має заохочуватись;
- здобувачі освіти мають бути обізнані у різноманітті цифрових технологій.

Використанням цифрових технологій розвивають аналітичне і критичне мислення, що вкрай необхідне для майбутньої професійної діяльності медика, який постійно повинен приймати швидкі та прогнозовані рішення. Це допомагає здобувачам орієнтуватися в цифровому просторі, аналізувати потік інформації. Сюди можна віднести застосування соціальних мереж, сайтів, YouTube-каналів, чатів, розсилок тощо.

Безкоштовний мобільний додаток Craupon дозволяє за декілька простих кроків створити веб-сайт професійного вигляду. Здобувачі освіти можуть самостійно обирати і розташовувати елементи сайту: зображення, текст, відео, карти, посилання. Ще один інструмент, який зробить навчання захоплюючим – це безкоштовна платформа для навчання в ігровій формі Kahoot, за допомогою якої можна створити запитання для дискусії та слідкувати за їх обговоренням, проводити анкетування, голосування, опитування та тестування, створювати вікторини та дидактичні ігри. Надзвичайно популярними серед наших здобувачів освіти є хмарні технології. Хмарні сервіси компаній Google і

Microsoft – одні з найбільш безпечних сайтів Інтернету, ймовірність вірусної активності і наявності небажаного програмного коду на них зведені до мінімуму. Одна з переваг хмарних технологій – це доступ до своїх матеріалів і документів будь-де і будь-коли. У своїй роботі викладачі уміло поєднують цифрові методи з інтерактивними.

Реалізації такої взаємодії найбільше сприяє групове, кооперативне навчання, а саме, робота в малих групах. Так, наприклад, на заняттях з мікробіології здобувачі освіти об'єднуються в групи, кожна з яких отримує завдання:

- відібрати патологічний матеріал,
- оформити супровідну документацію на відібраний патологічний матеріал;
- розробити методи лабораторної діагностики.

Після виконання завдання групи представляють свої результати, проводиться їх обговорення, вибір правильного рішення.

Співпраці, обміну думками, толерантності сприяють такі технології інтерактивного навчання, як «мікрофон», «мозковий штурм», «кейс-метод», «прес-метод», які допомагають здобувача освіти давати конкретні відповіді на питання. Кейс-метод, як інтерактивний метод, наближає процес навчання до реальної практичної діяльності, вчить вирішувати проблеми, аналізувати робити висновки.

Завдання кейс-методу полягає в навчанні здобувачів освіти справлятися з нестандартними ситуаціями, приймати відповідні рішення. Кейс-метод дає здобувача освіти можливість поділитися своїми знаннями, досвідом.

Можна використовувати різні типи кейсів. Я найчастіше на заняттях використовую кейс-випадок: під час мікроскопії рідини зі струпа виявлено грампозитивні стрептококи, оточені капсулою. До якого виду орієнтовно можна віднести ці мікроорганізми? Які дослідження слід провести для уточнення видової приналежності цієї культури?

Переносить здобувача освіти в реалії його практичної діяльності кейс-ситуація: «До фельдшера звернулась мама з дитиною, у якої алергія на курячі яйця. Чи можна їй провести планове щеплення проти кору вакциною, виготовленою з вірусів, вирощених на курячому ембріоні?». Здобувачі освіти пропонують свої думки, мотивують їх.

Вчить здобувачів освіти стисло, аргументовано висловлювати свою думку і метод «Прес». Щоб переконати опонентів у своїй правоті, здобувач освіти висловлює думку словами «Я вважаю що...», обґрунтовує її словами «тому що», наводить приклади, факти підтвердження своєї позиції. Так, при вивченні внутрішньолікарняних інфекцій пропоную назвати причини їх виникнення та назвати заходи профілактики, обґрунтовуючи їх.

Сутнісною ознакою цифрових технологій є розумова діяльність здобувачів освіти. В цифровому навчанні викладач не може передавати здобувачам освіти готові знання, а має організувати їх самостійну пізнавальну діяльність, здійснення ними таких розумових операцій, як аналіз, порівняння, узагальнення тощо.

Доцільними тут є проблемні лекції (проблема може створюватися як на початку, так і в ході, в кінці лекції), технології ситуативного навчання.

Наочно розширює і урізноманітнює зміст навчання застосування медіатехнологій, які дають змогу під час лекцій, практичного заняття використовувати мультимедійні презентації, відеофільми.

За участю здобувачів освіти створена відеотека навчальних фільмів, презентацій, які використовуються у навчальному процесі.

Застосовуючи медіа-технології, ми наближаємо навчання до професійної діяльності, активізуємо здобувачів освіти, їх самостійну роботу, розвиваємо розумові здібності, критичне мислення.

Вивчення мікробіології неможливе і без ігрових технологій, серед яких найбільш ефективною є «Гейміфікація», де здобувач може виступати в ролі хворого, фельдшера, контактного, лаборанта та ін.

Платформа графічного дизайну Canva дає можливість підготувати тематичні пам'ятки, брошури, плакати, інфографіку, презентації та інший візуальний контент для соціальних мереж, які згодом можна роздрукувати та роздати здобувачам освіти при поверненні в оф-лайн навчання, а якщо он-лайн – просто надіслати у месенджери.

Формуванню самостійності, ініціативності, розвитку мислення сприяє і пошукова робота здобувачів освіти. Здобувачами освіти були виконані роботи з таких тем:

- «Поліомієліт: вакцинація чи епідемічний спалах»
- «Дослідження мікробного пейзажу післяопераційної рани та вивчення раціональної антибіотикопрофілактики»
- «Клініко-епідеміологічна діагностика *Escherichia coli* в аспекті збереження здоров'я»
- «Фактори розвитку алергічних захворювань та підходи до їх діагностики»
- «Визначення ступеня обізнаності щодо туберкульозу та його профілактика серед населення».

У процесі навчання здобувачі освіти виступають з бесідами з таких актуальних проблем сьогодення, як дифтерія, кір, ботулізм, СНІД, туберкульоз, пропаганди здорового способу життя, оволодіваючи навичками просвітницької роботи, яка є складовою їх професійної діяльності. Під час роботи над спільним проектом здобувачі освіти в групі обмінюються інформацією для виступу або створення презентації, розглядають популярні фейки, вчать шукати першоджерела та проводять верифікацію інформації, під час яких обговорюють спірні новини та наративи, влаштовують диспути.

Підготовка таких бесід, презентацій формує вміння працювати з додатковими джерелами інформації, виділяти головне, суттєве, що зможе дійти до свідомості кожного слухача.

Однією з ознак інтерактивної педагогічної взаємодії є створення ситуацій успіху, яка полягає у забезпеченні викладачем сукупності чинників, що

формують позитивний результат навчання і виховання. Для цього під час оцінювання діяльності здобувача освіти ми підкреслюємо значення досягнутої мети, відзначаємо позитивні уміння в навчанні.

Отже, методи цифрового та інтерактивного навчання дуже різноманітні, їх слід використовувати, оскільки це сприяє розвитку мислення, креативності, конкурентоспроможності кожного здобувача освіти.

Список використаних джерел

1. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі. Освіта.ua: офіц. вебсайт. URL: <http://osvita.ua/school/technol/6804> (дата звернення: 09.04.2023)

2. Генсерук Г. Р., Бойко М. М. цифрові технології як засіб підвищення якості освітнього процесу закладу вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*. 2020. № 5. С. 110-111. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/> (дата звернення: 09.04.2023).

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ У ШЕПЕТІВСЬКОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ЛІЦЕЇ

Скиба Алла Василівна

викладач,
Шепетівський професійний ліцей,
м. Шепетівка, Хмельницька область

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам. Оскільки сьогодні формування освітніх цілей відбувається не на рівні держави, а на міждержавному, міжнаціональному рівнях, коли освітні пріоритети й цілі проголошуються в міжнародних конвенціях та документах і є стратегічними орієнтирами міжнародної спільноти. Держави формують освітню політику, спрямовану безпосередньо на їх інтеграцію в міжнародні товариства. Тому постає питання про модернізацію освітнього процесу загалом.

Одним з основних і важливих предметів, які вивчаються здобувачами освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, є математика.

Модернізація освітнього процесу на сучасному етапі сприяє формуванню та розвитку таких якостей особистості, як креативність, інтелектуальна допитливість, критичне та системне мислення, комунікативні навички, ІТ-обізнаність, здатність до самоосвіти і здатність адаптуватися до умов навчання.

Кожен викладач математики хоче мати здобувачів освіти із жагою до знань, які використовують всі навколишні ресурси для навчання, можуть визначати проблеми, креативно їх розв'язувати, застосовувати свої знання для розв'язання реальних життєвих ситуацій, активно діють, інколи зазнають невдач, навчаються на власних помилках. Однак сьогодні, на жаль, не всі учні мають достатньо розвинені навички і готові до самостійного життя. Тому виникає потреба модернізувати традиційний підхід до навчання, зробити його таким, що відповідає вимогам сучасності.

Завдання викладача не доносити істину, а вчити її знаходити. Кінцевим результатом вивчення математики мають бути сформовані певні компетентності для виховання здатної до самовдосконалення людини. Таким чином існує необхідність змінювати підходи до викладання, форми роботи, змісту освіти для зацікавлення учнів. Компетентнісний підхід у навчанні підвищує рівень мотивації та формує навички отримувати знання, які потрібні у майбутній професійній діяльності. Математика має багато можливостей для інтелектуального розвитку особистості, розвитку просторової уяви, логічного та критичного мислення. Математична компетентність – уміння помічати та застосовувати математику в реальному житті, розуміти зміст і методи математичного моделювання, вміння будувати математичну модель, досліджувати її методами математики.

Планування уроків математики у Шепетівському професійному ліцеї, які базуються на компетентнісно-орієнтованому підході потребує виконання наступних дій:

- формулювання мети уроку;

- підбір запитань і завдань для етапу актуалізації знань;
- створення проблемної ситуації, що спонукає до «відкриття» нового;
- вибір способу організації діяльності здобувачів освіти;
- підбір дидактичних прийомів, методів і засобів;
- складання завдань для контролю знань.

В Шепетівському професійному ліцеї на уроках математики викладач залучає здобувачів освіти до вивчення математики та забезпечує їх ефективну підготовку до роботи у майбутньому. Ось деякі ідеї для впровадження інновацій на уроках математики:

✓ використання комп'ютерних програм для розв'язування математичних задач. Наприклад, використання комп'ютерних програм MATLAB, Mathcad, Maple для розв'язування складних математичних завдань та візуалізації результатів.

✓ використання ігор та головоломок. Використання різноманітних ігор та головоломок в процесі вивчення математики, наприклад, гра «Математичні скарби», гра «Математичний герой» або головоломки «Судоку».

✓ використання технологій. Використання різних технологій, таких як комп'ютерні програми, онлайн-ресурси, які допомагають здобувачам освіти сприймати математичні поняття.

✓ робота в групах. Робота в групах допомагає учням розв'язувати складні математичні завдання та навчити їх співпрацювати та обмінюватися думками.

✓ використання різноманітних матеріалів. Використання різних матеріалів, таких як магніти, геометричні фігури та інші, може допомогти учням краще розуміти математичні поняття.

✓ використання проектів. Розробка математичних проектів спонукає учнів до пошуку, допомагає більш глибоко зрозуміти математичні поняття та застосувати їх у реальному житті;

✓ використання творчих завдань. Використання творчих завдань, таких як складання математичних задач, кросвордів допомагає залучити здобувачів освіти до вивчення математики та підвищити їх зацікавленість.

✓ використання мультимедійних засобів. Використання відео, аудіо та інших мультимедійних засобів допомагає створити більш реалістичне уявлення про математичні поняття. Наприклад, можна використовувати відео з реальними прикладами використання математики у різних сферах життя.

✓ використання онлайн-ресурсів. Існує багато онлайн-ресурсів, які допомагають здобувачам освіти вивчати математику. Наприклад, використання сайтів, які пропонують безкоштовні відео-уроки з математики, або інтерактивні завдання та тести для перевірки знань.

✓ практичні завдання з використанням реальних ситуацій. Здобувачі освіти розв'язують практичні завдання з використанням реальних ситуацій з їхньої професійної сфери. Наприклад, можна створити математичне завдання з обчислення витрат на будівництво та проектування об'єкту.

Впровадження компетентнісно-орієнтованого підходу в процес вивчення математики в Шепетівському професійному ліцеї позитивно впливає на формування ключових компетентностей здобувачів освіти, зокрема здатності самостійно і практично діяти, досягати успіху в нестандартних життєвих ситуаціях, уміння критично мислити, здатності до самореалізації у різних видах діяльності. Адже власне навчання є своєрідним процесом самостійного «відкриття» учнем уже відомих у науці знань. Важливим завданням викладача є формування у здобувачів освіти стійких компетентностей на уроках математики. Важливою є також роль емоцій під час навчання, доброзичлива реакція на помилки, робота на уроці повинна бути в режимі співпраці, співтворчості. Це має надзвичайне освітнє та виховне значення.

Сподіваємось, що вдало підібрані завдання і прийоми, оригінальне розв'язання задач різними способами, використання елементів історизму, звернення до нетрадиційних уроків поступово і непомітно залучають кожного здобувача освіти до процесу пізнання, активізують навчально-пізнавальну діяльність.

Список використаних джерел

1. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. К.: Видавничий дім «Сам», 2017. 400 с.

2. Васильєва Д. В. Науково-дослідницька діяльність учнів в умовах реалізації компетентнісного підходу до навчання математики. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2016. № 2. С. 196-202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_2_26 (дата звернення: 15.04.2023).

3. Кузик М. В Модернізація викладання математики. URL: <https://vseosvita.ua/library/modernizatsiia-vykladannia-matematyky-za-dopomohoiu-kompetentnisno-orientovanoho-pidkhodu-634101.html> (дата звернення: 15.04.2023).

ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНИХ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Скочеляс Оксана Петрівна

викладач,

ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж
Національного університету «Одеська Політехніка»,
м. Нова Каховка, Херсонська область

Система предметних компетентностей, що формується у навчанні кожного навчального предмета, відповідає специфіці його змісту. У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти предметну (галузеву) компетентність визначено як набутий учнями в процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаний із засвоєнням, розумінням і застосуванням нових знань з метою розв'язання навчальних проблем, задач, ситуацій [1, с. 4].

Історична предметна компетентність учнів – це здатність учня самостійно пізнавати, осмислювати та оцінювати минуле України та світу, соціальний й моральний досвід минулих поколінь. Предметна історична компетентність має

сприяти реалізації як загальної мети та завдань базової загальної освіти, так і розвитку та соціалізації особистості учня як громадянина України [3, с. 2].

До складників історичної предметної компетентності належать: хронологічна, просторова, інформаційно-мовленнєва, логічна, аксіологічна компетентності.

Нові світові виклики та загрози сьогодення змушують заклади освіти швидко реагувати й змінювати форми освітнього процесу, надаючи перевагу дистанційному та змішаному навчанню, що сприяє активному впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій. У сучасних умовах необхідно підготувати здобувача освіти до швидкого сприйняття й обробки інформації, яка надходить, успішно її відображати і використовувати. Кінцевим результатом впровадження інформаційних технологій у процесі навчання історії, є оволодіння студентами комп'ютером, як засобом пізнання процесів і явищ, що відбувались та відбуваються у світі і застосувати їх у практичній діяльності.

Комп'ютер надав можливість користуватися стандартними пакетами Microsoft Office разом з процесором Word і програмою Power Point, готовими програмними продуктами у вигляді навчальних платформ, сайтів, відео, тощо. Все це започаткувало нові стратегії і прийоми навчання історичній хронології. При допомозі інформаційних технологій багато традиційних навчальних прийомів перекочували у віртуальний простір, де звичний алгоритм роботи відтворюється з допомогою комп'ютера та інших технічних засобів.

«Урок–візуалізація». Сутність цього прийому - перетворення усної інформації у візуальну форму технічними засобами навчання. Підготовка до такого заняття потребує реконструкції навчального матеріалу за допомогою різноманітних видів електронної наочності: відео-файлів, фотографій, малюнків, інфографіки, слайдів, історичних карт. Опрацьована подібним чином інформація використовується для висвітлення основних положень теми, їх тлумачення, аналізу, систематизації, формування певного емоційного

ставлення. Перевірку домашнього завдання також можливо візуалізувати. Наприклад, при допомозі відеозапитань, відеофайлів, фотодокументів.

Використання мультимедійної презентації. Мультимедійні презентації - це електронні програми, що включають в себе слайд-шоу з малюнками, фотографіями, звуковим рядом, інфографікою. Як методичний прийом використовуються для оптимізації процесу навчання на заняттях або для підготовки до публічних виступів [2, с.1]. Поділяються на презентації для супроводу доповіді (лекції) та індивідуальні проекти. Презентації першого виду вписуються в структуру навчального заняття і є ще однією формою перетворення усної інформації у візуальну форму. Презентації другого виду використовуються для особистісно-орієнтованого навчання. Їх розробка, змістове наповнення стає завданням здобувачів освіти. Саме від них вимагається візуалізація інформації, її систематизація, аналіз, тлумачення і представлення результатів своєї роботи. Прикладом такої роботи при вивченні курсу історії України в 10 класі може бути підготовка презентації за темою: «Українська революція 1917-1921 років: 10 основних подій».

Використання комп'ютерних інтерактивних тренажерів. У віртуальному середовищі легко відтворюються різні способи роботи з хронологічними картками і завданнями. Наприклад, опитування за принципом «пригадай дату», «пригадай подію», «підбери відповідність», «склади ланцюжок», «четвертий зайвий». Цікавим продовженням такої трансформації є інтерактивні тренажери. Особливий інтерес тренажери-опитувальники викликають як інструмент підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання і державної підсумкової атестації.

Впровадження технологій дистанційного навчання стає все більш актуальним. Тому виникає питання вибору системи дистанційної освіти, яка б відповідала вимогам, як слухачів, так і закладу передфахової освіти. Така система стає посередником між здобувачем освіти та викладачем, яка дає доступ до навчальних матеріалів, дозволяє перевірити засвоєння поданого матеріалу та встановлює зв'язок між студентами та викладачами.

У нашому навчальному закладі ми використовуємо платформу MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment) – це система програмних продуктів, за допомогою якої можна дистанційно, через Інтернет, оволодіти навчальним матеріалом та самостійно створювати дистанційні курси і проводити навчання на відстані.

Використовуючи систему MOODLE, можна надсилати нові повідомлення здобувачам освіти, розподіляти, збирати та перевіряти завдання, вести електронні журнали обліку оцінок та відвідування, налаштовувати різноманітні ресурси курсу тощо.

Необхідно вказати, що система MOODLE доволі гнучка в налаштуваннях. Так, викладач може контролювати доступ до своїх курсів, створювати власні оцінки, контролювати виконання завдань. В системі можливий перегляд практично всіх електронних файлів, що є дуже важливим при створенні курсів. Зрозуміло, що MOODLE – це веб-технологія, однак її можна використовувати офлайн. Для спілкування між учасниками освітнього процесу в системі є чати та форуми. В MOODLE є великий потужний інструментарій не тільки для опанування історичної хронології, а й для створення тестів, проведення контрольного тестування чи підготовки до ЗНО з будь якого предмета [4, с. 25]

MOODLE відрізняється простотою та доступністю для опанування. Достатньо основних навичок роботи за комп'ютером для опанування роботи із системою. Зареєстровані користувачі мають наступні права: участь у чатах; перегляд новин; перегляд описів курсів; реєстрація на курси, які не вимагають дозволу викладача чи адміністрації.

Для розробника курсу MOODLE надає широкі можливості для наповнення та управління курсом, а саме: викладач може на свій розсуд використовувати як тематичну, так календарну структурування курсу; використовуючи зручний механізм налаштування, можна, навіть не володіючи знанням мови HTML, легко вибрати різні види навчальної діяльності, навіть елементи оформлення навчального матеріалу, редагування змісту курсу проводиться автором курсу в довільному порядку і може легко здійснюватися

прямо в процесі навчання, дуже легко додаються в електронний курс різні елементи: лекція, завдання, форум, глосарій, вікі, чат, тести, тести HOT POTATOES QUIZ тощо: визначати дати початку і закінчення курсу, складання певних завдань, терміни тестування; публікувати інформацію про курс і новини.

Таким чином, актуальність використання системи MOODLE обумовлена невичерпними можливостями підтримки освітнього процесу на якісно новому рівні.

Підсумовуючи, зазначу: інформаційні технології невпинно збагачують методику викладання та формування історичних компетентностей новими стратегіями, прийомами і засобами. Поєднуючи традиційні прийоми з інформаційними технологіями педагог відкриває собі шлях до підвищення ефективності роботи. А разом з тим - до нових висот професійного зростання і особистісної самореалізації майбутнього покоління нашої держави.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п> (дата звернення: 05. 04. 2023).

2. Волкова О. А. Мультимедійні презентації в навчальному процесі. URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/volkova_multymediini%20prezentatsii.pdf (дата звернення: 05.04.2023).

3. Пометун О. І., Гупан Н.М., Власов В.С. Компетентісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.

4. Методичні рекомендації зі створення тестових завдань та тестів у системі управління навчальними матеріалами MOODLE / В. П. Сергієнко, В. М. Франчук, Л. О. Кухар, та ін. // за редакцією професора В. П. Сергієнка. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. 101 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТИ: МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІНОВАЦІЇ

Слободян Наталія Василівна

викладач,
Білгород-Дністровський фаховий коледж
природокористування, будівництва
та комп'ютерних технологій,
м. Білгород-Дністровський, Одеська область

Стрімкий розвиток інноваційних технологій стає причиною освітніх реформ, які перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. В Україні повинен забезпечуватися прискорений, інноваційний розвиток освіти шляхом оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень. З одного боку, система освіти є виробником інновацій шляхом відповідної підготовки майбутніх фахівців, з іншого В контексті євроінтеграції України серед пріоритетних напрямів державної політики визначено проблему постійного підвищення якості освіти, модернізацію її змісту та форм організації навчально-виховного процесу, впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій. Навчальний процес має бути трансформований у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів.

Нинішній світ як у глобальному, так і в локальному вимірі змінюється. Ці зміни вимагають нових підходів до підготовки людини до життя, зокрема, засобами освіти. Традиційна освіта, зберігаючи загалом свій конструктивний зміст, багато в чому відстає від потреби дня, а тим більше – від перспектив, які очікують на людину уже в недалекому майбутньому.

Інноваційний процес полягає у формуванні й розвитку змісту й організації нового. У цілому під інноваційним процесом розуміється комплексна діяльність по створенню (розробці), освоєнню, використанню й поширенню нововведень.

Інноваційність розвитку освіти – постійні нововведення в діяльність навчальних закладів, в навчально-виховний процес – є тією нагальною потребою, без задоволення якої вона втратить взаємозв'язок з життям, загубить свій творчий потенціал, перетвориться в рутинну справу, не потрібну ні суспільству, ні особистості. Життя вимагає інтенсифікації пошуку, експериментування, введення новітніх технологій, застосування нових засобів навчання. Разом з тим, реалізація цих вимог не може здійснюватись хаотично, безсистемно, непродумано й без урахування того педагогічного досвіду, який в минулому приводив до відомих, а в багатьох випадках і до видатних педагогічних успіхів. У ряді підходів цей досвід не втратив свого значення ще й сьогодні. Зрозуміло, що інновації мають розгортатись з урахуванням минулого досвіду, а не ігноруючи його. Інформаційні технології внесли в систему освіти такий імпульс нововведень, що справедливо можуть розцінюватись як основний засіб її інноваційного розвитку. Нині все більш потужно вчені і педагоги говорять про інформатизацію освіти як закономірний процес соціально-педагогічних перетворень, що зв'язані з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами та технологією, впровадження в навчально-виховні установи інформаційних засобів, що базуються на мікропроцесорній техніці, а також інформаційної продукції та педагогічних технологій, що базуються на цих засобах.

Використання мультимедійних інформаційних технологій в освіті за рахунок наявності множини аналітичних процедур; відкритої структури, що дозволяє швидко вносити будь-які зміни в зміст програми в залежності від результатів її апробації; можливості зберегти й опрацювати велику кількість різномірної інформації та компонувати її в зручному виді сприяє:

- розкриттю, збереженню та розвитку індивідуальних здібностей студентів, належного кожній людині унікального сполучення особистих якостей;

- формуванню у студентів пізнавальних можливостей, прагнення до самовдосконалення;

- забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, безперервності взаємозв'язку між гуманітарними, технічними науками та мистецтвом;

- постійному динамічному оновленню змісту, форм та методів навчальних процесів.

Успішне досягнення педагогічних цілей використання ІТ можливе в умовах функціонування інформаційно-навчального середовища, під яким слід розуміти сукупність умов, які сприяють виникненню й розвитку процесів інформаційно-навчальної взаємодії між студентом, викладачем і засобами ІТ, а також формуванню пізнавальної активності учня, при умові наповнення компонентів середовища предметним змістом певного навчального курсу.

Отже, інноваційні технології позитивно впливають на процес навчання і виховання насамперед тому, що змінюють схему передачі знань і методи навчання. Водночас впровадження сучасних технологій у систему освіти в умовах становлення інформаційного суспільства ґрунтується на застосуванні комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального устаткування, програмних і апаратних засобів, систем обробки інформації тощо.

Хоча сучасні освітні технології й узагальнені трьома основними чинниками технічного ґатунку - комп'ютерною технікою, інформаційними мережами і мультимедійними засобами, - однак спрямовані вони на людину і покликані сприяти її розвитку. Комп'ютерна техніка допомагає індивідуалізувати навчання, налагодити зворотний зв'язок з тим, хто навчається, звільнити суб'єктів навчального процесу від рутинної роботи. Особлива увага нині приділяється впровадженню інформаційних технологій в освітній процес, розгортанню системи освіти на підставі використання найсучасніших інформаційних технологій.

В сучасних умовах, у зв'язку з воєнними діями та окупацією частини східних територій України дистанційна, а саме онлайн освіта, набуває особливого значення, оскільки залучення до української системи освіти молоді з непідконтрольних територій є одним із важливих чинників вирішення проблеми їх реінтеграції. Ведеться робота щодо надання можливостей молоді з

окупованих територій та студентам які тимчасово перебувають за кордоном отримувати освіту в Україні. Великого значення у цьому процесі набуває інтенсифікація впровадження інноваційних форми освіти, які надають можливість готуватися до екзаменів (здачі ЗНО), отримувати сучасні знання і кваліфікації дистанційно.

Важливим напрямом впровадження новітніх технологій в освітні процеси є також впровадження електронних підручників, що має високий потенціал не тільки для поліпшення якості й ефективності навчання, а й для збереження здоров'я студентів. Слід зауважити, що електронний підручник не покликаний замінити друкований підручник, а спроможний полегшити процес опрацювання теоретичного матеріалу і виконання практичних завдань, оскільки використовується паралельно з традиційним підручником. Електронний підручник може доповнити традиційний підручник за рахунок подання навчального матеріалу в іншому вигляді – за допомогою акцентів на ключових поняттях, тез та опорних схем, використання інтерактивних завдань, великої кількості ілюстративного матеріалу, що може використовуватися як у фронтальній роботі з використанням проектора та інтерактивної дошки, так і для самостійної роботи з навчальним матеріалом, узагальнення, повторення тощо; а також додаткових матеріалів, файлів-заготовок і шаблонів для виконання практичних завдань. Навчальні комп'ютерні програми і електронні підручники дають можливість кожному студенту незалежно від рівня його підготовки брати активну участь у навчальному процесі, індивідуалізувати свій процес навчання, здійснювати самоконтроль – бути не пасивним спостерігачем, а активно одержувати знання і оцінювати свої можливості. Сучасні студенти все більше люблять працювати за комп'ютером, читати електронні підручники аніж звичайні книжки. Тому використання електронних підручників свідчить, що підвищується ефективність засвоєння матеріалу, стимулюється інтерес навчання, інтерес студентів як до знань, так і до процесу їх отримання.

Виклики, які постають перед сучасною освітою, неможливо подолати, не виходячи за межі старих освітніх моделей, без освоєння і впровадження інноваційних форм освіти. Зростає розмаїття особистісних запитів людини, з одного боку, та динаміку вимог ринку праці, обумовлену прискоренням суспільно-економічних змін, з іншого, неможливо задовольнити в межах існуючих форм традиційної освіти. Загострюється проблема невідповідності сформованої системи освіти новим потребам суспільства й людини. У цих умовах необхідний новий погляд на роль і значення неперервної освіти, яка відповідатиме сучасним освітнім потребам завдяки широкому впровадженню освітніх інновацій.

Список використаних джерел

1. Бідоленко Л. Духовний розвиток особистості в освітньому інноваційному просторі. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*, 2002. № 4. С. 12-16
2. Вакарчук І. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Тези доповіді Міністра освіти і науки України Івана Вакарчука. Освіта. 2009.
3. Вембер В.П. Роль та місце електронного підручника в навчально-методичному комплекті з навчального предмету для загальноосвітньої школи. Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України. Т. VIII, Вип. 6. К., 2009. С. 43-51.
4. Дюндін В. Регіональні проблеми інноваційного розвитку освітніх установ. *Економіст*, 2006. № 8. С. 74-77.
5. Євтух М. Б., Волощук І. С. Забезпечення якості вищої освіти - важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства. *Педагогіка і психологія*, 2008. № 1. С.70-74
6. Кремень В. Модернізація системи освіти як важливий чинник інноваційного розвитку держави. *Освіта України*, 2003. № 34. С. 2.

7. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002. Офіційний вісник України, 2002. № 16. 11 с.

8. Ніколаєнко С. Управління якістю і доступністю освіти - запорука інноваційного розвитку України. *Директор школи, ліцею, гімназії*, 2007. № 6. С. 27-31.

9. Олійник А. Поняття й реальність процесу інноваційного розвитку освіти в Україні в контексті Болонських декларацій. *Вища освіта України*, 2007. № 1. С. 42-49.

10. Остапчук О. Інноваційний розвиток педагогічних систем в умовах модернізації освіти. *Директор школи, ліцею, гімназії*, 2003. № 5-6. С. 153-161.

11. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності: Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 № 522. *Освіта України*, 2001. С. 17-18.

12. Порох Л. Шляхи інноваційних перетворень у закладах освіти. *Рідна школа*, 2001. № 7. С. 10-13.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ВІДДІЛЕННІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Сорока Нінель Василівна

викладач,

Загребельна Анастасія Павлівна

викладач,

КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв»

Харківської обласної ради,

м. Лозова, Харківська область

«Навчай так, як живеш, живи так, як навчаєш» - здається, саме так радив наш видатний земляк Г.С.Сковорода, відомий педагог та філософ. Дійсно, вчитель не тільки транслює учням певну суму отриманих раніше знань, але й вчить власним прикладом, запалює своїм ентузіазмом та жагою нових знань. Процес наукового пізнання не може зупинятися ні на мить, тому педагог

змушений вчитися протягом усього життя, цікавитися новими методиками й технологіями, щоб встигнути за стрімкими змінами світу загалом, та залишатися сучасним фахівцем у власній професії зокрема, а також бути цікавим у спілкуванні своїм учням та колегам.

Теоретичні знання є основою будь-якого наукового предмету, але світ останнім часом настільки стрімко зазнає суттєвих і глибоких змін, що вимагає постійних пошуків нових методів, засобів та форм навчання, які б змогли сформувати в здобувачів освіти новий комплекс умінь та навичок. Замість споживання готових теоретичних знань протягом досить значного проміжку часу сучасність вимагає гнучких підходів засвоєння знань у процесі практичної діяльності, шляхів оновлення не тільки змісту освіти, але й усієї технології навчання. Навіть звична і, здавалося б, непорушна класно-урочна та лекційна форма навчання піддається випробуванням незвичними обставинами та викликає сумніви у її безальтернативності.

Початок епідемії, карантину, а потім війни, перехід на дистанційну форму навчання дуже несподівано поставили викладачів разом із здобувачами освіти у нові, незнайомі умови, з якими вони ніколи раніше не стикалися. Відсутність будь-яких інструкцій чи рекомендацій змусила педагогів до вільної творчості, до самоосвіти, до самостійного обрання засобів навчання, до винаходу власного методу і стратегії залежно від особистих можливостей та можливостей учнів.

Очне навчання стало неможливим для мільйонів здобувачів мистецької освіти та викладачів, які стали вимушеними переселенцями через війну в Україні. Дистанційна форма навчання стала єдиним можливим варіантом продовження навчання, збереження української системи освіти у найскладніших умовах, і реалізувалася за допомогою мобільного зв'язку та мережі інтернет, із застосуванням найпопулярніших месенджерів (Viber, Skype, Meet, WhatsApp тощо), які надали можливість проводити онлайн-уроки. Використання диктофону або голосового повідомлення стало необхідним для

запису педагогічного показу та учнівського виконання, а відеохостинг Youtube для завантаження відеозаписів з педагогічним аналізом і самоаналізом учня.

В цих умовах на перший план вийшли навички самостійної роботи студента з нотним текстом: розбір, вивчення напам'ять, аналіз форми твору, його гармонічний аналіз, стильові особливості та методи подолання технічних труднощів. У найскладнішому становищі опинилися студенти початкових курсів, які без присутності наставника не завжди в змозі правильно визначити для себе покрокові завдання, подолати перешкоди, і, найголовніше і найважче – об'єктивно оцінити отриманий результат, оскільки музичне виконання, інтерпретація чи художнє осмислення неможливо виміряти за допомогою математичних підрахунків чи об'єктивних показників.

Музична освіта, а саме: гра на музичному інструменті, на відміну від загальної освіти, має безліч особливостей, деякі з них:

– дуже важлива роль особистості викладача через те, що гра на інструменті базується не на сумі певних теоретичних знань, а на тонких рівнях взаємодії людини з мистецтвом сприйняття, інтерпретації художнього твору, емоційної реакції на найтонші відтінки звучання, володіння прийомами звуковидобування, педалізації, фізичні рухи, індивідуально пристосовані до конкретного виконавця і багато інших;

– високі вимоги до якості звучання голосу чи музичного інструменту, які втрачаються під час онлайн-зв'язку (цифровий запис має кращу якість, але теж не завжди може донести певні нюанси виконання);

– неможливість одразу втрутитись у процес виконання, корегувати динаміку, темп чи ігрові рухи учня, всі зауваження доводиться формулювати і надсилати після виконання, студент змушений кілька разів переслухати і власне виконання, і педагогічний показ викладача, щоб зрозуміти відмінності і виправити власні недоліки;

– відсутність можливості гри в ансамблі, зігрування в режимі реального часу (учасники ансамблю змушені записувати партії окремо і репетирувати під

запис, що теж шкодить вільному виявленню імпровізаційності, інтерпретації твору, темпової чи динамічної свободи виконання);

– можливість перезапису власного виконання для контрольного заходу чи концертного виступу, здається, має свої переваги і мало б знизити рівень хвилювання виконавця, але одночасно втрачається і відчуття сцени, публіки, її живої реакції, і навичка максимальної концентрації уваги та почуттів під час публічного виступу, коли виконавець має лише один шанс донести свою творчість до слухача;

– великою проблемою для онлайн-занять стала відсутність нормальних музичних інструментів, їх настроювання у студентів, які виїхали у більш безпечні регіони України чи за кордон, довелося пристосовуватись до занять на синтезаторах, аби зовсім не втратити можливості для навчання;

– студенти були змушені більшу частину роботи виконувати самостійно, що спонукало викладачів змінювати не тільки вимоги до результатів цієї роботи, але й шукати новий репертуар, нові завдання, методи і прийоми, більш пристосовані до цих викликів.

Проте, саме з цих причин, з'явилася можливість приділити більше уваги таким формам роботи, які за звичайних умов залишалися недостатньо опрацьованими:

– читання з листа, яке є надзвичайно важливим для будь-якого музиканта;

– самостійний розбір тексту, аналіз його форми, мелодичного, гармонічного плану;

– прослуховування та порівняння різних виконавців та їх інтерпретацій з Youtube;

– пошуки міжпредметних зв'язків у програмних творах з фортепіано та практичне застосування теоретичних знань з сольфеджіо, теорії музики, гармонії;

– підбір на слух мелодії та супроводу до неї;

– виконання творчих робіт з пошуку та самостійного ескізного вивчення різних творів;

– гра ансамблевих творів, супроводу під запис фонограми.

Починаючи з вересня 2022 року, заклади фахової передвищої освіти працюють у Google class, спілкуючись у Meet, що є зручним для організації уроків і контролю виконання завдань. Кожен викладач формує власну стратегію і тактику освітнього процесу, спираючись на власний досвід, технічну та методичну компетенцію, здатність до творчого переосмислення та професійного розвитку з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

Отже, вміння успішно адаптуватися до змін у навчальному процесі, орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі, користуватися новітніми телекомунікаційними технологіями, самостійно здобувати й обробляти інформацію робить навчання більш ефективним та гнучким, сприяє формуванню творчої особистості, що є одним із важливих завдань сучасної мистецької освіти.

Список використаних джерел

1. КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради: офіц. вебсайт. URL: <https://lvkm.com.ua/contacts> (дата звернення: 12.04.2023).

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Степанківська Анжеліка Валеріївна

методист,

Вище професійне училище № 11 м. Вінниці,

Вінницька область

Двадцять перше століття поставило нас перед новими викликами, в першу чергу – перед воєнною агресією з боку деяких неадекватних сусідів. І йдеться не лише про росію та її недопрезидента, адже в усьому світі час від часу виникають конфлікти, які вирішуються за допомогою зброї.

Наполеону Бонапарту належить вислів «Народ, який не бажає годувати свою армію, незабаром буде змушений годувати чужу». Яким би мирним не

був народ, якою би толерантною не була держава до тих, хто межує з нею кордонами, - ніколи не можна бути впевненим у мирному майбутньому. Багато чинників, які впливають на раптові рішення окремих високопосадовців (а досить часто – і не раптові!), можуть довго розглядатися науковцями з різних точок зору: психологічної, медичної, спадкоємної, історичної, кримінальної тощо. Але це – справа майбутнього, а сьогодні найважливішим для нашої країни, як і, власне, для всього цивілізованого світу, стала оборона від агресора, єдина мета якого – знищення всіх, хто не хоче бути підкореним.

Війна – це завжди руйнація і знищення. І в першу чергу – знищення майбутнього країни, яка стала об'єктом агресії. Знищення не лише фізичне, а й моральне. Нашу молодь, наших дітей, онуків позбавляють можливості вільно обирати свій шлях, навчатися, отримувати професію, мати мрію та прагнути її досягти. Сучасна освіта, вже достатньо зруйнована карантинними заходами, отримала нове випробування: навчання не просто в онлайн режимі, але й при відсутності світла, Інтернету, під звуки повітряної тривоги, щоразу з ризиком для життя як здобувачів освіти, так і педагогічного персоналу. Мужня нація, безумовно, переможе у цій битві світла з темрявою та гниллю, але певні втрати неминучі. Зменшити їх, оптимізувати та звести до мінімуму – справа педагогічного менеджменту, адже актуальні потреби суспільства диктують нові умови якісних характеристик управлінської діяльності, основною метою якої є реалізація високих гуманітарних стандартів життя й досягнення соціально значущих результатів.

Поняття «менеджмент» в педагогічній науці почали використовувати відносно недавно. Менеджмент – це вміння реалізовувати визначені завдання, використовуючи працю, інтелект та мотиви поведінки людей.

В більш широкому значенні, менеджмент – це також і функція, вид діяльності, змістом якої є керівництво підлеглими в межах організації; менеджмент – це і галузь знань, які допомагають здійснювати функцію управління; менеджмент – це стилі спілкування з людьми, майстерність вибудовування стосунків, особливі уміння та адміністративні навички [3].

Власне педагогічний менеджмент – це галузь педагогіки, предметом якої є організація управління в сфері освіти. Підґрунтям управління і керівництва освітніми системами слугують сучасні досягнення науки про управління, законодавство, практика організації шкільництва, досвід управління в галузі освіти, історична спадщина тощо. Будучи галуззю педагогіки і опираючись на її досягнення, педагогічний менеджмент як теорія і практика пов'язаний з цілою низкою інших наук: загальною теорією управління, економікою, соціальною психологією, фізіологією, шкільною гігієною тощо. [1]

Основними напрямками педагогічного менеджменту є філософські аспекти управління освітою, системний підхід як методологічна основа управління освітою, управління освітою на державному і регіональному рівнях, управління загальноосвітнім навчальним закладом, застосування окремих технологій для поліпшення управління освітою, моніторинг як інструмент управління освітою, оцінювання як складова моніторингу якості освіти, управління якістю освіти, інноваційні підходи, інформатизація освіти засобами ІТ-технологій, інформаційне забезпечення системи управління освітою, компетентнісний підхід, післядипломна та професійна підготовка керівних кадрів для сфери освіти. Вважаємо, що саме управління якістю освіти в поєднанні з підготовкою керівних кадрів є найбільш важливими на сучасному етапі розвитку та реформування освіти в державі, тими показниками, які об'єднують всі інші напрями.

Сьогодні освіта вкрай потребує управлінців нової генерації, освічених та талановитих, працездатних, людей з нестандартним критичним мисленням, здатних не просто переломити ситуацію, яка склалася, а й докорінно змінити її.

Важко говорити про конкурентоспроможність педагогічних кадрів на сучасному етапі, ускладненому наслідками пандемії, війни, незакінченою реформою, економічним станом, в якому опинилася країна. Але залишати на майбутнє вирішення цих проблем означає лише відсутність майбутнього або майбутнє, яке не тільки нагадуватиме минуле, а й буде значно гіршим для багатьох членів суспільства.

Якщо говорити про конкурентоспроможність педагогів, не можна не порівняти деякі цифри. Вчитель-бакалавр після трьох років навчання, як і вчитель з дипломом магістра – а це ще два роки навчання, більшою частиною за контрактом, - отримує заробітну плату відповідно до 11 тарифного розряду за Єдиною тарифною сіткою, що дорівнює 5 699 грн. До речі, немає ніякого значення – це бакалавр чи магістр з червоним дипломом, тарифна сітка однаково розповсюджується на кожного молодого спеціаліста. Проатестувавшись через, скажімо, два роки (хоча не завжди навчальний заклад надає можливість підвищити через атестацію свій кваліфікаційний рівень!), молодий педагог отримає 12 тарифний розряд та заробітну плату у 6 133 грн. І навіть наступна атестація, вже через п'ять років, зможе збільшити заробітну плату молодій людині аж до 6 567 грн. За умови, що педагог не матиме інших доплат як-от класне керівництво, перевірка зошитів, завідування кабінетом чи просто кількість годин з предмета понад ставку, стаж, доплата за який починається лише після трьох років роботи (частина 4 статті 61 Закону України «Про освіту»), отримуватиме він стільки ж, скільки технічний працівник, при цьому і педагогу, і прибиральниці буде проводитися доплата до мінімальної заробітної плати – до 6 700 грн.

І, нарешті, найвищий рівень педагогічної майстерності оцінюється державою як заробітна плата спеціаліста вищої категорії. При цьому педагогічний стаж має бути не менше 8 років (тобто, все ще молодому вчителю вже приблизно 30-32 роки, його власні діти вже йдуть до школи). Саме така вимога закріплена в Типовому положенні про атестацію педагогічних працівників (із змінами), затвердженому Наказом Міністерства освіти і науки України № 930 від 06.10.2010 р. І навіть нове Положення, яке затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України № 805 від 09.09.2022 року та вступить в дію з 01.09.2023 р., суттєвих змін не несе. І буде наш висококваліфікований вчитель/викладач отримувати 7 001 грн., що рівно на 301 грн. більше мінімалки. Зате бухгалтерія навчального закладу відчує себе в безпеці, бо аж занадто вони нервують стосовно виплати доплат освітянам.

Отже, не варто дивуватися і вибухати гнівом через те, що в школу й інші заклади освіти йдуть працювати одиниці. Більшість випускників педагогічних ВНЗ обирають хай не дуже престижні, але більш оплачувані посади – від касирів гіпермаркетів до охоронців складських приміщень. За п'ять років навчання, пройшовши декілька пасивних та активних практик, вчорашні студенти чітко розуміють, що створити сім'ю, народити дітей і бути на цивілізованому рівні забезпечення шкільному вчителю або викладачеві закладів професійної (професійно-технічної) освіти просто неможливо. От вони й обирають інший життєвий шлях, сором'язливо сховавши диплом випускника-освітянина і дістаючи його з шафи лише за необхідності надати у відділ кадрів як документ, який підтверджує освітньої-кваліфікаційний рівень.

Таким чином, найбільш здібні, талановиті здобувачі освіти, ті, хто міг би реформувати освіту, вмотивовуючи дітей до здобуття знань, опиняються поза «човном»; кошти, витрачені не лише державою, а й батьками чи самим студентом на навчання – марно витрачені, мрії – незбутні, нездійснені, нереальні. Від таких перетворень – від сучасного вчителя на будівельника чи продавця – страждають всі: сам випускник, який не виправдав очікувань батьків та оточуючих його; часто – батьки, які задля навчання улюбленої дитини потрапили у борги, той навчальний заклад, який вчив студента, через його непрацевлаштування за отриманою спеціальністю, і шкільний або позашкільний навчальний заклад, де не дочекались молодого спеціаліста.

Безумовно, талановитий менеджер може зламати та виправити таку систему, часто при цьому ризикуючи, і не лише посадою й заробітною платою. Вміння мотивувати, здібність не лише давати надію, але й допомагати в її здійсненні допоможе не лише залучити до роботи в навчальному закладі здібних студентів, але й затримати їх на цій роботі, забезпечивши більш-менш цивілізовані умови не лише для праці, але й для відпочинку, самоосвіти, бажання фахово зростати. Власний багаторічний досвід дає можливість стверджувати, що педагог, який пропрацював в навчальному закладі п'ять років, вкрай рідко рішуче та радикально змінює свій професійний профіль.

Менеджер-педагог, який визначив для себе таку мету, на нашу думку, потребує всебічної допомоги з боку держави та від того органів державної влади, які до нього найближчі – місцевого самоврядування. Останні ж, навпаки, щоразу намагаються знайти привід зекономити саме на педагогах та медиках, урізаючи певні доплати, не надаючи жодних соціальних пільг та преференцій. От і стають потрібні та дуже почесні професії все менш і менш престижними. Прикро, але поважні державотворці забувають, що майбутнє і держави, і їх самих залежить саме від молодого покоління, яке потребує не тільки предметного навчання, але й життєвих настанов та позитивних зразків надбання досвіду.

Отже, потреба в змінах, і не лише педагогічного менеджменту в цілому, актуальна. Дуже хотілося б, щоб заклади післядипломної освіти звернули більшу увагу на світові зразки реформування різних галузей життєдіяльності людини, наприклад, на досвід Японії, коли майбутній фахівець ще задовго до працевлаштування стає не тільки об'єктом спостереження для потенційного роботодавця, але й отримує достатній стимул для досягнення власної мети. Якщо ж мета, мотивація та можливості співвідносні, взаємовигідні, користь, в першу чергу, має держава, забезпечивши себе висококваліфікованих фахівцем, здатним до постійного підвищення свого професійного рівня, готового до змін і, що вкрай важливо, активно й наполегливо прямує до них.

Список використаних джерел

1. Винничук О. Т. Педагогічний менеджмент як теорія і практика управління освітнім процесом. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17173/1/2_Vynnychuk.pdf (дата звернення: 08.04.2023).

2. Закону України «Про освіту». Частина 4, стаття 61.

3. Лукіна Т. О. Управління якістю. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. Т. 4: Галузеве управління / наук.-ред. колегія: М.М. Їжа (співголова), В.Г. Бодров (співголова) та ін. Київ: НАДУ, 2011. С. 620–622.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО ТА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОРГАНІЗМУ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стефінів Ілля Васильович

здобувач освіти,

Івахненко Вячеслав Олександрович

викладач,

Красноградський педагогічний фаховий коледж
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Красноград, Харківська область

Термін «Фізична культура» має декілька значень. Під ним розуміють втілення в самій людині, результати використання матеріальних і духовних цінностей, які відносяться до фізичної культури в широкому розумінні, так як засвоєні людиною фізкультурні знання, уміння, навички, які досягнуті на основі використаних засобів фізичного виховання, показники розвитку.

У цьому плані фізичну культуру школяра слід розглядати не тільки як заняття руховими вправами і процедурами загартування. Поняття «фізична культура» включає ще і широкий коло розумінь, які відносяться до занять про правильний режим раціонального харчування, дотримання правил гігієни, вироблення корисних звичок. Можна сказати, що фізична культура здобувачів освіти – це принцип його відношення до свого здоров'я, до розвитку і збереженню можливостей свого організму.

На основі цього принципу будується повсякденне життя учнів, в якому фізична культура являється складовою частиною загальної культури. Такі задачі фізичної культури закладені в шкільній навчальній програмі. В ній ставиться завдання виховувати навички культури поведінки, а також формувати у школярів поняття про те, що турбота людини про своє здоров'я, фізичний розвиток і підготовленість є не тільки його особистою справою, але і сприяє вивченню школярами теоретичних знань із фізичної культури, фізіології та гігієни. В них зберігаються основні положення при руховому режимі, а також при особливостях занять фізичними вправами, їх значення в формуванні життєво важливих рухових навичок у школярів і підготовки їх до праці і

захисту Батьківщини, про правила загартовування і необхідність дотримання гігієнічних вимог, про корисні і шкідливі для здоров'я звички.

Принцип всебічного і гармонійного розвитку організму передбачає забезпечення планомірного й цілеспрямованого розвитку всіх його органів та систем і фізичних якостей людини. Правильне фізичне виховання великою мірою сприяє повноцінному психічному розвитку дитини та вдосконаленню її рухових функцій. Організм всебічно розвивається, якщо систематично зазнає дії різноманітних фізичних навантажень, зокрема фізичних вправ.

Принцип оздоровчої спрямованості фізичної культури полягає в організації фізичного виховання, і зокрема занять фізичними вправами, таким чином, щоб вони сприяли профілактиці захворювань учнів, зміцненню їхнього здоров'я. В ході фізичного виховання слід забезпечувати таке поєднання роз'яснювальної, виховної роботи і різних форм практичних занять фізичними вправами, при якому фізична культура стає усвідомленим обов'язковим компонентом режиму для школяра [1].

Основною формою організації освітнього процесу з фізичної культури в закладі загальної середньої освіти є урок.

Головними вимогами до сучасного уроку фізичної культури є:

- забезпечення оптимізації навчально-виховного процесу із застосуванням елементів інноваційних методів навчання та здійснення міжпредметних зв'язків;
- забезпечення освітньої, виховної, оздоровчої, розвивальної спрямованості навчального процесу;
- формування в учнів/учениць умінь і навичок самостійно займатися фізичними вправами;
- забезпечення диференційованого підходу до організації навчального процесу з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, рухової підготовленості та статі учнів/учениць, урахування їх мотивів та інтересів до занять фізичними вправами;
- використання вчителем різноманітних організаційних форм, засобів, методів і прийомів навчання;

– досягнення оптимальної рухової активності всіх учнів/учениць протягом кожного уроку з урахуванням стану здоров'я [2].

Система занять школярів фізкультурою і спортом включає такі пов'язані між собою форми:

- уроки фізичної культури;
- фізкультурно-оздоровчі заходи протягом шкільного дня (гімнастика перед уроками, фізкультурні хвилинки під час уроків, ігри й фізичні вправи на перервах і в режимі продовженого дня);
- позакласна спортивно-масова робота (заняття в гуртках фізичної культури і спортивних секціях, спортивні змагання);
- позашкільна спортивно-масова робота та фізкультурно-оздоровчі заходи за місцем проживання учнів (заняття в дитячо-юнацьких спортивних школах, туристичних гуртках);
- самостійні заняття учнів фізичними вправами вдома, на пришкольних і дворових майданчиках, стадіонах та інше [1].

Систематичні заняття фізкультурою позитивно впливають на розвиток учнів в школі та сім'ї, спонукають їх дотримуватися правильного режиму і вимог гігієни. Уроки фізичної культури є основною формою фізичного виховання учнів. Вони обов'язкові для всіх школярів (за винятком тих, хто за станом здоров'я віднесений до спеціальної медичної групи).

Особливо велику увагу слід приділяти в закладах освіти оздоровчій роботі з ослабленими та хворими учнями. У позаурочний час з ними треба проводити спеціальні заняття з лікувальної фізкультури. Спрямованість навчальної і позакласної роботи з фізичної культури на масове залучення учнів до систематичних занять фізичною культурою і спортом великою мірою сприяє зміцненню здоров'я вихованців закладів освіти, підвищенню рівня їхньої фізичної і розумової працездатності. Гімнастика перед заняттями проводиться у закладах освіти за 20 хв. до початку уроків. Вона сприяє розв'язанню певних виховних і організаційних завдань. На відміну від ранкової зарядки, для гімнастики перед заняттями існують деякі обмеження (виконується в шкільній формі). Проте все це не знижує її властивості для розвитку фізичної культури

школярів. Адже не секрет, що для більшості здобувачів освіти ранкова гімнастика вдома не стала обов'язковою [2].

Лише за умови масового залучення дітей до повсякденного виконання ранкової зарядки відпаде необхідність у гімнастиці перед заняттями.

Фізкультхвилинки під час уроків сприяють підвищенню розумової й фізичної працездатності учнів.

У зв'язку з цим вчені рекомендують відводити на кожному уроці, особливо третьому і наступних, 1-2 хв. для проведення фізкультхвилинки. Перед її початком провітрюється класна кімната. Потім під керівництвом учителя учні виконують ряд фізичних вправ. Особлива увага приділяється тим вправам, які допомагають запобігти негативному впливу сидячого способу життя на фізичний розвиток дитини (порушенню постави і деформації будови тіла), сприяють більшому насиченню організму киснем.

Організоване проведення ігор, змагань та фізичних вправ на великих перервах є важливим фізкультурно-оздоровчим засобом у режимі шкільного дня. Відомо, що ефективність відпочинку учнів і підготовки їх до навчання залежить від того, як вони проводять перерви. Під час великих перерв рекомендується добирати фізичні вправи у відповідності з віковими можливостями школярів [1].

Перерви мають проводитися на свіжому повітрі і взимку. При цьому дітям слід постійно рухатись, а вправи виконувати більш інтенсивно. Бажано, щоб усі фізкультурно-оздоровчі засоби на великих перервах здійснювалися в ігровій, а якщо рівень підготовленості учнів приблизно однаковий, то і в змагальній формі. На перервах потрібно організовувати тільки вже засвоєні учнями ігри чи рухові дії. Щоденне проведення в школі гімнастики перед заняттями, фізкультхвилинок і рухливих перерв сприяє підвищенню не тільки фізичної, а й розумової працездатності учнів [4].

Усі форми фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять, які проводяться в процесі навчальної і позакласної роботи, повинні відповідати головній вимозі – всемірно сприяти залученню кожного учня до щоденних самостійних занять фізкультурою і спортом. Здоров'я людини також великою мірою залежить від

обсягу її знань і практичних умінь у використанні оздоровчих сил природи (в тому числі й холоду) для зміцнення здоров'я й профілактики захворювань.

Серед засобів фізкультурно-оздоровчої роботи дуже важливе значення мають гігієнічні умови. Сюди відносяться твердий режим дня, під яким розуміється строго складений розпорядок повсякденного життя, раціонального розподілення часу праці і відпочинку, сну і харчування. Точне виконання режиму дня виховує в людини такі цінні якості, як дисциплінованість, акуратність і організованість. У режим дня школяра повинні входити: ранкова гімнастика з водною процедурою. В режимі дня також передбачається строгий порядок і час для харчування, відпочинку і підготовки до сну. Таким чином, із вищесказаного витікає, що формування у школярів здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Круцевич Т. Ю. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Київ : Олімпійська література, 2007. 424 с.
2. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Харків : «ОВС», 2007. 406 с.
3. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. 272 с.

РОЗВИТОК ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 113 «ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА»

Таранова Світлана Владиславівна
викладач спеціальних дисциплін,
Машинобудівний фаховий коледж
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Дніпропетровська область

Організація освітньої діяльності в Машинобудівному фаховому коледжі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара як і в будь-яких закладах фахової передвищої освіти спрямована на створення умов для особистісного розвитку і творчої самореалізації студентів, набуття ними

необхідних знань та відповідних компетенцій для майбутньої професії. Розвиток інтересу студентів до навчальних дисциплін є однією із важливих задач викладача. Інтерес мотивує студентів до вивчення дисципліни, до пошуку інформації та пізнання нового в обраній професії та поза нею, формує позитивне ставлення до процесу навчання. Доповідь присвячена досвіду розвитку інтересу до навчальних дисциплін у студентів спеціальності 113 «Прикладна математика».

В Машинобудівному фаховому коледжі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара приділяється значна увага вивченню навчального предмета «Інформатика», який входить до переліку базових предметів профільної середньої освіти, і є важливим для майбутніх фахівців будь-якої спрямованості. Навчальна дисципліна «Прикладне програмне забезпечення», що викладається на другому курсі, є інтегрованою в предмет «Інформатика» для студентів спеціальності 113 «Прикладна математика». Метою викладання навчальної дисципліни «Прикладне програмне забезпечення» є формування у студентів базових знань стосовно роботи з прикладними програмними засобами персональних ЕОМ.

Під час вивчення навчальної дисципліни приділяється увага таким питанням як загальна характеристика прикладного програмного забезпечення та його класифікація, загальна характеристика текстових редакторів, програмного забезпечення для табличної обробки даних та роботи з базами даних, мультимедійних додатків, електронних систем наукових обчислень, засобів створення web-документів, ознайомлення із прикладними програмами професійного та спеціального призначення тощо. Взагалі тематика цієї дисципліни охоплює широко коло питань, які стосуються багатьох аспектів сучасних інформаційних технологій та прикладних програм, і тому викликає жвавий інтерес у студентів.

Розглянемо, ймовірно, найбільш цікаві теми індивідуальних робіт з даної дисципліни.

Під час виконання індивідуальної роботи на тему «Електронні навчальні видання та мультимедійні курси» студенти мають знайти в мережі Інтернет інформацію щодо цікавих саме їм електронних посібників, мультимедійних курсів, навчальних програм, а також словників та перекладачів. Студенти мають дати письмову характеристику знайденої інформації, оформити її згідно вимог. Це завдання має завжди дуже позитивні відгуки. Деякі студенти пишуть у висновках до роботи, що навіть не здогадувались, наскільки всього цікавого та корисного можна знайти у всесвітній мережі. Оскільки немає обмеження щодо тематики електронних навчальних видань та мультимедійних курсів, то при виконанні цього завдання студент може знайти інформацію щодо тем, які цікавлять саме його. З досвіду цього року можна сказати, що студентами за власним вибором було обрано для розгляду дуже різноманітні навчальні курси та видання, зокрема присвячені сучасним мовам програмування, веб-дизайну, основам теорії кольору, безпечному простору, психології, аналітиці даних, екології, іноземним мовам та підготовці до ЗНО. Дане індивідуальне завдання крім вміння шукати інформацію та оформлювати документи, дає великий поштовх студенту до самонавчання та розвитку в напрямку, який він може обрати самостійно, навчаючись паралельно із навчанням в коледжі.

Як відомо, що оцінки загальної кількості веб-сайтів у світі різняться, але у 2023 році їх існує приблизно близько двох мільярдів (за матеріалами різних сайтів <https://hi-tech.ua/>, <https://siteefy.com/> тощо). Саме тому сьогодні навчання студентів створювати сайти є одним із важливих напрямків сучасної ІТ-освіти. Під час виконання індивідуальної роботи на тему «Загальна характеристика засобів створення веб-документів» студенти мають знайти в мережі Інтернет інформацію та надати у вигляді реферату характеристику конструкторам сайтів та спробувати створити простий сайт на будь-яку тематику за допомогою конструктора сайтів. Під час лекції представлено принципи та методи роботи в декількох конструкторах сайтів. Завдяки можливостям сучасних он-лайн платформ студенти можуть в інтерактивному режимі спостерігати за процесом роботи викладача з конструктором сайтів з першого до останнього моменту. Це

завдання викликає також значний інтерес у студентів, оскільки воно дає можливість проявити свій творчий потенціал і викликає бажання йти далі в обраній професії.

Далі представлено декілька скриншотів сайтів студентів спеціальності 113 «Прикладна математика», причому розроблених ними в конструкторах сайтів вперше в житті (рис 1, 2).

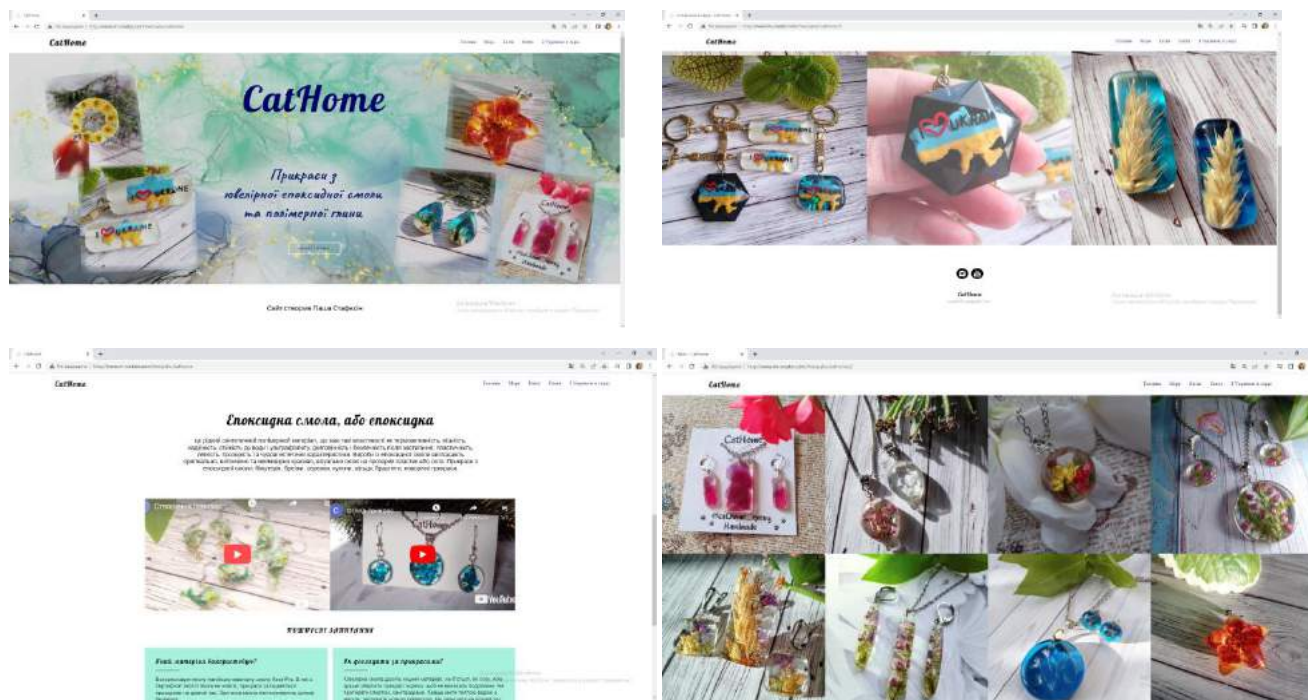
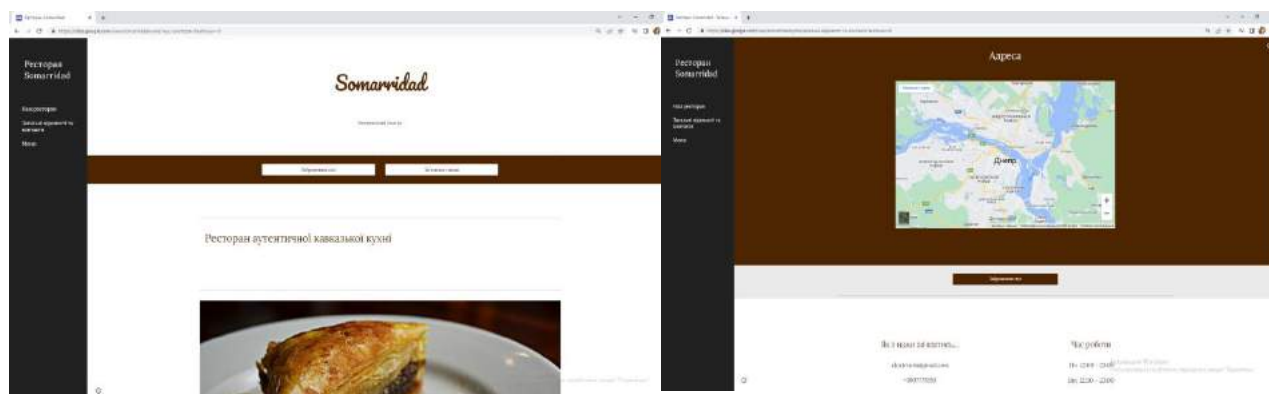

Рисунок 1 - Скриншоти сайту студента групи ПМ-21 Стафехіна П.

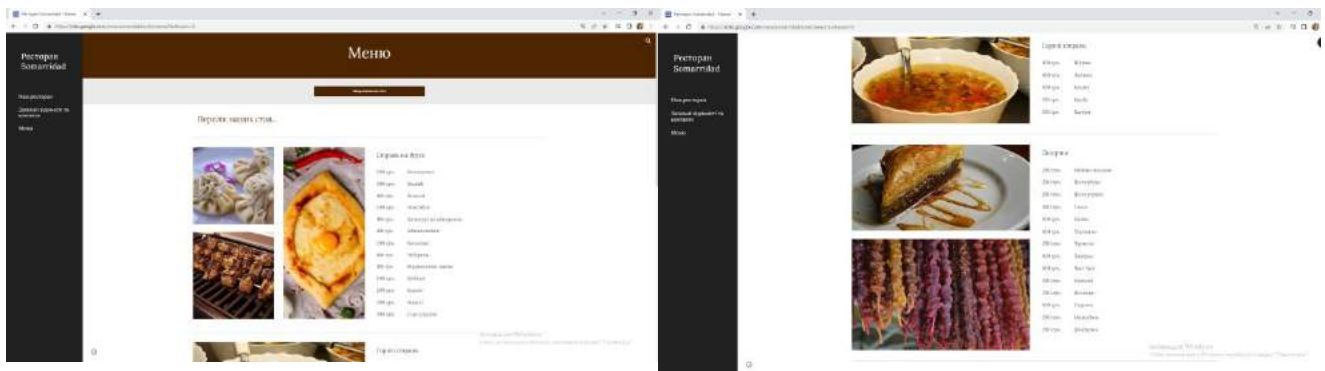

Рисунок 2 – Скриншоти сайту студента групи ПМ-21 Вишневецького Д.

В сучасному світі, коли більшість інформації сприймається візуально, важливою і сучасною є тема «Створення інфографіки за допомогою веб-сервісів». Ця тема також дуже подобається студентам, оскільки вона розкриває не тільки їх креативність, вона дозволяє під час виконання індивідуальної роботи пропрацювати із проблематикою, яка відповідає інтересам студента. Далі наведено декілька прикладів інфографіки, розробленої студентами другого курсу спеціальності 113 «Прикладна математика» (рис. 3). Зазначимо, що неодноразово студенти висловлювали слова задоволення від процесу створення інфографіки.

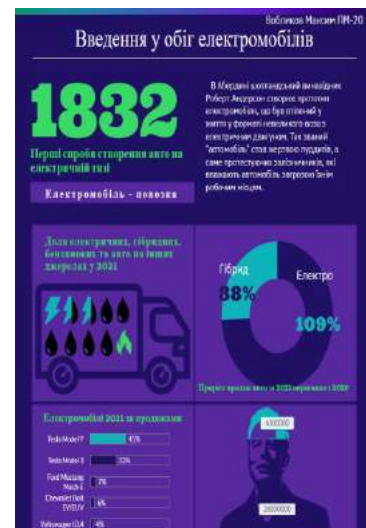
Виконання ще однієї індивідуальної роботи на тему «Засоби автоматизації науково-дослідницьких робіт» знайомить студентів із аналітичними системами, навчальними математичними та статистичними пакетами, системами комп'ютерної алгебри, що також має значний вплив на подальше навчання студентів і також викликає в них значний інтерес і захоплення, оскільки паралельно вони вивчають фундаментальні математичні дисципліни, при вивченні яких виникають задачі, що можуть бути розв'язані за допомогою розглянутих ними прикладних програм.

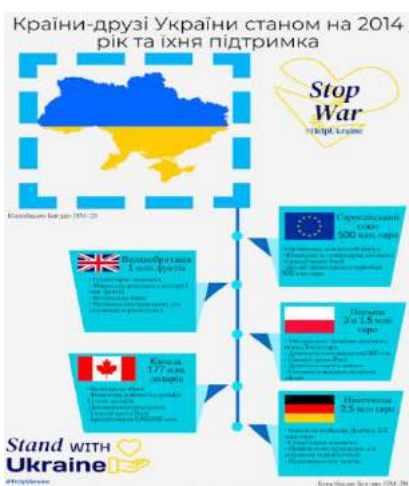
Інфографіка студента Тирси Марка

Інфографіка студента Колеснікова Едуарда

Інфографіки студента Максима Воблікова

Інфографіка студента Конобасова Богдана

Інфографіка студента Колеснікова Едуарда

Інфографіка студента Олійника Данила

Рисунок 3 – Скриншоти інфографіки студентів групи ПМ-20

Отже, на вищезазначених прикладах тематики завдань з навчальної дисципліни «Прикладне програмне забезпечення» показано, яким чином відбувається розвиток інтересу студентів Машинобудівного фахового коледжу ДНУ імені О.Гончара спеціальності 113 «Прикладна математика» до навчальних дисциплін, до отримання знань, вмінь та відповідних компетенцій, важливих для майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Машинобудівний фаховий коледж ДНУ імені Олесея Гончара: веб-сайт. URL: <http://mcdnu.dp.ua/> (дата звернення: 31.03.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Тихоліз Наталя Сергіївна

викладач,

Коростишівський педагогічний коледж ім. І.Я. Франка

Житомирської обласної ради,

м. Коростишів, Житомирська область

Останні кілька років значно змінили освітню систему країни. Нові виклики, пов'язані з пандемією та воєнними діями, стрімкою диджиталізацією, зміною освітніх траєкторій, особливостями пізнавальних процесів молоді, кліповістю мислення, необхідністю зміни вимог до підготовки майбутніх фахівців сприяють перегляду форм, технологій, методів та засобів освітнього процесу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі викладання дисциплін педагогічного циклу допомагає викладачам ефективніше передавати знання, підвищувати мотивацію студентів та забезпечувати доступність інформації, сприяти самореалізації, розвитку критичного та креативного мислення освітян.

Інформаційно-комунікаційні технології – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, обробки, зберігання, розповсюдження, демонстрації та використання даних в інтересах їх користувачів [1, с. 8].

Здатність студентів до самонавчання, їх пізнавальна активність, прагнення оволодіти новими знаннями, оперувати та використовувати інформаційні та комунікаційні технології складають зміст загальних компетентностей освітян. Тому необхідно створювати умови для використання студентами власних знань та можливостей диджиталізації для формування ІКТ-компетентності особистості – підтвердженої здатності особистості автономно та відповідально використовувати на практиці ІКТ для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних, задач у певній предметній галузі або виді діяльності [2, с. 40].

Однією з головних переваг використання ІКТ є можливість передачі інформації за допомогою зображень, діаграм та інших візуальних матеріалів.

Такий підхід сприяє кращому сприйняттю інформації студентами, оскільки візуалізація допомагає зрозуміти основні поняття, терміни, складні теоретичні концепції та ідеї дисципліни. Наприклад, під час викладання педагогіки можна використовувати схеми, ментальні карти, що ілюструють взаємозв'язки між різними поняттями та теоріями, простежити смислові блоки, проаналізувати та структурувати інформацію. За допомогою ментальної карти можна провести мозковий штурм, щоб згенерувати групові чи колективні ідеї та знайти нестандартне, креативне рішення.

Хмара слів допоможе студентам краще зрозуміти понятійно-категорійний апарат теми або розділу, повноцінно використати зорову пам'ять та зберегти інформацію на довший час, систематизувати чи переосмислити матеріал, розробити термінологічну добірку з теми чи розділу.

ІКТ дозволяють викладачам використовувати цифрові технології, такі як відео та аудіо записи, інтерактивні платформи, онлайн-курси, що забезпечують доступність навчання в будь-якому місці та часі. Викладачі можуть створювати онлайн-курси на освітніх платформах або використовувати їх частково для проведення лекційних занять. При використанні онлайн-тестування, вікторини та ігор такі курси стають більш продуктивними та інтерактивними.

Інформаційний вік характеризується тим, що люди отримують велику кількість інформації за короткий проміжок часу. Це вимагає змін у підходах до викладання та сприймання інформації. Викладачі повинні використовувати кліпові технології, що дозволяють подавати інформацію у коротких відеороликах та інших зручних форматах (фрагментарним, мозаїчним, піксельним, колажним, калейдоскопічним). Скрінкасти, відеолекції, відеоконсультації, мультимедійні презентації, відеоряди розширюють діапазон інформаційних потоків, сприяють зростанню обсягу отриманих на занятті знань, інтенсифікують сприйняття матеріалу, індивідуалізують освітній процес, роблять його динамічним. Одночасно знижується логічна обробка інформації, алгоритмізація діяльності, кількість та якість живого спілкування суб'єктів навчального процесу.

ІКТ дозволяють студентам вивчати матеріал у власному темпі та переглядати матеріали необмежену кількість разів. Також цифрові технології

дозволяють зберігати та обробляти великі обсяги інформації, що сприяє більш детальному аналізу результатів навчання.

ІКТ також допомагають покращити комунікацію та зворотний зв'язок між педагогом та студентами. Викладачі можуть використовувати електронну пошту, онлайн-чати, відеоконференції та інші інтерактивні інструменти, щоб спілкуватися зі своїми студентами та відповідати на їх запитання у будь-який час. Студенти можуть працювати в групах та ділитися своїми ідеями та досвідом.

Важливим аспектом стає емоційна оцінка студентами ідей, рішень, способів виконання завдань. Смайли, емоджі, анімації, лайки та дизлайки компенсують емоції, що можливі на аудиторних заняттях, знижують емоційну напругу, допомагають в короткий термін визначити необхідне рішення чи підхід, сприяють розвитку саморефлексії, і можливо, переглянути викладачу власний стиль педагогічного спілкування.

ІКТ також дозволяють викладачам використовувати різноманітні вправи та інструменти для розвитку критичного та творчого мислення у студентів, керування самостійною роботою та науково-дослідницькою діяльністю. Кейс-метод передбачає вирішення студентами реальних проблем, з якими стикаються на практиці за допомогою ситуацій, опису випадків та виконання вправ. Це сприяє спільному аналізу, обговоренню або виробленню оптимальних рішень та допомагає студентам, спираючись на власний досвід, формулювати висновки, застосовувати на практиці одержані знання, знаходити особистий, груповий чи колективний погляд на проблему.

Комунікативні технології, такі як відеоконференції, чати, месенджери, онлайн-екскурсії та зустрічі допомагають студентам спілкуватися та взаємодіяти з викладачами та іншими студентами незалежно від місця їх перебування. Це зменшує значення географічних обмежень та дає можливість взаємодіяти зі спеціалістами з різних населених пунктів та частин світу.

Передати навчально-науковий зміст фахової дисципліни допоможуть електронні навчально-методичні посібники, підручники та видання. Вони мають відповідати вимогам професійної підготовки майбутніх вчителів, бути систематизованими, викладеним у формі текстової, аудіо-, відео-, графічної,

музичної, фото-інформації тощо. Студенти можуть створити свою електронну книгу дисципліни для фіксації інформації протягом усього її вивчення, використовувати готовий продукт для підготовки до заліку чи екзамену.

Групові чи колективні інтернет-проекти можуть допомогти студентам розвивати навички співпраці, комунікації та взаємодопомоги. Фіксація результатів проєктної діяльності за допомогою інтерактивної дошки дозволить запрошувати інших учасників до співпраці, поширювати, експортувати та роздруковувати дошку, змінювати її тип розміщення матеріалів, очищувати від дописів.

Іншими корисними технологіями є віртуальні лабораторії, симуляційні ігри, навчальні квести та інші інтерактивні програми, що допомагають студентам засвоювати практичні навички та відчувати себе більш мобільними, дієвими, конкурентоспроможними під час майбутньої професійної діяльності.

Отже, використання інформаційно-комунікативних технологій під час викладання дисциплін педагогічного циклу має багато переваг для студентів та викладачів. Це дозволяє студентам отримувати доступ до великої кількості інформації, сприяє її ефективному сприйманню та запам'ятовуванню, дозволяє спілкуватися та взаємодіяти з викладачами та іншими студентами з будь-якого місця та дозволяє розвивати навички, необхідні для успішної педагогічної діяльності. Проте, використання технологій має й деякі недоліки, які потрібно враховувати при плануванні освітнього процесу. Одним з найбільших недоліків є можлива залежність студентів від гаджетів та Інтернету. Важливо навчити студентів здійснювати раціональне використання технологій та розвивати навички самостійної роботи з різними джерелами інформації.

Іншим недоліком може бути можливість відволікання студентів від навчального процесу, якщо викладач не зможе створити цікавий та динамічний інформаційний контент.

Крім того, використання ІКТ може бути проблемним для деяких викладачів, особливо для тих, хто не має достатньої підготовки та досвіду в роботі з комп'ютерами та Інтернетом, сучасного програмного забезпечення, відповідної методичної підготовки. Використання технологій в освітньому процесі може допомогти підвищити якість викладання дисциплін педагогічного

циклу. Проте, викладачам слід ретельно обирати технології та методи викладання, що найкраще підходять для конкретного курсу та групи студентів.

Чим більша площа використання викладачем різноманітного програмного забезпечення, інформаційно-комунікаційних технологій в межах певної дисципліни, тим більшу користь це приносить студентам, розглядаються нові альтернативні підходи до вивчення теми, підвищується якість освітнього процесу, відбувається всебічний особистісний та професійний розвиток, формуються відповідні групи компетентностей.

Список використаних джерел

1. Швачич Г. Г., Толстой В. В., Петречук Л. М., Іващенко Ю. С., Гуляєва О. А., Соболенко О. В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навчальний посібник. Дніпро : НМетАУ, 2017. 230 с.

2. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: словник. Київ : ЦП Компринт, 2019. 134 с.

РОЛЬ ТРАДИЦІЙ І ЗВИЧАЇВ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Тищенко Ольга Леонтіївна

викладач,

Черкаський фаховий коледж
харчових технологій та бізнесу,
м. Черкаси, Черкаська область

Світ українських традицій нескінченно багатий. Століттями складалася гармонійна система обрядів та вірувань, які на сучасному історичному етапі знову набувають популярності.

Народ існує, поки існує його мова, звичаї та традиції – те особливе, що вирізняє його серед інших народів. В усіх народів світу існує повір'я, що той, хто, забув звичаї своїх батьків, карається людьми й Богом.

Зроду-віку існував тісний взаємозв'язок: батьки передавали в спадок своїм дітям навички до праці й поведінки та добру пам'ять про себе; діти ж зобов'язані були дотримуватись і розвивати родовідні звичаї. Кожна родина

має дотримуватися заповітів батьків і дідів: ґрунтовно знати рідну мову, вивчати історію народу й родооводу, жити за принципами народної моралі.

Українські звичаї, традиції, обряди – це втілені в рухи й слова світовідчуття, світосприймання та взаємин між людиною та природою, між людиною і людиною. Це найдорожчий скарб, який допоміг вижити нашій нації, зберегтися у віках, розвиватися та вдосконалюватися [1, с.5-14].

Одним з найважливіших аспектів соціального формування особистості виступає передача їй певної культури.

Народ і виховання – ці два поняття взаємопов'язані, вони не можуть існувати одне без одного. Адже, так повелося в історії людства, що кожен народ від покоління до покоління передає свій суспільний та соціальний досвід, духовне багатство як спадок старшого покоління молодшому. Саме так створюється історія матеріальної і духовної культури нації, народу, формується його самосвідомість. Народ завжди виступає вихователем молодшого покоління, а виховання при цьому набуває народного характеру. Тільки народне виховання, зауважував К.Д. Ушинський, є живим органом в історичному процесі народного розвитку, таке виховання набуває надзвичайної впливової сили на формування національного характеру, національної психології людини.

Народознавчі традиції, звичаї й обряди об'єднують минуле та майбутнє народу, старші й молодші покоління, інтегрують етнічну спільність людей у високорозвинену сучасну націю. Традиції та звичаї – це своєрідні віковічні духовні устої розвитку народу, нації, які втілюють у собі кращі досягнення в ідейному, моральному, трудовому та естетичному житті. Практично прилучаючись до народознавства, молодь вбирає в себе його філософський, ідейно-моральний, психологічний і естетичний зміст, поступово стаючи невід'ємною частиною рідного народу, нації.

У світі немає жодного народу, який не мав би своїх традицій і звичаїв, що передають новим поколінням його досвід, знання й досягнення. Традиції, звичаї й обряди відіграють важливу роль у відтворенні культури і всіх сфер духовного

життя. Вони забезпечують наступність нового і старого, сприяють гармонійному розвитку суспільства й особистості. Їх існування підтримується народними масами в усіх сферах громадського життя: трудовій, соціально-політичній, сімейно-побутовій, соціально-культурній. Відповідно до особливостей різних форм і видів суспільних відносин виділяються традиції національні, інтернаціональні, патріотичні, релігійні, соціально-культурні, сімейно-побутові. Існують особливі традиції в шкільному, студентському, науковому, творчому у сільському і міському середовищі.

Джерелом українських традицій є народна педагогіка, яку не випадково називають усною традиційною фольклорною материнською школою, яка покликана формувати духовні цінності у людини.

Українська народна педагогіка традиційно охоплює такі важливі напрями виховання дітей, як трудове, моральне, інтелектуальне, фізичне й естетичне. Народ завжди турбувався про те, щоб дитина зростала здоровою фізично, засвоювала морально-етичні закони, ставала багатого духовно, оволодівала народною культурою, зростаючи палкими патріотами.

Основну мету виховання народна педагогіка вбачає в тому, щоб навчити кожного бути людиною. Навіть знання без людяності нічого не варті. «Знання без людяності – це меч у руках безумця», – кажуть у народі.

Людина, яка не знала історії свого роду вважалася безрідною. Повага і любов до свого роду, рідної землі, національних звичаїв і традицій починалася з цінування писемних пам'яток, переказів, предметів побуту, сімейних реліквій та інших матеріалів про життя пращурів. Знання свого родоводу по батьківській лінії та материнській, свого генетичного коріння - ознака цивілізованої людини.

Виховуючи студентів на традиціях, ми прагнемо сформувати у молодого покоління вірність ідеалам побудови в Україні демократичної, правової держави, горде почуття належності до українського народу, стимулювати національне пробудження, відродити громадянське сумління і національний обов'язок. Доводимо глибинний зв'язок національного з духовністю особистості, інтелектуальною зрілістю і красою. У цьому полягає мета

виховання молоді на національно-культурних традиціях українського народу [2].

Таким чином, національне виховання – це передусім виховання молоді на культурно-історичному досвіді рідного народу, в основі якого – його традиції, звичаї, обряди, ритуали, свята.

Різний і характер виховного впливу на людей звичаїв і традицій. На основі засвоєння звичаїв і проходження їх формуються прості звички, стереотипні навички поведінки, а проходження традицій сприяє формуванню не тільки складних звичок, й складних соціальних почуттів (патріотичного, інтернаціонального).

Обряди особливим чином виконують важливі соціальні функції: масового спілкування, виховну, соціально-нормативну, соціального спадкування (особливо соціально-культурного). Обряд являє собою особливий спосіб передачі новим поколінням ідей, соціальних норм, цінностей і почуттів. Ця передача здійснюється безпосередніми особистими контактами [3].

У закладах освіти можна проводити різні заняття, використовуючи різноманітні форми нетрадиційних виховних заходів, які забезпечать поступове, поетапне, послідовне формування стійкої позитивної мотивації студентів до вивчення національно-культурних традицій українського народу.

Це такі виховні заходи:

- години спілкування «Нема ціни святині дорогій», «Українські традиції в нашому житті», «Люди звичай бережуть», «Рослини-обереги», «Народні традиції здорового способу життя», «Кетяги червоної калини»;
- виховна година з елементами тренінгу «Народні свята»;
- родинне свято «Рідна хата – наша берегиня», «Ми всі українці – єдина сім'я», «Традиції та реліквії моєї родини»;
- конкурс читців «Мово моя калинова»;
- складання генеалогічного древа своїх родин «Нехай завжди квітує дерево родинне»;

- бесіди з елементами рольових ігор «Колиска роду – українська хата», «Зимові свята», «Бабусина скриня», «Мандрівка в народну гру»;
- усний журнал «Ми – українці», «Історія родини кожного з нас – літопис нашого народу»;
- гра-подорож «Мое місто Черкаси»;
- класні і родинні вогники («Уклін тобі, жінко», «Це добре слово – бабуся»);
- екскурсії тощо.

Важливим традиційним засобом національно-патріотичного виховання є вивчення символіки нашого народу. Знайомство з народними та державними символами відбувається в першому класі, яке постійно поглиблюється в ході проведення виховних годин («Національні символи України», «Наша Батьківщино», «Хліб – символ народного добра», «Український рушник», «Без верби і калини немає України»).

Таким чином, важливою умовою формування патріотичних почуттів є забезпечення засвоєння студентами знань з історії українського народу, народних та родинних традицій, обрядів, звичаїв, народного мистецтва, рідної мови, ознайомлення з кращими зразками сучасної культури, науки, мистецтва.

Слід наголосити на необхідності широкого впровадження в практику виховної роботи у навчальних закладах заходів саме на основі народних традицій та обрядів. Це необхідно тому, що в наш складний час стресів та психологічного перенапруження дитини їй необхідно час від часу це напруження якимось чином знімати, а участь у народному святі чи обряді – один з найкращих видів психологічної релаксації.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Формування у підлітків національно-культурної ідентичності у сучасних умовах: концептуальні засади. *Педагогічний вісник*. Черкаси, 2018. № 2. С. 5-14.
2. Традиції українського народного виховання. *Мала Сторінка*. URL:<http://surl.li/ghkti> (дата звернення: 10.04.2023).

3. Корж Г. В., Васильченко Р. В. Світоглядна культура: традиції та сучасність: монографія. Харків : ФОП Панов А.М., 2020. 212 с.

ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ЗДОБУВАЧА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ – ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ КАР'ЄРИ ФАХІВЦЯ

Токар Альона
здобувачка освіти,
Чумаченко Софія
здобувачка освіти,
Шахман Ольга Андріївна
завідувач навчально-виробничої практики,
Снедкова Катерина Костянтинівна
викладач,
КЗ «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв»
Харківської обласної ради,
м. Харків, Харківська область

Дослідження щодо формування у молоді професійно-практичної компетентності виявили, що студентський вік – це головний період для розвитку основних соціогенних і професійних компетенцій людини, а саме: формування професійних, світоглядних і громадських якостей майбутнього фахівця; розвиток професійних здібностей та набуття першого практичного досвіду як передумови побудови подальшої самостійної професійно успішної кар'єри. На сьогодні одним з актуальних завдань закладів фахової передвищої освіти (ФПО) стає формування професійно мобільних фахівців [2, с.65].

Педагогічний колектив коледжу прагне виховати не просто професійно компетентного фахівця, а особистість пристосовану до мінливостей ринку праці, політичних та економічних змін в державі, конкурентоспроможну особистість, здатну адаптуватися в такому складному сучасному світі. Для того, щоб майбутні фахівці галузі культури і мистецтва могли успішно, гармонійно та безконфліктно взаємодіяти в конкретному середовищі, процес розвитку здібностей, якостей та умінь відбувається в освітньому просторі коледжу систематично і планомірно. В мирний час професійно-практичний досвід

здобувачі набували в реальних умовах в процесі проходження на різних базах декількох видів практик, які віддзеркалювали специфіку кожного з напрямів підготовки: сценічне мистецтво; музичне мистецтво; хореографія; інформаційна, бібліотечна та архівна справа. Зміст та завдання програм кожної практики реалізувалися в провідних ділових організаціях, структурах різних гілок влади, культурно-мистецьких установах, закладах рекреаційного простору та індустрії дозвілля Харківщини. В період дії карантину у зв'язку з поширенням COVID-2019 та введенням режиму воєнного стану в країні з лютого 2022 року зміст та завдання програм кожної з практик було переформатовано відповідно до діючих обмежень і переведено в дистанційний формат. Але актуальною перспективою професійного формування особистості, а також її самореалізації залишився розвиток кар'єрних нахилів та набуття першого практичного досвіду вирішення будь-яких виробничих проблем.

Професійна кар'єра – це усвідомлено обраний шлях просування без зміни своєї професії, шлях до професійної вершини кар'єри, професійної самодостатності та утвердження себе в суспільстві. Слід зауважити, що кар'єра – це не завжди влада, багатство чи просування по службі, але це завжди успіх, це завжди ріст: творчий, професійний, службовий чи просто економічний – у вигляді підвищення заробітної плати [2, с.67]. У вітчизняній психології донедавна поняття «кар'єра» практично не використовувалося і мало досліджувалося. Частіше для позначення пов'язаних з ним явищ уживалися такі терміни, як «професійний життєвий шлях», «професійна діяльність», «професійне самовизначення». Сучасний стан розуміння професійної кар'єри має свої особливості. Тепер це поняття дозволяє людині осмислювати свій професійний розвиток, оцінюючи свій професійний досвід, використовувати його резерви для реалістичного розуміння власних можливостей [2, с.64]. Останнім часом украї змінилися обставини у сфері професійної зайнятості. Якщо раніше вона відрізнялася стабільністю, гарантованістю, довгою тривалістю, то тепер їй притаманні тимчасовий характер, укладання короткочасних контрактів, відсутність стабільних гарантій, непередбачуваність, самоконтроль і самостійне управління своєю кар'єрою. Впливові блогери

професійної мережі LinkedIn дискутують на тему, чи існує безперечна формула успіху, а також дають поради, щодо філософії успішного життя [5]. Але давно визначені критерії вдалої кар'єри – це задоволення життєвою ситуацією (суб'єктивний критерій) і соціальний успіх (об'єктивний критерій). Можна впевнено стверджувати, що кар'єрні досягнення людини багато в чому залежать від рівня її особистісного професійного розвитку, який базується на отриманні першого професійно-практичного досвіду у студентські роки.

Підготовка майбутніх фахівців галузі культури і мистецтва до професійної діяльності сьогодні не лише має бути практично-орієнтованою, а й наповненою змістом інноваційних технологій і методик навчання. До числа найбільш ефективних методів відноситься кейс-метод (Case study) [3, с.153]. Ця технологія являє собою синтез проблемного навчання, інформаційно-комунікативних технологій та методу проєктів.

Вперше «кейс»-метод (case-study) або метод ситуаційного навчання був застосований у 1910 р. при викладі управлінських дисциплін у Гарвардській бізнес школі. В Україні цей метод став поширюватись тільки в другій половині 90-х років ХХ ст. як пізнавальна акселерація у процесі вивчення природничих наук. Завдання, які вирішують кейси: навчання, оцінка результатів, професійні компетентності [1, с.209].

Сутність кейс-методу полягає в самостійній пізнавальній діяльності здобувачів у штучно створеному професійному середовищі, яке дає можливість поєднати теоретичну підготовку і практичні вміння, необхідні для творчої діяльності у професійній сфері. Здобувачам пропонуються ситуаційні завдання, сформовані з урахуванням специфіки обраної спеціальності, вони пов'язані з ситуаціями, що виникають у реальному житті і практичне вирішення яких є необхідним [3, с.154-155].

Для викладача кейс-метод виступає як спосіб мислення, його особлива парадигма, що дозволяє по-іншому думати і діяти, оновлювати свій творчий потенціал. Мета кейсів – детальний аналіз, а не оцінювання (особливо, завчасне оцінювання). Ціллю їх є не презентація специфічних «правильних шляхів», а допомога у набутті навичок аналізу. Основна функція кейс-методу –

навчити здобувачів вирішувати складні виробничі проблеми, які не можливо розв'язати аналітичним способом [6, с.210]. З методичної точки зору кейс вимагає спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, що запозичені з реальної практики [4]. Кейс-метод може застосовуватися як підсумковий контроль знань та практичних вмінь здобувача.

Для здобувачів навчання за допомогою кейсів сприяє розвитку самостійного мислення, уміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою; формує уміння працювати в команді, знаходити найбільш раціональне рішення поставленої проблеми; впливає на професіоналізацію здобувачів, їх дорослішання; підсилює інтерес та позитивну мотивацію по відношенню до навчання [6, с.209]. Зобов'язання здобувачів полягає в тому, щоб збагачуючи своєю творчою енергією навчальний процес, прийняти на себе частку відповідальності за його результативність і усвідомити, що викладач знаходиться в аудиторії для того, щоб допомогти, і вони мають скористатися цим у повній мірі, проте основна відповідальність за те, чому вони навчилися, лежить на них самих [1, с.209].

Відмінність кейс-методу від традиційних засобів засвоєння знань полягає у специфічному навчальному ефекті, до якого він повинен привести [4]. Метод ситуаційних вправ є інтерактивним методом практичного навчання, який дає змогу наблизити процес професійно-практичної підготовки здобувачів до реальної практичної діяльності фахівців [3, с.158]. І сьогодні, в умовах зруйнованої системи закладів клубного типу і вимушеного тотального переходу на дистанційний формат здобуття освіти, активне впровадження навчальних кейсів у практику формування майбутніх професійно мобільних фахівців, є досить актуальним завданням закладів ФПО.

Список використаних джерел

1. Гордійчук Г. Використання «кейс» - методу як засобу забезпечення професійної спрямованості викладання загальноосвітніх предметів у ПТНЗ. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці

фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць / редкол.: І. А. Зазюн (голова) та ін. Київ; Вінниця, 2004. Вип. 4. С. 209-215.

2. Долгих Л. Кар'єрні домагання як суб'єктивний механізм професійної самореалізації. *Соціальна психологія : укр. наук. журнал*. Київ, 2005. № 2. С. 64-71. URL: <https://soc/univ.kiev.ua>library>k> (дата звернення: 09.04.2023).

3. Козак Л. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітологічний дискурс : наук. електрон. видання*. Київ, 2015. №3(11). С. 153-162. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12809/1/Kozak_L_OD_3\(11\).pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12809/1/Kozak_L_OD_3(11).pdf) (дата звернення: 09.04.2023).

4. Сікорська С. Використання методу кейс-стаді і його місце в системі інноваційних технологій в навчальному процесі. Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД : матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 2013. Ч. 2. С.190-192. URL: <https://bit.ly/3hhuqQa> (дата звернення: 09.04.2023).

5. Чи існує чарівна формула успіху? BBC News Україна: офіц. вебсайт. URL: <https://bbc.in/2NFeuCf> (дата звернення: 09.04.2023).

6. Швардак М. Кейс-метод у професійній підготовці майбутніх учителів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. Випуск 33. 209 с.209-211. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11565/1/pdf> (дата звернення: 09.04.2023).

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Толонко Ольга Олександрівна
завідувач практики (навчальної, виробничої),
викладач,
КЗ «Одеський педагогічний фаховий коледж»,
м. Одеса, Одеська область

Навчальна практика є першим етапом практичної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти до професійної діяльності, на якому закладаються

основи практичних умінь і навичок, відбувається формування професійних якостей особистості майбутнього вихователя. Практика проводиться під час вивчення основних дисциплін психолого-педагогічного циклу в межах освітнього процесу у звільненій від аудиторних занять час і носить більшою мірою не методичний, а дослідницький характер та спрямована на підготовку майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти як професійно компетентного фахівця. Навчальна практика проходить у закладах дошкільної освіти і сприяє інтегруванню теоретичних знань з психолого-педагогічних дисциплін у єдину систему професійних знань і вмінь, опанування сучасних методів і форм організації освітнього процесу, оскільки під час проходження такої практики здобувачі освіти беруть участь в основних видах діяльності вихователя зазначеної установи.

Навчальна практика «Введення в спеціальність» – перша практика здобувачів освіти. Її мета полягає в оволодіння здобувачами фахової передвищої освіти сучасними методами, формами освітньої роботи в дошкільному закладі, формування в них професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах, виховання інтересу до професії, любові до дітей, вивчати і використовувати передовий та новаторський педагогічний досвід.

У зв'язку із введеним в Україні воєнним станом через військову агресію Російської Федерації проти України з 24 лютого 2022 року для забезпечення безперервності освітнього процесу, здобувачі освіти проходять навчальну практику в дистанційному режимі, на базі КЗ «ОПФК».

Дистанційна форма проведення практик під час обставин, які унеможливають відвідування студентами-практикантами закладів дошкільної освіти, проводиться шляхом взаємодії між суб'єктами дистанційного проходження практики (здобувачами ЗФПО) та керівниками практики.

Практичне навчання здобувачів освіти в умовах воєнного стану у КЗ «ОПФК», здійснюється відповідно до Положення про організацію практичного навчання під час дії правового режиму воєнного стану, навчальних планів, графіку освітнього процесу, наскрізних програм із практичного навчання,

робочих навчальних програм із практичного навчання та індивідуальних завдань для здобувачів освіти на період проходження навчальної практики «Введення в спеціальність».

В умовах воєнного стану, для забезпечення безперервності освітнього процесу, здобувачі фахової передвищої освіти проходять навчальну практику в дистанційному режимі, базою навчальної практики виступає КЗ «ОПФК», освітні платформи Департамент освіти та науки Одеської міської ради – відео заняття в закладах дошкільної освіти (<https://osvita-omr.gov.ua/https-osvita-omr.gov.ua-diiialnist-napriamky-roboty-ikt-dystantsiina-osvita-doshkilni-zanyattya/>) та платформа YouTube. У рамках дистанційного режиму роботи офіційними є канали зв'язку зі студентами та керівниками практики: Viber, Telegram, Google Meet, електронна пошта тощо.

Для організації дистанційної форми практичного навчання завідувач практики разом з методистами розробляє робочу програму практики відповідно до Наскрізної програми практики з урахуванням особливостей форми проходження практики, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації, а також методичні рекомендації, що містять алгоритм виконання практичних завдань та супроводжуються відеоматеріалами або посиланнями на них.

Зміст практики в умовах дистанційного навчання:

1 тиждень: 1. Установча конференція.

2 тиждень: 1. Ознайомлення з типами ЗДО: дитячий заклад з вадами зору, дитячий заклад з проявами туберкульозної інфекції, психоневрологічний диспансер, дитячий заклад зі змішаними групами. 2. Ознайомлення з організацією роботи ЗДО: приміщення, обладнання, особливості режиму роботи, функцією педагогічної ради. 3. Оформлення щоденника.

3 тиждень: 1. Спостереження та аналіз проведення одного робочого дня вихователя (посилання: https://www.youtube.com/watch?v=S51WsP_DBS0). 2. Спостереження і аналіз проведення ранкової гімнастики (посилання: https://www.youtube.com/watch?v=3IR4_OTztMw). 3. Розробка ранкової гімнастики.

4 тиждень: 1. Проведення ранкової гімнастики. 2. Спостереження за проведенням розвиваючих ігор та їх аналіз (посилання: https://www.youtube.com/watch?v=qul7-E-5_kI, <https://www.youtube.com/watch?v=xoLeyQDXUw0>). 3. Розробка розвиваючої гри (1 гра).

5 тиждень: 1. Проведення розвиваючої гри. 2. Спостереження і аналіз прогулянки (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=jYM6cIYS1zI>). 3. Розробка 1 рухливої гри на прогулянці, 1 – в групі.

6 тиждень: 1. Проведення рухливої гри. 2. Спостереження за проведенням пальчикової гімнастики (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=CedFrsXsGsk>, <https://www.youtube.com/watch?v=PtTEQEZGwuw>). 3. Розробка пальчикової гімнастики

7 тиждень: 1. Спостереження та аналіз проведеного заняття з ознайомлення дітей з природою (посилання: https://www.youtube.com/watch?v=-0D_y57O0x4). 2. Підготовка наочності до заняття з ознайомлення дітей з природою. 3. Спостереження за проведенням вихователем навчання дітей догляду за кімнатними рослинами (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=c4KOXkT53Wk>).

8 тиждень: 1. Проведення пальчикової гімнастики. 2. Спостереження та аналіз проведення вправ для мовного дихання (посилання https://www.youtube.com/watch?v=ALY_QQIU7TY). 3. Розробка 1 вправи для мовного дихання.

9 тиждень: 1. Проведення вправи для мовного дихання. 2. Спостереження та аналіз проведеної гімнастики пробудження. (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=mMyOLMJAGVc>). 3. Розробка 1 гімнастики пробудження.

10 тиждень: 1. Проведення гімнастики пробудження. 2. Спостереження та аналіз проведення лялькового театру (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=sB4jW1CXRII>). 3. Підбір ілюстрації до знайомих казок, оповідань.

11 тиждень: 1. Спостереження та аналіз проведеного заняття з розвитку мовлення та навчання грамоти (посилання: https://www.youtube.com/watch?v=f0_NhQYTzU8). 2. Підготовка наочності до заняття з розвитку мовлення та навчання грамоти.

12 тиждень: 1. Спостереження та аналіз проведеного заняття з формування елементарних математичних уявлень (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=Gr62E5S9eHQ>). 2. Підготовка наочності до заняття з формування елементарних математичних уявлень.

13 тиждень: 1. Спостереження та аналіз проведеного заняття з фізичного розвитку (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=TaocsagMuPk>). 2. Розробка 1 вправи до заняття з фізичного розвитку.

14 тиждень: 1. Спостереження та аналіз проведеної гри для інклюзивної групи (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=n-IyAZLC1HQ>). 2. Спостереження та аналіз проведеного практичним психологом заняття (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=mgoTfgWld3M&list=LLnOaLBMSLewX8sCJSn-NJPg&index=16>).

15 тиждень: 1. Спостереження за проведенням гімнастики для очей (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=szHAKyKdhco>). 2. Розробка гімнастики для очей (2 вправи).

16 тиждень: 1. Проведення гімнастики для очей. 2. Спостереження та аналіз проведеного заняття з образотворчої діяльності (ліплення) (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=qkqs-fbumj0>). 3. Підготовка наочності до заняття з образотворчої діяльності.

17 тиждень: 1. Спостереження та аналіз проведеного музичного заняття (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=1KACXK91nvE>). 2. Підготовка наочності до заняття з музичного мистецтва.

18 тиждень: 1. Підготовка до заключної конференції. 2. Залік.

Контроль роботи здобувачів фахової передвищої освіти під час проходження ними навчальної практики відбувається кожного тижня в день

практики. Після закінчення терміну проходження практики практиканти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Організація якісного практичного навчання у дистанційній формі в умовах воєнного стану – складний і надважкий процес. Але завдяки сучасним технологіям, ресурсам освітньої платформи, платформі Google Meet нам все ж таки вдалося максимально наблизити процес проходження практики «Введення в спеціальність» до умов освітнього процесу у закладах дошкільної освіти та досягти позитивних результатів.

Список використаних джерел

1. Бочелюк О. І., Романюк Т. В. Організація освітнього процесу в різновіковій групі дошкільного навчального закладу. Х. : Вид-во «Ранок», 2015. 192 с.
2. Відео заняття в закладах дошкільної освіти. URL: <https://osvita-omr.gov.ua/https-osvita-omr-gov-ua-diialnist-napriamky-roboty-ikt-dystantsiina-osvita-doshkilni-zanyattya/> (дата звернення: 11.04.2023).
3. Швайка Л. А. Методична робота в ДНЗ. Х. : Вид. група «Основа», 2017. 304 с.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ

Тудейбич Ольга Миколаївна

викладач української мови та літератури,

ВСП «Фаховий коледж промислової

автоматики та інформаційних технологій

Одеського національного технологічного університету»,

м. Одеса, Одеська область

У кінці ХХ – на початку ХХІ століття людство вступило в нову епоху свого розвитку. З'явилося нове поняття «інформаційне суспільство» як історична фаза розвитку цивілізації, коли життя та діяльність людини насамперед пов'язані зі створенням, переробкою та використанням інформації. Формування суспільного устрою нового типу – інформаційного суспільства – висуває інформацію та знання на перший план. Щоб успішно діяти в

інформаційному суспільстві в умовах новітніх технологій виробництва і посилення конкуренції на ринку праці, людина повинна вміти постійно використовувати все нові й нові технології під час розв'язання професійних завдань, що стоять перед нею. Зміни в сфері фахової передвищої освіти, як і процеси, що відбуваються у сфері вищої освіти, нерозривно пов'язані із соціально-політичним й економічним життям світового співтовариства. Осучаснення змісту понять, пов'язаних з інформаційними технологіями, здійснюється неперервно в контексті швидкозмінного розвитку інформаційних технологій та положень інформаційної парадигми соціально-економічного розвитку суспільства.

У фаховій освіті реалізовані певні реформи, які вже поліпшують якість освіти, зберігають кращі зі старих методів, даючи в той же час дорогу новим технологіям. Різні компанії та організації шукають сьогодні у випускників закладів фахової передвищої освіти ті якості, які можуть бути сформовані у процесі спілкування того, хто навчає, і того, хто навчається, а саме вміння:

- орієнтуватися в мінливих життєвих ситуаціях, самостійно здобувати необхідні знання, застосовувати їх на практиці для вирішення різноманітних проблем, щоб протягом життя мати можливість знайти в ньому своє місце;
- самостійно критично мислити, бачити проблеми і шукати шляхи раціонального їх вирішення, використовуючи сучасні технології; чітко усвідомлювати, де і яким чином знання можуть бути застосовані;
- бути здатними генерувати нові ідеї, творчо мислити;
- грамотно працювати з інформацією (збирати необхідні для вирішення певної проблеми факти, аналізувати їх, робити необхідні узагальнення, зіставлення з аналогічними або альтернативними варіантами, встановлювати статистичні та логічні закономірності, робити аргументовані висновки, застосовувати отриманий досвід для виявлення і вирішення нових проблем);
- бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах, уміти працювати спільно в різних галузях, запобігаючи або вміло виходячи з будь-яких конфліктних ситуацій;

- самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня;

- потрібні знання глобального навколишнього середовища та культурних особливостей, що необхідно для роботи в умовах всесвітнього розподілу праці.

При традиційному підході до освіти досить важко виховати особистість, яка відповідає цим вимогам. Для студентів інформаційні технології перетворюються на щоденний інструмент навчання, для викладачів - на засіб розроблення навчальних планів, проведення практичних занять, а для адміністраторів - на джерело безперервного вдосконалення організації закладу освіти. В основу формування інформаційної культури нового суспільства повинна бути покладена ідея комп'ютерної підтримки кожної дисципліни.

Концепція інформатизації фахової освіти передбачає комплексний підхід до створення інформаційного середовища навчання, що повинно інтегрувати в традиційні та нові інформаційні технології, які відповідають сучасним вимогам освіти. Досвід упровадження в освітній процес засобів інформаційних технологій показує, що ефективно розв'язувати завдання, які поставлені перед професійною освітою, можна на основі широкого застосування зазначених засобів у навчальних закладах усіх профілів і рівнів акредитації. Такий підхід відповідає сучасному технологічному рівню суспільства, враховує тенденції щодо подальшої інтелектуалізації праці людини, готує майбутнього спеціаліста до конкуренції на ринку праці в умовах інформаційного суспільства.

Застосування інформаційних технологій надає можливість інтенсифікувати процес передавання студентам безперервно зростаючого обсягу загальнонаукової, загально-технічної та спеціальної інформації, тобто інформатизація освіти є ключовою умовою успішного розвитку процесу інформатизації суспільства і потребує пильної уваги. Бурхливий розвиток інформаційних технологій сприяв розвитку і поширенню неперервного навчання, привів до скорочення аудиторних занять за рахунок самоосвіти та дистанційного навчання, що сприяє розкриттю особистісних якостей людини, збереженню та розвитку індивідуальних можливостей тих, кого навчають;

формуванню у студентів пізнавальних інтересів, прагнення до самовдосконалення; забезпечення комплексності вивчення явищ дійсності, нерозривності взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками та мистецтвом; постійного відновлення освіти, форм і методів процесу навчання і виховання. Знання в прямому розумінні цього слова можливі лише за наявності двох умов: достатності інформації та розуміння її змісту.

Але, незважаючи на певні позитивні аспекти інформатизації освіти, хотілося би відмітити і недоліки, як то:

1. Надмірна залежність від технологій: Використання технологій може призвести до того, що студенти та викладачі стають залежними від комп'ютерів та інших пристроїв, що може негативно позначитися на їхній здатності працювати в офлайн-режимі.

2. Зниження рівня міжособистісної комунікації: Використання технологій може зменшити кількість прямих контактів між здобувачами освіти та викладачами, що може негативно позначитися на якості міжособистісної комунікації.

3. Інформатизація може призвести до того, що роль викладача зменшиться, оскільки деякі функції можуть бути здійснені автоматично. Це може призвести до зменшення мотивації викладачів та зниження рівня їхньої кваліфікації.

4. Ризик зловживанням даними: Збір та обробка персональних даних може призвести до зловживання цими даними, що може позначитися на приватності та безпеці як студентів, так і викладачів.

5. Високі витрати на обладнання та програмне забезпечення: Інформатизація освіти вимагає великих витрат на обладнання та програмне забезпечення, що може бути фінансово важким для більшості установ освіти.

Отже, інформатизація освіти має як переваги, так і недоліки. Важливо враховувати ці аспекти та використовувати технології розумно та з обережністю, щоб забезпечити якісну та безпечну освіту для всіх учасників навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Ковжога С. О., Полежаєв А. М., Тузіков С. А. Сучасні освітні технології та методи їх використання в навчальному процесі. URL: <http://surl.li/buwqq> (дата звернення: 15.04.2023).

2. Торубара О. М. Застосування новітніх інформаційних технологій в навчальному процесі вищих навчальних закладів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*, 2013. Вип. 108.2 URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuP_2013_2_108_20.pdf (дата звернення: 15.04.2023).

МОЖЛИВОСТІ СЕРВІСІВ MICROSOFT 365 A1 В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Федорович Іванна Сергіївна

майстер виробничого навчання,

ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти»,

м. Деражня, Хмельницька область

В наш час перед системою професійної освіти постає завдання підготовки фахівців, які вміють творчо мислити, володіють дослідницькими вміннями і навичками, здатні орієнтуватися в просторі наукової інформації і сучасних інформаційних технологіях. Роботодавці сьогодні потребують не просто робітників чи фахівців, а висококваліфікованих працівників, які володіють сучасними технологіями, технікою та обладнанням. І завдання кожного навчального закладу - зреагувати на швидкі темпи інформатизації, через впровадження в навчальний процес сучасних освітніх сервісів.

Кожна велика зміна в сфері інформаційних технологій відбувається один раз на 10–15 років. Зараз маємо одну з таких змін, коли все програмне забезпечення цілком переноситься до глобальної мережі Інтернет.

Хмарні технології одні з основних трендів в світі протягом останніх років. Їх популярність пов'язана з бурхливим розвитком Інтернету та цифрових технологій.

Дзюбенко А.А. визначає інформаційні комунікаційні технології навчання як сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів та новаторських методів їхнього застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації освітнього процесу [1, с. 47].

За оцінками світових компаній, хмарні технології будуть визначати розвиток інформатизації в найближчі 5–8 років і 80% зростання світового ринку буде припадати саме на частку «хмар». Мотивами для особистої модернізації викладача повинно стати бажання оволодіти новими методами навчання і підвищити свої знання в інформаційних технологіях, розвиватися заради себе і наступних поколінь [2, с. 67].

На сьогодні існує два лідери у наданні безкоштовних хмарних сервісів для освіти: Google з пакетом хмарних послуг G Suite for Education і Microsoft з пакетом Microsoft 365 A1.

Саме на них варто орієнтуватися в першу чергу, оскільки надійність, довговічність, безпечність збереження даних у цих корпорацій значно вища, ніж у будь-яких інших компаній.

Microsoft 365 A1 – це набір знайомих і сучасних інструментів, які дають змогу викладачам, майстрам виробничого навчання, здобувачам освіти покращити спілкування та співпрацю й досягти кращих результатів [3]. Переваги використання Microsoft 365 A1 чималі (рис 1).

Після отримання доступу до сервісів навчальний заклад отримує:

1. Максимальну кількість користувачів – без обмежень.
2. Онлайн версія Office.
3. Зберігання та спільне використання файлів (по 1 Тб простору на користувача).
4. Електронна пошта бізнес-класу та календар.
5. Необмежені мережеві наради, обмін миттєвими повідомленнями, веб-конференції у форматі HD.

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ MICROSOFT 365 A1

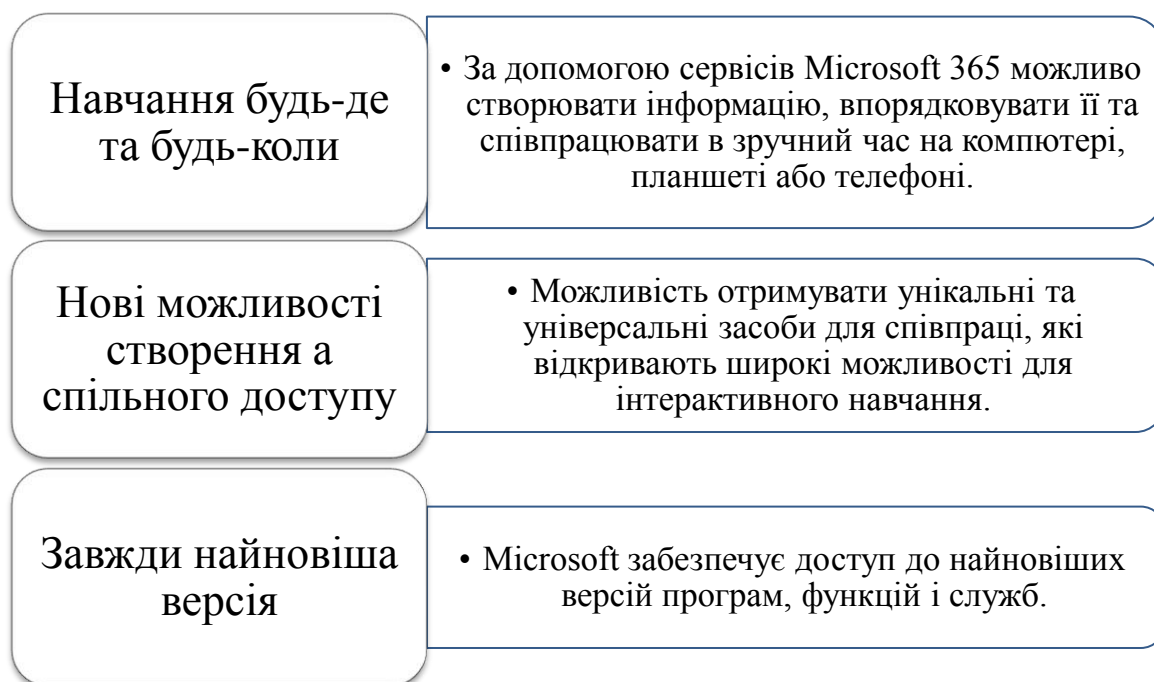

Рисунок 1 – Переваги використання Microsoft 365 A1 у освіті

Особливості використання сервісів Microsoft 365 A1

У Microsoft 365 існує кілька додаткових можливостей роботи з поштою: показати приховану копію листа, перевірити імена, встановити важливість, відформатувати текст за потребою і т. д.

Важливою для роботи є структура папок електронної пошти. У роботі студента електронна скринька використовується як сховище відгуків викладача на домашні або самостійні чи практичні роботи. Тому важливим є формування вмісту скриньки, а саме: створення папок викладачів (по предметах) або груп.

Робота з Календарем здійснюється у вікні браузера через веб-інтерфейс, а всі дані зберігаються на сервері Майкрософт, тому отримати доступ до розкладу можна з будь-якого комп'ютера, підключеного до мережі Інтернету.

Сервіс OneDrive дозволяє зберігати до 1 ТБ різноманітних документів, представлених за допомогою стандартних програм Office (Word, Excel, PowerPoint, Forms, OneNote) та звичайних папок для зберігання документів. Для різноманітних зображень надається можливість перегляду у формі ескізів чи

слайдів. Для всіх папок і файлів можна визначати рівень доступу – від виключно персонального до публічного [4].

Також за допомогою сервісів Microsoft 365 є можливість створювати онлайн документи різного формату: Windows, Excel, PowerPoint, Microsoft Teams.

Microsoft Teams – це частина Microsoft 365, і вона була розроблена для того, щоб надати можливість користувачам, спілкуватися і розміщувати інформацію одночасно в одному зручному інтерфейсі. Щоб організувати групове навчання на завданнях потрібно створити групу (команду). Microsoft Teams дає можливість вибрати тип команди «Класи», призначити ім'я групи, тощо. Додати користувачів: студентів у вкладці «Учні» і викладачів у вкладці «Викладачі».

Викладач може створити завдання у відповідній вкладці і додати методичні вказівки, де описаний хід виконання завдання, призначити дату і час виконання завдання, увімкнути перемикач пізньої здачі завдання та визначити бали.

Якщо всі поля завдання заповнені, прикріплені файли завдань і встановлені необхідні параметри, то воно стає доступним студентам у вкладці «Завдання». Студенти отримують попереджувальні повідомлення в меню «Розмови» Microsoft Teams із зазначенням переліку завдань, а також завдання відображаються в каналі «Загальний» команди (групи).

У цілому, робота в групі засобами MS Teams при правильній організації стає більш активною і ефективною. Здобувач освіти доповнює свої можливості в навчанні переглядом обговорення (питань) з допомогою навчальних ресурсів і, відповідно, сам може взяти активну участь в обговоренні та отримати відповіді на свої питання як від викладача, так і від інших членів групи.

Отже, Microsoft Office 365 для освіти є найбільш потужним інструментом співпраці між здобувачами освіти та викладачами. Microsoft Teams та інші рішення Microsoft у вільному Office 365 A1, призначені для навчання, дають змогу учнівській молоді вільно та віддалено навчатися. Матеріали та завдання

можна спільно опрацьовувати в Інтернеті, працювати з віддаленими миттєвими повідомленнями, що дає змогу як груповій, так і окремій роботі. Microsoft Office 365 A1- це базовий, безкоштовний план обслуговування, який включає в себе набір сучасних інструментів хмарного зв'язку та співпраці, доступний в будь-який час, будь-де, з будь-якого пристрою [5]. Офіс 365 спрощує роботу в закладі освіти та дає змогу проведення уроків з використанням інноваційних методів викладання.

Список використаних джерел

1. Дослідження компанії: веб-сайт. URL : <https://www.accenture.com/us-en/> (дата звернення: 22.03.2023).
2. Касьян С. П. Сервіси Microsoft 365 для освіти С.П.Касьян//Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти: зб. наук. праць матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 червня 2020 р.), м. Київ, Національний авіаційний університет / наук. ред. Н.П. Муранова. К. : НАУ, 2020. С. 58-61.
3. Гладкова В. М., Панченко А. Г., Панченко Г. В. Використання сервісів Google в управлінні закладом середньої освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*, 2017. № 3. С. 337-344.
4. Microsoft Україна: офіц. вебсайт. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/education/> (дата звернення: 11.04.2023).

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ЗВО

Химан Галина Петрівна

аспірантка кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка,
м. Глухів, Сумська область

Одним із пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку вищої освіти, як визначено в Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні, є підготовка кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного

розвитку, освоєння і впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці.

Розв'язати ці складні завдання може лише нова генерація викладачів-професіоналів, покликаних розвивати професійні здібності, виявляти таланти, формувати особистість кожного студента як майбутнього фахівця з вищою освітою. Високий рівень наукової компетентності в поєднанні з педагогічною майстерністю і психологічною культурою викладачів, впровадження здобутків психологічної науки в педагогічну практику – реальна передумова підвищення ефективності освітнього процесу у вищій школі, реалізації принципів демократизації і гуманізації вищої освіти.

На XVIII Міжнародному психологічному конгресі Ж. Піаже зазначив, що «...психологія посідає центральне місце не лише як продукт усіх інших наук, а також як можливе джерело пояснення їхнього формування і розвитку» [3,с.8]. Психологія в своїй основі розглядає загально-психологічні закономірності й механізми освітньої діяльності у ЗВО, яка охоплює навчання і виховання майбутнього фахівця .

Випускник ЗВО повинен відповідати не тільки професійним вимогам, а й мати певні особистісні якості. Сьогодні основним завданням будь-якого закладу вищої освіти України є підготовка фахівця, який буде як професіоналом у своїй справі, так і особистістю, яка вміє працювати в команді, нести відповідальність за свої дії, володіти емоційним інтелектом тощо.

Професія психолога вимагає особливої підготовки, оскільки його діяльність передбачає, передусім, не просто роботу з людьми, а й з їхнім внутрішнім світом – особливостями психіки. Тому сучасна освіта повинна приділяти особливу увагу підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі психології.

Підготовка майбутніх психологів принципово нового формату регламентована Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепцією «Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи» (2016 р.), Законом України «Про освіту» (2017 р.), Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки (2020 р.) тощо.

Питання професійної підготовки майбутніх психологів у своїх роботах вивчали О. Бондаренко, Н. Пряжніков, В. Панок, В. Семеченко, С. Максименко, В. Сагарда, Н. Чепелева, А. Руденко, Я. Чаплак, І. Дубровіна та ін.

Як відомо, метою гуманітарної освіти є не лише передача студенту сукупності професійних знань, умінь та навичок у певній сфері, а й розвиток світогляду, ерудованості, міждисциплінарного чуття, здатності до індивідуальних креативних рішень та підходів, до самонавчання та саморозвитку, а також формування професійних, гуманістичних цінностей, що визначають основу професійної підготовки студента. Тому, на наш погляд, професійну підготовку майбутніх психологів необхідно здійснювати в двох напрямках: перший – організація навчально-професійної діяльності (ефективне опанування психологічних дисциплін, засвоєння навичок самостійної навчальної роботи, успішне проходження практики з усіх видів професійної діяльності психолога); другий – формування особистості самого психолога, визначення й усвідомлення його професійних інтересів. Професійна освіта вимагає такої організації діяльності студентів, в якій їхня підготовка полягає не лише у формуванні теоретичного мислення, а й виробленні низки компетентностей і професійної готовності, спрямованих на швидку адаптацію до виконання складних професійних задач, безперервне фахове й особистісне зростання.

Процес навчання у вищій школі передбачає наявність теоретичних та практичних занять, які поділяються на два види: аудиторні та самостійні. До основних видів аудиторних занять належать лекційні, практичні заняття, лабораторні роботи, консультації. До самостійної роботи студентів входять читання літератури, підготовка до семінарів та практичних занять, підготовка рефератів, курсових та дипломних робіт, розроблення проєктів.

О. Кокун вважає, що поняття самостійної роботи обов'язково співвідноситься організаційною роллю викладача, що передбачає не лише постановку завдань студентам, а й професійно підвищення їхньої мотивації, надання допомоги щодо напрямів роботи, вибору найефективніших методів, і, навіть, під час аналізу досягнутих результатів. Таким чином, керівництво з боку

викладача має поступово заміщуватися самокерівництвом, самоконтролем та самоорганізацією з боку студента [1]. Оволодіння студентами навичками самостійної навчальної роботи необхідне для майбутньої професійної діяльності психолога. Сучасні вимоги до психолога-професіонала передбачають постійну самоосвіту, що сприяє успішній професійній діяльності.

В. Панок у своїх наукових дослідженнях виділив такі напрямки професійної підготовки фахівців: 1) формування та розвиток професійних умінь і навичок; 2) формування позиції, спрямованості, професійної мотивації, ставлення до професії; 3) формування професійних і особистісних якостей, що сприяють успішній професійній діяльності. Учений також запропонував авторську трирівневу модель професійної підготовки майбутніх психологів:

– перший рівень складається із загальногуманітарних та загальнотеоретичних дисциплін, які необхідно викладати із застосуванням класичних форм лекційних та семінарських занять. Необхідно– застосовувати так званий «випадковий» підхід з використанням художніх ілюстрацій, прикладів з книг тощо.

– другий рівень характеризується вивченням теоретичних і методичних засад, а також спрямований на вивчення різних напрямків в психології. Для студентів це необхідний процес: завдяки йому, майбутнім психологам легше вибрати такий напрямок в психологічній науці, який найбільш привертає увагу, а також синтезувати свої знання, вміння та навички в єдине для того, щоб розвиватися як професіонал. Сприяє розвитку професійних навичок також підготовка звітів з практики.

– третій рівень – це види психологічної практики, в процесі яких студенти оволодівають спеціальними методиками і технологіями професійного спрямування [2, с.137-138].

В. Семиченко пропонує розглядати професійну підготовку фахівців в трьох аспектах:

- 1) певна мета і кінцевий результат навчання в ЗВО;
- 2) процес, завдяки якому відбувається становлення студента як професіонала;

3) особливості залучення студента в навчально-виховний процес [4, с.48].

Отже, повноцінне навчання майбутніх фахівців в галузі психології доцільно здійснювати за трьома напрямками: науковим, теоретичним та практичним. Їх поетапне впровадження в освітній процес у підсумку забезпечить повноцінну підготовку майбутніх психологів до професійної діяльності.

Перспективою подальшого дослідження є пошук і впровадження нових підходів, ефективних моделей професійно-особистісної підготовки майбутніх психологів, удосконалення методів і технологій навчання у ЗВО.

Список використаних джерел

1. Коkun О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. Агенство», 2012. 200 с.

2. Панок В. Професійне становлення практичних психологів: досвід і перспективи. // Психологія і суспільство. 2013. № 3. – С. 135-141

3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Київ: «Каравела», 2008. С.8.

STEM – ОСВІТА: ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ПЛАТФОРМИ PADLET НА УРОКАХ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Хмелевська Аліна Олександрівна

викладач фізики і астрономії,

ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний
центр професійної освіти Харківської області»,
м. Мерефа, Харківська область

Яким має бути викладач XXI століття? Сучасний успішний педагог, на думку учнів та їх батьків – це цілеспрямована людина, яка постійно навчається, поважає та цінує учнів, слідкує за інноваціями, володіє сучасними педагогічними технологіями, методами, методиками та прийомами. А ще це людина, яка на «ти» з інформаційними технологіями: веде свій блог та спілкується он-лайн з батьками, учнями та колегами; використовує сучасні

інноваційні технології при поясненні нового матеріалу, проведенні опитувань тощо; підвищує свій професіоналізм дистанційно. Використання сучасних інноваційних технологій на уроках, в свою чергу, сприяє формуванню в учнів навичок XXI століття: вони навчаються працювати в команді, гнучко мислити, ефективно використовувати інформаційні технології, адаптуватись, бути лідерами.

Разом з тим, сьогодні одними із найбільших викликів освіти є зниження зацікавленості учнів до предметів природничо-математичного циклу з одного боку, та відсутністю фахівців високотехнологічних галузей, з іншого.

Зміни, що відбулися у світі та Україні, зумовили глобальну інформатизацію освітнього процесу в навчальних закладах. Особливо події 24 лютого 2022 року привернули увагу всього суспільства до технологій дистанційного навчання. Одним із пріоритетів сьогодення є створення єдиного освітнього середовища та платформатизоване навчання, що розглядається як одна з умов досягнення нової якості освіти.

Що робити, аби мотивувати учнів до вивчення природничо-математичних дисциплін в онлайн-режимі та одночасно бути сучасним та успішним фахівцем?

Одним із способів вирішення поставлених задач є інтеграція навчальних предметів та впровадження STEM-освіти.

Як відомо, акронім STEM (від англ. Science – природничі науки, Technology – технології, Engineering – інженерія, проектування, дизайн, Mathematics – математика) визначає характерні риси відповідної дидактики, сутність якої виявляється у поєднанні міждисциплінарних практико орієнтованих підходів до вивчення природничо-математичних наук.

Впроваджувати STEM можна наступними шляхами: дидактичні ігри, інтегровані уроки, дослідницькі проекти, факультативи, гуртки, залучення до наукових конкурсів.

Очевидно, що в XXI столітті неможливо впроваджувати STEAM-навчання без використання інформаційно-комунікаційних технологій –

комп'ютерів чи планшетів (смартфонів) із встановленими на них програмами для проведення досліджень та обробки їх результатів; інтернет-ресурсів; цифрові лабораторії, які допомагають учням виконувати навчальні та наукові дослідження з фізики, біології, хімії чи природознавства, а також проводити математичну обробку їх результатів в онлайн-режимі.

А щоб організувати спільну діяльність учнів та вдосконалити ефективність навчального процесу під час дистанційного навчання саме доцільно використовувати сучасні онлайн-платформи.

Термін «платформа» почали застосовувати до навчання не так давно, а саме після виникнення інтернет-технології у сфері освіти. В Європі вже з кінця 80-х років застосовували різні платформи підтримки дистанційного навчання. Наприклад, у Франції для розробки та впровадження дистанційного навчання, використовували певну платформу, яка дає можливість інтегрувати та розповсюджувати онлайн-освіту (Балюк та ін., 2018). Зараз дистанційне навчання та різноманітні платформи активно поширюються як специфічна форма інформаційно-освітнього простору. Таке навчання визначається як індивідуалізований процес передачі й засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, що створено на основі сучасних психолого педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

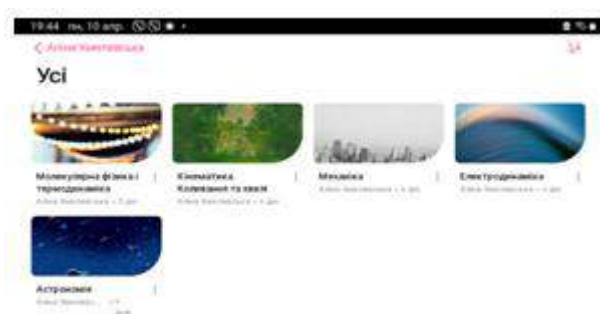
Аналізуючи останні дослідження і публікації, з метою удосконалення навчального процесу, я зупинилася на використанні інтерактивної платформи ***Padlet*** у вивченні природничо-математичних дисциплін, бо це невід'ємна частина освітнього процесу.

Платформа дозволяє викладачу правильно організувати освітній процес, а учням – успішно засвоїти необхідні знання з природничих наук, розвивати творчі та інтелектуальні здібності, привчати до самоосвіти.

Інтерактивні інструменти для спільної роботи

6. Інтерактивні аркуші, плакати, дошки? робочі блокноти (Обрати можна декілька варіантів)		
Кількість опитуваних, які обрали декілька варіантів відповідей	Відсоток опитаних	
Liveworksheets	42	19,6%
WIZERME	12	5,6%
Teacher Made	6	2,8%
Blendspace	1	0,5%
Classkick	18	8,4%
ThingLink	15	7,0%
Genial.ly	13	6,1%
Glosster	3	1,4%
Jamboard	129	60,3%
Lino	9	4,2%
Padlet	102	47,7%
Miro.com	9	4,2%
IDro	6	2,8%
OneXote	66	30,8%

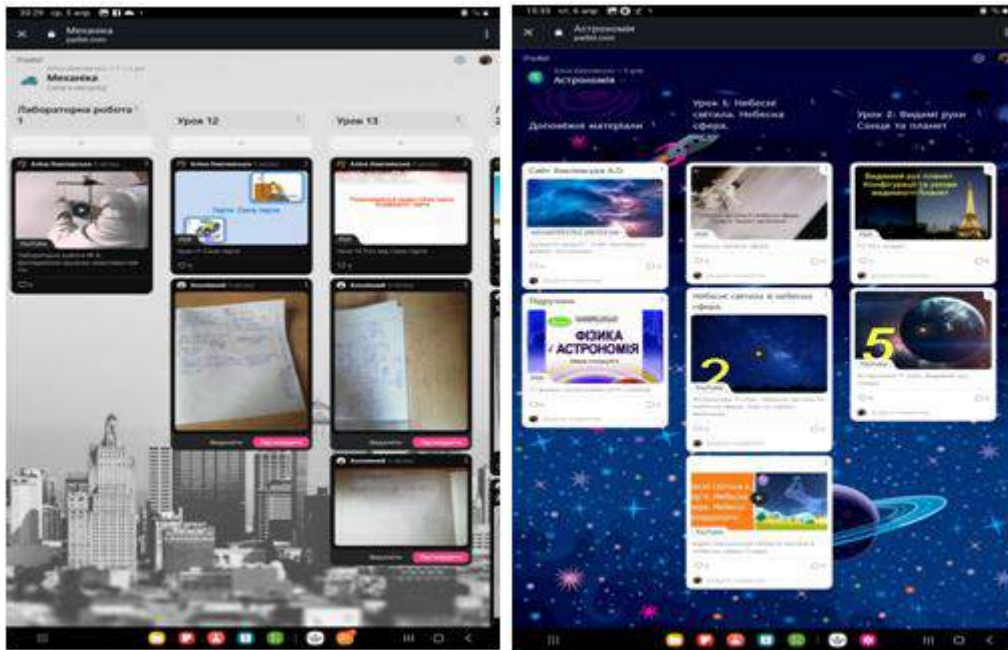
Інтерактивна платформа *Padlet* була створена для спілкування великої кількості людей над одним проєктом та систематизації інформації.

Веб-сервіс створили для ефективної роботи бізнес-компаній. А зараз його активно використовують освітяни для проведення онлайн-уроків та організації освітнього процесу. І не дарма!

Можливості платформи *Padlet*:

- оформлення інтерактивної дошки із заповненням її відповідним контентом, що стосується окремого предмету;
- прикріплення графічних, мультимедійних, текстових файлів, нотаток, миттєвих знімків з веб-камери, гіперпосилання на веб-сторінки;
- спільний доступ до інформації для всіх учнів ;
- експорт дошки в різні формати;
- розміщення дошки в соціальних мережах.

Платформа має певну структуру, за якою створюються навчальні матеріали. Це сприяє більш організованій роботі учнів, оскільки вони легко упорядковують та систематизують певну інформацію для подальшого використання. Водночас викладач має можливість упорядкувати роботи учнів відповідно певних критеріїв, що дозволяє йому економити час та сили.

На онлайн-дошках може не лише розміщувати навчальний контент, а й залишати коментарі, дописи, ставити оцінки із зазначенням балів.

Сервіс дозволяє створювати контент в семи різних форматах:

- полотно,
- стіна,
- дошка,
- полиця,
- трансляція,
- сітка,
- карта, який можна задавати не лише перед формуванням дошки, а й змінювати існуючий варіант.

Впровадження STEM освіти з використанням інтерактивної платформи *Padlet* у вивченні природничо-математичних дисциплін, це невід’ємна частина освітнього процесу. Це поєднання сприяє підвищенню інтересу у учнів до природничих наук і дозволяє працювати їм самостійно, при цьому отримуючи не тільки знання в галузі природничих наук, а й досвід роботи з цікавою і сучасною технікою, комп’ютерними програмами, досвід взаємодії дослідників через інформаційний пошук і презентацію власних результатів досліджень.

Список використаних джерел

1. Балюк В. П., Спірякова С. В., Токміленко О. В., Чорней О. Б. Дистанційне навчання: досвід, становлення та розвиток. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Бібліотека імені М. А. Жовтобрюха : Полтава, 2018. 69 с.

2. Богосвятська А. М. Онлайн-дошка Padlet. 10 ідей для вчителя технологій. Натхненник: простір ідей і натхнення для вчителів. URL:<https://cutt.ly/PE RHL5m> (дата звернення: 11.04.2023).

3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. Посібник. К. : А.С.К., 2006. 192 с.

4. Тищенко М.А. Переваги та недоліки використання платформ дистанційного навчання. *International scientific e-journal ЛОГОΣ*. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.60.html> (дата звернення: 11.04.2023).

5. Дистанційний формат взаємодії суб’єктів освітньої діяльності : методичні рекомендації / за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2021. 198 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ

Хобта Інна Леонідівна

вихователь-методист,

КЗ «Лозівський заклад дошкільної освіти (ясла-садок)

комбінованого типу №13 «Росинка»

Лозівської міської ради Харківської області,

м. Лозова, Харківська область

Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різниться від якості освіти здорових людей. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), лише 20% народжених дітей умовно вважається здоровими, інші – або страждають порушеннями психофізичного розвитку, або знаходяться в стані між здоров'ям і хворобою.

Сучасний заклад дошкільної освіти відкритий для всіх дітей. Включення дітей з особливими потребами в освітній процес закладу дошкільної освіти змінює передусім установки педагогів на розуміння особливостей розвитку дітей та врахування їхніх особливих потреб та потенційних можливостей розвитку в освітній роботі.

З метою забезпечення цілісного входження дитини з особливими потребами в загальноосвітній простір, що відповідатиме її потребам і можливостям, в сучасному закладі дошкільної освіти передбачена така форма організації освіти, як інклюзивна.

Одним із головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в дошкільному середовищі та поза його межами. Це означає створення умов для отримання, засвоєння і використання знань, умінь і навичок дітьми з особливими освітніми потребами в різних видах діяльності разом з усіма однолітками групи.

Завданнями такого закладу є:

- створення комфортного простору для всіх дітей;

- створення інклюзивного розвивального середовища, яке сприяє гармонійному розвитку особистості особливої дитини;

-формування толерантного товариства дітей, батьків, персоналу закладу дошкільної освіти;

- створення у закладі педагогічної системи, центрованої на потребах дитини та сім'ї.

Діти з ООП мають такі особливості: невротична симптоматика, супутні діагнози, поведінкові проблеми, мовленнєвий негативізм, відсутність навичок комунікації, порушення здатності до прийому і переробки інформації тощо. Тому за таких умов актуальним є системний та комплексний підхід до корекції мовленнєвого, психічного і соматичного розвитку дитини. Це значно підвищує ефективність корекційної роботи, створюючи додатковий потенціал для розвитку дитини.

Всі ці особливості вимагають цілеспрямованої корекційно-розвиткової роботи інноваційними засобами, тобто застосування здоров'язбережувальних технологій. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» приділяє особливу увагу впровадженню в освітній процес здоров'язбережувальних технологій, що дають змогу проводити корекційно-розвиткові заняття в цікавих різноманітних формах, забезпечують фізичне, соціально-емоційне, духовне, інтелектуальне благополуччя дітей. Важливо при цьому враховувати індивідуальні особливості вихованців. Сучасна освіта повинна враховувати перевірені тисячоліттями спостереження людей, а зокрема, – вплив музики, кольорів, запахів, масажу тощо на соматичний і психічний стан дитини.

Вплив інноваційних здоров'язбережувальних технологій:

1. Сприяють підвищенню інтересу до логопедичних занять.
2. Забезпечують ефективність корекції мовленнєвих порушень, а саме: поповнення та активізації словника, корекції граматичної будови мовлення, розвитку зв'язного мовлення.
3. Підвищують мотивацію мовленнєвого спілкування.

4. Створюють позитивний емоційний настрій.

5. Підвищують адаптаційні можливості дитини до повсякденного життя, знижують втому, негативні емоційні стани.

Детально вивчивши вплив інноваційних здоров'язбережувальних технологій, я відібрала сім напрямків, які, на мій погляд, є більш ефективними в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. А саме:

1. Сенсорно-інтегративна терапія.

2. Логоритмічні вправи.

3. Біоенерго-пластика. Артикуляційні вправи. Сенсорно-інтегративні артикуляційні вправи.

4. Дихальні вправи(фізіологічне, мовне дихання). Звукотерапія (голосові вправи).

5. Розвиток дрібної моторики. Самомасаж.

6. Розвиток загальної моторики. Фізхвилинки. Кінезіологія.

7. Арт-терапія. Пісочна терапія Казкотерапія. Імаготерапія.

Мною був розроблений «Розподіл видів здоров'язбережувальних технологій за лексичними темами» та підібрані ігри за усіма напрямками.

Таким чином, в результаті використання інноваційних прийомів здоров'язберігаючих технологій в такому комплексі на логопедичних заняттях у дітей з ООП: підвищується здатність до навчання, покращуються увага, сприйняття; діти вчаться бачити, чути, міркувати; коригується поведінка і долаються психологічні труднощі; знімається емоційна напруга та тривожність; розвивається здатність до переносу отриманих навичок при вивченні предметного матеріалу.

Працюючи з дітьми з особливими освітніми потребами, майже усі вони мають проблеми не тільки з мовленням, а й з сенсорним сприйняттям. А саме: відсутність або зниження мотивації до мовленнєвого спілкування; труднощі засвоєння послідовності артикуляційних рухів і відтворення артикуляційної пози; порушення складової структури слів; труднощі засвоєння лексико-граматичної сторони мовлення. Діти емоційно або негативно реагують навіть

на легкий дотик; на новий одяг, особливо жорсткий і колючий, на комірці сорочки, ремені, шапки, шкарпетки тощо; уникають ігор, в яких можна забруднитися (пісок, малювання пальцями) не грають з пластиліном; лякаються гучних звуків, музики і взагалі закривають руками вуха. Вони повільно і обережно рухаються, часто просто сидять на місці, або навпаки, відчувають потребу в постійному русі; врізаються в навколишні предмети і трощать все навколо; тупають ногами під час ходьби; люблять стукати різними предметами; труть руки об стіл, кусають і смочуть пальці, клацають суглобами; жують неїстівні предмети - комірць сорочки, манжети, зав'язки капюшона, олівці, іграшки; важко розуміють розташування тіла в просторі, тому часто падають; важко піднімаються і спускаються сходами; погано утримують позу. Тому, перш за все в свою корекційну роботу включаю вправи з сенсорної інтеграції.

Використовуючи на своїх заняттях артикуляційну гімнастику (сукупність спеціальних вправ, спрямованих на зміцнення м'язів артикуляційного апарату, розвиток сили, рухливості і диференційованості рухів органів, які беруть участь у мовному процесі), я при відборі матеріалу дотримуюся певної послідовності, разом з дитиною йдемо від простих вправ до більш складним, і звичайно ж, в ігровій формі. Також включаю у свої заняття комплекси сенсорно-інтегративної артикуляційної гімнастики.

Для досягнення найкращих результатів у роботі з постановки звуків, щоб процес був більш цікавим і захоплював дітей, я застосовую такий метод як біоенергопластика - це співдружнє взаємодія руки і мови. Спільні рухи руки і артикуляційного апарату, якщо вони пластичні, розкуті і вільні, допомагають активізувати природний розподіл біоенергії в організмі. Це справляє надзвичайно благотворний вплив на активізацію інтелектуальної діяльності дітей, розвиває координацію рухів і дрібну моторику.

На заняттях з дітьми з ООП я мотивую інтерес до дихальних вправ поєднанням наочності і веселих віршованих форм, викликаючи тим самим позитивні емоції, які до того ж сприяють розвитку творчої уяви і фантазії дітей. Дихальні вправи розвивають тривалий, рівномірний видих у дітей, формують

сильний повітряний струмінь, тренують ситуативну фразову мову. Після використання масажу і самомасажу кистей і пальців рук під час занять з вчителем-логопедом у дітей з ООП нормалізується м'язовий тонус, формується довільна координація пальців рук. Матеріал я добираю таким чином, щоб були задіяні зорові відчуття, збагачувався чуттєвий досвід дитини. Матеріал супроводжується віршованим текстом або виконується під музику, що сприяє покращенню темпо-ритмічної сторони мовлення.

Арт-терапія – лікування мистецтвом, це відносно новий метод психотерапії, який я досить широко використовую в своїй роботі. Ще древні мудреці вважали, що мистецтво і творчість лікують душу і тіло.

Розвиток загальної моторики, а саме фізхвилинки та кінезіологічні вправи створюють передумови для становлення багатьох психічних процесів. Застосовувана методика дозволяє виявити приховані здібності дитини і розширити межі можливостей його мозку. Зокрема, використання даного методу дозволило мені зробити висновки, що у дитини поліпшується пам'ять, увага, мова, просторові уявлення, дрібна й велика моторика, знижується стомлюваність, підвищується здатність до довільного контролю. У зв'язку з поліпшенням інтегративної функції мозку, у дітей з ООП при цьому спостерігається значний прогрес у здібностях до навчання, а так само управління своїми емоціями. Таким чином, кінезіологічні вправи дають можливість задіяти ті ділянки мозку, які раніше не брали участі в навчанні, і вирішити проблему неуспішності.

Завдяки раціонально організованій корекційно-розвитковій роботі з урахуванням індивідуального підходу, вдалося отримати позитивну динаміку та поліпшити показники мовленнєвої активності дошкільників з ООП: правильної звуковимови і цілісне сприйняття мови, лексикограматичної сторони, зв'язного мовлення.

Інноваційні тенденції в роботі з дітьми з ООП є важливим інструментом поліпшення якості інклюзивної освіти, оскільки відкривають шляхи для

вдосконалення мовленнєвих навичок дошкільників, підвищують рівень їх успішності.

Список використаних джерел

1. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». Програма «Інклюзивна освіта». URL: <http://www.ussf.kiev.ua/index.php?go=Inklus&id=19> (дата звернення: 14.04.2023).

2. Заєркова Н. В., Трейтяк А. О. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків. К., 2016. 68 с.

3. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально методичний посібник / Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К.: 2007. 128 с.

4. Основи інклюзивної освіти: навчально – методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. К : « А.С.К.», 2012. 308 с.

ВИДИ ОСВІТНЬОГО ВЕБ-КВЕСТУ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Хоруженко Тетяна Анатоліївна

доцент кафедри технологічної і професійної освіти,
кандидат педагогічних наук,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка,
м. Глухів, Сумська область

Створення доступних електронних ресурсів і підвищення ефективності навчання шляхом впровадження інформаційних технологій – це один із напрямів розвитку сучасного українського суспільства. Такий вектор розвитку окреслено у Законах України «Про інформацію» та «Про Національну програму інформатизації». Збільшення обсягів навчального матеріалу викликає труднощі його засвоєння здобувачами освіти, разом з тим традиційні методи навчання стають менш дієвими, тому існує об'єктивна необхідність впроваджувати інноваційні методи навчання. Зокрема, створити потужне освітнє середовище дозволяє технологія освітнього веб-квесту.

Веб-квест – це педагогічна ігрова інноваційна технологія, що передбачає виконання навчальних, проблемних пошуково-пізнавальних завдань згідно з ігровим сюжетом, під час якого учні працюють з інформацією, виконуючи самостійну дослідницьку роботу, яка сприяє узагальненню та систематизації вивченого матеріалу, збагаченню та подачу її у вигляді цілісної системи [1, с. 21].

Проаналізувавши можливі види веб-квестів, вважаємо, що на уроках технологій доцільно використовувати наступні:

1. За режимом проведення: в реальному режимі (офлайн), у віртуальному режимі (онлайн), комбіновані.

2. За терміном реалізації: короткострокові, розраховані на один або декілька уроків, та довгострокові, розраховані на весь час виготовлення навчального творчого проєкту.

3. За формою роботи: групові, коли учасники виконують завдання з поділом на команди або групи, відповідно до завдання проєктування, та індивідуальні, де кожен здобувач освіти має можливість самостійно вирішувати поставлені завдання.

4. За домінуючою діяльністю учнів: дослідницькі, інформаційні, рольові, творчі, пошукові.

5. За формою проведення:

- веб-квести – комп'ютерні ігри – один з найпоширеніших видів квестів, де є інтерактивна історія та головний герой, що виконує певні завдання, вирішує головоломки, які вимагають від гравця розумових зусиль;

- веб-квести – завдання в Інтернеті, які вирішуються шляхом пошуку і аналізу веб-ресурсів та створенням веб-продукту. Розрізняють такі типи веб-квестів – завдань в Інтернеті: за формою проєкту та за формою змагання. Так, веб-квест за формою проєкту передбачає об'єднання учнів у групи (історики, технологи, дослідники, редактори тощо), де кожна з них має своє проблемне завдання та перелік Інтернет-ресурсів, за якими вони опрацьовують матеріал та у ході виконання завдання повинні створити власний продукт (презентацію,

портфолію, брошуру, схему, веб-сайт чи сторінку сайту тощо). Веб-квест за формою змагання передбачає, що педагог створює цікавий сюжет, в якому проходить змагання між учнями (колективно або індивідуально);

- QR-квести – завдання, де використовують QR-коди (двовимірні штрих-коди);

- медіа-квести – передбачають виконання завдань щодо здійснення пошуку медіа ресурсів (фото зображень можливих об'єктів проєктування, відео технологічних процесів та операцій тощо).

5. За структурою сюжетів: лінійні (завдання виконуються в певній послідовності, без проходження попереднього завдання вирішити наступне неможливо), нелінійні (завдання можна виконувати в будь-якій послідовності або паралельно), кільцеві (лінійний квест, але замкнутий в коло).

6. За технічною платформою: віртуальні щоденники та журнали, сайти, форуми, Google – групи, Вікі – сторінки, соціальні мережі.

На уроках технологій у процесі виконання різних етапів проєктування та виготовлення виробів можна використовувати наступні види завдань веб-квесту:

- на організаційно-підготовчому етапі проєктування можна використати завдання «переказ», де учні опрацьовують матеріал з Інтернету, а потім на основі отриманих знань створюють презентацію або портфолію, пишуть статтю про об'єкт проєктування тощо;

- на конструкторському етапі проєктно-технологічної діяльності можна застосовувати завдання «планування та проєктування», під час якого учні, застосовуючи різні методи проєктування, можуть випробувати себе в ролі дизайнера, модельєра, архітектора тощо. Результатом виконання такого завдання буде розроблений план майбутньої діяльності відповідно до теми проєкту;

- на технологічному етапі проєктування доречним буде творче завдання, адже головна його мета – створення власного продукту у вигляді матеріального об'єкта (виробу);

- на заключному етапі проєктування можуть бути використані детектив, головоломка, таємнича історія, журналістське розслідування тощо, коли за результатами виконання завдань проєкту учасники мають представити його результати у вигляді статті, репортажу, доповіді про предмет проєктування.

Обираючи те чи інше завдання веб-квесту, вчителю технологій необхідно продумати план та визначити підсумковий результат роботи учнів. Крім того, необхідно передбачити алгоритм управління такою діяльністю учнів, а саме: сформулювати питання, на які учням треба буде знайти відповіді в процесі роботи з Інтернет-ресурсами, детально окреслити проблему, яку слід вирішити учасникам веб-квесту, визначити позицію, яка має бути захищена за допомогою самостійно обраної учасником стратегії, вказати форму звіту після опрацювання зібраної інформації тощо.

Список використаних джерел

1. Сокол І. М. Впровадження квест-технології в освітній процес: навчальний посібник. Запоріжжя : Акцент Інвест-трейд, 2013. 87 с.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ В ЗП(ПТ)О ЗА РАХУНОК НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Черненко Варвара Петрівна

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
викладач,

Вище професійне училище № 7 м. Кременчука,
Полтавська область

Індивідуалізація навчання, як один із принципів студентоцентрованого навчання, є одним із пріоритетних напрямів модернізації фахової передвищої освіти. Завдяки безлічі ресурсів, доступних в Інтернеті, таких як сайти, блоги відомих учених, викладачів та дослідників, здобувачі фахової передвищої освіти мають можливість індивідуалізувати свій процес навчання. Більш того, ці ресурси дають можливість обмінюватися досвідом, комунікувати з експертами, професійно вдосконалюватися. Для того, щоб ефективно

використовувати такий потужний потік знань, який надається на різних ресурсах в Інтернеті, потрібно структурувати інформацію, наприклад, за допомогою навчальних платформ масових відкритих онлайн курсів (*Massive Open Online Courses - MOOCs*) – платформ неформальної освіти, де публікуються курси від викладачів провідних університетів світу з відкритим доступом через мережу Інтернет.

MOOCs стали популярними серед здобувачів фахової передвищої освіти як ефективний засіб неформального навчання: як можливість для саморозвитку та самореалізації; для здобуття нових знань і практичного досвіду.

До переваг MOOCs можна віднести такі:

1. Можливість організації такого курсу в будь-яких умовах, де наявний зв'язок Інтернет.

2. Можливість організації навчання будь-якою мовою.

3. Можливість використання будь-яких онлайн інструментів, що мають відношення до цільової аудиторії або які вже використовуються учасниками у повсякденній та професійній діяльності.

4. Можливість виходу за межі часових поясів і фізичних кордонів та швидка організація такого курсу, яка дорівнює швидкості повідомлення учасників про їх відкриття.

5. Навчання відбувається в більш неформальній обстановці, а контент може бути відкритим для всіх.

6. Навчання здійснюється завдяки неформальним знанням, які створюються в курсі завдяки обміну інформацією та досвідом між його учасниками.

7. Можливість створення власного персонального навчального середовища та власної персональної навчальної мережі за допомогою учасників курсу та поліпшення своїх навичок щодо навчання протягом всього життя, адже ці курси змушують вдосконалюватися та розвиватися.

8. Кожний учасник сам визначає свої навчальні цілі та самостійно регулює свою діяльність в курсі та будує власну траєкторію навчання.

9. Після закінчення курсу його інформація не видаляється – тобто створені навчальні мережі є більш стійкими [1].

Однією із головних переваг MOOCs, на нашу думку, є можливість індивідуалізації навчання, тобто здобувачі фахової передвищої освіти можуть вибирати курси, які відповідають саме їхнім інтересам та потребам. Це дозволяє здобувачам фахової передвищої освіти поглиблювати та закріплювати знання, уміння та навички саме з тих питань, які їм здаються цікавими, перспективними та потрібними в їхній майбутній професійній діяльності. Індивідуалізація навчання також дозволяє здобувачам фахової передвищої освіти проходити курси в різному темпі, залежно від їхньої власної потреби та можливостей. MOOCs дозволяють майбутнім фаховим молодшим бакалавром працювати у своєму власному темпі, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню рівня розуміння. Усе це робить MOOCs дуже привабливими для здобувачів фахової передвищої освіти, які бажають підвищити свій рівень знань та вмінь.

Проте, варто пам'ятати, що MOOCs не замінюють традиційну освіту та інтерактивний процес навчання з викладачем та здобувачами фахової передвищої освіти. Вони скоріше доповнюють традиційну освіту, надаючи здобувачам фахової передвищої освіти можливість здобути нові знання та підвищити рівень фахової компетентності в зручний для них час та місце.

Авторами дослідження [2] була розроблена модель інтеграції MOOCs у структуру будь-якої навчальної дисципліни, яка у класичному варіанті складається з лекцій, практичних видів робіт, самостійної роботи і контролю навчальних досягнень. У табл. 1 наведена така модель, яка, на нашу думку, може бути використана саме в ЗП(ПТ)О.

До основних недоліків MOOCs можна віднести такі:

1. Хаотичність та велика кількість інформації.
2. Обмеження можливостей зворотного зв'язку з викладачем курсу.
3. Обмеження інтерактивної навчальної діяльності слухачів, обміну думками і досвідом.

4. Недостатньо ефективний дидактичний складник багатьох курсів, одноманітність форм і методів викладання.

5. Проблема академічної доброчесності й ідентифікації слухача.

6. Труднощі оцінювання навчальних здобутків слухачів, особливо з гуманітарних дисциплін.

7. Проблема визнання сертифікату успішного закінчення онлайн курсу закладами освіти [3].

Таблиця 1 – Модель інтеграції MOOCs в структуру навчальної дисципліни

Лекції	Практичні види робіт	Самостійна робота	Контроль навчальних досягнень
Проведення класичних лекцій проблемно-дискусійного типу без використання MOOCs	Проходження невеликих за обсягом MOOCs замість практичної/лабораторної роботи або її частини	Використання MOOCs для виконання деяких видів самостійної роботи, проходження MOOCs для поглиблення знань з навчальної дисципліни	Можливість підготовки до тематичних тестів шляхом виконання тестових завдань в MOOCs

Щодо останньої проблеми, можна зауважити, що у 2022 р. МОН України розробило Порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти [4]. Користуючись цим Порядком, ЗП(ПТ)О варто розробити свою процедуру на його основі, враховуючи особливості внутрішнього системи забезпечення якості освіти закладу.

Отже, визнання результатів неформальної освіти у вигляді окремих видів навчальної роботи в межах певних освітніх компонентів освітньо-професійної програми дозволяє здобувачам фахової передвищої освіти формувати

індивідуальну освітню траєкторію. Індивідуалізація навчання є важливим аспектом фахової передвищої освіти, який дозволяє майбутнім фаховим молодшим бакалавром поглиблювати свої знання та вміння в тих сферах, які їм дійсно необхідні для успішної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Бацуровська І. В. Педагогічна класифікація масових відкритих дистанційних курсів. *Освітологічний дискурс*, 2016. № 3(15). С. 108-120.

2. Рамський Ю. С., Твердохліб І. А., Ящик О. Б., Рамський А. Ю. Використання відкритих онлайн курсів в умовах змішаного навчання майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2021. Т. 84, № 4. С. 138-157.

3. Петренко С. Сутність та особливості українських платформ масових відкритих онлайн-курсів (МВОК). *Інноватика у вихованні*, 2020. Вип. 11. Том 2. С. 165-173.

4. Про затвердження Порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти: вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-22#Text> (дата звернення: 29.03.2023).

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦДИСЦИПЛІН

Чорний Олександр Андрійович

викладач спецдисциплін вищої категорії,

викладач-методист,

Дніпровський фаховий коледж радіоелектроніки,

м. Дніпро, Дніпропетровська область

Сучасні методики викладання постійно вдосконалюються, стають все більш насиченими, технологічними, продуктивними та націленими на різноманітні потреби системи освіти. Використання сучасних засобів мультимедійних технологій у процесі навчання здобувачів освіти дозволяє

істотно підвищити показники змістового розуміння та запам'ятовування запропонованого матеріалу. Це – можливість синкретичного навчання (одночасно зорового та слухового сприйняття матеріалу), активна участь в управлінні поданням матеріалу, легке повернення до тих розділів, які потребують додаткового аналізу тощо. Стрімка динаміка суспільних змін, їх яскраво виражена інформатизація вимагають від освіти широкого впровадження та використання сучасних досягнень інформаційних, комп'ютерних та комунікаційних технологій у освітній процес.

При практичному використанні інформаційно-комунікаційні технологій як засобу активізації здобувачів освіти на заняттях виникають новітні властивості занять:

- принцип адаптивності: пристосування комп'ютера до індивідуальних потреб студента;
- керованість: у будь-який момент викладач може коригувати напрям, швидкість та обсяг матеріалу лекції;
- інтерактивність і діалоговий характер навчання: інформаційно-комунікаційна технологія має можливість надавати інформацію в діалоговому режимі;
- оптимальне поєднання індивідуальної та групової роботи;
- широкі можливості в коригуванні змісту опанованого матеріалу, його обсягу, послідовності, ілюстрованості, обґрунтованості та доказовості.

З впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у викладання технічних дисциплін перед викладачем постає завдання підготовки лекційного матеріалу в електронному вигляді для демонстрації на екрані основних тез лекцій, математичних формул (розрахунків), ілюстрацій графіків та векторних діаграм, відеороликів та анімації фізичних або технологічних процесів. Це потребує від викладача вправного володіння сучасними комп'ютерними програмами, створення бібліотек із власним графічним матеріалом, певного художнього і творчого хисту для роботи з комп'ютерними графічними редакторами.

Виходячи з цього, методика викладання повинна будуватися, перш за все, з орієнтацією на можливості технічних засобів інформаційно-комунікаційних технологій і на пряму та залежить від наявного технічного забезпечення у викладача. У практиці дистанційного викладання можливо застосовувати наступні інструменти:

- електронну пошту для розсилання студентам методичних матеріалів (бланків лабораторних робіт, електронних версій підручників та посібників);

- інтернет-ресурс на платформі G Suit for Education Classroom для публікації лекційних матеріалів та поточних завдань, перевірки виконання студентами поточних завдань та надання їм допомоги щодо правильного виконання індивідуальних завдань;

- додатки-месенджери Viber або Telegram, які дозволяють оперативно інформувати академічні групи студентів про хід освітнього процесу, більш розлого та індивідуально спілкуватися з студентами та вирішувати організаційні питання.

Одним із перспективним напрямом впровадження інформаційно-комунікаційні технологій у Дніпровському фаховому коледжі радіоелектроніки при викладанні таких технічних дисциплін як «Електроніка» та «Теорія електричних та магнітних кіл» стало використання у процесі викладання та проведення лабораторних робіт пакетів прикладних комп'ютерних програм Electronics Workbench – Multisim 10.0 для моделювання процесів в електронних схемах. Програма Multisim 10.0 забезпечує синтез різноманітних електронних принципових схем, моделювання змішаних аналого-цифрових пристроїв за допомогою алгоритмів SPICE. Ця комп'ютерна програма обладнана великою кількістю інструментів вимірювання та аналізу, які відповідають реальним інструментам: генератору, осцилографу, аналізатору вольт-амперних характеристик тощо. Після створення схеми за допомогою графічного редактора принципових схем у цій програмі проводиться аналіз схеми у вибраному режимі, наприклад, за постійним струмом, за змінним струмом, аналіз температурного впливу, аналіз спотворень тощо.

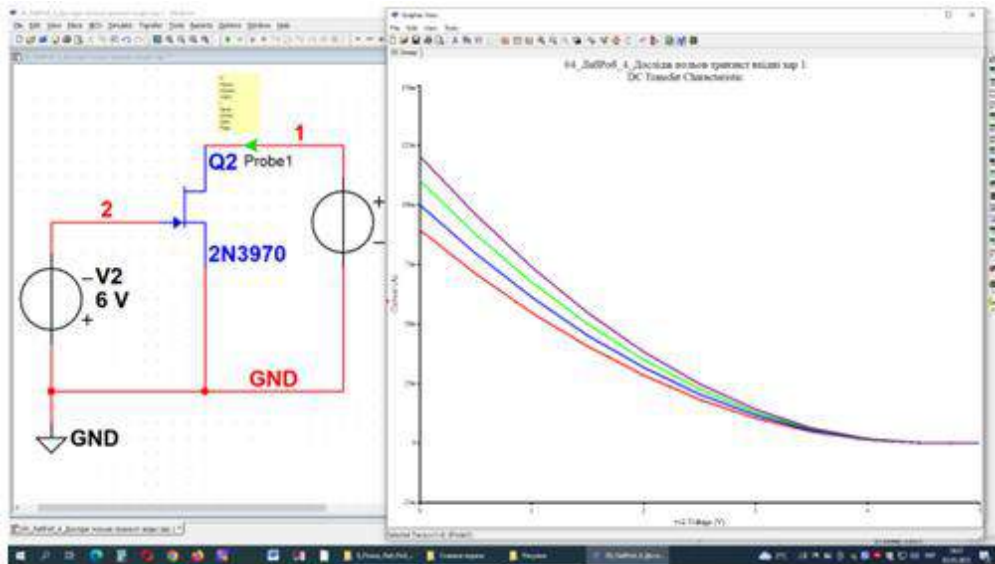

Рисунок 1 – Дослідження входних характеристик польового транзистора у програмі Multisim 10.0

Впровадження програми Multisim 10.0 в дисципліні «Електроніка» надало можливість підвищити ефективність виконання віртуальних лабораторних робіт. Наприклад, при вимірюванні входних і вихідних характеристик транзисторів ця програма дає можливість проводити такий вид аналізу як «DC Sweep», який дозволяє знімати характеристики не окремими вимірами, а автоматично знімати і будувати сімейство входних і вихідних характеристик і виводити їх на друк.

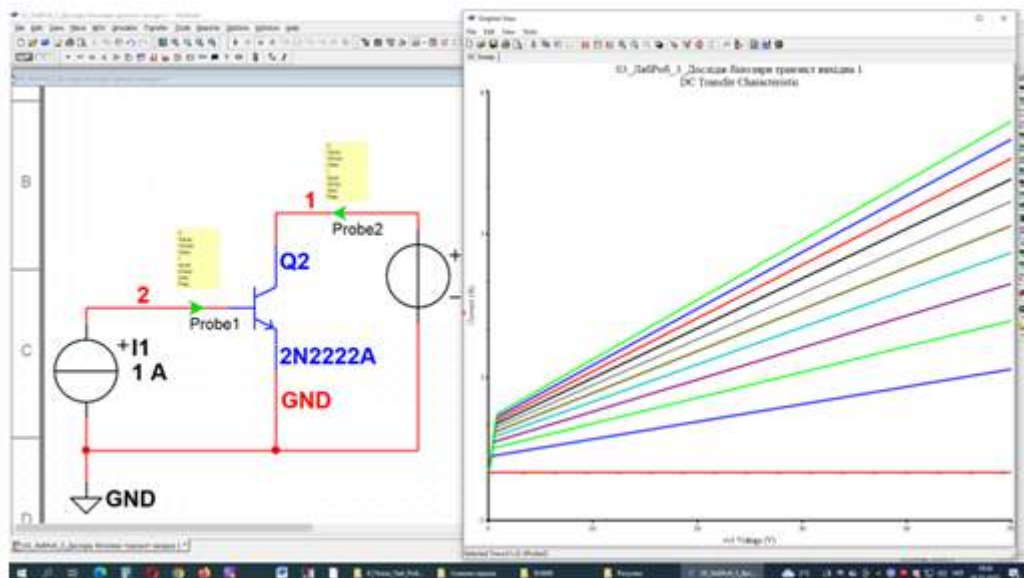

Рисунок 2 – Дослідження вихідних характеристик біполярного транзистора у програмі Multisim 10.0

В дисципліні «Теорія електричних та магнітних кіл» при дослідженні резонансів напруг в послідовному коливальному контурі і резонансів струмів в паралельному коливальному контурі використання інструменту «Bode Plotter – ХВР1» надало можливість автоматично знімати амплітудно-частотні та фазочастотні характеристики коливальних контурів і виводити їх на друк.

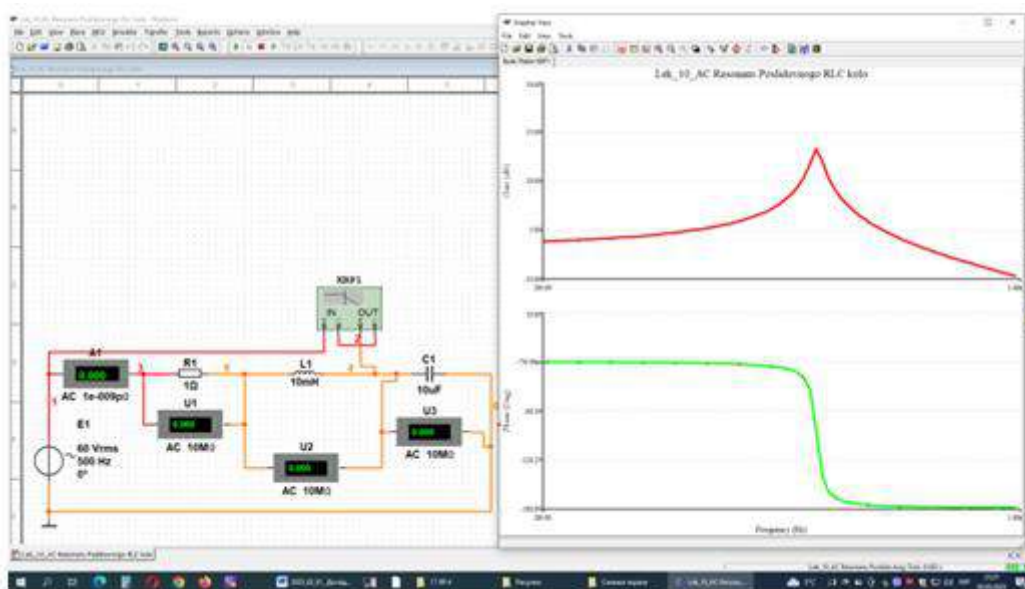

Рисунок 3 – Дослідження резонансу напруг у послідовному коливальному контурі у програми Multisim 10.0

Впровадження цього пакету прикладних комп'ютерних програм дало можливість досягти наступних методичних цілей:

- вивільнення навчального часу за рахунок виконання на комп'ютері трудомістких робіт і діяльності, пов'язаної з числовим аналізом;
- комп'ютерної візуалізації навчальної інформації (об'єкта, що вивчається або процесу, що розглядається, тощо);
- моделювання та імітація об'єктів, процесів або явищ, що вивчаються чи досліджуються;
- проведення лабораторних робіт в умовах імітації в комп'ютерній програмі реального досліду або експерименту;

- підсилення мотивації вивчення (скажімо, за рахунок винахідницьких засобів програми).

Позитивним аспектом впровадження такого сучасного програмного софта схемотехнічного моделювання при виконанні віртуальних лабораторних робіт в умовах дистанційної освіти є підвищення навчально-методичного рівня викладання, надання студентам високих фахових компетентностей та розширення міждисциплінарних зв'язків спецдисциплін радіотехнічного та комп'ютерного напрямку.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. Інформаційні технології і засоби навчання, 2010. №1(15). URL: [http://www.ime.edu-ua.net/em.html](http://www.ime.edu.ua.net/em.html) (дата звернення: 14.04.2023).

2. Дмитриченко М. Ф., Хорошун Б. І., Язвінська О. М., Данчук В. Д. Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Знання України, 2007. 440 с.

3. Вікіпедія – вільна енциклопедія: офіц. вебсайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 14.04.2023).

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Шамралуk Олена Леонідівна

кандидат педагогічних наук,
методист,

Науково-методичний центр
професійно-технічної освіти та
підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних
працівників у Хмельницькій області,
м. Хмельницьк, Хмельницька область

Модернізація професійної освіти на засадах особистісно-орієнтованого, практико-орієнтованого і технологічного підходів вимагає не лише нових організаційних форм освітнього процесу, а й наповнення педагогічної

діяльності новим змістом та більш досконалою педагогічною технікою. Зміна ціннісних орієнтації та освітніх парадигм, необхідність становлення та розвитку особистості молодої людини зумовлює потребу у перебудові професійної діяльності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О).

У сучасних умовах педагог повинен не лише втілювати освітню програму в навчальний процес, а й брати безпосередню участь у формуванні змісту професійної освіти та його оновленні. Саме педагог (викладач і майстер виробничого навчання) формує майбутнього кваліфікованого робітника як конкурентоспроможного працівника, і як особистість, здатну до саморозвитку. На етапі активного впровадження компетентісно-орієнтованого навчання у ЗП(ПТ)О одним із способів вирішення окреслених завдань є підвищення кваліфікації педагогічних працівників у напрямі опанування сучасних педагогічних технологій як засобу формування професійних і ключових компетентностей в учнів ЗП(ПТ)О – з однієї сторони, та як засобу розвитку педагогічної діяльності та особистості педагога – з іншої.

Тому виникає потреба у забезпеченні належного методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників ЗП(ПТ)О та впровадженні короткотермінових форм підвищення кваліфікації у системі неформального навчання, які б сприяли оперативному задоволенню їхніх індивідуальних освітніх запитів.

У контексті зазначеного зростає роль обласних навчально(науково)-методичних центрів професійно-технічної освіти як осередків розвитку професійної компетентності та професіоналізму педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на регіональному рівні. Зокрема, в практиці роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (далі – НМЦ ПТО ПК) при підготовці педагогічних працівників до застосування сучасних технологій навчання одними із провідних принципів є принцип елективності навчання, який передбачає надання педагогам права вибору цілей, змісту, форм,

методів, джерел, засобів, термінів, часу проходження ними підвищення кваліфікації, а також принцип розвитку освітніх потреб, згідно з яким процес навчання будується на основі освітніх запитів педагога, визначених ним за результатами самодіагностики власного рівня професійно-педагогічної компетентності [2].

Творчою групою НМЦ ПТО ПК розроблено професійно-педагогічні профілі педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, що ґрунтуються на компетентнісній основі відповідно до трудових функцій (завдань та обов'язків) конкретних педагогічних посад. На основі профілів підготовлено діагностичні анкети для виявлення рівня професійної компетентності педагогічних працівників та їхніх освітніх потреб, а також для ідентифікації потенційних точок професійного зростання при проектуванні педагогами ЗП(ПТ)О індивідуальних траєкторій професійного розвитку [3].

Для оновлення педагогічних і методичних знань та умінь щодо застосування інноваційних педагогічних технологій, розвитку професійно-особистісних якостей педагогів відповідно до їхніх запитів у НМЦ ПТО ПК застосовується широкий спектр колективних та індивідуальних форм регіональної методичної роботи, кожна з яких характеризується своїм змістовним і процесуальним матеріалом: програмами, методикою проведення, тривалістю.

Завдання методистів НМЦ ПТО ПК полягає у підборі таких форм, методів і способів взаємодії, які б сприяли формуванню у педагогів інтересу до професійно-педагогічної діяльності, внутрішньої мотивації до впровадження сучасних технологій навчання, а також допомогли б усвідомити педагогам професійні труднощі і потім включитися в діяльність щодо підвищення свого професійного рівня.

З цією метою працівниками НМЦ ПТО ПК розроблено та запропоновано педагогам системи професійної освіти короткотривалі елективні курси у формі педагогічних майстерень та тренінгів. Тематика цих курсів співвіднесена із професійно-педагогічними профілями різних категорій педагогічних

працівників ЗП(ПТ)О та спрямована на опанування конкретних педагогічних технологій і цифрового інструментарію, розвиток професійно важливих особистісних якостей. Педагоги мають можливість самостійно вибирати, комбінувати відповідні педагогічні майстерні і тренінги для вибудовування індивідуальних траєкторій професійного розвитку.

Інші колективні форми роботи ґрунтуються на функціонуванні професійних співтовариств: обласних фахових секцій, шкіл кращого педагогічного досвіду, творчих груп, круглих столів, семінарів, майстер-класів тощо. Участь педагогів в цих формах методичної роботи сприяє їхньому активному включенню в інноваційну діяльність, впровадженню нових технологій, методів і засобів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, стимулює до поширення авторських методичних напрацювань та кращих освітніх практик [1].

Реалізація завдань щодо організації освітнього процесу з використанням інноваційних технологій навчання потребує створення сучасного навчально-методичного забезпечення. Тому на базі НМЦ ПТО ПК систематично проводиться навчання для педагогів щодо розроблення підручників, посібників, електронних засобів навчання; організовано роботу обласних експертних комісій для здійснення аналізу та експертизи авторських розробок; запроваджено порядок розгляду та схвалення навчально-методичної літератури на регіональному рівні.

Також відповідно до запитів надається адресна методична допомога педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О щодо організації освітнього процесу, проектування навчальних занять з використанням сучасних технологій навчання та створення освітнього контенту.

Одним із пріоритетних завдань регіональної методичної служби щодо включення педагогів в інноваційну освітню діяльність є забезпечення функціонування регіонального інформаційно-освітнього середовища, складовими якого є: вебсайт, ютуб-канал та електронна бібліотека НМЦ ПТО ПК, платформа дистанційного навчання педагогів, вебресурси обласних

фахових секцій, науково-методичний вісник «Професійна освіта» .

Для активізації упровадження сучасних педагогічних технологій в освітній процес ЗП(ПТ)О працівниками НМЦ ПТО ПК проводиться системна робота щодо популяризації кращих педагогічних практик у цьому напрямі. Так, на офіційному сайті установи на сторінці «Кращі освітні практики» акумулюються авторські статті педагогів, каталог кращого педагогічного досвіду, презентаційні матеріали регіональних методичних заходів, конкурсні роботи, результати проєктної та дослідно-експериментальної діяльності, у яких розкрито систему роботи окремих педагогів чи педагогічних колективів ЗП(ПТ)О області щодо особливостей застосування інноваційних педагогічних технологій при підготовці кваліфікованих робітників. У результаті цілеспрямованого впливу на педагогів щодо розвитку готовності до використання сучасних технологій в освітньому процесі вони стали більш активно презентувати власний досвід на всеукраїнських та міжнародних освітянських науково-методичних заходах (конференції, форуми, виставки, фестивалі тощо), висвітлювати його у педагогічних виданнях, збірниках матеріалів конференцій.

Отже, практичний досвід НМЦ ПТО ПК переконує, що в результаті підготовки педагогічних працівників ЗП(ПТ)О до застосування інноваційних технологій навчання значно підвищилася їхня психологічна, теоретична, технологічна готовність до такої діяльності, внутрішня мотивація до професійного розвитку, а також удосконалилися уміння проєктувати і конструювати ефективні засоби комунікації та педагогічної взаємодії, рефлексувати свою професійну діяльність, зберігати фізичне і психічне здоров'я.

Список використаних джерел

1. Tkachuk G. E. Pedagogical conditions for the development of readiness of teachers of special disciplines of vocational schools to use personality-oriented pedagogical technologies. *Colloquium-journal*, 2021. 4 (91). pp. 43-45.

2. Шамралюк О. Л. Розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в навчально (науково)-методичних центрах професійно-технічної освіти: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут ПТО НАПН України. Київ, 2021. 353 с.

3. Шевчук Л. Методичній службі профтехосвіти Хмельниччини – 50 років. *Професійна освіта: науково-методичний вісник*, 2021. №1-2 (56-57). С. 3-9.

ТЕНДЕНЦІ СУЧАСНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Шевчук Галина Анатоліївна

викладач,

Кирилюк Людмила Іванівна

практичний психолог,

ВСП «Тулчинський фаховий коледж ветеринарної медицини

Білоцерківського національного аграрного університету»

м. Тульчин, Вінницька область

Термін «інклюзія» у перекладі з англійської означає «включеність». У науковій літературі «інклюзивна (франц. *inclusif* - що включає в себе, від лат. *include* – укладаю, включаю) або включена освіта – це термін, що використовується для опису процесу навчання учнів з особливими освітніми потребами в системі освіти» [4, с. 374]. Ще одне формулювання представлено Д.З. Ахметової: «Спільне навчання (виховання), включаючи організацію спільних навчальних занять, дозвілля, різних видів додаткової освіти осіб з обмеженими можливостями здоров'я та осіб, які не мають таких обмежень» [1, с. 6]. Особливістю цього визначення є те, що необхідною умовою інклюзивної освіти є навчання (виховання) осіб, які мають інвалідність, спільно з особами, які не мають різного роду відхилень.

Основні принципи інклюзивної освіти:

- цінність людини залежить від її здібностей;
- кожна людина може мислити та переживати певні почуття;
- кожна людина має право на спілкування та на те, щоб бути почутою;

- всі люди потребують один одного;
- справжня освіта може здійснюватися лише у тих реальних відносин;
- усім людям необхідна підтримка та дружба однолітків;
- для всіх, хто навчається, досягнення прогресу є те, що вони можуть зробити, ніж те, що їм не під силу;
- різноманітність прикрашає всі сторони життя людини [2, с. 217- 226].

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, лише 20% народжених дітей вважаються здоровими, інші або страждають на розумові та фізичні вади, або перебувають у стані між здоров'ям та хворобами. Довгий час основним закладом навчання дітей з різними захворюваннями вважалася спеціальна школа, орієнтована на виховання дітей зі специфічними недоліками. Проте перед дитиною, яка закінчила спеціальний заклад, постає проблема подальшого навчання, проблема пристосування до суспільства здорових людей [5]. Одним із пріоритетних напрямів сучасної державної політики є гуманізація системи освіти, що забезпечує інтеграцію дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір. Важливими умовами є визнання за такою дитиною прав, інтересів, потреб, підтримка в процесі соціалізації тощо. Тому набуває актуальності інклюзивна освіта, яка передбачає спільне проживання дітей з вадами психофізичного розвитку зі здоровими однолітками, створення рівних можливостей та забезпечення варіативності для дітей в отриманні якісної освіти відповідно до їх індивідуальних можливостей [6].

На сучасному етапі ідея інклюзії набуває адекватних обрисів і перетворюється на основоположну категорію дидактики. Вона поєднує в собі поняття комплексності, предметності та визнається вченими і практиками як принцип організації процесу спеціальної освіти в умовах навчання. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. практика організації педагогічної діяльності на інклюзивній основі набула певної завершеності. На думку багатьох науковців, найвищим щаблем інтеграційних процесів є інклюзивна освіта, яка нині визначається як найбільш значущий інноваційний рух в освіті. Основна ідея інклюзивної освіти — від інтегрування у навчальному закладі до інтегрування у

суспільство. Спільне навчання має не лише гарантувати право дитини з порушеннями психофізичного розвитку не бути ізольованою від інших, а й забезпечити їй можливість відвідувати ту атмосферу, яку б вона відвідувала, коли б була здоровою. Основний принцип інклюзивного навчання – якомога менше зовнішньої і якнайбільше внутрішньої диференціації. Інклюзивна освіта як сучасна інноваційна тенденція нині широко обговорюється в наукових колах, педагогічною та громадською спільнотами. Прихильники спільного навчання вирізняють такі позитивні сторони інклюзивних процесів:

- стимулюючий вплив більш здібних однолітків;
- можливість у ширшому діапазоні ознайомлюватися із життям; розвиток навичок спілкування та нестандартного мислення (як у дітей з особливостями психофізичного розвитку, так і в їхніх здорових однолітків);
- можливість виявлення гуманності, співчуття, милосердя, терпимості у реальних життєвих ситуаціях, що є ефективним засобом морального виховання.

Сьогодні важливого значення набуває сприйняття осіб з особливими потребами як невід'ємних членів соціуму, що потребує спрямування соціально-педагогічної роботи не тільки на реабілітацію дітей, але й на підвищення рівня адаптації до життєвих умов, пов'язаних з вихованням дітей з особливими потребами.

Проблеми та суперечності розвитку інклюзії також стосуються:

- 1) недостатнього усвідомлення в суспільстві важливості розвитку інклюзії;
- 2) проблем освіти дітей з особливими потребами у сільській місцевості;
- 3) питання реального психолого-освітнього супроводу дітей з особливими потребами в загальноосвітніх навчальних закладах;
- 4) кадрових питань (у тому числі компетентності, бажання працювати з цією категорією);
- 5) недосконалості рівня підготовки вчителів, неприйняття інновацій у сфері інклюзивної освіти;

б) відсутності єдиної системи поступового впровадження інклюзивної освіти, починаючи з дошкільних закладів (безперервність цього процесу не гарантується);

7) браку ресурсів тощо.

Враховуючи найважливіші положення міжнародної та національної правової бази щодо інклюзивної освіти, оптимізувати навчання дітей з особливими потребами означає втілити основні принципи інклюзивної освіти:

- особисті здібності кожної людини не можуть визначити зниження його цінності як члена суспільства;
- з точки зору особистих досягнень, кожен має право відчувати, спілкуватися і бути почутим як рівноправний член суспільства;
- освітнє середовище (традиційне чи інклюзивне) створюється на основі активної взаємодії людей та спілкування між усіма суб'єктами (учнями, вчителями, батьками, спеціалістами з інклюзивної освіти тощо);
- інклюзивне освітнє середовище спонукає до розвитку всіх його учасників на основі толерантності, взаємодопомоги, співпереживання, розуміння, підтримки [3].

Для країни, яка знаходиться в стадії активної війни з агресором, проблема інклюзивної освіти є одним із пріоритетних. За майже 9 роки війни кількість людей з інвалідністю збільшилася на кілька тисяч. І питання їх соціалізації, в тому ж числі через підвищення професійного рівня і переорієнтації є надзвичайно актуальним.

Список використаних джерел

1. Калмікова Л. В. Теоретичний аналіз проблеми інтеграції дітей та молоді з особливими потребами в освітніх закладах. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. пр. No 3 (5). К. : Університет «Україна», 2007. С. 217-226.

2. Мельничук І. Розвиток інклюзивної освіти в Україні. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*, 2020. № 1 (68). С. 165-170.

3. Пугачов А. С. Інклюзивна освіта. Молодий учений, 2012. №10.

4. Цегельник Т. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів допрофесійної діяльності в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти. *Науковий вісник Льотної академії*, 2020. Вип. 8. С. 138-144.

5. Чупахіна С. Упровадження інклюзивної освіти в Україні: реалії та перспективи. *Освітній простір України*, 2017. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2017_9_35 (дата звернення: 14.04.2023).

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИ, ІГРОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ШКІЛ ТА ЗП(ПТ)О ДО СКЛАДАННЯ ЗНО ЧИ НМТ

Шевчук Євген Ігорович

викладач спеціальних дисциплін І категорії,
Вище професійне училище №11 м. Вінниці,

Рудик Любов Тимофіївна

головний спеціаліст відділу загальної середньої
освіти, дистанційної освіти та впровадження ІКТ,
Департамент освіти Вінницької міської ради,
Вінницька область

За останні роки освіта зіткнулася з багатьма викликами, один з них, як надати освітні послуги учням шкіл та ЗП(ПТ)О, щоб по закінченні вони могли якісно скласти ЗНО чи НМТ. Пандемія COVID-19 та широкомасштабне вторгнення росії, вчителі та викладачі розробили багато методів навчання та перейшли в віртуальний світ, де існують безліч різних навчальних онлайн платформ з різноманітними функціоналами. Найпоширенішими онлайн платформами є: На Урок, Нові Знання, HUMAN, EdEra, Всеосвіта, LEARNINGAPPS, Моя Школа, Всеукраїнська школа онлайн та інші. Всі вони мають схожі функції а саме: розміщення завдання, виконання, оцінювання,

онлайн щоденники та створення он-лайн курсів та тестових завдань. Онлайн платформи містять посилання на сайти, де можна генерувати матеріали: віртуальні інтерактивні презентації (скрайбінг, скетчноутінг), малюнки, роздаткові картки, інфографіку, ментальні карти, анімовані відеороліки, шаблони для створення лепбуків, ребусів для візуалізації освітнього процесу.

Однією з цікавих новинок, яку розробили для підготовки до ЗНО та НМТ є навчальна платформа ЄДніпро, де найкращі вчителі та викладачі Дніпра зробили записи усіх потрібних лекцій та розробили більше 1500 тестів, які знадобляться для плідної підготовки до Національного мультипредметного тестування.

На сьогоднішній день зацікавити сучасних учнів шкіл та ЗП(ПТ)О щодо навчання та підготовки до ЗНО та НМТ на стандартному рівні дуже важко, і потрібно втілювати нові інноваційні технології, які ідуть в ногу з часом і зацікавляють учнівську молодь, яка живе у віртуальному просторі.

Сучасні учні весь вільний час приділяють гаджетам, де вони поринають у світ гри і проходять певні ігрові рівні за які отримують відповідні заохочення. Тому, зважаючи на інтереси дітей, потрібно сконструювати навчальну платформу таким чином, щоб учні мали змогу проходити завдання та отримувати за правильні відповіді віртуальні монети, за які учні зможуть відкривати складніші рівні, тим самим підвищуючи свої знання, а також брати участь у різних батл навчальних завданнях за які можна отримати додаткові бонусні віртуальні монети та покращення рейтингу.

Проходячи рівень за рівнем учень має можливість в ігровій формі покращувати рівень своїх знань і отримувати більший рейтинг з певного предмету, який в майбутньому надасть можливість мати реальний бонус - отримати сертифікат про складений тест з певного предмету ЗНО чи НМТ на відповідний бал.

Кожен учасник ігрової навчальної платформи повинен офіційно зареєструватись. Данні учня будуть підтягуватись з бази АІКОМ та ЄДБО, на підтверджену електронну пошту та телефон батьків буде надходити інформація

про успішність навчальної гри учня. Навчальна ігрова платформа буде постійно контролювати процес ігрового навчання учня за допомогою включеної фронтальної камери, де фіксуватиметься обличчя учня під час виконання завдань, щоб не було фальсифікації гри. На кожному рівні буде встановлено час на проходження тих чи інших завдань, які не повторюватимуться при повторному складанні даного рівня.

Дана ігрова платформа буде давати змогу завершити та отримати сертифікат про складений тест з певного предмету ЗНО чи НМТ на відповідний бал в терміни раніше офіційної реєстрації на тест. Отримати сертифікат зможуть лише ті учасники, які наберуть максимально високий бал встановлений Українським центром оцінювання якості освіти.

Це дасть можливість для учнів вчитися, підвищувати свій рейтинг, легко освоювати важкий матеріал за допомогою гри та мати додаткову можливість отримати сертифікат про складений тест з певного предмету ЗНО чи НМТ на відповідний максимальний бал. Така концепція «Вчись-грай- заробляй» буде максимально заохочувати дітей вчитись та отримувати гарні оцінки, заробляти віртуальні кошти та підвищувати свій рейтинг та можливість отримати сертифікат з певного предмету.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Відкрита освіта і відкрите навчальне середовище. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Харків : НТУ «ХПІ», 2008. № 2. С.116-123.

2. Буряк В. Умови та засоби самоосвіти. *Вища школа*, 2002. №6. С. 18-27.

3. Полат Е. С., Петров А. Є. Дистанційне навчання: яким йому бути? *Педагогіка*, 1999. № 7. С. 29-34.

4. Підкасистий П. І., Тищенко О. Б. Комп'ютерні технології в системі дистанційного навчання. *Педагогіка*. 2000. № 5. С. 7-12.

5. Смульсон М. Л. Середовище дистанційного навчання: психологічні засади проектування. URL:

http://www.psyscience.com.ua/department/oklad.php?mova=ua&scho=zasady/smuls_on_sreda (дата звернення: 10.04.2023).

ОСНОВНІ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДИРИГЕНТСЬКОЇ РОБОТИ

Шугаєва Людмила Володимирівна

директор,
КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв»
Харківської обласної ради,
м. Лозова, Харківська область

У наш час особлива увага суспільства спрямована на підвищення якості освіти. Високі вимоги висуваються до виховання фахівців у всіх сферах професійної діяльності, у тому числі – у галузі культури і мистецтва.

Однією з найбільш складних музично-виконавських професій, що включає цілий комплекс необхідних компетенцій, які відповідають найвищим професійним вимогам, є діяльність диригента хорового колективу.

Диригент повинен бути не тільки музично обдарованим професіоналом, який на високому рівні володіє фаховими знаннями, вміннями і навичками; не менш важливим, а іноді й вирішальним у його професійній діяльності є набуття певних психологічних якостей: вміння знайти контакт і налагодити творче спілкування з колективом, вольові та сугестивні якості, тобто він повинен мати здатність навіювати, впливати, переконувати. Вибудовування хороших міжособистісних відносин з колективом допомагає керівнику і музикантам бути у гарному контакті і разом захоплено служити мистецтву.

Однак успішність як професійної діяльності диригента, так і цілісного творчого процесу створення художніх творів багато в чому залежить від цілого комплексу психологічних механізмів. Це спілкування диригента і музикантів; взаєморозуміння та вміння підпорядкувати свої дії волі диригента під час виконання музичного твору колективом; виховання згуртованого музичного колективу.

Таким чином, важливе місце у формуванні професійних компетенцій майбутнього хормейстера – креативності, вміння працювати у колективі, здатності до самонавчання і самореалізації – повинно відводитися вивченню психологічних аспектів роботи з хором колективом, що допомагає майбутнім фахівцям пізнати та розкрити творчий потенціал особистості, навчитись правильно вибудовувати взаємини у творчому колективі тощо.

Для успішної діяльності диригента важливо, щоб у ньому поєднувалися функції грамотного керівника і психологічні якості лідера. Виховання згуртованого музичного колективу – одне із завдань, яке постає перед багатьма керівниками хорів; воно включає у себе як музичні, так і психологічні аспекти, пов'язані із загальними закономірностями спілкування людей.

Психологічні особливості керівників та їх вплив на стиль диригентської діяльності вивчалися багатьма дослідниками. Традиційно у психології прийнято виділяти стилі керівництва за їх характерними рисами. Так психолог Курт Левін поділяє керівників на три психологічних типи і характеризує їх таким чином:

1. Авторитарний тип, при якому керівник дає вказівки у формі наказу і не сприймає жодного їх обговорення.
2. Байдужий тип, коли диригент займається потуранням, не втручається у справи колективу і таким чином створює анархічну обстановку.
3. Демократичний тип відрізняється тим, що керівник радиться з підлеглими, зважаючи на їхню думку.

Таким чином, у практичній діяльності можна спостерігати, що диригенти авторитарного типу дуже часто переоцінюють свою роль у підготовці концертної програми. Думка про професіоналізм колективу в цілому та окремих його членів найчастіше у них невисока, до музикантів вони відносяться зверхньо, роблячи зауваження у категоричній формі. Через недостатню самокритичність недоліки у виконанні вони відносять на рахунок колективу, і через це творча віддача музикантів подекуди нижче їх можливостей, а виконання відрізняється скутістю і беземоційністю незалежно

від рівня професіоналізму колективу в цілому. Також диригенти-диктатори можуть дозволяти собі вибухи люті, образливі висловлювання, приниження тощо. Зважаючи на це, очевидний висновок, що стовідсоткова диктатура диригента навряд чи дасть значний художній результат.

Диригенти демократичного типу довіряють хору і спілкуються з музикантами на рівних, допускають співпрацю і творчу ініціативу. Найбільш яскраве виконання музичного твору досягається тоді, коли диригент пропонує свою концепцію твору, отримуючи натомість велику виконавську віддачу, реалізацію цієї концепції або навіть доповнення до неї.

Психологічні особливості диригентської діяльності зумовлені також і тим, що диригент працює з колективом музикантів, кожен з яких є окремою особистістю, яка володіє власними психологічними особливостями (характером, темпераментом, здібностями тощо), певним рівнем професійної підготовки. Тому одна з головних особистісних якостей, якими повинен володіти успішний диригент хору – це здатність до комунікації, тобто вміння вибудовувати професійні взаємини з музикантами. Видатний німецький диригент Бруно Вальтер говорив: «Хто не вміє спілкуватися з людьми, не може впливати на них, той не цілком придатний для цієї професії». Уміння спілкуватися допомагає диригенту сформувавши творчі взаємини у колективі.

Дуже важливим також є вміння коректно робити критичні зауваження членам колективу, оскільки вони можуть болісно реагувати на них, що, зрештою, може негативно позначитись на їх мотивації до занять в цілому. Особисті якості диригента, його авторитет часом є основою психологічного впливу на членів хорового колективу. У тому випадку, якщо вплив на хористів здійснює керівник, який користується авторитетом і викликає довіру, то кожне його зауваження стає вагомим і переконливим, заражає бажанням працювати і, таким чином, підпорядковує своєму впливу.

Отже, здатність диригента до спілкування є однією з граней його таланту. Безумовно, кожен диригент знаходить свій власний стиль управління хоровим колективом, спирається на своє бачення цілей і завдань диригентської

діяльності, на власні уявлення та інтуїцію. У той же час, артисти хору, будучи професійними виконавцями, вважають за краще працювати під грамотним і психологічно комфортним керівництвом. Тому сучасний диригент хорového колективу повинен володіти не тільки прекрасними творчими і музичними здібностями, глибокими професійними знаннями, умінням створювати свою власну цікаву і змістовну інтерпретацію хорového твору, а й володіти великим комплексом професійно важливих якостей, такими як педагогічні, психологічні, організаторські тощо, що усе разом допомагає керівнику створити високопрофесійний творчий колектив однодумців.

Підбиваючи підсумки, хотілося б відзначити, що взаємодія диригента і хору – дуже складний процес, який містить у собі величезну кількість аспектів. Найважливішим моментом даної взаємодії є професіоналізм усіх учасників (диригент-хор), постановка певних спільних цілей та емоційно-психологічний аспект, вербальна та невербальна комунікація.

Слід підкреслити, що якщо виховання комплексу професійних вокально-технічних навичок проходить в умовах репетиційного процесу, то стимулом для розвитку виконавського обдарування, артистичності може служити тільки публічний концертний виступ. Тільки в обстановці концертного виступу під керівництвом досвідченого диригента, що досконало володіє секретами виконавської інтерпретації, поєднує у своєму творчому обліку ясний розум, волю, виконавський темперамент, багату творчу фантазію та інші риси справжнього артиста хорový колектив може досягти значних висот художньо-виконавської майстерності.

Список використаних джерел

1. Євстігнєєва Н. І. Музичне мистецтво як засіб саморегуляції людини: історичний, філософський, музично – терапевтичний аспект. Полтава : ПДПУ, 2004. 30 с.
2. Шугаєва Л. В. Основні професійно-психологічні аспекти диригентської роботи з вокально-хоровим колективом: методичні рекомендації для вищих

навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації. К. : ДНМЦ, 2018.

ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТИ: МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ

Шуляк Ірина Олександрівна

здобувачка освіти

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Харків, Харківська область

Наш світ постійно змінюється, робляться нові відкриття, з'являються нові технології, тощо. Зважаючи на ці умови, освіта також повинна змінюватися. Тому що на сьогоднішній день вже не дуже діють та система навчання та виховання, яка діяла ще в минулому столітті. Тож освіта має нові завдання і проблеми, які треба вирішити.

За концепцією НУШ кожен випускник сучасної школи повинен бути особистістю, патріотом та інноватором. Нова українська школа функціонує на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти.

Освітня діяльність організовується з урахуванням навичок ХХІ століття відповідно до індивідуальних стилів, темпу, складності та навчальних траєкторій учнів: від комунікативних типів завдань (знайти спільну мову з друзями, учителями, однокласниками, батьками, незнайомими людьми) до творчих (креативно-інноваційних). У навчанні враховуються вікові особливості фізичного, психічного і розумового розвитку дітей. Для цього запроваджено двоциклову організацію освітнього процесу на рівнях початкової та базової загальної середньої освіти.

Дітей навчають справлятися зі стресом та напругою. Педагогічні задачі вирішуються в атмосфері психологічного комфорту та підтримки. Нова українська школа розкриває потенціал кожної дитини. Забезпечується неупереджене та справедливе ставлення до кожного учня, подолано будь-яку дискримінацію. Відзначаються зусилля й успіхи всіх учнів. Учителів навчають,

як плекати в учнів та в собі гідність, оптимізм, сильні риси характеру та чесноти.

Учні мають свободу вибору предметів та рівня їхньої складності. З'явилася можливість навчання в різновікових предметних або міжпредметних групах.

Інноваційні процеси в системі освіти покликані формувати якісно новий етап взаємодії та розвитку науково-педагогічної і педагогічної творчості, а також процесів застосування її результатів. Для нього є характерною тенденція до ліквідації розриву між процесами створення педагогічних новацій та процесами їх сприйняття, адекватного оцінювання, освоєння та застосування, а також до подолання суперечності між стихійністю цих процесів і можливістю та необхідністю свідомого управління ними. Також інновацію в освіті вважають реалізованим нововведенням – у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (методиках, технологіях), у змісті та формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання та виховання і підходах до соціальних послуг в освіті, що значною мірою підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу. Освітню інноватику розглядають в різних аспектах як окрему галузь наукового знання і предмет методологічного дослідження; наукову проблематику інноваційних процесів у сучасній філософії освіти та виховання. Таким чином, освітня інноватика передбачає міждисциплінарний синтез соціологічних, дидактичних, психологічних, акмеологічних, економічних та інших завдань. Вона виявляє глибинні процеси створення і застосування нового в системі освіти, яким притаманні особливості, пов'язані з учасниками цього процесу, суб'єктами розвивальної взаємодії.

Під інноваційними педагогічними технологіями розуміють ті, що суттєво поліпшують мотивацію учнів до навчального процесу; виховними- ті, що формують в учнів особистісні цінності у контексті із загальнолюдськими.

Педагогічні інновації, що використовуються вчителями, можна поділити на:

- 1) навчальні;
- 2) виховні.

До навчальних відносяться: інтегроване навчання, технології групової навчальної діяльності, особистісно-орієнтоване навчання (для інклюзивної освіти), профільне навчання, інформаційні технології навчання, інтерактивні технології ситуативного моделювання та дискусійних питань, проектні технології.

Серед виховних інновацій можна виділити: національне виховання, громадянське виховання, виховання духовно-ціннісних орієнтирів.

В цілому інноваційна діяльність школи характеризується:

- * впровадженням в практику роботи вчителів новітніх технологій, підручників, посібників, планів та програм;
- * здобуттям результату через підготовку обдарованої молоді для участі в олімпіадах, творчих конкурсах, успішного проходження ЗНО, участі в роботі МАН;
- * вихованням духовно-ціннісних орієнтирів молоді, формування активної життєвої позиції.

На рівні вчителя впровадження інноваційних технологій у процесі роботи сприяє підвищенню професійної підготовки та науково-методичної компетентності вчителів, класних керівників щодо здійснення процесу соціальної адаптації учнівської молоді.

На рівні закладу впровадження педагогічних інновацій сприяє розвитку системи продуктивного навчання, підвищенню якості освітніх послуг, співтворчості учителів, учнів та їх батьків.

На рівні учнів впровадження інновацій підвищує освіченість, сприяє їх творчій активності, здійсненню процесу соціальної адаптації, розвитку відповідальності за власне життя, життя оточуючих.

На рівні батьків впровадження інновацій сприяє їх залученню до співпраці зі школою.

Список використаних джерел

1. Інновація в освіті: їх види та класифікація. URL: <https://genezum.org/library/innovacii-v-osviti-ih-vydy-ta-klassyfikaciya> (дата звернення: 14.04.2023).

2. Інновації в освіті та впровадження їх у закладі освіти. URL: <https://micholayivska.dnepredu.com/uk/site/innovatsiyi-v-osviti-ta-vp.html> (дата звернення: 14.04.2023).

3. Нова українська школа концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html> (дата звернення: 14.04.2023).

4. Презентація на тему: активація пізнавальної діяльності. URL: <https://svitppt.com.ua/rizne/aktivaciya-piznavalnoi-diyalnosti.html> (дата звернення: 14.04.2023).